ALEXANDRE DUMAS

MONTE CRISTO KONTU
-II-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
VOLKAN YALÇINTOKLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 4273

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ALEXANDRE DUMAS
MONTE CRISTO KONTU

ÖZGÜN ADI
LE COMTE DE MONTE-CRISTO

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
VOLKAN YALÇINTOKLU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MUSTAFA AYDIN

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, AĞUSTOS 2018, İSTANBUL

TAKIM NO 978-605-295-569-7
ISBN 978-605-295-571-0 (KARTON KAPAKLI)

TAKIM NO 978-605-295-572-7
ISBN 978-605-295-574-1 (CİLTLİ)

BASKI
MEGA BASIM YAYIN SANAYİ VE TİC. A.Ş.
CİHANGİR MAH. GÜVERCİN CAD. NO: 3/1 BAHA İŞ MERKEZİ A. BLOK
HARAMİDERE AVCILAR İSTANBUL
(0212) 412 17 77
Sertifika No: 12026

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CCCXXXII

ALEXANDRE DUMAS

MONTE CRISTO KONTU

-II-

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
VOLKAN YALÇINTOKLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İKİNCİ CİLT

LVI

Andrea Cavalcanti

Monte Cristo Baptistin'in *mavi* diye adlandırdığı salona girdi. Orada kendisini, körüklü bir arabanın yarım saat önce kapının önüne bıraktığı, oldukça şık giyinmiş, rahat tavırlı bir genç bekliyordu. Baptistin, eşkâli kendisine Kont tarafından verilmiş bu uzun boylu, sarı saçlı, kızıl sakallı, siyah gözlü, al yanaklı, bembeyaz tenli genci tanımakta zorlanmamıştı.

Umursamaz bir ifadeyle sedire yayılmış genç adam, Kont salona girdiğinde, altın topuzlu küçük bir bastonla çizmesine vurmaya dalmıştı.

Monte Cristo'yu görünce hemen ayağa kalktı.

"Sayın Monte Cristo kontu mu?" dedi.

"Evet Mösyö, sanırım Sayın Vikont Andrea Cavalcanti ile tanışma onuruna erişiyorum."

"Vikont Andrea Cavalcanti," diye tekrarladı, bu sözleri küstahça selam vererek söyleyen genç adam.

"Yanınızda sizi bana tanıtacak bir mektup olmalı."

"Bana garip gelen imzasından dolayı size o mektuptan söz etmek istemiyordum."

"Denizci Sinbad, öyle değil mi?"

"Tam da öyle. Oysa ben sadece *Bin Bir Gece Masalları*'ndaki Denizci Sinbad'ı tanırım..."

"Evet, onun torunlarından, benim çok zengin arkadaşlarımdan biri. Gerçek adı Lord Wilmore, gariplik sınırlarını aşan çılgınca davranışları vardır."

"Ah! İşte bu bilgiler bana her şeyi açıklıyor," dedi Andrea. "O zaman sorun yok demektir. Onu İngiliz'i... tanımıştım... tamam, çok güzel. Sayın Kont, hizmetinizdeyim."

"Söylemekle beni onurlandırdığınız şey doğruysa," diye yanıtladı Kont gülümseyerek, "umarım bana kendiniz ve aileniz hakkında bazı bilgiler vereceksiniz."

"Memnuniyetle Sayın Kont," diye karşılık verdi genç adam, hafızasının sağlamlığını belli eden akıcı bir dille. "Söylediğiniz gibi adım Vikont Andrea Cavalcanti, Floransalı *patrici*lerin resmî listesinin yer aldığı defterde adı yazılı Cavalcantilerin soyundan gelen Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti'nin oğluyum. Babam yarım milyonluk bir gelire sahip olduğundan, oldukça zengin olan ailemiz, yine de bazı felaketler atlatmış ve ben Mösyö, beş altı yaşımdayken hayırsız bir eğitmen tarafından kaçırıldım; babamı on beş yıldır görmedim. Ergenlik çağına gelip kendi kendime özgürce düşünebildiğim günden beri onu boşu boşuna arıyorum. Nihayet dostunuz Sinbad'ın bu mektubundan onun Paris'te olduğunu ve hakkında haber almam için size danışmam gerektiğini öğrendim."

"Aslında Mösyö, bana anlattıklarınız çok ilginç," dedi Kont, kötülük meleğininkine benzeyen bu rahat ifadeli yüze kasvetli bir memnuniyetle bakarken, "ve dostum, Sinbad'ın öğütlerine harfi harfine uymakla çok iyi yaptınız çünkü babanız gerçekten de burada ve sizi arıyor."

Salona girdiğinden beri gözlerini genç adamdan hiç ayırmayan Kont, onun kendinden emin bakışlarına ve sesinin güven verişine hayran olmuştu ama gayet doğal söylenen *Babanız gerçekten de burada ve sizi arıyor,* sözleri karşısında delikanlı yerinden sıçramış ve haykırmıştı:

"Babam! Babam burada mı?"

"Elbette," diye yanıtladı Monte Cristo, "babanız Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti."

Genç adamın yüzüne yayılan korku ifadesi neredeyse hemen silinip gitti.

"Ah! Evet, bu doğru," dedi. "Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti. Sayın Kont, demek sevgili babamın burada olduğunu söylüyorsunuz."

"Evet Mösyö. Hatta az önce yanından ayrıldığımı ve kaybolan o sevgili oğluyla ilgili anlattıklarından çok etkilendiğimi de belirteceğim; gerçekten de bu hususta kederi, endişeleri, umutları dokunaklı bir şiir eder. Nihayet günün birinde oğlunu kaçıranların yüksek bir meblağ karşılığında onu geri vermeyi ya da nerede olduğunu söylemeyi önerdiklerini öğrenmiş. Ama her şeyini vermeye hazır olan bu iyi yürekli baba bu parayı İtalya vizeli bir pasaportla birlikte Piemonte sınırına göndermiş. Sanırım, Fransa'nın güneyindeydiniz."

"Evet Mösyö," diye yanıtladı Andrea canı çok sıkılmış bir halde, "evet, Fransa'nın güneyindeydim."

"Bir arabanın sizi Nice'te beklemesi gerekiyordu."

"Evet Mösyö, araba beni Nice'ten Cenova'ya, Cenova'dan Torino'ya, Torino'dan Chambéry'ye, Chambéry'den Pont-de-Beauvoisin'e ve Pont-de-Beauvoisin'den Paris'e getirdi."

"Mükemmel! Yolda hep sizinle karşılaşmayı umuyordu çünkü o yoldan geliyordu, güzergâhını bu yüzden öyle belirledi."

"Ama," dedi Andrea, "sevgili babam benimle karşılaşsaydı beni tanır mıydı? Bundan emin değilim, ondan ayrıldığımdan beri bir hayli değiştim."

"Ah! Kan çeker," dedi Monte Cristo.

"Evet, bu doğru," diye yanıtladı genç adam, "bunu hiç düşünmemiştim."

"Şimdi," dedi Monte Cristo, "Marki Cavalcanti'yi endişelendiren tek bir husus var, yanından ayrıldığınızdan

beri, sizi kaçıran zalimlerin size nasıl davrandıklarını, size doğuştan gelen soyluluğunuza uygun yaklaşıp yaklaşmadıklarını, nihayet maruz kaldığınız ve fiziki acılardan yüz kat daha derin ahlâki ızdırapların doğanın sizi cömertçe donattığı yeteneklerinizi zayıflatıp zayıflatmadığını ve sosyetedeki statünüze uygun davranabileceğinize inanıp inanmadığınızı merak ediyor."

"Mösyö," diye geveledi afallayan genç adam, "umarım size yanlış bir bilgi..."

"Bana mı? İsminizi ilk kez insan düşkünü dostum Wilmore'dan duydum. Sizi zor koşullar altında yaşarken tanıdığını biliyorum, bu koşulların ne olduğunu bilmiyorum ve ona bu konuda hiçbir şey sormadım: Meraklı biri değilim. Başınıza gelen felaketler ilgisini çekmiş, yani ona ilginç görünmüşsünüz. Bana sizi cemiyet hayatında kaybettiğiniz mevkiye yeniden ulaştırmak, babanızı aramak ve bulmak istediğini söyledi; aradı ve burada olduğunuza göre buldu; nihayet dün bana yaşadıklarınızla ilgili bazı bilgiler vererek sizin buraya geleceğinizi bildirdi, hepsi bu. Dostum Wilmore tuhaf bir adamdır ama aynı zamanda tuhaflıklarının kendisine zarar veremeyeceği ölçüde bir altın madeni kadar zengin ve güvenilir biridir, ona bilgileri doğrultusunda hareket edeceğime söz verdim. Şimdi Mösyö, sorumdan dolayı kendinizi incinmiş hissetmeyin. Size bazı konularda yardım etmek zorunda olduğum için, başınıza sizin iradeniz dışında gelen ve benim gözümdeki saygınlığınızı hiçbir şekilde azaltmayan felaketlerin sizi, iyi bir izlenim bırakmanız için servetinizin ve isminizin davet ettiği bu cemiyete az da olsa yabancı kılıp kılmadığını öğrenmek isterim."

"Mösyö," diye yanıtladı, Kont konuştukça şaşkınlıktan yavaş yavaş kurtulan genç adam, "bu konuda içiniz rahat olsun. Beni babamdan ayıran ve hiç kuşkusuz daha sonra iyi bir para kazanmak için beni yine babama satmayı planlayanların, benim şahsi yeteneklerime zarar vermemeleri,

hatta mümkünse bu yetenekleri daha da geliştirmeleri gerekiyordu; bu yüzden oldukça iyi bir eğitim aldım ve bu çocuk hırsızları tarafından, tıpkı Anadolu'da, kölelerini Roma pazarında daha pahalıya satmak için dil bilgini, doktor ya da filozof yapan efendilerin usulüyle yetiştirildim."

Monte Cristo memnuniyetle gülümsedi, görünen o ki Mösyö Andrea Cavalcanti'den bu kadarını ummamıştı.

"Zaten," diye devam etti genç adam, "eğitimimde ya da daha doğrusu cemiyet hayatıyla ilgili alışkanlıklarımda bir eksiklik olsa bile, sanırım doğumumla başlayan ve gençliğim boyunca sürüp giden felaketler dikkate alınarak, onları bağışlama hoşgörüsü gösterilecektir."

"Tamam," dedi Monte Cristo umursamaz bir ifadeyle, "istediğinizi yapabilirsiniz Vikont çünkü özgür bir insansınız ve ne yapacağınız sizi ilgilendirir, ama yerinizde olsam kimseye bu yaşadıklarınızdan söz etmezdim. Hikâyeniz bir romanı andırıyor ve iki sarı kâğıt arasına sıkıştırılmış romanlara hayranlık duyanlar, yaldızlı kapaklarla ciltlenmiş olsa da, gerçek gibi görünen romanlardan kuşku duyarlar. İşte Sayın Vikont, sizi bu sorun konusunda uyarmam gerek, bu dokunaklı hikâyenizi birine anlatırsanız hemen bu yozlaşmış topluluğun diline düşeceğini bilin. Antony gibi davranmak zorunda kalacaksınız ama Antony'lerin dönemi biraz geride kaldı. Belki insanlarda merak uyandırabilirsiniz ama ilgi odağı olmayı ve yorumların merkezinde yer almayı sevmez. Bu durum sizi yorabilir."

"Sanırım haklısınız Sayın Kont," dedi, Monte Cristo'nun kararlı bakışları karşısında elinde olmadan benzi solan genç adam, "bu önemli bir sakınca olacak."

"Ah! Bunu fazla abartmamak gerekir," dedi Monte Cristo, "çünkü bir hatadan uzak durmaya çalışırken başka bir çılgınlığa kapılmak mümkündür. Hayır, tasarlanması gereken basit bir davranış planı bu ve sizin gibi zeki bir insanın çıkarlarına uygun düştüğü için uygunlaması daha kolay bir plan; tanık-

lıklarla ve kuracağınız saygın dostluklarla geçmişinizde karanlıkta kalan her şeye karşı mücadele etmeniz gerek."

Andrea belirgin bir şekilde etkilenmiş görünüyordu.

"Size desteğimi sunup kefil olacağım," dedi Monte Cristo, "ama en iyi dostlardan bile kuşkulanmak bende bir alışkanlıktır ve hatta başkalarını bu kuşkuyu duymaya teşvik ederim; bu yüzden trajedi, oyuncularının söylediği gibi, kişiliğime aykırı bir rol oynayacağım ve gereksiz olsa da kendimi ıslıklatmayı göze alacağım."

"Yine de Sayın Kont," dedi Andrea biraz küstahlaşarak, "beni size tavsiye eden Lord Wilmore'un kanısına göre..."

"Evet, kuşkusuz," diye yanıtladı Monte Cristo, "ama sevgili Mösyö Andrea, Lord Wilmore beni gençliğinizin biraz fırtınalı geçtiği konusunda da bilgilendirdi. Ah!" dedi Kont, Andrea'nın şaşkın ifadesini gördüğünde. "Sizden itiraf etmenizi istemiyorum. Zaten babanız Sayın Cavalcanti markisi, Lucca'dan buraya kimseye ihtiyaç duymamanız için getirtildi. Onu tanıyacaksınız, biraz katı, gösterişe düşkün biri ama subay olmasından kaynaklanıyor bu, on sekiz yaşından beri Avusturya ordusunun hizmetinde olduğu düşünüldüğünde bunlar görmezden gelinecek, Avusturyalılara karşı genellikle seçici davranmayız. Neticede sizi temin ederim ki, oldukça güvenilir bir baba."

"Ah! İçimi rahatlatıyorsunuz Mösyö, yanından ayrılmamın üzerinden çok uzun zaman geçtiği için onunla ilgili hiçbir anım yok."

"Üstelik, büyük bir servet birçok şeyin üzerini örter."

"Babam gerçekten zengin mi Mösyö?"

"Bir milyoner... Beş yüz bin frank geliri var."

"O zaman," diye sordu genç adam endişeyle, "konumum... iyi mi olacak?"

"Hem de çok iyi sevgili Mösyö, Paris'te kalacağınız süre boyunca yılda elli bin frank geliriniz olacak."

"Ama bu durumda hep Paris'te kalırım."

"Hımm! Koşulların nasıl gelişeceğini kim bilebilir Mösyö? İnsan ister, Tanrı karar verir..."

Andrea iç çekti.

"Ama," dedi. "Paris'te kalacağım süre boyunca ve... hiçbir koşul beni buradan ayrılmaya zorlayamayacağına göre, az önce sözünü ettiğiniz paranın bana verileceği kesin mi?"

"Ah! Elbette."

"Babam aracılığıyla mı?" diye sordu Andrea endişeyle.

"Evet ama Lord Wilmore'un güvencesiyle, kendisi babanızın talebi üzerine Paris'in en güvenilir bankacılarından biri olan Mösyö Danglars'da ayda elli bin franklık bir kredi açtı."

"Peki babam Paris'te uzun süre kalmayı düşünüyor mu?" diye sordu Andrea az önceki endişeli ifadesiyle.

"Sadece birkaç gün, görevi iki üç haftadan fazla izin almasına imkân tanımıyor."

"Ah! Sevgili babam!" dedi Binbaşı'nın Paris'ten kısa süre sonra ayrılacağına çok sevinen Andrea.

"Bu yüzden," dedi Monte Cristo bu sözlerdeki vurguyu anlamamış gibi davranarak, "bir araya gelmenizi bir an bile geciktirmek istemiyorum. O saygıdeğer Mösyö Cavalcanti'yi kucaklamaya hazır mısınız?"

"Umarım bundan kuşku duymuyorsunuzdur."

"Tamam o zaman, salona girin, sevgili dostum, orada sizi bekleyen babanızı bulacaksınız."

Kont'u büyük bir saygıyla selamlayan Andrea salona yöneldi.

Onun gidişini izleyen Kont, Andrea gözden kaybolur kaybolmaz, bir yay aracılığıyla çerçevesinden çıkıp salona bakan küçük bir deliği maharetle sergileyen bir tabloyu itti.

Salonun kapısını kapayan Andrea, yaklaşan ayak seslerini duyunca ayağa kalkmış Binbaşı'ya doğru yürüdü.

"Ah Mösyö! Ah sevgili babacığım!" dedi, kapının arkasında bekleyen Kont kendisini duyacakmış gibi, yüksek sesle "Gerçekten siz misiniz?"

"Merhaba sevgili oğlum," dedi Binbaşı ciddi bir ifadeyle.

"Onca yıllık ayrılıktan sonra tekrar buluşmamız ne büyük mutluluk!" dedi bir kez daha kapıya doğru bakarak.

"Gerçekten de, uzun süre ayrı kaldık."

"Mösyö, kucaklaşmayacak mıyız?" diye sordu Andrea.

"Nasıl isterseniz, oğlum," dedi Binbaşı.

Ve iki adam Fransız Tiyatrosu'nda olduğu gibi başlarını birbirlerinin omuzlarına yaslayarak kucaklaştılar.

"İşte nihayet yeniden bir aradayız!" dedi Andrea.

"Evet, yeniden bir aradayız," diye yanıtladı Binbaşı.

"Bir daha ayrılmamak üzere mi?"

"Elbette sevgili oğlum, sanırım artık Fransa'yı ikinci ülkeniz olarak görüyorsunuz?"

"Gerçekten de, Paris'ten ayrılmak beni çok üzecek."

"Ama ben, anlayacağınız gibi Lucca dışında yaşayamam. Bu yüzden İtalya'ya elimden geldiğince çabuk döneceğim."

"Ama, sevgili babacığım, yola çıkmadan önce bana hiç kuşkusuz ailemin belirlenmesini sağlayacak belgeleri vereceksiniz, öyle değil mi?"

"Elbette çünkü buraya özellikle bunun için geldim ve bunları size verebilmek, yeniden görüşmeye başlamamızı sağlayabilmek için, sizi bulmakta öyle güçlük çektim ki, geçtiğimiz yılları neredeyse sırf bu işe harcadım."

"Belgeler nerede?"

"İşte..."

Andrea babasının evlilik ve kendisinin vaftiz belgelerini büyük bir ihtirasla kaptı ve hepsini iyi bir evlada yaraşan bir hırsla açtı, iki kâğıdı en deneyimli bakışları ve çok yoğun bir ilgiyi belli eden bir çabukluk ve alışkanlıkla okudu.

Okumayı bitirdiğinde, yüzü tasvir edilemez bir sevinçle parladı ve Binbaşı'ya garip bir gülümsemeyle bakarak, "Bak sen!" dedi mükemmel bir Toscana şivesiyle. "Demek İtalya'da kürek cezası yok!"

Binbaşı doğruldu.

"Bu da nereden çıktı?"

"Demek hiç ceza almadan böyle belgeler düzenleyebiliyorlar! Çok sevgili babacığım, Fransa'da bu kâğıtlardan biri için bizi beş yıl kürek cezasına çarptırıp Toulon havası almaya gönderirlerdi."

"Öyle mi?" dedi Luccalı heybetli bir ifade takınmaya çalışarak.

"Sevgili Mösyö Cavalcanti," dedi Andrea Binbaşı'nın kolunu kavrayarak, "babam olmanız için size ne kadar ödeniyor?"

Binbaşı konuşmak istedi.

"Şiişt!" dedi sesini alçaltan Andrea. "Bana güvenmeniz için ilk adımı ben atacağım; oğlunuz olmam için bana yılda elli bin frank ödeniyor. Bu yüzden, anlayacağınız gibi babam olduğunuzu inkâr eden ben olmayacağım."

Binbaşı etrafına endişeyle baktı.

"Hey! Rahat olun, biz bizeyiz," dedi Andrea, "zaten İtalyanca konuşuyoruz."

"Tamam o zaman, bana bir kereliğine elli bin frank ödeniyor."

"Mösyö Cavalcanti, peri masallarına inanır mısınız?"

"Eskiden inanmazdım ama artık sanırım inanmam gerekiyor."

"Demek kanıtınız var!"

Binbaşı yeleğinin cebinden bir avuç altın çıkardı.

"Gördüğünüz gibi somut kanıtlar."

"Peki bana verilen sözlere inanabilir miyim?"

"Sanırım inanabilirsiniz."

"Ve bu yürekli Kont'un sözlerini tutacağına?"

"Harfi harfine, ama anlayacağınız gibi bu amaca ulaşmak için rolümüzü iyi oynamalıyız."

"Nasıl yani?"

"Ben şefkatli babayı..."

"Ben de saygılı oğlu oynayacağım."

"Çünkü onlar benim soyumdan olmanızı istiyorlar..."

"*Onlar* dediğiniz kim?"

"Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum, size mektup yazanlar; bir mektup almadınız mı?"

"Evet."

"Kimden?"

"Başrahip Busoni adlı birinden."

"Onu tanımıyorsunuz, değil mi?"

"Hayatımda hiç görmedim."

"Bu mektupta ne yazıyordu?"

"Beni ele vermeyeceksiniz, öyle değil mi?"

"Bu sırrı kendime saklayacağım, ne de olsa çıkarlarımız ortak."

"Alın okuyun."

Ve Binbaşı'nın uzattığı mektubu Andrea alçak sesle okudu.

Yoksulsunuz, sizi bahtsız bir yaşlılık bekliyor. Zengin olmasanız da kendi gelirinizle geçinmek ister misiniz?

Hemen Paris'e gidin ve Champs-Elysées Caddesi, 30 numarada ikamet eden Sayın Monte Cristo kontuna Corsinari markizinden olan ve beş yaşındayken kaçırılan oğlunuzu sorun.

Bu çocuğun adı Andrea Cavalcanti'dir.

Altta imzası olan kişi kendisinden kuşku duymamanız için ve sizi memnun etmek amacıyla size ilişikteki şu belgeleri gönderiyor:

1. Floransa'da Mösyö Gozzi'den tahsil edilebilir iki bin dört yüz Toscana lirası;

2. Sizin için kırk sekiz bin franklık kredi açtığım Sayın Monte Cristo kontuna bir bilgilendirme mektubu.

26 Mayıs günü akşam yedide Kont'ta olun.

İmza
Başrahip Busoni

"İşte bu."

"İşte bu da ne anlama geliyor? Ne söylemek istiyorsunuz?" diye sordu Binbaşı.

"Neredeyse aynı mektubun bana da yollandığını söylüyorum."

"Size mi?"

"Evet, bana."

"Başrahip Busoni'den mi?"

"Hayır."

"Peki kimden?"

"Denizci Sinbad takma adını kullanan Lord Wilmore adlı bir İngiliz'den."

"Ve siz de onu benim Başrahip Busoni'yi tanıdığım kadar tanıyorsunuz?"

"Evet ama sizden bir adım öndeyim."

"Onu gördünüz mü?"

"Evet, bir kere."

"Nerede?"

"Ah! İşte bunu size söyleyemem; gereksiz yere benim kadar bilgi sahibi olursunuz."

"Peki bu mektupta ne yazıyordu?"

"Okuyun."

Yoksulsunuz ve sizi berbat bir gelecek bekliyor; bir isme sahip, özgür, zengin olmak ister misiniz?

"Şuraya bakın!" dedi topuklarının üzerinde salınan genç adam, neredeyse aynı soru sorulmuş!"

Nice'i Cenova kapısından terk edecek ve atları koşulmuş halde bulacağınız posta arabasına binin. Torino, Chambéry ve Pont-de-Beauvoisin yolunu izleyin. Kendinizi, Champs-Elysées Caddesi, 30 numarada ikamet eden Sayın Monte Cristo kontuna takdim edin ve ona babanızı sorun.

Siz Marki Bartolomeo Cavalcanti ve Markiz Olivia Corsinari'nin oğlusunuz, Paris sosyetesine size Marki tarafından sunulacak belgelerle doğrulanacak bu isimle gireceksiniz.

Statünüze gelince, yılda elli bin franklık bir gelir bu konumunuza uygun bir yaşam sürmenizi sağlayacaktır.

Ekte, Nice'te Mösyö Ferrea'nın bankasından tahsil edebileceğiniz beş bin franklık bir senet ve ihtiyaçlarınızın karşılanması için görevlendirdiğim Monte Cristo kontuna sunacağınız bir bilgilendirme mektubu var.

Denizci Sinbad

"Hımm!" dedi Binbaşı. "Bu çok güzel."

"Değil mi?"

"Kont'u gördünüz mü?"

"Az önce yanındaydım."

"Mektubu onayladı mı?"

"Kesinlikle."

"Bu işten bir şey anladınız mı?"

"İnanın hayır."

"Bütün bunlar birine dolap çevrildiğini gösteriyor."

"Yine de, o kişi siz de değilsiniz, ben de değilim, öyle değil mi?"

"Hayır. Orası kesin."

"Peki o zaman?"

"Bizi ilgilendirmez, öyle değil mi?"

"Tam da öyle, ben de bunu söylemek istiyordum, sonuna kadar gidelim, temkinli ve uyanık olalım."

"Kabul, sizinle aynı oyunda rol almaya layık olduğumu göreceksiniz."

"Sevgili babacığım, bundan bir an olsun kuşku duymamıştım."

"Beni onurlandırıyorsunuz sevgili oğlum."

Monte Cristo salona girmek için bu anı seçti. Ayak seslerini duyan iki adam birbirlerinin kollarına atıldı; Kont onları birbirlerini kucaklarken buldu.

"Şuraya bakın! Sayın Marki, tam da size uygun bir evlat bulmuş gibi görünüyorsunuz," dedi Monte Cristo.

"Ah! Sayın Kont, sevinçten soluğum kesiliyor."

"Peki ya siz, delikanlı?"

"Ah! Sayın Kont, mutluluktan uçuyorum."

"Mutlu baba! Mutlu oğul!" dedi Kont.

"Canımı sıkan tek bir şey var," dedi Binbaşı, "o da Paris'ten böyle hemen ayrılacak olmam."

"Ah! Sevgili Mösyö Cavalcanti," dedi Monte Cristo, "umarım sizi dostlarımla tanıştırmadan önce yola çıkmayacaksınız."

"Emrinizdeyim Sayın Kont," dedi Binbaşı.

"Şimdi genç adam, hadi itiraf edin."

"Kime?"

"Elbette sayın babanıza, ona mali durumunuz hakkında bir şeyler söyleyin."

"Vay canına!" dedi Andrea. "En hassas noktama dokundunuz."

"Duyuyor musunuz Binbaşı?" dedi Monte Cristo.

"Tabii ki duyuyorum."

"Evet ama söyleneni anlıyor musunuz?"

"Elbette."

"Bu sevgili çocuk paraya ihtiyacı olduğunu söylüyor."

"Ne yapmamı bekliyorsunuz ki?"

"Tabii ki ona para vermenizi!"

"Ben mi?"

"Evet, siz."

Monte Cristo ikisinin arasına geçti.

"Alın!" dedi Andrea'nın eline bir tomar para sıkıştırarak.

"Bu nedir?"

"Babanızın size verdiği yanıt."

"Babamın mı?"

"Evet, paraya ihtiyacınız olduğunu söylememiş miydiniz?"

"Evet. Ne olmuş?"

"Babanız beni bu ihtiyacınızı karşılamakla görevlendirdi."

"Benim alacağım parayla mı?"

"Hayır, yerleşme masraflarınız için ayrıca..."

"Ah! Sevgili babacığım!"

"Sessiz olun," dedi Monte Cristo, "gördüğünüz gibi bu parayı kendisinin verdiğini söylememi istemiyor."

"Bu nezaketi takdir ediyorum," dedi Andrea, paraları pantolonunun cebine doldururken.

"Tamam," dedi Monte Cristo, "şimdi gidebilirsiniz!"

"Sayın Kont'u yeniden görme onuruna ne zaman erişeceğiz?" diye sordu Cavalcanti.

"Ah! Evet, bu onura ne zaman erişeceğiz?" diye ekledi Andrea.

"İsterseniz, cumartesi... evet... tamam... cumartesi. Auteuil'de, Fontaine Sokağı, 28 numarada birçok kişiyi akşam yemeğine davet edeceğim. Aralarında bankacınız Mösyö Danglars da var, sizi onunla tanıştıracağım, paranızı ödemek için ikinizi de tanıması gerek."

"Resmî kıyafetle mi gelinecek?" diye sordu Binbaşı alçak sesle.

"Resmî kıyafetle: üniforma, nişan, kısa pantolon."

"Ya ben?" dedi Andrea.

"Ah! Siz sadece siyah bir pantolon, cilalanmış botlar, beyaz bir yelek, siyah veya mavi bir ceket giyecek, uzun bir kravat takacaksınız, alışveriş için Blin'e ya da Véronique'e gidin. Adreslerini bilmiyorsanız, Baptistin'den öğrenebilirsiniz. Zengin olduğunuz için, giyiminizde aşırıya kaçmamanız olumlu bir etki yaratacaktır. At satın alacaksanız Devedeuxlere, fayton alacaksanız Baptiste'e gidin."

"Saat kaçta orada olmamız gerek?" diye sordu genç adam.

"Saat altı buçukta."

"Tamam, orada olcağız," dedi Binbaşı elini şapkasına götürürken.

Kont'u selamlayan iki Cavalcanti dışarı çıktı. Pencereye yaklaşan Kont onların avluda kol kola yürüdüklerini gördü.

"İşte iki büyük düzenbaz!" dedi. "Gerçekten baba oğul olmamaları ne büyük bir bahtsızlık!"

Ardından bir anlık kasvetli bir düşünceden sonra, "Morrellere gidelim," dedi, "tiksinti midemi nefretten daha çok bulandırıyor."

LVII

Yabani Yoncalı Arazi

Okuyucularımızın kendilerini Mösyö de Villefort'un evinin bitişiğindeki o çitle çevrili araziye götürmemize izin vermeleri gerekiyor. Orada, kestane ağaçlarıyla çevrili parmaklığın arkasında tanıdığımız kişilerle karşılaşacağız.

Bu kez ilk gelen Maximilien olmuştu. Gözünü çite dayamıştı ve derinlemesine uzanan bahçede ağaçların arasındaki bir gölgeyi, topuklu ipek bir ayakkabının ağaçlık yolun kum zemininde çıkaracağı çıtırtıyı bekliyordu.

Nihayet onca arzu edilen çıtırtı duyuldu ve bir gölge yerine iki gölge yaklaşmaya başladı. Valentine'in gecikmesi Madam Danglars ve Eugénie'nin ziyaretinin uzamasından kaynaklanıyordu. Bu yüzden genç kız randevusunu kaçırmamak için Matmazel Danglars'a bahçede bir gezinti yapmayı önermiş, böylece Maximilien'e, kuşkusuz sıkıntıyla katlandığı gecikmede kendisinin bir hatası olmadığını göstermek istemişti.

Âşıklara özgü bir önsezi sayesinde her şeyi çabucak anlayan genç adamın yüreği yatışmıştı. Valentine gezinti-

yi konuşmalarının duyulmayacağı bir mesafeye, Maximilien'in geçişini ve yeniden geçişini görebileceği bir güzergâha yönlendiriyor ve her geçişinde parmaklığın öte yanına, Eugénie'nin fark etmediği ve genç adam için. "Sabırlı olun, dostum, gördüğünüz gibi benim bir suçum yok," anlamına gelen bir bakış yöneltiyordu.

Ve gerçekten de Maximilien sabırla bekliyor ve aynı zamanda iki genç kız arasındaki, baygın gözlü, boynu salkımsöğüt gibi öne eğilmiş bu sarışın ile gözleri gururla bakan ve bedeni bir kavak gibi dimdik yükselen bu kumral arasındaki çelişkiyi hayranlıkla izliyordu; ardından, bu kadar farklı iki yapı arasındaki kıyaslamada, en azından genç adamın yüreği tercihini Valentine'den yana kullanıyordu.

Yarım saatlik bir gezintinin ardından iki genç kızın uzaklaştığını gören Maximilien, Madam Danglars'ın ziyaretinin sona erdiğini anladı.

Gerçekten de, biraz sonra Valentine tek başına belirdi. Bahçeye geri dönüşünün meraklı gözlerce izlenmesinden korktuğu için yavaşça geliyordu ve doğrudan parmaklığa yaklaşmak yerine bir banka oturup her çalılığın arkasını gözlemlemeye ve bakışlarını ağaçlık yolların diplerinde gezdirmeye başladı.

Bu önlemlerin ardından parmaklığa doğru koştu.

"Merhaba Valentine," dedi biri.

"Merhaba Maximilien, sizi beklettim ama bunun benden kaynaklanmadığına tanık oldunuz."

"Evet, Matmazel Danglars'ı gördüm, bu genç kızla bu kadar yakın olduğunuzu sanmıyordum."

"Size yakın olduğumuzu kim söyledi Maximilien?"

"Hiç kimse, ama kol kola girmeniz ve sohbet edişiniz bende birbirlerine sırlarını açan iki yatılı okul öğrencisi izlenimi bıraktı."

"Gerçekten de, birbirimize sırlarımızı açtık," dedi Valentine, "benimle Mösyö de Morcerf ile yapacağı evliliğe tepki-

sini paylaştı ve ben de ona Mösyö d'Épinay ile evlenmeyi bir felaket olarak gördüğümü itiraf ediyordum."

"Sevgili Valentine!"

"İşte dostum," diye ekledi genç kız. "Eugénie ile benim rahat tavırlarımı bu yüzden yakınlık olarak yorumladınız; sevemeyeceğim erkekten söz ederken sevdiğim erkeği düşünüyordum."

"Her hususta mükemmelsiniz Valentine ve sizde, Matmazel Danglars'ın asla sahip olamayacağı bir şey, kokunun çiçeğe, lezzetin meyveye yakışması gibi, kadını güzel kılan o tanımlanamaz çekicilik var çünkü bir çiçek için güzel olmak, bir meyve için tatlı olmak her şey anlamına gelmez."

"Olayları böyle görmenizin nedeni bana olan aşkınız Maximilien."

"Hayır Valentine, yemin ederim. Bakın, az önce ikinizi izliyordum ve onurum üzerine yemin ederim ki, Matmazel Danglars'ın güzelliğine haksızlık etmek istemesem de, bir erkeğin ona âşık olabileceğini düşünemiyordum."

"Çünkü Maximilien, söylediğiniz gibi ben de oradaydım ve varlığım sizin böyle yersiz düşüncelere kapılmanıza neden oluyordu."

"Hayır... ama bana söylesenize... işte size sadece meraktan ve Matmazel Danglars hakkındaki düşüncelerimden kaynaklanan basit bir soru."

"Ah! Bu düşüncelerin ne olduğunu bilmesem de hiç de adil olmadıklarını tahmin edebiliyorum. Biz zavallı kadınları yargılarken siz erkeklerden hoşgörü beklememeliyiz."

"Demek siz kadınlar birbirinize haksızlık etmiyorsunuz!"

"Çünkü yargılarımızın içinde neredeyse her zaman tutku vardır. Ama sorunuza geri dönelim."

"Matmazel Danglars'ın Mösyö de Morcerf'le evlenmekten endişelenmesinin nedeni bir başkasını sevmesi mi?"

"Maximilien, size Eugénie'nin dostum olmadığını söylemiştim."

"Ulu Tanrım!" dedi Morrel. "Genç kızlar dost olmadan da sırlarını paylaşabilirler; ona bununla ilgili bazı sorular sorduğunuzu kabul edin. Ah! Güldüğünüzü görüyorum."

"O halde Maximilien, aramızda bu çitin olmasına gerek yok."

"Hadi söyleyin, size ne dedi?"

"Bana kimseyi sevmediğini, evlilikten nefret ettiğini, en büyük arzusunun özgür ve bağımsız bir yaşam sürdürmek olduğunu ve dostu Matmazel Louise d'Armilly gibi sanatçı olabilmek için neredeyse babasının servetini kaybetmesini bile istediğini söyledi."

"Ah! Gördünüz mü?"

"Peki bunlar neyi kanıtlar ki?" diye sordu Valentine.

"Hiçbir şeyi," diye yanıtladı Maximilien gülümseyerek.

"O halde bu kez siz neden gülümsüyorsunuz?" dedi Valentine.

"Ah!" dedi Maximilien. "Demek siz de beni görüyorsunuz Valentine."

"Uzaklaşmamı ister misiniz?"

"Ah! Hayır! Hayır! Ama bizden söz edelim."

"Evet, bu doğru çünkü birlikte geçirecek en fazla on dakikamız var."

"Tanrım!" dedi canı sıkılan Maximilien.

"Evet Maximilien, siz haklısınız," dedi Valentine kederle, "ve burada zavallı bir dostunuz var. Mutlu olmak için yaratılmış olan size ne sıkıntılar çektiriyorum! İnanın, bu yüzden kendimi çok ağır eleştiriyorum."

"Olsun, kendimi böyle mutlu hissediyorsam, bu sonsuz bekleyişi, sizi beş dakikalığına görmekle, ağzınızdan çıkacak iki sözle ve Tanrı'nın bizim gibi yürekleri uyumlu olanları mucizevi bir şekilde bir araya getirmesinin nedeninin onları ayırmak olmadığını düşünmekle hak ettiğime inanıyorsam, bu sizi ne ilgilendirir."

"Teşekkürler, ikimiz için de umut edin Maximilien, bu beni biraz olsun mutlu eder."

"Neler oluyor Valentine, yanımdan neden bu kadar çabuk ayrılıyorsunuz?"

"Bilemiyorum, Madam de Villefort bildirdiği kadarıyla benimle servetimin bir bölümü hakkında görüşmek istiyormuş. Tanrım! Çok zenginim, servetimi benden alıp beni rahat bıraksınlar, beni yoksul olsam da seveceksiniz, öyle değil mi Morrel?"

"Ah! Sizi her zaman seveceğim, Valentine'im yanımdan ayrılmasa ve kimsenin onu elimden alamayacağından emin olsam, zenginliğin ya da yoksulluğun ne önemi var? Ama Valentine, bu görüşmenin evliliğinizle ilgili yeni bir haberi iletmek için talep edilmiş olmasından korkmuyor musunuz?"

"Sanmıyorum."

"Yine de beni dinleyin ve hiç endişelenmeyin Valentine çünkü yaşadığım süre boyunca bir başkasına ait olmayacağım."

"Bunu söyleyerek içimi rahatlattığınızı mı sanıyorsunuz Maximilien?"

"Bağışlayın! Haklısınız, patavatsızın tekiyim. Aslında, size geçen gün Mösyö de Morcerf'le karşılaştığımı söylemek istiyordum."

"Öyle mi?"

"Mösyö Franz'ın onun dostu olduğunu biliyorsunuzdur."

"Evet, ne olmuş ona?"

"Franz'dan yakında geri döneceğini yazdığı bir mektup almış."

Beti benzi solan Valentine elini parmaklığa yasladı.

"Ah! Tanrım!" dedi. "Peki ya benimle görüşmek istemesinin nedeni buysa? Yok, hayır, bu durumda görüşme talebi Madam de Villefort'dan gelmezdi."

"Neden?"

"Nedenini bilemiyorum... ama sanırım Madam de Villefort açıkça karşı çıkmasa da, bu evliliğe hoş gözle bakmıyor."

"Ama Valentine, durum böyleyse Madam de Villefort'a hayranlık duyarım."

"Ah! Acele etmeyin Maximilien," dedi Valentine kederli bir gülümsemeyle.

"Yine de, bu evliliği uygun bulmuyorsa, onu bozmak istemese de başka bir öneriye açık olacaktır."

"Bunu hiç düşünmeyin, Madam de Villefort'un istemediği şey kocalar değil, evlilik."

"Nasıl? Evlilik mi? Evlilikten bu kadar tiksiniyorsa kendisi neden evlendi?"

"Anlamıyorsunuz Maximilien, bir yıl önce manastıra kapanacağımı söylediğimde, istemeyip karşı çıkmasına rağmen, bu önerimi sevinçle karşıladı; babamın bu kararı onaylamasında da onun payı olduğundan eminim. Buna bir tek büyükbabam karşı çıktı, Maximilien, dünyada benden başkasını sevmeyen, günahsa Tanrı beni bağışlasın ama benden başka kimse tarafından da sevilmeyen o zavallı ihtiyarın gözlerini nasıl bir ifadenin kapladığını tahmin edemezsiniz. Kararımı öğrendiğinde bana nasıl baktığını bilemezsiniz, bu bakışta bir sitem ve hiç yakınmadığı, hiç iç çekmediği halde hareketsiz yanaklarından süzülen o gözyaşlarında bir umutsuzluk vardı! Ah! Maximilien! Vicdan azabına benzer bir duygu yaşadım ve, 'Bağışlayın, bağışlayın büyükbabacığım! Bana ne yaparlarsa yapsınlar yanınızdan asla ayrılmayacağım,' diye haykırarak ayaklarına kapandım. Bunun üzerine gözlerini yukarıya çevirdi! Maximilien, daha çok acı çekebilirim, büyükbabamın o bakışı çekeceğim acıların bedelini peşinen ödedi."

"Sevgili Valentine, siz bir meleksiniz. Tanrı inançsız olduklarını kabul etmiyorsa, Bedevilere kılıç salladığım halde sizinle karşılaşmayı nasıl hak ettiğimi bilemiyorum. Ama Valentine, Madam de Villefort'un evlenmemenizi istemesinde ne gibi bir çıkarı olduğunu düşünelim."

"Size az önce ne kadar zengin olduğumu söylediğimi duymadınız mı Maximilien? Annemden yaklaşık elli bin franklık bir gelirim var; dedem ve anneannem olan Saint-Méran

markisinden ve markizinden de bir o kadar miras kalacak. Mösyö Noirtier beni tek mirasçısı yapma isteğini açıkça belli ediyor. Dolayısıyla, Madam de Villefort'un miras olarak hiçbir şey bırakamayacağı kardeşim Edouard benimle kıyaslandığında çok yoksul kalıyor. Oysa, Madam de Villefort bu çocuğu taparcasına seviyor ve manastıra kapanmış olsaydım, Marki'nin, Markiz'in ve babamda toplanacak servetimin tamamı oğluna kalacaktı."

"Ah! Genç ve güzel bir kadının böyle açgözlü olması ne tuhaf!"

"Bunu kendisi için değil, oğlu için istediğini ve sizin bir hata olarak yakındığınız bu şeyin annelik sevgisi açısından bir erdem olduğunu unutmayın Maximilien."

"O halde Valentine, bu servetin bir bölümünü bu çocuğa bıraksanız..."

"Özellikle çıkar gözetmemeyi ağzından hiç düşürmeyen bir kadına böyle bir öneride bulunmak mümkün mü?"

"Valentine, aşkım benim için her zaman kutsaldı ve kutsal olan her şey gibi onun üzerini saygımın tülüyle örttüm ve yüreğime hapsettim; bu yüzden hiç kimse, hatta kız kardeşim bile bu dünyada hiç kimseye açmadığım bu aşktan habersiz. Valentine, aşkımdan bir dostuma söz etmeme izin verir misiniz?"

Valentine ürperdi.

"Bir dosta mı?" dedi. "Ah Tanrım! Maximilien, sizin böyle konuşmanız beni ürkütüyor! Bir dosta mı? Peki kimmiş bu dost?"

"Dinleyin, Valentine, bir kişiyi ilk görüşünüzde onu çok uzun zamandır tanıyormuş gibi görmenize neden olan o karşı konulmaz sempatiyi hiç hissettiniz mi, kendi kendinize onu nerede ve ne zaman gördüğünüzü sorup zamanı ya da mekânı hatırlayamadığınızda onunla bizimkinden önceki bir dünyada karşılaştığınızı ve bu yakınlığın bilince çıkan bir anıdan kaynaklandığını düşündünüz mü?"

"Evet."

"İşte bu olağanüstü adamı ilk gördüğümde ben de böyle hissettim."

"Olağanüstü bir adam mı?"

"Evet."

"Demek onu uzun süredir tanıyorsunuz!"

"En fazla sekiz on gündür."

"Ve sekiz on gündür tanıdığınız birini dost olarak mı görüyorsunuz? Ah! Maximilien, o güzel dost sözcüğüne daha çok özen gösterdiğinizi sanıyordum."

"Mantıken doğru bu Valentine, ama ne derseniz deyin, hiçbir şey bu içgüdüsel duyguyla ilgili düşüncemi değiştiremeyecek. Bazen derin bakışlarının bildiğini, garip gücünün yönettiğini hissettiğim geleceğimde iyi ne olacaksa bu adamdan kaynaklanacağına inanıyorum."

"Demek o bir kâhin!" dedi Valentine gülümseyerek.

"İnanın, bana sıklıkla... ve özellikle de geleceğin iyi yanını tahmin ediyormuş gibi görünüyor."

"Ah!" dedi Valentine hüzünlü bir ifadeyle. "Bu adamı benimle tanıştırın Maximilien, böylece ondan çektiğim tüm acıları telafi edecek kadar sevilip sevilmeyeceğimi öğreneyim."

"Zavallı dostum! Onu zaten tanıyorsunuz!"

"Ben mi?"

"Evet. Üvey annenizin ve oğlunun hayatını kurtaran kişi."

"Monte Cristo kontu mu?"

"Ta kendisi."

"Ah!" diye haykırdı Valentine. "Asla benim dostum olamaz çünkü o üvey annemin çok iyi bir dostu."

"Valentine, demek Kont üvey annenizin dostu, öyle mi? İçgüdülerim beni bu hususta yanıltamaz; yanıldığınızdan eminim."

"Ah! Maximilien! Evde hüküm sürenin artık Edouard değil Kont olduğunu; onda bütün insani birikimi bulan Ma-

dam de Villefort'un gözdesi haline geldiğini; en üst düzey düşünceleri onun kadar makul bir şekilde açıklayan birine rastlamadığını söyleyen babamın ona hayranlık duyduğunu; Kont'un, iri siyah gözlerinden korkmasına rağmen, geldiğini görür görmez ellerini açarak ona koşan ve her zaman göz kamaştırıcı bir oyuncakla mükâfatlandırılan Edouard'ın idolü olduğunu biliyor muydunuz? Sayın Monte Cristo burada babamın, Madam de Villefort'un evinde değil, kendi evindeymiş gibi davranıyor."

"Tamam o zaman sevgili Valentine, olaylar böyle gelişiyorsa, onun varlığının etkilerini şimdiden sezmiş olmanız gerekir ya da bunu yakında hissedeceksiniz. İtalya'da haydutların elinden kurtardığı Albert Morcerf'le karşılaşıyor; üvey anneniz ve kardeşiniz kapısının önünden geçerken Nubiyalı kölesi hayatlarını kurtarıyor. Bu adamda hiç kuşkusuz olayları etkileme gücü var. En sade beğenilerin böyle bir azametle uyum içinde olduğunu hiç görmedim. Bana bakarken öyle hoş gülümsüyor ki, başkalarının onun gülüşünü nasıl ciddi bulduklarını anlayamıyorum. Söylesenize Valentine, size de öyle gülümsedi mi? Bunu yaptıysa mutlu olacaksınız demektir."

"Bana mı?" dedi genç kız. "Aman Tanrım, Maximilien! Yüzüme bile bakmıyor ya da tesadüfen salondan geçiyorsam bakışlarını başka yöne çeviriyor. Hadi canım, hiç de yücegönüllü değil, yüreklerin ücra köşelerini okuduğunu sandığınız o derin bakış onda yok, zira yücegönüllü biri olsaydı evin içinde yapayalnız ve üzgün olduğumu fark eder ve beni sözünü ettiğiniz etkisiyle koruması altına alırdı ve iddianıza göre güneşin rolünü üstlenseydi ışınlarından biriyle yüreğimi ısıtırdı. Sizi sevdiğini söylüyorsunuz Maximilien, peki söylesenize, bunu nereden biliyorsunuz? Sizin gibi boylu boslu, uzun bıyıklı ve keskin kılıçlı bir subaya nazik davranabilirler ama ağlayan bir kızı hiç çekinmeden ezebileceklerini sanırlar."

"Ah! Valentine, yemin ederim ki yanılıyorsunuz."

"Daha farklı davransaydı, bana bir diplomat gibi incelikle, yani şu ya da bu şekilde evde kendini kabul ettirmek isteyen biri gibi yaklaşsaydı, o kadar övdüğünüz o gülümsemesiyle beni bir kez olsun onurlandırırdı ama hayır, bahtsız olduğumu, onun hiçbir işine yaramayacağımı anladı ve benimle hiç ilgilenmedi. Hatta babamın, Madam de Villefort'un ya da kardeşimin hoşuna gitmek için, elinde imkânı olsa bana eziyet etmeyeceğini kim bilebilir? Açık konuşalım, ben nedensiz yere böyle küçük görülecek bir kadın değilim; bunu bana siz söylediniz. Ah! Beni bağışlayın," dedi sözlerinin Maximilien üzerindeki etkisini fark ederek, "ben kötü biriyim ve size bu adam hakkında inandığıma emin olmadığım şeyler söylüyorum. Bakın, bahsettiğiniz bu etkileme gücünün var olduğunu ve beni de etkilediğini inkâr etmiyorum ama eğer bu gücü kullanıyorsa, gördüğünüz gibi bunu olumlu düşüncelere zarar vererek, onları yozlaştırarak yapıyor."

"Tamam Valentine," dedi iç çeken Morrel, "artık bundan söz etmeyelim, ona hiçbir şey söylemeyeceğim."

"Ne yazık dostum!" dedi Valentine. "Sizi üzdüğümün farkındayım. Ah! Sizden özür dilemek için elinizi sıkabilseydim! Ama sizin beni ikna etmenizden başka bir şey istemiyorum, bu Monte Cristo kontu sizin için ne yaptı?"

"Kont'un benim için ne yaptığını sorarak beni çok zor bir durumda bıraktığınızı itiraf edeyim Valentine; kaydadeğer hiçbir şey yapmadığını iyi biliyorum. Bu yüzden, bana daha önce söylediğiniz gibi, ona hissettiğim yakınlığın tamamen içgüdüsel olduğunu ve mantıklı bir tarafının olmadığını kabul ediyorum. Güneş benim için bir şey yapıyor mu? Hayır, beni ısıtıyor ve ışığı sayesinde sizi görmemi sağlıyor, hepsi bu. Herhangi bir parfüm benim için bir şey yapıyor mu? Hayır, kokusu duyularımdan birini okşuyor. Bana bu parfümü neden övdüğümü sorsalar diyebileceğim başka bir şey yok, ona duyduğum dostane yakınlık, onun bana duyduğu dostane yakınlık kadar garip. İçimden bir ses bana bu

beklenmedik ve karşılıklı dostluğun tesadüfün ötesinde bir şey olduğunu söylüyor. En sıradan davranışlarının, hatta en gizli düşüncelerinin bile, benim davranışlarım ve düşüncelerimle tutarlı olduğunu görüyorum. Bana tekrar güleceksiniz Valentine ama bu adamı tanıdığımdan beri, başıma gelen iyi şeylerin bu adamdan kaynaklandığı gibi saçma bir düşünceye kapılıyorum. Yine de otuz yıl boyunca bir koruyucuya ihtiyaç duymadan yaşadım, öyle değil mi? Bakın size bir örnek: Beni cumartesi akşam yemeğine davet etti, aramızdaki ilişkiye bakıldığında bu çok doğal görünüyor, öyle değil mi? Peki daha sonra neyi öğrendim? Babanız da bu yemeğe davet edildi, anneniz de oraya gelecek. Onlarla karşılaşacağım ve bu karşılaşmanın geleceği nasıl etkileyeceğini kim bilebilir? İşte görünürde çok basit olaylar, yine de bunların altında beni şaşırtan bir şeyler hissediyorum; ona tuhaf bir biçimde güveniyorum. Kont'un, her şeyi tahmin eden o ilginç adamın beni Mösyö ve Madam de Villefort'la bir araya getirmek istediğini düşünüyorum ve size itiraf edeyim ki bazen gözlerinden, aşkımı tahmin edip etmediğini okumaya çalışıyorum."

"İyi yürekli dostum," dedi Valentine, "sizden sadece bu tür akıl yürütmeleri duysaydım, sizin bir hayalperest olduğunuzu düşünmeye ve sağduyunuzdan gerçekten endişelenmeye başlayacaktım. Nasıl olur! Bu karşılaşmada tesadüfün ötesinde bir şey mi görüyorsunuz? Gerçekten de biraz düşünün. Davetlere hiç gitmeyen babam, o olağanüstü Hint prensini kendi evinde görmek için yanıp tutuşan Madam de Villefort'un aksine bu daveti on kez reddetti ve kadın babamı kendisine eşlik etmeye güçlükle ikna etti. Hayır, hayır, bana inanın, Maximilien, bu dünyada sizin dışınızda yardım isteyebileceğim tek kişi artık bir kadavra olan büyükbabam, tek manevi desteğim de bir gölgeden ibaret olan zavallı annem!"

"Haklı olduğunuzu hissediyorum Valentine ve mantık da sizden yana ama üzerimde öyle güçlü etki yaratan tatlı sesiniz bu kez beni ikna edemiyor."

"Ne de sizinki beni," dedi Valentine, "ve itiraf edeyim ki bana gösterebileceğiniz başka bir örnek yoksa..."

"Bir tane daha var," dedi Maximilien tereddüt ederek, "aslında Valentine, kendi kendime de itiraf etmek zorundayım ki ilkinden daha saçma."

"Olsun," dedi Valentine gülümseyerek.

"Ve yine de, orduda hizmet ettiğim on yıldır, bazen beni öldürmesi gereken bir merminin sağımdan solumdan geçmesi için beni öne ya da arkaya doğru bir adım atmam konusunda uyararak hayatımı kurtaran o iç sese kulak veren, içgüdülerinin sesini dinleyen duygusal bir adam olarak bu olayın beni etkilemediğini kesinlikle söyleyemem."

"Sevgili Maximilien, mermilerin size isabet etmemesini neden benim dualarıma bağlamıyorsunuz? Siz oradayken Tanrı'ya, kendim ya da annem için değil ama sizin adınıza yakarıyorum."

"Evet, sizi tanıdığımdan beri," dedi Morrel gülümseyerek, "ama ya daha öncesinde?"

"Tamam, kıymet bilmez biri olarak bana hiçbir şey borçlu olmak istemiyorsunuz, neyse o zaman, kendinizin bile saçma bulduğunuz o örneğe geri dönelim."

"Tamam o zaman, tahta levhalar arasından, o ağacın kenarındaki yeni ata bakın, buraya onunla geldim."

"Ah! Muhteşem bir at!" diye haykırdı Valentine. "Onu neden parmaklığın yanına getirmediniz? Onunla konuşacaktım, o da beni dinleyecekti."

"Gördüğünüz gibi oldukça pahalı bir hayvan," dedi Maximilien. "Bütçesinin sınırlarını aşmayan ve aşırıya kaçmayan biri olduğumu biliyorsunuz. Bir at tüccarında Médéah adını verdiğim bu olağanüstü atı gördüm. Fiyatının dört bin beş yüz frank olduğunu öğrendim; onun güzelliğini uzun süre seyretmemek için kendimi tutup dışarı çıktım. Atın bana şefkatle bakmasından, başıyla beni okşamasından, bana doğru zarafet ve şirinlikle sıçramasından dolayı

çok hüzünlendiğimi itiraf etmeliyim. Aynı akşam evde birkaç dostum vardı: Mösyö de Château-Renaud, Mösyö Debray ve adlarını bile bilmediğiniz için kendinizi çok şanslı hissetmeniz gereken beş altı kişi. Bir poker partisi çevirmemiz önerildi; kaybedecek kadar zengin, kazanmayı isteyecek kadar yoksul olmadığımdan asla kumar oynamam. Ama ev sahibi olduğum için kartları getirmekten başka çarem yoktu, ben de öyle yaptım.

Oyuna başlarken Sayın Monte Cristo kontu da gelip masadaki yerini aldı ve ben kazandım, bunu size güçlükle itiraf ediyorum ki beş bin frank kazandım. Gece yarısı konuklarımı yolcu ettim. Kendime hâkim olamadım, bir arabaya binip beni at tüccarına götürmesini söyledim. Yüreğim çarparak, elim ayağım titreyerek kapıyı çaldım; kapıyı açan kişi benim deli olduğumu düşünmüştür. Hafif aralık duran kapıdan içeri girip diğer yana yöneldim. Ahıra girip yemliğe baktım. Ah! O ne büyük bir mutluluktu! Médéah kuru otunu tırtıklıyordu. Hemen bir eyer aldım ve onu sırtına bizzat geçirdim, yuları tuttum, Médéah bu hareketlerime dünyanın en şirin ifadesiyle karşılık verdi! Ardından, dört bin beş yüz frangı afallamış tüccara verip geri döndüm ya da daha doğrusu bütün geceyi Champs-Elysées'de gezinerek geçirdim. O arada Kont'un penceresindeki ışığı gördüm, gölgesi perdenin ardında belirir gibiydi. Şimdi Valentine, Kont'un bu atı istediğimi bildiğine ve ona sahip olmam için oyunu bilerek kaybettiğine yemin ederim."

"Sevgili Maximilien," dedi Valentine, "çok hayalcisiniz, aslında siz beni uzun süre sevmeyeceksiniz... Kendini bu şekilde şiirselliğe kaptıran bir adam bizimki gibi monoton bir ilişkinin hazzıyla yetinmesini bilemez... Ulu Tanrım! Duyuyor musunuz? İşte beni çağırıyorlar..."

"Ah! Valentine," dedi Maximilien, "çitin arasından öpmem için en ufak parmağınızı uzatır mısınız?"

"Maximilien, birbirimiz için iki ses, iki gölge olacağımızı konuşmuştuk!"

"Siz bilirsiniz Valentine."

"İstediğinizi yaparsam mutlu olacak mısınız?"

"Ah! Elbette."

Bir bankın üzerine çıkan Valentine aralıktan küçükparmağını uzatacağı yerde çitin üzerinden elinin tamamını uzattı.

Bir çığlık atıp kendisi de bir taşın üzerine çıkan Maximilien o hayran olunası eli kavrayıp ateşli dudaklarıyla öpmeye başladı ama küçük el çok geçmeden ellerinin arasından kaydı ve genç adam belki de hissettiklerinden ürken Valentine'in uzaklaştığını duydu!

LVIII

Mösyö Noirtier de Villefort

İşte Madam Danglars ve kızının ziyaretlerinden sonra ve az önce aktardığımız sohbet sırasında Kraliyet Savcısı'nın evinde yaşananlar.

Mösyö de Villefort kendisini izleyen Madam de Villefort'la birlikte babasının odasına girmişti; Valentine'e gelince, nerede olduğunu biliyoruz.

Karıkoca, ihtiyarı selamladıktan, yirmi beş yıldır Mösyö Noirtier'nin yanında çalışan yaşlı uşak Barrois'yı dışarı gönderdikten sonra onun yanına oturmuştu.

Sabah üzerine yerleştirildiği ve akşam kaldırıldığı büyük tekerlekli koltuğunda, dairenin tamamını yansıtan ve yaşlı adamın, kaybettiği hareket yetisine gerek kalmadan odasına kimin girdiğini, kimin çıktığını ve etrafta neler olup bittiğini görmesini sağlayan bir aynanın karşısında oturan Mösyö Noirtier bir ceset gibi kımıldamadan duruyor, büyük bir saygıyla öne doğru eğilmelerinden beklenmedik resmî bir öneride bulunacaklarını anladığı çocuklarına hayat dolu gözlerle zekice bakıyordu.

Görme ve işitme, dörtte üçü şimdiden mezara uygun bir biçime bürünmüş bu insani maddeyi hâlâ iki kıvılcım gibi canlı tutan iki duyuydu; dahası bu heykele canlılık veren iç dünyasını dışarıya ancak bu iki duyudan biri yansıtabiliyordu. Bu iç âlemi dışavuran bakışları, gece vakti çölde kaybolmuş bir yolcuya, o sessizlikte ve karanlıkta hâlâ nöbet tutan biri olduğunu belli eden o uzak ışıklardan birine benziyordu.

Uzun ve omuzlarından aşağı sarkan saçları bembeyaz olan Mösyö Noirtier'nin siyah kaşlarının altında siyah gözleri vardı ve insanın diğer organları adına görev yapan her organında olduğu gibi, daha önceleri bedenine ve zihnine dağılmış olan tüm etkinliği, tüm yeteneği, tüm gücü, tüm zekâsı bu siyah gözlerde yoğunlaşmıştı. Kuşkusuz kolunun, bedeninin hareketinden yararlanamıyor, sesini kullanamıyordu ama bu güçlü gözler bu eksiklerin hepsini tamamlıyordu: Gözleriyle talimat veriyor, teşekkür ediyordu; bu adam gözleri canlı bir kadavraydı ve bazen hiçbir şey, gözleri hizasında bir öfkenin alevlendiği ya da bir sevincin parıldadığı bu mermer yüz kadar ürkütücü olamazdı. Bu zavallı felçlinin dilini Villefort, Valentine ve daha önce sözünü ettiğimiz yaşlı uşak olmak üzere sadece üç kişi anlıyordu. Ama Villefort babasını sadece ihtiyaç duyduğu zamanlarda nadiren gördüğü ve onu gördüğünde de ne demek istediğini anladığını belli etmeye çalışarak ona hoş görünmekten kaçındığı için, yaşlı adamın bütün mutluluğu torununda yoğunlaşıyordu ve Valentine özverisi, sevgisi ve sabrı sayesinde, Noirtier'nin bütün düşüncelerini gözlerinden okuyacak hale gelmişti. Bir başkasına suskun ve anlaşılmaz görünen bu dile sesinin her tonuyla, yüzünün her mimiğiyle ve tüm ruhuyla cevap veriyor, böylece neredeyse toza dönüşmüş bu sözde kille, yine de hâlâ derin bir bilgi birikimine, inanılmaz bir önseziye ve itaat ettirme gücünü kaybetmesine neden olan bir bedenle sarmalanmış bir ruhun gösterebileceği güçlü bir iradeye sahip olan bu adam ile genç kız arasında hoş diyaloglar gelişebiliyordu.

Valentine yaşlı adamın düşüncesini anlamak ve kendi düşüncesini ona aktarmak gibi garip bir sorunu çözmüştü ve bu beceri sayesinde, günlük yaşamın olağan akışında bu canlı ruhun herhangi bir arzusu ya da bu yarı duyarsız kadavranın herhangi bir ihtiyacı hususunda çok nadiren yanılgıya düşüyordu.

Uşağa gelince, söylediğimiz gibi yirmi beş yıldır hizmetinde olmasından dolayı efendisinin alışkanlıklarını çok iyi bildiğinden, Noirtier ondan nadiren bir şeyler istiyordu.

Villefort'un babasıyla başlatacağı garip sohbette Valentine'e de, uşağa da ihtiyacı yoktu. Söylediğimiz gibi kendisi de yaşlı adamın ne söylemek istediğini rahatça anlayabiliyor ama can sıkıntısından ya da umursamazlığından genellikle böyle bir çabayı gereksiz buluyordu. Bu yüzden Valentine'e bahçeye inmesini söyleyip Barrois'yı da uzaklaştırdı ve kendisi babasının sağına, karısı da soluna oturdu.

"Mösyö," dedi, "Valentine'in bizimle birlikte yukarı çıkmamasına ve Barrois'ya çekilmesini söylememe şaşırmayın çünkü görüşeceğimiz konunun bir genç kızın ya da uşağın yanında açılması doğru olmaz. Madam de Villefort ve ben size görüşlerimizi açıklayacağız."

Bu girizgâh sırasında Noirtier'nin yüzünde hiçbir ifade belirmezken, Villefort'un bakışları yaşlı adamın yüreğinin derinliğine nüfuz etmek istermiş gibi görünüyordu.

"Madam Villefort ile ben bu haberin hoşunuza gideceğinden eminiz," dedi buz gibi ve itiraz kabul etmez bir ses tonuyla.

Yaşlı adam donuk gözlerle bakmaya devam ediyor, sadece dinliyordu.

"Mösyö," diye devam etti Villefort, "Valentine'i evlendiriyoruz."

Bu haber karşısında balmumundan bir çehre bile yaşlı adamın yüzünden daha soğuk görünemezdi.

"Evlilik üç ay içinde gerçekleşecek," dedi Villefort.

Yaşlı adam ifadesiz gözlerle bakmaya devam etti.

Söze giren Madam de Villefort aceleyle şunları ekledi: "Bu haberin sizi ilgilendireceğini düşündük Mösyö; zaten Valentine her zaman için sizin sevginize layık oldu; geriye sadece evleneceği genç adamın ismini söylemek kalıyor. Valentine'in karşısına çıkabilecek en saygın kişiliklerden biri, evlendireceğimiz kişinin iyi bir serveti, namı ve tavırları ve beğenileriyle karısını mutlu edeceğini kanıtlayan güvenceleri var, üstelik ismi de size yabancı olmamalı: Épinay Baronu Franz de Quesnel damadımız olacak."

Villefort karısının küçük söylevi sırasında yaşlı adama her zamankinden daha dikkatli bakıyordu. Madam de Villefort, Franz'ın ismini telaffuz ettiğinde, oğlunun çok iyi tanıdığı Noirtier'nin gözleri titreşti ve gözkapakları sözlerin geçişine izin veren dudakların yaptığı gibi genişleyerek bir şimşeğin belirmesini sağladı.

Kendi babası ile Franz'ın babası arasındaki eski siyasi düşmanlık ilişkilerini bilen Kraliyet Savcısı bu alevi ve bu tepkiyi gördü, yine de fark etmemiş gibi davranarak söze karısının bıraktığı yerden devam etti.

"Mösyö," dedi, "anlayacağınız gibi, on dokuz yaşına gelen Valentine'in artık evlenmesi gerekiyor. Bununla birlikte, evlilik görüşmeleri sırasında sizi hiç unutmadık ve Valentine'in kocası belki de genç bir çifti rahatsız edeceğimiz endişesiyle bizim yanımızda kalmasa bile, Valentine'in sizi çok sevdiği ve sizin de ona karşı aynı duyguları beslediğinizi dikkate alarak sizin onların yanında yaşamanıza karar verdik, böylece yaşam tarzınız hiçbir şekilde değişmeyecek ve üzerinize bir değil iki çocuk titreyecek."

Noirtier'nin bakışındaki şimşek daha da şiddetle parladı.

Bu yaşlı adamın ruhunun korkunç bir biçimde altüst olduğu, kederin ve öfkenin bir çığlık olup boğazına tırmandığı ama haykıramadığı için bu çığlığın soluğunu kestiği kuşkusuzdu çünkü yüzü kıpkırmızıydı ama dudaklarına bir mavilik yayılmıştı.

Villefort sakince bir pencereyi açarak, "Burası çok sıcak, Mösyö Noirtier'yi rahatsız ediyor," dedi.

Ardından geri döndü ama yerine oturmadı.

"Bu evliliği Mösyö d'Épinay ve ailesi de uygun görüyor," dedi Madam de Villefort, "zaten ailesi bir amca ve bir haladan ibaret. Annesi onu dünyaya getirirken ölmüş ve babası 1815'te, yani çocuk iki yaşındayken katledilmiş, bu yüzden kendi iradesiyle hareket ediyor."

"Gizemli katliam," dedi Villefort, "birçok kişiden şüphelenilse de failleri bulunamadı."

Noirtier'nin dudakları gülümsemek istercesine germeye çabaladı.

"Oysa, gerçek suçlular," diye ekledi Villefort, "cinayeti işlediklerini, yaşamları boyunca insan adaletinin ve ölümlerinden sonra Tanrı'nın adaletinin tepelerine inebileceğini bilenler, bizim yerimizde olmaktan ve üzerlerindeki kuşku perdesinin kalkması için Sayın Franz d'Épinay'ye verebilecek bir kızları olmasından büyük mutluluk duyacaklardı."

Noirtier, bu mahvolmuş bedenden beklenmeyecek bir güçle sakinleşmişti.

Evet, anlıyorum, diye yanıtladı Villefort'u bakışlarıyla, ve bu bakış en derin küçümsemeyi, en bilinçli öfkeyi ifade ediyordu.

Villefort da içinde neleri barındırdığını okuduğu bu bakışlara omuzlarını hafifçe silkerek cevap verdi.

Ardından karısına kalkmasını işaret etti.

"Şimdi Mösyö," dedi Madam de Villefort, "hürmetlerimizi kabul buyurun. Edouard'ın saygılarını sunmak için yanınıza gelmesini ister misiniz?"

Yaşlı adam söylenenleri onayladığını gözlerini kapayarak, reddettiğini gözlerini birkaç kez kırpıştırarak ve bir şey istediğini gözlerini yukarı doğru kaldırarak belirtiyordu.

Valentine'i istiyorsa sadece sağ gözünü, Barrois'yı istiyorsa sol gözünü kapıyordu.

Madam de Villefort'un önerisi karşısında gözlerini hızla kırpıştırdı.

Açık bir geri çevrilişle karşı karşıya kalan Madam de Villefort dudaklarını ısırdı.

"O zaman size Valentine'i mi göndereyim?" dedi.

Evet, dedi gözlerini hemen kapatan yaşlı adam.

Mösyö ve Madam de Villefort selam vererek dışarı çıkarken Valentine'in çağrılmasını emrettiler, zaten genç kız gün boyunca Mösyö Noirtier'nin yanında kalabileceği konusunda önceden uyarılmıştı.

Heyecandan yanakları hâlâ pembe olan Valentine onların ardından içeri girdi. Büyükbabasının ne kadar ızdırap çektiğini ve kendisine söyleyecek ne çok şeyi olduğunu bir bakışta anladı.

"Ah! Büyükbabacığım," diye haykırdı, "sana neler oldu? Canını sıktılar, öyle değil mi, öfkeli misin?"

Evet, dedi Noirtier gözlerini kapayarak.

"Ama kime? Babama mı? Hayır, Madam de Villefort'a mı? Hayır, peki bana mı?"

Yaşlı adam *evet* işareti yaptı.

"Bana mı?" dedi şaşıran Valentine.

Yaşlı adam işaretini tekrar etti.

"Ama sevgili büyükbabacığım, sana ne yaptım?" diye haykırdı Valentine.

Bir yanıt alamayınca ekledi:

"Seni bütün gün görmedim; demek sana benim hakkımda bir şeyler söylendi?"

Evet, dedi yaşlı adamın bakışları aceleyle.

"Dur bakalım bir düşüneyim. Tanrım! Sana yemin ederim büyükbaba... Ah! Mösyö ve Madam de Villefort buradan çıktılar, öyle değil mi?"

Evet.

"Ve sana canını sıkacak şeyler söylediler! Ne dediler ki? Senden özür dilemem için onların yanına gidip ne söylediklerini sormamı ister misin?"

Hayır, *hayır*, dedi bakışlar.

"Ah! Ama beni ürkütüyorsun. Tanrım, sana ne söylemiş olabilirler?"

Ve düşünmeye başladı.

"Tamam, buldum!" dedi sesini alçaltıp yaşlı adama yaklaşarak. "Evleneceğimden söz ettiler, öyle değil mi?"

Evet, diye yanıtladı kıvılcımlar saçan bakışlar.

"Anlıyorum, sana bir şey söylemediğim için bana kızıyorsun. Ah! Ama sana hiçbir şey söylememi tembihlediler çünkü bana bile hiçbir şey söylemediler. Bu sırrı bir seferinde boşboğazlık ettiklerinde öğrendim; işte bu yüzden sana karşı ihtiyatlı davrandım. Büyükbabacığım, beni bağışla."

Yeniden sabit ve donuk bir hal alan bakışlar, "Beni üzen sadece bana bir şey söylememen değil," der gibiydi.

"Peki ya ne?" diye sordu genç kız. "Belki de seni terk edeceğimi ve evlendiğimde seni unutacağımı sanıyorsun?"

Hayır, dedi yaşlı adam.

"O halde Mösyö d'Épinay'nin hep birlikte oturmamızı kabul ettiğini söylediler?"

Evet.

"Demek bu yüzden öfkelendin."

Yaşlı adamın gözlerine çok yumuşak bir ifade yayıldı.

"Evet, anlıyorum," dedi Valentine, "çünkü beni seviyorsun!"

Yaşlı adam *evet* işareti yaptı.

"Ve benim mutsuz olmamdan korkuyorsun?"

Evet.

"Mösyö Franz'ı sevmiyor musun?"

Gözler üç dört defa kırpıştı:

Hayır, *hayır*, *hayır.*

"O zaman kederli misin, büyükbaba?"

Evet.

"Tamam o zaman, dinle," dedi Noirtier'nin önünde diz çöküp kollarını boynuna dolayan Valentine, "ben de kederliyim çünkü ben de Mösyö Franz d'Épinay'yi sevmiyorum."

Büyükbabanın gözlerinde bir sevinç şimşeği çaktı.

"Hatırlarsan, manastıra kapanmak istediğimde bana çok kızmıştın."

Bir damla gözyaşı yaşlı adamın kuru gözlerini yaşarttı.

"İşte o kararı beni umutsuzluğa düşüren bu evlilikten uzak durmak için almıştım."

Noirtier hızla soluk almaya başladı.

"Demek bu evlilik seni de üzüyor, büyükbabacığım? Ulu Tanrım, bana yardım edebilseydin, onların bu planlarını bozabilirdik! Ama zihnin çok açık, iraden çok güçlü olsa da, iş onlarla mücadele etmeye geldiğinde sen de benim kadar, hatta benden daha zayıfsın. Ne yazık! Gücün ve sağlığın yerinde olsa benim kurtarıcım olurdun ama artık sadece beni anlayabilir, benimle birlikte sevinebilir, üzülebilirsin. Bu, Tanrı'nın benden diğerleriyle birlikte almayı unuttuğu son mutlulukmuş."

Valentine, bu sözlerine karşılık olarak Noirtier'nin gözlerinde beliren kurnazca ve derin anlamlı ifadede şu sözcükleri okur gibi oldu:

"Yanılıyorsun, senin için hâlâ bir şeyler yapabilirim."

"Sevgili büyükbabacığım, benim için bir şeyler yapabilir misin?"

Evet.

Noirtier gözlerini havaya dikti. Valentine'le kararlaştırdıkları gibi bunu bir şey istediğinde yapıyordu.

"Söylesene büyükbabacığım, ne istiyorsun?"

Valentine bir an zihnini yokladı, aklına gelen düşünceleri yüksek sesle sıraladı ve yaşlı adamın her söylediğine sürekli olarak *hayır* demesi üzerine, "Tamam," dedi, "bu kadar ahmak olduğuma göre daha kesin yollar deneyeceğiz!"

Bunun üzerine, A'dan N'ye kadar alfabenin bütün harflerini sayıyordu, gülümseyerek felçli adamı sorguladı; Noirtier N harfinde *evet* işareti yaptı.

"Ah!" dedi Valentine. "Demek istediğiniz şey N harfiyle başlıyor! O zaman N'nin üzerinde duracağız. Peki söylesene, N'nin yanına hangi harfi yerleştireceğiz? Na mı, ne mi, ni mi, no mu?"

Evet, *evet*, *evet*, dedi yaşlı adam gözleriyle.

"Demek *no*?"

Evet.

Valentine kitaplıktan aldığı bir sözlüğü Noirtier'nin önündeki sehpaya koyup açtı ve yaşlı adamın bakışlarının sayfalar üzerine sabitlendiğini görünce parmağını sütunların yukarısından aşağısına doğru indirmeye başladı. Noirtier'nin bu üzücü rahatsızlığının başladığı altı yıldır kullandığı yöntemler işleri öylesine kolaylaştırıyordu ki, yaşlı adamın istediğini sözlükte sanki kendi ararmış gibi hızla tahmin ediyordu.

Noter sözcüğüne geldiğinde Noirtier durmasını işaret etti.

"Noter! Büyükbabacığım bir noter mi istiyorsun?"

Yaşlı adam gerçekten de bir noter istediğini işaret etti.

"O zaman bir noter mi çağırmak gerek?"

Evet.

"Babamın bundan haberi olmalı mı?"

Evet.

"Noterin hemen mi gelmesi gerekiyor?"

Evet.

"Tamam o zaman, hemen bir noter çağrılacak. Tüm istediğin bu mu?"

Evet.

Zile doğru koşan Valentine, Mösyö ve Madam de Villefort'un büyükbabanın yanına gelmelerini rica etmesi için bir uşak çağırdı.

"Memnun musun?" dedi Valentine. "Evet, sanırım öylesin, bu sözcüğü bulmak kolay olmadı, öyle değil mi?"

Ve genç kız büyükbabasına bir çocuğa bakar gibi bakıp gülümsedi.

Barrois'nın eşlik ettiği Mösyö de Villefort içeri girdi.

"Ne istiyorsunuz Mösyö?" diye sordu felçli adama.

"Mösyö," dedi Valentine, "büyükbabam bir noter istiyor."

Mösyö de Villefort bu garip ve beklenmedik talep üzerine felçli adamla göz göze geldi.

Evet, dedi Noirtier, Valentine'in ve yaşlı hizmetkârının desteğiyle artık ne istediğini bildiğini, savaşa hazır olduğunu belirten bir kararlılıkla.

"Noter mi istiyorsunuz?" diye tekrarladı Villefort.

Evet.

"Hangi amaçla?"

Noirtier cevap vermedi.

"Ama bir notere neden ihtiyacınız olabilir ki?" diye sordu Villefort.

Noirtier'nin hiç kımıldamayan, dolayısıyla da sessiz kalan bakışları, "Bu kararımda ısrarlıyım," anlamına geliyordu.

"Bize kötü bir oyun oynamak için, öyle değil mi?" dedi Villefort. "Buna değer mi?"

"Ama bu kadarı yeter." dedi yaşlı hizmetkârlara özgü bir kararlılıkla karşı çıkmaya hazır gibi görünen Barrois. "Mösyö'nün bir noter istemesi, buna ihtiyacı olduğu anlamına gelir. Ben bir noter çağırmaya gidiyorum."

Noirtier'den başka bir efendi tanımayan Barrois, onun isteklerine karşı çıkılmasını hiçbir şekilde kabul etmiyordu.

Evet, bir noter istiyorum, dedi yaşlı adam meydan okuyan bir ifadeyle şu sözleri söylercesine: "Bakalım, isteğimi geri çevirmeye cesaret eden çıkacak mı?"

"Bu kadar istiyorsanız bir noter çağrılacak Mösyö ama ondan kendi adıma ve sizin adınıza özür dileyeceğim çünkü çok gülünç bir sahne olacak."

"Önemi yok," dedi Barrois, "ben yine de noter çağıracağım."

Ve yaşlı uşak zafer kazanmış bir ifadeyle dışarı çıktı.

LIX

Vasiyet

Barrois dışarı çıktığı anda Noirtier, birçok şey ifade eden o muzip bakışlarını Valentine'e çevirdi. Bu bakışın neler söylemek istediğini Valentine gibi, yüzü moraran ve kaşlarını çatan Villefort da anlamıştı.

Bir sandalyeye oturarak felçli adamın odasında bekledi.

Noirtier ona tamamen umursamazca bakıyor ama gözünün ucuyla Valentine'e endişelenmemesini ve orada kalmasını emrediyordu.

Üç çeyrek saat sonra uşak beraberindeki noterle birlikte geri döndü.

"Mösyö," dedi Villefort ilk selamlaşmalardan sonra, "Mösyö Noirtier de Villefort tarafından çağrıldınız, gördüğünüz gibi genel felç onu kollarını, bacaklarını ve sesini kullanamayacak duruma getirdi ve bazı düşünce kırıntılarını sadece biz büyük bir güçlükle kavrayabiliyoruz."

Noirtier'nin ciddi ve buyurgan bir göz işareti üzerine, Valentine hemen cevap verdi:

"Mösyö, ben büyükbabamın söylemek istediği her şeyi anlıyorum."

"Bu doğru," diye ekledi Barrois, "az önce Mösyö'ye anlattığım gibi her şeyi, kesinlikle her şeyi anlıyor."

"Mösyö ve Matmazel," dedi noter Villefort'a ve Valentine'e hitaben, "bu, bir kamu görevlisinin tehlikeli bir sorumluluğu göze almadan yeterince müdahale edemeyeceği vakalardan biri. Bir sözleşmenin geçerli olması için gereken ilk şart noterin, isteğini belirten kişinin talebini hakkıyla anlayabildiğine ikna olmasıdır. Oysa konuşamayan bir kişinin bir şeyi onayladığından ya da onaylamadığından ben bile emin olamam ve dilsizliğinden dolayı istediklerini ya da reddettiklerini bana açıkça kanıtlayamayacağı için yapacağım iş yararsız ve yasadışı olacaktır."

Noter dışarı çıkmak için bir adım attığında Kraliyet Savcısı'nın dudaklarına algılanması zor bir zafer gülümsemesi yayıldı. Diğer yandan, Noirtier'nin Valentine'e çok kederli bir ifadeyle bakması üzerine, genç kız noterin yolunu kesti.

"Mösyö," dedi, "büyükbabamla herkes tarafından kolayca anlaşılabilir bir dili kullanıyoruz ve tıpkı benim anladığım gibi onu sizin de anlamanızı birkaç dakika içinde sağlayabilirim. Mösyö, onu bilincinizde hiçbir yanılgıya düşmeksizin anlamanız için nelerin gerektiğini söyler misiniz?"

"Sözleşmelerimizin geçerli olması için gerekli olan şey, Matmazel, onaylamanın ya da reddetmenin net bir şekilde anlaşılmasıdır. Bedensel rahatsızlık kontrol edilebilir ama aynı zamanda ruh sağlığından da emin olmak gerekir."

"Tamam o zaman Mösyö, iki işaret sayesinde büyükbabamın şu anda bilincinin tamamen yerinde olduğuna kesinlikle inanabilirsiniz. Sesini kullanamayan, kımıldayamayan Mösyö Noirtier *evet* demek istediğinde gözlerini kapar ve *hayır* demek istediğinde gözlerini kırpıştırır. Şimdi Mösyö Noirtier ile nasıl konuşacağınızı biliyorsunuz, bir deneyin."

Yaşlı adamın Valentine'e yönelttiği bakış noterin bile anlayabileceği ölçüde şefkat ve minnetle yaşarmıştı.

"Torununuzun ne söylediğini duydunuz ve anladınız mı Mösyö?" diye sordu noter.

Noirtier yavaşça kapadığı gözünü bir saniye sonra tekrar açtı.

"Ve söylediklerini onaylıyor musunuz? Yani bahsettiği işaretler sayesinde düşüncelerinizi ifade edebiliyor musunuz?"

Evet anlamında gözlerini kapadı yaşlı adam bir kez daha.

"Beni siz mi çağırttınız?"

Evet.

"Vasiyetinizi yazdırmak için mi?

Evet.

"Ve vasiyetinizi yazmadan gitmemi istemiyorsunuz?"

Noirtier gözlerini hızla birkaç kere kırptı.

"İşte Mösyö, şimdi onu anlıyorsunuz ve vicdanınız rahat, öyle değil mi?" diye sordu genç kız.

Ama noter yanıtını veremeden Villefort onu bir kenara çekti:

"Mösyö," dedi, "Mösyö Noirtier gibi korkunç bir şok yaşayan bir insanın, akıl sağlığının da ciddi bir hasar görmeyeceğine mi inanıyorsunuz?"

"Beni asıl endişelendiren bu değil Mösyö," diye yanıtladı noter, "yanıtları elde edebilmek için düşüncelerini nasıl tahmin edebileceğimizi düşünüyorum."

"Gördüğünüz gibi bu imkânsız," dedi Villefort.

Valentine ve yaşlı adam bu konuşmayı dinliyorlardı. Noirtier, Valentine'e hemen bir cevap vermesini dayatan sabit ve kararlı bakışlarını yöneltti.

"Mösyö," dedi, "bu hususta hiç endişelenmeyin. Büyükbabamın düşüncesini anlamak ne kadar zor olursa olsun ya da daha doğrusu size ne kadar zor görünürse görünsün, ben size ne düşündüğünü bütün şüpheleri ortadan kaldıracak şekilde açıklayacağım. Altı yıldır Mösyö Noirtier'nin yanındayım, size bu altı yıldır isteklerinden bir tekinin bile benim onu anlayamamamdan dolayı yerine getirilip getirilmediğini kendi söylesin."

Yaşlı adam *hayır* anlamında gözlerini kırpıştırdı.

"O zaman deneyelim," dedi noter, "Mattmazel'i çevirmeniniz olarak kabul ediyor musunuz?"

Felçli adam *evet* işareti yaptı.

"Tamam Mösyö, benden ne istiyorsunuz ve hangi sözleşmeyi yapmayı arzu ediyorsunuz?"

Valentine, V'ye kadar alfabenin bütün harflerini saydı. Noirtier'nin çok şey ifade eden bakışı bu harf telaffuz edildiğinde tepki verdi.

"Mösyö V harfini işaret ediyor," dedi noter, "bu çok net."

"Bekleyin," dedi Valentine, ardından büyükbabasına dönerek, "ve... va..." diye sırlamaya başladı.

Yaşlı adam ikinci hecede onu durdurdu.

Bunun üzerine sözlüğü alan Valentine noterin dikkatli bakışları önünde sayfaları çevirdi.

Noirtier'nin göz işaretiyle parmağı *vasiyet* sözcüğünün üzerinde durdu.

"Vasiyet!" diye haykırdı noter. "Her şey çok açık, Mösyö vasiyetini yazdırmak istiyor."

Evet, dedi gözlerini peş peşe kapayıp açan Noirtier birçok kez.

"İşte Mösyö, kabul edin, hayranlık verici bu," dedi noter afallayan Villefort'a.

"Gerçekten de, bu vasiyet daha da harika olacak çünkü kızımın zekice buluşları olmasa maddelerin sözcüğü sözcüğüne art arda sıralanabileceğini sanmıyorum. Belki de Valentine'in bu vasiyetten Mösyö Noirtier de Villefort'un belirsiz isteklerinin çevirmeni olamayacak ölçüde çıkarı vardır."

Hayır, hayır! diye gözlerini kırpıştırdı yaşlı adam.

"Nasıl olur!" dedi M. de Villefort. "Valentine'in sizin vasiyetinizden bir çıkarı yok mu?"

Hayır.

"Mösyö," dedi, "çevresine bu olağanüstü olayın bütün ayrıntılarını anlatacağını düşünerek gözleri kamaşan noter, "az önce gerçekleşmesinin mümkün olmadığını düşündüğüm şey şu anda bana çok kolay görünüyor ve bu vasiyetname biraz ayrıntılı, yani yedi tanığın önünde vasiyet eden tarafından onaylanması ve noter tarafından mühürlenmesi koşuluyla, yasaların öngördüğü ve izin verdiği bir vasiyetname. Hazırlanma süresine gelince, normal bir vasiyetnameden biraz daha uzun zaman alacak. Öncelikle herkese uygulanan formaliteler var, detaylara gelince, vasiyetçinin yönettiğiniz için bildiğiniz işlerinin durumuyla ilgili olacak. Ama zaten geçerliliğini kaybetmemesi için bu sözleşmeyi daha özgül koşullarda eksiksiz bir şekilde hazırlayacağız; meslektaşlarımdan biri alışılmışın dışında kaleme alınışına

eşlik edecek," dedi ve "şimdi memnun musunuz Mösyö?" diye ekledi noter yaşlı adama dönerek.

Evet, diye yanıtladı, anlaşıldığı için gözleri parlıyordu.

"Ne yapmayı planlıyor?" diye kendi kendine sordu Villefort, yüksek mevkisi çok ihtiyatlı davranmasını gerektiriyor ve zaten babasının amacının ne olduğunu da tahmin edemiyordu.

Bunun üzerine, ilk noterin gelmesini istediği ikinci noterin çağrılması için arkasını döndü ama her şeyi duyan ve efendisinin isteğini tahmin eden Barrois çoktan yola çıkmıştı.

Kraliyet Savcısı karısını yukarı çağırttı.

On beş dakika sonra, herkes felçli adamın odasında toplanmış ve ikinci noter de gelmişti.

İki noter aralarında birkaç söz ederek anlaştı. Noirtier'ye normal bir vasiyetname örneği okundu, ardından âdeta yaşlı adamın zekâsının sorgulanmasını andıran bu vasiyetname düzenlemesine başlamak için ilk noter ona doğru döndü:

"Mösyö, vasiyetname birinin lehine hazırlanır."

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Servetinizin miktarı hakkında bir bilgiye sahip misiniz?"

Evet.

"Size gitgide yükselen birçok rakam sayacağım; sahip olduğunuza inandığınız rakama geldiğimde beni durduracaksınız."

Evet.

Bu sorgulamada görkemli bir hava vardı, zaten zihin ve bedenin mücadelesi hiçbir zaman bu kadar bariz ortaya çıkmamıştı ve söylediğimiz gibi, yüce olmasa da en azından çok ilginç bir sahneydi.

Herkes Villefort'un çevresinde toplandı, ikinci noter yazmaya hazır bir edayla masaya oturmuştu; birinci noter ayakta duruyor ve sorular soruyordu.

"Servetiniz üç yüz bin frangı aşıyor, öyle değil mi?" dedi.

Noirtier *evet* işareti yaptı.

"Dört yüz bin frangınız var mı?"

Noirtier hiçbir tepki vermedi.

"Beş yüz bin frank?"

Aynı tepkisizlik sürdü.

"Altı yüz bin, yedi yüz bin, sekiz yüz bin, dokuz yüz bin..."

Noirtier *evet* işareti yaptı.

"Dokuz yüz bin frangınız mı var?"

Evet.

"Gayrimenkul olarak mı?"

Noirtier *hayır* işareti yaptı.

"Devlet tahvili olarak mı?"

Noirter *evet* işareti yaptı.

"Bu tahviller sizde mi?"

Noirtier'nin bir bakış yönelttiği yaşlı hizmetkâr biraz sonra küçük bir çekmece ile geri geldi.

"Bu çekmecenin açılmasına izin veriyor musunuz?" diye sordu noter.

Noirtier *evet* işareti yaptı.

Açılan çekmecede dokuz yüz bin franklık devlet tahvili bulundu.

İlk noter her tahvili teker teker meslektaşına uzattı; Noirtier'nin söylediği rakam doğruydu.

"İşte bu," dedi noter, "zihnin tüm gücü ve enginliğiyle işlevini gördüğü ortada."

Ardından yaşlı adama dönerek, "Evet," dedi, "dokuz yüz bin franklık sermayeye sahipsiniz ve yatırım tercihinize bakılırsa, size yılda kırk bin frank gelir getiriyor olmalı."

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Bu serveti kime bırakmak istiyorsunuz?"

"Ah!" dedi Madam de Villefort. "Bundan kimse kuşku duymasın. Mösyö Noirtier sadece torununu sever. Altı yıldır kendisine bakan Mamazel de Villefort gösterdiği düzenli özenle büyükbabasının sevgisini ve hatta minnetini kazanmayı bildi, bu yüzden fedakârlığının karşılığını alması çok adildir."

Noirtier'nin gözlerinde Madam de Villefort'un kendi düşüncelerine atfettiği bu sahte onaya kanmadığını belli eden bir şimşek parladı.

"Bu durumda, bu dokuz yüz bin frangı Matmazel Valentine de Villefort'a mı bırakıyorsunuz?" diye sordu sadece bu maddeyi yazmasının yeterli olacağını sanan ama yine de Noirtier'nin onayından emin olmayı ve bu onayın bu garip sahnenin tüm tanıklarının önünde verilmesini isteyen noter.

Bir adım geriye çekilen Valentine ağlıyordu, başını öne eğmişti; yaşlı adam ona bir an için derin bir şefkati belirten bir bakış yöneltti, ardından notere dönerek gözlerini çok anlamlı bir şekilde kırpmaya başladı.

"Hayır mı?" dedi noter. "Yasal mirasçınız olarak Matmazel Valentine de Villefort'u tayin etmiyor musunuz?"

Noirtier *hayır* işareti yaptı.

"Yanılıyor olmayasınız?" diye haykırdı afallayan noter, *hayır* mı diyorsunuz?"

Hayır! diye tekrarladı Noirtier, *hayır!*

Başını kaldıran Valentine mirastan mahrum kalmasına değil ama sıklıkla böyle tepkilere neden olan duyguyu harekete geçirmiş olmasına şaşırmıştı.

Ama Noirtier'nin ona derin bir sevgiyi belli edecek şekilde bakması üzerine haykırdı:

"Ah! Sevgili büyükbabacığım, beni sadece servetinizden mahrum ettiğinizi görüyorum ama yüreğinizdeki yerim aynı kalacak, öyle değil mi?"

Evet, elbette, dedi felçli adamın Valentine'in yanılmayacağı bir ifadeyle kapanıp açılan gözleri.

"Teşekkürler, teşekkürler!" diye mırıldandı genç kız.

Bu arada, bu reddimiras karşısında yüreği beklenmedik bir umutla dolan Madam de Villefort yaşlı adama yaklaştı.

"O halde servetinizi torununuz Edouard de Villefort'a mı bırakıyorsunuz, sevgili Mösyö Noirtier?" diye sordu.

Yaşlı adamın ürkütücü göz kırpışları âdeta nefreti dışavuruyordu.

"Hayır," dedi noter, "o halde burada mevcut bulunan oğlunuza mı?"

Hayır, diye yanıtladı yaşlı adam.

İki noter şaşkınlıkla birbirlerine baktılar, Villefort utançtan, karısı da öfkeden kızardığını hissediyordu.

"Ama biz size ne yaptık, büyükbaba?" dedi Valentine. "Yoksa artık bizi sevmiyor musunuz?"

Yaşlı adamın hızla oğluna ve gelinine yönelttiği bakışları derin bir şefkatle Valentine'e odaklandı.

"Tamam o zaman, büyükbaba," dedi, "beni seviyorsan, bu sevgiyi şu an verdiğin kararla ilişkilendir. Beni tanıyorsun, senin servetini asla aklımdan geçirmediğimi biliyorsun. Zaten anne tarafından zengin, çok zengin olduğum söyleniyor; bu tavrının nedenini açıkla."

Noirtier keskin bakışlarını Valentine'in eline sabitledi.

"Elim mi?"

Evet, anlamında gözünü kapatıp açtı Noirtier.

"Eli!" diye tekrarladı odadaki herkes.

"Ah! Beyler, her şeyin yararsız olduğunu, zavallı babamın aklının başında olmadığını görüyorsunuz," dedi Villefort.

"Ah!" diye haykırdı Valentine aniden. "Anlıyorum! Evliliğimi kastediyorsun, öyle değil mi büyükbaba?"

Evet, *evet*, *evet*, diye tekrarladı her kapatıp açışında gözlerinden şimşekler yayılan yaşlı adam.

"Bu evlilikten dolayı bize kızıyor musun?"

Evet.

"Ama bu çok saçma," dedi Villefort.

"Pardon Mösyö," dedi noter, "bütün bu kararlar bende tamamen belli bir mantık silsilesinde olduğu izlenimi bırakıyor."

"Mösyö Franz d'Épinay ile evlenmemi istemiyor musun?"

Hayır, istemiyorum, dedi yaşlı adamın gözleri.

"Ve sizin isteğiniz dışında bir evlilik yapacağı için torununuzu mirasınızdan mahrum bırakıyorsunuz, öyle mi?" diye haykırdı noter.

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Öyleyse bu evlilik gerçekleşmezse yeniden mirasçınız olacak?"

Evet.

Bunun üzerine yaşlı adamın etrafına derin bir sessizlik çöktü.

İki noter birbirlerine danışıyor, ellerini birleştiren Valentine minnet dolu bir gülümsemeyle büyükbabasına bakıyordu; Villefort ince dudaklarını ısırırken, Madam de Villefort istemeden de olsa yüzüne yayılan sevinçli bir duyguyu bastıramıyordu.

"Ama," dedi sessizliği ilk bozan Villefort, "öyle görünüyor ki, bu birlikteliği savunacak kuralların tek yargıcı ben olacağım. Kızım adına karar verecek tek kişi olarak, onun Mösyö Franz d'Épinay ile evlenmesini istiyorum ve öyle de olacak."

Valentine ağlayarak bir koltuğa yığıldı.

"Mösyö," dedi noter yaşlı adama, "Matmazel Valentine'in Mösyö Franz'la evlenmesi halinde servetinizi nasıl kullanmak istiyorsunuz?"

Yaşlı adamın gözleri hiç kımıldamadı.

"Yine de bu serveti kullanmak mı istiyorsunuz?"

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Ailenizden biri adına mı?"

Hayır.

"O halde yoksullar adına mı?"

Evet.

"Ama," dedi noter, "yasanın oğlunuzu mirasınızdan tamamen mahrum bırakmanıza karşı çıktığını biliyorsunuzdur?"

Evet.

"Bu durumda, mirasınızı yasanın izin verdiği ölçüde paylaştıracaksınız."

Noirtier gözünü hiç kırpmadı.

"Tüm servetinizi yoksullara bırakmakta ısrar mı ediyorsunuz?"

Evet.

"Ama ölümünüzden sonra vasiyetnameye itiraz edilecektir!"

Hayır.

"Babam beni tanır Mösyö," dedi Mösyö de Villefort, "isteğinin benim için kutsal olacağını bilir; zaten benim mevkimde olan birinin yoksullara karşı dava açamayacağını anlıyor."

Noirtier'nin gözünde bir zafer ifadesi belirdi.

"Kararınız nedir?" diye sordu noter Villefort'a.

"Hiç Mösyö, babamın verdiği bir karar bu ve babamın kararını değiştirmeyeceğini biliyorum. Bu yüzden boyun eğiyorum. Ailemizden çıkacak olan bu dokuz yüz bin frank hastaneleri zenginleştirecek ama yaşlı bir adamın kaprisine boyun eğmeyeceğim ve aklımdan geçeni yapacağım."

Ve babasını vasiyetini dilediği gibi hazırlatmakta özgür bırakan Villefort karısıyla birlikte odadan çıktı.

Vasiyet aynı gün hazırlandı; yaşlı adamın getirilen tanıklar önünde onayladığı vasiyet mühürlendi ve aile noteri Mösyö Deschamps'a teslim edildi.

LX

Telgraf

Mösyö ve Madame de Villefort aşağı indiklerinde kendilerini ziyarete gelen Monte Cristo'nun salonda beklediğini öğrendiler. Hemen içeri giremeyecek kadar heyecanlanmış

olan Madam de Villefort yatak odasına geçerken, kendinden daha emin olan Kraliyet Savcısı doğrudan salona girdi.

Ama Mösyö de Villefort duygularına ne kadar hâkim olursa olsun, yüzüne farklı bir ifade vermeyi ne kadar iyi bilirse bilsin, yüzündeki gölgesini tamamen silemediği o karamsar ve dalgın ifadenin gölgesi, gülümsemesiyle ışık saçan Kont'un gözünden kaçmamıştı.

"Ah! Tanrım!" dedi Monte Cristo ilk iltifatlardan sonra. "Neyiniz var Mösyö de Villefort, yoksa ağır bir suçlama hazırladığınız sırada mı geldim?"

Villefort gülümsemeye çalıştı.

"Hayır, Sayın Kont," dedi, "suçlanan tek sanık benim. Davamı kaybettim ve iddianameyi tesadüf, inatçılık, çılgınlık hazırladı."

"Ne demek istiyorsunuz," diye sordu Monte Cristo tamamen yapmacık bir ilgiyle. "Yoksa başınıza büyük bir felaket mi geldi?"

"Ah! Sayın Kont," dedi Villefort keder dolu bir dinginlikle, "bundan söz etmeye değmez, basit bir servet kaybından başka bir şey değil."

"Gerçekten de," diye yanıtladı Monte Cristo, "sizin gibi bir servete sahip olan ve felsefi düşünen, üst düzey soyutlamalarda bulunan biri için bir servet kaybının pek önemi olamaz."

"Gerçekten de," diye yanıtladı Villefort, "dokuz yüz bin frank sıkıntıya ya da en azından bir öfkeye neden olsa da, zihnimi meşgul eden para sorunu değil. Beni özellikle inciten kaderin, tesadüfün, uğursuzluğun bu oyunu, bana indirilen darbeyi yönlendiren, umutlarımı altüst eden ve belki de kızımın geleceğini çocuk gibi bir ihtiyarın kaprislerinin mahvetmesine izin veren gücü nasıl adlandıracağımı bilemiyorum."

"Aman Tanrım! Bu da ne demek?" diye haykırdı Kont. "Dokuz yüz bin frank mı dediniz? Durum söylediğiniz gibiyse, bu meblağ bir filozof için dahi üzülmeye değer. Ama canınızı böyle sıkan da kim?"

"Size sözünü ettiğim babam."

"Mösyö Noirtier mi? Ama sanırım bana genel felç geçirdiğini ve bütün yetilerini kaybettiğini söylemiştiniz!"

"Evet, fiziki yetileri çünkü yerinden kımıldayamıyor, konuşamıyor, buna rağmen düşünüyor, istiyor, gördüğünüz gibi dilediğini yapıyor. Beş dakika önce yanından ayrıldığımda, iki notere bir vasiyet yazdırıyordu."

"Peki nasıl konuşabildi?"

"Bundan daha iyisini yaptı, kendini ifade etti."

"Bu nasıl oldu?"

"Bakışlarının yardımıyla gözleri yaşamaya devam ediyor ve gördüğünüz gibi, öldürmesini iyi biliyorlar."

"Dostum," dedi içeri giren Madam de Villefort, "belki de durumu abartıyorsunuz."

"Madam," dedi Kont öne doğru eğilerek.

Madam de Villefort da onu en zarif gülümsemesiyle selamladı.

"Mösyö de Villefort'un anlattıkları doğru mu?" diye sordu Monte Cristo. "Bu ne anlaşılmaz bir bahtsızlık!"

"Anlaşılmaz, işte çok yerinde bir niteleme!" diye devam etti omuzlarını silken Kraliyet Savcısı. "Bir ihtiyarın kaprisi!"

"Peki onu kararından döndürmenin bir yolu yok mu?"

"Tabii ki var," dedi Madam de Villefort, "hatta bu vasiyetin Valentine'in aleyhine değil lehine dönmesi kocama bağlı."

Karıkocanın üstü kapalı konuşmaya başlamaları üzerine, Kont dalgın bir tavır takındı, derin bir ilgi ve belirgin bir takdirle kuşların suluğuna mürekkep döken Edouard'a baktı.

"Sevgilim," dedi karısını yanıtlayan Villefort, "evimde aile reisi gibi geçinmeyi pek sevmediğimi ve herkesin kaderinin bir işaretime bakmasını tasvip etmediğimi bilirsiniz. Bununla birlikte aile içinde kararlarıma saygı duyulmasını beklerim ve bir ihtiyarın çılgınlığının, bir çocuğun kaprisinin uzun yıllardır kafamda planladıklarımı yerle bir etmesinden hoşlanmam. Bildiğiniz gibi, Baron d'Épinay dostumdu ve

onun oğluyla yapılacak bir evlilik ailemize çok uygun düşecekti."

"Valentine'in onunla anlaşabildiğini düşünüyor musunuz?" dedi Madam de Villefort. "Gerçekten de, bu evliliğe hep karşı çıktı, az önce gördüğümüz ve duyduğumuz her şeyi kendi aralarında planlamış olmaları beni hiç şaşırtmaz."

"Madam," dedi Villefort, "bana inanın, dokuz yüz bin franklık bir servet böyle geri çevrilmez."

"Mösyö, bir yıl önce manastıra kapanmayı düşündüğünde tüm dünyayı reddetmişti."

"Umurumda değil Madam, bu evliliğin gerçekleşeceğini söylüyorum!"

"Babanızın tepkisine rağmen mi?" dedi Madam de Villefort konuyu başka bir yöne çekerek. "Bu çok önemli!"

Onları dinlemiyormuş gibi görünen Monte Cristo konuştuklarının tek bir sözcüğünü bile kaçırmıyordu.

"Madam," diye devam etti Villefort, "babama her zaman saygı duyduğumu söyleyebilirim çünkü bende soyundan gelme gibi doğal bir duygu, ahlâki üstünlük bilinciyle bütünleşiyordu çünkü bir baba en nihayetinde iki açıdan, hem yaratıcımız hem de efendimiz olması açısından kutsaldır. Ama şu an, babası için duyduğu basit bir nefretten dolayı oğluna kin bileyen yaşlı bir adamın düşüncelerini kabul edemem; davranışlarımı onun kaprislerine göre düzenlemem beni gülünç duruma düşürecektir. Mösyö Noirtier'ye büyük bir saygı duymaya devam edeceğim, beni parasından yoksun bırakmasına hiç yakınmadan katlanacağım ama kararımda bir değişiklik olmayacak ve herkes kimin daha makul davrandığına karar verecek. Sonuç olarak, kızımı Baron Franz d'Épinay ile evlendireceğim çünkü bu evlilik bana göre hayırlı ve onurlu olacak ve netice itibarıyla kızımı kiminle istersem onunla evlendiririm."

"Nasıl olur?" dedi Kraliyet Savcısı'nın sürekli olarak onaylayan bir bakışını beklediği Kont. "Demek Mösyö

Noirtier, Sayın Baron Franz d'Épinay ile evleneceği için Matmazel Valentine'i mirasından yoksun bırakıyor?"

"Tanrım! Evet, aynen böyle Mösyö, işte gerekçesi bu," dedi omuzlarını silken Villefort.

"En azından görünürdeki gerekçe," diye ekledi Madam de Villefort.

"Gerçek gerekçe Madam. Bana inanın, ben babamı tanırım."

"Bunu kabul etmek mümkün mü?" diye yanıtladı genç kadın. "Size soruyorum, Mösyö Noirtier'nin Mösyö d'Épinay'den herkesten çok nefret etmesinin nedeni ne olabilir?"

"Sahiden de," dedi Kont, "Mösyö Franz d'Épinay'yle tanıştım, Kral X. Charles tarafından baron yapılan General Quesnel'in oğlu değil mi?"

"Ta kendisi," dedi Villefort.

"Bende sevimli bir delikanlı izlenimi bıraktı!"

"Bu yüzden, bunun bir bahane olduğuna eminim," dedi Madam de Villefort, "yaşlılar duygularını dayatma konusunda zorbaca davranırlar. Mösyö Noirtier torununun evlenmesini istemiyor."

"Ama," dedi Monte Cristo, "bu nefretin bir nedeni olmalı."

"Tanrım! Bunu kim bilebilir?"

"Belki de aralarında siyasi bir sürtüşme vardı?"

"Gerçekten de, babam ve Mösyö d'Épinay'nin babası benim son günlerine tanıklık ettiğim fırtınalı dönemler yaşadılar," dedi Villefort.

"Babanız Bonapartçı değil miydi?" diye sordu Monte Cristo. "Sanırım bana böyle bir şey söylemiştiniz."

"Babam her şeyden önce bir Jakoben'di," dedi Villefort temkinlilik sınırlarını aşan bir heyecanla, "ve Napoléon'un omuzlarına attığı senatörlük cübbesi kişiliğinin değil, sadece görünümünün değişmesini sağladı. Babam imparator için değil, Bourbonlara karşı komplolar kurardı çünkü babamın

en ürkütücü yanı, gerçekleşmeyecek ütopyalar için değil, olabilecek şeyler için savaşmasıydı ve bu olası şeylerin başarıya ulaşması için Montagnardların hiçbir şekilde geri adım atmayan korkunç teorilerini hayata geçirdi."

"Tamam o zaman," dedi Monte Cristo, "gördüğünüz gibi Mösyö Noirtier ve Mösyö d'Épinay siyasi zeminde karşı karşıya gelmişler. Sayın General d'Épinay, Napoléon'un komutasında görev yapmış olsa da, yüreğinin derinliklerinde kralcı duyguları gizlemiyor muydu? Bir yandaşlık önerisi için çağrıldığı Napoléoncu bir kulüpten çıkarken katledilmemiş miydi?"

Villefort Kont'a âdeta dehşetle baktı.

"Yanılıyor muyum?" diye sordu Monte Cristo.

"Hayır Mösyö," dedi Madam de Villefort, "tam tersine, işin doğrusu bu ve Mösyö de Villefort tam da bu yüzden, eski nefreti söndürmek için babaları birbirlerine kin duyan iki çocuğu evlendirmek istedi."

"Müthiş bir fikir!" dedi Monte Cristo. "Herkesin alkışlaması gereken iyi niyeti yansıtan bir düşünce. Gerçekten de, Matmazel Noirtier de Villefort'un Madam Franz d'Épinay adını alması çok güzel olacaktı."

Ürperen Villefort, Monte Cristo'nın bu sözleri hangi niyetle söylediğini anlamak için ona yüreğinin derinliklerini okumak istermişçesine baktı.

Ama Kont dudaklarındaki kalıplaşmış iyi niyetli gülümsemesini sürdürdü ve Kraliyet Savcısı bakışlarının keskinliğine rağmen, Kont'un aklından geçenleri yine anlayamadı.

"Ayrıca," diye devam etti Villefort, "büyükbabasının mirasından yoksun kalmak Valentine için büyük bir felaket olsa da, bunun evlilik için bir engel teşkil edeceğini sanmıyorum; Mösyö d'Épinay'nin bu maddi sorun yüzünden geri adım atacağına inanmıyorum; belki de ona verdiğim sözü tutma isteğiyle geri çevirdiğim bu servetten daha değerli olduğumu görecektir; Valentine'in, kendisine şefkatle bağlı

olan dedesi ve anneannesi Mösyö ve Madam de Saint-Méran tarafından denetlenen serveti sayesinde zaten zengin olduğunu dikkate alacaktır.

Ve bu dede ve anneanne tıpkı Valentine'in Mösyö Noirtier'ye yaptığı gibi kendilerine özen ve sevgi gösterilmesini fazlasıyla hak ediyor; zaten bir ay geçmeden Paris'e gelecekler ve Valentine böyle bir lekenlenmenin ardından şimdiye kadar olduğu gibi Mösyö Noirtier'nin yanına gömülmekten kurtulacaktır."

Kont yaralı onurların ve zedelenmiş çıkarların bu uyumsuz seslerini keyifle dinliyordu.

"Ama," dedi Monte Cristo, "size söyleyeceklerim için peşinen özür diliyorum, Mösyö Noirtier Matmazel de Villefort'u babasından nefret ettiği bir delikanlıyla evlenmesinden dolayı suçlayarak mirasından mahrum bıraksa da, aynı haksızlığı sevgili Edouard'a yapmamalı."

"Öyle değil mi Mösyö?" diye haykırdı Madam de Villefort tasvir edilmesi mümkün olmayan bir tonda. "Bu adaletsizlik, iğrenç bir adaletsizlik değil mi? O zavallı Edouard da Valentine gibi Mösyö Noirtier'nin torunu, yine de Mösyö Franz'la evlenmek zorunda kalmasaydı tüm servetini Valentine'e bırakacaktı; üstelik Edouard ailesinin ismini taşıyor ve büyükbabasının mirasından mahrum ettiğini varsaysak bile Valentine ondan üç kat daha zengin olacak."

Kont bu yaraya parmak bastıktan sonra hiç konuşmadan dinledi.

"Tamam Sayın Kont," dedi Villefort, "sizden bu ailevi sıkıntılarımızdan konuşmamamızı rica ediyorum. Evet servetimin artık gerçek zenginler olan yoksulların gelirlerini artıracağı doğru. Evet, babam beni nedensiz yere yasal bir hakkımdan yoksun bıraktı ama ben sağduyulu, mert bir insan gibi davranacağım. En amansız yoksunluklara maruz kalsam da, Mösyö d'Épinay sözünü verdiğim paranın gelirini alacak."

"Yine de," diye araya girdi, hiç durmadan zihninin derinliklerinde mırıldanan sabit düşüncenin sesini dinleyen Madam de Villefort, "belki de bu aksiliği Mösyö d'Épinay'ye açmak ve kararını kendisinin vermesini sağlamak daha hayırlı olacak."

"Ah! Bu büyük bir felaket anlamına gelir!" diye haykırdı Villefort.

"Büyük bir felaket mi?" diye tekrarladı Monte Cristo.

"Kuşkusuz," diye yanıtladı Villefort biraz yatışarak, "parasal nedenlerle de olsa, bozulmuş bir evlilik kararı genç bir kızı lekeler, ayrıca susturmak istediğim eski söylentiler yeniden gündeme gelir. Ama hayır, böyle olmayacak. Mösyö d'Épinay onurlu bir adamsa, Valentine'in mirasından yoksun kalması karşısında ona daha çok ilgi gösterecektir, aksi takdirde sadece para hırsıyla hareket etmiş olur. Hayır, bu mümkün değil."

"Ben de Mösyö de Villefort gibi düşünüyorum," dedi bakışlarını Madam de Villefort'a sabitleyen Monte Cristo, "ve kendisine bir tavsiye verebilecek kadar yakın dostu olsaydım, ona bana söylendiği kadarıyla bu işe bir daha çözülmeyecek kadar güçlü bir düğüm atacak olan Mösyö d'Épinay'yi davet etmesini ve onurlu bir sonuca ulaşacak bu kararı almasını söylerdim."

Mösyö de Villefort belirgin bir neşeyle ayağa kalktı, karısının hafif benzi atmıştı.

"Güzel, benim de tüm istediğim buydu ve sizin gibi bir danışmanın düşüncesini dikkate alacağım," dedi elini Monte Cristo'ya uzatan Villefort. "Böylece buradaki herkes bugün olanları hiç yaşanmamış kabul eder; projelerimizde hiçbir değişiklik olmayacak."

"Mösyö," dedi Kont, "insanlar ne kadar adaletsiz olursa olsun, kararınızdan hoşnut kalacaklarından eminim, dostlarınız bundan gurur duyacaklar ve Mösyö d'Épinay, Matmazel de Villefort'u çeyizsiz kabul etse de, sözünü tutmak

ve görevini yerine getirmek için bunca fedakârlık yapacak kadar yücelmeyi bilen bir aileye katılmaktan mutluluk duyacaktır."

Ve bu sözleri söyleyen Kont ayağa kalkıp çıkmaya hazırlandı.

"Bizden ayrılıyor musunuz, Sayın Kont?" dedi Madam de Villefort.

"Buna mecburum Madam, size sadece cumartesi için verdiğiniz sözü hatırlatmaya gelmiştim."

"Sizi unutacağımızdan mı endişeleniyorsunuz?"

"Çok iyisiniz Madam ama Mösyö de Villefort'un o kadar ciddi ve bazen de o kadar acil işleri oluyor ki..."

"Kocam söz verdi Mösyö," dedi Madam de Villefort, "her şeyini kaybettiğinde sözünü tuttuğunu gördünüz, her şeyi kazanacağı zaman ise bundan hiç kuşku duymayın."

"Toplantı Champs-Elysées'deki konağınızda mı gerçekleşecek?" diye sordu Villefort.

"Hayır, hayır, fedakârlığınızı daha da değerli kılacak şekilde kır evinde."

"Kır evi mi?"

"Evet."

"Nerede? Paris yakınlarında, öyle değil mi?"

"Kapıdan yarım saat uzakta, Auteuil'de."

"Auteuil'de mi?" diye haykırdı Villefort. "Ah! Doğru ya, Madam bana kaza geçirdiğinde götürüldüğü evin Auteuil'de olduğunu söylemişti. Auteuil'ün neresinde?"

"La Fontaine Sokağı'nda!"

"La Fontaine Sokağı!" dedi Villefort güçlükle çıkan bir sesle. "Peki kaç numara?"

"28."

"Demek öyle!" diye haykırdı Villefort. "Mösyö de Saint-Méran'ın evi size satıldı!"

"Mösyö de Saint-Méran mı?" diye sordu Monte Cristo. "O ev Mösyö de Saint-Méran'a mı aitti?"

"Evet," diye yanıtladı Madam de Villefort, "ve Sayın Kont, size bir şey sorabilir miyim?"

"Buyurun."

"O evin güzel olduğunu düşünüyorsunuz, öyle değil mi?"

"Çok sevimli."

"Ama kocam asla orada oturmak istemedi."

"Ah! Mösyö," dedi Monte Cristo, "bu önyargıyı anlayamıyorum."

"Aueteuil'ü sevmem Mösyö," dedi kendine hâkim olmaya çalışan Kraliyet Savcısı.

"Umarım bu antipatinin, sizi ağırlama mutluğundan mahrum etmesinin beni pek bahtsız kılacağını tahmin ediyorsunuzdur." dedi Monte Cristo endişeyle.

"Tamam Sayın Kont... geleceğimi umuyorum... bunun için elimden geleni yapacağıma inanın," diye geveledi Villefort.

"Ah! Bahane istemem!" diye karşılık verdi Monte Cristo. "Cumartesi altıda sizi bekliyorum ve gelmezseniz, ne bileyim, yirmi yıldır kimsenin oturmadığı bu evin üzerinde uğursuz bir söylentinin, kanlı bir efsanenin dolaştığını düşüneceğim."

"Geleceğim Sayın Kont, geleceğim," dedi Villefort aceleyle.

"Teşekkürler," dedi Monte Cristo. "Şimdi sizden izin istemem gerek."

"Gerçekten de, yanımızdan ayrılmak zorunda olduğunuzu söylemiştiniz Sayın Kont," dedi Madam de Villefort, "hatta çıkarken başka bir konu açılmadan önce bize ne yapmaya gittiğinizi söylemek üzereydiniz."

"Aslında Madam, nereye gittiğimi size söylemeye cesaret edip edemeyeceğimi bilemiyorum."

"Olur mu öyle şey! Elbete söyleyebilirsiniz."

"Gerçek bir aylak olarak sıklıkla saatlerce hayalini kurduğum bir şeyi ziyaret etmeye."

"Nedir bu?"

"Bir telgraf sistemi.[1] İşte nihayet söyledim."

"Bir telgraf sistemi mi?" diye tekrarladı Madam de Villefort.

"Ulu Tanrım, evet, bir telgraf sistemi. Bazen güneşli bir havada bir yolun sonunda, bir tümseğin üzerinde, devasa bir kınkanatlının ayaklarına benzeyen siyah ve bükülgen kolların kalktığını gördüm ve sizi temin ederim ki onları her gördüğümde heyecana kapıldım çünkü net bir biçimde havayı yaran ve bir masada oturan bir adamın bilinmeyen isteklerini üç yüz fersah ötede başka bir masaya oturmuş başka bir adama ileten bu garip işaretlerin, bulutların grisinin ya da göğün mavisinin üzerinde her şeye kadir bir gücün etkisiyle belirdiğini düşünürdüm. O zaman cinlere, hava perilerine, yer altı hazinelerini bekleyen cüce cinlere, gizli güçlere inanır ve gülerdim. Ancak beyaz karınlı, siyah ayaklı ve sıska olan bu iri böcekleri yakından göreceğimi hiç düşünmemiştim çünkü onların taştan kanatları altında bilimin, kabalanın ya da büyücülüğün o ağırbaşlı, bilgiç, donanımlı küçük insan dehasını bulmaktan korkardım. Ama günün birinde telgrafı taşımaktan sorumlu, yılda bin iki yüz frank maaş alan, her zaman bir astronom gibi göğe, balıkçı gibi suya, boş kafalı biri gibi manzaraya değil ama dört beş fersah ötesine yerleştirilmiş, kendininkine benzeyen beyaz karınlı, siyah ayaklı böceğe bakan bir zavallı olduğunu öğrendim. Bunun üzerine, içimde bu canlı krizaliti yakından görmek ve kabuğunun dibinden başka bir krizalite göndermek üzerek birkaç ip çekerek oynadığı bu komediye eşlik etmek gibi ilginç bir arzu uyandı."

"Ve oraya mı gidiyorsunuz?"

"Evet."

"Hangi telgrafa? İçişleri Bakanlığı'nınkine mi, rasathaneninkine mi?"

"Ah! Hayır, orada beni bilmek istemediğim şeyleri anlamak zorunda bırakacak ve istemememe rağmen, bilmedikleri bir gizemi açıklayacak kişilerle karşılaşacağım. Hayır! İnsan-

---

1 Claude Chappe'ın (1763-1805) optik telgraf sistemi.

larla ilgili kurduğum hayaller yetmezmiş gibi böceklerle ilgili hayallerimin de suya düşmesini istemiyorum. Bu yüzden ne bakanlığın ne de rasathanenin telgraf merkezine gideceğim. Bana gerekli olan kırların ortasındaki bir telgraf merkezi, orada kulesinde taşlaşmış temiz yüzlü telgrafçıyı bulacağım."

"Gerçekten de büyük bir senyörsünüz," dedi Villefort.

"Bana hangi hattı incelememi tavsiye edersiniz?"

"Elbette ki şu saatte en meşgul olanı."

"Yani İspanya hattı mı?"

"Tam da öyle. Size açıklama yapılması için Bakan'dan bir yazı ister misiniz?"

"Kesinlikle hayır," dedi Monte Cristo, "size söylediğim gibi, tam tersine hiçbir şey anlamak istemiyorum. Bir şeyler anladığım anda, benim için artık telgraf diye bir şey kalmayacak, her şey M. Duchâtel[2] ya da M. de Montalivet'nin[3] Bayonne valiliğine ilettikleri ve Yunanca τηλε, γραφετω[4] sözcüklerine dönüşmüş bir işaretten ibaret olacak. O siyah ayaklı hayvanı ve ürkütücü sözcüğü hafızamda tüm saflıklarıyla ve tüm saygımla muhafaza etmek istiyorum."

"O zaman yola çıkın çünkü iki saat içinde hava kararacak ve hiçbir şey göremeyeceksiniz."

"Vay canına, beni ürkütüyorsunuz. En yakın olanı hangisi? Bayotte yolundaki mi?"

"Evet, Bayotte yolundaki Châtillon kulesi."

"Peki Châtillon'dan sonraki?"

"Sanırım, Montlhéry kulesi."

"Teşekkürler, görüşmek üzere. Cumartesi size izlenimlerimi anlatırım."

Kont kapıda, Valentine'i mirasından yoksun bırakan ve kendilerine büyük bir saygınlık kazandıracak bir sözleşme yapmanın mutluluğuyla uzaklaşan iki noterle karşılaştı.

---

2 Fransa İçişleri Bakanı (1840-1848).

3 Fransa İçişleri Bakanı (1809-1814).

4 *Tile* ve *grafeto*. Birleşip Yunanca *telgraf* sözcüğünü oluşturur.

LXI

Bir Bahçıvanı, Şeftalilerini Yiyen Yediuyurlardan Kurtarmak

Monte Cristo söylediği gibi aynı akşam olmasa da, ertesi sabah Enfer kapısından çıktı, Orléans yoluna girdi, telgrafın tam o geçtiği sırada uzun sıska kollarını salladığı Linas köyünü aştı ve herkesin bildiği gibi aynı adı taşıyan ovanın en yüksek noktasındaki Montlhéry kulesinin dibine ulaştı.

Tepenin dibinde atından inen Kont, yaklaşık yarım metre genişliğinde spiral bir patikadan dağa tırmanmaya başladı ve zirveye vardığında, pembe ve beyaz çiçeklerin yerini alan yeşil meyvelerle kaplı bir çitle karşılaştı.

Monte Cristo bu küçük çitin kapısını bulmakta gecikmedi. Bu beysöğüdü menteşeler üzerinde kayan, bir çivi ve iple kapanan ahşap, kafes biçiminde bir parmaklıktı. Kont mekanizmasını hemen anladığı kapıyı açtı.

Ardından, bir yandan içinde kapı olarak tasvir ettiğimiz dâhiyane yapının da yer aldığı çitin, diğer yandan da aralarından turpotlarının ve şebboyların fışkırdığı sarmaşıklarla çevrelenen eski kulenin arasında kalan, yirmi ayak uzunluğunda ve on iki ayak genişliğinde bir bahçeye girdi.

Kulenin, torunlarının bayramını kutlamaya geldiği bir büyükanne gibi kırışmış ve çiçeklerle kaplanmış haline bakıldığında –eski bir atasözünün duvarlara atfettiği ürkütücü kulaklara ek olarak– sesi olsa korkunç dramlar anlatabileceğini kimse tahmin etmezdi.

Bu bahçeden, üzerinde çağdaş Rubens'inimiz olan Delacroix'nın gözlerini şenlendirecek tonlardan oluşan, çok eskilerden kalma gür şimşir bir şeridin yükseldiği ve zemini kızıl kumla kaplı ağaçlık yol izlenerek geçiliyordu. Bu yol bir 8 çiziyor ve ani kıvrımlar oluşturarak yirmi adımlık bir bahçede altmış adımlık bir gezinti yapılmasını sağlıyordu.

Hünerli Latin bahçıvanların güleç ve temiz yürekli tanrıçaları Flora, bu küçük bahçenin kendisine sunduğu bu kadar özenli ve saf bir saygıyla asla karşılaşmamıştı.

Gerçekten de, bahçedeki yirmi gül fidanının yaprakları üzerinde tek bir sinek izi yoktu, nemli topraklarda yetişen bitkileri kemirerek mahveden o yeşil çiçekbiti kümelerine hiç rastlanmıyordu. Yine de bu bahçenin nemden yoksun olduğu söylenemezdi: Kurumu andıran siyah toprak, ağaçların yapraklarının donukluğu bunu yeterince belli ediyordu, zaten bahçenin köşelerinden birinde duran ve içinde kokuşmuş su bulunan dolu bir fıçı sayesinde yapay nem doğal nemle bütünleşiyordu. Bu fıçının yüzeyindeki yeşil tabakanın üzerinde, kuşkusuz kişilikleri uyuşmadığından farklı yönlere bakacak şekilde sırt sırta duran bir su bir de kara kurbağası vardı.

Zaten ağaçlık yollarda tek bir ot, tarhlarda tek bir asalak bitki tohumu yoktu; kendini beğenmiş bir küçükhanım porselen saksısındaki sardunyalara, kaktüslere ve ormangüllerine, bu küçük bahçenin henüz ortaya çıkmamış sahibi kadar özen gösteremezdi.

Monte Cristo ipi çiviye geçirerek kapıyı kapadıktan sonra bir bakışla tüm araziyi gözden geçirdi.

"Telgrafçı düzenli bir bahçıvan tutmuş ya da kendini tutkuyla tarıma vermiş gibi görünüyor."

Aniden yapraklarla dolu bir el arabasının arkasına büzüşmüş bir şeye çarptı. O şey şaşkınlığını belli eden bir şeyler mırıldanarak ayağa kalktı ve Monte Cristo karşısında, asma yapraklarının üzerine topladığı çilekleri yerleştiren elli yaşlarında, temiz yüzlü bir adam buldu.

On iki asma yaprağı ve yaklaşık bir o kadar da çilek vardı.

Adam ayağa kalkarken az kalsın çilekleri, yaprakları ve tabağı elinden düşürüyordu.

"Ürünlerinizi mi topluyorsunuz Mösyö?" dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Bağışlayın Mösyö," diye yanıtladı adam elini kasketine götürürken, "yukarıda olmadığım doğru ama aşağıya biraz önce indim."

"Sizi kesinlikle rahatsız etmek istemem dostum," dedi Kont, "kaldıysa, çileklerinizi toplamaya devam edin."

"On tane daha var," dedi adam, "işte on birinciyi topladım ve geçen yıldan beş fazla olmak üzere yirmi bir çileğim var. Ama bunda şaşırılacak bir şey yok, bu yıl ilkbahar sıcak geçti ve Mösyö, gördüğünüz gibi çilekler sıcağı sever. İşte bu yüzden, geçen seneki on altı çileğin yerine bu yıl elimde, işte şimdiden topladığım on bir tane, on iki, on üç on dört, on beş, on altı, on yedi, on sekiz, on dokuz tane... Aman Tanrım! İki çilek eksik, daha dün burada olduklarından eminim Mösyö, onları saymıştım. Simon Ana'nın oğlu çileklerimi aşırmış olmalı, bu sabah onu bahçede gezinirken görmüştüm. Ah küçük soytarı! Bir bahçeden meyve çalmak! Bunun sonunun nereye varacağını bilmiyor."

"Gerçekten de Mösyö, bu ciddi bir suç ama bunu gençliğine ve boğazına düşkünlüğüne vermelisiniz."

"Kuşkusuz öyle," dedi bahçıvan, "yine de hiç hoş bir davranış değil. Ama bir kez daha beni bağışlayın Mösyö. Belki de böyle yaparak bir müdürü bekletiyorum."

Ve endişeli bakışlarla Kont'u ve mavi giysisini süzdü.

"İçiniz rahat olsun dostum," dedi Kont, istediğinde çok ürkütücü, istediğinde çok iyi niyetli bir ifadeyle donattığı ve bu kez iyi niyetini yansıtan gülümsemesiyle, "buraya sizi teftiş etmeye gelen bir müdür değil, size zaman kaybettirdiğini fark ederek bu ziyaretinden pişmanlık duymaya başlayan sıradan meraklı bir yolcuyum."

"Ah! Zamanım değerli değildir," diye yanıtladı adam hüzünlü bir gülümsemeyle. "Yine de hükümete ait olduğundan zamanı kaybetmemek gerek ama bana bir saat dinlenebileceğimi bildiren bir ileti geldi (güneş saatine baktı çünkü Montlhéry kulesinin bahçesinde güneş saati de dâhil olmak

üzere her şey vardı) ve gördüğünüz gibi daha on dakikam var, üstelik çileklerim olgunlaştı ve bir gün daha... Mösyö, çileklerimi yediuyurlar kemirebilir mi?"

"Bence hayır, böyle bir şeye inanmam," diye yanıtladı Monte Cristo ciddi bir ifadeyle, "onları bala şekerleme olarak ekleyen Romalılar gibi yemeyen bizler için yediuyurların komşuluğu hiç de hoş olmazdı."

"Ah! Romalılar onları yiyor muydu?" dedi bahçıvan. "Yediuyurları yiyorlar mıydı?"

"Bunu Petronius'un kitabında okumuştum," dedi Kont.

"Gerçekten mi? Yediuyur gibi yağlı deseler de tadı güzel olmamalı. Zaten yediuyurların yağlı olması hiç de şaşırtıcı değil Mösyö, bütün gün uyur ve ancak bütün gece kemirmek için akşam uyanırlar. Bakın, geçen sene dört kayısım vardı, birini yediler. Tek bir tüysüz şeftalim vardı, doğrusu bu ya, nadir bulunan bir meyvedir; evet Mösyö, duvar tarafındaki yarısını yiyip bitirdiler; muhteşem ve leziz bir şeftaliydi. Ondan daha iyisini yememiştim."

"Onu yediniz mi?"

"Yani geri kalan yarısını. Benzersiz bir şeftaliydi Mösyö. Ah! Lanet olsun, bu beyefendiler tıpkı Simon Ana'nın oğlunun en kötü çilekleri seçmemesi gibi en kötü parçaları seçmiyorlar! Ama bu yıl," diye ekledi bahçıvan, "içiniz rahat olsun, meyveler olgunlaşmaya başladığında gece boyunca nöbet beklemem gerekse de böyle bir şey olmayacak."

Monte Cristo durumu yeterince anlamıştı. Nasıl her meyvenin bir kurdu varsa, her insanın da yüreğini kemiren bir tutkusu vardır, telgrafçının tutkusu bahçıvanlıktı. Kont güneş ışınlarının üzüm salkımlarına ulaşmasını engelleyen asma yapraklarını kopardı ve böylece bahçıvanın yüreğini fethetti.

"Mösyö telgraf sistemini görmek için mi geldi?" dedi.

"Evet Mösyö, elbette yönetmelikler tarafından yasaklanmamışsa."

"Ah! Kesinlikle yasaklanmadı," dedi bahçıvan, "kimse ne dediğimizi bilmediği ve bilemeyeceği için bunun tehlikeli bir yanı yok."

"Gerçekten de," diye yanıtladı Kont, "bana sizin anlamadığınız işaretleri tekrarlayarak ilettiğiniz söylenmişti."

"Elbette Mösyö ve böyle olmasını tercih ederim," dedi bahçıvan gülerek.

"Neden?"

"Çünkü böylece hiçbir sorumluluk almıyorum. Ben bir makineden başka bir şey değilim ve çalışmaya devam ettiğim sürece benden fazlası istenmiyor."

"Lanet olsun!" dedi Monte Cristo içinden. "Yoksa hiçbir ihtirası olmayan bir adama mı rastladım? Kahretsin! Bu büyük bir şanssızlık olacak."

"Mösyö," dedi güneş saatine bir göz atan bahçıvan, "on dakika bitmek üzere, ben işimin başına dönüyorum. Benimle yukarı gelmek ister misiniz?"

"Sizi izliyorum."

Gerçekten de, Monte Cristo üç kata bölünmüş kuleye girdi, alt katta kazma, tırmık, süzgeçli kova gibi duvara yaslanmış tarım aletleri vardı ve başka bir mobilya yoktu.

İkinci katta telgrafçının kaldığı, daha doğrusu gecelerini geçirdiği odada yatak, masa, iki sandalye, kumtaşından bir testi, ayrıca tavana asılmış ve Kont'un, nazende ve telgrafçının tohumlarını kabuğunda sakladığı İspanyol fasulyesi olduğunu anladığı birkaç kuru ot vardı; bunların her birini Jardin des Plantes'ın uzman bir botanikçisinin özeniyle etiketlemişti.

"Telgraf kullanmayı öğrenmek için uzun zaman gerekiyor mu Mösyö?" diye sordu Monte Cristo.

"Uzun zaman alan öğrenmek değil, sorun kadrosuz çalışmak."

"Ne kadar maaş alınıyor?"

"Bin frank Mösyö."

"Hiçbir şey değil."

"Evet ama gördüğünüz gibi bir lojman veriyorlar."

Monte Cristo odaya baktı.

"Umarım buraya çok bağlı değildir," diye mırıldandı.

Üçüncü kata çıkıldı: Burası telgrafçının çalıştığı odaydı. Monte Cristo telgrafçının, yardımıyla düzeneği çalıştırdığı iki demir kulpa baktı.

"Bu çok ilginç," dedi, "ama uzun vadede size biraz yavan gelebilecek bir yaşam tarzı, öyle değil mi?"

"Evet, ilk başlarda gelen iletilere bakmak boyun tutulmasına neden oluyor ama bir iki yıl içinde buna alışılıyor, ayrıca dinlenme saatlerimiz ve izin günlerimiz de var."

"İzin günleriniz mi?"

"Evet?"

"Hangi günler?"

"Sisli günler."

"Ah! Bu doğru."

"Onlar benim bayram günlerim: Bahçeye iner, toprağı eker biçer, çiçekleri budar, tırtılları temizlerim. Öyle vakit geçiririm."

"Ne zamandır buradasınız?"

"On yılı kadrolu, beş yılı kadrosuz, toplam on beş yıldır."

"Yaşınız?"

"Elli beş."

"Emekli olmanız için kaç yıl daha çalışmanız gerekiyor?"

"Ah! Mösyö, yirmi beş yıl."

"Peki emekli maaşınız ne kadar?"

"Yüz ekü."

"Zavallı insanlık!" diye mırıldandı Monte Cristo.

"Ne dediniz Mösyö?"

"Bunun çok ilginç olduğunu söylüyorum."

"Neyin?"

"Bana gösterdiğiniz, anlattığınız her şey... Peki bu işaretlerinizden hiçbir şey anlamıyor musunuz?"

"Hiçbir şey."

"Hiç anlamaya çalıştınız mı?"

"Asla, zaten bunu neden yapayım ki?"

"Yine de, doğrudan size gönderilen işaretler de vardır."

"Kuşkusuz."

"Peki ya onları anlıyor musunuz?"

"Zaten hep aynıdır."

"Ne anlama gelirler?"

"*Yeni bir haber yok... Bir saatiniz var... Yarın görüşürüz...*"

"İşte tamamen masum iletiler," dedi Kont, "ama baksanıza, yan kuledeki meslektaşınız çalışmaya başladı."

"Ah! Bu doğru, teşekkürler Mösyö."

"Size ne söylüyor? Anlayabileceğiniz bir şey mi?"

"Evet, bana hazır olup olmadığımı soruyor."

"Ve de sizin yanıtınız?"

"Hem sağdaki meslektaşıma hazır olduğumu, hem de soldaki meslektaşıma hazırlanması gerektiğini bildiren bir işaret."

"Çok dâhiyane," dedi Kont.

"Göreceksiniz," dedi kibirle telgrafçı, "beş dakika içinde konuşmaya başlayacak."

"O zaman beş dakikam var demektir," dedi Monte Cristo, "bana gerekenden fazla bir süre. Sevgili Mösyö, size bir soru sormama izin verin."

"Sorun."

"Bahçe işlerini seviyor musunuz?"

"Büyük bir tutkuyla."

"Peki yirmi ayaklık bir teras yerine iki dönümlük bir araziye sahip olmak sizi mutlu eder mi?"

"Mösyö, orayı bir yeryüzü cennetine çeviririm."

"Aldığınız bin frankla zor bir yaşam mı sürüyorsunuz?"

"Fazlasıyla zor ama neticede geçinip gidiyorum."

"Evet ama çok küçük bir bahçeniz var."

"Ah bu doğru, bahçe büyük değil!"

"Üstelik, her şeyi kemiren yediuyurlarla dolu."

"Bu benim bahtsızlığım."

"Söylesenize, sağdaki meslektaşınız bir işaret ilettiğinde, o tarafa bakmazsanız ne olur?"

"İşaretleri göremem."

"Peki ya o zaman?"

"İşaretleri tekrarlayamam."

"Ya sonra?"

"Onları iletmeyi ihmal ettiğim için para cezası alırım."

"Ne kadar?"

"Yüz frank."

"Gelirinizin onda biri, çok güzel!"

"Ne yazık ki!" dedi telgrafçı.

"Hiç başınıza geldi mi?"

"Bir kere Mösyö, bir Noisette gülünü aşılarken."

"Tamam. Peki ya işaretleri değiştirmeye ya da başka bir işaret göndermeye kalkışırsanız?"

"O zaman durum değişir, işimden kovulur, emekli maaşımdan mahrum kalırım."

"Üç yüz franktan mı?"

"Evet, yani yüz eküden Mösyö, bu yüzden böyle bir şeyi asla yapmayacağımı anlayabilirsiniz."

"On beş yıllık maaşınız karşılığında olsa da mı? Bakın, bu biraz düşünmenizi gerektirmiyor mu?"

"On beş bin frank karşılığında mı?"

"Evet."

"Mösyö, beni ürkütüyorsunuz."

"Umurumda değil!"

"Mösyö, beni denemek mi istiyorsunuz?"

"Tam da öyle! On beş bin frank, anlıyor musunuz?"

"Mösyö, izin verirseniz sağdan gelen iletiye bakayım!"

"Tam tersine, ona değil, buna bakın."

"O da nedir?"

"Nasıl olur? Bu küçük kâğıtları tanımıyor musunuz?"

"Kâğıt paralar!"

"Dörtgen, on beş tane var."

"Peki bunlar kime ait?"

"Dilerseniz size."

"Bana mı?" diye haykırdı nefesi daralan telgrafçı.

"Ah! Tanrım, elbette size ait."

"Mösyö, bakın sağdaki meslektaşım mesaj gönderiyor."

"Bırakın göndersin."

"Mösyö, beni oyaladınız, bu yüzden para cezası alacağım."

"Bu size yüz franga mal olacak, benim on beş frangımı almak çıkarınıza daha uygun düşer."

"Mösyö, sağdaki iletici sabırsızlanıyor, işaretleri tekrarlıyor."

"Bırakın yapsın, siz şunu alın."

Kont para destesini telgrafçının eline bıraktı.

"Şimdi," dedi, "hepsi bu değil. On beş bin frankla geçinemezsiniz."

"Yine de işime devam edeceğim."

"Hayır, işinizi kaybedeceksiniz çünkü sağdaki telgrafçınınkinden daha farklı bir ileti göndereceksiniz."

"Ah! Mösyö, bana neler öneriyorsunuz?"

"Çocukça bir davranış."

"Mösyö, buna zorunlu kalmadıkça..."

"Sizi buna zorlamayı düşünüyorum."

Ve Monte Cristo cebinden bir başka deste daha çıkardı.

"İşte on bin frank," dedi, "cebinizdekiyle birlikte yirmi beş bin frank edecek. Beş bin franga iki dönüm arazisi olan küçük, şirin bir ev alacaksınız; yirmi bin frank sayesinde de yılda bin frank geliriniz olacak."

"İki dönümlük bir bahçe mi?"

"Ve bin frank da gelir."

"Tanrım! Tanrım!"

"Hadi alsanıza!"

Ve Monte Cristo on bin frangı telgrafçının eline zorla sıkıştırdı.

"Ne yapmam gerek?"

"Hiç de zor değil."

"Ama söylesenize."

"Şu işaretleri iletmek!"

Monte Cristo cebinden üzerinde çizilmiş üç işaret, hangi sıraya göre dizileceklerini belirten rakamlar bulunan bir kâğıt çıkardı.

"Gördüğünüz gibi, uzun sürmeyecek."

"Evet ama..."

"Bu, şeftalilerinizden kazanacaklarınız ve yapacak diğer işleriniz için gereken bir şey."

Bu sözler etkili oldu, heyecandan kıpkırmızı olan ve boncuk boncuk terleyen telgrafçı bu değişiklikten hiçbir şey anlamayan ve şeftali yetiştiricisinin aklını kaçırdığına inanmaya başlayan sağdaki telgrafçının şaşkınlığına rağmen, Kont'un üç işaretini peş peşe gönderdi.

Soldaki telgrafçı ise sonunda aynı işaretleri İçişleri Bakanlığı'na iletiyordu.

"İşte zengin oldunuz," dedi Monte Cristo.

"Evet," dedi telgrafçı, "ama ne pahasına!"

"Dinleyin dostum, inanın bana vicdan azabı çekmenizi istemem; sizi temin ederim ki kimseye haksızlık etmediniz ve Tanrı'nın projelerine hizmet ettiniz."

Telgrafçı paraya bakıyor, dokunuyor, onu sayıyordu; benzi bir soluyor, bir kızarıyordu; nihayet bir bardak su içmek için hızla odasına doğru yürüdü ama testiye ulaşacak zamanı bulamadı ve kuru fasulyelerinin arasına yığıldı.

Telgrafın beş dakika sonra İçişleri Bakanlığı'na ulaşması üzerine, Debray atları arabaya koşturup hemen Danglarsların konağına gitti.

"Kocanızın elinde vadeli İspanyol tahvili var mı?"

"Sanırım! Altı milyon değerinde olmalı."

"Kaça olursa olsun hemen satsın!"

"Ama neden?"

"Çünkü Don Carlos, Bourges'dan kaçıp İspanya'ya dönmüş."

"Bunu nereden biliyorsunuz?"

"Her şeyden haberdar olduğum gibi bunu da biliyorum," dedi Debray omuzlarını silkerek.

Barones bu sözleri tekrarlatmadı. Durumu bildirdiği kocası da hemen komisyoncusuna koşup hisseleri hangi fiyattan olursa olsun satmasını söyledi.

Mösyö Danglars'ın satış yaptığı görüldüğünde İspanyol hisselerinin fiyatı hemen düştü. Danglars beş yüz bin frank kaybetse de, bütün tahvillerinden kurtulmuştu.

Akşam *Messager* gazetesinde şunlar yazıyordu:

Telgraf iletisi:

Kral Don Carlos gözetim altında tutulduğu Bourges'dan kaçtı ve Katalonya sınırından İspanya'ya girdi, Barselona'da halk onun için ayaklandı.

Akşam boyunca, hisselerini satan ve böyle bir aksilikten sadece beş yüz bin frank kaybetmekle sıyrılan Danglars'ın öngörüsünden ve mutluluğundan söz edildi.

Hisselerini saklayanlar ya da Danglars'ın sattığı hisseleri alanlar iflas ettiklerini kabul edip kâbus dolu bir gece geçirdiler.

Ertesi sabah *Moniteur*'de şu haber yer alıyordu:

Messager'*nin dün yayımladığı Don Carlos'un kaçtığı ve Barselona'nın ayaklandığı haberi hiçbir sağlam temele dayanmamaktadır.*

Kral Don Carlos, Bourges'dan ayrılmamıştır ve İber yarımadası derin bir sükûnet içindedir.

Bu yanılgıya sis nedeniyle yanlış yorumlanmış bir telgraf iletisi neden olmuştur.

Hisselerin fiyatları düştüğünün iki katı yükseldi.

Danglars'ın kaybettiklerinin ve hisselerini satmasa kazanacaklarının toplamı bir milyon franktı.

"Güzel!" dedi Monte Cristo, Danglars'ın mağduru olduğu borsadaki bu garip manipülasyon haberinin duyulduğu sırada kendisini ziyarete gelen Morrel'e. "Yüz bin frank ödeyeceğim bir keşfi yirmi beş bine yaptım."

"Neyi keşfettiniz?" diye sordu Maximilien.

"Bir bahçıvanın, şeftalilerini yiyen yediuyurlardan nasıl kurtarılabileceğini."

LXII

Hayaletler

İlk bakışta ve dışarıdan incelendiğinde Auteuil'deki evin muhteşem Monte Cristo kontuna yaraşır bir görkemi yoktu ama bu sadelik dış cephede ve bahçede hiçbir değişiklik yapılmaması talimatını veren ev sahibinin isteğinden kaynaklanıyordu, ancak bu görünüme bakılarak evin içinin de aynı durumda olduğunu söylemek mümkün değildi. Gerçekten de, kapı açılır açılmaz görüntü değişiyordu.

Mösyö Bertuccio, mobilyalarla ilgili beğenileri ve görevlerin hızla yerine getirilmesi konusunda kendi sınırlarını aşmıştı ve tıpkı Antin dükünün bir zamanlar XIV. Louis'nin göz zevkini bozan bir ağaçlık yolu bir gecede ortadan kaldırması gibi, üç günde tamamen boş bir avluya, devasa kökleriyle birlikte getirilen güzel kavak ve firavuninciri ağaçları diktirmişti. Bu ağaçların ön cephesini gölgelendirdiği evin önünde, üzerleri yer yer otla kaplanmış kaldırım taşları yerine, o sabah bloklar halinde getirilmiş ve üzerinde sulama suyunun taneciklerinin hâlâ inci gibi parladığı, büyük bir halıyı andıran bir çimenlik uzanıyordu.

Zaten talimatları bizzat veren Kont, Bertuccio'ya dikilmesi gereken ağaçların sayısını ve yerini, kaldırım taşlarının yerini alacak çimenliğin şeklini ve kaplayacağı alanı belirten bir plan iletmişti.

Ev bu görünümüyle tanınmaz bir hal almıştı ve Bertuccio bile yeşillikten bir çerçeveye yerleştirilmiş bu evi artık tanıyamadığını söylüyordu.

Kâhya bahçede de bazı değişiklikler yapılmasından rahatsız olmayacaktı ama Kont kesinlikle hiçbir şeye dokunulmamasını emretmişti. Bertuccio bu talimatı bekleme odalarını, merdivenleri ve şömineleri çiçeklerle doldurarak telafi etti.

Yirmi yıldır terk edilmiş olan, daha dün çok kasvetli ve hüzünlü görünen, zamanın kokusu diyebileceğimiz o yavan kokuyu yayan bu evin bir gün içinde yaşamla dolması, ev sahibinin en sevdiği parfümlerle kokması ve Kont'un en keyifli gününün beğenisine göre düzenlenmesi kâhyanın hizmet etmekteki büyük ustalığını ve ev sahibinin ise hizmet ettirmekteki derin deneyimini belli ediyordu. Kont oraya geldiğinde, elinin altında kitaplarını ve armalarını, gözünün önünde en sevdiği tablolarını, bekleme odalarında okşayışlarından hoşlandığı köpeklerini, ötüşlerini sevdiği kuşları bulmuştu. Uyuyan Güzel'in sarayı gibi uzun bir uykudan uyanmış olan bu ev, uzun zamandır severek oturduğumuz ve bir felaket nedeniyle ayrıldığımızda istemeden ruhumuzun bir parçasını bıraktığımız evler gibi yaşıyor, şarkılar söylüyor, ışıl ışıl parlıyordu.

Hizmetkârlar bu zarif avluda neşeyle gidip geliyorlardı. Mutfakta çalışanlar merdivenleri daha dün yenilenen bu evde uzun yıllardır yaşıyormuş gibi rahatça koşuşturuyor, malzemelerin numaralandığı ve düzenlendiği arabalıklarla ilgilenen hizmetkârlar bu evde âdeta elli yıldır yaşıyordu ve birçok uşağın efendisiyle konuştuğundan daha büyük bir saygıyla seslenilen, ahırların yemliklerindeki atlar seyislerine kişneyerek yanıt veriyordu.

Duvarın iki yanında ikiye ayrılmış kütüphanede yaklaşık iki bin kitap vardı; bir bölmenin tamamı çağdaş romanlara ayrılmış ve dün çıkmış bir kitap da kırmızı ve yaldızlı cildiyle kurumlanarak oradaki yerini almıştı.

Evin kütüphaneye simetrik kanatlarından diğerinde ise nadir bulunan ve geniş Japon vazolarında çiçeklenen bitkilerle dolu bir sera ve hem görme hem de koklama duyusuna hitap eden bu muhteşem seranın ortasında bir bilardo masası vardı, oyuncular toplarını yeşil çuha üzerine sanki bir saat önce bırakmışlardı.

Üstat Bertuccio tek bir odaya dokunmamıştı. Birinci katın sol köşesinde yer alan, büyük merdivenle çıkılan ve gizli merdivenle dışarıya açılan bu odanın önünden hizmetkârlar merakla, Bertuccio ise korkuyla geçiyordu.

Saat tam beşte, Kont kendisini izleyen Ali ile birlikte Autuil'deki eve geldi. Bertuccio onu endişeyle karışık bir merakla bekliyor, kaşlarını çatmasından endişelense de birkaç iltifat umuyordu.

Avluda arabadan inen Monte Cristo, beğenip beğenmediğini hiç belli etmeden, ifadesiz bir yüzle bütün evi ve bahçeyi sessizce gezdi.

Sadece kapalı odanın karşısındaki kendi yatak odasına girerken, elini buraya ilk gelişinde fark ettiği gül ağacından küçük bir konsola doğru uzattı.

"Buraya ancak bir çift eldiven koyulabilir," dedi.

"Gerçekten de ekselans," dedi sevinen Bertuccio, "açın, içinde bir çift eldiven bulacaksınız."

Kont diğer mobilyalarda da içlerinde bulmayı düşündüğü küçük şişelerle, purolarla, mücevherlerle karşılaştı.

"Güzel," dedi bir kez daha.

Ve Mösyö Bertuccio bu adamın etrafını saran her şey üzerindeki büyük, güçlü ve gerçek tesirine maruz kalmış ruhuyla çekildi.

Saat tam altıda, kapının önünde bir atın ayak sesleri duyuldu. Bu kişi, atı Médéah'la birlikte gelen süvari yüzbaşıydı.

Monte Cristo onu dudaklarında bir gülümsemeyle basamaklarda bekliyordu.

"İşte ilk ben geldim, bundan emindim!" diye bağırdı Morrel. "Bunu herkesten önce bana bir dakikanızı ayırmanız için bilerek yaptım. Julie ve Emmanuel'in size iletmek istedikleri pek çok şey var. Ah! Buranın çok şirin olduğunun farkında mısınız? Söylesenize Kont, seyisleriniz atıma yeterince özen gösterecekler mi?"

"İçiniz rahat olsun sevgili Maximilien, işlerini çok iyi bilirler."

"Tımarlanması gerekiyor. Nasıl bir hızla geldiğini bir bilseydiniz. Gerçek bir fırtına!"

"Vay canına, buna inanırım, demek beş bin franklık bir at!" dedi Kont, oğluna hitap eden bir babanın ses tonuyla.

"Oyunda kaybettiğinize pişman mısınız?" diye sordu Morrel içten gülümsemesiyle.

"Ben mi? Tanrı korusun! Elbette hayır. Sadece at güzel olmasaydı pişman olurdum."

"Sevgili Kont, atım öyle iyi ki, Fransa'nın bu konuda en birikimli adamı Mösyö de Château-Renaud ve Bakan'ın Arap atlarına binen Mösyö Debray, gördüğünüz gibi biraz arkamdan geliyorlar ve saatte ancak altı fersah yapacak şekilde tırıs giden Barones Danglars'ın atlarının biraz önündeler."

"Demek arkanızdan geliyorlar!" dedi Monte Cristo.

"Bakın, işte geldiler."

Gerçekten de, aynı anda atları âdeta tüten bir kupa arabası ve soluk soluğa kalmış iki binek atı evin parmaklıklarının önünde durdular. Kapının açılmasıyla araba bir daire çizdi ve beraberindeki iki süvariyle basamakların önünde durdu.

Bir anda atından inen Debray arabanın kapısını açıp Barones'e elini uzattı. Madam Danglars arabadan inerken eliyle Monte Cristo dışında kimsenin algılayamayacağı bir hareket yaptı. Ama hiçbir şeyi gözden kaçırmayan Kont bu

hareket sırasında küçücük bir beyaz kâğıdın kadının elinden Bakanlık Sekreteri'ne geçtiğini gördü, bu çabukluk bu işte oldukça deneyimli olduklarını belli ediyordu. Karısının arkasından inen bankacı bir arabadan değil, bir mezardan çıkmış gibi solgundu.

Madam Danglars sadece Monte Cristo'nun fark edebileceği hızlı ve sorgulayıcı bir bakışla avluyu, sütunlu girişi, evin cephesini gözden geçirdi; ardından kuşkusuz yüzüne yansıyan heyecanını bastırarak, benzinin solması sanki doğal bir şeymiş gibi basamakları çıkarken Morrel'e, "Mösyö, dostlarımdan biri olsaydınız, size bu atın satılık olup olmadığını sorardım," dedi.

Morrel yüzünü buruştururcasına gülümseyip kendisini bu sıkıntıdan kurtarmasını rica edercesine Kont'a döndü.

Kont durumu anladı.

"Ah! Madam," diye yanıtladı, "bu soruyu neden bana yöneltmiyorsunuz?"

"Elde edileceği kesin olduğu için sizden hiçbir şey istenmez Mösyö," dedi Barones. "Bu yüzden sorum Mösyö Morrel'eydi."

"Ne yazık ki," diye devam etti Kont, "Mösyö Morrel'in atını satamayacağına tanık oldum, onuru onu elinde tutmasına bağlı."

"Bu da ne demek?"

"Médéah'ı altı ay içinde ehlileştireceğine dair bahse girdi. Anlayacağınız gibi Barones, bahisten belirlenen süreden önce vazgeçerse parasını kaybedecek ama dahası korktuğu söylenecek ve bir süvari subayı, bana göre bu dünyadaki en kutsal şeylerden biri olan bir kadının kaprisini geri çevirmek pahasına da olsa, böyle bir söylentinin yayılmasına izin vermez."

"Duyduğunuz gibi Madam..." dedi Monte Cristo'ya minnet dolu bir gülümsemeyle bakan Morrel.

"Zaten," dedi Danglars kaba gülümsemesinin pek de gizleyemediği sıkıntılı bir ifadeyle, "sanırım bunun gibi birçok atınız var."

Böyle iğnelemeleri yanıt vermeden geçiştirmeye alışkın olmayan Madam Danglars, bu kez gençlerin şaşkın bakışları altında söyleneni duymazdan geldi.

Monte Cristo alışılmadık alçakgönüllülüğü belli eden bu suskunluğa gülümserken, Barones'e, irilikleri ve kendilerine harcanan emek sayesinde sadece doğanın sahip olabileceği bir zenginliği, diriliği ve ruhu sergileyen deniz bitkilerinin, üzerinde yılan gibi kıvrıldığı Çin porseleninden devasa iki vazoyu gösteriyordu.

Barones hayran kalmıştı.

"Şuraya bakın! Bunun içine Tuileries'den getirtilen bir kestane ağacı bile dikilebilir!" dedi. "Böyle devasa porselen vazoları nasıl fırınlayabiliyorlar?"

"Ah! Madam," dedi Monte Cristo, "bu soruyu bizim gibi küçük heykeller ve süslü camlar yapanlara sormamak lazım, bu başka bir çağın eseri, kara ve deniz perilerinin bir yapıtı."

"Bu da ne anlama geliyor, hangi döneme ait olabilir?"

"Bilemiyorum, sadece bir Çin imparatorunun özel bir fırın yaptırdığını ve bu fırında bunlara benzer on iki vazoyu peş peşe pişirttiğini duydum. İkisi ısının yoğunluğuna dayanamayıp çatlamış, diğer onunu denizin üç yüz kulaç dibine indirmişler. Kendisinden ne istendiğini bilen deniz onların üzerine sarmaşıcı bitkilerini göndermiş, mercanlarıyla etraflarını sarmış, kabuklularıyla camlarını süslemiş; iki yüzyıl boyunca hepsi birden o bilinmedik derinliklerde bütünleşmişler çünkü bu deneyi yapmak isteyen imparator bir darbe sırasında öldürülmüş ve geriye sadece vazoların fırınlandığını ve denizin dibine indirildiklerini belirten bir tutanak kalmış. İki yüzyıl sonra bu tutanağın birilerinin dikkatini çekmesi üzerine vazoların denizden çıkarılmasına karar verilmiş. Dalgıçlar vazoları atıldıkları yerden çıkarmak amacıyla özellikle bu iş için yapılmış aletlerle denize dalmışlar ama diğerleri dalgaların etkisiyle dağıldığı ve kırıldığı için sadece üç tanesi bulunabilmiş. Diplerinde bazen, sadece dalgıçla-

rın görebildiği çirkin, ürkütücü, gizemli canavarların soğuk ve donuk bakışlarını şaşkınlıkla sabitlediklerini ve içlerinde düşmanlarının takibinden kaçan binlerce balığın sığınarak uykuya daldıklarını hayal ettiğim bu vazoları severim."

Bu arada nadir rastlanan eserlere pek de meraklı olmayan Danglars muhteşem bir portakal ağacının çiçeklerini istemsizce peş peşe koparıyordu; portakal ağacıyla işi bittiğinde bir kaktüse yöneldi ama portakal ağacı kadar sakin kişilikli olmayan kaktüs, dikenini hiç acımadan eline batırdı.

Bunun üzerine, ürpererek bir uykudan uyanmış gibi gözlerini ovuşturdu.

"Mösyö," dedi Monte Cristo gülümseyerek, "tablolara meraklı olan ve elinde çok değerli eserler bulunan size benimkileri tavsiye edemeyeceğim. Yine de, işte size gösterilmeye layık olan iki Hobbema, bir Paul Potter, bir Mieris, iki Gerrit Dou, bir Raphael, bir Van Dyck, bir Zurbaran ve iki üç Murillo."

"Bak sen!" dedi Debray. "İşte daha önce gördüğüm bir Hobbema."

"Ah! Gerçekten mi?"

"Evet, onu satın alması için müzeye önerdiler."

"Sanırım ellerinde yoktu." diye sordu Monte Cristo.

"Hayır, yine de satın almayı reddettiler."

"Peki neden?" dedi Château-Renaud.

"Çok şakacısınız çünkü hükümet yeterince zengin değil."

"Bağışlayın ama bu tür şeyleri sekiz yıldır duyuyorum ve hâlâ alışamadım."

"Alışacaksınız," dedi Debray.

"Sanmıyorum," diye yanıtladı Château-Renaud.

"Sayın Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti! Sayın Vikont Andrea Cavalcanti!" diye seslendi Baptistin.

Terzinin elinden çıkmış siyah saten bir yaka, hafif bir sakal, kırlaşmış bıyıklar, kendinden emin bakışlar, üç nişan ve beş şövalye nişanıyla süslenmiş bir binbaşı üniforması, kısa-

cası kusursuz bir eski asker, işte tanıdığımız o şefkatli baba, Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti, böyle görünüyordu.

Tanıştığımız o saygılı evlat Andrea Cavalcanti yepyeni giysileri ve dudaklarında bir gülümsemeyle onun yanında yürüyordu.

Sohbet eden üç gencin bir babaya, bir oğula yönelen bakışları doğal olarak, özenle inceledikleri Andrea Cavalcanti'nin üzerine sabitlendi.

"Cavalcanti!" dedi Debray.

"Vay canına, güzel bir isim," diye ekledi Morrel.

"Evet," dedi Château-Renaud, "İtalyanların isimleri güzel olsa da giyimleri kötü."

"Çok seçicisiniz Château-Renaud," diye karşılık verdi Debray, "bu giysiler usta bir terzinin elinden çıkmış ve yepyeniler."

"İşte onlara tam da bu yüzden sitem ediyorum. Bu mösyönün bugün ilk kez giyinmiş gibi bir hali var."

"Bu beyler kim?" diye sordu Danglars, Monte Cristo kontuna.

"Duyduğunuz gibi Cavalcantiler."

"Bu sadece isimleri."

"Ah! Bu doğru, İtalyan soylularını tanımıyorsunuz, Cavalcanti dendiğinde prens soyundan gelindiği anlaşılır."

"Servetleri büyük mü?"

"Dillere destan."

"Ne iş yapıyorlar?"

"Bitiremedikleri parayı yemekle uğraşıyorlar. Zaten önceki gün bana geldiklerinde sizde kredileri olduğunu söylediler. Hatta onları sizin için davet ettim. Sizleri tanıştıracağım."

"Ama Fransızcaları çok düzgün gibi görünüyor," dedi Danglars.

"Delikanlı eğitimini Güney'de, sanırım Marsilya ya da o civarlardaki bir kolejde tamamladı. Onun hayranlık beslediğini göreceksiniz."

"Ama kime karşı?" diye sordu Barones.

"Fransız kadınlarına karşı Madam. Kesinlikle Paris'te evlenmek istiyor."

"Ne de güzel bir fikirmiş!" dedi omuz silken Danglars.

Madam Danglars kocasına başka her koşulda bir fırtınayı haber verecek türden bir bakış yöneltti ama ikinci kez sustu.

"Baron bugün çok sıkıntılı görünüyor," dedi Monte Cristo, "yoksa kendisini bakan mı yapmak istiyorlar?"

"Hayır, bildiğim kadarıyla henüz değil. Sanırım borsada kaybetti ve öfkesini kimden çıkaracağını bilmiyor."

"Mösyö ve Madam Villefort!" diye bağırdı Baptistin.

İsimleri bildirilen karıkoca içeri girdi. Mösyö de Villefort kendisine ne kadar hâkim olmaya çalışsa da, bariz heyecanlıydı. Elini sıkan Monte Cristo onun titrediğini hissetti.

"Kuşkusuz sadece kadınlar duygularını saklamayı beceriyorlar," dedi içinden, Kraliyet Savcısı'na gülümseyen ve karısını kucaklayan Madam Danglars'a bakan Monte Cristo.

İlk iltifatların ardından, Kont o zamana kadar kilerle ilgilenen Bertuccio'nun, bulundukları salonun yanındaki küçük bir salona süzüldüğünü gördü ve onun yanına gitti.

"Ne istiyorsunuz Mösyö Bertuccio?" diye sordu.

"Ekselansları bana kaç konuğu olacağını söylemedi."

"Ah! Bu doğru."

"Kaç servis açmalıyım?"

"Siz sayın."

"Herkes geldi mi ekselans?"

"Evet."

Monte Cristo'nun gözlerini ayırmadığı Bertuccio yarı açık kapıdan içeriye doğru baktığında, "Aman Tanrım!" diye haykırdı.

"Neler oluyor?" diye sordu Kont.

"O kadın! O kadın!"

"Hangi kadın?"

"Beyaz elbisesi elmaslarla süslü olan! Sarışın olan!"

"Madam Danglars mı?"

"İsmini bilmiyorum. Ama bu o mösyö, bu o!"

"O kim?"

"Bahçedeki hamile kadın! Beklerken geziniyordu... beklerken..."

Ağzı açık kalan Bertuccio'nun benzi soldu, tüyleri diken diken oldu.

"Kimi bekliyordu?"

Bertuccio hiç yanıt vermeden, neredeyse Macbeth'in Banco'yu işaret ettiği gibi, parmağıyla Villefort'u gösterdi.

"Ah! Şuraya bakın, onu görüyor musunuz?" diye mırıldandı.

"Neyi? Kimi?"

"Onu! Kraliyet Savcısı Villefort? Kuşkusuz onu görüyorum. Onu öldürmemiş miydim?"

"Bak sen! Yürekli Bertuccio, sanırım aklınızı kaçırıyorsunuz," dedi Kont.

"Ölmedi mi?"

"Gördüğünüz gibi, elbette ölmedi; darbeyi yurttaşlarınızın âdeti olduğu üzere altıncı ve yedinci sol kaburga arasına değil, daha yukarı ya da daha aşağı indirmiş olmalısınız; üstelik bu hukukçular dokuz canlıdır ya da bana anlattığınız hiçbir şey doğru değil, hayalgücünüzün ürünü, zihninizin bir yanılsaması; intikamınızı iyice hazmedemeden uyumuş olmalısınız; midenize basınç yaptığından kâbus görmüşsünüz, hepsi bu. Tamam, sükûnetinizi koruyun ve sayın: Mösyö ve Madam de Villefort, iki kişi de Mösyö ve Madam Danglars, dört eder; Mösyö de Château-Renaud, Mösyö Debray, Mösyö Morrel, yedi; Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti, sekiz."

"Sekiz!" diye tekrarladı Bertuccio.

"Bekleyin! Bekleyin! Ne aceleniz var? Konuklarımdan birini unutuyorsunuz. Biraz sola doğru bakın... Mösyö Andrea Cavalcanti, Murillo'nun Meryem'ine bakan, şimdi buraya dönen genç adam."

Bu kez Monte Cristo'nun bakışları Bertuccio'nun atmak üzere olduğu çığlığı dudaklarında söndürdü.

"Benedetto!" diye mırıldandı alçak sesle. "Şu kadere bak!"

"Mösyö Bertuccio, saat altı buçuğu çalıyor," dedi Kont sert bir ifadeyle, "masaya oturulması talimatını verdiğim saat, bekletilmeyi hiç sevmediğimi biliyorsunuz."

Ve Monte Cristo konukların beklediği salona girerken, Bertuccio duvarlara tutunarak yemek salonuna gidiyordu.

Beş dakika sonra salonun iki kapısı açıldı. Bertuccio, Vatel'in Chatilly'ye yaptığına benzer son ve kahramanca bir hamleyle, "Mösyö, sofra hazır," dedi.

Monte Cristo kolunu Madam de Villefort'a uzattı.

"Mösyö de Villefort, rica ederim siz de Sayın Barones Danglars'a eşlik edin," dedi.

Villefort'un söyleneni yapması üzerine yemek salonuna geçildi.

LXIII

Akşam Yemeği

Yemek salonuna geçerken konukların hepsinin içini aynı duygunun kapladığı ortadaydı. Kendi kendilerine bu eve hangi garip çekimin etkisiyle geldiklerini soruyorlardı ve bazıları orada bulunmalarına şaşırıyor, hatta endişeleniyordu, yine de orada olmamayı tercih etmezlerdi.

Bununla birlikte, yakın dönemin ilişkileri, Kont'un ayrıksı ve inzivai konumu, meçhul ve neredeyse dillere destan serveti erkekleri ihtiyatlı olmaya mecbur ediyor, kadınlara ise kendilerini karşılayacak bir kadının olmadığı bu eve girmeyi yasak ediyordu; yine de erkekler ihtiyatlılıklarını, kadınlar da görgü kurallarını bir kenara bırakmış, merak, onun karşı konulmaz dürtüsü hepsini etkisi altına almıştı.

Biri sert, diğeri küstah mizaçlı olmasına rağmen, baba ve oğul Cavalcantiler bile, hayatlarında ilk kez gördükleri insanlarla amacını anlayamadıkları bu adamın evinde neden bir araya geldiklerini düşünüyor gibiydiler.

Monte Cristo'nun ricası üzerine koluna girmek için kendisine doğru yaklaşan Mösyö de Villefort'u gören Madam Danglars ileri doğru bir adım atmış ve Mösyö de Villefort da Barones'in koluna girdiğini hissettiğinde altın gözlüğünün camları ardında görüşünün bulanıklaştığını fark etmişti.

Bu iki tepki de Kont'un gözünden kaçmamıştı ve bireylerin bu hafif temasını gözlemleyen biri daha, bu sahneyi şimdiden oldukça ilginç bulacaktı.

Mösyö de Villefort'un sağında Madam Danglars, solunda Morrel vardı. Kont, Madam de Villefort ile Danglars'ın arasına oturmuştu.

Diğer sandalyelere baba oğul Cavalcantilerin arasındaki Debray ve Madam de Villefort ile Morrel'in arasındaki Château-Renaud yerleşmişti.

Yemek muhteşemdi; Monte Cristo, Paris simetrisini altüst etmeye ve yemekleri bu düzen uyarınca konukların iştahlarından ziyade meraklarına hitap edecek şekilde sergilemeye özen göstermişti. Konuklara Doğu'ya, özellikle de Arap perilerinin şölenlerine uygun bir tarz sunuluyordu.

Dünyanın dört bir yanından getirilerek Avrupa'nın bolluk ve bereketine eklenen el değmemiş ve leziz meyveler piramitler halinde Çin kâselerine ve ayaklı Japon tabaklarına konulmuştu. Nadir rastlanan kuşlar tüylerinin en parlak kısmıyla, canavara benzeyen balıklar gümüş tabaklarda sunulmuştu, Ege takımadalarından, Anadolu'dan ve Korsika'dan getirtilmiş ve içindeki şarabın lezzetini artırmış gibi görünen süslü, ilginç şişeler, Apicius'un davetlileriyle birlikte geçtiği geçit törenlerindeki gibi, on kişilik akşam yemeğine bin altın louis harcanabileceğini ama bunun Kleopatra gibi inciler yiyerek ve Lorenzo de' Medici gibi erimiş altın içerek gerçekleşebileceğini iyi anlayan bu Parislilerin önünden geçiyordu.

Yaşanan genel şaşkınlığı gören Monte Cristo gülmeye ve yüksek sesle dalga geçmeye başladı.

"Beyler," dedi, "bu hanımlar nasıl belli bir coşku düzeyine ulaştıklarında artık gerçekten çok ideal olanın geçerli olduğunu kabul edecekse, sizler de belli bir servetin sahibi olunduğunda gerekenden ziyade gerekenden fazlasının söz konusu olduğunu öyle kabul edersiniz. Peki bu akıl yürütme doğrultusunda mükemmel olan nedir? Bunu anlayamıyoruz. Gerçekten arzu edilen nesne nedir? Sahip olamayacağımız bir nesne. Oysa anlayamadığım şeyleri anlamak, sahip olunamayacak şeyleri elde etmek, işte yaşamımın amacı bu. Bu amaca iki araçla ulaşıyorum: para ve irade. Mösyö Danglars sizin bir demiryolu hattı döşetmek; Mösyö de Villefort sizin bir insanı ölüme mahkûm etmek; Mösyö Debray sizin bir krallığa barış getirmek; Mösyö de Château-Renaud sizin bir kadının hoşuna gitmek ve Morrel, sizin kimsenin binemeyeceği bir atı uysallaştırmak için gösterdiğiniz azimle bir fantezinin peşinden koşmaya başlıyorum. İşte, örneğin biri St. Petersburg'un elli fersah, diğeri Napoli'nin beş fersah ötesinde doğmuş şu iki balığa bakın, onları aynı masada bir araya getirmek eğlenceli değil mi?"

"Bunlar ne balığı?" diye sordu Danglars.

"İşte size bu balığın ismini Rusya'da yaşamış Mösyö de Château-Renaud söyleyecek," diye yanıtladı Monte Cristo, "ve İtalyan Sayın Binbaşı Cavalcanti de size diğer balığın adını söyleyecek."

"Bu sanırım bir çığa."

"Harika."

"Ve yanılmıyorsam diğeri de bufa."

"Tam da öyle. Şimdi Mösyö Danglars, bu beylere bu balıkların nerede tutulduğunu sorun."

"Çığa sadece Volga'da avlanır," dedi Château-Renaud.

"Bu boyda bufa da sadece Fusaro Gölü'nde bulunur," dedi Cavalcanti.

"Evet, doğru, biri Volga'dan, diğeri de Fusaro Gölü'nden geliyor."

"Mümkün değil!" diye haykırdı tüm davetliler.

"İşte beni eğlendiren de bu," dedi Monte Cristo. "*Cupitor impossibilium.*[5] Neron gibiyim ve işte siz de şu anda eğleniyorsunuz, işte belki de tatlı su levreğinden ve somondan daha lezzetli olmayan bu etin tadını birazdan enfes bulacaksınız çünkü ona sahip olabileceğinizi hiç düşünmüyordunuz, yine de işte önünüzde."

"Ama bu iki balık Paris'e nasıl getirildi?"

"Ah! Tanrım! Hiçbir şey bundan daha kolay olamaz: Bu balıklardan biri nehrin kamışları ve otlarıyla, diğeri ise gölün sazları ve bitkileriyle doldurulmuş iki fıçıya konup özel yapılmış bir yük vagonuna bindirildi. Çığa on iki gün, bufa ise sekiz gün böyle yaşadı ve aşçım birini sütün, diğerini şarabın içinde öldürene kadar canlıydılar. Buna inanmıyor musunuz Mösyö Danglars?"

"En azından şüphe duyuyorum," diye yanıtladı Danglars o kaba gülümsemesiyle.

"Baptistin!" diye seslendi Monte Cristo. "Fıçılarla gelen ve hâlâ yaşayan diğer çığa ve bufa balıklarını getirin."

Danglars'ın ürkmüş gözleri fal taşı gibi açılırken herkes el çırpmaya başladı.

Dört hizmetkâr her birinin içinde masadakilerle aynı iki balığın çırpındığı, deniz bitkileriyle dolu iki fıçı getirdi.

"Ama neden ikişer tane?" diye sordu Danglars.

"Çünkü biri ölebilirdi," diye yanıtladı Monte Cristo sakin bir ifadeyle.

"Siz gerçekten de olağanüstü bir adamsınız," dedi Danglars, "filozoflar boşuna dememiş zengin olmak muhteşemdir diye."

"Ve özellikle de üstün fikirlere sahip olmak," diye ekledi Madam Danglars.

---

5 İmkânsızı isteyen.

"Ah! Beni bu sebeple onurlandırmayın Madam; bu durum Romalılarda çok revaçtaydı ve Plinius, *mulus* dediği ve tasvirlerinden anlaşıldığı kadarıyla muhtemelen mercan balıklarının Ostia'dan Roma'ya kadar kölelerin başlarının üzerinde nöbetleşe götürüldüğünü anlatır. Bu balığın canlısını bulmak pahalı bir lükstür ve onun öldüğünü görmek çok eğlencelidir çünkü ölürken üç dört kere renk değiştirir ve buharlaşan bir gökkuşağı gibi ışık prizmasının tüm renklerini yansıttıktan sonra mutfağa gönderilir. Canlısını görmeyenler ölüsünü küçümserler."

"Evet," dedi Debray, "ama Ostia ile Roma'nın arası yedi sekiz fersahtır."

"Ah! Bu doğru," dedi Monte Cristo. "Lucillus'tan on sekiz yüzyıl sonra yaşayıp da ondan iyisini yapamamanın ne anlamı var?"

İki Cavalcanti gözlerini fal taşı gibi açsalar da, tek bir söz etmemekle akıllı davranıyorlardı.

"Tüm bunlar çok hoş," dedi Château-Renaud, "yine de en çok, talimatlarınızın muhteşem bir hızla yerine getirilmesine hayran olduğumu itiraf etmeliyim. Sayın Kont, bu evi satın alalı daha beş altı gün olmadı mı?"

"Evet, en çok," dedi Monte Cristo.

"Tamam o zaman, bu evin bu süre içinde tamamen değiştiğinden eminim çünkü yanılmıyorsam, bundan başka bir kapısı vardı ve bugün yüzyıllık gibi görünen ağaçlarla çevrelenmiş mükemmel bir çimenlikle kaplı boş avlunun zemini taş döşeliydi."

"Ne yapmamı beklerdiniz ki? Yeşilliği ve gölgeyi severim," dedi Monte Cristo.

"Gerçekten de," dedi Madam de Villefort, "eskiden yola bakan bir kapıdan giriliyordu ve mucizevi bir şekilde kurtulduğum gün beni eve o kapıdan aldığınızı hatırlıyorum."

"Evet Madam,"dedi Monte Cristo, "ama o günden sonra parmaklıklar arasından Boulogne Ormanı'nı görmemi sağlayan başka bir kapı kullanmaya karar verdim."

"Dört günde bu bir mucize!" dedi Morrel.

"Gerçekten de," dedi Chateau-Renaud, "eski bir evi yenilemek mucizevi bir iş, çünkü ev çok eski ve hatta çok hüzünlü görünüyordu. İki üç yıl önce Mösyö de Saint-Méran satışa çıkardığında, annemin beni bu evi görmeye gönderdiğini hatırlıyorum."

"Mösyö de Saint-Méran mı?" dedi Madam de Villefort. "Demek bu ev siz satın almadan önce Mösyö de Saint-Méran'a aitti?"

"Sanırım öyle," diye yanıtladı Monte Cristo.

"Sanırım mı? Bu evi kimden satın aldığınızı bilmiyor musunuz?"

"İnanın hayır, bu tür ayrıntılarla kâhyam ilgilenir."

"Burada en az on yıldır kimse oturmuyordu," dedi Château-Renaud, "ve burayı panjurları, kapıları kapalı, avlusu otlarla kaplı görmek hüzün vericiydi. Aslında, bir Kraliyet Savcısı'nın kayınpederine ait olmasaydı, içinde büyük bir cinayetin işlendiği o lanetli evlerden biri olduğu söylenebilirdi."

O ana kadar önündeki üç dört kadeh muhteşem şaraba hiç dokunmamış olan Villefort onlardan birini rasgele alıp bir dikişte içti.

Biraz bekleyen Monte Cristo, Château-Renaud'nun sözleri karşısında çöken sessizliğin ortasında, "Bu çok ilginç Sayın Baron," dedi, "bu eve ilk girdiğimde benim de aklımdan aynı şey geçmişti ve kâhyam bu işi benim adıma yapmış olmasaydı, bana çok kasvetli görünen bu evi asla satın almazdım. Muhtemelen o soytarı noter kâtibinden avanta almıştır."

"Bu mümkündür," dedi gülümsemeye çalışan Villefort geveleyerek, "ama bu rüşvet olayından hiç haberdar olmadığıma inanın. Mösyö de Saint-Méran torununun mirasına dâhil olan bu evi, üç dört yıl daha bu halde kalırsa viraneye dönüşeceği düşüncesiyle satmak istedi."

Bu kez Morrel'in benzi soldu.

"Hele bir oda vardı ki," dedi Monte Cristo, "aman Tanrım! Görünürde diğerleri gibi sıradan, her yanı kırmızı damaskoyla kaplı bir odaydı ama nedendir bilmem, bana çok iç karartıcı göründü."

"Peki neden?" diye sordu Debray. "Neden iç karartıcı göründü?"

"İçgüdülerle açıklanabilir mi?" dedi Monte Cristo. "Hüznün doğal olarak hissedildiği mekânlar yok mudur? Bunun nedeni bilinebilir mi? Bir dizi anıdan, bizi içinde bulunduğumuz zaman ve mekânla hiç ilgisi olmayan başka bir zaman ve mekâna götüren bir düşüncenin kaprisinden kaynaklanabilir; o oda bana tam da Ganges markizinin[6] ya da Desdemona'nın[7] odalarını hatırlatıyor. Evet, yemek bittiğine göre, orayı size göstermem gerek, ardından bahçeye inip kahvelerimizi içeceğiz; yemekten sonra da gösteri!"

Konuklarının kararını bekler gibi görünen Monte Cristo, Madam de Villefort'un ayağa kalkması üzerine ayağa kalktı ve herkes onları izledi.

Bir an için sandalyelerine çivilenmiş gibi görünen Villefort ve Madam Danglars birbirlerini soğuk, sessiz, donuk bakışlarla süzüyorlardı.

"Duydunuz mu?" dedi Madam Danglars.

"Bizim de gitmemiz gerek," diye yanıtladı ayağa kalkan ve koluna giren Villefort.

Evin dolaşılmasının o odayla sınırlı kalmayacağı düşünüldüğünden herkes şimdiden açık duran kapılardan merakla evin içine dağılmış ve Monte Cristo'nun bir saraya dönüştürdüğü bu viraneyi gezmeye başlamıştı. Monte Cristo geride kalan iki konuğunu bekledi, onların da gelmesinin ardından, davetlileri –farkına varsalar– görülecek odadan daha çok ürkütecek bir gülümsemeyle en arkada kaldı.

---

6 Yazarın *Ganges Markizi* eserinin başkahramanı.

7 Shakespeare'in *Othello* oyununda bir kişi.

Böylece evin, yatak yerine divanlar ve yastıklarla döşenmiş, tüm mobilyaları pipolar ve silahlardan ibaret olan Doğu tarzı odaları gezilmeye başlandı; salonların duvarlarına eski üstatların en güzel tabloları asılmış, süslenme odalarının duvarları renkleri değişken, desenleri fantastik, dokusu muhteşem Çin kumaşlarıyla kaplanmıştı. Nihayet o ünlü odaya girildi.

Güneş battığı halde hiç aydınlatılmamış olması, diğer odalar tamamen yenilenmişken hiç dokunulmamış gibi görünmesi dışında, bu odanın özel bir yanı yoktu.

Aslında, bu iki neden odaya iç karartıcı bir görünüm vermeye yetiyordu.

"Şuraya bakın!" diye haykırdı Madam de Villefort. "Burası gerçekten de ürkütücü."

Madam Danglars hiç anlaşılmayan bir şeyler gevelemeye çalıştı.

Aynı doğrultuda birçok gözlemin ardından kırmızı damaskoyla kaplı bu odanın gerçekten de kasvetli bir görünümü olduğu sonucuna varıldı.

"Öyle değil mi?" dedi Monte Cristo. "Şu yatağın nasıl da ilginç yerleştirildiğine, iç karartıcı ve kanlı görünümüne bir bakın! Ya nemden solmuş şu iki pastel portre? Solgun dudakları ve ürkmüş bakışlarıyla âdeta, 'Ben tanık oldum!' demiyorlar mı?"

Villefort'un rengi soldu, Madam Danglars şöminenin yanındaki uzanma koltuğuna yığıldı.

"Ah!" dedi Madam de Villefort gülümseyerek. "Demek belki de bir cinayetin işlendiği bu koltuğa oturacak kadar cesursunuz!"

Madam Danglars hızla ayağa kalktı.

"Üstelik, hepsi bu değil," dedi Monte Cristo.

"Başka ne var?" diye sordu Madam Danglars'ın heyecanını gözden kaçırmayan Danglars.

"Ah! Evet, başka ne var?" diye sordu Danglars. "Çünkü şimdiye kadar önemli bir şey görmediğimi itiraf etmeliyim, ya siz Mösyö Cavalcanti?"

"Ah!" dedi Cavalcanti, "bizde Pisa'da Uglio'nun kulesi, Ferrara'da Tasso'nun hapishanesi ve Rimini'de Francesca ve Paolo'nun odası var."

"Evet ama şu küçük merdiveniniz yok," dedi Monte Cristo duvar kaplamasının ortasında gözden kaybolmuş bir kapıyı açarak. "Şuna bir bakın ve ne düşündüğünüzü söyleyin."

"Nasıl de kasvetli ve eğri bir merdiven!" dedi Château-Renaud gülerek.

"Aslında," dedi Debray, "bu melankoliye Chio şarabının mı neden olduğunu bilemiyorum ama bu evi çok ürkütücü bulduğuma hiç şüphem yok."

Morrel'e gelince, Valentine'in mirası ile ilgili sözlerden sonra hüzünlenmiş ve tek bir kelime etmemişti.

"Othello'nun ya da Ganges başrahibinin karanlık ve fırtınalı bir gecede, elinde Tanrı'dan değilse de insanlardan saklaması gereken lanetli bir yükle bu merdiveni adım adım indiğini hayal edebiliyor musunuz?" dedi Monte Cristo.

Madam Danglars, kendisi de bir duvara yaslanmak zorunda kalan Villefort'un kollarında yarı baygın bir haldeydi.

"Aman Tanrım! Madam!" diye haykırdı Debray. "Neyiniz var? Renginiz nasıl da solmuş!"

"Neyi mi var?" dedi Madam de Villefort. "Çok basit, Mösyö Monte Cristo kuşkusuz bizi korkudan öldürmek niyetiyle ürkütücü hikâyeler anlatıyor."

"Ama evet," dedi Villefort. "Gerçekten de Kont, hanımları korkutuyorsunuz."

"Neyiniz var?" diye tekrarladı Debray alçak sesle Madam Danglars'a.

"Bir şeyim yok," dedi Madam Danglars kendini toparlamaya çalışarak, "biraz temiz havaya ihtiyacım var, hepsi bu."

"Bahçeye inmek ister misiniz?" diye sordu kolunu Madam Danglars'a uzatan ve gizli merdivene doğru ilerlemeye başlayan Debray.

"Hayır, hayır, burada kalmayı tercih ederim."

"Gerçekten de Madam, yaşadığınız korku ciddiye alınacak türden mi?" diye sordu Monte Cristo.

"Hayır Mösyö," dedi Madam Danglars, "ama olayları hayallere gerçeklik katan bir tarzda anlatıyorsunuz."

"Ah! Tanrım!" dedi Monte Cristo gülümseyerek. "Tüm bunlar hayalgücümün bir ürünü, bu oda neden bir annenin temiz ve onurlu odası olarak düşünülmesin? Bu lal yatağın Tanrıça Lucina tarafından ziyaret edildiği ve bu gizemli merdivenin doğum yapmış bir annenin hayat veren uykusunu bölmemek için, bir doktorun ya da sütannenin ya da uyuyan bebeğini taşıyan bir babanın geçmesi için yapılmış olduğu neden hayal edilmesin?"

Bu tasvir karşısında içi rahatlaması gereken Madam Danglars bu kez bir inilti çıkararak bayıldı.

"Madam Danglars kötü görünüyor," diye geveledi Villefort, "belki de onu arabasına taşımak gerekecek."

"Aman Tanrım!" dedi Monte Cristo. "Küçük şişemi yanıma almayı unutmuşum!"

"Bende var," dedi Madam de Villefort.

Ve Monte Cristo'ya, Edouard üzerinde iyileştirici etkisine tanık olduğu kırmızı liköre benzeyen bir sıvıyla dolu küçük bir şişe uzattı.

"Ah!" dedi şişeyi Madam de Villefort'dan alan Monte Cristo.

"Evet," dedi Madam de Villefort, "sizin tarifiniz üzerine hazırlamayı denedim."

"Bunu başarabildiniz mi?"

"Sanırım."

Monte Cristo'nun yan odaya taşınan Madam Danglars'ın dudaklarına kırmızı sıvıdan bir damla damlatmasıyla kadın kendine geldi.

"Ah!" dedi. "Ne ürkütücü bir düş!"

Villefort, düş görmediğini anlamasını sağlamak için bileğini sertçe sıktı. Mösyö Danglars'a haber verildi ama şiirsel izlenimlerden pek hazzetmeyen bankacı bahçeye inmişti ve baba Cavalcanti'yle Livorno ile Floransa arasında bir demiryolu hattı projesi üzerine konuşuyordu.

Monte Cristo umutsuz görünüyordu; Madam Danglars'ın koluna girip onu bahçeye indirdi, orada baba oğul Cavalcantilerin arasında kahvesini içen Mösyö Danglars ile karşılaşıldı.

"Gerçekten de Madam, sizi çok mu korkuttum?" diye sordu Monte Cristo.

"Hayır Mösyö ama bildiğiniz gibi olaylar bizi içinde bulunduğumuz ruh haline göre etkiler."

Villefort gülmeye çalıştı.

"Ve o zaman da bir varsayım, bir hayal yeterli olur..."

"İster inanın ister inanmayın, ben bu evde bir cinayet işlendiğini düşünüyorum," dedi Monte Cristo.

"Dikkat edin," dedi Madam de Villefort, "burada bir kraliyet savcısı var."

"Bu doğru," diye yanıtladı Monte Cristo, "o halde bu durumdan yararlanarak bir beyanda bulunacağım."

"Beyan mı?" dedi Villefort.

"Evet, hem de tanıkların yanında."

"Tüm bunlar çok ilginç," dedi Debray. "Ortada gerçekten bir cinayet varsa yemeğimizi mükemmel sindireceğiz."

"Cinayet işlenmiş," dedi Monte Cristo. "Buradan gelin beyler, Mösyö de Villefort, ihbarımın geçerli olması için buradan gelin, bu ihbarın deneyimli yetkililer önünde gerçekleşmesi gerekir."

Villefort'un koluna giren ve aynı zamanda Madam Danglars'ın kolunu kendi kolunun altına sıkıştıran Monte Cristo onları gölgenin en yoğun olduğu çınara doğru götürdü.

Diğer konuklar da onları izliyordu.

"Bakın," dedi Monte Cristo, "burada (ve ayağıyla toprağa vuruyordu), tam da burada şimdiden yaşlanmış bu ağaçları güçlendirmek için toprağı kazdırdım ve humuslu toprak eklettim; işçilerim toprağı kazarken bir sandık ya da daha doğrusu aralarında yeni doğmuş bir çocuğun iskeletinin bulunduğu bir sandığın demirlerini buldular. Bu hayal ürünü olamaz, değil mi?"

Monte Cristo, Madam Danglars'ın kolunun kasıldığını ve Villefort'un bileğinin titrediğini hissetti.

"Yeni doğmuş bir çocuk mu?" dedi Debray. "Lanet olsun! Görünen o ki bu iş ciddileşiyor."

"Demek az önce evlerin de insanlar gibi bir ruhu ve çehresi olduğunu ve dış görünümlerinden içlerini yansıttıklarını söylerken yanılmıyormuşum," dedi Château-Renaud. "Ev vicdan azabı çektiği için hüzünlü görünüyordu, vicdan azabının nedeni de bir cinayeti gizlemesiydi."

"Ah! Bunun bir cinayet olduğunu kim söyleyebilir?" dedi Villefort son bir çabayla.

"Bu da ne demek? Bir bebeğin bir bahçeye canlı gömülmesi bir cinayet değil midir?" diye haykırdı Monte Cristo. "Sayın Kraliyet Savcısı, bu olayı nasıl adlandırıyorsunuz?"

"Ama bebeğin canlı gömüldüğünü kim bilebilir?"

"Ölüyse neden buraya gömsünler? Bu bahçe hiçbir zaman mezarlık olarak kullanılmadı."

"Bu ülkede çocuk katillerine ne ceza veriyorlar?" diye sordu Binbaşı Cavalcanti safça.

"Ah! Tanrım! Boyunları kesiliyor," diye yanıtladı Danglars.

"Vay canına! Demek boyunları kesiliyor," dedi Cavalcanti.

"Sanırım öyle, siz ne dersiniz Mösyö de Villefort?"

"Evet Sayın Kont," diye yanıtladı Savcı, tamamen insanlıktan çıkmış bir ses tonuyla.

Monte Cristo kendileri için bu sahneyi hazırladığı iki kişinin, fazlasını kaldıramayacağını anlayıp daha ileri gitmek istemedi:

"Ama beyler, sanırım kahveyi unuttuk," dedi.

Ve konuklarını çimenliğin ortasındaki masaya davet etti.

"Aslında Sayın Kont," dedi Madam Danglars, "zayıflığımı itiraf etmekten utanç duyuyorum ama bu ürkütücü hikâyeler beni altüst etti, izin verirseniz oturayım."

Ve bir sandalyeye yığıldı.

Monte Cristo onu selamladıktan sonra Madam de Villefort'a yaklaştı.

"Sanırım Madam Danglars'ın küçük şişenize hâlâ ihtiyacı var," dedi.

Ama Madam de Villefort dostuna yaklaşmadan önce, Kraliyet Savcısı Madam Danglars'ın kulağına bir şeyler söylemişti: "Sizinle konuşmam gerek."

"Ne zaman?"

"Yarın."

"Nerede?"

"Büromda... isterseniz savcılıkta, orası daha güvenlidir."

"Geleceğim."

O sırada Madam de Villefort yaklaştı.

"Teşekkürler sevgili dostum," dedi gülümsemeye çalışan Madam Danglars, "bir şeyim kalmadı, kendimi çok daha iyi hissediyorum."

LXIV

Dilenci

Gece ilerliyordu, Madam de Villefort, Madam Danglars'ın kendisini iyice rahatsız hissetmesine rağmen söylemeye cesaret edemediği şeyi önermiş, Paris'e geri dönmek istediğini belirtmişti.

Mösyö de Villefort karısının bu talebi üzerine yola çıkılması için ilk işareti verdi. Karısının ilgilenmesi için Madam Danglars'ı arabasına aldı. Mösyö Cavalcanti ile çok ilginç bir ticaret sohbetine dalmış Mösyö Danglars'a gelince, olup bitenlerle hiç ilgilenmiyordu.

Monte Cristo, Madam de Villefort'dan küçük şişesini isterken, Mösyö de Villefort'un Madam Danglars'a yaklaştığını fark etmiş, bulunduğu yerin avantajı sayesinde, Madam Danglars'ın bile güçlükle anlayabileceği kadar alçak sesle konuşmasına rağmen Villefort'un neler söylediğini tahmin etmişti.

Hiçbir yola çıkma hazırlığına, Morrel'in, Debray'nin ve Château-Renaud'un atla ayrılmalarına ve iki kadının Mösyö de Villefort'un arabasına binmelerine hiç ses çıkarmamıştı; baba Cavalcanti'den giderek daha çok etkilenen Danglars ise onu kupa arabasına davet etmişti.

Andrea Cavalcanti'ye gelince, kendisini kapının önünde bekleyen körüklü arabasına bindi. İngiliz usulü âdetleri abartan bir uşak çizmelerinin ucunda yükselmiş gri renkli iri atı onun için tutuyordu.

Yemek boyunca fazla konuşmayan Andrea bu nedenle oldukça zeki bir genç sayılırdı ve aralarında, büyümüş gözbebekleriyle belki de endişeyle baktığı Kraliyet Savcısı'nın da bulunduğu zengin ve mevki sahibi konukların yanında aptalca bir şeyler söylemekten doğal olarak korkmuştu.

Ardından, dik duran yaşlı Binbaşı'ya ve biraz çekingen görünen oğluna kaçamak bir bakış yönelten, bu belirtileri Kont'un konukseverliğine bağlayan Mösyö Danglars, Andrea'nın yanından hiç ayrılmamış ve Paris'e tek oğlunu cemiyet hayatına alıştırmak için gelen bir Hint prensiyle iyi ilişkiler geliştirmesi gerektiğini düşünmüştü.

Danglars, tedbirli ve deneyimli biri olarak başlarına bir şey gelmesinden korktuğu kâğıt paraları hemen değerli bir mücevherle değiştirmiş olan Binbaşı'nın parmağında parıldayan iri elması betimlenemez bir keyifle izlemişti. Yemeğin

bitmesinden sonra da, yine ticareti ve yolculukları bahane ederek baba ve oğulun yaşam tarzlarını sorgulamıştı. Birine bir kere verilmek üzere kırk sekiz bin frank, diğerine ise her yıl elli bin frank kredi açanın Danglars olduğunu öğrenen baba ve oğul, bankacıya şirin ve nazik görünmeye çalışmış, minnetlerini dışavurmak üzere duydukları ihtiyacı gidermek için, kendilerini tutmasalar az kalsın uşaklarının ellerini sıkacak hale gelmişlerdi.

Özellikle bir şey Cavalcanti'nin Danglars'ın gözündeki itibarının, hatta neredeyse saygısının artmasına neden olmuştu. Gördüğümüz gibi Binbaşı, Horatius'un *nil admirari*[8] ilkesine sadık kalarak, en lezzetli bufaların hangi gölde avlandıklarını söylemekle yetinerek bilgeliğini kanıtlamış, ardından tabağındaki balığı tek bir söz etmeden yemişti. Böylece, bu tür heybetli tavırların Cavalcantilerin ünlü torunlarına özgü olduğunu düşünerek, Binbaşı'nın Lucca'da, muhtemelen Kont'un bufaları Fusaro Gölü'nden ve çığaları Volga'dan getirtmesine benzer bir biçimde, İsviçre'den sipariş ettiği alabalıklarla ve Breton'dan gönderilen yengeçlerle beslendiği sonucuna varmıştı. Bu yüzden, Cavalcanti'nin, "Mösyö, yarın bir iş görüşmesi için sizi ziyaret etmekten mutluluk duyacağım," sözlerini büyük bir nezaketle karşılamış ve onu şöyle yanıtlamıştı:

"Ve ben de Mösyö, sizi ağırlamaktan çok mutlu olacağım."

Bunun üzerine Cavalcanti'ye, oğlundan ayrılmak herhangi bir sıkıntı yaratmayacaksa kendisini Princes Oteli'ne bırakmayı önermişti.

Cavalcanti, oğlunun uzun zamandır delikanlılara özgü bir yaşam sürdürdüğünü, kendisine ait atları, arabası ve koşum takımları olduğunu ve oraya birlikte gelmedikleri için ayrı ayrı dönmelerinde bir sakınca görmediğini söyledi.

Bunun üzerine Binbaşı Danglars'ın arabasına bindi ve oğluna yılda elli bin frank verdiğine bakılırsa beş altı yüz bin

---

8 Hiçbir şeye şaşırma, hayran kalma.

franklık bir gelire sahip olması gereken bu adamın düzenlilik ve tutumlulukla ilgili düşüncelerinden giderek daha da etkilenen bankacı da yanına oturdu.

Andrea ise kendisine yakışacak bir tavır takınmak için, arabayı basamakların kenarına getirmek yerine, kendisini kapının önünde bekleyen ve üstü açık iki kişilik arabasına ulaşmak için otuz adım atmasına neden olan uşağını azarlamaya başlamıştı.

Bu azarlamayı tevazuyla karşılayan uşak sabırsızlanan ve tepinen atı zapt etmek için gemi sol eline aldı, sağ eliyle dizginleri uzattığı Andrea da onları alarak cilalı botlarıyla hafifçe basamağa yükseldi.

O sırada omzuna bir el dokundu. Danglars'ın ya da Monte Cristo'nun kendisine bir şeyler söylemeyi unuttuklarını ve yola çıkarken ona aklına gelenleri bildirmeye geldiklerini düşünerek arkasını döndü.

Ama karşısında Danglars ya da Monte Cristo yerine, güneşten esmerleşmiş yüzü düzgün bir sakalla çevrelenmiş, gözleri yakut gibi kızıl kızıl parlayan, her biri yerli yerinde ve eksiksiz otuz iki beyaz dişin, bir kurdun ya da çakalın dişleri gibi sivri ve ısırmaya hazır beklediği ağzından alaycı bir gülümseme yayılan garip bir adam vardı.

Kareli kırmızı bir mendil, toprakrengi saçları kırlaşmış bu başı sarmalıyor, çok yağlı ve delik deşik bir iş gömleği, bir iskeletinki gibi yürürken takırdadığı izlenimini veren bu sıska bedeni örtüyordu. Nihayet, genç adamın omzuna yaslanan ve gözüne ilk çarpan el, kendisine kocaman görünmüştü. Andrea'nın arabasının feneri ışığında bu yüzü tanıyıp tanımadığını ya da sadece adamın korkunç görüntüsünden mi etkilendiğini söyleyemeyeceğiz ama verdiği ilk tepki titremek ve hızla geri çekilmek olmuştu.

"Benden ne istiyorsunuz?" dedi.

"Bağışlayın, beyefendi," diye yanıtladı elini kırmızı mendiline götüren adam, "sizi belki de rahatsız ettim ama konuşmamız gereken bazı şeyler vardı."

"Akşamları dilencilik yapılmaz," dedi efendisini bu densiz adamdan kurtarmak için bir hamle yapan uşak.

"Sevgili evlat, ben dilenmiyorum," dedi ne idiği belirsiz adam, alaycı ve uşağın geri çekilmesine neden olacak kadar ürkütücü bir gülümsemeyle. "Sadece beni on beş gün önce bir iş için görevlendiren efendinizle iki söz etmek istiyorum."

"Tamam o zaman," dedi, uşağının, endişesini gizlemek için büyük bir çaba harcayan Andrea, "ne istiyorsunuz, dostum? Hemen söyleyin."

"İstediğim... istediğim..." dedi kırmızı mendilli adam, "beni Paris'e yaya dönme eziyetinden kurtarabilmeniz. Çok yorgunum ve senin gibi güzel bir akşam yemeği yemediğim için yürüyecek halim yok."

Genç adam bu tuhaf senli benlilik karşısında ürperdi.

"Açıkça söylesenize, ne istiyorsunuz?"

"Tamam o zaman, beni güzel arabana bindirip buradan götürmeni istiyorum."

Andrea'nın rengi soldu ama yanıt vermedi.

"Ah! Tanrım, evet," dedi kırmızı mendilli adam ellerini ceplerine sokarak ve genç adama kışkırtıcı bakışlar yönelterek, "aklımdan böyle bir şey geçti, anlıyor musun küçük Benedettom?"

Bu ismin telaffuz edilmesi üzerine biraz düşünen genç adam uşağına yaklaşıp ona, "Gerçekten de, bir iş için görevlendirdiğim bu adam beni bilgilendirmeye gelmiş. Kapıya kadar yaya gidin; çok geç kalmamak için orada bir arabaya binersiniz."

Şaşıran uşak uzaklaştı.

"En azından karanlık bir yere gitmemi bekleyin," dedi Andrea.

"Ah! Derdin buysa bekle, seni uygun bir yere ben götüreceğim," dedi kırmızı mendilli adam.

Ve atı geminden kavrayıp arabayı, Andrea'nın kendisini onurlandırdığını hiç kimsenin görmesinin mümkün olmadığı bir yere götürdü.

"Ah! Ben, güzel bir arabaya binme onuruna erişmek istememiştim, sadece yorgunum ve seninle konuşacağım bazı şeyler var."

"Tamam, binin," dedi genç adam.

Havanın kararmış olması can sıkıcıydı çünkü arabayı süren genç ve kibar bir delikanlının yanında nakışlı yastıkların üzerine yayılmış bir dilenci ilginç bir görünüm oluşturacaktı.

Andrea yanındaki adama tek bir söz bile etmeden arabayı köyün son evine kadar sürdü. Kırmızı mendilli adam ise böyle güzel bir arabada yolculuk etmekten büyülenmiş gibi gülümsüyor ve sessizliğini koruyordu.

Andrea Auteuil'den çıkar çıkmaz kimsenin kendilerini göremeyeceği ve duyamayacağı bir yer bulmak için etrafına bakındı, ardından arabayı durdurup kırmızı mendilli adamın karşısında kollarını kavuşturdu:

"Şuraya bakın!" dedi. "Neden gelip benim huzurumu bozuyorsunuz?"

"Ama ya sen evlat, benden neden kuşkulanıyorsun?"

"Sizden neden kuşkulanayım?"

"Nedenini mi soruyorsun? Var Köprüsü'nde birbirimizden ayrılıyoruz, bana Piemonte'ye ve Toscana'ya gideceğini söylüyor, ardından da Paris'e geliyorsun."

"Bu sizi neden rahatsız ediyor?"

"Rahatsız etmiyor, tam tersine bu durumun işime yarayacağını umuyorum."

"Bak sen!" dedi Andrea. "Demek benim üzerimden vurgun yapmak istiyorsunuz."

"Ama bunlar çok ağır sözler."

"Çünkü makul davranmıyorsunuz Üstat Caderousse, bu konuda sizi uyarayım."

"Aman Tanrım! Bana kızma evlat; yine de başıma bir felaket geldiğini ve felaketin insanı kıskançlaştırdığını bilmen gerek. Sana *faccino* ya da *cicerone*[9] edebilmem için

9 Dostluk ya da rehberlik etmek.

Piemonte'de ya da Toscana'da olduğunu sanıyordum; sana kendi evladımmışsın gibi çok kırgınım. Sana her zaman evlat diye hitap ettiğimi bilirsin."

"Peki ya sonra?"

"Acele etme, biraz sabır!"

"Sabırlıyım, hadi sözünüzü bitirin."

"Ve seni aniden bir uşak, bir araba ve yepyeni giysilerle Bons-Hommes kapısından geçerken görüyorum. Vay canına! Demek bir maden keşfettin ya da bir borsa komisyoncusu oldun?"

"Demek ki itiraf ettiğiniz gibi bunu kıskandınız?"

"Hayır, buna sevindin, sana iltifatlarımı sunmak istedim evlat! Ama doğru düzgün giyinmediğim için seni riske atmamak amacıyla önlemlerimi aldım."

"Ne güzel önlemler!" dedi Andrea. "Uşağım oradayken yanıma geliyorsunuz."

"Ama ne bekliyordun ki evlat! Sana ancak seni yakalayabileceğimde yaklaşabiliyorum. Çok hızlı bir atın, hafif bir araban var ve doğal olarak bir yılanbalığı gibi çabucak ortadan kayboluyorsun; bu akşam sana ulaşamasaydım, belki de seni bir daha göremezdim."

"Gördüğünüz gibi saklanmıyorum."

"Çok mutlusun, ben de aynı şeyi söyleyebilmek isterdim; ben saklanıyorum, üstelik beni tanımamandan korkmuştum ama beni tanıdın," dedi Caderousse berbat bir gülümsemeyle, "evet, bana nazik davrandın."

"Tamam," dedi Andrea, "benden ne istiyorsunuz?"

"Eski bir arkadaşla senli benli konuşmamak iyi değildir Benedetto; dikkatli davran, yoksa daha talepkâr olacağım."

Bu tehdit genç adamın öfkesini yatıştırdı, üzerinde baskı rüzgârı esiyordu. Atını tırısa kaldırdı.

"Eski bir arkadaşa böyle davranmak senin için de iyi değil Caderousse," dedi, "az önce Marsilyalı olduğunu söylüyordun, ben de..."

"Demek artık nereli olduğunu biliyorsun?"

"Hayır ama Korsika'da büyüdüm; sen yaşlı ve inatçısın; ben genç ve dikkafalıyım. Bizim gibiler arasında tehdit ters teper ve her şey dostlukla halledilmelidir. Senin şansın kötü gitmeye devam ederken benim şansımın açılması benim hatam mı?"

"Demek şansın açıldı! Öyleyse gördüklerim ödünç bir uşak, ödünç bir araba, ödünç giysiler değildi! Daha iyi ya!" dedi Caderousse açgözlülükle parlayan gözleriyle.

"Ah! Yanımda olduğuna göre bunu görüyor ve anlıyor olmalısın," dedi giderek açılan Andrea. "Başındaki gibi bir mendilim, üzerindeki gibi pis bir iş gömleğim ve yırtık ayakkabılarım olsaydı, sen beni tanımayacaktın."

"Beni aşağılıyorsun evlat ve haksızlık ediyorsun; şimdi seni bulduğuma göre, hiçbir şey benim de diğerleri gibi Elbeuf kumaşından ceket giymeme engel olamaz, senin iyi yürekli olduğunu biliyorum; iki elbisen varsa birini bana verirsin; çok aç olduğunda ben de sana çorbamdan ve fasulyemden veriyordum."

"Bu doğru," dedi Andrea.

"Ne kadar iştahlıydın! İştahın hâlâ yerinde mi?"

"Elbette," dedi Anrea gülerek.

"Evinden çıktığın o prenste güzel bir akşam yemeği yemiş olmalısın."

"O bir prens değil, sadece bir kont."

"Bir kont mu? O zaman zengin, öyle değil mi?"

"Evet ama ona güvenme; kendi halinde bir adama benzemiyor."

"Ah! Tanrım, rahat ol! Senin kontunla ilgili projelerim yok ve seni kendi haline bırakacağım. Ama," diye ekledi Caderousse dudaklarında daha önce belirmiş aynı gülümsemeyle, "anlayacağın gibi bunun için bir şeyler vermek gerek."

"Söyle, ne kadar gerekiyor?"

"Sanırım ayda yüz frankla..."

"Evet?"

"Geçinebilirim..."

"Yüz frankla mı?"

"Ama anlayacağın gibi pek de iyi geçinemem, oysa..."

"Oysa?"

"Yüz elli frank beni çok mutlu eder."

"Şuna iki yüz diyelim," diye yanıtladı Andrea.

Ve Caderousse'un eline on louis sıkıştırdı.

"Güzel," dedi Caderousse.

"Her ayın ilk günlerinde kapıcıya uğra, aynı parayı alacaksın."

"Bak, yine beni aşağılıyorsun!"

"O da nereden çıktı?"

"Beni uşak takımıyla muhatap ediyorsun, hayır, sadece senden alırım."

"Tamam, kabul, benden al ve her ayın ilk günlerinde maaşımı aldığımda sen de kendininkini alırsın."

"Tamam, tamam! Yanılmamışım, sen yürekli bir gençsin ve senin gibilerin şansının yaver gitmesi beklenmedik bir mutluluk. Hadi, bana şansının nasıl açıldığını anlat."

"Bunu bilmene ne gerek var?" diye sordu Cavalcanti.

"İşte, yine güvensizlik!"

"Tamam, babamla karşılaştım."

"Gerçek babanla mı?"

"Elbette! Paramı ödediği sürece..."

"Ona güvenecek ve saygı göstereceksin, bu doğru. Babana nasıl hitap ediyorsun?"

"Binbaşı Cavalcanti."

"Senden memnun mu?"

"Şimdiye kadar işine yarıyormuşum gibi görünüyor."

"Peki babana yeniden kavuşmanı kim sağladı?"

"Monte Cristo kontu."

"Evinden çıktığın kişi mi?"

"Evet."

"Baksana, madem bir iş yeri var, beni de oraya büyükbabanmışım gibi yerleştir."

"Tamam, ona senden söz edeceğim ama bu arada sen ne yapacaksın?"

"Ben mi?"

"Evet sen."

"Benimle ilgilenecek kadar iyi yüreklisin," dedi Caderousse.

"Sen benimle bu kadar ilgilendiğine göre, sanırım ben de senden bazı bilgiler edinebilirim."

"Bu doğru... Saygın bir mahallede bir ev kiralayacağım, üzerime yakışan giysiler alacağım, her gün tıraş olup gazete okumak için kafelere gideceğim. Akşamları gösterilere gidip şakşakçılık yapacağım, dükkânını kapatmış bir fırıncı kimliğine bürüneceğim, işte benim düşüm bu."

"Çok güzel! Bu planı uygular ve akıllı davranırsan her şey yolunda gidecek."

"Ya sen Mösyö Bossuet! Ya sen ne olacaksın? Yüksek Meclis Üyesi mi?"

"Bakalım," dedi Andrea, "kimbilir?"

"Sayın Binbaşı Cavalcanti belki de Meclis üyesidir... Ama ne yazık ki üyelik artık babadan oğla geçmiyor."

"Siyaset yok, Caderousse!.. Ve şimdi istediğini aldığına ve kapıya yaklaştığımıza göre, arabamdan aşağı atla ve gözden kaybol."

"Hayır, sevgili dostum!"

"Nasıl hayır?"

"Evlat, bir düşünsene, başımda kırmızı bir mendil var, ayağımda neredeyse ayakkabı bile yok, belgelerim yanımda değil ve cebimde daha öncekileri saymazsak on napolyon, yani iki yüz frank var; beni kapıda kesinlikle yakalarlar! O zaman kendimi aklamak için on altını senin verdiğini söylemem gerekecek, bilgi toplamalar, soruşturmalar başlayacak; Toulon'dan kaçtığım öğrenilecek ve beni bir tugaydan diğeri-

ne aktararak Akdeniz kıyısına gönderecekler ve yeniden 106 numara olacağım, elveda emekli fırıncıya benzeme düşü! Hayır evlat, onurumla başkentte kalmayı tercih ederim."

Andrea kaşlarını çattı, kendini gerçekten Binbaşı Cavalcanti'nin oğlu gibi hissederek suratını astı. Bir an durdu, etrafına hızla bir göz attı ve bakışları sorgulayacağı alanda gezinmeyi tamamlarken eli yavaşça yeleğinin cebine indi ve tabancasının tetiğini okşamaya başladı.

Ama bu arada, ondan gözünü ayırmayan Caderousse elini sırtından çekip her ihtimale karşı üzerinde taşıdığı uzun İspanyol bıçağını çekti.

İki dost görüldüğü gibi birbirlerini anlayacak durumdaydılar ve sonunda anlaştılar; Andrea bir cinayete yol açmak istemeyen elini cebinden çıkarıp kızıl bıyıklarına götürdü ve bir süre onları okşadı.

"Tamam Caderousse," dedi, "artık mutlu olacak mısın?"

"Elimden geleni yapacağım," diye yanıtladı Pont du Gard'ın hancısı bıçağını kınına sokarken.

"Tamam o zaman, Paris'e dönelim. Ama kapıdan kuşku uyandırmadan nasıl geçeceksin? Bu kıyafetinle arabada olman oraya yürüyerek gitmenden daha riskli."

"Bekle," dedi Caderousse, "göreceksin."

Andrea'nın şapkasını aldı, gönderilen araba uşağının bıraktığı geniş yakalı pelerini sırtına geçirdi, ardından zengin bir malikânenin uşağı, efendisi arabasını kendi süren azar işitmiş bir uşak rolüne girdi.

"Peki ya ben, başım çıplak mı gideceğim?" dedi Andrea.

"Olsun!" dedi Caderousse. "Poyraz o kadar sert ki, şapkanı uçurmuş olabilir."

"Peki, tamam," dedi Andrea, "hadi bu işi bitirelim."

"Seni durduran ne?" diye sordu Caderousse. "Herhalde ben değilim."

"Şişşt!" dedi Cavalcanti.

Kapı bir aksilik yaşanmadan geçildi.

Andrea ilk çapraz yanyolda arabayı durdurdu ve Caderousse aşağı atladı.

"Uşağımın pelerinini ve şapkamı verir misin?" dedi Andrea.

"Ah! Nezle olmamı istemezsin, öyle değil mi?" dedi Caderousse.

"Peki ya ben?"

"Sen gençsin, oysa ben yaşlanmaya başladım. Görüşürüz Benedetto!"

Ve küçük sokakta gözden kayboldu.

"Ne yazık!" dedi iç çeken Andrea. "Bu dünyada tamamen mutlu olunmuyor!"

LXV

Evlilik Sahnesi

Üç genç XV. Louis Meydanı'nda birbirlerinden ayrılmış, yani Morrel bulvarlara, Château-Renaud Révolution Köprüsü'ne doğru giderken Debray rıhtım boyunca ilerlemeye başlamıştı.

Morrel ve Château-Renaud büyük bir ihtimalle, Meclis kürsüsündeki etkileyici nutuklarda ve Richelieu Caddesi'ndeki tiyatroda sergilenen dokunaklı oyunlarda söylendiği gibi, aile ocağına dönseler de, Debray için aynı şey geçerli değildi. Louvre'un araba kapısına geldiğinde sola döndü, Carrousel'i tırısa kalkarak geçti, Saint-Roch Sokağı boyunca ilerledi, Michodière Sokağı'ndan çıktı ve Mösyö de Villefort'un kendisini ve karısını Saint-Honoré Mahallesi'ne bıraktıktan sonra Barones'i evine getiren arabayla aynı anda Madam Danglars'ın kapısının önüne ulaştı.

Evde herkesçe tanınan Debray önce avluya girdi, yuları bir uşağa attıktan sonra Madam Danglars'ı almak için ara-

ba kapısına doğru geldi ve konağa doğru yürümek üzere koluna girdi.

Dış kapı kapanır kapanmaz ve Barones ile Debray avluda baş başa kalır kalmaz, "Neyiniz var Hermine?" diye sordu Debray. "Kont'un anlattığı o hikâye ya da daha doğrusu o masal karşısında neden kötü hissettiniz?"

"Çünkü bu akşam çok keyifsizdim dostum," diye yanıtladı Barones.

"Ama hayır, Hermine," dedi Debray, "beni böyle kandıramazsınız. Kont'a geldiğinizde tam tersine çok keyifliydiniz. Mösyö Danglars'ın suratı biraz asıktı, bu doğru ama böyle somurtkan olduğunda nasıl davrandığınızı biliyorum. Biri sizi incitmiş. Bunu bana anlatın, size böyle bir küstahlık yapılmasını asla hazmedemeyeceğimi biliyorsunuz."

"Sizi temin ederim ki yanılıyorsunuz Lucien," dedi Madam Danglars, "söylediğim gibi her şey sizin de fark ettiğiniz ve sözünü etmeye değmeyeceğini düşündüğüm bir keyifsizlikten kaynaklandı."

Madam Danglars'ın kadınların sıklıkla nedenini kendilerinin de anlayamadığı o sinirli anlarından birini yaşadığı ya da Debray'nin tahmin ettiği gibi kimseye açıklamadığı gizli bir şoka maruz kaldığı belliydi. Bunun üzerine, kadın yaşamının temel unsurlarından biri olan o geçici huzursuzluk haline alışkın olan Debray, yeni bir sorgulāma ya da ağzından itiraf almak için uygun anı beklemeye karar verip fazla üstelemedi.

Barones, odasının kapısında sırdaşı ve oda hizmetçisi Matmazel Cornélie ile karşılaştı.

"Kızım ne yapıyor?"

"Akşam boyunca çalıştı ve sonra da yattı," diye yanıtladı Matmazel Cornélie.

"Sanırım hâlâ piyanosunun sesini duyuyorum."

"Matmazel yatağında ama Matmazel Louise d'Armilly piyano çalıyor."

"Tamam," dedi Madam Danglars, "soyunmama yardım edin."

Yatak odasına girildi. Debray geniş bir kanepeye yayılırken, Madam Danglars, Matmazel Cornélie ile birlikte süslenme odasına geçti.

"Sevgili Mösyö Lucien," dedi Madam Danglars kapı aralığından, "sürekli Eugénie'nin sizinle konuşmadığından yakınıyorsunuz, öyle değil mi?"

"Madam," dedi, Barones'in bir aile dostu olduğunu bilen ve kendisine sürekli oyunlar yapan köpeğiyle ilgilenen Lucien, "size bundan yakınan sadece ben değilim, sanırım Morcerf'in de geçen gün size nişanlısının ağzından tek bir söz bile çıkmadığından şikâyetçi olduğunu duymuştum."

"Bu doğru," dedi Madam Danglars, "ama sanırım bir sabah her şey değişecek ve Eugénie'nin çalışma odanıza girdiğini göreceksiniz."

"Benim çalışma odama mı?"

"Yani Bakan'ınkine."

"Peki hangi amaçla?"

"Sizden Opera'da iş talep etmek için! Aslında müziğe böyle hayran birini görmedim. Cemiyete mensup biri için gülünç bir şey!"

Debray gülümsedi.

"Tamam o zaman, Baron ve sizin rızanızla gelirse, bu işi halledeceğiz ve onun gibi büyük bir yeteneğe ödeme yapacak kadar zengin olmasak da, hak ettiğini vermeye çalışacağız."

"Tamam Cornélie," dedi Madam Danglars, "artık gidebilirsiniz."

Cornélie'nin çekilmesinden bir an sonra odasından çekici bir gecelikle çıkan Madam Danglars, Lucien'in yanına oturdu.

Ardından dalgın bir ifadeyle küçük spanyelini okşamaya başladı.

Lucien bir an için ona sessizce baktı.

"Hadi Hermine, bana içtenlikle cevap verin. Sizi inciten bir şey var, öyle değil mi?"

"Kesinlikle hayır," diye yanıtladı Barones.

Yine de, nefesi daralmış gibi ayağa kalktı, soluk almaya çalıştı ve kendine bakmak için bir aynanın önüne gitti.

"Bu akşam etrafa korku yaymış olmalıyım," dedi.

Debray bu hususta Barones'in içini rahatlatmak üzere gülümseyerek ayağa kalktığı sırada kapı aniden açıldı.

Mösyö Danglars içeri girince Debray yerine geçti.

Kapının gürültüsünü duyunca arkasını dönen Madam Danglars kocasına, gizlemeye gerek bile duymadığı bir şaşkınlıkla baktı.

"İyi akşamlar Madam," dedi bankacı, "iyi akşamlar Mösyö Debray."

Barones, Baron'un bu beklenmedik ziyaretini hiç kuşkusuz gün içinde ağzından kaçan ağır sözlerini telafi etme arzusuna bağladı.

Ağırbaşlı bir tavır takınarak Lucien'e döndü ve kocasına karşılık vermeden, "Mösyö Debray, bana bir şeyler okuyun," dedi.

Baron'un gelişi karşısında önce hafifçe endişelenen Debray, Barones'in sükûnetini fark ederek kendisini topladı ve elini ortasındaki altın kakmalı sedef bıçağın ayraç işlevi gördüğü kitaba doğru uzattı.

"Pardon," dedi bankacı, "ama bu kadar geç saate kalarak çok yorulacaksınız; saat on bir ve Mösyö Debray de epey uzakta oturuyor."

Debray, Danglars'ın ses tonunun tamamen sakin ve nazik olmasından ziyade, bu sükûnetin ve nezaketin ortasında, Baron'un yüzünde o akşam karısının istediğinden farklı bir şey yapmanın alışılmadık ifadesini görmesine şaşırdı.

Aynı şekilde afallayan Barones de bu şaşkınlığını, baktığı gazetede borsanın kapanış rakamlarına dalmış olmasa kuşkusuz kocasını düşünmeye sevk edecek bir bakışla kanıtladı.

Bu yüzden, hiçbir işe yaramayan bu kibirli bakış etkisini hiçbir şekilde gösteremedi.

"Mösyö Lucien, size uyumaya hiç niyetim olmadığını, anlatacak çok şeyim olduğunu ve ayakta uyusanız bile bu geceyi beni dinlemekle geçireceğinizi belirteyim."

"Emrinizdeyim Madam," dedi Lucien soğuk bir şekilde.

"Sevgili Mösyö Debray," diye araya girdi bankacı, "sizden bu geceyi Madam Danglars'ın çılgınlıklarını dinleyerek geçirmemenizi rica ediyorum çünkü onları yarın da dinleyebilirsiniz ama bu gece bana ait; izninizle kendime ayıracağım bu geceyi karımla ciddi meseleleri konuşmakla geçireceğim."

Bu kez doğrudan hedefine ulaşan darbe Lucien ve Barones'in afallamasına neden oldu; birbirlerinin gözlerini bu saldırıya karşı bir destek arayışıyla sorguladılar ama evin reisinin karşı konulmaz gücü sayesinde Baron'un istediği oldu.

"Kesinlikle sizi kovduğumu sanmayın sevgili Debray; beklenmedik bir gelişme bu akşam Barones'le konuşmamı gerektiriyor; bu o kadar nadir rastlanan bir durum ki kimse bana kin bilemesin."

Bir şeyler geveleyen Debray selam verdi ve *Athalie*'deki[10] Nathan gibi kapının köşelerine çarparak dışarı çıktı.

"Bu inanılmaz," dedi kapıyı arkasından çekerken, "o kadar gülünç bulduğumuz bu kocalar bizim üzerimizde nasıl böyle kolayca üstünlük kurabiliyorlar!"

Lucien gittikten sonra, kanepedeki yerine oturan Danglars açık duran kitabı kapattı ve ürkütücü bir kendine güvenle köpekle oynamaya başladı. Ama kendisine Debray'ye olduğu kadar yakınlık beslemeyen köpeğin ısırmaya kalkışması üzerine, hayvanı boynundan kavrayıp odanın diğer köşesindeki bir uzanma koltuğuna fırlattı.

Havada uçarken bir çığlık atan köpek uzanma koltuğu nun üzerine düştüğünde bir yastığın arkasına büzüştü ve hiç

---

10 Jean Racine'in bir oyunu.

alışık olmadığı bu muamele karşısında sessizce, hiç kıpırdamadan bekledi.

"Mösyö, gelişme kaydettiğinizin farkında mısınız?" dedi Barones istifini bozmadan. "Genellikle kabasınız ama bu akşam hödükleşiyorsunuz."

"Çünkü bu akşam her zamankinden daha keyifsizim," diye yanıtladı Danglars.

Hermine bankacıya büyük bir küçümsemeyle baktı. Kibirli Danglars genellikle kendisini çileden çıkaran bu bakışlara o akşam hiç aldırmadı.

"Senin keyifsizliğinden bana ne?" diye yanıtladı kocasının soğuk tavırlarına öfkelenen Barones. "Senin sıkıntın benim umurumda mı? Keyifsizliklerinizi kendinize saklayın ya da işyerinizde dışavurun; para ödediğiniz çalışanlarınız olduğuna göre öfkenizi onlardan çıkarabilirsiniz!"

"Hayır," diye yanıtladı Danglars, "tavsiyelerinizde yanılıyorsunuz Madam, bu yüzden öğütlerinize kulak asmayacağım. İşyerlerim sanırım Mösyö Desmoutiers'nin söylediği gibi benim gelir kaynağımdır, oradaki işleyişin ve sükûnetin bozulmasını istemem. Çalışanlarım bana servetimi kazandıran ve kazandırdıklarını dikkate alırsam hak ettiklerinin çok altında ücret ödediğim dürüst insanlardır; dolayısıyla onlara öfkelenemem, asıl öfkeleneceğim kişiler yemeklerimi yiyen, atlarımla uğraşan ve kasamı boşaltanlardır."

"Kasanızı boşaltan bu kişiler de kim? Mösyö, rica ederim daha açık konuşun."

"Ah! İçiniz rahat olsun, üstü kapalı konuşuyorsam, neyi kastettiğimi kısa sürede anlayacağınızı bildiğimden," diye yanıtladı Danglars. "Kasamı boşaltanlar bir saat içinde benden beş yüz bin frank sızdıranlardır."

"Sizi anlayamıyorum Mösyö," dedi hem sesinin titremesini hem de yüzünün kızarmasını belli etmemeye çalışan Barones.

"Tam tersine çok iyi anlıyorsunuz," dedi Danglars, "ama bu kötü niyetli tavrınızı sürdürürseniz size İspanyol tahvillerinden yedi yüz bin frank kaybettiğimi söyleyeceğim."

"Ah! Şuraya bakın," dedi Barones sırıtarak, "ve bu kayıptan beni mi sorumlu tutuyorsunuz?"

"Neden olmasın?"

"Yedi yüz bin frank kaybetmeniz benim hatamdan mı kaynaklanıyor?"

"Benim hatamdan olmadığı kesin."

"Mösyö," diye karşılık verdi Barones sert bir tonda, "size bana kasanızdan asla söz etmemenizi söylemiştim; bu, ne ebeveynlerimin ne de ilk kocamın evinde alıştığım bir dildir."

"Buna kesinlikle katılıyorum, ailenizin de ilk kocanızın da tek kuruşu yoktu."

"İşte, sabahtan akşama kadar kulaklarımı tırmalayan bankacılık argosunu bilmememin bir nedeni de bu; sayılan ve tekrar tekrar sayılan o paraların gürültüsü beni tiksindiriyor ve bilmem neden, ses tonunuz bana daha da sevimsiz geliyor."

"Aslında bu çok garip!" dedi Danglars. "Bense sizin benim işlerime karşı yoğun bir ilgi duyduğunuzu sanıyordum!"

"Ben mi? Böyle bir ahmaklığa inanmanızı kim sağladı?"

"Bizzat siz."

"Ah! Demek ben!"

"Hiç kuşkusuz."

"Böyle bir sonuca hangi vesileyle vardığınızı öğrenmek isterdim."

"Ah! Tanrım! Çok basit. Geçen şubat bana önce Haiti fonlarından söz etmiştiniz, rüyanızda Havre limanına giren bir geminin hiçbir zaman gerçekleşeceği düşünülmeyen bir ödemenin yapılacağı haberini getirdiğini görmüştünüz. Rüyalarınızdaki öngörüleri iyi bilirim; bunun üzerine el altından piyasadaki Haiti borç tahvillerinin tamamını topladım, dört yüz bin frank kazandım ve yüz bin frangını size verdim. Bu parayla ne yaptığınız beni ilgilendirmez.

Martta, bir demiryolu ihalesi söz konusuydu. Eşit güvenceler sunan üç şirket ihaleye katıldı. Bana bu tür spekülasyonlara yabancı olduğunuzu söylemenize rağmen, tam tersine bu hususlarda çok gelişkin olduğunu düşündüğüm içgüdülerinizin size ihaleyi Midi Şirketi'nin kazanacağını söylediğini bildirdiniz.

Bu şirketin hisselerinin üçte ikisini hemen topladım. Gerçekten de, öngördüğünüz gibi ihaleyi kazanan bu şirketin hisselerinin değeri üçe katlandı ve bir milyon frank kazandım, bu paranın dörtte biri size kuruşu kuruşuna ödendi. Bu iki yüz elli bin frankla ne yaptığınız beni ilgilendirmez."

"Nereye varmak istiyorsunuz Mösyö?" diye haykırdı öfke ve sabırsızlıkla titreyen Barones.

"Sabırlı olun Madam, şimdi anlatacağım."

"Ne mutlu!"

"Nisan ayında Bakan'ın akşam yemeğine katıldınız; orada İspanya'dan bahsedildi ve gizli bir konuşmaya tanık oldunuz. Don Carlos sürgüne gönderilecekti; İspanyol tahvillerini satın aldım. Sürgünün ardından, Don Carlos, V. Charles unvanıyla Bidassoa Nehri'ni geçtiği gün altı yüz bin frank kazandım. Bu altı yüz bin frangın size ait olan yüz elli bin franklık bölümünü keyfinize göre harcadınız ve size hiç hesap sormadım; neticede bu yıl benden beş yüz bin frank aldınız."

"Peki ya sonra Mösyö?"

"Ah! Evet, sonra! İşte işler tam da bundan sonra bozuldu."

"Gerçekten de, olayları açıklama tarzınız..."

"Düşüncelerimi böyle dile getiriyorum, bana gereken de bu... Sonra, üç gün önce olanlar oldu. Üç gün önce Mösyö Debray ile siyasetten söz ettiniz ve onun sözlerinden Don Carlos'un İspanya'ya döndüğü anlamını çıkarttınız; bunun üzerine elimdeki hisseleri sattım, haber yayıldı, piyasada panik havası esmeye başladı, hisseleri satmadım, yok pahasına verdim; ertesi gün haberin yanlış olduğu öğrenildi ve bu yanlış haber yüzünden yedi yüz bin frank kaybettim!"

"Ya sonra?"

"Sonra, size kazandığımda dörtte birini verdiğime göre, kaybettiğimde de bana dörtte birini vermeniz gerek; yedi yüz bin frangın dörtte biri yüz yetmiş beş bin frank yapıyor."

"Ama bu söylediklerinizi çok saçma ve bu işe Mösyö Debray'nin ismini nasıl karıştırabildiğinizi anlayamıyorum."

"Çünkü istediğim yüz yetmiş beş bin frank sizde yoksa, bu parayı dostlarınızdan ödünç alabilirsiniz çünkü Mösyö Debray de dostlarınızdan biri."

"Yazıklar olsun!" diye haykırdı Barones.

"Ah! Böyle tavır almalara, bağırmalara, modern drama burada hiç yer yok Madam, yoksa beni size Mösyö Debray'nin bu yıl kendisine verdiğiniz beş yüz bin frankla birlikte, en usta kumarbazların asla keşfedemedikleri bir şeyi, oyuna girmeden kazanılan ve kaybedildiğinde dahi kaybedilmeyen bir rulet oyununu icat ettiğini düşündüğünü söylemek zorunda bırakacaksınız."

Barones öfkeyle karşı çıkmak istedi.

"Sefil!" dedi. "Bugün beni suçlamaya cesaret ettiğiniz şeyi daha önce bilmediğinizi söylemeye cesaret edebilir misiniz?"

"Size bildiğimi söylemiyorum, size hiç bilmediğimi de söylemiyorum, size sizin benim karım, benim de sizin kocanız olmadığım şu dört yıldır sergilediğim tavırları incelemenizi söylüyorum, o tavırlarda hiçbir tutarsızlık bulamazsınız. Ayrılmamızdan bir süre önce, İtalyan Tiyatrosu'nda başarıyla sahne almaya başlayan o ünlü baritondan müzik dersi almak istediniz; ben de Londra'da büyük bir üne kavuşan o dansçı kadından dans etmeyi öğrenmek istedim. Hem sizin adınıza hem de benim adıma, bana yüz bin franga mal oldu bu. Hiçbir şey söylemedim çünkü birlikteliklerde uyum gerekir. Yüz bin frank bir erkeğin ve bir kadının dansın ve müziğin temelini öğrenmesi için çok yüksek bir tutar değildir. Kısa süre sonra, şandan soğudunuz ve aklınıza bir bakanın sekreterinden diplomasi öğrenmek geldi; sizi bu konuda ser-

best bıraktım. Aldığınız derslerin ücretini cebinizden ödüyorsanız, bunun beni hiç ilgilendirmeyeceğini anlıyorsunuz, öyle değil mi? Ama bugün bu parayı benim cebimden aldığınızı ve bu öğrenme sürecinizin bana aylık yedi yüz bin franga mal olabileceğini fark ediyorum. Burada durun Madam çünkü bu böyle süremez. Ya diplomat dersleri ücretsiz verecek ve onu hoş göreceğim ya da bu eve bir daha ayak basamayacak, anlıyor musunuz Madam?"

"Ah! Bu kadarı fazla Mösyö!" diye haykırdı soluk soluğa kalan Hermine. "Rezilliğin sınırlarını aşıyorsunuz."

"Ama," dedi Danglars, "daha ileri gitmediğinizi ve yasanın *kadın kocasının izinden gitmelidir* deyişine memnuniyetle itaat edişinizi mutlulukla izliyorum."

"Hakaretler!"

"Haklısınız, bu tartışmayı burada keselim ve soğukkanlılıkla düşünelim. Sizin işlerinize, sizin iyiliğinize olmadığı sürece hiç karışmadım, siz de aynısını yapın. Kasamın sizi ilgilendirmediğini mi söylüyorsunuz? Tamam o zaman, kendi kasanızla ilgilenin, ama benimkini ne doldurun ne de boşaltın. Zaten tüm bunların siyasi bir ayak oyunu olup olmadığını, beni muhalefette görmekten hoşnut olmayan ve halkta uyandırdığım sempatiyi kıskanan Bakan'ın beni batırmak için Mösyö Debray ile anlaşıp anlaşmadığını kim bilebilir?"

"Sanki bu mümkünmüş gibi!"

"Ama bundan hiç kuşkum yok, böyle bir şeyle... yanlış bir telgraf haberiyle, yani imkânsız, neredeyse imkânsız olanla, iki telgrafın gönderdiği birbirinden tamamen farklı işaretlerle kim karşı karşıya kalmıştır. Aslında bu, özellikle bana karşı çevrilen bir dolap."

"Mösyö," dedi Barones mütevazı bir ifadeyle, "sanırım o görevlinin kovulduğunu, hatta hakkında dava açılmasından söz edildiğini, tutuklama emrinin verildiğini ve ilk araştırmalarda çılgınlığını ya da suçluluğunu kanıtlarcasına kaçmış olmasa bu emrin yerine getirilmiş olacağını biliyorsunuz... Bu bir yanlışlıktı."

"Evet, ahmakları güldüren, Bakan'ın kötü bir gece geçirmesine yol açan, bakanlık sekreterlerinin belgelerinin güvenilir olmadığını kanıtlayan ama bana yedi yüz bin franga mal olan bir yanlışlık."

"Mösyö," dedi aniden Hermine, "bütün bunlar sizce Mösyö Debray'den kaynaklanıyorsa, neden kendisiyle konuşmuyorsunuz? Neden erkeği suçlayıp kadına öfkeleniyorsunuz?"

"Ben Mösyö Debray'yi tanıyor muyum? Onu tanımak, onun tavsiyelerine uymak istiyor muyum? Ben hisse senedi alıp satıyor muyum? Hayır, tüm bunları yapan ben değilim, sizsiniz."

"Ama o paraları kazandığınız sırada..."

Danglars omuzlarını silkti.

"Gerçekten de, tüm Paris'in dikkatini çekmeyecek şekilde birkaç entrika çevirdikleri için kendilerini dahi sanan bu kadınlar çok çılgın yaratıklar! Ama bir düşünsenize, tutun ki sanatınızın abecesi olarak çevirdiğiniz dolapları kocanızdan sakladınız, kocalar çoğunlukla böyle şeyleri kabullenmek istemediklerinden, cemiyet hayatında arkadaşlık ettiğiniz kadınların soluk bir kopyası olacaktınız. Ama benim için aynı şey geçerli değil; her zaman, her şeyin farkındaydım, yaklaşık on altı yıldır belki de benden bir düşünceyi sakladınız ama bir davranışı, bir girişimi, bir hatayı asla. Becerinizi alkışlamanızın ve beni kesinlikle aldattığınızı sanmanızın size ne faydası oldu? Benim sözde hiçbir şeyden haberdar olmamam sayesinde, Mösyö de Villefort'dan Mösyö Debray'ye kadar dostlarınızın hepsi benim önümde titredi. Dostlarınızın hepsi bana, karşınızdaki tek üstünlüğüm olarak, bu evin reisi gibi davrandı; nihayet onlardan hiçbiri benim şimdi size onlar hakkında söylediklerimi benim hakkımda söylemeye cesaret edemedi. Beni iğrenç bulmanızı anlıyorum ama beni gülünç duruma düşürmenize izin vermeyeceğim ve her şeyden öte beni batırmanızı size kesinlikle yasaklıyorum."

Barones, Villefort'un adı telaffuz edilinceye kadar kendine hâkim olmuştu ama bu isim karşısında benzi soldu ve bir yaydan fırlar gibi ayağa kalktı, kollarını bir hayaleti uzaklaştırmak istercesine salladı ve bilmediği ya da belki de Danglars'ın neredeyse tüm hesapları gibi iğrenç bir hesaplamayla ağzından hepsini kaçırmak istemediği sırrın sonunu öğrenebilmek için kocasına doğru üç adım attı.

"Mösyö de Villefort! Bu ne anlama geliyor? Ne demek istiyorsunuz?"

"Şunu demek istiyorum Madam, ne filozof ne de bir bankacı olan ya da her iki işi aynı anda yapan ve bir Kraliyet Savcısı'ndan hiçbir şey elde edemeyeceğini anlayan ilk kocanız Mösyö de Nargonne dokuz ay ortada görünmedikten sonra sizin altı aylık hamile olduğunuzu fark edince kederinden ya da öfkesinden öldü. Ben kaba bir adamım, bunu sadece bilmekle kalmıyor, bundan övünüyorum; kabalığım ticari işlerimdeki başarı araçlarımdan biridir. İnsan neden başka birini öldürmek yerine kendini öldürür? Çünkü kurtaracak bir serveti yoktur. Ama ben hayatımı servetime borçluyum. Ortağım Mösyö Debray bana yedi yüz bin frank kaybettirdi, bu kayıptaki payını ödesin, böylece birlikte iş yapmaya devam edeceğiz; aksi takdirde bana bu yedi yüz bini ödeyemeyeceğini bildirsin ve müflislerin yaptığı gibi ortadan kaybolsun. Ulu Tanrım! Haberleri doğru çıktığında sevimli bir genç olduğunu biliyorum ama asılsız olduklarında, etrafımda ondan daha iyisini yapacak onlarca genç var."

Madam Danglars şaşkına dönmüştü; yine de bu son saldırıya karşı koymak için olağanüstü bir çaba harcadı. Bir koltuğa yığılıp Villefort'u, akşam yemeğinde olanları, birkaç gündür ailesinin üzerine çöken ve eve bir süreliğine yerleşmiş gibi görünen sükûneti utanç verici tartışmalara dönüştüren o felaketler dizisini düşünmeye başladı. Barones bayılmak için elinden geleni yapsa da, ona hiç bakmayan Danglars tek bir söz bile etmeden yatak odasının kapısını kapadı ve kendi

odasına geçti; böylece yarı baygınlığını atlatan Madam Danglars kötü bir rüya gördüğüne inanabilirdi.

LXVI

Evlilik Projeleri

Bu sahnenin ertesi günü, bürosuna giderken Madam Danglars'a her zaman uğradığı saatte, Mösyö Debray'nin kupa arabası avluda yoktu.

O saatte, yani yarıma doğru Madam Danglars arabasını hazırlatıp dışarı çıktı.

Danglars, bir perdenin arkasından, tahmin ettiği bu çıkışı izlemişti. Madam geri döndüğünde hemen haberdar edilmesi talimatını verdi ama saat ikide henüz Barones dönmemişti. Saat ikide, arabasını hazırlatıp Meclis'e gitti ve bütçeye karşı görüşlerini bildirmek için söz istedi. Danglars, saat yarımdan ikiye kadar mektupları açmış, rakamları üst üste yığarken, yüzü gitgide daha da karamsar bir ifadeye bürünürken, aralarında her zamanki mavi giysisi, dimdik duruşu ve dakikliğiyle dün kararlaştırılan saatte bankacıyla işini halletmek üzere gelen Binbaşı Cavalcanti'nin de bulunduğu ziyaretçileri kabul etmişti.

Oturum sırasında şiddetli tepkiler veren ve Bakan'la her zamankinden daha sert konuşan Danglars, Meclis'ten çıkıp arabasına bindiğinde, arabacıya kendisini Champs-Elysées Caddesi 30 numaraya götürmesi talimatını verdi.

Monte Cristo konağındaydı ancak bir misafiri olduğu için Danglars'dan kısa süreliğine salonda beklemesini rica etti.

Bankacı oturduğu sırada, kapının açıldığını ve rahip cübbeli bir adamın hiç kuşkusuz Kont'a daha yakın olduğu için kendisi gibi beklemek yerine selam vererek içeri girdiğini gördü.

Bir an sonra rahibin içeri girdiği kapı yeniden açıldı ve Monte Cristo belirdi.

"Kusura bakmayın Sevgili Baron," dedi, "ama muhtemelen geçtiğini gördüğünüz en iyi dostlarımdan biri olan Başrahip Busoni Paris'e geldi, uzun zamandır görüşmemiştik ve onun yanından hemen ayrılmaya cüret edemedim. Bu nedenle sizi beklettiğim için beni bağışlayacağınızı umuyorum."

"Öyle şey olur mu?" dedi Danglars. "Ben zamansız gelmiştim ve şimdi gidiyorum."

"Kesinlikle hayır, tam tersine oturun. Ama Ulu Tanrım! Neyiniz var? Çok endişeli görünüyor, beni ürkütüyorsunuz. Kederli bir kapitalist kuyrukluyıldız gibidir. Her zaman büyük bir felaketin habercisidir."

"Sevgili Mösyö," dedi Danglars, "birkaç gündür işlerim yolunda gitmiyor ve sürekli kötü haberler alıyorum."

"Aman Tanrım!" dedi Monte Cristo. "Yoksa borsadaki düşüş sırasında para mı kaybettiniz?"

"Hayır, en azından birkaç gün içinde o kaybı telafi ettim; benim için asıl önemli olan Trieste'deki hileli bir iflas."

"Gerçekten mi? Yoksa iflas eden kişi Jacopo Manfredi mi?"

"Ta kendisi! Düşünsenize uzun zamandır benimle yılda sekiz dokuz yüz bin franklık iş yapan bir adam. Hesabı hiç şaşmazdı, ödemeleri hiç gecikmeden yapardı. Borcunu prensler gibi ödeyen becerikli biriydi. Ona bir milyonluk kredi vermiştim ama şimdi benim dürüst Jacopo Manfredi ödemelerini erteliyor!"

"Gerçekten mi?"

"Bu beklenmedik bir aksilik. Altı yüz bin franklık bir senet ödenmedi, üstelik elimde ay sonunda Paris'teki temsilcisi tarafından ödenmek üzere kendisi tarafından imzalanmış dört yüz bin franklık bir senet daha var. Bugün ayın otuzu ve temsilcinin ortadan kaybolduğunu öğreniyorum. İspanya işini de hesaba katarsak benim için güzel bir ay sonu."

"İspanya işinde kaybınız büyük mü?"

"Elbette, kasamdan yedi yüz bin frank çıktı."

"Sizin gibi deneyimli ve becerikli bir iş adamı nasıl böyle bir hata yapar?"

"Bu karımın hatası. Rüyasında Don Carlos'un İspanya'ya geri döndüğünü görmüş, rüyalara çok inanır. Bunun bir çekim gücü olduğunu söyler ve rüyasında gördüğü şeyin kaçınılmaz bir şekilde gerçekleşeceğini iddia eder. Onun öngörülerine saygı duyarak hisse alıp satmasına izin veriyorum; kendi hesabı ve komisyoncusu var: Şansını deniyor ve kaybediyor. Doğrusu bu ya, bu işleri benim paramla değil, kendi parasıyla yürütüyor. Yine de, kadının cebinden çıkan yedi yüz bin frangın kocasını da biraz etkileyeceğini tahmin edersiniz. Nasıl olur! Bundan haberiniz yok muydu? Ama bu olay büyük bir yankı uyandırdı."

"Bundan söz edildiğini duymuştum ama ayrıntıları bilmiyordum; üstelik borsa işlerinden hiç anlamam."

"Demek hiç hisse alıp satmadınız."

"Ben mi? Bunu benden nasıl beklersiniz ki? Gelirlerimi düzenlemekte onca zorluk çekerken, kâhyam dışında, bir de borsa görevlisi ve kasadar tutmak zorunda kalacağım. Ama İspanya konusuna gelince, Don Carlos'un geri dönüşü Barones'in rüyasıyla sınırlı kalmamış. Gazeteler de bundan söz etmemiş miydi?"

"Demek siz gazetelere inanıyorsunuz."

"Kesinlikle inanmıyorum ama gerçek haberler yayımlayan *Messager*'yi bunun dışında tutmak gerek, sayfalarında kesin ve telgrafla iletilen haberlere yer verir."

"İşte açıklanması mümkün olmayan da bu," diye yanıtladı Danglars. "Don Carlos'un geri dönüşü gerçekten de telgrafla iletilen bir haberdi."

"Bu durumda, bu ay yaklaşık bir milyon yedi yüz bin frank kaybetmiş oldunuz, öyle mi?" diye sordu Monte Cristo.

"Yaklaşık değil, kesin rakam bu."

"Vay canına! Bu, üçüncü sınıf bir servet için sert bir darbe," dedi Monte Cristo üzülmüş gibi yaparak.

"Üçüncü sınıf mı?" dedi kendini biraz aşağılanmış hisseden Danglars. "Bununla neyi kastediyorsunuz?"

"Servetleri üç kategoriye ayırırım," diye devam etti Monte Cristo, "birinci sınıf servet, ikinci sınıf servet, üçüncü sınıf servet. Birinci sınıf serveti el altındaki hazineler, topraklar, madenler, Fransa, Avusturya ve İngiltere gibi devletlerin tahvillerinden oluşan ve tüm bunların toplamının yüz milyon ettiği bir servet olarak tanımlıyorum; ikinci sınıf servet derken kazançları bir milyon frangı aşmayan, elli milyonluk bir sermayeye sahip olan imalathaneleri, ortaklık şirketlerini, sömürge valiliklerini, prenslikleri kastediyorum; nihayet üçüncü sınıf serveti bileşik faizlerle beslenen sermayeleri, hileli iflastan etkilenen, bir telgraf haberi tarafından sarsılan şahsi iradeye ya da tesadüfe bağlı kazançları, sanal ya da gerçek sermayeleri on beş milyonu bulan olası vurgun şirketlerini, doğal güç olan mücbir sebeple kıyaslandığında mücbir sebep denemeyecek olasılıklara bağlı işlemleri tanımlamak için kullanırım. Sizin durumunuz da neredeyse buna uyuyor, öyle değil mi?"

"Elbette öyle," diye yanıtladı Danglars.

"Böylece, aynı şekilde geçen altı aydan sonra, üçüncü sınıf bir şirket can çekişmeye başlar," diye ekledi Monte Cristo kendinden emin bir şekilde.

"Ah!" dedi Danglars solgun bir gülümsemeyle. "Nasıl da abartıyorsunuz!"

"Yedi ay diyelim," diye yanıtladı Monte Cristo aynı ses tonuyla. "Bana arada sırada yedi kere bir milyon yedi yüz bin frangın yaklaşık on iki milyon ettiğini düşündüğünüzü söyleyebilir misiniz? Hayır mı? Tamam o zaman, haklısınız çünkü bir sermayedar için uygar bir insanın derisi anlamına gelen sermaye asla böyle kullanılmaz. Her birimizin derisi az çok kalındır, bu bizim itibarımızdır ama insan öldüğünde

geriye sadece derisi kalır, aynı şekilde ticaretten ayrıldığınızda elinizde gerçek sermayeniz olarak en fazla beş altı milyon kalır çünkü üçüncü sınıf sermaye, tıpkı kendisini çevreleyen ve büyük gösteren dumanıyla olduğundan büyük görünen lokomotif gibi, asıl sermayenin üçte ya da dörtte biri eder. Bu durumda aktif sermayenizi oluşturan beş milyonun iki milyonunu sanal sermayenizi ya da kredinizi azaltacak şekilde kaybetmişsiniz, yani sevgili Mösyö Danglars, deriniz dört kez daha zedelenirse ölüme götürecek kadar yaralanmış. Bu yüzden, dikkatli olun Mösyö Danglars. Paraya ihtiyacınız var mı? Size borç vermemi ister misiniz?"

"Ne kadar da kötü bir hesap uzmanısınız!" diye haykırdı Danglars tüm düşüncelerini ve görünürdeki tüm sükûnetini yardımına çağırarak. "Kaybettiğim para şu anda başka vurgunların başarılı olması sayesinde kasama geri döndü. Yaradan çıkan kan, beslenme yoluyla telafi edildi. İspanya'da bir savaş kaybettim, Trieste'de yenildim ama Hindistan'daki donanmama üç kalyon daha eklenmiş, Meksika'daki öncü birliklerim birkaç maden keşfetmiş olmalı."

"Çok güzel, çok güzel! Ama yara yerinde duruyor ve ilk kayıpta yeniden açılacak."

"Hayır çünkü ticarette kesinlikler üzerinden iş yaparım," diye ekledi Danglars itibarını kurtarmaya çalışan şarlatanın beylik çenebazlıklarıyla, "beni devirmek için üç hükümetin iflas etmesi gerekir."

"Olsun! Bu görülmemiş bir şey değil."

"Toprağın ürün vermemesi gerekir."

"Yedi semiz ve yedi sıska ineği hatırlıyor musunuz?"

"Ya da Firavun zamanında olduğu gibi denizin çekilmesi gerekir, ayrıca bir yığın deniz var, gemiler filo oluşturmasalar da varlıklarını koruyacaklar."

"Çok iyi, çok çok iyi sevgili Mösyö Danglars," dedi Monte Cristo, "yanıldığımı anlıyorum ve sizi ikinci sınıf sermayelerin arasına yerleştiriyorum."

"Sanırım bu onura erişmeyi dileyebilirim," dedi Danglars, Monte Cristo'nun üzerinde, kötü ressamların o berbat eserlerinde boya boca ederek resmettikleri Ay'a benzer bir etki yaratan o kalıplaşmış gülümsemesiyle, "madem iş konuşuyoruz," diye ekledi sohbetin gidişatını değiştirecek bir konu bulduğuna sevinerek, "bana Mösyö Cavalcanti için ne yapabileceğimden söz edin biraz."

"Sizde kredisi varsa ve bu kredi size uygun görünüyorsa ona para verin."

"Mükemmel! Bu sabah Busoni'nin imzaladığı, sizin de ciro ettiğiniz, hamiline bir senetle bana geldi. Kırk bin frangı ona hemen ödediğimi tahmin ediyorsunuzdur."

Monte Cristo başını onaylarcasına salladı.

"Ama hepsi bu değil, oğluna bankamda bir kredi açtı."

"Sormamın mahzuru yoksa delikanlıya ne kadar veriyor?"

"Ayda beş bin frank."

"Yılda altmış bin frank. Bunu tahmin ediyordum," dedi Monte Cristo omuzlarını silkerek. "Cavalcantiler pintidir. Genç bir adamın ayda beş bin frankla ne yapmasını bekliyor?"

"Anlayacağınız gibi delikanlının birkaç bin franga daha ihtiyacı olabilir..."

"Siz karışmayın, babası hesabına gönderecektir; Alpler'in ötesindeki milyonerlerin hepsini tanımıyorsunuz, çok cimridirler. Peki krediyi kim aracılığıyla açmış?"

"Ah! Floransa'nın en iyi şirketlerinden Fenzi adına."

"Kayba gireceğinizi söylemek istemiyorum, bu pek muhtemel görünmüyor ama yine de mektubun sınırları dâhilinde kalın."

"Demek bu Cavalcanti'ye pek güvenmiyorsunuz?"

"Ben mi? Bir imzası karşılığında ona on milyon veririm. Sevgili Mösyö Danglars, onun serveti az önce sözünü ettiğim ikinci sınıflara dâhildir."

"O zaman iş değişir, her şey aydınlandı, oysa ben onu sıradan bir binbaşı sanıyordum."

"Böylece onu onurlandırmış oluyorsunuz çünkü görünümü hiç de güven telkin etmiyor. Onu ilk gördüğümde bende tek apoletinde saçak olmayan yaşlı bir teğmen izlenimi bırakmıştı. Ama tüm İtalyanlar böyledir. Doğu'nun büyücüleri gibi göz kamaştırmadıklarında yaşlı Yahudilere benzerler."

"Delikanlı daha iyi görünüyor," dedi Danglars.

"Evet, belki biraz çekingen ama bana eli yüzü düzgün biri gibi göründü. Ondan da endişeliydim."

"Neden?"

"Çünkü en azından bana söylendiğine göre, cemiyette neredeyse ilk kez benim evime girmiş. Çok katı bir eğitmenle çalışmış ve Paris'e ilk kez gelmiş."

"Bu seçkin İtalyanların kendi aralarında evlenme geleneği vardır, öyle değil mi?" diye sordu Danglars umursamaz gibi. "Servetlerini birleştirmeyi seviyorlar."

"Doğru, genellikle böyle davranırlar ama Cavalcanti hiçbir şeyi diğerleri gibi yapmayan garip bir adamdır. Oğlunu Fransa'ya bir eş bulması için göndermesi aklımdan hiç çıkmayacak."

"Buna inanıyor musunuz?"

"Eminim."

"Peki ya servetinden söz edildiğini duydunuz mu?"

"Herkes bundan bahşediyor; kimileri milyoner, kimileri de meteliksizin biri olduğunu söylüyor."

"Ya sizin düşünceniz?"

"Benim düşünceme bel bağlamamalısınız, tamamen şahsidir."

"Ama yine de..."

"Benim düşünceme göre, bir zamanlar orduları ve eyaletleri yöneten bu Cavalcantiler, tüm eski belediye reislerinin, eski paralı asker komutanlarının yaptığı gibi, milyonlarını sadece büyük oğullarının bildiği ve bu büyük oğulların da

bilgisini kuşaktan kuşağa büyük oğullara aktardıkları milyonlarını bir köşeye gömerler; bunun kanıtı da hepsinin baka baka benzediği Cumhuriyet florinleri gibi sarı ve ufak tefek olmaları."

"Mükemmel," dedi Danglars, "zaten bu adamların bir karış toprağa dahi sahip olmadıkları biliniyor."

"En azından biraz toprağa sahipler, ben Cavalcanti'nin Lucca'da bir sarayı olduğunu biliyorum."

"Ah! Demek sarayı var!" dedi Danglars gülerek. "Bu da bir şey sayılır."

"Evet, sarayını Maliye Bakanlığı'na kiralayıp kendisi küçük bir evde oturuyor. Ah! Size söylediğim gibi elisıkı bir adam."

"Demek onu övmüyorsunuz."

"Bakın, onu pek fazla tanımam, sanırım hayatımda üç kez gördüm. Onun hakkında bildiklerim Başrahip Busoni'nin ve kendisinin anlattıklarından ibaret; bu sabah bana oğluyla ilgili projelerinden söz ettiğinde, ölü bir ülke olan İtalya'daki hatırı sayılır fonlarının hiç para getirmediğini görmekten bezdiğini, milyonlarını Fransa'da ya da İngiltere'de artırmanın bir yolunu aradığını sezer gibi oldum. Ama Başrahip Busoni'ye duyduğum şahsi güven sonsuz olsa da, hiçbir şeye kefil olmadığıma bir kez daha dikkat çekmek isterim."

"Bunun önemi yok, bana kazandırdığınız müşteri için teşekkürler; hesap defterlerime kaydedeceğim çok güzel bir isim ve Cavalcantilerin kim olduklarını anlatınca veznedarım bundan gurur duydu. Bu arada, önemsiz bir ayrıntı, bu adamlar oğullarını evlendirdiklerinde drahoma veriyorlar mı?"

"Tanrım! Duruma göre değişir. Toscana'nın en ünlü isimlerinden biri ve bir altın madeni gibi zengin olan bir İtalyan prensi tanımıştım. Kendi sözünü dinleyerek evlenen oğullarına milyonlar verirdi ve onu umursamadan evlenen oğullarına ise ayda üç yüz ekülük bir gelir bağlardı. Andrea'nın babasının istekleri doğrultusunda evleneceğini varsayarsak, Binbaşı ona belki de bir, iki, üç milyon verecek. Örneğin bir banka-

cının kızıyla evlenirse, belki de oğlunun kayınpederinin şirketinin hisselerini alacak ama gelinin hoşuna gitmediğini düşünürsek, elveda servet, baba Cavalcanti kasasının üzerine çifte kilit taktıracak ve böylece oğul Andrea, Parisli bir ailenin oğlu gibi kâğıt çalarak ve zar tutarak geçinmek zorunda kalacak."

"O çocuk Bavyeralı ya da Perulu bir prenses bulacak, bir imparator tacı isteyecek, Potisi'den geçen bir Eldorado olacak."

"Hayır, Alpler'in ötesindeki bu büyük senyörler sıklıkla sıradan ölümlülerle evlenir; Jupiter gibidirler, ırkları karıştırmayı severler. Ah! Şuraya bakın! Sevgili Mösyö Danglars, bana tüm bu soruları Andrea'yı evlendirmek için mi soruyorsunuz?"

"İnanın, bana hiç de kötü bir girişim olmazmış gibi görünüyor ve ben bir girişimciyim."

"Sanırım Matmazel Danglars ile değil. Albert'in o zavallı Andrea'yı boğazlamasını istemezsiniz, öyle değil mi?"

"Albert mi?" dedi Danglars omuzlarını silkerek. "Ah! Onun da bu konuda endişeleri var."

"Ama kızınızın nişanlısı değil mi?"

"Aslında Mösyö de Morcerf ve ben bazen bu evlilikten söz ettik ama Madam de Morcerf ve Albert..."

"Yoksa bana bunun iyi bir kısmet olmadığını mı söyleyeceksiniz?"

"Aslında, Matmazel Danglars sanırım Mösyö de Morcerf'ten daha iyilerini hak ediyor."

"Gerçekten de Matmazel Danglars'ın drahomasının çok büyük olacağından eminim, hele de telgraf yeni çılgınlıklar yapmazsa."

"Ah! Önemli olan sadece drahoma değil. Ama bu arada bana..."

"Evet?"

"Morcerf ve ailesini yemeğe neden davet etmediğinizi söyler misiniz?"

"Onları da davet etmiştim ama deniz havası alması tavsiye edilen Madam de Morcerf ile birlikte Dieppe'e gideceğini söyleyerek geri çevirdi."

"Evet, evet," dedi Danglars gülerek, "deniz havası ona iyi gelir."

"Anlayamadım."

"Çünkü gençliğinde hep deniz havası alırdı."

Monte Cristo bu iğnelemeyle ilgilenmezmiş gibi göründü.

"Ama," dedi Kont. "Matmazel Danglars kadar zengin olmasa da, Albert'in iyi bir ismi olduğunu inkâr edemezsiniz."

"Olsun, kendi ismimi tercih ederim," dedi Danglars.

"Kuşkusuz sizin isminiz de ünlü ve hak edildiği sanılan unvanla ödüllendirildi ama kökleri söküp atılamayacak kadar sağlam bazı önyargılılara göre, beş yüz yıllık soyluluğun yirmi yıllık soyluluktan daha değerli olduğunu anlayacak kadar zeki birisiniz."

"İşte tam da bu yüzden," dedi Danglars alaycı bir izlenim vermeye çalıştığı gülümsemesiyle, "işte Mösyö Andrea Cavalcanti'yi Mösyö Albert de Morcerf'e tercih etmemin nedeni bu."

"Ama sanırım Morcerflerin Cavalcantilerden aşağı kalır yanları yok?" dedi Monte Cristo.

"Morcerfler mi? Bakın, Sevgili Kont, siz hatırı sayılan bir kişisiniz, öyle değil mi?"

"Sanırım."

"Ve dahası armalar konusunda uzmansınız."

"Biraz."

"Tamam o zaman, armamın rengine bakın, Morcerf'in armasından daha heybetli görünüyor."

"Ne demek istediğinizi anlayamıyorum."

"Çünkü ben, doğuştan baron değilim ama en azından adım Danglars."

"Devam edin."

"Oysa onun adı Morcerf değil."

"Nasıl, adı Morcerf değil mi?"

"Kesinlikle değil."

"Hadi canım!"

"Ben, biri beni baron yaptığı için baronum, oysa o kendi kendini kont ilan etti diye kont sayılmaz."

"Bu mümkün değil."

"Dinleyin, Sevgili Kont," diye devam etti Danglars. "Mösyö de Morcerf benim dostumdur ya da daha doğrusu otuz yıldır tanıdığım biridir; benim soyluluk unvanlarını umursamadığımı bilirsiniz çünkü nereden geldiğimi asla unutmadım."

"Bu büyük bir alçakgönüllülüğün ya da büyük bir gururun kanıtı," dedi Monte Cristo.

"Evet, ben küçük bir memurken, Morcerf de sıradan bir balıkçıydı."

"O zaman ismi neydi?"

"Fernand."

"Sadece Fernand mı?"

"Fernand Mondego."

"Emin misiniz?"

"Elbette, bana bundan emin olacağım kadar çok balık sattı."

"O halde, kızınızı neden oğluyla evlendiriyorsunuz?"

"Çünkü iki sonradan görme olan, sonradan zenginleşen, sonradan soylulaşan Fernand ve Danglars aslında birbirine benzerler, yine de onun hakkında söylenen bazı şeyler benim hakkımda asla söylenmez."

"Ne gibi?"

"Önemli değil."

"Ah! Evet, anlıyorum, bana söylediklerinız Fernand Mondego ismiyle ilgili anılarımı tazeledi, Yunanistan'da bu isimden söz edildiğini duymuştum."

"Ali Paşa vakası hakkında mı?"

"Tam da öyle."

"İşte sırrı burada," dedi Danglars, "ve itiraf edeyim ki bunu öğrenmek için çok şey verirdim."

"Bu kadar öğrenmek istiyorsanız, bu hiç de zor bir şey değil."

"Ama nasıl?"

"Kuşkusuz Yunanistan'da bir temsilciniz vardır."

"Elbette."

"Yanya'da?"

"Her yerde..."

"O zaman ona yazın ve Tepedelenli Ali Paşa felaketinde Fernand isimli bir Fransız'ın oynadığı rolü sorun."

"Haklısınız!" diye haykırdı hızla ayağa kalkan Danglars. "Hemen bugün yazacağım!"

"Yazın."

"Yazacağım."

"Ve skandala benzer bir şeyler öğrenirseniz..."

"Size bildireceğim."

"Beni memnun edersiniz."

Konaktan dışarı çıkan Danglars bir hamlede arabasına atladı.

LXVII

Kraliyet Savcısının Çalışma Odası

Atlarını tırısa kaldırarak geri dönen bankacıyı bir kenara bırakıp Madam Danglars'ın öğle gezintisini izleyelim.

Madam Danglars'ın saat yarımda atlarını hazırlatıp arabayla yola çıktığını söylemiştik.

Saint-Germain Mahallesi'ne doğru yönelen Madam Danglars, Mazarin Sokağı'ndan geçip arabayı Pont-Neuf geçidinde durdurdu.

Arabadan inip geçidi aştı. Sabahları sokağa çıkan bakımlı bir kadın gibi sade giyinmişti.

Guénégaud Sokağı'nda bir arabaya binip Harlay Caddesi'ne gideceğini söyledi.

Arabaya biner binmez cebinden çıkardığı kalın siyah tülü hasır şapkasına bağladı; ardından şapkasını yeniden taktı ve küçük cep aynasına baktığında sadece beyaz tenini ve parlayan gözbebeklerini görerek sevindi.

Pont-Neuf'e giren araba Dauphine Meydanı'ndan geçip Harlay avlusunda durdu; kapıyı açarken ücreti ödeyen Madam Danglars hızla yöneldiği merdivenleri hafif adımlarla çıktıktan sonra Pas-Perdus salonuna ulaştı.

Adliye Sarayı'nda sabahları birçok duruşma ve işi olan birçok kişi vardır; işi başından aşkın olanlar kadınlara pek bakmazlar; bu yüzden Madam Danglars Pas-Perdus salonunu avukatlarını bekleyen on civarında kadından başka kimse tarafından fark edilmeden geçti.

Mösyö de Villefort'un bekleme odası kalabalıktı ama Madam Danglars'ı görünce bir mübaşir ismini söylemeye bile gerek kalmadan ayağa kalkıp yanına geldi, ona Kraliyet Savcısı'nın randevu verdiği kişi olup olmadığını sordu ve olumlu yanıtı üzerine Barones'i gizli bir koridordan Mösyö de Villefort'un çalışma odasına götürdü.

Sırtı kapıya dönük halde bir şeyler yazan Savcı kapının açıldığını, mübaşirin "Girin Madam!" sözlerini ve kapının yeniden kapandığını yerinden hiç kımıldamadan işitti ama mübaşirin adımlarının uzaklaştığını hissettiği anda hızla arkasını döndü, kapıları pencereleri sürgüledi, perdeleri çekti ve çalışma odasının her yanını kolaçan etti.

Ardından, kimse tarafından görülmediğinden ve duyulmadığından emin olup sakinleşince, "Dakikliğinizden dolayı teşekkür ederim Madam," dedi.

Kalbi nefesi daralırcasına hızla çarpan Madam Danglars hemen onun gösterdiği koltuğa oturdu.

"İşte," dedi kendisi de yerine oturan ve Madam Danglars'la yüz yüze gelmek için koltuğunu çeviren Kraliyet Sav-

cısı, "işte Madam, sizinle uzun zaman baş başa konuşabilme mutluluğundan mahrum kaldıktan sonra, oldukça hüzünlü bir sohbete başlamak üzere yeniden bir araya geldiğimizi üzüntüyle belirtmek isterim."

"Yine de Mösyö, kuşkusuz bu konuşma sizden ziyade benim için kederli olsa da, ilk davetinizde geldiğimi görüyorsunuz."

Villefort kederle gülümsedi.

"Demek geçmişimizdeki tüm davranışlarımızdan bazılarının karaltılı, bazılarının ise parıltılı izler bıraktığı doğruymuş," dedi Madam Danglars'ın söylediklerinden ziyade kendi düşüncelerine yanıt vererek. "Demek bu hayattaki tüm adımlarımızın bir sürüngenin kumun üzerindeki ilerleyişine benzediği ve geçtiğini belli eden bir çizgi bıraktığı doğruymuş! Ne yazık! Birçokları için bu iz gözyaşlarının izi anlamına gelir!"

"Mösyö," dedi Madam Danglars, "heyecanlı olduğumu görüyorsunuz, öyle değil mi? Bu yüzden sizden benimle daha dikkatli konuşmanızı rica ediyorum. Onca suçlunun utanç içinde titreyerek geçtikleri bu oda, benim de utanarak ve titreyerek oturduğum bu koltuk! Ah! Bakın, kendimi suçlu bir kadın ve sizi de tehditkâr bir savcı olarak görmemem için kafamı toplamam gerek."

Başını iki yana sallayan Villefort iç çekti.

"Ya ben," dedi, "ya ben, kendi kendime savcı koltuğunda değil, sanık sandalyesinde oturmam gerektiğini söylüyorum."

"Siz mi?" dedi şaşıran Madam Danglars.

"Evet, ben."

"Mösyö, sizin adınıza ilkelerinizden taviz vermemenizin durumu çok abartmanıza neden olduğunu düşünüyorum," dedi güzel gözleri kaçamak bir ışıltıyla aydınlanan Madam Danglars. "Az önce sözünü ettiğiniz o izler ateşli gençler tarafından bırakılmıştır. Tutkuların derinlerinde, hazzın ötesinde hep vicdan azapları vardır; İncil'in, bahtsızların o

ebedî başvuru kaynağının günahkâr kız ve zina yapan kadınla ilgili meseli, biz zavallı kadınlara destek olması için, bu yüzden yazılmıştır. Bu nedenle, bazen bu gençlik çılgınlıklarımı Tanrı'nın affedeceğini, çektiğim acıların bağışlanmamı sağlamasa da telafi edeceğini düşündüğümü itiraf etmeliyim ama ya sizin, herkesin hoş gördüğü ve skandalların yücelttiği erkeklerin korkacak neyi var ki?"

"Madam," diye karşılık verdi Villefort, "beni tanırsınız, ikiyüzlü olmadığımı ya da en azından gereksiz yere ikiyüzlülük yapmadığımı bilirsiniz. Yüzüm birçok felaketin karanlığıyla sertleşti, yüreğim aldığı darbelere katlanabilmek için taşlaştı. Gençliğimde böyle değildim, Marsilya'da Cours Caddesi'nde bir masanın etrafında toplandığımız nişan gecemde böyle değildim. Ama o zamandan beri içimdeki, çevremdeki her şey değişti; hayatım zor işlerin peşinden koşmakla ve beni bu değişikliklere itmek için keyfî olarak ya da istemeden karşıma çıkanları güç koşullar altında ortadan kaldırmakla geçti. Büyük bir şevkle elde edilmek istenen bir şeyin, ona sahip olmak isteyenler ya da onu elinde tutanlar tarafından şiddetle savunulmamasına nadiren rastlanır. Böylece, kötü davranışlarının çoğu, insanın karşısına zorunluluğun kılık değiştirmiş haliyle gelir, ayrıca bir coşku, korku ve çılgınlık anındaki kötü bir davranışın yanından ondan uzak durarak geçilebilmesi mümkündür. Gözler köreldiğinden fark edilemeyen en uygun yol size çok kolay ve basit gibi görünebilir; o zaman, kendi kendinize, 'Neden öyle yapacağıma böyle yapmadım?' dersiniz. Siz kadınlar ise, tam tersine vicdan azaplarıyla nadiren kıvranırsınız çünkü kararları nadiren siz alırsınız, başınıza gelen felaketler size hep dayatılmıştır, hatalarınız neredeyse her zaman başkalarının suçlarıdır."

"Mösyö, yine de şunu kabul edin ki, şahsi nedenlerden kaynaklanan bir hata işlediysem de, bu yüzden acımasız bir şekilde cezalandırıldım."

"Zavallı kadın!" dedi Barones'in ellerini sıkan Villefort. "Sizin dayanma gücünüze oranla çok acımasızdı çünkü iki kez az kalsın kendinizi ele verecektiniz ve yine de..."

"Yine de?"

"Bunu size söylemem gerek... Madam, tüm cesaretinizi toplayın çünkü daha işin sonuna gelmedik."

"Tanrım!" diye haykırdı ürken Madam Danglars. "Başka ne olabilir ki?"

"Madam, sadece geçmişi ve kuşkusuz kasvetli bir geçmişi görüyorsunuz. Ancak daha da kasvetli, kuşkusuz daha da ürkütücü, belki de daha da kanlı bir geleceği düşünmelisiniz!"

Villefort'un sükûnetini iyi bilen Barones onun bu taşkınlığı karşısında korkuya kapıldı ve bağırmak için ağzını açtı ama çığlığı boğazında düğümlendi.

"Bu korkunç geçmiş, yanaklarımızı soldurmak ve yüzlerimizi kızartmak için uyuduğu mezarın ve yüreklerimizin derinliklerinden nasıl dışarı fırladı?" diye haykırdı Villefort.

"Ne yazık!" dedi Hermine. "Kuşkusuz tesadüf eseri!"

"Tesadüf mü?!" diye yanıtladı Villefort. "Hayır, hayır Madam, bu işin tesadüfle hiç ilgisi yok!"

"Ama evet, ölümcül de olsa tüm bunlara bir tesadüf neden olmadı mı? Monte Cristo o evi tesadüfen almadı mı? Toprağı tesadüfen kazdırmadı mı? Nihayet o bahtsız bebek topraktan tesadüfen çıkarılmadı mı? Benim doğurduğum, asla öpemediğim ama uğrunda çok gözyaşı döktüğüm zavallı masum yaratık! Ah! Kont çiçeklerin altında bulunan o sevgili bebeğin cesedinden söz ettiğinde yüreğim yerinden fırlayacak gibi oldu."

"Hayır Madam, şimdi size söyleyeceğim daha korkunç bir şey var," diye yanıtladı Villefort boğuk bir ses tonuyla, "hayır, çiçeklerin altında bulunan bir ceset yok; toprağa gömülmüş bir bebek yok; bu yüzden ağlamak, inlemek yerine titremek gerekir!"

"Ne söylemek istiyorsunuz?" diye haykırdı tüm bedeni ürperen Madam Danglars.

"O ağaçların dibini kazdıran Monte Cristo ne bir bebek iskeleti ne de bir kasanın demirlerini bulmuş olabilir çünkü o ağaçların altında hiçbir şey yok."

"Demek hiçbir şey yok!" dedi aşırı büyümüş gözbebekleriyle büyük bir dehşeti dışavuran gözlerini Kraliyet Savcısı'na diken Madam Danglars. Ardından, zihninden kaçmaya hazır düşüncelerini sözlerin sesleri ve seslerin gürültüsüyle hafızasına kazımaya çalışan biri gibi, birkaç kez "Hiçbir şey yok!" dedi.

"Hiçbir şey yok!" dedi yüzünü ellerinin arasına alan Villefort. "Hiçbir şey olmadığını yüz kere tekrarlayabilirim!"

"Demek ki zavallı bebeği oraya gömmediniz Mösyö? Peki beni hangi amaçla kandırdığınızı söyler misiniz?"

"Oraya gömdüm ama beni dinleyin Madam, bahsedeceğim kederlerin yükünü size hiçbir şekilde yansıtmadan yirmi yıldır taşıdığımı öğrendiğinizde, bana acıyacaksınız."

"Tanrım! Beni korkutuyorsunuz! Ama önemi yok, anlatın, sizi dinliyorum."

"O kırmızı damaskolu odadaki yatağınızın üzerinde can çekiştiğiniz o lanetli gecede neler olup bittiğini biliyorsunuz. Ben de neredeyse sizin gibi soluk soluğa kalmış bir halde doğurmanızı bekliyordum. Çocuk ellerimin arasına hiç kımıldamadan, hiç nefes almadan, hiç ses çıkarmadan bırakıldığında onun öldüğünü sandık."

Madam Danglars sandalyesinden fırlamak istermiş gibi ani bir hareket yaptı.

Ama Barones'in dikkatini toplamasını isteyen Villefort ellerini kavuşturarak onu durdurdu.

"Onun öldüğünü sandık," diye tekrarladı, "onu bir tabut yerine bir sandığın içine yerleştirip bahçeye indim, bir çukur kazıp hızla içine gömdüm. Çukuru toprakla örtmek üzereyken Korsikalı kolunu bana doğru uzattı. Bir gölgenin yük-

seldiğini, bir şimşeğin parladığını gördüm. Bir acı hissedip bağırmak istedim, buz gibi bir ürperti tüm bedenimi katedip boğazıma çöktü... Ölü gibi yere yığıldım ve öldüğümü sandım. Kendime gelip merdivenin altına doğru can çekişerek sürünürken, sizin de can çekişir bir halde bana yaklaştığınız sırada gösterdiğiniz o ulvi cesareti asla unutmayacağım. Bu korkunç felaketi herkesten gizlemek gerekiyordu; dadınızın yardımıyla evinize dönme cesaretini gösterdiniz. Bu yaranın bir düellodan kaynaklandığını bahane ettim. Tüm beklentilere rağmen, bu sır ikimizin arasında kaldı, beni götürdükleri Versailles'da, üç ay boyunca ölümle pençeleştim; nihayet sağlığım biraz düzelir gibi olduğunda bana Güney'in güneşini ve havasını tavsiye ettiler. Dört kişi günde altı fersah yol alarak beni Paris'ten Châlons'a götürdüler, Madam de Villefort da bizim kafileyi arabasıyla izliyordu. Châlons'da beni Sâone'a bıraktılar, ardından Rhône'u aştım ve sadece akıntının hızıyla Arles'a kadar indim. Arles'da tekrar sedyeme uzanıp Marsilya'ya kadar yoluma devam ettim. İyileşmem altı ay sürdü; sizden söz edildiğini hiç duymadım, başınıza gelenler hakkında bilgi edinmeye cesaret edemedim. Paris'e geldiğimde, Mösyö de Nargonne'un dul eşi olarak Mösyö Danglars'la evlendiğinizi öğrendim.

Toparlanmaya başladıktan sonra neyi düşünmüştüm? Hep aynı şeyi, her gece düşlerimde toprağın içinden havalanıp bakışları ve hareketleriyle beni tehdit ederek üzerimde süzülen o bebek cesedini. Bu yüzden, Paris'e döner dönmez bilgi topladım; biz terk ettiğimizden beri kimsenin oturmadığı ev kısa süre önce dokuz yıllığına kiralanmıştı. Kiracıyı buldum, ona karımın annesine ve babasına ait olan bu evde yabancıların oturmasını kesinlikle istemediğimi belirttim; sözleşmenin feshi için tazminat ödemeyi önerdim, on bin, yirmi bin frank ödemeye hazırken benden altı bin frank istediler. Üzerimde para vardı, hemen fesih sözleşmesini imzaladım; ardından boşaltılmasını çok istediğim bu eve gitmek

üzere Auteuil'e doğru dörtnala yola koyuldum. Ben çıktığımdan beri eve kimse girmemişti.

Öğleden sonra beşte kırmızı odaya çıkıp havanın kararmasını bekledim.

O odada bir yıldır çektiğim ızdırap sırasında düşündüğüm her şey daha da tehditkâr bir halde zihnimde canlandı.

Bana kan davası ilan eden o Korsikalı, beni Nîmes'den Paris'e kadar takip eden, bahçede gizlenerek beni bıçaklayan, çukuru kazdığımı ve bebeği gömdüğümü gören o Korsikalı sizi tanımış olabilirdi ve belki de tanıyordu... Bir gün bu korkunç olayın bedelini size ödetmeyecek miydi? İndirdiği hançer darbesiyle ölmediğimi öğrendiğinde, bu onun için hoş bir intikam olmayacak mıydı? Bu yüzden, her şeyden önce ve her ihtimale karşı geçmişin izlerini ortadan kaldırmam, maddi kanıtları yok etmem gerekiyordu, ama gerçekler her zaman hafızamda yer alacak.

Kira sözleşmesini bu yüzden iptal etmiştim, oraya bunun için gitmiştim, orada bu yüzden bekliyordum.

Akşam olduğunda havanın iyice kararmasını bekledim; rüzgârın esintilerinin, arkalarında hep pusuya yatmış bir muhbiri görür gibi olduğum kapıları titrettiği bu odada ışığım yoktu; ara sıra titriyordum, arkamdan, o yataktan sizin çığlıklarınızın geldiğini duyar gibi oluyor, dönüp bakmaya cesaret edemiyordum. Sessizliğin içinde duyduğum kalbimin şiddetli çarpışlarının yaramı yeniden açacağını sanıyordum; nihayet, kırların o çeşitli gürültülerinin peş peşe durulduğunu işittim. Korkacak hiçbir şey kalmadığını, kimse tarafından duyulup görülmemin mümkün olmadığını anladığımda aşağı inmeye karar verdim.

Dinleyin Hermine, diğer insanlar kadar yürekli olduğumu düşünüyorum ama cebimden merdivenin, ikimizin de sevdiği ve sizin ucuna altın bir halka takmak istediğiniz küçük anahtarını çıkardığımda, kapıyı açtığımda, solgun ayın spiral merdivene pencerelerin arasından bir hayalete benze-

yen uzun bir beyaz ışık çizgisi gönderdiğini gördüğümde, az kalsın bağırmak üzereyken duvara tutundum ve delirmeye başladığımı düşündüm.

Nihayet toparlandığımda merdiveni basamak basamak inmeye başladım; üstesinden gelemediğim tek şey dizlerimdeki garip titremeydi. Tutunduğum tırabzanı bir an bıraksam aşağı yuvarlanacaktım.

Alt kapıya ulaştığımda, kapının dışında duvara dayalı bir kazma gördüm. Çimenliğin ortasında elimdeki hırsız fenerini yakmak için durdum, ardından yoluma devam ettim.

Kasım bitiyordu, bahçenin tüm yeşillikleri kaybolmuştu, ağaçlar uzun sıska kollu iskeletler gibi görünüyordu ve adımlarımın altında kumlar gıcırdıyor, ölü yapraklar hışırdıyordu.

Korku yüreğimi öylesine daralttı ki, sık ağaçlara yaklaşırken cebimden bir tabanca çıkarıp mermiyi ağzına verdim. Sürekli olarak Korsikalının yüzünün dalların arasından belireceğini sanıyordum.

Fenerimle aydınlattım ağaçlık boştu. Etrafıma bir göz attım; tek başınaydım, gecenin sessizliğini bir tek tiz ve uğursuz çığlıyla gece hayaletlerini çağırırmış gibi görünen bir baykuşun ötüşü bozuyordu.

Fenerimi bir yıl önce çukur kazmak için durduğum noktada fark etmiş olduğum çatallı bir dala astım.

Burada yaz boyunca yükselmiş kalın otları sonbaharda kimse kesmemişti. Yine de, otlarla daha az kaplı bir nokta dikkatimi çekti, toprağı kazdığım yer hiç kuşkusuz orasıydı. İşe koyuldum.

Nihayet bir yıldır beklediğim o an gelmişti!

Bu yüzden, çalışırken, her ot demetinin dibini kazarken kazmamın ucunda bir direnç hissedeceğimi sanıyordum ama öyle olmadı! Yine de ilk kazdığımın iki katı büyüklüğünde bir çukur açmıştım. Yeri şaşırdığımı, yanıldığımı sandım; ağaçlara bakarak bulunduğum yeri belirlemeye çalışır-

ken dikkatimi çekebilecek ayrıntıları inceledim. Yaprakların arasından soğuk ve sert bir poyraz esse de, alnımdan terler damlıyordu. Hançer darbesini aldığım sırada kazdığım toprağın yüzeyini gizlemek için üzerinde tepindiğimi, o arada bir sarısalkıma tutunduğumu ve arkamda bahçede gezinenlerin oturmasına yarayan küçük bir kaya olduğunu hatırladım çünkü yere düşerken sarısalkımdan sıyrılan elim bu kayanın serinliğini hissetmişti. Sağımda sarısalkım, arkamda küçük kaya vardı, kendimi olduğum yere bıraktım, tekrar ayağa kalkıp kazmaya ve deliği genişletmeye başladım. Yine hiçbir şey yoktu! Sandık orada değildi."

"Sandık orada değil miydi?" diye mırıldandı korkudan soluk soluğa kalmış Madam Danglars.

"Bu kadarıyla yetindiğimi sanmayın," diye devam etti Villefort, "hayır. Tüm ağaçlıkta aradım; topraktan çıkardığı sandığın içinde bir hazine olduğunu sanan katilin onu yanında götürdüğünü, ancak yanıldığını fark edince geri gelip bir çukur kazdığını düşündüm ama bu da boşunaydı. Ardından aklıma bunca önlemi almayacağı, sandığı bir kenara fırlatmış olacağı geldi. Bu varsayımım doğrultusunda etrafı araştırmak için sabahı beklemem gerekiyordu. Yeniden odaya çıkıp oturdum."

"Aman Tanrım!"

"Gün doğduğunda yeniden aşağı indim. Ağaçlığı ilk dolaştığımda karanlıkta gözümden kaçan izleri bulacağımı umuyordum. Altı metrekarelik bir yüzeyi, yarım metrelik bir derinliği kazdım. Ücretli bir işçi benim bir saatte yaptığım işi ancak bir günde bitirebilirdi. Hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey yoktu.

Bunun üzerine, bir köşeye atılmış olduğunu varsayarak sandığı aramaya başladım. Küçük çıkış kapısına giden yolun üzerinde olmalıydı ama bu yeni araştırma da ilki gibi hiçbir işe yaramadı. Yüreğim sıkışmış bir halde artık bana hiçbir umut vadetmeyen ağaçlığa geri döndüm."

"Ah!" diye haykırdı Madam Danglars. "İnsan öyle bir ortamda çıldırır!"

"Bir an çıldırmayı umsam da, bu mutluluğa erişemedim; yine de gücümü ve dolayısıyla düşüncelerimi toplayıp kendi kendime, 'Bu adam cesedi neden götürsün ki?' diye sordum."

"Söylediğiniz gibi, bir kanıt olarak," diye karşılık verdi Madam Danglars.

"Hayır Madam, bu mümkün değil; bir ceset bir yıl boyunca saklanmaz, bir savcıya gösterilir ve bir tutanak tutulur. Bunların hiçbiri yapılmamıştı."

"Peki ya sonra?" diye sordu titreyen Hermine.

"Sonrasında bizim için daha korkunç, daha lanetli, daha ürkütücü bir şey var: Katil belki de yaşayan çocuğu kurtardı."

Korkunç bir çığlık atan Madam Danglars, Villefort'un ellerini kavradı.

"Çocuğum yaşıyordu!" dedi. "Onu canlı canlı gömdünüz Mösyö! Bebeğimin öldüğünden emin olmadığınız halde onu gömdünüz! Ah!"

Yeniden doğrulan Madam Danglars, bileklerini narin ellerinin arasında sıktığı Kraliyet Savcısı'nın karşısında tehditkâr bir ifadeyle ayakta duruyordu.

"Nereden bileyim? Size bundan da diğerleri gibi söz ettim," diye yanıtladı Villefort, bakışlarını bu çok güçlü adamın neredeyse umutsuzluğun ve çıldırmanın sınırlarına ulaştığını belli edercesine bir noktaya sabitleyerek.

"Ah! Bebeğim, zavallı bebeğim!" diye haykırdı tekrar sandalyeye yığılan ve hıçkırıklarını mendilinde bastıran Barones.

Kendini toparlayan Villefort başının üzerine çöken bu annelik fırtınasının yönünü değiştirmek için kendisinin de hissettiği korkuyu Madam Danglars'a aktarmak gerektiğini anladı. Kendisi de ayağa kalktı ve Barones'le daha alçak sesle konuşmak için yaklaştı:

"Durum böyleyse işimiz bitti," dedi, "bu çocuk yaşıyor ve birisi onun yaşadığını, bizim sırrımızı biliyor ve bu sırrı bilen kişi bizim yanımızda, artık orada olmadığı halde topraktan çıkarılan bir bebekten bahseden Monte Cristo."

"Tanrım! Adil Tanrım! Öcünü alan Tanrım!" diye mırıldandı Madam Danglars.

Villefort ona âdeta kükreyerek yanıt verdi.

"Peki o bebek, o bebek Mösyö?" dedi ısrarcı anne.

"Ah! Onu çok aradım!" diye yanıtladı Villefort kollarını bükerek. "Uykusuz geçen uzun gecelerimde ona kaç kere seslendim! Bir milyon kişiden bir milyon sır satın almak ve onlardan birinde bu sırrı bulmak için kaç kere krallara yaraşan bir servetim olsun istedim! Nihayet, kazmayı yüzüncü kez elime aldığımda, kendime yüzüncü kez Korsikalının bebeğe ne yapmış olabileceğini sordum. Bir bebek bir kaçağa yük olur, belki de onun hâlâ yaşadığını fark ettiğinde nehre atmıştır diye düşündüm."

"Ah! Bu imkânsız!" diye haykırdı Madam Danglars. "İntikam için bir insan öldürülebilir ama bir çocuk soğukkanlılıkla boğulmaya terk edilemez."

"Belki de," dedi Villefort, "onu yetimhaneye bırakmıştı."

"Evet, evet!" diye haykırdı Barones. "Çocuğum orada Mösyö!"

"Hemen yetimhaneye koştum ve o gece, yani 20 Eylül gecesi kuleye bir çocuk bırakıldığını öğrendim. Bebek özellikle ikiye bölünmüş ve üzerinde bir baronluk tacı ve H harfi bulunan bir kundağa sarılmıştı."

"Evet o!" diye haykırdı Madam Danglars. "Çamaşırlarının hepsinde aynı simge vardı: Mösyö de Nargonne barondu ve adım Hermine. Şükürler olsun Tanrım! Çocuğum ölmemiş!"

"Hayır, *ölmedi!*"

"*Ve siz de bunu sevinçten ölmemden endişelenmeden* bana söyleyebiliyorsunuz Mösyö! Çocuğum şimdi nerede?"

Villefort omuzlarını silkti.

"Ben biliyor muyum?" dedi. "Eğer bunu bilseydim, bir dramaturg ya da bir romancı gibi bu duygusal geçişlere katlanmanıza izin verir miydim? Hayır, ne yazık ki hayır! Bunu bilmiyorum. Bir kadın altı ay önce kundağın diğer yarısıyla onu almaya gelmiş. Çocuk, yasanın gerektirdiği tüm güvenceleri veren bu kadına verilmiş."

"Ama bu kadın hakkında bilgi toplamanız, onu bulmanız gerekirdi."

"Benim ne yaptığımı sanıyorsunuz Madam? Bir cinayet soruşturması başlatır gibi yaptım ve en önsezili hafiyeleri, en becerikli polisleri onu araştırmakla görevlendirdim. İzini Châlons'a kadar sürdüler ama araştırmalar orada sona erdi."

"Sona mı erdi?"

"Evet, hem de sonsuza dek."

Madam Danglars bu hikâyenin her kelimesini bir iç çekişle, bir gözyaşıyla, bir çığlıkla dinlemişti.

"Ve hepsi bu mu," dedi, "orada tıkanıp kaldınız, öyle mi?"

"Ah! Hayır," dedi Villefort, "araştırmalarımı, bilgi toplamayı sürdürdüm. Yine de, iki üç yıldır, biraz mola verdim. Ama şimdi araştırmalara her zamankinden daha büyük bir sebat ve kararlılıkla yeniden başlayacağım ve göreceğiniz gibi başaracağım çünkü artık beni buna teşvik eden vicdanım değil, hissettiğim korku olacak."

"Ama," diye karşılık verdi Madam Danglars. "Monte Cristo kontu hiçbir şey bilmiyor, bu durumda sanırım hakkımızda araştırma yapamaz."

"Ah! İnsanların kötülüğü Tanrı'nın iyiliğinden çok daha derinlerdedir," dedi Villefort. "Bizimle konuşurken o adamın gözlerine dikkat ettiniz mi?"

"Hayır."

"Ama bazen onu dikkatle gözlemlediniz."

"Kuşkusuz. Garip bir adam ama hepsi bu. Benim dikkatimi çeken tek şey bize verdiği eşsiz ziyafet sırasında yemeklere hiç dokunmaması, tabağına hiçbir şey almaması oldu."

"Evet, evet," dedi Villefort, "bunu ben de fark ettim. Şimdi bildiklerimi o zaman bilseydim, bizi zehirleyeceğini düşünerek ben de hiçbir yemeği tatmazdım."

"Ve böylece, gördüğünüz gibi, yanılırdınız."

"Evet, kuşkusuz, ama bu adamın başka projeleri olduğuna inanın. Sizinle konuşmayı, sizi herkese ama özellikle ona karşı dikkatli davranmak için uyarmayı bu yüzden istedim. İlişkimizden kimseye söz etmediniz, öyle değil mi?" diye ekledi bakışlarını Barones'e her zamankinden daha çok sabitleyen Villefort.

"Asla."

"Üstelediğim için bağışlayın," dedi Villefort cana yakın bir ifadeyle, "kimse derken bu dünyada hiç kimseye demek istediğimi anlıyorsunuz, değil mi?"

"Ah! Evet, evet, çok iyi anlıyorum," dedi yüzü kızaran Barones, "size yemin ederim ki bundan kimseye söz etmedim."

"Akşamları gündüz olup bitenleri yazmak, günlük tutmak gibi bir alışkanlığınız var mı?"

"Hayır! Ne yazık ki! Hayatım öyle önemsiz olaylarla geçiyor ki ben bile unutuyorum."

"Uyurken sayıklayıp sayıklamadığınızın farkında mısınız?"

"Bir çocuk gibi uyurum, bunu hatırlamıyor musunuz?" Barones'in yüzü kızarırken, Villefort'un benzi soldu.

"Bu doğru," dedi duyulmayacak kadar alçak bir sesle.

"Peki ya şimdi?" diye sordu Barones.

"Şimdi ne yapmam gerektiğini biliyorum. Bir hafta geçmeden, Mösyö Monte Cristo'nun kim olduğunu, nereden geldiğini, nereye gittiğini ve bizim yanımızda bahçesinde topraktan çıkarılan bir bebekten neden söz ettiğini öğreneceğim."

Villefort bu sözleri, eğer duyabilse Kont'un ürpertecek bir ses tonuyla söyledi.

Madam Danglars geçide kadar gitmek için başka bir arabaya bindi, geçidin öte yanında kendi arabasını ve oturduğu yerde sakince uyuklayan arabacısını gördü.

LXVIII

Bir Yaz Balosu

Aynı gün, Madam Danglars'ın Kraliyet Savcısı'yla çalışma odasında görüştüğü sırada, Helder Sokağı'na giren bir yolcu arabası 27 numaralı kapıyı geçip avluda durdu.

Arabanın kapısı hemen açılınca oğlunun kolundan destek alan Madam de Morcerf aşağı indi.

Annesini odasına bırakır bırakmaz, banyonun ve atların hazır olması talimatını veren Albert, oda hizmetçisinin yardımıyla giyindi ve Monte Cristo'nun Champs-Elysées'deki konağına doğru yola koyuldu.

Kont onu her zamanki gülümsemesiyle karşıladı. Bu adamın yüreğine ya da ruhuna doğru bir adım atılamaması garip bir şeydi. Bunu deneyenlerin samimiyet sınırlarını aşmak istediklerinde karşılarında bir duvar buldukları söylenebilirdi.

Kollarını açarak Kont'a doğru koşan Morcerf, onun dostane gülümsemesine rağmen, kollarını aşağı indirdi ve en fazla elini uzatmakla yetindi.

Monte Cristo ise, her zaman yaptığı gibi, sıkmadığı eline sadece dokundu.

"İşte buradayım Sevgili Kont," dedi.

"Hoş geldiniz."

"Geleli bir saat oldu."

"Dieppe'ten mi?"

"Tréport'dan."

"Ah! Doğru."

"Ve ilk önce sizi ziyaret ettim."

"Bu ince düşüncenizden dolayı teşekkürler," dedi Monte Cristo, sanki başka bir şey söylüyordu.

"Söylesenize, haberler nasıl?"

"Haberler! Bunu benim gibi bir yabancıya mı soruyorsunuz?"

"Haberler nasıl diye sorduğumda, benim için bir şey yapıp yapmadığınızı kastediyordum."

"Beni herhangi bir konuda görevlendirmiş miydiniz?" diye sordu Monte Cristo endişelenmiş gibi görünerek.

"Hadi, hadi, umursamazmış gibi davranmayın," dedi Albert. "Mesafeleri aşan içtenlikli uyarılar olduğu söylenir. Ben de Tréport'da böyle bir elektrik akımına maruz kaldım; benim için bilgi toplamadıysanız bile beni düşünmüş olmalısınız."

"Bu mümkündür," dedi Monte Cristo. "Gerçekten de sizi düşündüm ama ilettiğim manyetik akımın benim irademden bağımsız hareket ettiğini itiraf etmeliyim."

"Gerçekten mi? Sizden bana bunu anlatmanızı rica ediyorum."

"Çok kolay. Mösyö Danglars akşam yemeği için bana geldi."

"Bunu biliyorum, zaten annemle ben onun varlığından uzak olmak için yolculuğa çıktık."

"Ama yemekte Mösyö Andrea Cavalcanti de vardı."

"İtalyan prensiniz mi?"

"Abartmayalım. Mösyö Andrea kendisini sadece vikont olarak tanıtıyor."

"Demek öyle tanıtıyor!"

"Öyle tanıttığını söylüyorum."

"O zaman vikont değil mi?"

"Ben nereden bileyim? Kendini öyle tanıtıyor, ben ona öyle hitap ediyorum, herkes ona öyle hitap ediyor; öyle görünmüyor mu?"

"Garip bir adamsınız! Ya sonra?"

"Ya sonra mı?"

"Demek Mösyö Danglars akşam yemeğini burada yedi."

"Evet."

"Vikontunuz Andrea Cavalcanti ile birlikte mi?"

"Vikont Andrea Cavalcanti'yle, marki olan babasıyla, Madam Danglars'la, Mösyö ve Madame de Villefort'la,

Mösyö Debray'yle, Maximilien Morrel'le ve başka... biraz bekleyin... Tabii! Mösyö de Château-Renaud ile birlikte."

"Benden söz edildi mi?"

"Tek bir söz bile edilmedi."

"Olsun."

"Peki neden? Sanırım sizden söz etmenin unutulması sizin isteğinizin gerçekleştiği anlamına gelir."

"Sevgili Kont, benden hiç söz edilmemesi benim hakkımda çok düşündükleri anlamına gelir, bu yüzden umutsuzluğa kapılıyorum."

"Matmazel Danglars sizi düşünenler arasında yer almadığına göre sizin için ne önemi var? Ah! Doğru ya, sizi evinde de düşünebilir."

"Ah! Hiç sanmam, düşünmüşse de kuşkusuz benim kendisini düşündüğüm gibi düşünmüştür."

"Ne dokunaklı bir yakınlık!" dedi Kont. "Demek birbirinizden nefret ediyorsunuz!"

"Dinleyin," dedi Morcerf. "Matmazel Danglars benim kendisi için yanıp tutuştuğumu düşünüp bu yüzden bana bir acıma duygusuyla yaklaşsaydı ve iki aile arasında kararlaştırılmış evlilik fikirleri dışında beni ödüllendirmek için var olsaydı her şey harika olacaktı... Kısacası Matmazel Danglars'ın çekici bir metres olabileceğini sanıyorum ama bir eş olarak, tam tersine..."

"Yani," dedi Monte Cristo, "geleceğiniz hakkında böyle mi düşünüyorsunuz?"

"Ah! Tanrım! Evet, biraz kaba kaçacak ama en azından doğrusu bu. Çünkü bir düş gerçekliğe dönüştürülmez. Bir amaca ulaşmak için, Matmazel Danglars'ın karım olması, yani benimle birlikte yaşaması, benim yanımda düşünmesi, şarkı söylemesi, on adım ötemde şiirler yazıp enstrüman çalması ve hayatımın böyle geçmesi gerekiyorsa, bundan korkarım. Sevgili Kont, bir metres terk edilebilir ama karınız için bu asla geçerli değildir! Aradaki ilişki yakın ya da uzak

olsun, sonsuza dek onunla birlikte olmak gerekir. Oysa, uzak bir ilişkiyle bile olsa Matmazel Danglars'la sürekli birlikte olmak ürkütücüdür."

"Zor bir insansınız Vikont."

"Evet çünkü sıklıkla olanaksız bir şeyi düşünürüm."

"Ne gibi?"

"Kendime babamınki gibi bir kadın bulmak."

Rengi solan Monte Cristo muhteşem tabancaların zembereklerini gıcırdatarak, "Demek babanız çok mutlu." dedi.

"Annemle ilgili düşüncelerimi biliyorsunuz Sayın Kont. O bir melektir, hâlâ güzel, zeki, her zamankinden mükemmel olduğunu görüyorsunuz. Tréport'dan geliyorum. Tanrım! Başka bir oğul için annesine eşlik etmek, ona hoş görünmek amacını taşıyacak ya da bir angarya anlamına gelecekti ama ben onunla baş başayken, Tréport'a Kraliçe Mab ya da Titiana'yla birlikte gitmenin hissettireceğinden çok daha mutlu, çok daha huzurlu, çok daha şiirsel bir dört gün geçirdim."

"Bu umutsuzluk verici bir mükemmelleştirme ve sizi dinleyenlerde bekâr kalmak için büyük bir arzu uyandırıyorsunuz."

"İşte tam da dünyada annem gibi eksiksiz bir kadın olmadığını bildiğimden, Matmazel Danglars'la evlenmeyi hiç umursamıyorum. Bazen bencilliğimizin bize ait olan her şeyi nasıl da parlak renklerle donattığını fark ettiniz mi? Marlé'nin ya da Fossin'in vitrininde parıldayan bir elmas bizim olduğunda daha da güzelleşir ama gerçeklik sizi daha berrak bir elmasla karşı karşıya getirirse, diğerinden daha değersiz olan elmasınızı ömür boyu taşımak zorunda kalırsınız, bunun ne büyük bir ızdırap olduğunu biliyor musunuz?"

"Yüksek sosyete özentisi!" diye mırıldandı.

"İşte bu yüzden Matmazel Eugénie'nin benim küçük bir atomdan başka bir şey olmadığımı ve kendisinin milyonları varken benim servetimin ancak yüz bin frangı bulduğunu öğrendiği gün sevinçten havalara uçacağım."

Monte Cristo gülümsedi.

"Başka bir şey daha düşünmüştüm," diye devam etti Albert. "Franz aşırı uçlarda yaşamayı sever, onu haberi olmadan Matmazel Danglars'a âşık etmek istedim ama son derece baştan çıkarıcı bir dille yazdığım dört mektuba Franz hep aynı cevabı verdi: 'Garip davranışlarım olabilir, bu doğru ama bu garipliğim verdiğim sözü tutmamaya kadar ileri gitmez.'"

"İşte dostluğun fedakârlığı diye buna derim. Sadece metres olarak düşünülen birini bir başkasına eş olarak sunmak."

Albert gülümsedi.

"Bu arada sevgili Franz dönüyor ama sizi ne ilgilendirir, sanırım onu sevmiyorsunuz."

"Ben mi?" dedi Monte Cristo kontu. "Sevgili Vikont, Mösyö Franz'ı sevmediğimi de nereden çıkardınız? Ben herkesi severim."

"Ben de o herkese dâhilim... Teşekkürler."

"Ah! Bir şeyleri birbirine karıştırmayalım," dedi Monte Cristo, "herkesi Tanrı'nın bize yakınlarımızı sevmemizi emrettiği şekilde Hristiyanca severim ama bazı kişilerden de nefret ederim. Franz d'Épinay'ye geri dönelim. Demek geleceğini söylüyorsunuz."

"Evet, Mösyö Danglars'ın Matmazel Eugénie için düşündüğü gibi Matmazel Valentine'i bir an önce evlendirmek isteyen Mösyö de Villefort tarafından çağrıldı. Evlenme çağında kızları olan babalar için bu dönemin oldukça yorucu geçtiğine hiç şüphe yok, sanırım bu pürüz ortadan kalkana kadar elleri ayaklarına dolaşıyor, nabızları doksana çıkıyor."

"Ama Mösyö d'Épinay sizin gibi davranmıyor; başına gelene sabırla katlanıyor."

"Daha da fazlasını yapıyor, bu evliliği ciddiye alıyor; beyaz kravatlar takıyor ve şimdiden müstakbel ailesinden söz ediyor. Zaten Villefortlara büyük bir saygı duyuyor."

"Hak edilmiş bir saygı mı?"

"Sanırım. Mösyö de Villefort daima katı ama adil bir insan olarak tanınır."

"Nihayet," dedi Monte Cristo, "işte en azından o zavallı Mösyö Danglars gibi yorumlamadığınız biri."

"Bunun nedeni belki de kızıyla evlenmek zorunda olmamdır," diye yanıtladı Albert gülerek.

"Gerçekten de Mösyö," dedi Monte Cristo, "kendini beğenmişliğiniz insanı çileden çıkarıyor."

"Benim mi?"

"Evet, sizin. Bir puro alsanıza."

"Memnuniyetle. Kendimi beğenmiş olduğumu da nereden çıkardınız?"

"Çünkü kendinizi savunmaya, Matmazel Danglars'la evlenmemek için çırpınmaya çalışıyorsunuz. Ulu Tanrım! Olayları akışına bırakın, belki sözünü ilk geri alan siz olmayacaksınız."

"Hadi canım!" dedi gözleri büyüyen Albert.

"Elbette Sayın Vikont, sizi evlenmeye zorlayacaklar mı sanıyorsunuz? Dinleyin," diye ekledi ses tonunu değiştiren Monte Cristo ciddi bir ifadeyle, "bu evliliği bozmak istiyor musunuz?"

"Bunun için yüz bin frank verirdim."

"O zaman içiniz rahat olsun. Mösyö Danglars aynı amaca ulaşmak için iki katını vermeye hazır."

"Bu mutlu haber doğru mu?" dedi Albert, yine de bunları söylerken alnında hafif bir kırışıklık belirmesine engel olamıyordu. "Peki Sevgili Kont, demek Mösyö Danglars'ın gerekçeleri var?"

"Ah! İşte kibirli ve bencil bir kişilik! Başkasının özsaygısını balta darbeleriyle yıkmak isterken, kendi özsaygısına toplu iğneyle dokunulduğunda çığlık atan biriyle nihayet karşılaştım."

"Hayır ama sanırım Mösyö Danglars..."

"Sizden çok etkilenmiş olmalı, öyle değil mi? Tamam o zaman, anlaşıldığı kadarıyla Mösyö Danglars zevksiz bir adammış ve bir başkasından daha çok etkilendi..."

"Kimden?"

"Ben nereden bileyim, araştırın, etrafınıza bakın, imalardan anlam çıkarın ve bundan yararlanın."

"Tamam, anlıyorum; dinleyin, annem... Hayır! Yanlış söyledim, annem değil babam bir balo düzenlemeyi düşünüyor."

"Yılın bu döneminde mi?"

"Yaz baloları moda oldu."

"Kimse gelmeyecekti ama Kontes istediği için gelecekler."

"Fena değil, anlamaya başlıyorsunuz, bunlar safkan balolardır. Temmuz ayında Paris'te kalanlar gerçek Parislilerdir. Baba oğul Cavalcantileri davet etme işini üstlenir misiniz?"

"Balo ne zaman düzenleniyor?"

"Cumartesi."

"Mösyö Cavalcanti gitmiş olacak."

"Ama oğlu burada. Oğul Cavalcanti'yi siz getirebilir misiniz?"

"Dinleyin Vikont, onu tanımıyorum."

"Onu tanımıyor musunuz?"

"Hayır, onu ilk kez üç dört gün önce gördüm ve sorumluluğunu hiçbir şekilde üstlenemem."

"Ama onu evinizde ağırlıyorsunuz!"

"O başka, bana belki de hakkında yanılmış olabilecek dürüst bir rahip tarafından tavsiye edildi. Onu doğrudan kendiniz davet edin ama benden onu sizinle tanıştırmamı istemeyin, daha sonra Matmazel Danglars'la evlenirse, beni bu işi bozmakla suçlayacaksınız ve hem kendi boğazınızı hem de benim boğazımı kesmek isteyeceksiniz; zaten ben bile gelip gelmeyeceğimi bilmiyorum."

"Nereye?"

"Baloya."

"Neden gelmeyecekmişsiniz?"

"Öncelikle, henüz beni davet etmediğiniz için."

"Buraya özellikle sizi davet etmek için geldim."

"Ah! Çok nazik bir davranış ama işlerim beni engelleyebilir."

"Size söyleyeceğim şey karşısında, siz de tüm engelleri ortadan kaldıracak nezaketi göstereceksiniz."

"Söyleyin o zaman."

"Annem gelmenizi rica ediyor."

"Sayın Morcerf kontesi mi?" diye sordu Monte Cristo titreyerek.

"Ah! Kont," dedi Albert, "size Madam de Morcerf'in benimle özgürce sohbet ettiğini belirtmeliyim ve içinizde az önce sözünü ettiğim duyarlılık tellerinin titreştiğini hissetmediyseniz, o teller sizde hiç yok demektir çünkü dört gün boyunca sadece sizden söz ettik."

"Benden mi? Gerçekten de beni şımartıyorsunuz!"

"Dinleyin, yaşayan bir sorun olmak sizin bir ayrıcalığınız."

"Ah! Demek anneniz için de bir sorun teşkil ediyorum. Aslında onun, hayalgücü bu tür yanılgılara kapılmayacak ölçüde makul biri olduğunu sanmıştım!"

"Sorun Sevgili Kont, diğerleri için olduğu kadar annem için de kabullenilmiş ama çözümü bulunamayan bir sorun, şuna inanın ki siz hep bir muamma gibi yaşıyorsunuz. Annem hep nasıl bu kadar genç göründüğünüzü soruyor. Kontes G... sizi gözünde Lord Ruthwen olarak canlandırırken, sanırım annem sizi Cagliostor ya da Saint-Germain kontu olarak görüyor. Madam de Morcerf'le ilk karşılaştığınızda bu düşüncenin doğru olup olmadığını sorun. Bu sizin için zor olmayacak, ilkinin felsefe taşına, diğerinin de zekâsına sahipsiniz."

"Beni davet ettiğiniz için teşekkür ederim," dedi Kont gülümseyerek, "karşıma çıkacak her engele karşı koymaya çalışacağım."

"Yani cumartesi akşamı orada olacaksınız?"

"Madam de Morcerf rica ettiğine göre."

"Çok naziksiniz."

"Ya Mösyö Danglars?"

"Ah! Babam ona şimdiden üç kişilik davetiye gönderdi. Büyük Aguesseau'nun,[11] Mösyö de Villefort'un da gelmesi için çabalayacağız ama durum umutsuz görünüyor."

"Bir atasözü, *hiçbir şey karşısında umutsuzluğa kapılmayın*, der."

"Sevgili Kont, dans eder misiniz?"

"Ben mi?"

"Evet, siz, dans etmenizde şaşılacak ne var?"

"Ah! Yok tabii ama yaş kırkı geçince... Hayır, dans etmiyorum ama dans edenleri seyretmeyi seviyorum. Peki Madam de Morcerf dans eder mi?"

"Asla, onunla sohbet edersiniz, sizinle sohbet etmeyi çok istiyor!"

"Gerçekten mi?"

"Onurum üzerine yemin ederim ki! Size annemin bu denli merak ettiği ilk erkek olduğunuzu söylemek isterim."

Kont, şapkasını alıp kapıya yönelen Albert'e kapıya kadar eşlik etti.

"Bir hata yaptım," dedi genç adamı merdivenin başında durdurarak.

"Ne gibi?"

"Boşboğazlık ettim, size Mösyö Danglars'dan söz etmemem gerekirdi."

"Tam tersine, bana ondan daha çok söz edin, sık sık söz edin, her zaman söz edin ama hep aynı tarzda."

"Tamam! İçimi rahatlatıyorsunuz. Bu arada, Mösyö d'Épinay ne zaman geliyor?"

"En geç beş altı gün içinde."

"Peki ne zaman evleniyor?"

---

11 Henri François d'Aguesseau (1668-1751): Fransa Adalet Bakanı.

"Mösyö ve Madam de Saint-Méran gelir gelmez."

"Paris'e döndüğünde onu bana getirin. Onu sevmediğimi düşünebilirsiniz ama ben onu görmekten mutlu olacağım."

"Tamam Senyör, emirleriniz yerine getirilecektir."

"Hoşça kalın!"

"Cumartesi kesinlikle geliyorsunuz, öyle değil mi?"

"Elbette! Söz verdim."

Kont el sallarken gözleriyle Albert'i izledi. Ardından faytonuna bindiğinde, Bertuccio'nun arkasında olduğunu gördü.

"Neler oldu?" diye sordu.

"Adliye Sarayı'na gitti," diye yanıtladı kâhya.

"Orada uzun süre kaldı mı?"

"Bir buçuk saat."

"Evine mi döndü?"

"Hiçbir yere uğramadan."

"Tamam, sevgili Mösyö Bertuccio," dedi Kont, "şimdi size bir tavsiyede bulunacağım. Normandiya'ya gidip size sözünü ettiğim o küçük araziyi araştırın."

Aldığı emir kendi emelleriyle tamamen örtüşen Bertuccio selam verdi ve hemen o akşam yola çıktı.

LXIX

Bilgi Toplama

Mösyö de Villefort, Madam Danglars'a ve özellikle kendine verdiği sözü tutup Monte Cristo kontunun, Auteuil'deki evde yaşanan olayı nasıl öğrendiğini araştırmaya girişti.

Hemen o gün, eskiden hapishaneler müfettişi olan ve şimdi Emniyet Genel Müdürlüğü'nde üst düzey bir mevkide görev yapan Mösyö de Boville'e istediği bilgileri edinmesi için mektup yazmış, o da bilgi edineceği kişileri saptamak için kendisinden iki gün istemişti.

Mösyö de Villefort iki gün sonra şu notu aldı:

Monte Cristo kontu olarak anılan kişi, özellikle zengin bir yabancı olan ve şu anda kimi zaman uğradığı Paris'te bulunan Lord Wilmore tarafından, ayrıca Doğu'da yaptığı hayır işleriyle büyük ün kazanan Sicilyalı Başrahip Busoni tarafından tanınmaktadır.

Mösyö de Villefort, mektubu bu iki yabancıyla ilgili en hızlı ve en doğru bilgilerin kendisine iletilmesi talimatını vererek yanıtladı; ertesi akşam emirleri yerine getirilmişti. İşte şu bilgileri edinmişti:

Bir aydır Paris'te olan Başrahip, Saint-Sulpice'in arkasında iki katlı küçük bir evde oturuyordu. Başrahip ikisi üstte, ikisi altta olmak üzere dört odadan oluşan bu evin tek kiracısıydı.

Alt kat, tüm mobilyası bir masa, iki sandalye ve ceviz ağacından bir büfe olan bir yemek salonundan ve süslemeleri, halıları, sarkaçlı saati bulunmayan beyaza boyanmış ahşap bir salondan ibaretti. Başrahip, görüldüğü gibi kendisi için bile kesinlikle zaruri eşyalarla yetiniyordu.

Başrahip'in genellikle ilk kattaki salonda oturmayı tercih ediyordu. Uşağının söylediğine göre, Başrahip'in aylar boyunca çalışmalarına gömüldüğü, her yanı teoloji kitapları ve parşömenlerle dolu olan bu salon, daha ziyade bir kütüphaneyi andırıyordu.

Bu uşak parmaklıklı küçük bir kapıdan giren ziyaretçilere bakıyor, tanımadığı ve gözünün tutmadığı bir yüz gördüğünde Sayın Başrahip'in Paris'te olmadığını söylüyordu. Bu yanıt zaten Başrahip'in sıklıkla seyahat ettiğini ve bazen uzun yolculuklar yaptığını bilenler için yeterli oluyordu.

Zaten evde olsa da olmasa da, ister Paris'te ister Kahire'de olsun, Başrahip uşağı aracılığıyla, sadaka dağıtım merkezi haline gelen küçük parmaklıklı kapıdan hep para dağıtıyordu.

Kütüphanenin yanında yatak odası vardı. Cibinliksiz bir yatak, dört koltuk ve Utrecht kadifesinden bir kanepe, dua sandalyesiyle birlikte bu odanın tüm mobilyasını oluşturuyordu.

Lord Wilmore'a gelince, Fontaine-Saint-Georges Sokağı'nda oturuyordu. Servetlerini seyahatlerde harcayan o gezgin İngilizlerden biriydi. Günde sadece bir iki saat uğrasa ve geceleri nadiren kalsa da, oturacağı daireyi mobilyalı kiralıyordu. En büyük takıntılarından biri kesinlikle Fransızca konuşmak istememesiydi. Yine de, söylendiğine göre oldukça akıcı bir dille Fransızca yazılar yazıyordu.

Bu değerli bilgilerin Kraliyet Savcısı'nın eline ulaşmasının ertesi günü, Férou Sokağı'nın köşesinde arabadan inen bir adam zeytin yeşili kapıya vurup Başrahip Busoni'yi sordu.

"Sayın Başrahip sabah çıktı," diye yanıtladı uşak.

"Bu yanıtla yetinemem," dedi ziyaretçi, "çünkü konuşulması gereken kişinin her zaman evde olmasını isteyen bir kişi tarafından gönderildim. Başrahip Busoni'ye haber..."

"Size evde olmadığını söyledim," dedi uşak.

"O zaman geri döndüğünde kendisine şu kartı ve mühürlü zarfı iletin. Başrahip bu akşam sekizde evde olacak mı?"

"Kesinlikle Mösyö, tabii Sayın Başrahip'in bu sabah olduğu gibi bir işi çıkmazsa."

"O halde bu akşam kararlaştırılan saatte geleceğim," dedi ziyaretçi.

Gerçekten de, belirlenen saatte aynı adam aynı arabayla geri geldi, ancak bu kez arabayı Férou Sokağı'nın köşesi yerine yeşil kapının önünde durdurdu. Çaldığı kapının açılması üzerine içeri girdi.

Uşağın kendisine gösterdiği saygıdan mektubun istenen etkiyi yarattığını anladı.

"Sayın Başrahip evde mi?" diye sordu.

"Evet, kütüphanesinde çalışıyor ve Mösyö'yü bekliyor," dedi hizmetkâr.

Yabancı oldukça dik bir merdiveni çıktı ve odanın geri kalanı yarı karanlık bir haldeyken, yüzeyi geniş bir abajurdan yayılan ışıkla aydınlanan bir masanın önünde cübbesini giymiş, başına Ortaçağ bilgelerinde âdet olduğu üzere bir kapüşon takmış Başrahip'i fark etti.

"Mösyö Busoni'yle mi konuşma onuruna erişiyorum?" diye sordu.

"Evet Mösyö," diye yanıtladı Başrahip, "ve siz de eski hapishaneler müfettişi aracılığıyla Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gönderilen kişi olmalısınız."

"Evet Mösyö."

"Paris'in güvenliğini sağlayan görevlilerden biri olmalısınız."

"Evet Mösyö," diye yanıtladı biraz duraksayan ve özellikle de yüzü hafifçe kızaran yabancı.

Başrahip, sadece gözlerini değil şakaklarını da kaplayan iri gözlüklerini düzeltti ve otururken yabancıya da oturmasını işaret etti.

"Sizi dinliyorum Mösyö," dedi Başrahip ağır bir İtalyan aksanıyla.

"Mösyö, üstlendiğim görev, bu görevi yerine getiren kişi ve soruların yöneltildiği kişi arasında kalmalıdır," dedi ziyaretçi, her kelimesini tartarak söylediğinden güçbela konuşuyordu.

Başrahip öne doğru eğildi.

"Evet," diye ekledi yabancı, "Sayın Başrahip, dürüstlüğünüz Sayın Emniyet Genel Müdürü tarafından o kadar iyi biliniyor ki, üst düzey bir görevli olarak sizden, benim çalıştığım kamu güvenliği bölümünü ilgilendiren bir şeyi öğrenmek istiyor. Bu yüzden, Sayın Başrahip'in, kendisini gerçeği adaletten gizlemeye yöneltebilecek dostluk ve saygı bağlarını dikkate almayacağını umuyoruz."

"Öğrenmek istediğiniz şeylerin vicdanımın sınırlarını zorlamaması kaydıyla. Ben bir rahibim Mösyö ve örneğin

günah çıkarmanın sırları benimle insan adaleti arasında değil, Tanrı'nın adaleti arasında kalmalıdır."

"Ah! İçiniz rahat olsun Sayın Başrahip, vicdanınızı asla zorlamayacağız."

Başrahip, bu sözler üzerine, kendisine doğru çektiği abajuru, yabancının yüzünü tamamen aydınlatırken kendisi gölgede kalacak şekilde karşı tarafa doğru yöneltti.

"Pardon Sayın Başrahip," dedi Emniyet Genel Müdürlüğü görevlisi, "bu ışık gözlerimi çok yoruyor."

Başrahip abajurun yeşil kartondan başlığını aşağı indirdi.

"Şimdi Mösyö, sizi dinliyorum, anlatın."

"Doğrudan söze giriyorum. Monte Cristo kontunu tanıyor musunuz?"

"Sanırım, Mösyö Zaccone'den söz ediyorsunuz?"

"Zaccone mi? Demek ismi Monte Cristo değil!"

"Monte Cristo bir ailenin değil, bir toprak parçasının, daha doğrusu bir kayalığın adıdır."

"Tamam öyle olsun, sözcükler üzerinde durmayalım ve Sayın Monte Cristo kontu ve Mösyö Zaccone aynı kişiyse..."

"Kesinlikle aynı kişi."

"Mösyö Zaccone'den konuşalım."

"Tamam."

"Onu tanıyıp tanımadığınızı sormuştum."

"Çok iyi tanırım."

"Kimdir?"

"Maltalı zengin bir armatörün oğlu."

"Evet, bunu biliyorum, öyle söyleniyor ama anlayacağınız gibi polis *öyle söyleniyor* ile yetinemez."

"Yine de," dedi Başrahip hoş bir gülümsemeyle, "bu *öyle söyleniyor* gerçekse, herkesin bununla yetinmesi ve polisin de herkes gibi davranması gerekir."

"Ama söylediklerinizden emin misiniz?"

"Nasıl? Tabii ki eminim!"

"Mösyö, sizin iyi niyetinizden hiçbir şekilde kuşku duymadığımı belirteyim. Size emin olup olmadığınızı soruyorum."

"Dinleyin, baba Zaccone'yi tanıyordum."

"Ah! Demek öyle"

"Evet ve daha çocukken oğluyla tersanelerinde çok oyun oynadım."

"Peki bu kont unvanı nereden geliyor?"

"Bildiğiniz gibi artık satın alınıyor."

"İtalya'da mı?"

"Her yerde."

"Peki ama söylendiği gibi o olağanüstü zenginlikler..."

"Ah! Gerçekten de, olağanüstü, bu zenginlikler için kullanılabilecek yegâne sözcük."

"Onu tanıdığınıza göre, servetinin miktarını biliyor musunuz?"

"Yıllık yüz elli, iki yüz bin franklık bir geliri var."

"İşte bu akla uygun," dedi ziyaretçi, "ama üç dört milyondan söz ediliyor!"

"Mösyö, iki yüz bin franklık bir gelir tam da dört milyon frank sermayeyi gerektirir."

"Ama üç dört milyonluk bir gelirden söz ediliyordu."

"Ah! Bu mümkün değil."

"Peki Monte Cristo Adası'nı biliyor musunuz?"

"Elbette. Palermo'dan, Napoli'den ya da Roma'dan denizyoluyla Fransa'ya gelen herkes yanından geçerken gördüğü için onu tanır."

"Büyüleyici bir mekân olduğu söyleniyor."

"Orası bir kayalıktır."

"Peki kont bu kayalığı neden satın aldı?"

"Tam da kont olmak için. İtalya'da kont olmak için hâlâ bir kontluğa ihtiyaç duyuluyor."

"Kuşkusuz Mösyö Zaccone'nin gençlik maceralarından söz edildiğini duymuşsunuzdur."

"Babanın mı?"

"Hayır, oğulun."

"Ah! İşte burada tereddütlerim başlıyor çünkü o dönemde genç dostumla hiç görüşemedim."

"Savaşa mı gitti?"

"Sanırım ordudaydı."

"Hangi orduda?"

"Donanmada."

"Siz onun günah çıkarıcı rahibi değil misiniz?"

"Hayır Mösyö, o sanırım Luther mezhebinden."

"Nasıl, Luther mezhebinden mi?"

"Sanırım diyorum ama bundan tam emin değilim. Fransa'da inanç özgürlüğü olduğunu sanıyordum."

"Elbette, bu yüzden bizi şu an için ilgilendiren inançları değil, eylemleri, Emniyet Genel Müdürü adına sizden bildiklerinizi anlatmanızı istiyorum."

"Çok merhametli biri olarak tanınır. Kutsal Papa hazretleri onun Doğulu Hristiyanlar için verdiği seçkin hizmetleri, prenslere bile layık görmediği İsa'nın şövalyeliği onuruyla ödüllendirdi; prenslere ya da devletlere verdiği hizmetlerden dolayı beş altı büyük nişanı var."

"Onları taşır mı?"

"Hayır ama onlarla gurur duyar, insanlığın iyiliği için verilen ödülleri, insanları öldürenlere verilen ödüllere tercih eder."

"Demek bu adam bir *quaker*!"[12]

"Kesinlikle öyle, sadece büyük bir şapkası ve kahverengi giysisi eksiktir."

"Dostları var mı?"

"Evet, onu tanıyan herkes dostudur."

"Peki ya düşmanları?"

"Tek bir düşmanı vardır."

"Adı nedir?"

---

12 Kilisenin ve kutsal kitabın değil, Kutsal Ruh'un otoritesini kabul ederler. Sade giyimleri, dürüstlükleri, yardımseverlikleriyle tanınırlar.

"Lord Wilmore."

"Nerede yaşar?"

"Şu anda Paris'te."

"Bana bilgi verebilir mi?"

"Çok önemli bilgiler verebilir. Ben Hindistan'dayken o da oradaydı."

"Nerede oturduğunu biliyor musunuz?"

"Chaussée d'Antin yakınlarında ama sokağını ve numarasını bilmiyorum."

"Bu İngiliz'le aranız açık mı?"

"Ben Zaccone'yi severim, o ise nefret eder; bu yüzden aramızda soğukluk vardır."

"Sayın Başrahip, Monte Cristo kontunun Paris'e yaptığı yolculuktan önce Fransa'ya gelip gelmediğini biliyor musunuz?"

"Ah! Bu soruya rahatça yanıt verebilirim. Hayır Mösyö, Fransa'ya hiç gelmedi çünkü altı ay önce bana danışıp bazı bilgiler edinmek istedi. Paris'e ne zaman döneceğimi bilemediğim için, onu Mösyö Cavalcanti'ye gönderdim."

"Andrea'ya mı?"

"Hayır, baba Bartolomeo'ya."

"Çok güzel Mösyö, size soracağım son bir şey daha var ve sizden onur, insanlık ve din adına bana net bir yanıt vermenizi istiyorum."

"Sorun Mösyö."

"Sayın Monte Cristo kontunun Auteuil'de hangi amaçla bir ev aldığını biliyor musunuz?"

"Tabii ki, bunu bana söyledi."

"Hangi amaçla Mösyö?"

"Akıl hastaları için, Palermo'da Pisani baronunun kurduğuna benzeyen tarzda bir Düşkünler Evi açmak için. O Düşkünler Evi'nden söz edildiğini duydunuz mu?"

"Evet, ününü duydum Mösyö."

"Muhteşem bir kurumdur."

Başrahip, bu sözlerin ardından yabancıyı artık yarım kalan çalışmasına devam etmekten memnuniyet duyacağını belli eden bir ifadeyle selamladı. Ziyaretçi de rahibin isteğini anladığından ya da soracağı soruları tamamlamış olduğundan ayağa kalktı.

Başrahip ona kapıya kadar eşlik etti.

"Büyük bağışlar yapıyorsunuz," dedi ziyaretçi, "ve zengin olduğunuzu söyleseler de, size yoksullarınız için bir şeyler vermek istiyorum; bu teklifimin sizin açınızdan bir sakıncası var mı?"

"Teşekkürler Mösyö, bu dünyada büyük özen gösterdiğim tek bir şey vardır, o da yapacağım iyiliğin benden gelmesidir."

"Ama yine de..."

"Bu hiç değişmez bir karardır. Ama Mösyö, arayın, ne yazık ki bulacaksınız! Her zengin adamın yolunda yanından geçeceği yoksullar vardır!"

Başrahip kapıyı açarken bir kez daha selam verdi, yabancı da bu selama karşılık verip dışarı çıktı.

Araba onu Mösyö de Villefort'un evine bıraktı.

Bir saat sonra, yeniden yola koyulan araba bu kez Fontaine-Saint-Georges Sokağı'na yöneldi. 5 numaranın önünde durdu. Lord Wilmore burada oturuyordu.

Yabancı Lord Wilmore'a randevu için bir not yazmış, o da görüşme saatini on olarak belirlemişti. Emniyet Genel Müdürlüğü görevlisi saat ona on kala geldiğinde, kendisine, çok titiz ve dakik biri olan Lord Wilmore'un henüz dönmediği ama saat onu çaldığında kesinlikle dönmüş olacağı bildirildi.

Ziyaretçi dikkat çekici hiçbir yanı olmayan ve mobilyalı otel odalarına benzeyen salonda bekledi.

Üzerinde Sevr porseleninden iki vazo bulunan bir şömine, aşk tanrısının yayını gerdiği bir sarkaçlı saat, bir yanına Homeros'un rehberinin elinden tuttuğu, diğer yanına

Belisarius'un dilendiği birer gravür asılmış iki bölmeli bir ayna, gri kâğıtlarla kaplanmış gri bir duvar, siyah çizgili kırmızı kumaştan bir kanepe. İşte Lord Wilmore'un salonu böyleydi.

Özellikle Emniyet Genel Müdürlüğü görevlisinin yorgun gözleri için düzenlenmiş gibi görünen iki donuk cam küre salonu aydınlatıyordu.

On dakikalık bir bekleyişten sonra sarkaçlı saat onu çaldı, beşinci vuruşta kapı açıldı ve Lord Wilmore içeri girdi.

Lord Wilmore ufak tefek değil uzun boylu bir adamdı, seyrek ve kızıl favorileri, beyaz bir teni, kırlaşmış sarı saçları vardı. İngiliz ayrıksılığını temsil edermiş gibi giyinmişti, yani üzerinde 1811 civarında moda olan altın düğmeli, dik yakalı bir ceket, beyaz kaşmirden bir yelek ve üç parmak kısa olan ama ayak altı bantlarının dizlerine kadar yükselmesini engellediği nankin bir pantolon vardı.

İçeri girdiğinde ilk önce, "Mösyö, bildiğiniz gibi Fransızca konuşmuyorum," dedi.

"En azından dilimizi konuşmayı sevmediğinizi biliyorum," diye yanıtladı Emniyet Müdürlüğü görevlisi.

"Ama siz konuşabilirsiniz çünkü konuşmasam da ne dediğinizi anlarım."

"Ben de," dedi ziyaretçi İngilizce konuşmaya başlayarak. "İngilizceyi sohbeti bu dilde sürdürecek kadar iyi konuşurum. Bu yüzden canınızı sıkmayın Mösyö."

"Hey!" dedi Lord Wilmore, sadece Büyük Britanya'nın safkan yerlilerine özgü bir tonlamayla.

Görevli Lord Wilmore'a kendisini tanıtan belgeyi sundu. Notu İngilizlere özgü soğuk bir ifadeyle okuyan lord İngilizce, "Anlıyorum, çok iyi anlıyorum," dedi.

Bunun üzerine sorgulama başladı.

Sorular Başrahip Busoni'ye yöneltilenlerle neredeyse aynıydı. Ama Lord Wilmore, Monte Cristo kontunun düşmanı olarak Başrahip'le aynı tavrı sergilemediğinden sorular daha geniş kapsamlı oluyordu. Monte Cristo'nun gençliğini

anlattı, söylediğine göre Kont on yaşındayken Hindistan'ın İngiltere ile savaşan küçük hükümdarlarından birinin hizmetine girmişti; Wilmore onunla ilk kez orada karşılaşmıştı ve birbirleriyle dövüşmüşlerdi. Bu savaşta esir düşen Zaccone bir cezaevi gemisiyle İngiltere'ye gönderilmiş ama denize atlayarak kaçmıştı. Yolculukları, düelloları, tutkuları böyle başlamış, o sırada patlak veren Yunan ayaklanmasında Yunanların safında yer almıştı. O sırada Teselya dağlarında bir gümüş madeni keşfetmiş ama bundan kimseye söz etmemişti. Navarin Deniz Muharebesi'nden sonra Yunan yönetiminin eli güçlendiğinde, Kral Otho'dan bu maden işletmesi imtiyazını istemiş ve talebi kabul edilmişti. İşte Lord Wilmore'a göre, bir iki milyonluk gelir getiren ama madenin kaynakları tükenirse hemen tükenecek olan o olağanüstü serveti oradan geliyordu.

"Peki," diye sordu görevli. "Fransa'ya neden geldiğini biliyor musunuz?"

"Demiryolları ihalesinde vurgun yapmak istiyor, ayrıca bilge bir kimyacı ve bir o kadar da seçkin bir fizikçi olduğundan, uygulamalarını gözlemlediği yeni bir telgraf makinesi icat etti."

"Yılda yaklaşık ne kadar para harcar?"

"Ah! En fazla beş altı yüz bin frank," dedi Lord Wilmore, "cimrinin tekidir."

Doğrusu bu ya, Kont'a nereden saldıracağını bilemeyen Lord onun cimriliğinden dem vuruyordu.

"Auteuil'deki evi hakkında bir şeyler biliyor musunuz?"

"Elbette."

"Ne bildiğinizi söyler misiniz?"

"Orayı hangi amaçla satın aldığını sormak istiyorsunuz, öyle değil mi?"

"Evet."

"Tamam o zaman, Kont denemeleri ve ütopyaları sayesinde beş parasız kalacak bir vurguncudur: Auteuil'de, sa-

tın aldığı evin yakınlarında, Bagnères, Luchon ve Cauterets sularına rakip olabilecek bir madensuyu kaynağı olduğunu iddia ediyor. Orayı Almanların dediği gibi bir *badhaus*a[13] dönüştürmek istiyor. Ünlü madensuyunu bulabilmek için iki üç kez bütün bahçesinin altını üstüne getirdi ve hiçbir şey bulamadığı için, kısa süre sonra etraftaki evleri de satın alacağını göreceksiniz. Onun can düşmanı olduğum için demiryolu ihalesinde, elektrikli telgraf makinesinde ya da kaplıca işletme düşüncesinde başarısız olacağını umuyorum, kısa süre sonra gerçekleşmesi kaçınılmaz olan iflasını büyük bir keyifle izleyeceğim."

"Ona neden böyle öfkelisiniz?" diye sordu görevli.

"Çünkü İngiltere'deyken dostlarımdan birinin karısını baştan çıkardı."

"Ama ona karşı öfkeliyseniz, neden intikamınızı almayı denemiyorsunuz?"

"Kont'la daha önce üç kez dövüştüm," dedi İngiliz, "ilkinde tabancayla, ikincisinde kılıçla, üçüncüsünde iki ağzı keskin kılıçla."

"Bu düellolar nasıl sonuçlandı?"

"İlkinde kolumu kırdı, ikincisinde ciğerlerimi deldi ve üçüncüsünde beni böyle yaraladı."

İngiliz gömleğinin kulaklarına kadar yükselen yakasını kıvırarak kırmızılığına bakılırsa eski olduğu anlaşılan bir yara izini gösterdi.

"Bu yüzden ona çok kızgınım ve hiç kuşkusuz ölümü benim elimden olacak."

"Ama," dedi görevli, "sanırım onu öldürmek için bir girişimde bulunmuyorsunuz."

"Yoo!" dedi İngiliz. "Her gün atış talimine gidiyorum ve Grisier iki günde bir bana uğruyor."

Ziyaretçinin öğrenmek istediği ya da İngiliz'in biliyormuş gibi göründüğü bundan ibaretti. Bunun üzerine, ayağa

---

13 Kaplıca.

kalkan görevli, selamına İngilizlere özgü bir katılık ve nezaketle karşılık veren Lord Wilmore'un evinden ayrıldı.

Sokak kapısının kapandığını duyduğunda yatak odasına giden Lord Wilmore'un sarı peruğunu, kızıl favorilerini, sahte çenesini ve yara izini çıkarmasıyla, Monte Cristo kontunun siyah saçları, donuk teni ve inci gibi dişleri belirdi.

Bunun yanı sıra, Mösyö de Villefort'un evine dönen emniyet görevlisi değil, Mösyö de Villefort'un bizzat kendisiydi.

Kraliyet Savcısı kendisine kesin bilgiler aktarmayan ama endişesini artıracak veriler de sunmayan bu çifte ziyaretten sonra biraz yatışmış gibiydi. Bu yüzden, Auteuil'deki akşam yemeğinden sonra, o gece ilk kez biraz huzurla uyudu.

LXX

Balo

Temmuzun en sıcak günleri yaşanırken, zamanın akışında Mösyö de Morcerf'in balo düzenlediği o cumartesi günü de gelip çatmıştı.

Kont'un konağının bahçesindeki uzun ağaçlar, gün boyunca tehditler savurarak gürüldeyen fırtınanın süzülüp giden son bulutlarının arkada bıraktığı sarı yıldızlı mavi bir gökyüzünün oluşturduğu fonda ancak akşam on gibi seçilir hale gelmişti.

Zemin katın salonlarında müziğin uğuldadığı, valslerin ve galopların dalgalar gibi yayıldığı duyulurken, parıltılı ışık huzmeleri panjurların arasından dışarı yayılıyordu.

O sırada bahçede, evin havanın giderek dinginleşmesiyle içi rahatlayan hanımının sofrayı hazırlama talimatını verdiği on kadar hizmetçi vardı.

O ana kadar, yemek salonunda mı yoksa çimenlerin üzerine kurulacak uzun bir çadırda mı yemek yeneceği konu-

sunda tereddütler vardı. Ama yıldızlarla kaplı bu mavi gökyüzü kararın çadır ve çimenlik lehine verilmesini sağlamıştı.

Bahçenin ağaçlık yolları İtalya'da olduğu gibi renkli fenerlerle aydınlatılıyor, yemek masası, tüm zevkler içinde en az rastlanan masa zevkinin tam anlamıyla sergilenmesi için mumlar ve çiçeklerle dolduruluyordu.

Morcerf kontesi ilk talimatlarını verip bahçeden geri döndüğünde, salonlar Kont'un seçkin mevkisinden ziyade Kontes'in sevimli konukseverliğinin çekiciliğine kapılan davetlilerle dolmaya başlıyordu. Mercedes'in hoş beğenisi sayesinde, herkes bu balonun daha sonra anlatılmaya ya da gerektiğinde kopya edilmeye layık birkaç yenilik sunacağına inanıyordu.

Anlattığımız olaylar karşısında derin bir endişeye kapılan Madam Danglars, o sabah arabası Villefort'unkiyle karşı karşıya gelene kadar Madam de Morcerf'in balosuna gitmekte tereddüt ediyordu. Villefort'un bir işareti üzerine iki araba birbirine yaklaşmış ve arabaların kapıları arasında şu konuşma gerçekleşmişti:

"Madam de Morcerf'e gidiyorsunuz, değil mi?" diye sormuştu Kraliyet Savcısı.

"Hayır, canım çok sıkkın."

"Hata ediyorsunuz," diye yanıtlamıştı Villefort anlamlı bir bakışla, "bizi orada görmeleri yararlı olacak."

"Ah! Demek öyle düşünüyorsunuz."

"Evet."

"O halde gideceğim."

Ve iki araba farklı yönlerde yollarına devam etmişti. Bunun üzerine Madam Danglars, kendine özgü güzelliği ama dahası göz kamaştırıcı bir kıyafetle baloya gelmişti. O salona bir kapıdan girerken Mercedes de diğer kapıdaydı.

Kontes, Albert'e Madam Danglars'ı karşılamasını söyledi; Barones'in yanına giden Albert kıyafetine hak ettiği iltifatları ettikten sonra, ona dilediği yere kadar eşlik etmek üzere koluna girdi.

Albert etrafına bakındı.

"Kızımı mı arıyorsunuz?" dedi Baron gülümseyerek.

"Bunu itiraf etmem gerek," dedi Albert, "yoksa onu getirmemek gibi acımasız bir davranışta mı bulundunuz?"

"İçiniz rahat olsun, karşılaştığı Matmazel Villefort'un koluna girdi, işte ikisi arkamızdan geliyor, birinin elinde bir buket kamelya, diğerininkinde de unutmabeni demeti var, peki söylesenize..."

"Siz kimi arıyorsunuz?" diye sordu Albert gülümseyerek.

"Bu akşam Kont'u ağırlayacak mısınız?"

"On yedi!" diye yanıtladı Albert.

"Bu da ne demek?"

"Sizin bana aynı soruyu soran on yedinci kişi olduğunuzu söylemek istiyorum," dedi Vikont gülerek. "Kont'un keyfi yerinde! Ona iltifatlarımı sunuyorum..."

"Herkesi böyle mi yanıtlıyorsunuz?"

"Ah! Bu doğru, sorunuzu yanıtlamadım, rahat olun Madam, günün popüler kişisi burada olacak, biz ayrıcalıklılardanız."

"Dün Opera'da mıydınız?"

"Hayır."

"Kont oradaydı."

"Ah! Gerçekten mi? Peki *excentric man*[14] yeni bir ilginçlik yaptı mı?"

"Yapmasa olur mu? Elssler, *Topal Şeytan*'da[15] dans ediyor, Yunan prenses onu hayranlıkla izliyordu. *Cachucha*dan[16] sonra, bir çiçek buketinin ucuna taktığı muhteşem bir yüzüğü çekici dansöze doğru attı. Elssler de onu onurlandırmak için üçüncü perdede yüzüğü parmağına taktı. Peki ya Yunan prenses gelecek mi?"

"Hayır, ondan mahrum kalmanız gerekecek, Kont'un evindeki konumu yeterince net değil."

---

14 Eksantrik adam.

15 Fransız romancı ve tiyatro yazarı Alain-René Lesage'ın (eski yazımla Le Sage) bir eseri.

16 Gitar ve kastanyet eşliğinde bir kadın ve bir erkeğin yaptığı bir İspanyol dansı.

"Bakın, beni burada bırakıp Madam de Villefort'u selamlamaya gidin," dedi Barones. "Gördüğüm kadarıyla sizinle konuşmaya can atıyor."

Madam Danglars'ı selamlayan Albert, kendisine yaklaştıkça ağzını açmaya başlayan Madam de Villefort'un yanına gitti.

"Bahse girerim ki, bana ne soracağınızı biliyorum," dedi kadının sözünü keserek.

"Ah! Söyleyin o zaman!" dedi Madam de Villefort.

"Doğru tahmin edersem bunu itiraf edecek misiniz?"

"Evet."

"Söz mü?"

"Söz."

"Bana Monte Cristo kontunun gelip gelmediğini ya da gelip gelmeyeceğini soracaksınız."

"Kesinlikle hayır. Şu anda onunla ilgilenmiyorum. Size Mösyö Franz'dan yeni haberler alıp almadığınızı soracaktım."

"Evet, dün aldım."

"Size ne yazmıştı?"

"Mektubunu yazar yazmaz yola çıkacağını."

"Güzel, şimdi Kont'a dönelim."

"İçiniz rahat olsun, Kont gelecek."

"Monte Cristo'dan başka bir ismi olduğunu biliyor muydunuz?"

"Hayır, bilmiyordum."

"Monte Cristo bir adanın adı, onun bir de aile adı var."

"Bunu hiç duymamıştım."

"Tamam o zaman, bu konuda sizden bir adım öndeyim, adı Zaccone."

"Olabilir."

"Maltalı."

"Bu da olabilir."

"Bir armatörün oğlu."

"Ah! Aslında bu tür şeyleri yüksek sesle anlatmalısınız, herkesin ilgisi sizin üzerinizde yoğunlaşacak."

"Hindistan'da savaşmış, Teselya'da bir gümüş madeni keşfetmiş ve Paris'e Auteuil'de bir kaplıca kurmak için gelmiş."

"İşte, nihayet yeni haberler," dedi Morcerf. "Bunları herkese anlatmama izin verir misiniz?"

"Evet ama yavaş yavaş, teker teker ve benden duyduğunuzu söylemeden."

"Ama neden?"

"Çünkü bu bir sır."

"Kimin sırrı?"

"Polisin."

"Demek yayılmaya başlayan haberler bunlardı..."

"Dün akşam Emniyet Müdürlüğü'nde. Anlayacağınız gibi, Paris bu alışılmadık lüks karşısında şaşkına dönmüştü ve polis bazı bilgiler topladı."

"Ne güzel! Demek emniyetin, çok zengin olduğu için Kont'u bir serseri gibi tutuklamaktan başka işi yok."

"İnanın bana, toplanan bilgiler bu kadar olumlu olmasaydı, söylediğiniz şey başına gelebilirdi."

"Zavallı Kont, karşı karşıya olduğu bu tehlikeden haberi var mı?"

"Sanmıyorum."

"O zaman onu bu durumdan haberdar etmem gerekecek. Gelir gelmez bunu ona anlatacağım."

O sırada, ışık saçan gözleri, siyah saçları, parlak bıyıklarıyla beliren yakışıklı genç bir adam Madam de Villefort'u saygıyla selamlamaya geldi. Albert ona elini uzattı.

"Madam," dedi Albert, "size en iyi ve de özellikle en yiğit subaylarımızdan biri olan Süvari Yüzbaşı Mösyö Maximilien Morrel'i takdim etmekten onur duyarım."

"Mösyöyle daha önce Auteuil'de, Sayın Monte Cristo kontunun evinde karşılaşma onuruna erişmiştim," diye yanıtladı Madam de Villefort soğukluğunu belli eden bir ifadeyle arkasını dönerken.

Bu yanıt ve özellikle dile getirildiği ses tonu zavallı Morrel'i incitmişti ama karşısına bunu telafi edecek bir ödül çıkmıştı: Kafasını çevirdiğinde, kapının köşesinde, genişlemiş ve belirgin bir ifadeyi yansıtmayan gözlerini ona sabitlemiş ve elindeki unutmabeni demetini dudaklarına götüren güzel ve beyaz bir yüzle karşılaştı.

Bu selamı çok iyi anlayan Morrel bakışlarındaki aynı ifadeyle mendilini ağzına götürdü ve yürekleri yüzlerinin mermeri andıran ifadesinin altında hızla çarpan, birbirlerinden salonun tüm genişliğiyle ayrılmış olan iki canlı heykel, bu sessiz bakışmanın etkisiyle bir an için kendilerini ya da daha doğrusu etraflarındaki herkesi unuttular.

Monte Cristo kontu içeri girmese, çevrelerindeki hiç kimseye her şeyi unuttuklarını fark ettirmeden, uzun bir süre boyunca birbirlerinin bakışlarında kaybolabilirlerdi.

Daha önce de söylediğimiz gibi, Kont kâh yapay kâh da doğal olarak, gittiği her yerde dikkatleri üzerine çekiyordu. Herkesin gözlerini ona çevirmesinin nedeni, kesimi mükemmel ama sade ve nişansız siyah ceketi, işlemesiz beyaz yeleği, bacaklarını zarif bir şekilde saran pantolonu değil, donuk teni, dalgalı siyah saçları, dingin ve temiz yüzü, derin ve melankolik bakışı ve nihayet özenle çizilmiş gibi duran ve bir anda büyük bir küçümsemeyi ifade edecek şekilde büzüşen ağzıydı.

Ondan daha yakışıklısı vardı ama şu deyişi kullanmamıza izin verilirse, hiç kuşkusuz onunkinden daha *anlamlı* bir yüze rastlanamazdı: Kont'un her şeyi bir anlam ifade ediyor ve bir değeri dışavuruyordu çünkü analitik düşünme yeteneği yüz hatlarına, yüzünün ifadesine ve en anlamlı hareketlerine hiçbir şeyle kıyaslanamaz bir esneklik ve katılık vermişti.

Yine de bizim Paris sosyetemiz, tüm bunların ardında olağanüstü bir servetin gizemle donanmış hikâyesi olmasa, bu niteliklere hiç dikkat etmeyecek kadar tuhaftı.

Buna rağmen, bakışların ağırlığı altında ve Madam de Morcerf'e kadar uzanan hafif selamlaşmaların ortasında ilerlemeye başladı. Çiçeklerle kaplı şöminenin önünde ayakta duran Kontes kapının karşısındaki aynadan gördüğü Kont'u karşılamaya hazırlanıyordu.

Kont karşısında öne doğru eğilirken, o da buna karmaşık duyguları yansıtan bir gülümsemeyle karşılık verdi.

Kontes kuşkusuz Kont'un kendisiyle konuşacağını sandı, Kont da kendi payına hiç kuşkusuz onun kendisine bir şeyler söyleyeceğini sandı ama ikisi de böyle bir sıradanlığın kendilerine yakışmayacağını düşünerek suskunluklarını korudu. Monte Cristo, hafif bir selamlaşmanın ardından ellerini iki yana açmış bir halde kendisine doğru gelen Albert'e yöneldi.

"Annemi gördünüz mü?" diye sordu Albert.

"Az önce onu selamlama onuruna eriştim ama babanızı göremedim."

"Bakın! Orada, ünlülerden oluşan küçük grubun içinde politikadan söz ediyor."

"Gerçekten de, orada gördüğüm beyler ünlü kişiler mi?" diye sordu Monte Cristo. "Bunu hiç ummazdım! Ne tür bir ünden söz ediyoruz? Bildiğiniz gibi, çeşit çeşit ün var."

"Öncelikle şu uzun boylu sıska mösyö bir bilgindir; Roma kırsalında diğerlerinden daha büyük bir omurgası olan bir kertenkele buldu ve bu keşfini Enstitü'ye bildirdi. Konu uzun süre tartışıldı ama sonunda sıska mösyö haklı çıktı. Omurga, bilim âleminde büyük yankı uyandırdı; Légion d'honneur nişanının şövalye aşamasında olan sıska mösyönün unvanı bir kademe yükseltilerek subaylık nişanına layık görüldü."

"Nihayet!" dedi Monte Cristo. "Bana bilgece verilmiş gibi görünen bir unvan. Bir omurga daha bulursa onu bir kademe daha yükseltip şövalyelik nişanıyla ödüllendirirler mi?"

"Bu mümkündür," dedi Morcerf.

"Peki ya yeşil işlemeli mavi giysisiyle kendini gülünç duruma düşürmek gibi ilginç bir fikre sahip olan şu yanındaki kim?"

"Bu giysinin kendisini komik duruma düşürmesi onun fikri değildi. Sanata biraz düşkün olan ve akademisyenlere bir üniforma hazırlanmasını isteyen Cumhuriyet, David'den bir giysi tasarlamasını rica etti."

"Ah! Gerçekten mi?" dedi Monte Cristo. "Demek mösyö bir akademisyen."

"Bir hafta önce Bilimler Akademisi üyesi oldu."

"Peki yeteneği, uzmanlık alanı nedir?"

"Uzmanlık alanı mı? Sanırım tavşanların kafalarına iğneler batırıyor, tavuklara kökboyası yediriyor ve metal çubuklarla köpeklerin omuriliklerini inceliyor."

"Bilimler Akademisi üyeliğine bu yüzden mi getirildi?"

"Hayır, Bilimler değil Fransız Akademisi üyeliğine."

"Ama onun Fransız Akademisi'nde ne işi olabilir ki?"

"Bunu size anlatacağım, görünen o ki..."

"Deneyleri bilimin gelişmesine büyük bir katkıda bulunmuş olmalı, öyle değil mi?"

"Hayır ama yazı üslubu çok güçlü."

"Bu durum kafalarına iğneler sapladığı tavşanların, kemiklerini kırmızıya boyadığı tavukların ve omuriliklerini incelediği köpeklerin gururlarını okşuyor olmalı."

Albert gülmeye başladı.

"Ya diğeri?" diye sordu Kont.

"Hangisi?"

"Üçüncüsü."

"Ah! Griye çalan mavi ceketli olan mı?"

"Evet."

"O Kont'un bir meslektaşı, Yüksek Meclis üyelerinin üniforma giymelerine şiddetle muhalefet etti; kürsüde bu konuda ateşli nutuklar attı; liberal gazetelerle arası açıktı ama sarayın isteklerine soylu bir şekilde karşı çıkışı onlarla

uzlaşmasını sağladı; onun büyükelçi olarak atanacağından söz ediliyor."

"Peki Meclis'teki görevleri nedir?"

"Opéra-Comique için birkaç güfte yazdı, *Siècle* gazetesinde birkaç tartışmaya katıldı ve beş altı yıl boyunca bakanlık kararları lehine oy kullandı."

"Bravo! Vikont," dedi Monte Cristo gülerek, "mükemmel bir rehbersiniz; şimdi sizden isteyeceğim şeyi yaparsınız, öyle değil mi?"

"Nedir?"

"Beni bu beylerle tanıştırmayacaksınız, benimle tanışmak isterlerse de bana haber vereceksiniz."

Kont, o sırada bir elin koluna dokunduğunu hissetti; arkasına döndüğünde Danglars'ı gördü.

"Ah! Baron, demek sizsiniz!" dedi.

"Bana neden baron diye hitap ediyorsunuz?" dedi Danglars. "Unvanımı umursamadığımı biliyorsunuz. Ben sizin gibi değilim Vikont, siz unvanınıza önem veriyorsunuz, öyle değil mi?"

"Elbette," diye yanıtladı Albert, "vikont olmasaydım hiçbir şey olamazdım, oysa siz baronluk unvanınızı kullanmasanız da bir milyoner olarak yaşamaya devam edeceksiniz."

"Bence Temmuz Monarşisi'nde[17] en güzel unvan bu," diye yanıtladı Danglars.

"Ne yazık ki," dedi Monte Cristo, "bu hayatta baronluk, Fransız Meclisi üyeliği ya da akademisyenlik unvanlarının alındığı gibi kolayca milyoner olunmuyor, işte Frankfurtlu milyonerler, Frank ve Poulmann iflas etti."

"Gerçekten mi?" dedi rengi solan Danglars.

"Bir ulak bana bu akşam haberi iletti; onlarda bir milyona yakın param vardı ama iflaslarının yakın olduğu konusunda uyarıldığım için yaklaşık bir ay önce ödemeyi yapmalarını istemiştim."

---

17 1830-1848 dönemine verilen ad.

"Ah! Tanrım! Benden iki yüz bin frank kredi almışlardı."

"İşte siz de durumdan haberdar oldunuz; imzalarının pek değeri kalmadı."

"Evet, çok geç haberdar oldum, imzalarına güvenmiştim."

"Güzel!" dedi Monte Cristo. "İşte bu iki yüz bin frankla birlikte..."

"Şişşt!" dedi Danglars. "Böyle şeylerden söz etmeyin..."

Ardından Monte Cristo'ya yaklaşarak. "Hele de oğul Mösyö Cavalcanti'nin yanında," diye ekledi bankacı, Andrea'ya doğru gülümseyerek.

Morcerf Kont'tan ayrılarak annesinin yanına gitmişti. Danglars da oğul Cavalcanti'yi selamlamaya gitti. Monte Cristo bir an yalnız kaldı.

Bu arada sıcaklık katlanılmaz bir hal almaya başlamıştı.

Uşaklar salonlarda meyve ve dondurma dolu tepsilerle dolaşıyorlardı.

Monte Cristo terle ıslanan yüzünü mendiliyle silse de, tepsi yanında, geçtiğinde bir adım geriledi ve serinlemek için hiçbir şey almadı.

Madam de Morcerf gözlerini Monte Cristo'dan ayırmıyordu. Tepsiden hiçbir şey almadığını, hatta geriye doğru bir adım attığını görmüştü.

"Albert," dedi, "bir şey dikkatinizi çekti mi?"

"Ne gibi anneciğim?"

"Kont'un Mösyö de Morcerf'in evinde yemek yemeyi hiç kabul etmediği."

"Evet ama benim kahvaltı önerimi kabul etti, zaten cemiyet âlemine ilk adımını o kahvaltıyla atmıştı."

"Sizin eviniz Kont'un evi değil," diye mırıldandı Mercedes, "ve buraya geldiğinden beri onu inceliyorum."

"Yani?"

"Yani henüz hiçbir şey yemedi."

"Kont çok kanaatkârdır."

Mercedes hüzünle gülümsedi.

"Onun yanına gidin ve geçen ilk tepside ısrar edin."

"Ama neden anneciğim?"

"Bunu benim için yapın Albert," dedi Mercedes.

Annesinin elini öpen Albert Kont'un yanına gitti.

Öncekiler gibi dolu bir tepsi yanlarından geçtiğinde, Kont aldığı dondurmayı kendisine sunan Albert'i kesinkes reddetti.

Albert'in yanına döndüğü Kontes'in rengi solmuştu.

"İşte, gördüğünüz gibi geri çevirdi," dedi.

"Evet ama bu sizi neden bu kadar ilgilendiriyor?"

"Albert, kadınların tuhaf olduklarını bilirsiniz. Kont'un benim evimde, bir nar tanesi bile olsa, ikram edilen bir şeyi kabul etmesi beni sevindirecekti. Belki de damak tadı Fransızlarınkine uymuyor, belki de başka yiyecekleri tercih ediyor."

"Tanrım, hayır! İtalya'da her şeyi yediğini görmüştüm, bu akşam biraz keyifsiz olmalı."

"Üstelik," dedi Kontes, "devamlı sıcak iklimlerde yaşadığı için sıcaktan bizim kadar etkilenmiyor olabilir."

"Hiç sanmam çünkü az önce sıcaktan bunalıyor, pencerelerin açılmasına rağmen jaluzilerin neden kapalı durduğunu soruyordu."

"Gerçekten de," dedi Mercedes, "bu ısrarın alınmış bir karardan mı kaynaklandığını öğrenmenin bir yolu var."

Ve salondan çıktı.

Birazdan jaluzilerin açılmasıyla, yaseminler ve filbaharlarla kaplı pencerelerin arasından fenerlerle aydınlatılmış tüm bahçeyi ve çadır bezinin altına kurulan masayı görmek mümkün oldu.

Dans edenler, oyun oynayanlar ve sohbet edenler bir sevinç çığlığı attılar. Nefessiz kalmış tüm akciğerler içeriye dalgalar halinde yayılan temiz havayı soluyordu.

Aynı anda, Mercedes dışarı çıkarkenkinden daha solgun ama aynı zamanda bazı koşullarda dikkatleri çeken daha kararlı bir yüzle içeri girdi. Doğrudan kocasının ortasında durduğu grubun yanına gitti.

"Sayın Kont, bu beyleri burada alıkoymayın," dedi, "oyun oynamayacaklarsa burada boğulmaktansa bahçede hava almayı tercih edeceklerdir."

"Ah! Madam," dedi kadınlara karşı nasıl davranılması gerektiğini iyi bilen ve 1809'da, *Suriye'ye giderken!*[18] şarkısını söyleyen eski bir general, "bahçeye tek başımıza gitmeyeceğiz."

"Tamam o zaman," dedi Mercedes, "açılışı ben yapayım."

Ve Monte Cristo'ya dönerek, "Sayın Kont," dedi, "bana kolunuza girme onurunu bahşedin."

Bu sıradan sözler karşısında sendeleyen Kont bir an Mercedes'e baktı. Monte Cristo bu tek bakışa öyle anlamlar yüklemişti ki, şimşek hızıyla geçen o an Kontes'e bir asır gibi geldi. Kontes, Monte Cristo'nun uzattığı koluna yaslandı ya da daha doğrusu küçücük eliyle dokundu ve birlikte ormangülleriyle ve kamelyalarla çevrili merdivenlerin birinden inmeye başladılar. Arkalarından keyif dolu homurtular çıkaran yirmi kadar kişi diğer merdivenden bahçeye doğru indi.

LXXI

Ekmek ve Tuz

Madam de Morcerf arkadaşıyla birlikte yaprakların oluşturduğu kubbenin altına girdi: Kubbe bir seraya uzanan ıhlamur ağaçlarıyla kaplı ağaçlık bir yolu örtüyordu.

"Salon çok sıcaktı, öyle değil mi Sayın Kont?"

"Evet Madam, kapıları ve jaluzileri açtırmanız çok yerinde bir fikirdi."

Kont sözlerini tamamlarken Mercedes'in elinin titrediğini fark etti.

---

18 1807'de Hortense de Beauharnais (III. Napoléon'un annesi) tarafından bestelenmiş, güftesi Alexandre de Laborde tarafından yazılmış, İkinci İmparatorluk Dönemi'nde millî marş olmuş bir Fransız şarkısı.

"Ama bu ince elbiseyle ve boynunuzdaki tül eşarpla üşümez misiniz?" diye sordu.

"Sizi nereye götürdüğümü biliyor musunuz?" dedi Monte Cristo'nun sorusunu yanıtlamayan Kontes.

"Hayır Madam, ama gördüğünüz gibi bir dost olarak size karşı koymuyorum."

"Şurada, izlediğimiz yolun sonunda gördüğünüz seraya."

Kont sorgulayan gözlerle baktığı Mercedes'in hiçbir şey söylememesi üzerine suskun kaldı.

Bizde sıklıkla yetersiz olan güneş ışığının yokluğunu telafi etmek için suni ısıyla yetiştirilen ve temmuz başında olgunlaşmaya başlamış muhteşem meyvelerle dolu seraya geldiler.

Monte Cristo'nun kolundan çıkan Kontes bir salkım misket üzümü koparmak için bağ kütüğüne doğru gitti.

"Bakın Sayın Kont," dedi gözlerinin kenarında birikmeye başlayan yaşların görülebileceği ölçüde hüzünlü bir gülümsemeyle, "bakın, bizim Fransız üzümlerinin sizin Sicilya ve Kıbrıs üzümleriyle kıyaslanamayacağını biliyorum, yine de bizim zavallı Kuzey güneşimize hoşgörülü yaklaşın."

Kont öne doğru eğildi ve geriye doğru bir adım attı.

"Üzümümü geri mi çeviriyorsunuz?" dedi Mercedes titreyen bir sesle.

"Madam," diye yanıtladı Monte Cristo, "sizden tüm alçakgönüllüğümle beni bağışlamanızı rica ediyorum ama asla misket üzümü yemem."

Mercedes iç çekerek üzümü yere bıraktı. Bağ kütüğü gibi, seranın yapay ısısıyla ısınmış komşu yemişlikte muhteşem bir şeftali görünüyordu. Mercedes kadife gibi yumuşacık meyveyi kopardı.

"O zaman bu şeftaliyi alın," dedi.

Ama Kont şeftaliyi de aynı şekilde geri çevirdi.

"Ah! Yine mi!" dedi Kontes bir hıçkırığı bastırdığı hissedilen kederli bir vurguyla. "Ne kadar bahtsızım."

Bu sahneyi uzun bir sessizlik izledi, şeftali de üzüm salkımı gibi kumun üzerine bırakılmıştı.

"Sayın Kont," dedi sonunda Mercedes, Monte Cristo'ya yalvaran gözlerle bakarken, "dokunaklı bir Arap geleneğine göre aynı çatı altında ekmeği ve tuzu paylaşanlar sonsuza kadar dost olurlar."

"Bunu biliyorum Madam ama Arabistan'da değil Fransa'dayız, burada ne sonsuz dostluklara ne de ekmeğin ve tuzun paylaşılmasına rağbet edilir."

"Ama," dedi titreyen ve çırpınan iki eliyle kolunu yeniden kavradığı Monte Cristo'nun gözlerine bakışlarını sabitleyen Kontes, "biz dostuz, öyle değil mi?"

Ölü gibi solan Kont'un yüreğine hücum eden kan, ardından boğazına doğru yükseldi ve yanaklarına yayıldı ve gözleri kamaşmış gibi birkaç saniye boyunca etrafına kararsızlıkla baktı.

"Elbette dostuz Madam, neden dost olmayacakmışız ki?"

Madam de Morcerf istediğinde çok farklı olabilen bu ses tonu karşısında iç çekmek için arkasını döndü, âdeta bir inilti çıkardı.

"Teşekkürler," dedi.

Ve yürümeye başladı. Böylece bahçede hiç konuşmadan bir tur attılar.

"Mösyö," dedi Kontes on dakikalık sessiz bir gezintinin ardından, "çok şey gördüğünüz, çok yolculuk ettiğiniz, çok acı çektiğiniz doğru mu?"

"Evet, çok acı çektim Madam."

"Ama şimdi mutlusunuz, değil mi?"

"Kuşkusuz," diye yanıtladı Kont, "çünkü kimse yakındığıma tanık olmuyor."

"Peki şu anki mutluluğunuz ruhunuzu yumuşatıyor mu?"

"Şu anki mutluluğumun geçmişteki sefaletimden farkı yok."

"Evlisiniz, değil mi?" diye sordu Kontes.

"Ben mi?" dedi Monte Cristo. "Bunu size kim söylemiş olabilir ki?"

"Kimse söylemedi ama Opera'da birçok kez genç ve güzel bir hanımla birlikte görüldünüz."

"Madam, o, Konstantinopolis'ten satın aldığım bir köle, bu dünyada sevecek başka bir şeyim olmadığından kızım olarak benimsediğim bir prens kızı."

"Demek yalnız yaşıyorsunuz."

"Evet, yalnız yaşıyorum."

"Kız kardeşiniz... oğlunuz... babanız yok mu?"

"Kimsem yok."

"Siz hayata bağlayan hiçbir şey olmadan nasıl yaşayabiliyorsunuz?"

"Bu benim suçum değil Madam. Malta'da sevdiğim bir genç kızla evlenmek üzereyken savaş beni bir kasırga gibi uzaklara gönderdi. Beni bekleyecek, hatta ölüme dek sadık kalacak kadar sevdiğini sanmıştım. Geri döndüğümde evlenmişti. Bu hikâye yirmili yaşlardaki her erkeğin başından geçer. Belki de yüreğim başkalarından daha zayıf olduğu için onlardan daha çok acı çektim, hepsi bu."

Kontes bir anlığına soluk almak için bir molaya ihtiyacı varmış gibi durdu.

"Evet," dedi, "ve bu aşk yüreğinizin derinliklerine yerleşti... İnsan ancak bir kez sever... Peki o kadını bir daha gördünüz mü?"

"Asla."

"Asla mı?"

"Onun yaşadığı ülkeye hiç geri dönmedim."

"Malta'ya mı?"

"Evet, Malta'ya."

"O zaman, şu an Malta'da?"

"Sanırım."

"Peki size çektirdiği acılardan dolayı onu bağışladınız mı?"

"Onu, evet."

"Ama sadece onu, sizi ondan ayıranlardan hâlâ nefret ediyorsunuz, öyle değil mi?"

Kontes, Monte Cristo'nun karşısına dikildi, elinde hâlâ bir kokulu üzüm salkımı tutuyordu.

"Alın," dedi.

"Asla misket üzümü yemem Madam," diye yanıtladı Kont, sanki aralarında bu konuşma daha önce geçmemiş gibi.

Kontes üzüm salkımını umutsuz bir hamleyle en yakındaki ağacın dibine fırlattı.

"İnatçı!" diye mırıldandı.

Monte Cristo bu sitem kendisine yöneltilmemiş gibi istifini hiç bozmadı. O sırada, Albert onlara doğru koşuyordu.

"Ah! Anneciğim," dedi, "büyük bir felaket!"

"Ne var? Neler oluyor?" diye sordu bir düşten uyanır gibi doğrulan Kontes. "Bir felaket mi dediniz? Gerçekten de bir felaket yaşanmış olmalı."

"Mösyö de Villefort burada."

"Ne alakası var?"

"Karısını ve kızını almaya gelmiş."

"Peki neden?"

"Çünkü Méran markizi Paris'e, Mösyö de Saint-Méran'ın Marsilya'dan ayrıldıktan sonra verdikleri ilk molada öldüğü haberini getirmiş. Çok neşeli olan Madam de Villefort nedenini öğrenmek istemediği bu felakete inanamadı ama Matmazel Valentine, babası ne kadar üstü kapalı konuşursa konuşsun, daha ilk sözlerden ne olduğunu tahmin etti. Bir şimşek gibi üzerine inen bu darbe karşısında bayılarak yere yığıldı."

"Mösyö de Saint-Méran, Matmazel Villefort'un nesi oluyor?"

"Dedesi. Buraya Franz ve torununun bir an önce evlenmeleri için geliyordu."

"Gerçekten mi?"

"Franz'ın işi gecikti işte. Mösyö de Saint-Méran neden Matmazel Danglars'ın da büyük akrabalarından biri olmamış?" dedi Albert.

"Albert! Albert!" dedi Madam de Morcerf biraz sitem içeren yumuşak bir ifadeyle. "Siz ne diyorsunuz? Ah! Sayın Kont, o sizi sayar, ona kötü sözler ettiğini söyleyin!"

Ve Kontes birkaç adım öne çıktı.

Monte Cristo ona sevgi dolu bir hayranlığı dile getiren öyle garip, öyle dalgın bir bakış yöneltti ki Kontes birkaç adım geri gitti.

Bunun üzerine, bir eliyle oğlunun elini sıkarken, diğer eliyle Kont'un elini tutarak ikisini birleştirdi.

"Dostuz, öyle değil mi?" diye sordu.

"Ah! Dostunuz mu Madam, bunu söyleyecek kadar ileri gidemem," dedi Kont, "ama sizi her halükârda sayan bir hizmetkârınızım."

Kontes, yüreğindeki açıklanamaz daralmayla yanlarından ayrıldı ve daha on adım atmadan, Kont onun mendilini gözlerine götürdüğünü gördü.

"Annem ve siz anlaşamadınız mı?" diye sordu şaşıran Albert.

"Tam tersine," dedi Kont, "baksanıza, sizin yanınızda bana dost olup olmadığımızı soruyor."

Ve Valentine ile Mösyö ve Madam de Villefort'un ayrıldığı salona geri döndüler. Hiç kuşku yok ki, Morrel de onların arkasından çıkmıştı.

LXXII

Madam de Saint-Méran

Gerçekten de, Mösyö de Villefort'un evinde iç karartıcı bir sahne yaşanıyordu.

Madam de Villefort, onca üstelemeye rağmen kocasını kendisine eşlik etmeye ikna edemeyip baloya kızıyla birlikte gittiğinde, Kraliyet Savcısı, alışkanlığı olduğu üzere, bir

başkasının gözünü korkutacak ama yaşamının normal anlarında çalışmaya duyduğu aşırı düşkünlüğünü ancak tatmin eden bir yığın dosyayla çalışma odasına kapanmıştı.

Ama bu kez dosyalar bahaneydi. Villefort odasına çalışmak için değil, düşünmek için kapanmıştı ve kendisini ancak önemli işler için rahatsız etmeleri talimatını verip kapısını kapadıktan sonra koltuğuna oturdu ve bir haftadır kasvetli kederlerin ve acı hatıraların sınırlarını zorlayan her şeyi hafızasında yoklamaya başladı.

Bunun üzerine, önünde yığılmış dosyaları incelemeye girişmek yerine, çalışma masasının çekmecesini açtı, gizli bir bölmeyi itti ve her birini sadece kendi bildiği rakamlarla numaralandırdığı ve sınıflandırdığı bir yığın şahsi notu ve önemli elyazmasını çıkardı. Bu belgeler siyasi yaşamında, para işlerinde, soruşturmalarında ya da gizli aşklarında düşmanı haline gelmiş kişilere aitti.

Belgelerin sayısı titremeye başlamasına neden olacak ölçüde artmıştı ve yine de bu isimler, ne kadar güçlü ve ürkütücü olursa olsun, onun, dağın doruk noktasına varıp ayaklarının altındaki sivri tepelere, aşılamaz yollara ve yukarıya çıkarken yanlarından güçlükle ve çok zaman harcayarak geçtiği kayalıklara ve uçurumlara gülümseyerek bakan bir dağcı gibi gülümsemesine yol açmıştı.

Bu isimlerin hepsini birer birer aklından geçirip, yeniden okuyup iyice inceledikten, listelerini dikkatle gözden geçirdikten sonra başını iki yana salladı.

"Hayır," diye mırıldandı, "bu düşmanlarımdan hiçbiri şimdi beni bu sırla mahvetmek için, bugüne kadar sabırla ve gayretle beklemiş olamaz. Hamlet'in dediği gibi, bazen en derinlere gömülü şeylerin gürültüsü topraktan çıkar ve saman alevi gibi havada çılgınca dolaşır ama bunlar bir anlığına kafa karıştırmak için etrafı aydınlatan alevlerdir. Korsikalı bu hikâyeyi bir rahibe, o da bir başkasına anlatmış, Monte Cristo da böylece öğrenmiş olmalı ve bu olayı aydınlatmak için..."

"Ama bu olayı aydınlatması neye yarayacak?" diye devam etti Villefort bir an düşündükten sonra. "Maltalı bir armatörün oğlu olan, Teselya'da bir gümüş madeni işleten, Fransa'ya ilk kez gelen Sayın Monte Cristo kontunun, Mösyö Zaccone'nin böyle karanlık, gizemli ve gereksiz bir olayı aydınlatmakta ne çıkarı olacak? Dostu ve düşmanı olan Başrahip Busoni ve Lord Wilmore'un bana verdikleri birbirini tutmayan bilgiler arasında kesin, net gibi görünen tek şey, onunla benim aramda hiçbir zaman, hiçbir yerde, hiçbir koşulda en ufak bir ilişkinin dahi kurulmamış olması."

Ama Villefort bu sözlere kendisi bile inanmıyordu. Onun için en korkuncu bu olayın yeniden gündeme gelmesi değildi çünkü bunu inkâr edebilir, yanıtlar sunabilirdi. Onu endişelendiren duvarda aniden kan renkli harflerle beliren *Mene, Tekel, Ufarsin* yazısı değil, bu harfleri yazan kişiyi tanımaktı.

Hakkında sakin kalmaya çalıştığı ve bazen tutkulu düşlerinde görür gibi olduğu o siyasi gelecek yerine, uzun zamandır uyuyan bu düşmanı uyandırmış olmanın endişesiyle aile içi mutluluklarla yetineceğini düşünürken, avluda bir arabanın gürültüsü yankılandı; ardından yaşlı birinin merdiveni çıktığını, efendilerinin kederleri karşısında dikkatleri üzerlerine çekmek isteyen uşakların hıçkırıklarını, ah vah edişlerini duydu.

Çalışma odasının kapısının sürgüsünü çektiğinde, geldiği bildirilmeyen yaşlı bir kadın kolunda şalı ve elinde şapkasıyla içeri girdi. Beyazlamış saçları arasında fildişi gibi sararmış, donuk bir yüzü vardı, köşelerinde ihtiyarlığın getirdiği derin kırışıklıklar taşıyan gözleri ağlamaktan şişmiş, neredeyse görünmez bir hal almıştı.

"Ah! Mösyö," dedi yaşlı kadın. "Ah! Mösyö, ne büyük bir felaket! Ah, ben de ölmeliydim! Ah! Evet, kuşkusuz ben de ölmeliydim!"

Ve kapının en yakınındaki koltuğa yığılıp hıçkırıklara boğuldu.

Eşikte bekleyen ve daha çok yaklaşmak istemeyen uşaklar, gürültüyü efendisinin odasından duyup oraya koşan ve arkada duran Noirtier'nin yaşlı hizmetkârına bakıyorlardı. Ayağa kalkan Villefort kayınvalidesinin yanına koştu çünkü bu gelen gerçekten de eski eşinin annesiydi.

"Ulu Tanrım! Madam, neler oldu? Sizi böyle perişan eden ne? Mösyö de Méran neden yanınızda değil?" diye sordu.

"Mösyö de Saint-Méran öldü," dedi yaşlı Markiz, âdeta kendinden geçmiş hali ve hiçbir duyguyu yansıtmayan yüz ifadesiyle doğrudan söze girerek.

Bir adım gerileyen Villefort ellerini birbirine vurdu.

"Öldü mü?" diye geveledi. "Öyle aniden mi öldü?"

"Bir hafta önce, akşam yemeğinden sonra, birlikte arabaya binip yola çıktık," diye devam etti Madam de Saint-Méran. "Mösyö de Saint-Méran'ın birkaç gündür ağrısı vardı. Yine de sevgili Valentine'imizi yeniden görme düşüncesi onu cesaretlendiriyordu, böylece rahatsızlığına rağmen yola çıktık. Marsilya'yı altı fersah geride bıraktığımızda, her zamanki pastillerini aldıktan sonra bana hiç de normal görünmeyen derin bir uykuya daldı. Bu arada, yüzünün kızarmaya ve şakaklarındaki damarların her zamankinden daha şiddetli atmaya başladığını fark eder gibi olsam da onu uyandırmakta tereddüt ettim. Yine de, hava karardığından ve artık hiçbir şey görmediğimden onu uyandırmadım; az sonra rüyasında acı çeken biri gibi boğuk ve yürek parçalayıcı bir çığlık attı ve başı ani bir hareketle geriye düştü. Uşağı çağırdım, arabayı durdurdum, Mösyö de Saint-Méran'a seslenip ona tuz koklattım, her şey bitmiş, ölmüştü ve onun cesediyle birlikte Aix'e kadar geldim."

Afallayan Villefort ağzını açmış dinliyordu.

"Kuşkusuz doktor çağırdınız."

"Hemen ama size söylediğim gibi artık çok geçti."

"Hiç şüphesiz, ama en azından zavallı Marki'nin hangi hastalıktan öldüğünü söyleyebilirdi."

"Ulu Tanrım! Evet Mösyö, bana bunu söyledi, sanırım şiddetli bir beyin kanaması geçirmiş."

"Peki ya siz ne yaptınız?"

"Mösyö de Saint-Méran daima, Paris'ten uzakta ölmesi halinde naaşının aile mezarlığına defnedilmesini istediğini söylerdi. Onu kurşun bir tabuta koydurdum ve tabuttan birkaç gün önce geldim."

"Aman Tanrım! Zavallı anneciğim!" dedi Villefort. "Böylesine ağır bir darbenin ardından bu kadar özenli davranmak, hele sizin yaşınızda!"

"Tanrı bana her şeye katlanma gücü verdi, zaten Sevgili Marki de benim için aynısını yapardı. Doğrusu onu orada bıraktığımdan beri çıldırmış gibi hissediyorum. Artık ağlayamıyorum; benim yaşımda gözyaşlarının artık kuruduğu söylenir; yine de acı çekildiğinde ağlamak gerekir. Mösyö, Valentine nerede? Buraya onun için geliyorduk, Valentine'i görmek istiyorum."

Valentine'in baloda olduğunu söylemenin çok hazin olacağını düşünen Villefort, Markiz'e torununun üvey annesiyle dışarı çıktığını ve geri çağrılacağını bildirmekle yetindi.

"Hemen gelsin Mösyö, hemen, sizden rica ediyorum," dedi yaşlı kadın.

Madam de Saint-Méran'ın koluna giren Villefort onu odasına götürdü.

"Biraz dinlenin anneciğim," dedi.

Bu *anneciğim* sözü üzerine başını kaldırdı ve ölümünün ardından onca acı çektiği ve kendisi için Valentine'de yaşamaya devam eden kızını hatırlatan bu adama bakarak gözyaşlarına boğuldu ve saygın başını, yanında dizüstü çöktüğü bir koltuğa gömdü.

Villefort onu kadınlara emanet ederken, yaşlı Barrois ürkmüş bir halde efendisinin yanına çıkıyordu çünkü yaşlıları hiçbir şey bir başka yaşlıyı öldürmek için bir an yanlarından ayrılan ölüm kadar korkutamaz. Ardından, Madam

de Saint-Méran hâlâ diz çökmüş bir halde içtenlikle dua ederken, kiralık bir araba çağırtan Kraliyet Savcısı karısını ve kızını eve götürmek için bizzat Madam de Morcerf'in konağına gitti. Salonun kapısında belirdiğinde yüzünün solgunluğunu fark eden Valentine ona doğru koşarak haykırdı:

"Ah! Babacığım! Başımıza bir felaket mi geldi?"

"Anneanneniz geldi, Valentine," dedi Villefort.

"Ya dedem?" diye sordu genç kız titreyerek.

Mösyö de Villefort'un yanıtı kolunu kızına uzatmak oldu.

Tam zamanıydı, başı dönen Valentine sendeledi; Madam de Villefort ona hemen destek oldu ve genç kızı arabaya götürmesinde kocasına yardım etti.

"İşte bu garip!" dedi. "Bunu kim tahmin edebilirdi ki? Ah! Evet, çok garip!"

Ve kederli aile, hüznünü balonun üzerinde uçuşan siyah bir yas tülü gibi bırakarak uzaklaştı.

Valentine, merdivenin dibinde kendisini bekleyen Barrois ile karşılaştı.

"Mösyö Noirtier bu akşam sizi görmek istiyor," dedi alçak sesle.

"Ona anneannemin yanından ayrıldıktan sonra geleceğimi söyleyin."

İnce ruhlu genç kız o anda kendisine en çok ihtiyaç duyanın Madam de Saint-Méran olduğunu anlamıştı.

Valentine anneannesini yatağa uzanmış bir halde buldu: Sessiz okşayışlar, kederli yürek kabarmaları, kesik kesik iç çekişler, kederli gözyaşları, işte bu karşılaşmanın anlatılabilecek ayrıntıları bunlardan ibaretti. Kocasının koluna girmiş Madam de Villefort en azından görünürde saygı beslediği zavallı dul kadına bakıyordu.

Birazdan kocasının kulağına doğru eğildi. "İzin verirseniz, dışarı çıkayım," dedi, "çünkü buradaki mevcudiyetim kayınvalidenizi daha da üzebilir."

Madam de Saint-Méran söyleneni duymuştu.

"Evet, evet," dedi Valentine'in kulağına, "o gitsin ama sen burada kal."

Madam de Villefort dışarı çıktı ve bu beklenmedik ölüm karşısında yıkılan Kraliyet Savcısı'nın da karısını izlemesi üzerine Valentine anneannesinin yatağının yanında yalnız kaldı.

Bu arada Barrois, evdeki gürültüyü duyarak kendisini neler olup bittiğini öğrenmesi için gönderen ve Valentine'i yanına çağırtan yaşlı Noirtier'nin yanına çıktı.

Yaşlı adamın yaşayan ve özellikle zekâ parıltıları saçan gözleri uşağı sorguladı.

"Ne yazık Mösyö," dedi Barrois, "büyük bir felaket yaşandı. Madam de Saint-Méran geldi ama kocası ölmüş."

Mösyö de Saint-Méran ve Noirtier birbirlerine hiçbir zaman derin bir dostlukla bağlanmamışlardı; yine de bir yaşlının ölümünün diğer bir yaşlı üzerindeki etkisi bilinir.

Noirtier'nin başı, bunalmış ya da düşünen bir adam gibi göğsüne düştü, ardından tek gözünü kapadı.

"Matmazel Valentine mi?" dedi Barrois.

Noirtier evet işareti yaptı.

"Mösyönün bildiği gibi şu an baloda, zaten hoşça kalın demek için balo giysileriyle yanınıza gelmişti."

Noirtier yeniden sol gözünü kapadı.

"Evet, onu görmek istiyorsunuz?"

Yaşlı adam isteğinin bu olduğunu işaret etti.

"Tamam o zaman, kuşkusuz onu getirmek için Madam de Morcerf'e gidilecek, dönüşünü bekleyeceğim ve ona sizin yanınıza çıkmasını söyleyeceğim. Doğru mu?"

Evet, diye yanıtladı felçli adam.

Bunun üzerine Valentine'in dönüşünü bekleyen Barrois, daha önce de belirttiğimiz gibi ona büyükbabasının isteğini iletti.

Bu çağrıdan haberdar olan Valentine, ne kadar sarsılmış olursa olsun, yorgunluğuna yenik düşen ve huzursuz bir uy-

kuya dalan Madam de Saint-Méran'ın yanından ayrıldıktan sonra Noirtier'nin odasına çıktı.

Yaşlı Markiz'in yatağının hemen yanındaki bir masanın üzerine her zamanki içeceği olan portakal suyuyla doldurulmuş bir sürahi ve bir bardak bırakılmıştı.

Ardından, söylediğimiz gibi genç kız Noirtier'nin odasına çıkmak için Markiz'in başından ayrılmıştı.

Valentine'in kucakladığı yaşlı adam, ona kuruduğunu sandığı gözyaşlarının yeniden gözlerine dolduğunu hissetirecek ölçüde şefkatli bakışlar yöneltti.

Yaşlı adam bakışlarında ısrarlıydı.

"Evet, evet," dedi Valentine, "hâlâ mükemmel bir büyükbabam olduğunu söylemek istiyorsun, öyle değil mi?"

Yaşlı adam söylemek istediğinin tam da bu olduğunu belirten bir işaret yaptı.

"Ne mutlu ki öyle," dedi Valentine. "Tanrım! Yoksa ben ne hale düşerdim?"

Saat gecenin biriydi. Uykusu gelen Barrois böylesine kederli bir geceden sonra herkesin dinlenmeye ihtiyacı olduğunu söyledi. Yaşlı adam torununu görmenin kendisini dinlendirdiğini söylemek istemedi. Keder ve yorgunluktan içler acısı görünen Valentine'in gitmesine izin verdi.

Ertesi sabah anneannesinin odasına giren Valentine onu yatağına uzanmış bir halde buldu; ateşi düşmemişti; tam tersine şiddetli bir sinir krizine girecekmiş gibi görünen yaşlı Markiz'in gözlerinde endişe verici bir alev parıldıyordu.

"Aman Tanrım! Anneanneciğim, rahatsızlığınız daha da mı arttı?" diye haykırdı tüm bu taşkınlık belirtilerini fark eden Valentine.

"Hayır kızım, hayır," dedi Madam de Saint-Méran, "babanı çağırman için gelmeni sabırsızlıkla bekliyordum."

"Babamı mı?" diye sordu endişelenen Valentine.

"Evet, onunla konuşmak istiyorum."

Valentine anneannesinin nedenini bilemediği bu isteğine karşı çıkmaya cesaret edemedi ve birazdan Villefort içeri girdi.

"Mösyö," dedi söze doğrudan giren ve zamanının giderek daraldığını hissedermiş gibi görünen Madam de Saint-Méran, "bana yazdığınız gibi bu çocuğun evlenmesi söz konusu, öyle değil mi?"

"Evet Madam," diye yanıtladı Villefort, "artık bir proje değil, üzerinde anlaşılmış bir karar."

"Damadınızın ismi Mösyö Franz d'Épinay mi?"

"Evet Madam."

"Bizimkilerden ve Zorba Elba Adası'ndan dönmeden birkaç gün önce öldürülen General d'Épinay'nin oğlu mu?"

"Ta kendisi."

"Bir Jakoben'in torunuyla evlenmek onu rahatsız etmiyor mu?"

"Ne mutlu ki artık aramızda geçimsizlik kalmadı anneciğim," dedi Villefort. "Mösyö d'Épinay babası öldüğünde daha çocuk yaştaydı; Mösyö Noirtier'yi pek tanımıyor ve ona bir yakınlık duymasa da en azından kayıtsız davranacaktır."

"Uygun bir karar mı?"

"Her açıdan."

"Peki bu genç adam..."

"Herkesin saygısını hak ediyor."

"Uygun bir tercih mi?"

"Tanıdığım en seçkin erkeklerden biri."

Valentine bu konuşma sırasında sessiz kalmıştı.

"Tamam o zaman Mösyö," dedi birkaç saniye düşünen Madam de Saint-Méran, "elinizi çabuk tutmanız gerek çünkü fazla zamanım kalmadı."

"Sizin mi Madam? Sizin mi anneanne?" diye haykırdı Mösyö de Villefort ve kızı.

"Ne söylediğimi biliyorum," diye yanıtladı Markiz, "bu yüzden, annesi olmayan bu kızın evliliğini en azından anneannesinin kutsayabilmesi için acele edin. Çabucak unutuverdiğiniz zavallı Renée'm tarafından temsil edilen anne tarafından bir ben kaldım Mösyö."

"Ah! Madam," dedi Villefort, "bu zavallı çocuğa bir anne lazımdı."

"Bir üvey anne bir annenin yerini asla tutmaz Mösyö! Ama konumuz bu değil, ölüleri rahat bırakıp Valentine'den söz edelim."

Tüm bu sözler, bu konuşmada bir taşkınlığın başlangıcına benzeyen bir gidişatı belli eden akıcı bir dille ve vurguyla söylenmişti.

"Dilediğiniz yapılacak Madam," dedi Villefort, "ve istekleriniz benimkiyle örtüştüğünden Mösyö Franz d'Épinay Paris'e gelir gelmez..."

"Anneanneciğim," dedi Valentine, "âdetler, tutulacak yas... bir evliliğin bu koşullar altında gerçekleşmesini ister misiniz?"

"Kızım," diye araya girdi Markiz aceleyle, "zayıf kişiliklerin geleceklerini sağlam bir şekilde kurmalarını engelleyen bu ahmakça nedenlerden söz etme bana. Ben de annem ölüm döşeğindeyken evlendirildim ve bu yüzden hiç de bahtsız olmadım."

"Yine ölüm düşüncesi! Madam!" dedi Villefort.

"Yine! Her zaman! Size öleceğimi söylüyorum, anlıyor musunuz? Bu yüzden, ölmeden önce damadımı görmek istiyorum; ona torunumu mutlu kılmasını emretmek istiyorum; gözlerinde bana itaat edip etmeyeceğinin izlerini okumak istiyorum; nihayet, göründüğü gibi çıkmazsa, yapması gerekeni yapmazsa, mezarımın dibinden fırlayarak ona hesap sormak için kendisini tanımak istiyorum," diye ekledi Markiz ürkütücü bir ifadeyle.

"Madam," dedi Villefort, "neredeyse çılgınlığa varan bu abartılı düşünceleri zihninizden uzaklaştırmanız gerek. Ölüler, yattıkları mezarda bir daha asla uyanmayacak şekilde uyurlar."

"Ah! Evet, evet, anneanne, sakin ol!" diye ekledi Valentine.

"Ve ben Mösyö, her şeyin sandığınız gibi olduğunu düşünmüyorum! Korkunç bir gece geçirdim çünkü uyurken ruhumun şimdiden bedenimin üzerinde süzüldüğünü görüyordum. Açmaya çalıştığım gözlerim elimde olmadan kapanıyordu ve söyleyeceklerimin özellikle size imkânsız geleceğini biliyorum Mösyö ama yine de gözlerim kapalı olduğu halde, tam da sizin bulunduğunuz yerden, Madam de Villefort'un süslenme odasına açılan kapının olduğu o köşeden beyaz bir suretin sessizce bana doğru geldiğini gördüm."

Valentine bir çığlık attı.

"Buna ateşinizin yükselmesi neden olmuştur Madam," dedi Villefort.

"Siz istediğiniz gibi düşünün ama ben söylediğimden eminim ve Tanrı âdeta tüm bunlara tek bir duyumla tanık olmamı istemezmiş gibi, bardağımın kımıldadığını duydum, bakın, işte şu masanın üzerinde duran bardağın."

"Ah! Anneanne, bu bir düştü."

"Hiç de düşe benzemiyordu çünkü elimi çıngırağa doğru uzattığımda gölge ortadan kayboldu. O sırada hizmetçi kadın elinde bir şamdanla içeri girdi. Hayaletler sadece kendilerini görmesi gerekenlere görünürler: O kocamın ruhuydu. Kocamın ruhu beni davet etmek için buraya kadar geliyorsa, neden benim ruhum torunumu savunmaya gitmesin? Sanırım, durumu daha anlaşılır hale getirdim."

"Ah! Madam," dedi, elinde olmadan tüm bedeni ürperen Villefort, "zihninizde böyle kasvetli düşüncelerin oluşmasına izin vermeyin; bizimle birlikte, sevilerek, sayılarak, mutlu uzun yıllar yaşayacaksınız ve size bunları unutturmaya..."

"Asla! Asla! Asla!" dedi Markiz. "Mösyö d'Épinay ne zaman geliyor."

"Her an dönmesini bekliyoruz."

"Güzel, gelir gelmez bana haber verin. Acele edelim, acele edelim. Ayrıca sizden tüm malvarlığımızın Valentine'e kalmasını sağlamak için bir noter çağırmanızı rica edeceğim."

"Ah! Anneanne," diye mırıldandı yaşlı Markiz'in alev alev yanan alnını öpen Valentine, "demek beni öldürmek istiyorsunuz? Tanrım! Ateşiniz var. Sizin için bir noter değil, bir doktor çağırmamız gerek!"

"Doktor mu?" dedi Markiz omuzlarını silkerek. "Hiç ağrım yok, sadece susadım, hepsi bu."

"Ne içersiniz?"

"Bilirsin, her zamanki gibi portakal suyumu. Bardağım şu masanın üstünde, onu bana uzat Valentine."

Valentine, sürahideki portakal suyunu boşalttığı bardağı ürkerek eline aldı çünkü bu, anneannesinin iddia ettiği gibi gölgenin dokunduğu bardaktı.

Markiz portakal suyunu bir dikişte içti.

Ardından yeniden yastığına uzanarak tekrarladı: "Noteri... noteri çağırın!"

Mösyö de Villefort dışarı çıkınca, Valentine anneannesinin yatağının kenarına ilişti. Zavallı çocuk anneannesine tavsiye ettiği doktora bizzat ihtiyaç duyarmış gibi görünüyordu. Aleve benzeyen bir kızıllık elmacık kemiklerini yakarken sık ve kesik kesik soluk alıyordu, nabzı ateşi yükselmiş gibi hızla çarpıyordu.

Zavallı kız, Maximilien'in, kendi yanında yer alacağını sandığı halde, daha kendisini tanımadan ona bir düşman gibi davranan Madam de Saint-Méran'ın bu tavrını öğrendiğinde kapılacağı umutsuzluğu düşünüyordu.

Valentine birçok kez anneannesine her şeyi anlatmayı düşünmüştü ve Maximilien Morrel'in adı Albert de Morcerf ya da Raoul de Château-Renaud olsa bir an olsun tereddüt etmeyecekti ama Morrel bir halk çocuğuydu ve Valentine kibirli Markiz'in soylu olmayanları ne kadar küçümsediğini iyi biliyordu. Bu yüzden, sırrı, açıklamanın hiçbir işe yaramayacağı bu kederli gerçeklik karşısında ortaya çıkacağı ana kadar yüreğinin ücra köşelerine doğru itilecekti, babası ve üvey annesi bu sırrı öğrendiklerinde her şey mahvolmuş olacaktı.

Yaklaşık iki saat böyle akıp geçti. Madam de Saint-Méran huzursuz ve sıkıntılı bir şekilde uyuyordu. Noterin geldiği bildirildi.

Noterin geldiği alçak sesle bildirilmiş olsa da, Madam de Saint-Méran yastığının üzerinde doğruldu.

"Noter mi?" dedi. "Gelsin, gelsin."

"Sen git Valentine," dedi Madam de Saint-Méran, "ve bizi Mösyö ile yalnız bırak."

"Ama anneanne..."

"Hadi git, git."

Anneannesini alnından öpen genç kız mendilini gözlerine götürerek dışarı çıktı. Kapıda doktorun salonda beklediğini söyleyen uşakla karşılaştı. Valentine hızla aşağı indi. Bir aile dostu olan doktor aynı zamanda dönemin en bilge doktorlarından biriydi. Dünyaya gelişine tanık olduğu Valentine'i çok severdi. Matmazel de Villefort ile yaşıt olan ama veremli bir anneden doğduğu için sağlığından sürekli endişe duyduğu bir kızı vardı.

"Ah!" dedi Valentine. "Sevgili Mösyö d'Avrigny, sizi sabırsızlıkla bekliyorduk. Ama her şeyden önce, Madeleine ve Antoinette nasıllar?"

Madeleine doktorun kızı, Antoinette ise yeğeniydi.

Mösyö d'Avrigny hüzünle gülümsedi.

"Antoinette çok iyi, Madeleine de yeterince iyi. Ama sevgili çocuğum, siz beni çağırtmadınız mı? Ne babanız ne de anneniz hasta. Bize gelince, sinir uyarılmasından kurtulamayacağımız kesin olsa da, hayalgücünüzün sizi hezeyana sürüklemesine izin vermemenizi söylemek dışında bir tavsiye verebileceğimi sanmıyorum."

Valentine kızardı, Mösyö d'Avrigny fiziksel rahatsızlıkları hep manevi destekle tedavi ettiği için kehanetle ilgili birikimini neredeyse mucizeye vardırıyordu.

"Hayır, zavallı anneannem hasta. Başına gelen felaketi biliyorsunuz, değil mi?"

"Hayır, hiçbir şey bilmiyorum."

"Ne yazık!" dedi Valentine hıçkırıklarını bastırmaya çalışırken. "Dedem öldü."

"Mösyö de Saint-Méran mı?"

"Evet."

"Aniden mi?"

"Şiddetli bir beyin kanaması sonucunda."

"Beyin kanaması mı?" diye sordu doktor.

"Evet. Böylece, evlendiklerinden beri yanından hiç ayrılmadığı kocasının ölümüyle şoka giren zavallı anneannem, dedemin kendisini yanına çağırdığı ve yakında ona kavuşacağı düşüncesine kapıldı."

"Şimdi nerede?"

"Noterle birlikte odasında."

"Ya Mösyö Noirtier?"

"Hep aynı, mükemmel bir zihin açıklığı ama aynı hareketsizlik, aynı sessizlik."

"Size beslediği sevgi aynı, öyle değil mi sevgili çocuğum?"

"Evet," dedi Valentine iç çekerek, "beni çok seviyor."

"Sizi kim sevmez ki?"

Valentine hüzünle gülümsedi.

"Peki anneannenizin neyi var?"

"Garip bir sinirsel taşkınlık, huzursuz ve tuhaf bir uyku; bu sabah, bedeninin üzerinde süzülen ruhunun, uyurken kendisini izlediğini iddia ediyordu. Bu bir düş; ayrıca odasına bir hayaletin girdiğini gördüğünü ve bu sözde hayaletin bardağına dokunurken çıkardığı gürültüyü duyduğunu söylüyordu."

"Bu ilginç," dedi doktor. "Madam de Saint-Méran'ın bu tür sanrılara maruz kaldığını bilmiyordum."

"Onu ilk kez böyle gördüm," dedi Valentine, "ve bu sabah beni çok korkuttu, onun çıldırdığını sandım; bildiğiniz gibi bu tür şeylere hiç inanmayan babam bile bu durumdan çok etkilendi."

"Göreceğiz," dedi d'Avrigny, "söylediklerinize bana çok garip geliyor."

Noter aşağı inerken Valentine'e anneannesinin odasında yalnız olduğu bildirildi.

"Çıkın," dedi doktora.

"Ya siz?"

"Ah! Ben buna cesaret edemiyorum, bana sizi çağırmamı yasaklamıştı; üstelik sizin de söylediğiniz gibi halsiz, yorgun, keyifsizim, kendimi toparlamak için bahçede bir tur atacağım."

Doktor elini sıkıp anneannesinin odasına çıkarken, Valentine bahçenin merdivenine doğru iniyordu.

Bahçenin hangi bölümünün Valentine'in gözdesi olduğunu söylememize gerek yok. Genellikle, evin etrafındaki çimenlikte iki üç tur attıktan, kemerine ya da saçına takmak için bir gül kopardıktan sonra, sonu banka varan gölgeli ağaçlık yola girer, oradan da parmaklığın yanına giderdi.

Bu kez alışkanlığı olduğu üzere, çiçeklerin ortasında iki üç tur attı ama yüreğindeki yas henüz tüm benliğine yayılacak zamanı bulamadığından basit bir süslemeyi başına takmak için gülü koparmadı ve ağaçlık yola girdi. Yoluna devam ettikçe adının telaffuz edildiğini duyar gibi oldu. Şaşırarak durdu.

Bunun üzerine, kulağına daha net gelen bu sesin Maximilien'e ait olduğunu anladı.

LXXIII

Yemin

Gerçekten de, dünden beri âdeta yaşamayan Morrel oradaydı. Âşıklara ve annelere özgü o özel içgüdünün etkisiyle, Madam de Saint-Méran'ın dönüşünün ve Marki'nin ölümünün ardından, Villefortlarda Valentine'e aşkını ilgilendirecek bir şeyler olacağını tahmin etmişti.

Görüleceği gibi, önsezileri haklı çıkmıştı ve kestane ağaçlarının çevrelediği parmaklığa bu kadar ürkmüş ve ürpermiş bir halde gelmesinin nedeni sıradan bir endişe değildi.

Ama Valentine'in, Morrel'in kendisini beklediğinden haberi yoktu, genellikle geldiği saat bu değildi ve genç kızı bahçeye getiren bir tesadüf ya da mutlu bir duyumsamaydı. Morrel'in kendisini görüp yanına çağırması üzerine hemen parmaklığa koştu.

"Siz, bu saatte?" dedi.

"Evet, zavallı dostum," diye yanıtladı Morrel, "sizi bulmak ve kötü haberler iletmek için geldim."

"Demek ki burası artık bir felaketler evi oldu," dedi Valentine. "Anlatın Maximilien. Ama aslında kederlerin yükü zaten fazlasıyla ağır."

"Sevgili Valentine," dedi Morrel, uygun bir şekilde konuşabilmek için heyecanını yatıştırmaya çalışırken, "sizden beni iyi dinlemenizi rica ediyorum çünkü size söyleyeceğim her şey çok önemli. Sizi ne zaman evlendirmeyi düşünüyorlar?"

"Siz de dinleyin," dedi Valentine, "sizden hiçbir şeyi saklamak istemiyorum. Bu sabah evliliğimden söz edildi ve desteğini benden esirgemeyeceğini düşündüğüm anneannem bu evliliği benimsediğini söylemekle kalmayıp, sadece Mösyö d'Épinay'nin dönüşünün beklendiğini ve gelişinin ertesi günü evlilik sözleşmesinin imzalanmasını istediğini belirtti."

Göğsü acılı bir iç çekişle inleyen genç adam genç kıza uzun uzun ve hüzünle baktı.

"Ne yazık!" dedi alçak sesle. "Sevilen kadının ağzından sakince çıkan, *infaz saatiniz belli oldu. Birkaç saat içinde gerçekleşecek ama bu umurumda değil, işlerin böyle yürümesi gerekiyor ve kendi adıma buna kesinlikle karşı çıkmayacağım*, sözlerini duymak ne ürkütücü. Tamam o zaman, evlilik sözleşmesinin imzalanması için sadece Mösyö d'Épinay'nin gelmesinin beklendiğini ve gelişinin ertesi günü ona ait olacağınızı söylediğinize göre, yarın Mösyö d'Épinay ile evlenmiş olacaksınız çünkü kendisi bu sabah Paris'e döndü."

Valentine bir çığlık attı.

"Bir saat önce Monte Cristo kontundaydım," dedi Morrel, "evinizdeki kederden söz ediyorduk, ben de sizin üzüntünüzden söz ediyordum. Aniden avluda bir araba sesi duyuldu. Dinleyin. O zamana kadar, önsezilere inanmazdım ama artık inanmam gerekiyor. Arabanın gürültüsüyle içimi bir ürperti kapladı, kısa süre sonra merdivenlerde ayak sesleri duydum. Şövalyenin yankılanan ayak sesleri bile beni Don Juan kadar korkutamazdı. Nihayet kapı açıldı, önce Albert de Morcerf içeri girdi, başka birinin arkasından geldiğini ve Kont'un, 'Ah! Sayın Baron Franz d'Épinay!' diye seslendiğini duyduğumda kendimden şüphelendim, yanıldığımı sandım. Yüreğimdeki tüm gücü ve cesareti, kendimi toparlamaya harcadım. Belki rengim soldu, belki bedenim titredi ama dudaklarımdaki gülümseme hiç eksilmedi. Ama beş dakika sonra, beş dakika boyunca konuşulanları hiç duymamış bir halde kendime geldim, âdeta orada değildim."

"Zavallı Maximilien!" diye mırıldandı Valentine.

"İşte böyle Valentine. Şimdi bana bir insanın ölümüne ya da yaşamasına karar verecek olan cevabınızı bildirin. Ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

Altüst olan Valentine başını öne eğdi.

"Dinleyin," dedi Morrel, "içinde bulunduğumuz ciddi, ağır ve olağanüstü durumu ilk kez düşünmüyorsunuz. Şu anın kendimizi gereksiz bir kedere kaptırmanın zamanı olmadığını düşünüyorum: Bu durumun kolayca acı çekmek ve dilediklerinde gözyaşlarını içmek isteyenler için uygun olduğuna inanıyorum. Bu tür insanlar mevcuttur ve Tanrı hiç kuşkusuz dünyadaki bu boyun eğişlerini dikkate alacaktır. Ama mücadele etme iradesini hisseden biri böyle değerli bir zamanı kaybetmeyecek ve kadere indirdiği darbenin karşılığını hemen verecektir. Valentine, kötü kadere karşı mücadele etme iradesini gösterecek misiniz? Söyleyin çünkü sizden bunu istiyorum."

Titreyen Valentine ürkmüş iri gözleriyle Morrel'e baktı. Babasına, anneannesine, nihayet tüm ailesine karşı koymak düşüncesi aklına bile gelmemişti.

"Siz ne diyorsunuz Maximilien?" diye sordu Valentine. "Ve mücadele etmekle neyi kastediyorsunuz? Ah! Bunun mücadele değil, kutsal değerlere karşı çıkmak olduğunu söyleyin. Demek ben babamın emirlerine, can çekişen anneannemin isteklerine karşı mücadele edeceğim! Bu mümkün değil!"

Morrel bir an sarsıldı.

"Beni anlayacak kadar soylu bir yüreğe sahipsiniz Maximilien ve beni çok iyi anladığınız için sustuğunuzu görüyorum. Mücadele etmek mi? Tanrı beni korusun! Hayır, hayır, tüm gücümü kendi kendimle mücadele etmek ve söylediğiniz gibi gözyaşlarımı içmek için saklayacağım. Babamı üzmeye, anneannemi son anlarında perişan etmeye gelince, bunu asla yapmayacağım!"

"Çok haklısınız," dedi Morrel soğuk bir ifadeyle.

"Tanrım! Bunu ne kadar da rahat söyleyebiliyorsunuz?" diye haykırdı incinen Valentine.

"Bunları size hayran olan bir erkek gibi söylüyorum Matmazel," diye yanıtladı Maximilien.

"Matmazel!" diye haykırdı Valentine. "Demek Matmazel! Ah! Bencil! Umutsuzluğa kapıldığımı görüyor ve beni anlamazmış gibi davranıyorsunuz."

"Yanılıyorsunuz, tam tersine sizi çok iyi anlıyorum. Mösyö de Villefort'u üzmek, Markiz'e itaatsizlik etmek istemiyorsunuz ve yarın sizi kocanıza bağlayacak olan evlilik sözleşmesini imzalayacaksınız."

"Aman Tanrım! Başka ne yapabilirim?"

"Bunu bana sormamanız lazım Matmazel çünkü bu dava için kötü bir yargıcım ve bencilliğim gözlerimi kör edecek," diye yanıtladı boğuk sesi ve sıkılı yumrukları öfkesinin giderek arttığını belli eden Morrel.

"Kabul etmeye hazır olsam bana ne önerecektiniz Morrel? Hadi cevap verin. Kötü sözler söylemeniz değil, öğüt vermeniz gerekiyor."

"Bunu cidden mi söylüyorsunuz, Valentine, bu öğüdü vermeli miyim? Söyleyin."

"Elbette, sevgili Maximilien çünkü yerinde bir öğütse ona uyacağım; sizin etkinize açık olduğumu biliyorsunuz."

"Valentine," dedi Morrel, yerinden oynamış bir tahtayı sökerken, "öfkemi bağışladığınızın kanıtı olarak bana elinizi verin; gördüğünüz gibi kafam tamamen karıştı ve bir saatten beri aklımdan peş peşe çılgınca fikirler geçiyor. Ah! Öğüdümü reddettiğiniz takdirde!"

"Peki, öğüdünüzü dinliyorum."

"İşte öğüdüm Valentine."

Gözlerini göğe kaldıran genç kız iç çekti.

"Ben dilediğimi yapmakta özgürüm," diye devam etti Maximilien, "ikimize yetecek kadar zenginim; karım olmadan dudaklarımın alnınıza değmeyeceğine yemin ederim."

"Beni ürpertiyorsunuz," dedi genç kız.

"Benimle birlikte gelin, sizi kız kardeşimin yanına götüreyim, o size ablalık yapmaya layık bir kadındır; Paris'e geri dönmek için dostlarımızın ailenizin direncini kırmalarını bekleyeceğim taşraya gitmek istemezseniz, Cezayir'e, İngiltere'ye ya da Amerika'ya giden bir gemiye bineriz."

Valentine başını iki yana salladı.

"Bunu bekliyordum Maximilien," dedi, "bu çılgınca bir öğüt ve sizi hemen, 'imkânsız Morrel, imkânsız,' diyerek susturmadığım için ben daha da çılgınım."

"Demek mücadele etmeyi bile denemeden kaderinizin çizdiği yolu izleyeceksiniz?" dedi yüzü moraran Morrel.

"Evet, ölmem gerekse bile!"

"Tamam Valentine, size bir kez daha haklı olduğunuzu tekrarlayacağım. Gerçekten de ben bir çılgınım ve bana tutkunun en makul kişilerin bile gözlerini kör ettiğini kanıtlı-

yorsunuz. Bu yüzden tutkularına kapılmadan akıl yürüten size teşekkür ediyorum. Tamam, bu anlaşılabilir bir şey; yarın, komedi oyunlarını sonlandırmak için uydurulan bir tiyatro formalitesiyle değil, kendi özgür iradenizle Mösyö Franz d'Épinay'ye bağlanacaksınız."

"Bir kez daha umudumu kırıyorsunuz Maximilien! Yarayı hançerle bir kez daha deşiyorsunuz! Kız kardeşiniz bana önerdiğiniz şeyi kabul etseydi ne yapardınız?"

"Matmazel," dedi Morrel kederli bir gülümsemeyle, "ben söylediğiniz gibi bencilim ve bu bencilliğimle, benim yerimde olan birinin ne yapacağını düşünmüyorum. Sizi bir yıldır tanıdığımı, sizi tanıdığım günden beri tüm mutluluk olasılıklarımı sizin aşkınız üzerine kurduğumu, bir gün bana beni sevdiğinizi söylediğinizi ve o günden beri de tüm geleceğimi sizinle birlikte yaşamaya bağladığımı düşünüyorum: Tüm bunlar benim hayatımdı. Artık hiçbir şey düşünmüyorum; sadece kendi kendime, şansımın döndüğünü, cenneti kazandığımı sanırken onu kaybettiğimi söylüyorum. Bu, sadece sahip olduğunu değil ama sahip olmadığını da kaybeden her kumarbazın başına gelir."

Morrel bu sözleri muhteşem bir sükûnetle dile getirdi; bir an için ona sorgulayıcı gözlerle bakan Valentine, Morrel'in bakışlarının yüreğinde şimdiden kopmaya başlayan fırtınanın esintilerine kadar sızmasını engellemeye çalıştı.

"Ama sonuç olarak ne yapacaksınız?" diye sordu Valentine.

"Size elveda deme onuruna erişirken, sözlerimi duyan ve yüreğimin ücra köşelerini okuyan Tanrı'dan sizin için çok dingin, çok mutlu ve benim anıma yer olmayacak kadar dopdolu bir hayat dileyeceğim Matmazel."

"Ah!" diye mırıldandı Valentine.

"Elveda Valentine, elveda!" dedi saygıyla öne doğru eğilen Morrel.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye bağırdı parmaklığın arasından uzattığı eliyle Maximilien'i ceketinden kavrayan

ve âşığının içindeki çalkantıyı fark ederek dışa yansıttığı sükûnetin gerçek olmadığını anlayan genç kız.

"Artık ailenizin başına yeni bir felaket getirmemeye çalışacağım ve benim durumumdaki tüm onurlu ve aşklarına sadık erkeklerin yolundan gideceğim."

"Yanımdan ayrılmadan önce ne yapacağınızı bana söyleyin Maximilien."

Genç adam hüzünle gülümsedi.

"Ah! Söyleyin, yalvarırım söyleyin!" dedi Valentine.

"Kararınız değişti mi Valentine?"

"Değişemez ki, bahtsız! Bunu iyi biliyorsunuz!" diye haykırdı genç kız.

"O zaman elveda Valentine."

Kendisinden beklenmeyen bir güçle parmaklığı sarsan Valentine, Morrel'in uzaklaştığını görünce kollarını parmaklıkların arasından geçirip iki elini birleştirdi.

"Ne yapacaksınız? Bunu bilmek istiyorum!" diye haykırdı. "Nereye gidiyorsunuz?"

"Ah! İçiniz rahat olsun," dedi Maximilien kapının üç adım ötesinde durarak, "niyetim kaderin bana uyguladığı şiddetin sorumluluğunu bir başka adama yüklemek değil. Bir başkası, sizi Mösyö Franz'ın karşısına çıkmak, onu tahrik etmek, onunla düello etmek gibi saçmalıklarla tehdit edecekti. Mösyö Franz'ın bunlarda ne suçu var? Bu sabah onu ilk kez gördüm, şimdiden beni gördüğünü unutmuş olmalı; iki aile arasında evlilikle ilgili görüşmeler yapıldığı sırada benim varlığımdan bile haberi yoktu. Bu yüzden Mösyö Franz ile görülecek bir hesabım yok ve size yemin ederim ki ona hiç öfkelenmeyeceğim."

"Peki o zaman kime öfkeleneceksiniz? Bana mı?"

"Size mi Valentine?! Ah! Tanrı korusun! Kadın kutsaldır, sevilen kadın kutsaldır."

"O zaman kendinize mi kızacaksınız?"

"Suçlu benim, öyle değil mi?" dedi Morrel.

"Maximilien," dedi Valentine. "Maximilien, buraya gelmenizi istiyorum!"

Maximilien tatlı gülümsemesiyle yaklaştı ve yüzünün solukluğu dikkati çekmese hiçbir şeyi olmadığı sanılabilirdi.

"Taparak sevdiğim sevgili Valentine," dedi melodik ve ciddi ses tonuyla, "insanların, ebeveynlerinin ve Tanrı'nın önünde yüzlerini kızartacak bir şey yapmayı akıllarından geçirmemiş olanlar, birbirlerinin yüreğini açık bir kitapmış gibi okuyabilirler. Roman yazmakla hiç uğraşmadım, melankolik bir kahraman değilim, kendimi ne Manfred'in ne de Antony'nin yerine koyarım ama sözlere, karşı çıkışlara, yeminlere gerek duymadan hayatımı size adadım ama şimdi beni terk ediyorsunuz ve böyle davranmakta haklısınız; size bunu söylemiştim ve tekrarlıyorum, neticede beni terk ederek hayatımı mahvediyorsunuz. Valentine, benden uzaklaştığınız anda bu dünyada tek başıma kalacağım. Kız kardeşim kocasının yanında mutlu; kocası benim sadece eniştem, yani bana ancak toplumsal görgü kuralları çerçevesinde bağlı; bu dünyada gereksizleşen varlığıma artık kimsenin ihtiyacı yok. Yapacağıma gelince; son ana kadar evlenmenizi bekleyeceğim çünkü bazen tesadüfün bizim için sakladığı o beklenmedik olasılıklardan birinin gölgesini kaçırmak istemem, netice itibarıyla o zamana kadar Mösyö Franz d'Épinay ölebilir, ona yaklaşacağınız sırada sunağa bir yıldırım düşebilir. İdam mahkûmu için her şey mümkün olabilir ve ona göre hayatının kurtulması söz konusu olduğunda tüm mucizeler gerçekliğin sınırlarına dâhil olabilir. Bu yüzden son ana kadar bekleyeceğim ve felaketim hiçbir çareye, hiçbir umuda yer bırakmaksızın kesinleştiğinde, enişteme gizli bir mektup yazacağım, niyetim hakkında bilgi vermek için bir başka mektubu da Emniyet Müdürlüğü'ne yollayacağım ve Fransa'nın gördüğü en dürüst adamın oğlu olduğum ne kadar doğruysa, bir korunun dibinde, bir hendeğin kenarında, bir nehrin kıyısında beynime bir kurşun sıkacağım."

Valentine'in tüm bedenini çırpıntılı bir titreme kapladı, iki eliyle tuttuğu parmaklığı bıraktı, kolları iki yana düşerken iki iri damla yanaklarından aşağı süzüldü.

Genç adam endişe verici ve kararlı bir ifadeyle karşısında dikildi.

"Ah! Merhamet edin, merhamet edin, yaşayacaksınız, öyle değil mi?"

"Onurum üzerine yemin ederim ki hayır," dedi Maximilien, "ama bundan size ne? Siz görevinizi yerine getireceksiniz ve vicdanınız rahat olacak."

Valentine parçalanan göğsüne kollarıyla bastırarak diz çöktü.

"Maximilien," dedi. "Maximilien, dostum, bu dünyadaki kardeşim, gökyüzündeki eşim, sana benim gibi yapman, kederle yaşaman için yalvarıyorum. Belki bir gün birleşiriz."

"Elveda Valentine!" diye tekrarladı Morrel.

"Tanrım!" dedi ulvi bir ifadeyle iki elini gökyüzüne doğru kaldıran Valentine. "Gördüğünüz gibi kaderine boyun eğen bir kız olarak kalmak için elimden geleni yaptım: Dua ettim, yalvardım, yakardım; dualarıma, yalvarışlarıma, gözyaşlarıma aldırmadınız. Tamam o zaman, ben de vicdan azabından ölmek istemiyorum, utançla ölmeyi tercih ederim. Siz yaşayacaksınız Maximilien ve sizden başka kimseye ait olmayacağım. Saat kaç? Hemen mi? Konuşun, emredin, ben hazırım."

Uzaklaşmak için birkaç adım atmış olan Morrel yeniden geri döndü ve yüzü sevinçten solmuş, yüreği ferahlamış bir halde iki elini parmaklıkların arasından Valentine'e doğru uzattı.

"Valentine," dedi, "sevgili dostum, benimle böyle konuşacaksan beni ölüme terk etmelisin. Beni sizi sevdiğim kadar seviyorsanız, sizi neden zora sokayım? Beni sadece insanlığınızdan dolayı yaşamaya zorluyorsunuz, hepsi bu mu? Bu durumda ölmeyi tercih ederim."

"Aslında bu dünyada beni kim seviyor? O. Tüm kederlerimi kim teselli etti? O. Tüm umutlarım kime bağlı, şaşkın bakışlarım hep kime yöneliyor, kanayan yüreğim kimden destek alıyor? Ona, ondan, hep ondan. Tamam o zaman, sen de haklısın; Maximilien, senin ardından geleceğim, babamın evini, her şeyi terk edeceğim. Ah! Ne kadar nankörüm!" diye haykırdı Valentine hıçkırarak. "Her şeyi!.. Hatta unuttuğum büyükbabamı bile terk ediyorum!"

"Hayır," dedi Maximilien, "onu terk etmeyeceksin. Mösyö Noirtier söylediğin gibi bana yakınlık duyar gibi görünüyor. Bu yüzden kaçmadan önce ona her şeyi anlatacaksın, Tanrı'nın önünde rızasını alarak onun koruyucusu olacaksın, evliliğimizin ardından hemen bizimle gelecek. Bir evladı yerine iki evladı olacak. Bana seninle nasıl konuştuğunu, senin onu nasıl yanıtladığını anlatmıştın; işaretlerin bu dokunaklı dilini hemen öğreneceğim. Hadi Valentine. Ah! Sana bizi bekleyen umutsuzluğun yerine mutluluğu vadediyorum!"

"Ah! Maximilien, üzerimdeki etkini görüyor musun, bana neredeyse söylediğin her şeyi kabul ettiriyorsun, yine de bana söylediklerin çok saçma çünkü babam beni lanetleyecek, onu tanırım, o taşlaşmış kalbiyle beni hiç affetmeyecek. Bu yüzden beni dinleyin Maximilien, bir karmaşa, bir yakarış, bir aksilik ya da ne bileyim herhangi bir olay sayesinde evliliği geciktirebilirsem, beni bekleyeceksiniz, öyle değil mi?"

"Evet, size yemin ederim, tıpkı sizin de bu ürkütücü evliliğin alsa gerçekleşmeyeceğine, sizi belediye başkanının, rahibin önüne sürükleseler bile *hayır* diyeceğinize yemin edeceğiniz gibi."

"Bu dünyada benim için en kutsal şey adına, annem adına yemin ederim Maximilien!"

"O zaman bekleyelim," dedi Morrel.

"Evet, bekleyelim," dedi bu sözler üzerine soluklanan Valentine, "bizim gibi bahtsızları kurtaracak pek çok şey var."

"Size güveniyorum Valentine," dedi Morrel, "yapacağınız her şeyi hakkıyla yerine getireceksiniz; ancak yakarışlarınıza aldırmazlarsa, babanız ve Madam de Saint-Méran, Franz d'Épinay'nin yarın evlilik sözleşmesini imzalaması için çağırtılmasını dayatırlarsa..."

"Size söz verdim Morrel."

"İmza atmak yerine..."

"Sizin yanınıza geleceğim ve birlikte kaçacağız. Ama o zamana dek Tanrı'yı zor durumda bırakmayalım Morrel, hiç görüşmeyelim. Hâlâ yakalanmamış olmamız bir mucize, Tanrı'nın bir iradesi, yakalansaydık, nasıl görüştüğümüz öğrenilseydi, hiçbir çaremiz kalmayacaktı."

"Haklısınız Valentine, ama nasıl haber alacağım..."

"Noter Mösyö Deschamps aracılığıyla."

"Onu tanıyorum."

"Ve ben de inanın size yazacağım. Tanrım! Bu evlilik, Maximilien, bana da sizin kadar iğrenç geliyor!"

"Çok iyi! Sevgili Valentine, size teşekkür ederim," diye yanıtladı Morrel. "Her konuda anlaştık, kaçta geleceğimi öğrendiğimde hemen buraya koşacağım, bu duvarı kollarımın arasında aşacaksınız, kapıda sizi bekleyecek olan arabaya benimle birlikte bineceksiniz, sizi kız kardeşime götüreceğim, orada dilerseniz kimliğinizi belli etmeden ya da her şeyi açıklayarak gücümüzün ve irademizin bilincine varacağız ve kendisini sadece iç çekişlerle savunan bir koyun gibi bizi boğazlamalarına izin vermeyeceğiz."

"Tamam," dedi Valentine, "ben de kendi payıma size üzerinize düşen her şeyi hakkıyla yerine getireceğinizi söylüyorum."

"Ah!"

"Söyleyin bakalım, karınızdan memnun musunuz," diye sordu genç kız hüzünle.

"Taparak sevdiğim Valentine'im, buna evet demek yetmez."

"Olsun, siz öyle söyleyin."

Valentine parmaklıklara yaklaşmış ya da daha doğrusu dudaklarını yaklaştırmıştı ve sözleri, güzel kokan nefesiyle birlikte, ağzını aradaki soğuk ve acımasız engelin diğer yanına yapıştırmış olan Morrel'in dudaklarına doğru süzülüyordu.

"Hoşça kal," dedi Valentine bu mutluluğa bağlanmış bir halde, "hoşça kal!"

"Sizden mektup alacak mıyım?"

"Evet."

"Teşekkürler sevgili eşim! Hoşça kal!"

Masum ve hafif bir öpücüğün sesi yankılanırken Valentine ıhlamur ağaçları arasından kaçtı.

Morrel genç kızın gürgen fidanlığına sürtünen elbisesinin, ayaklarının altında gıcırdayn kumu dinledi son kez, gözlerini böylesine sevilmesine izin veren Tanrı'ya teşekkür etmek için gökyüzüne doğru kaldırdı ve kendisi de az sonra ortadan kayboldu.

Eve dönen genç adam gecenin geri kalanı ve ertesi gün boyunca hiçbir haber alamadan bekledi. Nihayet sonraki gün saat ona doğru Mösyö Deschamps'a doğru gitmek üzereyken yazısını hiç görmese de Valentine'den geldiğini anladığı küçük bir pusula aldı.

Pusulada şunlar yazıyordu:

Gözyaşları, yalvarmalar, dualar hiçbir işe yaramadı. Dün iki saat boyunca Saint-Philippe-du-Roule Kilisesi'ndeydim ve iki saat boyunca yüreğimin derinliklerinden gelen bir sesle Tanrı'ya dua ettim. Tanrı da insanlar gibi duyarsız, evlilik sözleşmesinin saati bu akşam dokuz olarak belirlendi.

Tek bir yüreğim olduğu gibi tek bir sözüm var Morrel ve bu söz size verildi, bu yürek sizin!

Bu akşam saat dokuza çeyrek kala parmaklıkta.

Karınız Valentine de Villefort.

Not: Zavallı anneannem gitgide kötüleşiyor, dün huzursuzluğu taşkınlığa, bugünse taşkınlığı çılgınlığa dönüştü. Onu bu halde terk ettiğimi bana unutturmak için beni çok seveceksiniz, öyle değil mi, Morrel? Evlilik sözleşmesinin bu akşam imzalanacağı sanırım büyükbabam Noirtier'den gizleniyor.

Valentine'den aldığı bilgilerle yetinmeyen Morrel notere gitti. Mösyö Deschamps da imzaların akşam dokuzda atılacağını doğruladı.

Ardından Monte Cristo'nun konağında fazlasını öğrendi. Franz ona bir törenin haberini vermeye gelmişti. Madam de Villefort ise davet edemediği için kendisini bağışlamasını rica etmek için Kont'a mektup yazmıştı; mektupta Mösyö de Saint-Méran'ın ölümünün ve dul karısının rahatsızlığının bu toplantının üzerine serdiği yas tülünün Kont'u rahatsız etmesini istemediğini, ona mutluluklar dilediğini belirtiyordu.

Bir önceki gün Franz, Madam de Saint-Méran'a takdim edilmiş, bu tanışma için ayağa kalkan Markiz ardından hemen yatağına uzanmıştı.

Kolayca anlaşılabilir ki Morrel Kont'unkiler gibi delici bakışların hemen fark edeceği kadar huzursuz bir haldeydi, bu yüzden Monte Cristo ona her zamankinden daha şefkatli yaklaştı, öyle ki Kont'un bu yakın tavırları nedeniyle Morrel iki üç kez her şeyi ona anlatmaya karar vermişti. Ama Valentine'e verdiği sözü hatırlayıp sırrını ruhunun derinliklerinde sakladı.

Genç adam o gün Valentine'in mektubunu yirmi kere okudu. Genç kız ona ilk kez, hem de bu vesileyle yazıyordu! Maximilien bu mektubu her okuyuşunda kendi kendine Valentine'i mutlu etmek için verdiği sözü tekrarlıyordu. Gerçekten de, böyle cesur bir kararı alan genç kız ne kadar da güçlüydü! Her şeyini feda ettiği kişinin ne büyük özverilerini

hak ediyordu! Gerçekten de, âşığının saygısının en öncelikli ve en itibarlı nesnesi olmayı nasıl da hak ediyordu! Hem kraliçe hem de eşti, ona yeterince minnet duyacak ve onu sevecek biri zor bulunurdu.

Morrel, Valentine'in kendisine doğru gelerek. "İşte buradayım Maximilien, hadi beni götürün," diyeceği anı tasvir edilemez bir heyecanla bekliyordu.

Kaçış planını tüm ayrıntılarıyla hazırlamıştı; yabani yoncaların arasına iki merdiven gizlemişti; Maximilien'in bizzat süreceği bir araba hazır bekliyordu; uşağa, ışığa ihtiyaç yoktu; ilk sokağı döndüğünde fenerleri yakacaktı çünkü fazla önlemle göze batıp polisin eline düşmemek gerekiyordu.

Ara sıra tüm bedenine ürpertiler yayılan Morrel, bu parmaklığın üzerine çıktığında Valentine'in inişine destek olacağı ve sadece elini sıktığı ve parmağının ucunu öptüğü o titreyen ve kendini bırakmış bedeni kolları arasında hissedeceği anı düşünüyordu.

Ama öğleden sonra, saatin yaklaştığını hisseden Morrel yalnız kalma ihtiyacı hissetti; kanı kaynıyor, sıradan soruları, sadece bir dostun sesini duymak bile onu rahatsız ediyordu. Odasına kapandı, okumaya çalışsa da, sayfaları gözünün önünden hiçbir şey anlamadan akıp giden kitabı bir kenara attı ve planını, merdivenleri ve arazisini ikinci kez düşünmeye başladı.

Nihayet saat yaklaştı.

Çok seven bir erkek saatlerin kendi halinde ilerlemesine asla izin vermezdi; Morrel kendi saatlerini akşam altıda sekiz buçuğu gösterecekleri şekilde zorladı. Bunun üzerine, harekete geçmenin zamanının geldiğini, sözleşmenin saat tam dokuzda imzalanacağını ama Valentine'in her hâlükârda bu gereksiz imzanın atılmasını beklemeyeceğini düşündü. Böylece, kendi sarkaçlı saati sekiz buçuğu gösterdiği sırada Meslay Sokağı'ndan yola çıktı ve Saint-Philippe-du-Roule'un çanı saat sekizi çalarken kendi bahçesine girdi.

At ve araba Morrel'in hep gizlendiği viran bir kulübenin arkasına saklanmıştı.

Yavaş yavaş hava kararda ve bahçenin yaprakları donuk siyah renkli iri demetler halinde kümelendi.

Bunun üzerine, saklandığı yerden çıkan Morrel yüreği çarparak parmaklığın levhaların arasındaki deliğe bakmaya gitti. Henüz ortada kimse yoktu.

Saat sekiz buçuğu çaldı.

Bekleyerek geçen yarım saat boyunca, Morrel bahçesini boydan boya dolaştı ve gitgide azalan aralıklarla gözünü tahta levhaların arasına yerleştirdi. Bahçe daha da loşlaşıyor ama karanlıkta beyaz elbiseyi sezmeye, sessizlikte ayak seslerini duymaya çalışmak boşuna bir çaba gibi görünüyordu.

Ağaçların arasından fark edilen ev karanlık bir halde beliriyor ve evlilik sözleşmesinin imzalanması gibi önemli bir olayı önceleyen hiçbir görünüm arz etmiyordu.

Morrel ona çeyrek kalayı gösteren saatine baktı ama daha önce iki üç kere duyulan çanın dokuz buçuğu vurması bu yanılgıyı derhal düzeltti.

Valentine'in belirlediği saatin üzerinden şimdiden yarım saat geçmişti. Genç kız saat dokuzdan sonra değil, önce geleceğini söylemişti.

Geçen her saniyenin bir çekiç darbesi gibi genç adamın yüreğine indiği korkunç bir bekleyişti. Hafif bir yaprak gürültüsü, zayıf bir rüzgârın esintisi kulak kesilmesine ve alnını ter basmasına yol açıyordu; o zaman merdivenini düzeltiyor ve zaman kaybetmemek için ayağını ilk basamağa koyuyordu.

Bu endişe ve umut gelgitlerinin, yürek daralmalarının ve ferahlamalarının ortasında kilisenin çanı onu çaldı.

"Ah!" diye mırıldandı Maximilien dehşete kapılarak. "Beklenmedik bir olay yaşanmadıysa sözleşmenin imzalanması bu kadar uzun süremez; tüm olasılıkları değerlendirdim, formaliteler için gerekli zamanı hesapladım, bir aksilik çıkmış olmalı."

Ve bunun üzerine, parmaklığın önünde sıkıntıyla turluyor, kimi zaman da yanan alnını buz gibi demire dayıyordu. Valentine imza töreninden sonra bayılmış olabilir miydi, yoksa kaçması mı engellenmişti? Genç adam sadece her ikisi de umut kırıcı olan bu iki varsayımı düşünebiliyordu.

Sonunda aklına, kaçarken gücü tükenen Valentine'in ağaçlık bir yolun ortasında bayılmış olabileceği geldi.

"Ah! Ya öyleyse," diye haykırdı merdivenin tepesine çıkarak, "onu kendi hatam yüzünden kaybetmiş olacağım."

Bu düşünceyi zihnine esinleyen iblis yakasını hiç bırakmadı ve kulağına, bazı kuşkuları akıl yürütmenin gücü sayesinde gerçekliğe dönüştüren o inatla aynı şeyi tekrarladı. Giderek bastıran karanlığı delmeye çalışan gözleri kasvetli bir ağaçlık yolun altında yerde yatan bir şey görür gibi oluyordu; ona doğru seslenmeyi göze alan Morrel rüzgârın kendisine kesik kesik bir iniltiyi taşıdığını sandı.

Nihayet saat gece on iki buçuğu çaldı, daha uzun süre beklemek imkânsızdı, her şey ihtimal dâhilindeydi; Maximilien'in şakakları şiddetle atıyor, gözlerinden bulutlar geçiyordu; duvara tırmanıp diğer tarafa atladı.

Villefortların bahçesindeydi ve oraya duvarı aşarak girmişti; böyle bir girişimin yol açacağı sonuçları düşündü ama buraya kadar geri adım atmak için gelmemişti.

Birazdan ağaçlıkların sonuna ulaştı. Bulunduğu noktadan evi görebiliyordu.

Morrel o anda, daha önce eve ağaçların arasından baktığında şüphelendiği şeyin gerçekliğinden emin oldu: kutlama günlerine özgü bir şekilde her pencerede ışıkların parladığını görmeyi düşünürken, ayın üzerine yayılan devasa bir bulutun yansıttığı kalın bir perdeyle daha da grileşmiş ve gizlenmiş bir kütleden başka bir şey göremedi.

Ara sıra çılgınca koşuşturan bir ışık ilk katın üç penceresinin önünden geçiyordu. Bu üç pencere Madam de Saint-Méran'ın yatak odasına aitti.

Başka bir ışık kırmızı perdelerin ardında kımıldamadan duruyordu. Bunlar Madam de Villefort'un yatak odasının perdeleriydi.

Morrel tüm bunları tahmin etti. Hayalinde Valentine'i günün her saatinde izlediği için birçok kez bu evi kafasında canladırmaya çalışmıştı, öyle ki evi hiç görmemiş olsa da zihninde şekillendirebiliyordu.

Genç adam bu karanlıktan ve sessizlikten genç kızın randevuya gelmemesinden daha çok korktu.

Kendinden geçen, kederden çılgına dönen, Valentine'i yeniden görmek ve sezdiği felaketin gerçekleşip gerçekleşmediğinden her durumda emin olmak için her şeyi göze almaya karar veren Morrel, ağaçlıkların sınırını aştı ve her yandan görünen çimenliği mümkün olduğunca hızla geçmeye hazırlandığı sırada, hâlâ uzağında olan ve rüzgârın taşıdığı bir ses kendisine kadar ulaştı.

Bu gürültüyü duyunca bir adım geri attı, bedenini şimdiden beline kadar saran yapraklara iyice gömüldü ve karanlığın içinde sesini hiç çıkarmadan ve hiç kımıldamadan bekledi.

Kararını vermişti: Valentine tek başınaysa geçerken ona seslenecekti, Valentine'in yanında birileri varsa onu görecek ve en azından başına bir felaket gelmediğini öğrenmiş olacaktı, eğer başkaları geçerse konuşmalarından bir şeyler çıkarmayı deneyecek ve hâlâ çözülmemiş olan bu sırrı anlamayı başaracaktı.

O sırada ayın kendisini gizleyen bulutun arkasından çıkmasıyla, Morrel kapının önünde Villefort'u ve beraberindeki siyah giysili adamı fark etti. Basamakları inip ağaçlara doğru ilerlediler. Morrel, daha dört adım atmalarına gerek kalmadan siyah giysili adamın doktor d'Avrigny olduğunu anladı. Kendisine doğru geldiklerini gören genç adam istemsizce geriledi ve ağaçların ortasındaki bir çınarın gövdesine çarptığında durmak zorunda kaldı.

Kısa süre sonra iki adamın ayaklarının altındaki kum gıcırdamayı bıraktı.

"Ah! Sevgili doktor," dedi Kraliyet Savcısı, "Tanrı evimi açıkça lanetliyor. Ne korkunç bir ölüm! Ne büyük bir yıkım! Beni teselli etmeye çalışmayın, ne yazık! Yara çok açık ve derin! Öldü, öldü!"

Soğuk bir ter genç adamın alnının buz kesmesine ve dişlerinin takırdamasına yol açtı. Villefort bizzat lanetlendiğini söylediğine göre bu evde kim ölmüş olabilirdi?

"Sevgili Mösyö de Villefort," diye yanıtladı doktor genç adamın korkusunu daha da artıran bir ses tonuyla, "tam tersine, sizi buraya teselli etmek için getirmedim."

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu ürken Kraliyet Savcısı.

"Başınıza gelen bu felaketin ardında belki de daha büyük bir felaket olabileceğini söylemek istiyorum."

"Aman Tanrım!" diye mırıldandı ellerini kavuşturarak. "Bana söyleyecek başka neyiniz var?"

"Yalnız mıyız dostum?"

"Evet, evet, burada bizden başka kimse yok. Ama bu önlemler ne anlama geliyor?"

"Size korkunç bir sır açıklayacağım," dedi doktor. "Oturalım."

Villefort bir bankın üzerine, oturmaktan ziyade yığıldı. Yanında ayakta duran doktor bir elini omzuna koydu. Korkudan buz kesen Morrel bir eliyle alnını tutuyor, diğer elini de çarpıntılarının duyulmasından korktuğu kalbine bastırıyordu.

"Öldü, öldü!" diye tekrarladı yüreğinden gelen bir sesle.

Ve kendisi de öleceğini hissediyordu.

"Anlatın doktor, sizi dinliyorum," dedi Villefort, "indireceğiniz her darbeye hazırım."

"Madam de Saint-Méran kuşkusuz çok yaşlıydı ama sağlığı çok yerindeydi."

Morrel on dakikadır ilk kez soluk aldı.

"Onu keder öldürdü," dedi Villefort, "evet doktor, kederinden öldü! Kırk yıldır Marki'yle birlikte yaşamaya alışması..."

"Sevgili dostum, ölüm nedeni keder değil," dedi doktor. "Nadir rastlansa da keder insanı öldürebilir ama bir günde, bir saatte, on dakikada öldürmez."

Villefort hiç cevap vermeden sadece o ana kadar öne eğmiş olduğu başını yukarı kaldırdı ve ürkmüş gözlerle doktora baktı.

"Can çekiştiği sırada oradaydınız, öyle değil mi?" diye sordu Mösyö d'Avrigny.

"Elbette, bana alçak sesle oradan uzaklaşmamamı söylemiştiniz."

"Madam de Saint-Méran'ı öldüren rahatsızlığın semptomlarını fark ettiniz mi?"

"Kuşkusuz, Madam de Saint-Méran birkaç dakika arayla ve gitgide azalan aralıklarla peş peşe üç ağır kriz geçirdi. Siz geldiğinizde, Madam de Saint-Méran birkaç dakikadır zorlukla nefes alıyordu; o sırada basit sinir kasılmalarından kaynaklandığını sandığım bir kriz daha geçirdi ama onun kolları, bacakları ve boynu kasılmış halde yatağında doğrulduğunu gördüğümde gerçekten dehşete kapıldım. Bunun üzerine yüzünüze baktığımda durumun sandığımdan daha ciddi olduğunu anladım. Krizi atlattığında nabzını saydığınız için gözlerinizi göremedim ve daha yüzünüzü bana doğru çevirmeden ikinci kriz başladı. Bu ikinci kriz ilkinden daha berbattı: Aynı sinirsel çırpınışlarla birlikte ağzı büzüldü ve mosmor oldu. Üçüncü krizde de öldü."

"Daha ilk kriz sırasında bunun tetanos olduğunu anlamıştım; siz de bu düşüncemi doğruladınız."

"Evet, herkesin önünde," diye karşılık verdi doktor, "ama şimdi yalnız olduğumuza göre..."

"Tanrım! Bana ne söyleyeceksiniz, doktor?"

"Tetanosun ve bitkisel maddelerle zehirlenmenin aynı belirtileri gösterdiğini."

Ayakları üzerinde doğrulan Mösyö de Villefort bir an hareketsiz durduktan sonra yeniden bankın üzerine yığıldı.

"Ah! Tanrım! Doktor, bana ne söylediğinizin farkında mısınız?"

Morrel düş mü görüyordu yoksa uyanık mıydı, bunu bilemiyordu.

"Dinleyin," dedi doktor, "bu teşhisimin önemini ve teşhisimi açıkladığım kişinin karakterini biliyorum."

"Bir savcıyla mı yoksa bir dostla mı konuşuyorsunuz?" diye sordu Villefort.

"Şu an için sadece bir dostla. Tetanosun ve bitkisel maddelerle zehirlenmenin belirtileri birbirine o kadar çok benzer ki, şu anda teşhisimin altına imzamı atmamı isteseler tereddüt ederdim. Bu yüzden, bir savcıya değil bir dosta hitap ettiğimi tekrarlayayım. Dost size şunları söylüyor: Kırk beş dakika boyunca Madam de Saint-Méran'ın can çekişmesini, çırpınışlarını, ölümünü izledim. Bana göre Madam de Saint-Méran zehirlenerek öldü, hatta daha da ileri gidip onu hangi zehrin öldürdüğünü söyleyebilirim."

"Mösyö! Mösyö!"

"Her şey ortada, siz de tanık oldunuz: Ağrılı kasılmalarla kesilen uyku hali, beynin aşırı uyarılması, sinir düğümlerinde uyuşukluk. Madam de Saint-Méran kuşkusuz bir tesadüf, belki de bir hata nedeniyle kendisine verilen yüksek doz brüsinden ya da strikninden öldü."

Villefort doktorun elini kavradı.

"Ah! Bu mümkün değil!" dedi. "Tanrım, düş görüyor olmalıyım! Düş görüyorum! Sizin gibi birinin böyle şeyler söylediğini duymak çok korkunç! Size Tanrı adına yalvarıyorum, sevgili doktor, bana yanılmış olabileceğinizi söyleyin!"

"Kuşkusuz, yanılabilirim ama..."

"Ama?"

"Ama bunu hiç sanmıyorum."

"Doktor, bana merhamet edin; birkaç gündür başıma o kadar beklenmedik şeyler geldi ki, sanırım çıldıracağım."

"Madam de Saint-Méran'ı benden başka bir doktor muayene etti mi?"

"Hayır."

"Eczacıdan benim yazmadığım ilaçlar alındı mı?"

"Kesinlikle hayır."

"Madam de Saint-Méran'ın düşmanları var mıydı?"

"Hiç bilmiyorum."

"Onu öldürmekte çıkarı olan biri?"

"Hayır, Tanrım! Hayır, kızım Valentine onun tek mirasçısıydı... Ah! Böyle bir düşünce aklıma gelebilseydi, böyle bir düşünceyi bir an olsun barındıran yüreğimi cezalandırmak için kendimi hançerlerdim."

"Ah!" diye haykırdı bu kez Mösyö d'Avrigny. "Sevgili dostum, inanın burada kimseyi suçlamıyorum, sadece bir kazadan, bir hatadan söz ediyorum, beni anlıyor musunuz? Ama kaza ya da hata, ortadaki gerçek vicdanıma alçak sesle bunu söylüyor ve vicdanımın size yüksek sesle bunu söylemesini istiyor. Siz de bilgi edinin."

"Kimden? Nasıl? Nereden?"

"Tamam. Yaşlı hizmetkâr Barrois efendisi için hazırlanmış bir eriyiği yanlışlıkla Madam de Saint-Méran'a vermiş olamaz mı?"

"Babam için mi?"

"Evet."

"Ama babam için hazırlanmış bir eriyik Madam de Saint-Méran'ı nasıl zehirleyebilir?"

"Bu çok kolay: Zehirlerin bazı hastalıklarda ilaç olarak kullanıldıklarını bilirsiniz; felç de bu hastalıklardan biridir. Mösyö Noirtier'nin yeniden hareket etmesi ve konuşması için her yolu denedikten sonra, son bir çareye başvurmaya karar verdim; yaklaşık üç aydır onu brüsinle tedavi ediyo-

rum; ona yazdığım son eriyikte altı santigram brüsin vardı; Mösyö Noirtier'nin yavaş yavaş artan dozlarla alıştığı ve felçli organlarına hiçbir etkide bulunmayan altı santigram o hariç herkesi öldürebilir."

"Sevgili doktor, Mösyö Noirtier'nin odası ile Madam de Saint-Méran'ınki arasında hiçbir bağlantı yoktur ve Barrois kayınvalidemin odasına asla girmez. Doktor, nihayet size şunu söyleyeceğim, sizin dünyanın en hünerli ve vicdanlı doktoru olduğunuzu bilsem de, her sözünüz her koşulda güneşin ışığına benzeyen bir meşale gibi bana rehberlik etse de, bu kanınıza karşı *errare humanum est*[19] deyişinden destek almaya ihtiyacım var."

"Dinleyin Villefort," dedi doktor, "benim kadar güvendiğiniz bir meslektaşım var mı?"

"Bunu neden soruyorsunuz? Nereye varmak istiyorsunuz?"

"Onu çağırın, ona gördüklerimi ve saptadıklarımı anlatacağım, birlikte otopsi yapacağız."

"Ve zehrin izlerini bulacaksınız?"

"Hayır, zehrin izlerini bulacağız demedim ama sinir sisteminin tahribatını göreceğiz, aleni nefes tıkanmasına neyin sebep olduğunu anlayacağız ve size, 'Sevgili Villefort, bu olay ihmalden kaynaklanıyorsa hizmetkârlarınıza, nefretten kaynaklanıyorsa düşmanlarınıza dikkat edin,' diyeceğiz."

"Aman Tanrım! Bana neler öneriyorsunuz d'Avrigny?" diye karşılık verdi Villefort yıkılmış bir halde. "Bu sırrı sizden başka biri bilirse bir soruşturma zorunlu hale gelecek ve evimde bir soruşturma yapılması mümkün değil! Yine de, isterseniz, kesinlikle gerekli görürseniz bunu kabul edeceğim," dedi Kraliyet Savcısı kendisini toparlayıp doktora endişeyle bakarken. "Gerçekten de, bu davayı sonuçlandırmam gerekebilir. Ama daha şimdiden yüreğimin kederle dolup taştığını görüyorsunuz; doktor, bildiğiniz gibi, herkes bulunduğum mevkiye gelemiyor, yirmi beş yıllık kraliyet

19 İnsan yanılabilir, hata insana özgüdür.

savcılığı çok sayıda düşmanınızın birikmesine yol açıyor, benimkilerin sayısı hayli kabarık. Bu haberin kulaktan kulağa yayılması onları sevinçten coşturacak bir zafer olacak ve beni utançtan yerin dibine gömecek. Doktor, bu dünyevi düşüncelerden dolayı beni bağışlayın. Bir rahip olsaydınız size bunu söylemeye cesaret edemezdim ama siz bir insansınız ve diğer insanları tanıyorsunuz; doktor, doktor, bana hiçbir şey söylemediniz, öyle değil mi?"

"Sevgili Mösyö de Villefort," diye yanıtladı afallayan doktor, "benim ilk görevim insanlığa karşıdır. Bilimin elinden bir şey gelseydi Madam de Saint-Méran'ın hayatını kurtaracaktım ama o öldü, şimdi yaşayanlara karşı görevlerim var. Bu korkunç sırrı yüreklerimizin en ücra köşelerine gömelim. Başkaları bu konuyu eşelerse, suskunluğumu korumamın tıbbi bilgimin yetersizliğine dayandığının söylenmesine izin vereceğim. Yine de Mösyö, araştırmalarınızı dikkatle sürdürün çünkü bu iş burada bitmeyebilir... Eğer suçluyu bulursanız, size, 'Siz savcısınız, istediğinizi yapın,' diyeceğim!"

"Ah! Teşekkürler, teşekkürler doktor!" dedi Villefort tarif edilemez bir sevinçle. "Asla sizden daha iyi bir dostum olmadı."

Ve d'Avrigny'nin verdiği bu ödünü kullanmasından endişelenmiş gibi ayağa kalktı ve doktoru eve doğru götürdü.

Morrel, onların uzaklaşmalarının ardından soluk alına ihtiyacı duyarmış gibi başını çalıların arasından çıkardı ve ay âdeta bir hayalete dönmüş bu solgun yüzü aydınlattı.

"Tanrım, böyle bir şeyi düşünmek bile korkutucu," dedi. "Ama Valentine, Valentine! Zavallı dostum! Bunca kedere dayanabilecek mi?"

Bunları söylerken kırmızı perdeli pencereye ve beyaz perdeli üç pencereye peş peşe baktı. Kırmızı perdeli penceredeki ışık tamamen kaybolmuştu. Kuşkusuz Madam de Villefort ışığını söndürmüştü ve camlara sadece gece lambasının ışığı yansıyordu.

Binanın köşesinde ise, tam tersine, beyaz perdeli pencerelerden birinin açıldığını gördü. Şöminenin üzerindeki bir mum zayıf ışığının huzmelerini dışarıya gönderdiğinde, bir gölgenin bir an için balkona yaslandığı görüldü.

Morrel ürperdi; bir hıçkırık duyuyor gibiydi.

Genellikle çok cesur ve çok güçlü olan ama şu anda aşk ve korku gibi insana özgü en şiddetli iki tutkunun etkisiyle sarsılan ve coşan bu ruhun boş inançlara dayalı sanrılar görmesinde şaşırtıcı bir şey yoktu.

Valentine'in onu saklandığı yerden seçebilmesi imkânsız olsa da, pencerenin gölgesinden kendisine seslendiğini sandı; altüst olmuş zihni ona bunu söylüyor, ateşli yüreği durmadan bunu tekrarlıyordu. Bu çifte yanılgının karşı konulmaz bir gerçekliğe dönüşmesiyle ve gençliğin o anlam verilemeyen atılımlarından biriyle, saklandığı yerden fırladı ve görülmek, Valentine'i ürkütmek, genç kızın ağzından çıkacak istemsiz bir çığlık nedeniyle kendini ele vermek pahasına ayın bir göl gibi genişlettiği ve beyazlaştırdığı çimenliği iki hamlede aştı ve evin önüne dizilmiş tahta portakal ağacı saksılarına ulaştı ve basamakları hızla çıkarak kendisine hiç direnmeyen kapıyı itti.

Valentine onu görmemişti; yukarı kaldırdığı gözleri göğün koyu mavisinde süzülen ve bir gölgeyi andırarak yükselen gümüşrengi bir bulutu izliyor, şiirsel ve coşkulu zihni ona bu bulutun anneannesinin ruhu olduğunu söylüyordu.

Bu arada bekleme odasını geçen Morrel merdivenin kenarına gelmişti; basamaklara serili halılar adımlarını duyulmaz kılıyordu, zaten Morrel, Mösyö de Villefort ile karşılaşmasının bile kendisini ürkütemeyeceği bir taşkınlık noktasına ulaşmıştı. Mösyö de Villefort karşısına çıkarsa, ona yaklaşmaya, kendisini kızına ve kızını kendisine bağlayan bu aşkı hoş görmesini ve onaylamasını rica ederek her şeyi itiraf etmeye karar vermişti; Morrel çıldırmak üzereydi.

Neyse ki kimseyle karşılaşmadı.

Evin iç planı hakkında Valentine'in söylediklerinden çıkardığı sonuçlar işte tam da burada işe yaradı; hiçbir aksilik yaşanmadan merdiveni çıktı ve hangi tarafa yönelmesi gerektiğini düşünürken, neyi ifade ettiğini anladığı bir hıçkırık ona izlemesi gereken yolu gösterdi. Geri döndü; yarı açık bir kapı bir ışığın yansımasının ve inleyen bir sesin kendisine kadar ulaşmasını sağlıyordu. Kapıyı itip içeri girdi.

Bir yüklüğün dibinde, başını kaplayan ve vücut hatlarını belli eden bir çarşafın altında, tesadüf eseri öğrendiği sırdan sonra gözlerine daha ürkütücü görünen ölü yatıyordu.

Yatağın yanında, diz çökmüş, başını geniş bir berjer koltuğun yastıkların arasına gömmüş bir halde titreyerek ve sarsılarak hıçkıran Valentine, birleştirdiği ve kaskatı kesilmiş iki elini görünmeyen başının üzerine koymuştu.

Açık kalan pencereden uzaklaşmıştı ve en duyarsız yürekleri bile etkileyecek yüksek bir sesin vurgularıyla dua ediyordu. Boğazı, kederinin uyguladığı güçlü basıncın etkisiyle daraldığından, aralık dudaklarından hızlı, tutarsız, anlaşılmaz sözcükler dökülüyordu.

Panjurların arasından içeri süzülen ayışığı mumun yaydığı ışığı etkisizleştiriyor ve bu hüzünlü tabloyu kasvetli renkleriyle boyuyordu.

Acıma duygusu pek gelişkin olmayan ve hiçbir şeyden kolayca etkilenmeyen Morrel bu sahneye tepkisiz kalamadı. Bir iç çekti, bir ismi mırıldandı ve kadife koltuğun üzerinde gözyaşlarına boğulmuş, mermer gibi katılaşmış bir baş Correggio'nun Madeleine'i gibi doğrulup ona doğru döndü.

Morrel'i fark eden Valentine hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermedi. Ulvi bir kederle yaralanmış bir yürek sıradan heyecanlardan etkilenmez.

Morrel elini dostuna uzattı. Valentine ise randevuya gelememesinin tek nedeni olarak kasvetli çarşafın altındaki cesedi işaret ederek yeniden hıçkırıklara gömüldü.

Bu odada ikisi de konuşmaya cesaret edemiyor, bir köşede ayakta duran ve parmağını dudaklarına götürmüş olan Ölüm'ün dayattığı sesizliği bozmakta tereddüt ediyordu.

Nihayet söze girmeye ilk önce Valentine cesaret etti.

"Dostum," dedi, "buraya nasıl gelebildiniz? Ne yazık! Bu evin kapısını açan Ölüm olmasaydı size *hoş geldiniz* derdim."

"Valentine," dedi Morrel titreyen bir sesle ve ellerini birleştirerek, "saat sekiz buçuktan beri oradaydım; gelmediğinizi görünce içimi bir endişe kapladı, duvarın üstünden atlayıp bahçeye girdim, o sırada lanetli kazadan söz eden sesler duydum..."

"Kimin sesini?"

Aklına doktor ile Mösyö de Villefort arasında geçen konuşma gelen Morrel ürperdi ve çarşafın arasından o kıvrılmış kolları, o katılaşmış boynu, o mor dudakları görür gibi oldu.

"Hizmetkârlarınızın seslerini duydum ve her şeyi öğrendim," dedi.

"Ama buraya kadar gelmeniz her şeyin mahvolmasına yol açabilir," dedi Valentine hiç ürkmeden ve öfkeye kapılmadan.

"Beni bağışlayın, hemen gidiyorum," dedi Morrel aynı ses tonuyla.

"Hayır, sizi görebilirler, burada kalın."

"Ama ya buraya gelirlerse?"

Genç kız başını iki yana salladı.

"İçiniz rahat olsun, buraya kimse gelmez," dedi Valentine, "işte koruyucumuz orada."

Ve çarşafın vücut hatlarını belli ettiği cesedi gösterdi.

"Ama Mösyö d'Épinay nerede? Yalvarırım söyleyin bana."

"Mösyö Franz sözleşmeyi imzalamak üzere geldiğinde anneanneciğim son nefesini veriyordu."

"Ne yazık!" dedi Morrel bencilce bir sevinçle. Çünkü bu ölümün Valentine'in evliliğini belirsiz bir süre için ertelediğini düşünüyordu.

"Ama acımı daha da artıran, zavallı anneannemin ölürken bu evliliğin bir an önce gerçekleşmesi talimatını vermesi," diye devam etti genç kız Morrel'in sevincini hemen o anda cezalandırırmış gibi. "Tanrım, o da beni koruyacağını sanırken benim isteğime karşı çıkacak şekilde davranıyordu."

"Bir ses geliyor!" dedi Morrel.

İki genç sustu.

Kapının açıldığı ve adımların koridorun parkelerini ve merdivenin basamaklarını gıcırdattığı duyuldu.

"Bu, çalışma odasından çıkan babam," dedi Valentine.

"Ve doktoru yolcu ediyor," diye ekledi Morrel.

"Onun doktor olduğunu nereden biliyorsunuz?" diye sordu şaşıran Valentine.

"Sanıyorum."

Valentine genç adama baktı.

Bu arada sokak kapısının kapandığı duyuldu. Mösyö de Villefort bahçe kapısını da kilitledikten sonra merdivenleri çıktı.

Bekleme salonuna geldiğinde, kendi odasına mı yoksa Madam de Saint-Méran'ın odasına girmek konusunda tereddüt eder gibi durdu. Morrel bir kapının arkasına doğru atıldı. Valentine hiç kıpırdamadı, âdeta ulvi bir keder onu sıradan endişeleri dikkate almayacak kadar duyarsız kılmıştı.

Mösyö de Villefort odasına gitti.

"Artık ne bahçe ne de sokak kapısından çıkabilirsiniz."

Morrel genç kıza şaşkınlıkla baktı.

"Şimdi," dedi Valentine, "uygun ve güvenli tek çıkış büyükbabamın odası."

Ayağa kalktı.

"Gelin," dedi.

"Nereye?" diye sordu Maximilien.

"Büyükbabamın odasına."

"Ben mi, Mösyö Noirtier'nin odasına mı?"

"Evet."

"İyice düşündünüz mü Valentine?"

"Hem de uzun zaman. Bu dünyada ondan başka dostum yok ve ikimizin de ona ihtiyacı var... Gelin."

"Dikkatli olun Valentine," dedi genç kızın söylediğini yapmakta tereddüt eden Morrel, "gözlerimdeki perde kalktı. Buraya gelirken az kalsın aklımı kaçırıyordum. Sevgili dostum, aklınızın başında olduğundan emin misiniz?"

"Evet," dedi Valentine, "ve şu anda canımı sıkan tek şey başında beklemekle görevlendirildiğim zavallı anneannemden geri kalanları yalnız bırakmak."

"Valentine," dedi Morrel, "ölümün kendisi kutsaldır."

"Evet," diye yanıtladı genç kız, "zaten kısa sürecek, hadi gelin."

Valentine koridoru geçerek Noirtier'nin odasına giden bir merdiveni indi. Morrel parmak ucunda onu izliyordu. Sahanlığa geldiklerinde yaşlı hizmetkârla karşılaştılar.

"Barrois," dedi Valentine, "kapıyı kapayın ve kimsenin içeri girmesine izin vermeyin."

İçeri ilk önce kendisi girdi.

Hâlâ en ufak bir gürültüye kulak kesilerek koltuğunda oturan ve yaşlı hizmetkârı tarafından evde olup biten her şeyden haberdar edilmiş olan Noirtier, sabırsız bakışlarını odanın girişine sabitlemişti. Valentine'i gördüğünde gözleri parladı.

Genç kızın yürüyüşünde ve tavırlarında yaşlı adamın dikkatini çeken bir ciddiyet ve ağırbaşlılık vardı. Bunun üzerine, parlayan gözlerine sorgulayıcı bir ifade hâkim oldu.

"Sevgili büyükbaba," dedi yorgun bir ses tonuyla, "beni iyi dinle. Anneannem Saint-Méran'nın bir saat önce öldüğünü ve şu anda dünyada beni seven kimsemin kalmadığını biliyor musun?"

Yaşlı adamın gözlerine derin bir şefkat duygusu yansıdı.

"Bu yüzden kederlerimi ve umutlarımı sadece seninle paylaşmalıyım, öyle değil mi?"

Felçli adam *evet* işareti yaptı.

Valentine, Maximilien'in elini tuttu.

"O zaman, Mösyö'ye iyi bak," dedi.

Yaşlı adam inceleyici ve hafifçe şaşkın bakışlarını Morrel'e yöneltti.

"Bu bey Maximilien Morrel," dedi, "hiç şüphesiz ismini duyduğun Marsilyalı armatörün oğlu."

Evet, diye yanıtladı yaşlı adam.

"Bu, Maximilien'in daha da yüce kılmaya çalıştığı unutulmaz bir isimdir, şu an otuz yaşında ve Légion d'honneur nişanına hak kazanmış bir süvari yüzbaşı."

Yaşlı adam bunu hatırladığını belirtti.

"Tamam o zaman büyükbaba," dedi yaşlı adamın önünde diz çökerek ve bir eliyle de Maximilien'i göstererek, "onu seviyorum ve sadece onun olacağım! Beni bir başkasıyla evlendirmeye zorlarlarsa da, ya kendimi öldürteceğim ya da kendimi öldüreceğim."

Felçli adamın gözleri bir yığın karmakarışık düşünceyi yansıtıyordu.

"Büyükbabacığım, Maximilien Morrel'i seviyorsun, değil mi?" diye sordu genç kız.

Evet, diye yanıtladı hiç kımıldamayan yaşlı adam.

"Ve senin çocukların olan bizi babamın iradesine karşı koruyabilirsin, değil mi?"

Noirtier âdeta, "Duruma göre değişir," demek ister gibi zeki bakışlarını Morrel'e çevirdi.

Maximilien durumu anladı.

"Matmazel," dedi, "anneannenizin odasında yerine getirmeniz gereken kutsal bir görev var, izin verir misiniz Mösyö Noirtier ile biraz sohbet edelim?"

"Evet, evet, işte istediğim buydu," dercesine yanıtladı yaşlı adamın gözleri.

Ardından, torununa endişeyle baktı.

"Seni nasıl anlayacağını mı soruyorsun büyükbabacığım?"

Evet.

"Ah! İçin rahat olsun; senin hakkında o kadar çok konuştuk ki, seninle nasıl konuşacağını biliyor."

Ardından derin bir kederle gölgelenmesine rağmen, hayran olunası bir gülümsemeyle Maximilien'e dönerek, "Benim bildiğim her şeyi biliyor," dedi.

Ayağa kalkan Valentine, Morrel'e bir sandalye çekti, Barrois'ya içeriye kimseyi almaması talimatını verdi ve büyükbabasını şefkatle kucakladıktan sonra Morrel'e hüzünle "Hoşça kal," diyerek dışarı çıktı. Bunun üzerine, Noirtier'ye Valentine'in güvenini hak ettiğini ve aralarındaki sırdan haberdar olduğunu belli etmek için sözlüğü, kalemi, kâğıdı aldı ve hepsini lambanın yandığı masanın üzerine koydu.

"Ama Mösyö," dedi, "öncelikle size kim olduğumu, Matmazel Valentine'i nasıl sevdiğimi ve onunla ilgili düşüncelerimi anlatmama izin verin."

Dinliyorum, diye yanıtladı Noirtier.

Görünürde gereksiz bir yükü andıran bu yaşlı adamın, hayata adım atan genç, güzel ve güçlü iki âşığın tek koruyucusu, tek dayanağı, tek danışmanına dönüşmesi çok dokunaklıydı.

Dikkat çekici bir asaletin ve ağırbaşlılığın izlerini taşıyan yüzü titreyerek hikâyesini anlatmaya başlayan Morrel'i derinden etkiliyordu.

Morrel, Valentine'i nasıl tanıdığını, nasıl sevdiğini ve Valentine'in yalıtılmışlığının ve bahtsızlığının ortasında özverisine nasıl karşılık verdiğini anlattı. Ailesinden, mevkisinden, servetinden söz etti ve felçli adam, sorgulayan bakışları üzerine kendisine birçok kez, *Tamam, devam edin,* diye cevap verdi.

"Şimdi," dedi hikâyesinin bu ilk bölümünü tamamlayan Morrel, "size aşkımın ve umutlarımın ardından projelerimizden söz edebilir miyim?"

Evet, diye yanıtladı yaşlı adam.

"İşte aldığımız karar."

Ve bunun üzerine Noirtier'ye kapıda bekleyen arabayı, Valentine'i nasıl kaçırmayı planladığını, onu kız kardeşine götürmeyi düşündüğünü, onunla evleneceğini ve saygı dolu bir bekleyişle Mösyö de Villefort'un kendilerini bağışlamasını umut edeceklerini anlattı.

Hayır, diye yanıtladı Noirtier.

"Hayır mı? Böyle davranmamamız mı gerekiyor?"

Hayır.

"Yani bu projeyi onaylamıyorsunuz, öyle mi?"

Hayır.

"Tamam o zaman, başka bir çözüm daha var," dedi Morrel.

Yaşlı adam bakışlarıyla bu çözümün ne olduğunu sordu:

Nedir?

"Gidip Mösyö Franz d'Épinay'yi bulacağım, bunu Matmazel de Villefort burada yokken söyleyebildiğim için mutluyum, onunla kendisini kibarca davranmaya teşvik edecek biçimde konuşacağım."

Noirtier'nin bakışları sorgulamaya devam etti.

"Ne mi yapacağım?"

Evet.

"İşte. Size söylediğim gibi gidip onu bulacağım, ona Matmazel Villefort ile aramızdaki bağlardan söz edeceğim; makul bir adamsa, inceliğini nişanlısından kendisi vazgeçerek gösterecek ve o andan itibaren ölene dek benim dostluğumu ve bağlılığımı kazanacak; çıkarlarından ya da gülünç kibri kendisini zorladığı için reddederse, ona müstakbel karımı zorlamış olacağını, Valentine'in beni sevdiğini ve benden başkasını sevemeyeceğini belirttikten sonra tüm tercihleri ona bırakarak onunla dövüşeceğim, onu öldüreceğim ya da o beni öldürecek, onu öldürürsem Valentine'le evlenemeyecek; o beni öldürürse Valentine'in onunla evlenmeyeceğinden adım gibi eminim."

Noirtier, dile getirdiği tüm duyguların yansıdığı bu asil ve içten yüz ifadesine, tıpkı renklerin gerçekçi ve düzgün bir resme katabileceği her şeyi eklemesi gibi, onun yakışıklılığını da dikkate alarak tasvir edilemez bir keyifle bakıyordu.

Bununla birlikte, Morrel sözünü bitirdiğinde, Noirtier gözlerini bildiğimiz gibi *hayır* anlamına gelecek şekilde birkaç kere kırpıştırdı.

"Hayır mı?" dedi Morrel. "Yani ilki gibi bu ikinci projeyi de onaylamıyor musunuz?"

Hayır, onaylamıyorum, diye yanıtladı yaşlı adam.

"Ama o halde ne yapmam gerek Mösyö?" diye sordu Morrel. "Madam de Saint-Méran'ın son sözleri torununun evliliğinin hiç geciktirilmemesiyle ilgiliydi. Olayları akışına mı bırakmalıyım?"

Noirtier hiç kımıldamadı.

"Evet, anlıyorum, beklemem gerek," dedi Morrel.

Evet.

"Ama Mösyö, bu zaman kaybı bizi mahvedecek. Tek başına güçsüz kalacak olan Valentine'i bir çocuk gibi zorlayacaklar. Buraya neler olduğunu öğrenmek için mucizevi bir şekilde girdim, mucizevi bir şekilde sizin tarafınızdan kabul edildim ama şansımın her zaman böyle yaver gideceğini düşünemem. Bana inanın, size bu iki karardan başkasını öneremem, bu aceleciliğimi gençliğime verin; bana ikisinden hangisini tercih ettiğinizi bildirin; Matmazel Valentine'in onuruma güvenmesine izin veriyor musunuz?"

Hayır.

"Gidip Mösyö Franz d'Épinay'yi bulmamı mı tercih ediyorsunuz?"

Hayır.

"Aman Tanrım! Tanrı'dan beklediğimiz desteği bize kim verecek?"

Yaşlı adam Tanrı'dan söz edildiğinde alışkanlığı olduğu üzere gözleriyle gülümsedi.

"Tesadüf mü?"

Hayır.

"Siz mi?"

Evet.

"Size ne sorduğumu anlıyorsunuz, öyle değil mi Mösyö? Israrımı bağışlayın çünkü hayatım sizin yanıtınıza bağlı: Bizi siz mi kurtaracaksınız?"

Evet.

"Bundan emin misiniz?"

Evet.

"Buna kefil misiniz?"

Evet.

Ve Noirtier'nin onayını bildiren bu bakışta gücünden olmasa da iradesinden hiç şüphe edilmeyecek bir kararlılık vardı.

"Ah! Teşekkürler Mösyö, yüzlerce kez teşekkürler! Ama Tanrı'nın bir mucizesi sayesinde konuşma, hareket etme yetiniz geri gelmeden, bu koltuğa sessiz ve hiç kımıldamadan bağlanmış bir halde bu evliliğe nasıl karşı çıkabilirsiniz?"

Yaşlı adamın yüzü, hiç kımıldamayan bir yüze yansıyan garip bir gülümseme ile aydınlandı.

"Yani beklemem mi gerekir?" diye sordu genç adam.

Evet.

"Peki ya sözleşme?"

Noirtier'nin yüzünde aynı gülümseme belirdi.

"Sözleşmenin imzalanmayacağını mı söylemek istiyorsunuz?"

Evet.

"Demek sözleşme imzalanmayacak!" diye haykırdı Morrel. "Ah! Beni bağışlayın Mösyö! Böyle mutlu bir haber karşısında kuşku duymama izin verin, sözleşme imzalanmayacak mı?"

Hayır, diye yanıtladı felçli adam.

Morrel bu güvenceye rağmen, inanmakta tereddüt ediyordu. Felçli bir yaşlı adamın bu vaadi çok ilginçti, öyle ki

bir irade gücünden ziyade organlarının güçten düşmesinden kaynaklanıyor olabilirdi; çıldırdığının farkında olmayan delinin gücünün üzerinde şeyler yapabileceğini iddia etmesi doğal değil miydi? Güçsüz olan kaldırdığı yüklerden, ürkek olan devlere meydan okuduğundan, yoksul sahip olduğu hazinelerden, sıradan bir köylü gururu söz konusuysa adının Jupiter olduğundan söz etmez miydi?

Genç adamın kararsızlığını fark eden ya da göstermiş olduğu kararlılığı yeterince ikna edici bulmayan Noirtier bakışlarını Morrel'e sabitledi.

"Ne istiyorsunuz Mösyö?" diye sordu Morrel. "Size hiçbir şey yapmayacağım konusundaki sözümü tekrarlamamı mı?"

Noirtier'nin âdeta bir sözün kendisi için yeterli olmayacağını belli eden sabit ve kararlı bakışları genç adamın yüzünden eline doğru indi.

"Yemin etmemi mi istiyorsunuz Mösyö?"

Evet, diye yanıtladı felçli adam aynı heybetli ifadeyle, *istediğim bu.*

Morrel yaşlı adamın bu yemine büyük bir önem atfettiğini anladı.

Elini uzattı.

"Mösyö d'Épinay'ye karşı harekete geçmek için, vereceğiniz kararı bekleyeceğime onurum üzerine yemin ederim."

Güzel, dedi yaşlı adamın gözleri.

"Şimdi Mösyö, çekilmemi ister misiniz?" diye sordu Morrel.

Evet.

"Matmazel Valentine'i görmeden mi?"

Evet.

Morrel itaat etmeye hazır olduğunu belirten bir işaret yaptı.

"Şimdi Mösyö, oğlunuzun sizi az önce torununuzun yaptığı gibi öpmesine izin verir misiniz?"

Noirtier'nin gözlerinin ifadesinden kuşku duymaya gerek yoktu.

Morrel dudaklarını yaşlı adamın az önce genç kızın öptüğü alnına yapıştırdı.

Ardından onu ikinci kez selamlayıp dışarı çıktı.

Sahanlıkta Valentine'in talimatı üzerine Morrel'i bekleyen yaşlı hizmetkâr onu loş bir koridorun dönemeçlerinden bahçeye açılan bir kapıya götürdü.

Gürgen fidanlığını geçip parmaklığa ulaşan Morrel bir anda duvarın üstüne çıktı ve merdiveniyle arabasının hâlâ kendisini beklediği yabani yoncayla kaplı yan bahçeye indi.

Onca heyecan yaşamasına rağmen daha ferahlamış bir yürekle arabaya bindi ve gece yarısına doğru Meslay Sokağı'ndaki evine döndüğünde kendini yatağa attı, derin bir sarhoşluğa gömülmüşçesine uyudu.

LXXIV

Villefort Ailesinin Yer Altı Mezarlığı

İki gün sonra, sabah ona doğru, Mösyö de Villefort'un evinin önünde büyük bir kalabalık toplanmıştı, cenaze arabalarından ve özel arabalardan oluşan uzun bir konvoyun Saint-Honoré Mahallesi ve Pepinière Caddesi boyunca ilerlediği görülebiliyordu.

Bu arabaların arasında uzun bir yolculuk yapmış gibi görünen garip biçimli bir araba vardı. Siyaha boyanmış ve bu iç karartıcı buluşmaya ilk katılanlardan biri olan bir yük arabasıydı bu.

Bunun üzerine, neler olup bittiğini soranlar, bu arabanın, garip bir tesadüfün eseri olarak Mösyö de Saint-Méran'ın cesedini taşıdığını ve törene tek bir cenaze için gelenlerin iki naaşı izleyecekleri öğrenildi.

Katılım yüksekti, XVIII. Louis'nin ve X. Charles'ın en yüksek mevkilere atadıkları en ateşli, en sadık yandaşlarından olan Saint-Méran markisinin çok sayıdaki dostu, Villefort'un toplumsal görgü kuralları dâhilinde ilişkide olduğu kişilerle birlikte büyük bir kitle oluşturuyordu.

Yetkililere hemen haber verilerek iki konvoyun birlikte yürüyeceği kararlaştırıldı. Ölümün şatafatı gibi bir şatafatla donatılmış ikinci bir araba Mösyö de Villefort'un kapısının önüne getirildi ve yük arabasıyla getirilen tabut cenaze arabasına yerleştirildi.

İki naaş Mösyö de Villefort'un uzun süre önce bütün ailesi için yaptırdığı mahzendeki mezarlığa gömülecekti.

Bu yer altı mezarlığında, babasının ve annesinin on yıllık bir ayrılıktan sonra kavuşacakları zavallı Renée'nin naaşı da vardı.

Cenaze törenleri konusunda hep meraklı olan, hep heyecan duyan Paris, eski aristokrasinin geleneksel düşüncesinin, toplumsal ilişkilerin güvenliğinin ve ilkelere büyük bir kararlılıkla bağlılığın en ünlü temsilcilerinden olan iki ismin ebedî istirahatgâhlarına uğurlanmasına eşlik eden muazzam kortejin geçişini dindar bir suskunlukla izledi.

Beauchamp, Albert ve Château-Renaud aynı cenaze arabasında neredeyse aniden gerçekleşen bu ölümden söz ediyorlardı.

"Madam de Saint-Méran'ı geçen yıl Marsilya'da bir kez daha görmüştüm," diyordu Château-Renaud. "Cezayir'den dönüyordum; sağlığının yerinde, zihninin hep açık olması ve her zaman çok faal bir yaşam sürdürmesi sayesinde yüz yaşına kadar yaşayacakmış gibi görünüyordu. Kaç yaşındaydı?"

"Franz'ın bana söylediğine göre altmış altı," diye yanıtladı Albert. "Ama onu yaşı değil, Marki'nin ölümünün kederi öldürdü; çok sarsıcı bu ölümden sonra kendisini bir daha toparlayamadığı söyleniyor."

"Ölüm nedeni nedir?" diye sordu Beauchamp.

"Söylendiğine göre beyin damarlarının yırtılması ya da şiddetli bir beyin kanaması. İkisi aynı şey değil mi?"

"Hemen hemen aynı."

"Beyin kanaması mı?" dedi Beauchamp. "Buna inanmak çok zor. Hayatım boyunca bir iki kez gördüğüm Madam de Saint-Méran ufak tefek, hatları ince, kanlı canlı değil narin yapılı bir kadındı; Madam de Saint-Méran gibi bir bedene sahip olanların kedere bağlı beyin kanaması geçirmelerine nadir rastlanır."

"Yine de, onu öldüren ister hastalık ister doktor olsun, Mösyö de Villefort ya da daha doğrusu Matmazel Valentine ya da daha daha doğrusu dostumuz Franz sanırım yılda seksen bin frank gelir getiren muhteşem bir mirasın sahibi oldu."

"O ihtiyar Jakoben Noirtier'nin ölümüyle neredeyse iki katına çıkacak bir servet."

"İşte inatçı bir büyükbaba," dedi Beauchamp. "*Tenacem propositi virum.*[20] Sanırım tüm mirasçılarını gömeceğine dair ölümle bahse girdi. Bana göre bunu da başaracak. '93 Konvansiyonu'nun yaşlı üyesi olarak 1814'te Napoléon'a şunları diyordu: 'Gücünüzü kaybediyorsunuz çünkü imparatorluğunuz, gelişirken yorulan genç bir fidan gibi; cumhuriyeti imparatorluğun vasisi olarak kabul edin, uygun bir devlet örgütlenmesiyle savaş alanına geri dönelim, bu durumda size beş yüz bin asker, bir başka Marengo, bir başka Austerlitz vadediyorum. Düşünceler ölmez efendim, bazen uykuya dalarlar ama uyumadan öncekinden daha güçlü bir şekilde uyanırlar.'"

"Ona göre insanlar âdeta düşünceler gibidir; beni endişelendiren tek bir şey var, o da Franz d'Épinay'nin karısından vazgeçmeyen bir büyükbaba ile nasıl anlaşabileceği. Peki Franz nerede?"

"Onu şimdiden aileden biri gibi gören Mösyö de Villefort ile birlikte ilk arabada."

---

20 Niyetinde kararlı insan.

Cenaze arabasını izleyen tüm arabalarda edilen sohbetler neredeyse aynıydı; aniden ve peş peşe gelen bu iki ölüme şaşılıyordu ama kimse Mösyö d'Avrigny'nin gece yarısı gezintisinde Mösyö de Villefort'a açıkladığı korkunç sırdan haberdar değildi.

Yaklaşık bir saatlik bir ilerleyişten sonra, kortej mezarlığın kapısına ulaştı. Hava sakin ve kasvetli, dolayısıyla da gerçekleşmekte olan bu iç karartıcı törenle büyük bir uyum içindeydi. Château-Renaud, ailenin yer altı mezarlığına yönelen gruplar arasında oraya arabayla tek başına gelmiş olan, yüzü çok solgun ve sessiz bir halde iki yanı porsuk ağaçlarıyla çevrili bir yolda yürüyen Morrel'i gördü.

"Siz de mi buradasınız?" dedi genç yüzbaşının koluna giren Château-Renaud. "Demek Mösyö de Villefort'u tanıyorsunuz? Peki sizinle onun evinde neden hiç karşılaşmadık?"

"Mösyö de Villefort'u değil, Madam de Saint-Méran'ı tanıyorum," diye yanıtladı Morrel.

O sırada Albert, Franz'la birlikte yanlarına geldi.

"Bir ortam tanıştırma için kötü bir tercih," dedi Albert, "ama önemli değil, batıl inancımız yok. Mösyö Morrel, size İtalya yolculuğumda bana mükemmel bir yol arkadaşlığı yapan Mösyö Franz d'Épinay'yi tanıştırmama izin verin. Sevgili Franz, Mösyö Maximilien Morrel sen burada değilken tanıştığım ve yüreklilikten, zekâdan ve nezaketten söz ettiğim her konuşmada adını duyacağın muhteşem bir dost."

Morrel bir an için kararsız kaldı. Kendi kendine, gizlice mücadele ettiği bu adama neredeyse dostça bir selam vermesinin kınanacak bir ikiyüzlülük olup olmadığını sordu ama yemininin ve koşulların ciddiyetinin aklına gelmesi üzerine yüzüne hiçbir ifade yansıtmamaya çabaladı ve Franz'ı selamlamakla yetindi.

"Matmazel de Villefort çok kederli, öyle değil mi?" dedi Debray, Franz'a.

"Ah! Mösyö," diye yanıtladı Franz tarifsiz bir hüzünle, "bu sabah kendisini tanıyamayacağım kadar perişandı."

Görünüşte çok sıradan olan bu sözcükler Morrel'in yüreğini parçaladı. Demek bu adam Valentine'i görmüş, onunla konuşmuştu.

Bunun üzerine, kanı kaynayan genç subay yemininden dönme isteğine vargücüyle karşı koyma ihtiyacı duydu.

Château-Renaud'nun koluna girip onu mezarlık çalışanlarının iki tabutu yerleştirdikleri mahzenin önüne götürdü.

"Muhteşem bir mekân," dedi mozoleye göz atan Beauchamp, "yazlık saray, kışlık saray. Yakında siz de aileden olacağınız için ölümünüzden sonra burada ikamet edeceksiniz sevgili d'Épinay. Ben bir filozof olarak, zavallı bedenimin bunca kesmetaşın altına değil, taşrada küçük bir kır evinin ağaçlarının altına gömülmesini isterim. Ölürken çevremdekilere Voltaire'in Piron'a yazdığı gibi, *Eo rus,*[21] diyeceğim ve her şey bitmiş olacak... Hadi biraz canlanın Franz! Karınıza miras kalıyor."

"Aslında Beauchamp katlanılmaz birisiniz," dedi Franz. "Siyasi meseleler size her şeye gülüp geçme alışkanlığını kazandırmış ve siyasi faaliyetlerde bulunan kimseler hiçbir şeye inanmazmış gibi görünüyorlar. Ama Beauchamp, sıradan insanlarla bir arada bulunma onuruna ve bir an için politikadan uzaklaşma mutluluğuna eriştiğinizde, asalarınızı Temsilciler Meclisi'nin ya da Yüksek Meclis'in girişine bıraktığınızda, yüreğinizin sesine kulak vermeye çalışın."

"Ulu Tanrım!" dedi Beauchamp. "Hayat nedir ki? Ölümün bekleme odasında bir mola."

"Beauchamp'a bir türlü ısınamadım," dedi Albert. Ve Debray'yi felsefi yorumlarına devam eden Beauchamp'la baş başa bırakarak, Franz'la birlikte dört adım geri çekildi.

Villefort ailesinin yer altı mezarlığı yaklaşık yirmi ayak yüksekliğinde beyaz taşlarla çevrili bir kare biçimindeydi,

---

21 Kırlara gidiyorum.

bir iç duvar Saint-Méran ve Villefort ailelerine ait bölmeleri ikiye ayırıyordu ve her bölmenin kendi giriş kapısı vardı.

Diğer mezarlarda olduğu gibi, ölülerin etikete benzeyen bir yazıtla ve tutumlu bir yerleştirme yöntemiyle üst üste konularak hapsedildiği o iğrenç çekmecemsi bölmeler yoktu; bronz kapıdan ilk görülen şey, gerçek mezardan bir duvarla ayrılmış olan kasvetli ve iç karartıcı bekleme bölümüydü.

Az önce sözünü ettiğimiz iki kapı, Villefortların ve Saint-Méranların mezarlığına bu duvarın ortasından açılıyordu.

Burada keder Père-Lachaise'i bir kır partisi vermek ya da bir aşk randevusunda bir araya gelmek için ziyaret eden şen şakrak gençlerin şarkılarının, çığlıklarının ya da koşuşturmalarının rahatsızlığı hissedilmeden, sessiz bir kendinden geçiş ya da mezarda yatanın gözyaşlarıyla ıslanmış bir dua ile özgürce dışavurulabilirdi.

İki tabut Saint-Méran ailesine ayrılan bölmeye alınarak, önceden hazırlanmış ve ölümlü emanetlerini bekleyen dört ayaklı desteklerin üzerlerine yerleştirildi; bu kutsal bölmeye sadece Villefort, Franz ve birkaç yakın akraba girdi.

Dinî törenler kapıda tamamlanmış olduğu ve bir söylev verilmeyeceği için cenazeye katılanlar oradan ayrıldılar; Château-Renaud, Albert ve Morrel bir yana, Debray ve Beauchamp da diğer yana doğru çekildiler.

Franz, Mösyö de Villefort'la birlikte mezarlığın kapısında kaldı; yürürken ilk fırsatta duran Morrel, Franz ve Mösyö de Villefort'un bir yas arabasıyla çıktıklarını gördüğünde bu başbaşalığın kötü bir gidişatın habercisi olduğunu düşündü. Ardından Paris'e döndü ve Château-Renaud ve Albert ile aynı arabada yolculuk etmesine rağmen, iki gencin söylediği tek bir sözü bile duymadı.

Gerçekten de, Mösyö de Villefort, Franz'ın yanından ayrılacağı sırada ona, "Sayın Baron, sizi bir daha ne zaman göreceğim?" demişti.

"Ne zaman isterseniz Mösyö," diye yanıtlamıştı Franz.

"Mümkün olduğunca erken."

"Emrinizdeyim Mösyö. Size eşlik etmemi ister misiniz?"

"Sizi rahatsız etmeyecekse."

"Kesinlikle hayır."

Böylece müstakbel kayınpeder ve müstakbel damat aynı arabaya bindiklerinde, onları gören Morrel haklı olarak ciddi endişelere kapılmıştı.

Villefort ve Franz Saint-Honoré Mahallesi'ne geri döndü.

Kraliyet Savcısı kimsenin odasına girmeye, karısıyla ya da kızıyla konuşmaya gerek duymayıp genç adamı çalışma odasına götürdü ve bir sandalye gösterdi.

"Mösyö d'Épinay, ilk bakışta zaman kötü seçilmiş gibi görünse de, ölülere itaatin onların tabutuna koymak gereken ilk hediye olduğunu, Madam de Saint-Méran'ın önceki gün ölüm döşeğinde Valentine'in evliliğinin gecikmemesini dilediğini hatırlatmak isterim. Defin işlemlerinin kurallara uygun yapıldığını, Markiz'in vasiyetinin Saint-Méranların tüm servetini Valentine'e bırakmalarının güvencesi olduğunu biliyorsunuz; noter bana dün evlilik sözleşmesinin son halini kaleme almak için gerekli belgeleri gösterdi. Noteri görebilir ve bu belgeleri benim onayımla size iletmesini isteyebilirsiniz. Noter Mösyö Deschamps'ın bürosu Saint-Honoré Mahallesi, Beauvau Meydanı'ndadır."

"Mösyö," diye karşılık verdi d'Épinay, "şu an belki de derin bir kedere gömülmüş olan Matmazel Valentine'in bir evliliği düşünmesi için uygun değildir; aslında, endişelerimi..."

"Valentine'in en büyük arzusu anneannesinin son isteklerini yerine getirmektir," diye araya girdi Mösyö de Villefort, "bu yüzden onun açısından bir sorun olmayacağına kefilim."

"Bu durumda Mösyö," diye yanıtladı Franz, "benim açımdan da hiçbir sakıncası olmayacağından, dilediğinizi

yapabilirsiniz; sözümü verdim ve onu sadece keyifle değil, mutlulukla yerine getireceğim."

"Tamam o zaman, önünüzde hiçbir engel yok," dedi Villefort, "sözleşme üç gün önce imzalanmış olmalıydı, şu anda tamamen hazır. Hemen bugün imzalanabilir."

"Ama ya yas dönemi?" dedi Franz tereddüt ederek.

"İçiniz rahat olsun Mösyö, benim evimde yas kuralları ihmal edilemez. Matmazel de Villefort üç aylığına Saint-Méran'daki topraklarına gidebilir; toprakları dememin nedeni kendisinin mülkün sahibi olmasıdır. Dilerseniz bir hafta sonra orada sakin, gösterişsiz, şatafatsız bir resmî nikâh yapabiliriz. Madam de Saint-Méran torununun o topraklarda evlenmesini isterdi. Nikâhtan sonra Mösyö, siz Paris'e geri dönebilirsiniz, eşiniz de yas dönemini üvey annesiyle birlikte orada geçirir."

"Nasıl isterseniz Mösyö," dedi Franz.

"O zaman lütfen yarım saat bekleyin, Valentine aşağı inecek. Mösyö Deschamps'ı çağırtacağım, sözleşmeyi hemen okuyup imzalarız ve Madam de Villefort, Valentine'i hemen bu akşam topraklarına götürür, biz de bir hafta sonra yanlarına gideriz."

"Mösyö," dedi Franz, "sizden tek bir isteğim var."

"Nedir?"

"Albert de Morcerf'in ve Raoul de Château-Renaud'nun sözleşme sırasında tanıklarım olarak yer almalarını istiyorum."

"Onlara haber vermek için yarım saat yeterlidir; onları kendiniz davet etmeyi mi yoksa çağırtılmalarını mı istersiniz?"

"Kendim gitmeyi tercih ederim Mösyö."

"O zaman sizi yarım saat içinde bekliyorum Baron, bu arada Valentine de hazırlanmış olacak."

Franz, Villefort'u selamlayıp dışarı çıktı.

Sokak kapısı genç adamın ardından kapanır kapanmaz, Villefort, Valentine'e yarım saat içinde aşağı inmesinin ha-

ber verilmesini, noterin ve Mösyö d'Épinay'nin tanıklarının kendisini beklediklerini söyledi.

Bu beklenmedik haber evin içinde büyük bir hareketlilik yarattı. Madam de Villefort buna inanmak istemezken, Valentine yıldırım çarpmış gibi sarsıldı.

Âdeta yardım isteyebileceği birilerini bulmak için etrafına bakındı.

Büyükbabasının yanına inmek istedi ama merdivende rastladığı Mösyö de Villefort koluna girip onu salona götürdü.

Valentine bekleme odasında karşılaştığı yaşlı hizmetkâr Barrois'ya umutsuz bir bakış yöneltti.

Madam de Villefort, Valentine'den biraz sonra beraberindeki Edouard ile salona girdi. Ailevi kederlerden dolayı solgun ve aşırı yorgun olduğu görülüyordu.

Oturup Edouard'ı dizlerinin üstüne yerleştirdi, ara sıra tüm hayatının odak noktasına dönüşen bu çocuğu neredeyse titreyen kollarıyla göğsüne bastırıyordu.

Çok geçmeden avluya giren iki arabanın gürültüsü duyuldu.

Bu arabalardan biri noteri, diğeri ise Franz ve dostlarını getiriyordu.

Birazdan herkes salonda bir araya gelmişti.

Valentine öyle yorgundu ki gözlerinin altından yanaklarına doğru uzanan şakaklarında damarlarındaki morluk seçilebiliyordu.

Franz derin heyecanını dizginleyemiyordu.

Château-Renaud ve Albert birbirlerine şaşkınlıkla baktılar. Başlayacak tören onlara en az biten tören kadar hüzünlü geçecek gibi görünüyordu.

Madam de Villefort gölgeye, kadife bir perdenin gerisine oturmuştu ve sürekli oğluna doğru eğildiği için içinden geçenleri yüzünden okumak zordu.

Mösyö de Villefort her zamanki gibi soğukkanlıydı. Noter belgeleri masaya hukukçulara özgü geleneksel bir yön-

temle dağıttıktan, koltuğuna oturduktan ve gözlüklerini kaldırdıktan sonra Franz'a döndü.

"Épinay baronu Franz de Quesnel siz misiniz?" diye sordu onu çok iyi tanımasına rağmen.

"Evet Mösyö," diye yanıtladı Franz.

Noter başını öne doğru eğdi.

"Mösyö," dedi. "Matmazel de Villefort ile planladığınız evliliğin, Mösyö Noirtier'nin torunu hakkındaki görüşlerini değiştirdiğini ve onu aktarması gereken mirasın tamamından yoksun bıraktığını size Mösyö de Villefort'un ağzından iletmem gerek. Hemen şunu eklemeliyim ki," diye devam etti noter, "vasiyetçi servetinin ancak bir bölümü için reddimirasta bulunması gerekirken, torununu tüm mirasından yoksun bıraktığı için, vasiyet açılacak bir dava ile geçerliliğini yitirecektir."

"Evet," dedi Villefort, "ancak Mösyö d'Épinay'yi, konumum bir skandalın fısıltısından dahi uzak durmamı gerektirdiği için, ben yaşadığım sürece bu vasiyete karşı dava açılmayacağı konusunda şimdiden uyarıyorum."

"Mösyö," dedi Franz, "Matmazel Valentine'in önünde böyle bir konunun açılmasına üzüldüm. Kendisinin, ne kadar eksilirse eksilsin, benimkinden daha büyük olacak serveti hakkında hiçbir bilgi edinmedim. Ailemin Villefortlarla gerçekleşecek olan bu birlikte aradığı tek şey saygı, benimki ise mutluluk."

Valentine algılanamaz bir teşekkür işaretiyle karşılık verirken, gözlerinden dökülen iki damla yaş yanaklarından sessizce aşağı süzülüyordu.

"Zaten Mösyö," dedi müstakbel damadına hitap eden Villefort, "umutlarınızın bir bölümünü kaybetmenize yol açan bu beklenmedik vasiyetin şahsınızın onurunu incitecek hiçbir yanı yok; bu sadece Mösyö Noirtier'nin zihinsel kapasitesinin yetersizliğini gösteriyor. Babamın asıl hoşuna gitmeyen şey, Matmazel de Villefort'un sadece sizinle değil,

herhangi bir kişiyle evlenmesi: Valentine'in kendisinden başka birinin yanına gitmesi onda aynı hüznü uyandıracaktı. Yaşlılık bencildir Mösyö ve Matmazel de Villefort Mösyö Noirtier'ye, Épinay baronesinin gösteremeyeceği sadık bir dostlukla yaklaşıyordu. Babamın içinde bulunduğu talihsiz durum, zihinsel zafiyetinin yoğunlaşmasına izin vermediği ciddi konulardan kendisine söz edilmesine nadiren izin veriyordu. Ve şu anda hafızasında torununun evleneceğini muhafaza etse de, Mösyö Noirtier'nin, küçük damadının adını bile unuttuğuna kesinlikle eminim."

Mösyö de Villefort, Franz'ın bir selamla karşılık verdiği sözlerini tamamlamak üzereyken, salonun kapısının açılmasıyla birlikte Barrois belirdi.

"Beyler," dedi efendilerine böylesine ciddi bir ortamda hitap eden bir hizmetkâr için alışılmamış bir sertlikle, "beyler, Mösyö Noirtier de Villefort, Épinay baronu Franz de Quesnel ile hemen görüşmek istiyor."

Barrois da tıpkı noter gibi herhangi bir isim karışıklığına neden olmamak için Franz'ın tüm isim ve unvanlarını sıralamıştı.

Villefort ürperdi, Madam de Villefort oğlunu dizlerinin arasından bırakırken, Valentine bir heykel gibi solgundu ve sessizce ayağa kalktı.

Albert ve Château-Renaud birbirlerine ilkinden daha şaşkın bir ifadeyle baktılar.

Noter Villefort'a baktı.

"Bu mümkün değil," dedi Kraliyet Savcısı, "zaten Mösyö d'Épinay şu anda salondan ayrılamaz."

"Efendim, Mösyö Noirtier önemli meseleleri Mösyö Franz d'Épinay ile konuşmayı tam da şu anda istiyor," dedi Barrois aynı sert ses tonuyla.

"Büyükbaba Noirtier artık konuşabiliyor mu?" diye sordu Edouard her zamanki densizliğiyle.

Ama kafalar çok karışık ve durum çok ciddi olduğundan bu nüktedan çıkış Madam de Villefort'u bile gülümsetmedi.

"Mösyö Noirtier'ye isteğinin gerçekleşmesinin mümkün olmadığını söyleyin," dedi Villefort.

"Bu durumda, Mösyö Noirtier, beyefendileri kendisinin salona getirileceği konusunda uyarıyor," diye yanıtladı Barrois.

Şaşkınlık doruk noktasına çıktı.

Madam de Villefort'un yüzünde hafif bir gülümseme belirdi. Valentine kendini tutmaya çalışsa da, gözlerini Tanrı'ya şükretmek için tavana kaldırdı.

"Valentine," dedi Mösyö de Villefort, "sizden büyükbabanızın bu yeni fantezisinin ne olduğunu biraz olsun öğrenmenizi rica ediyorum."

Valentine çıkmak için birkaç adım attığında, Mösyö de Villefort fikir değiştirdi.

"Bekleyin," dedi, "size eşlik edeceğim."

"Pardon Mösyö," dedi Franz da, "sanırım Mösyö Noirtier dileklerini bizzat iletmek için beni çağırtıyor. Zaten henüz ona saygılarımı sunma onuruna erişemediğim için bu fırsat beni mutlu edecek."

"Aman Tanrım!" dedi Villefort yüzündeki belirgin endişeyle. "Siz hiç rahatsız olmayın."

"Beni bağışlayın Mösyö," dedi Franz kararlı bir ses tonuyla. "Mösyö Noirtier'ye göstereceğim derin sadakatimle, benden duyduğu tiksintilerin ne kadar yersiz olduğunu kanıtlayacağım bu fırsatı kaçırmak istemiyorum."

Ve Villefort'un kendisini fazla alıkoymasına izin vermeden ayağa kalkan Franz, merdivenleri daha şimdiden eliyle bir kayaya tutunmayı başarmış bir kazazede gibi sevinçle inen Valentine'i izledi.

Mösyö de Villefort ikisinin arkasından gitti.

Château-Renaud ve Morcerf üçüncü kez ilk iki seferden daha büyük şaşkınlıkla bakıştılar.

LXXV

Tutanak

Siyah ceketini giyip koltuğuna oturmuş olan Noirtier bekliyordu.

Gelmesini beklediği üç kişinin içeri girdiğini görünce yaşlı hizmetkârının hemen kapaması için kapıya baktı.

"Dikkatli olun," dedi Villefort, sevincini gizleyemeyen Valentine'e alçak sesle. "Mösyö Noirtier size evliliğinizi engelleyecek şeyler açıklamaya çalışırsa onu anlamazlıktan gelin."

Valentine kızarmasına rağmen cevap vermedi.

Villefort, Noirtier'ye yaklaştı.

"İşte Mösyö Franz d'Épinay," dedi, "onu çağırtmışsınız. O da dileğinizi yerine getirmeye geldi. Bu görüşmeyi uzun zamandır arzu ettiğimize hiç kuşku yok. Size Valentine'in evliliğine karşı çıkmanızın hiçbir temele dayanmadığını kanıtlamasını keyifle izleyeceğim."

Noirtier sadece Villefort'un damarlarındaki kanın daha hızlı akmaya başlamasına neden olan bir bakışla yanıt verdi.

Yaklaşması için Valentine'e bir göz işareti yaptı.

Genç kız büyükbabasıyla konuşmalarına yardımcı olan araçları kullanmanın alışkanlığıyla hemen *anahtar* sözcüğünü buldu.

Bunun üzerine, felçli büyükbabasının bakışlarını iki pencere arasındaki küçük bir konsolun çekmecesine sabitlediğini fark etti.

Gerçekten de, çekmeceyi açtığında içinde bir anahtar buldu. İstediğinin bu olduğunu işaret eden yaşlı adamın bakışları bu kez, yıllardır unutulmuş olan ve içinde işe yaramaz kâğıt yığınlarının bulunduğu sanılan bir yazı masasına yöneldi.

"Yazı masasını mı açmam gerekiyor?" diye sordu Valentine.

Evet, diye yanıtladı yaşlı adam.

"Çekmecelerini mi?"

Evet.

"Her iki yandakileri de mi?"

Hayır.

"Ortadakini mi?"

Evet.

Valentine açtığı çekmeceden bir kâğıt yığını çıkardı.

"Bunları mı istiyorsunuz, büyükbabacığım?"

Hayır.

Valentine çekmecede hiçbir şey kalmayıncaya kadar bütün kâğıt yığınlarını dışarı çıkardı.

"Ama çekmece boşaldı," dedi.

Noirtier gözlerini sözlüğe dikmişti.

"Tamam büyükbabacığım, sizi anlıyorum."

Ve alfabenin tüm harflerini sıralamaya başladı. G harfinde Noirtier durmasını işaret etti.

Valentine sözlükte G ile başlayan sözcükleri *gizli* sözcüğüne kadar okudu.

"Ah! Gizli bir bölme mi var?" diye sordu Valentine.

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Peki gizli bölmenin yerini kim biliyor?"

Noirtier yaşlı hizmetkârın çıktığı kapıyı işaret etti.

"Barrois mı?"

Evet.

"Onu çağırayım mı?"

Evet.

Valentine kapıya gidip Barrois'yı çağırdı.

Bu arada, Villefort'un alnından sabırsızlığın terleri boşalırken, Franz şaşırmış bir halde bekliyordu.

Yaşlı hizmetkâr içeri girdi.

"Barrois," dedi Valentine, "büyükbabam bu konsoldaki anahtarı alıp yazı masasının şu çekmecesini açmamı istedi. Burada sizin bildiğiniz gizli bir bölme varmış, onu açın."

Barrois yaşlı adama baktı.

Söylediğini yapın, dedi Noirtier'nin kavrayışlı bakışları.

İtaat eden Barrois'nın gizli bölmeyi açmasıyla siyah bir şeritle bağlanmış bir kâğıt destesi belirdi.

"İstediğiniz bu mu Mösyö?" diye sordu Barrois.

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Bu kâğıtları kime vermem gerek? Mösyö de Villefort'a mı?"

Hayır.

"Matmazel de Valentine'e mi?"

Hayır.

"Mösyö Franz d'Épinay'ye mi?"

Evet.

Şaşıran Franz bir adım öne çıktı.

"Bana mı Mösyö?" dedi.

Evet.

Franz, Barrois'nın uzattığı kâğıtların kapağına bir göz atarak okumaya başladı:

Ölümümden sonra, dostum General Durand'a verilmek üzere, ölürken kendisi de bu dosyayı büyük bir özenle saklaması talimatıyla oğluna bırakacaktır.

"Tamam Mösyö, bu kâğıtları ne yapmamı istiyorsunuz?" diye sordu Franz.

"Kuşkusuz mühürlü bir şekilde saklamanızı," dedi Kraliyet Savcısı.

Hayır, hayır, diye aceleyle yanıtladı Noirtier.

"Belki de Mösyö'nün okumasını istiyorsunuz, öyle mi?" diye sordu Valentine.

Evet, diye yanıtladı yaşlı adam.

"Sayın Baron, duyduğunuz gibi, büyükbabam sizden bu kâğıtları okumanızı rica ediyor," dedi Valentine.

"O halde oturalım," dedi Villefort sabırsızlıkla, "belli ki biraz zamanımızı alacak."

Yaşlı adamın gözleri oturmalarını işaret etti.

Villefort oturdu ama Valentine babasının koltuğuna yaslanarak ayakta bekledi, Franz da onun önünde duruyor, elinde gizemli kâğıtları tutuyordu.

Okuyun, dedi yaşlı adamın gözleri.

Zarfı açınca salona büyük bir sessizlik çöktü, Franz okumaya başladı:

5 Şubat 1815'te Saint-Jacques Caddesi'ndeki Bonapartçı kulübün toplantı tutanağının özeti.

Franz durdu.

"15 Şubat 1815! Babamın öldürüldüğü gün!"

Valentine ve Villefort sessiz kaldı, yaşlı adamın gözleri net bir şekilde, *Devam edin*, diyordu.

"Babam bu kulüpten çıktıktan sonra ortadan kaybolmuştu," diye ekledi Franz.

Noirtier'nin bakışları *okuyun* demeye devam ediyordu.

Franz devam etti.

Altta imzası olan Topçu Yarbayı Louis-Jacques Beaurepaire'in, Tugay Komutanı General Etienne Duchampy'nin ve Orman ve Su İşletmeleri Genel Müdürü Claude Lecharpal'ın beyanlarıdır:

4 Şubat 1815'te Elba Adası'ndan gelen bir mektup, Bonapartçı kulüp üyelerinin, İmparator'a 1804'ten 1815'e kadar hizmet eden, kısa süre önce XVIII. Louis tarafından Épinay'deki topraklarının baronu ilan edilmesine rağmen Napoléon hanedanlığına tamamen bağlı olması gereken General Flavien de Quesnel'in iyi niyetine ve güvenilirliğine önem vermelerini tavsiye ediyordu.

Bu nedenle, General de Quesnel'e yarınki oturuma katılmasını rica etmek için bir pusula gönderildi. Toplantının yapılacağı evin sokağı ve numarası bildirilmeden, imzalanma-

dan yollanan bu pusula, General'e oturuma katılmak isterse saat dokuzda kendisini almaya geleceklerini bildiriyordu.

Toplantılar saat dokuzdan gece yarısına kadar sürüyordu.

Saat dokuzda General'in evine giden Kulüp Başkanı onun hazır olduğunu gördü ve ona katılım koşullarından birinin toplantı yerini kesinlikle bilmemesi ve gözlerine takılacak bandı açmaya yeltenmemesi olduğunu bildirdi.

Bu koşulu kabul eden General kendisini nereye götürdüklerini öğrenmeye çalışmayacağına dair onuru üzerine yemin etti.

General arabasını hazırlatmıştı ama Başkan ona arabacının gözlerinin açık kalıp geçilen yolları tanıması halinde efendisinin gözlerinin bağlanmasının hiçbir anlamı olmayacağını belirterek bunun imkânsız olduğunu söyledi.

"O halde ne yapacağız?" diye sordu General.

"Benim arabam var," dedi Başkan.

"Demek kendi arabacınızdan, benimkine açmayı tedbirsizlik olarak kabul ettiğiniz bu sırrı bilmesinde bir sakınca görmeyecek kadar eminsiniz?"

"Arabacımız kulübün bir üyesidir," dedi Başkan, "bizi bir danıştay üyesi götürecek."

"O halde, devrilmek dışında bir tehlikeyle karşı karşıya değiliz," dedi General gülerek.

Bu şakayı General'in toplantıya katılmaya hiçbir şekilde zorlanmadığının ve kulübe kendi isteğiyle geldiğinin bir kanıtı olarak kayda geçiyoruz.

Başkan arabaya binen General'e gözlerindeki bandı açmaya çalışmayacağına dair ettiği yemini hatırlattı. General bu koşula hiçbir şekilde karşı çıkmadı. Bu formalite arabada hazır duran bir fularla yerine getirilecekti.

Yolculuk sırasında Başkan General'in bandın altından etrafını görmeye çalıştığını fark edince ona yeminini hatırlattı.

"Ah! Haklısınız!" dedi General.

Araba Saint-Rue Caddesi'nde bir ağacın altında durdu.

General itibarını bilmediği ve sıradan bir kulüp üyesi sandığı Başkan'ın koluna yaslanarak aşağı indi; ağaçlık yol geçilip bir binanın birinci katına çıkıldı ve görüşme odasına girildi.

Toplantı başlamıştı. Bu akşamki tanıştırma için haberdar edilmiş olan kulüp üyeleri tam kadro oradaydı. Salonun ortasına yürüyen General'den bandı çıkarması rica edildi. Bu ricayı hemen yerine getiren General, o zamana kadar varlığından bile haberi olmadığı bir cemiyette bunca tanıdık yüzü görünce şaşırdı.

Ona duygularını sordular ama o Elba Adası'ndan gelen mektubun kendisi hakkında gerekli bilgiyi vermiş olacağını söylemekle yetindi.

Franz ara verdi.

"Babam kralcıydı, onun duygularının sormalarına gerek yoktu, zaten biliyorlardı."

"Sevgili Mösyö Franz," dedi Villefort, "babanızla ilişkimiz de bundan kaynaklanıyordu, aynı düşünceleri paylaşanlar birbirlerine kolayca bağlanır."

Okuyun, diye işaret etti yaşlı adam.

Franz devam etti:

Bunun üzerine Başkan, General'in kendisini daha rahatça ifade edebilmesi için araya girdi ama Quesnel her şeyden önce kendisinden ne istendiğini sordu.

General'e Elba Adası'ndan gelen ve kendisini kulübe destek verebilecek biri olarak tanıtan mektup hakkında bilgi verildi. Bir paragrafın tamamı, Elba Adası'ndan olası bir geri dönüşten ve Marsilyalı armatör Morrel'e ait olan, kaptanlığını imparatora çok sadık birinin yaptığı Pharaon adlı geminin gelişiyle yeni bir mektubun ve daha ayrıntılı bilgilerin iletileceğinden söz ediyordu.

General, kendisine bir kardeş gibi güvenilmesini sağlayan bu mektubun okunması sırasında belirgin bir hoşnutsuzluk ve tiksinti belirtileri gösterdi.

Okuma bitince kaşlarını çatarak sessiz kaldı.

"Sayın General, bu mektup hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu Başkan.

"Kral XVIII. Louis'ye eski imparator adına kendisini devirmeye girişmeyeceğime dair yakın bir tarihte yemin ettim."

Bu kez yanıtı duyguları hakkında yanılgıya düşülmeyecek kadar netti.

"General," dedi Başkan, "bizim için eski imparator diye biri nasıl yoksa Kral XVIII. Louis de yoktur. Sadece on ay önce Fransa'daki görevinden zorla ve ihanetle uzaklaştırılan majesteleri İmparator ve Kral vardır."

"Bağışlayın beyler," dedi General, "sizin için Kral XVIII. Louis olmayabilir ama beni baron ve tuğgeneral yaptığını ve bu iki unvanı onun Fransa'ya bahtiyar bir şekilde dönüşü sayesinde aldığımı asla unutmayacağım bir kral var."

"Mösyö," dedi Başkan ciddi bir ses tonuyla ve ayağa kalkarak, "söylediklerinize dikkat edin; sözleriniz Elba Adası'nda hakkınızda yanlış bilgi edinildiğini ve bizim de yanıltıldığımızı açık bir şekilde kanıtlıyor. Sizinle iletişime geçilmesi size olan güvene, dolayısıyla da sizi onurlandıran bir duyguya dayanıyordu. Şimdi yanıldığımızı anladık. Bir unvan ve bir rütbe sizi bizim devirmek istediğimiz hükümete bağlamış. Sizi bize destek olmanız için zorlamayacağız; kimseyi vicdanına ve iradesine karşı gelerek saflarımıza katmayız ama sizi istemeseniz bile nazik davranmaya zorlayacağız."

"Demek nazik olmayı komplonuzdan haberdar olmak ve bunu ihbar etmemek olarak algılıyorsunuz! Ben buna suç ortaklığı derim. Sizden daha içten davrandığımı görüyorsunuz..."

"Ah! Babacığım," dedi okumaya ara veren Franz, "şimdi seni neden öldürdüklerini anlıyorum."

Valentine, kendini Franz'a bir göz atmaktan alamadı, genç adamın bir oğulun isyanını ifade eden yüzü çok yakışıklıydı.

Villefort, Franz'ın arkasında turluyordu.

Noirtier katı ve saygın tutumunu sürdürerek herkesin yüz ifadesine bakıyordu.

Franz el yazısını okumaya devam etti:

"Mösyö," dedi Başkan, "sizden toplantıya katılmanız rica edildi, kimse sizi buraya zorla getirmedi; gözlerinizin bantlanmasını kabul ettiniz. Bu iki talebi de kabul ettiğinizde, XVIII. Louis'nin tahtını sağlama almaya çalışmadığımızı çok iyi biliyordunuz, aksi takdirde polisten gizlenmek için bu kadar önlem almazdık. Buraya insanların sırlarını öğrenmek için maskeyle gelmek ve ardından size güvenenleri ele vermek için bu maskeyi çıkarmak çok akıllıca bir iş olacaktı. Hayır, hayır, önce şu anda bir rastlantı eseri olarak hüküm süren Kral'dan yana mı yoksa majesteleri İmparator'dan yana mı olduğunuzu açıkça söyleyeceksiniz."

"Ben kralcıyım," diye yanıtladı General, "XVIII. Louis'ye yemin ettim ve yeminime bağlı kalacağım."

Bu sözleri genel bir uğultu izledi ve çok sayıda kulüp üyesinin bakışlarında Mösyö d'Épinay'nin bu küstah sözlerini geri alması talebi okunabiliyordu.

Yeniden ayağa kalkan Başkan sessizliği sağladı.

"Mösyö," dedi, "içinde bulunduğumuz durumun doğuracağı sonuçları anlayacak kadar ciddi ve makul bir adamsınız, hatta bu içtenliğiniz devamında size nasıl davranmamız gerektiği konusunda koşullar dayatıyor. Bu yüzden duyduklarınızı kimseye anlatmayacağınız konusunda onurunuz üzerine yemin edeceksiniz."

General elini kılıcına götürerek haykırdı:

"Onurdan söz etmek istiyorsanız, önce yasaları tanıyacak ve kimseye bir şeyi dayatmayacaksınız."

"Ve siz de Mösyö," diye devam etti Başkan General'in öfkesinden daha ürkütücü bir sükûnetle, "tavsiyeme uyarak kılıcınıza dokunmayacaksınız."

General etrafına bir endişenin başlangıcını belli eden bakışlar yöneltti. Yine de henüz direnci kırılmamıştı; tam tersine vargücüyle, "Yemin etmeyeceğim," diye bağırdı.

"O halde Mösyö, öleceksiniz," diye yanıtladı Başkan sakince.

Mösyö d'Épinay'nin yüzü bembeyaz oldu. Etrafına ikinci kez baktı, kulüp üyelerinin birçoğu fısıldaşıyor ve paltolarının altındaki silahlarını arıyordu.

"General," dedi Başkan, "içiniz rahat olsun; son çareyi uygulamadan önce, sizi ikna etmenin tüm yollarını deneyecek olan onurlu insanların arasındasınız ama aynı zamanda söylediğiniz gibi komplocuların arasında bulunuyorsunuz, sırrımızı biliyorsunuz, bunun bedelini ödemeniz gerek."

Bu sözleri anlamlı bir sessizlik izledi ve General'in hiçbir yanıt vermemesi üzerine Başkan, "Kapıları kapayın," dedi görevlilere.

Bu sözleri de aynı ölüm sessizliği izledi.

Bunun üzerine yürümeye başlayan General kendine hâkim olmak için büyük bir çaba harcayarak, "Bir oğlum var," dedi, "ve katillerin arasında onu düşünmek zorundayım."

"General," dedi Başkan yüce bir ifadeyle, "bir tek kişinin elli kişiye hakaret etme hakkı vardır: Bu onun zayıflığının ayrıcalığıdır. Ancak bu hakkını kulanmakla haksızlık etti. General yemin edin ve bize hakaret etmeyin."

Oturum Başkanı'nın bu üstünlüğü altında bir kez daha ezilen General bir an tereddüt etti ama sonunda Başkan'ın masasına doğru ilerleyerek, "Ne yapmam gerekiyor?" diye sordu.

"İşte bunu okumanız: '5 Şubat 1815 günü akşam saat dokuz ile gece yarısı arasında gördüklerimi ve duyduklarımı

kimseye söylemeyeceğime onurum üzerine yemin eder ve bu yeminime bağlı kalmazsam ölümü hak ettiğimi bildiririm.'"

General birkaç saniye boyunca yanıt vermesini engelleyecek şekilde ürperdi; nihayet o belirgin tiksinti duygusunu yenerek yemini zorlukla duyulacak bir şekilde alçak sesle okudu. Bunun üzerine, birçok kulüp üyesi yemini yüksek ve anlaşılır bir sesle tekrar etmesini istedi, o da söyleneni yaptı.

"Şimdi buradan ayrılmak istiyorum," dedi General, "serbest miyim?"

Ayağa kalkan Başkan, oturuma katılanlardan üçüne kendine eşlik etmelerini işaret etti ve gözlerini bağladığı General'le birlikte arabaya bindi. Üç üyenin arasında kendilerini getiren arabacı da yer alıyordu.

Kulübün diğer üyeleri sessizce ayrıldı.

"Sizi nereye götürmemizi istersiniz?" diye sordu Başkan.

"Sizin mevcudiyetinizden uzak kalacağım herhangi bir yere," diye yanıtladı Mösyö d'Épinay.

"Mösyö," diye yanıtladı Başkan, "dikkatli olun, artık bir oturumda değilsiniz, yanınızda başına buyruk kişiler var, hakaretinizin sorumluluğunu üstlenmek istemiyorsanız onlara hakaret etmeyin."

Ama Mösyö d'Épinay bu tavsiyeyi anlamak yerine şu yanıtı verdi:

"Mösyö, toplantınızda olduğu gibi arabanızda da yürekliniz çünkü dört kişi bir kişiden her zaman güçlüdür."

Başkan arabayı durdurttu.

Ormes rıhtımında nehre inen merdiveninin bulunduğu yere gelmişlerdi.

"Arabayı neden burada durdurdunuz?" diye sordu Mösyö d'Épinay.

"Çünkü Mösyö, bir kişiye hakaret ettiniz ve o kişi bu hakaretinizi dürüst bir şekilde telafi etmeden bir adım daha gitmek istemiyor."

"İşte katletmenin bir yolu daha," dedi omuzlarını silken General.

"Size az önce tanımladığınız o adamlardan biri, yani zayıflığını kalkan olarak kullanan o alçaklardan biriymişsiniz gibi davranmamı istemiyorsanız gürültü çıkarmayın," diye yanıtladı Başkan. "Tek başınıza olduğunuz için tek bir kişiyle dövüşeceksiniz; yanınızda kılıcınız var; benim de bu bastonun içinde bir kılıcım var; tanığınız olmadığı için bu beylerden biri size tanıklık edecek. Şimdi, uygun görürseniz gözlerinizdeki bantı çıkarabilirsiniz."

General gözlerindeki mendili hemen çıkarttı.

"Nihayet," dedi, "şimdi kiminle hesaplaşacağımı öğreneceğim."

Arabanın kapısının açılmasıyla dört adam aşağı indi...

Franz okumaya bir kez daha ara verip alnından boşalan soğuk teri sildi, babasının o ana dek nedeni bilinmeyen ölümünün ayrıntılarını yüksek sesle okurken titreyen ve rengi solan bir oğulu görmekte ürkütücü bir şeyler vardı.

Valentine dua eder gibi ellerini birleştirmişti.

Noirtier, Villefort'a aşağılamanın ve kibrin âdeta ulvi denebilecek bir ifadesiyle bakıyordu.

Franz devam etti:

Söylediğimiz gibi 5 Şubat gecesiydi. Üç gündür eksi beş altı derecelik, içe işleyen bir soğuk vardı; merdiven buz parçalarıyla sertleşmişti, General irikıyımdı, Başkan merdivenin tırabzanlı tarafını ona bıraktı.

İki tanık arkalarından geliyordu.

Karanlık bir geceydi, nehre inen merdiven nemli ve kırağıyla kaplıydı, nehrin siyah, derin sularının birkaç buz parçasını sürükleyerek aktığı görülüyordu.

Tanıklardan biri buharlı bir gemiden bir fener almaya gitti ve bu fenerin ışığında silahlar incelendi.

Başkanınki, söylediği gibi bastonunun içinde taşıdığı, sıradan, rakibininkinden daha kısa bir kılıçtı ve siperi yoktu.

General d'Épinay iki kılıç için kura çekilmesini önerdi: ama Başkan yanıt olarak, düelloya kendisinin neden olduğunu, böylece de herkesin kendi silahını kullanmasını kabul ettiğini söyledi.

Tanıklar ısrar etseler de, Başkan onlara susmalarını söyledi.

Fener yere bırakıldı. İki rakibin iki yana çekilmesiyle döviüş başladı.

Işık iki kılıcı iki şimşek gibi parlatıyordu. Dövüşenler ise, hava çok karanlık olduğundan güçlükle seçilebiliyordu.

Sayın General ordunun en usta kılıç kullananlarından biriydi. Ama ilk hamlelerinde çok acele ettiği için sendeleyerek yere düştü.

Tanıklar öldüğünü sandılar ama kılıcının ona dokunmadığını bilen rakibi kalkması için elini uzattı. Bu durum General'i sakinleştireceği yerde öfkelendirdi ve rakibine yeniden saldırdı.

Ama Başkan bir adım bile gerilemeden onu kılıcıyla karşıladı. Üç kere gerileyen General kendinden geçerek yeniden hamle yaptı.

Üçüncü hamlesinde bir kez daha düştü.

İlk seferinde olduğu gibi ayağının kaydığı sanıldı; yine de yerden kalkmadığını gören tanıklar yanına yaklaşıp onu ayağa kaldırmaya çalıştılar ama onu belinden kavramış olan tanık elinde nemli bir sıcaklık hissetti. Bu kandı.

Yarı baygın General kendine geldi.

"Ah," dedi, "bana rakip olarak alayın kılıç ustalarından biri olan bir kiralık katil gönderdiler."

Hiç yanıt vermeden feneri tutan tanığa yaklaşan Başkan gömleğini kıvırarak iki kılıç darbesinin sıyırdığı kolunu gösterdi; ardından yeleğinin düğmelerini çözerek gömleğini kaldırdı, üçüncü bir darbeyle açılmış olan yarasını gösterdi.

Yine de bir kere bile ses çıkarmamıştı.

Can çekişen General d'Épinay beş dakika sonra öldü...

Franz bu son sözcükleri duyulamayacak ölçüde boğuk bir sesle okumuştu ve bir kez daha ara verip elini bir bulutu kovmak istercesine gözlerine doğru salladı.

Ama bir anlık sessizlikten sonra devam etti:

Başkan kılıcını bastonunun içine yerleştirdikten sonra merdiveni çıkmaya başladı; bu sırada çıktığı basamaklardaki karın üzerinde kan izleri beliriyordu. Henüz merdivenin sonuna varmadan sulardan gelen boğuk bir çalkantı sesi duyuldu: Tanıkların öldüğünü saptadıktan sonra nehre attıkları General'in cesediydi bu.

Böylece General, sanılabileceği gibi bir tuzak sırasında değil, tanıkların önündeki bir düelloda öldü.

Bu belgeyi, günün birinde bu korkunç sahnenin tanıklarından birinin önceden tasarlanmış cinayet ya da onura hakaret suçlamasıyla yargılanması kaygısıyla gerçekleri ortaya koymak için imzaladık.

İmzalayanlar:
Beauregard, Duchampy ve Lecharpel

Franz bir evlat için çok ürkütücü olan bu metni okumayı tamamladıktan, heyecandan rengi solan Valentine bir damla gözyaşını kuruladıktan, titreyerek bir köşeye büzüşmüş Villefort kararlı yaşlı adama yönelttiği yalvaran bakışlarla çöken fırtınanın yönünü değiştirmeyi denedikten sonra, "Mösyö," dedi d'Épinay Noirtier'ye, "bu korkunç olayı tüm ayrıntılarıyla bildiğinize, bunu saygın imzalarla açıkça ortaya koyduğunuza, nihayet bana gösterdiğiniz ilgi henüz sadece bir kedere yol açmış olsa bile, benimle ilgilenir gibi göründüğünüze göre, son bir isteğimi geri çevirmeyin, sonunda zavallı babamı kimin öldürdüğünü bilebilmem için bana Kulüp Başkanı'nın ismini söyleyin."

Villefort kendinden geçmişçesine kapının tokmağını bulmaya çalıştı. Yaşlı adamın vereceği yanıtı herkesten önce

anlayan ve büyükbabasının kolundaki iki kılıç yarasını pek çok kez görmüş olan Valentine bir adım geriledi.

"Tanrı adına! Matmazel," dedi nişanlısına doğru dönen Franz, "iki yaşında yetim kalmama neden olan bu adamın ismini öğrenebilmem için bana yardım edin."

Valentine hiç kımıldamadan suskunluğunu korudu.

"Bakın Mösyö," dedi Villefort, "beni dinleyin, bu korkunç sahneyi daha da uzatmayın; isimler zaten kasten gizlenmiş. Babam da o başkanı tanımıyordur, tanısa bile özel isimler sözlükte yer almadığı için bunu söyleyemeyecektir."

"Ah! Bu ne felaket!" diye haykırdı Franz. "Bunları okurken bana sonuna kadar gitme gücü veren tek umut en azından babamı öldüren kişinin adını öğrenmekti! Mösyö! Mösyö!" diye haykırdı Noirtier'ye dönerek. "Tanrı aşkına! Elinizden geleni yapın... Size bana söylemeniz, açıklamanız için yalvarıyorum..."

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Ah! Matmazel, Matmazel!" diye haykırdı Franz. "Büyükbabanız bana açıklayacağını işaret etti... o adam... Bana yardım edin... onun söylemek istediğini anlıyorsunuz... benden desteğinizi esirgemeyin."

Noirtier sözlüğe baktı.

Franz sözlüğü titreyerek alıp alfabenin harflerini sıralamaya başladı.

B harfini duyan yaşlı adam *evet* işareti yaptı.

"B!" diye tekrarladı Franz.

Genç adamın elleri sözcüklerin üzerinden kaydı ama Noirtier her sözcüğe olumsuz yanıt veriyordu. Valentine başını ellerinin arasına gizledi. Franz nihayet BEN sözcüğüne geldi.

Evet, diye yanıtladı yaşlı adam.

"Siz!" diye haykırdı tüyleri diken diken olan Franz. "Siz, Mösyö Noirtier! Babamı siz mi öldürdünüz?"

Evet, diye yanıtladı azametli bakışlarını genç adama diken Noirtier.

Franz gücü tükenmiş bir halde bir koltuğa yığıldı.

Villefort kapıyı açıp hemen kaçtı çünkü aklından yaşlı adamın korkunç yüreğinin hâlâ barındırdığı o küçücük yaşam kalıntısını yok etmek geçiyordu.

LXXVI

Oğul Cavalcanti'nin Yükselişi

Bu arada, baba Cavalcanti Avusturya imparatorunun ordusundaki görevine değil ama en sıkı müdavimlerinden olduğu Lucca kaplıcalarındaki rulet masasına geri dönmek üzere Paris'ten ayrılmıştı.

Söylemeye gerek yok, Paris'e gelmenin ve baba rolünü görkemle ve ağırbaşlılıkla oynamanın ödülü olarak aldığı paranın tamamını büyük bir titizlikle yanında götürmüştü.

Mösyö Andrea, baba Cavalcanti'den kendisine Marki Bartolomeo ve Markiz Leonora Corsinari'nin oğulları olma onuruna erişmesini sağlayan tüm belgeleri almıştı.

Böylece yabancıları arasına kolayca kabul eden ve onlara oldukları gibi değil, olmak istedikleri kişiler gibi davranan Paris sosyetesiyle yakınlık kurmaya başlamıştı.

Zaten Paris genç bir adamdan ne bekleyebilirdi ki? Kendi dilini biraz konuşması, uygun giyinmesi, iyi kumar oynaması ve para yerine altın ödemesi.

Bir Parisliye, bir yabancıya davranıldığı kadar yakın davranılmadığına kuşku yoktur.

Böylece Andrea on beş gün içinde kendine güzel bir yer edinmişti; ona *Sayın Kont* diye hitap ediliyor, yılda elli bin franklık bir geliri olduğundan, sayın babasının Saravezza taşocaklarına gömülmüş olağanüstü hazinelerinden söz ediliyordu.

Yanında bu hazineden gerçekmiş gibi bahsedilen, sözü geçen bir kişinin, bu taşocaklarını gördüğünü belirtmesi, or-

talıkta dolaşan kuşkulu iddialara bir kesinlik kazandırmış, bu savlar artık gerçekliğe dönüşmüştü.

Monte Cristo bir akşam Mösyö Danglars'ı ziyarete geldiğinde, işte Paris'in, okuyucularımızı içine dâhil ettiğimiz bu sosyete âlemindeydik. Mösyö Danglars dışarı çıkmıştı ama Barones'in kendisini kabul etmeye hazır olduğu söylendiğinde Kont bunu kabul etti.

Aueteuil'deki akşam yemeğinden ve onu izleyen gelişmelerden beri, Monte Cristo'nun ismini duyduğunda Madam Danglars'ın içini sürekli bir ürperti kaplıyordu. Kont, ismi anıldığı sırada orada değilse, kederli duyguları daha da yoğunlaşıyor, Kont'un temiz yüzü, parlayan gözleri, sevecenliğiyle Madam Danglars'ın karşısında bile nezaketiyle belirmesi kısa sürede en ufak şüphe kırıntılarını bile ortadan kaldırıyordu. Barones görünürde böylesine sevimli bir adamın kendisine karşı kötü niyetler besleyeceğine inanamıyordu; zaten en yozlaşmış kişilikler kötülüğü ancak bir çıkara dayanıyorsa kabullenirler; gereksiz ve nedensiz bir kötülük bir anormallik gibi tiksinti vericidir.

Monte Cristo okuyucularımızı daha önce de soktuğumuz süslenme odasına girdiğinde, Barones, kızının Mösyö Cavalcanti'yle birlikte baktığı resimleri kendisine uzatmasını oldukça endişeli bakışlarla izliyordu. Kont'un gelişi her zamanki etkiyi yarattı ve ismini duyduğunda biraz sarsılan Barones hemen ardından onu bir gülümsemeyle karşıladı.

Monte Cristo da bir bakışta içeride olup bitenleri kavradı.

Eugénie Barones'in yanındaki iki kişilik kanepeye yayılmış oturuyordu, Cavalcanti ise ayaktaydı.

Goethe'nin bir kahramanı gibi siyah elbiseler, cilalı ayakkabılar ve beyaz ipekli çoraplar giymiş Cavalcanti, bembeyaz ve bakımlı ellerini sarı saçlarında gezdiriyordu, saçlarında Monte Cristo'nun tavsiyelerine rağmen dayanamayıp küçükparmağına geçirdiği bir elmas parıldıyordu.

Bu hareketine Matmazel Danglars'a yönelttiği içler acısı bakışlar ve bakışlarıyla aynı hedefe yönelen iç çekişler eşlik ediyordu.

Matmazel Danglars her zamanki gibi, yani güzel, soğuk ve alaycıydı. Andrea'nın bir tekini bile gözden kaçırmadığı bu bakışları, bu iç çekişleri, Minerva'nın, bazı filozofların arada sırada Sapho'nun göğsünü de kapladığını iddia ettikleri zırhına çarpmış gibi, kayıp gidiyordu.

Kont'u soğuk bir ifadeyle selamlayan Eugénie sohbetin başlamasını fırsat bilerek çalışma salonuna çekildi. Az sonra içeriden gülüşme sesleriyle, gürültünün piyanonun ilk notalarına karışması üzerine, Monte Cristo, Matmazel Danglars'ın kendisi ve Mösyö Cavalcanti ile birlikte olmak yerine, şan öğretmeni Matmazel Louise d'Armilly ile birlikte kendi âlemine çekilmeyi tercih ettiğini anladı. Bu arada, Madam Danglars ile konuşan ve sohbetin çekiciliğine kapılmış gibi görünen Kont, Mösyö Andrea Cavalcanti'nin huzursuzluğunu, eşiğini aşmaya cesaret edemediği kapıdan içerideki müziği dinleme ve hayranlığını belli etme tarzını inceledi.

Çok geçmeden bankacı geri döndü. İlk önce Monte Cristo'ya, ardından Andrea'ya baktı.

Karısına gelince, ona bazı kocaların karılarını selamladıkları ve bekârların anlamaları için ayrıntılı bir evlilik rehberi yayımlanmasını gerekli kılacak bir selam verdi.

"Bu matmazeller sizi birlikte müzik yapmaya davet etmediler mi?" diye sordu Danglars, Andrea'ya.

"Ne yazık ki hayır Mösyö!" diye yanıtladı Andrea diğerlerinden daha derin bir iç çekişle.

Danglars hemen yöneldiği kapıyı açtı.

Bunun üzerine, iki genç kızın aynı piyanonun önündeki aynı tabureye birlikte oturdukları görüldü. Her zamanki keyiflerine göre ikisi de tek elle çalıyor, bu yöntemde büyük bir gelişme kaydettikleri anlaşılıyordu.

O zaman ilk kez görülen ve Eugénie ile birlikte kapının çerçevesinin arasından, Almanya'da sık rastlanan canlı tablolardan birini oluşturan Matmazel d'Armilly'nin dikkat çekici güzelliği ya da eşsiz zarafeti fark edildi. Perugino'nun bazen bakirelerini resmettiği biraz uzun bir boyna dökülen bukleli saçları, yorgunluktan süzülmüş gözleriyle bir peri gibi ince, sarışın ve ufak tefek bir kadındı. Ciğerlerinin zayıflığından dolayı günün birinde *Kremon Kemanı*'ndaki[22] Antonia gibi şarkı söylerken öleceği söyleniyordu.

Bu harem dairesini hızlı ve meraklı bir bakışla inceleyen Monte Cristo evde adından çok sık söz edilen Matmazel d'Armilly'yi ilk kez görüyordu.

"Biz dışarıda kaldık, öyle mi?" diye sordu bankacı kızına.

Ardından genç adamı küçük salona götürdü ama Monte Cristo ve Barones Andrea'nın ardından kâh tesadüf sayesinde kâh da usta bir manevrayla kapanan kapının aralığından içeriyi göremiyorlardı, zaten bankacı, Andrea'nın ardından gittiğinden Madam Danglars olan biteni fark etmemiş gibi göründü.

Kont, kısa süre sonra, Andrea'nın piyanonun notalarına bir Korsika şarkısıyla eşlik ettiğini duydu.

Kont, kendisine Andrea'yı unutturarak Benedetto'yu hatırlatan bu şarkıyı gülümsemeyle dinlerken, Madam Danglars, Monte Cristo'ya daha o sabah Milano'daki bir iflastan dolayı üç dört yüz bin frank kaybeden kocasının metanetini övüyordu.

Gerçekten de övgüsünde haklıydı çünkü Kont bu durumdan Barones ya da her şeyi öğrenmesini sağlayan yöntemlerden biri sayesinde haberdar olmasa, Baron'un yüz ifadesinden hiçbir sonuç çıkaramazdı.

"Güzel!" diye düşündü Monte Cristo. "Şimdiden kaybettiğini gizlemeyi öğrendi. Bir ay önce bununla övünüyordu."

Ardından yüksek sesle ekledi:

"Ah! Madam, Mösyö Danglars borsayı, kaybettiğini geri kazanacak kadar iyi takip ediyor."

---

22 E. T. A. Hoffmann'ın bir hikâyesi.

"Sizin de aynı yanılgıyı paylaştığınızı görüyorum," dedi Madam Danglars.

"Hangi yanılgıyı?"

"Mösyö Danglars'ın hisse alıp sattığını, aslında bunu hiç yapmaz."

"Ah! Evet, bu doğru Madam, Mösyö Debray'nin bana söylediğini hatırlıyorum... Bu arada Mösyö Debray nerede? Üç dört gündür onu göremiyorum."

"Ben de öyle," dedi Madam Danglars inanılmaz bir rahatlıkla. "Ama başladığınız bir cümle yarıda kaldı."

"Hangisi?"

"Mösyö Debray'nin size bir şey söylediğinden bahsediyordunuz..."

"Ah! Bu doğru, Mösyö Debray bana bu şeytani tutkuya sizin kapıldığınızı söyledi."

"Bundan bir süre keyif aldığımı itiraf ediyorum," dedi Madam Danglars, "ama artık ilgimi hiç çekmiyor."

"Yanılıyorsunuz Madam. Ulu Tanrım! Kaderin olasılıkları geçicidir, eğer ben bir kadın, hem de rastlantının bir bankacının eşi yaptığı bir kadın olsaydım, ticarette her şeyin sonu mutluluk ya da felaket olduğu için, kocamın yaşattığı mutluluğa ne kadar güvenirsem güveneyim, daima kendime ait bağımsız bir servete sahip olmayı hedeflerdim, hatta bu servetin gelirlerini kocamın bilmediği birine teslim etmem gerekse de bundan vazgeçmezdim."

Madam Danglars elinde olmadan kızardı.

"Bakın," dedi Monte Cristo hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi, "dün Napoli hisselerinin iyi para getirdiği söyleniyor."

"O hisselerden bende yok," dedi Barones aceleyle, "ve asla olmadı, aslında Sayın Kont, bence borsadan fazla konuştuk, iki simsara benziyoruz; biraz da şu anda kaderin yaşamlarını altüst ettiği zavallı Villefortlardan söz edelim."

"Onlara ne oldu ki?" diye sordu Monte Cristo büyük bir saflıkla.

"Ama siz de biliyorsunuz, Marsilya'dan yola çıkmalarından üç dört gün sonra Mösyö de Saint-Méran'ı, buraya gelişinden üç dört gün sonra da Madam de Saint-Méran'ı kaybettiler."

"Ah! Bu doğru," dedi Monte Cristo, "bunu duymuştum ama Claudius'un Hamlet'e söylediği gibi, bu bir doğa yasasıdır: Babaları onlardan önce öldü ve babaları için ağladılar; kendileri oğullarından önce ölecekler ve oğulları da onlara ağlayacak."

"Ama hepsi bu değil."

"Hepsi bu değil mi?"

"Hayır, kızlarını evlendireceklerini biliyordunuz..."

"Mösyö Franz d'Épinay ile... Evlilikten vaz mı geçildi?"

"Söylendiğine göre dün sabah Franz evlilik sözünü geri almış."

"Gerçekten mi? Peki bu ayrılığın sebebi biliniyor mu?"

"Hayır."

"Ulu Tanrım, bana neler anlatıyorsunuz Madam! Peki ya Mösyö de Villefort tüm bu bahtsızlıklara nasıl katlanıyor?"

"Her zamanki gibi filozofça."

O sırada Danglars tek başına geri döndü.

"Kızınızı Mösyö Cavalcanti'yle baş başa mı bıraktınız?" dedi Barones.

"Matmazel d'Armilly orada ya, onu insandan saymıyor musunuz?"

Ardından Monte Cristo'ya dönerek, "Şu Prens Cavalcanti çekici bir delikanlı, öyle değil mi Sayın Kont?" diye sordu. "Gerçekten de prens mi?"

"Bundan emin değilim. Bana babasını marki olarak takdim ettiler, kendisi de kont olmalı ama sanırım o da bu unvanı taşımayı pek de umursamıyor."

"Neden?" diye sordu bankacı. "Prensse bununla övünmesi gerekir. Herkesin toplumsal bir konumu vardır. Kökenini reddedenleri sevmem."

"Ah! Siz tam bir demokratsınız," dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Ama aldığınız riskin farkında mısınız?" dedi Barones. "Mösyö de Morcerf tesadüfen buraya gelse, Eugénie'nin, nişanlısını, Mösyö Cavalcanti'yi girmesine hiç izin vermediği bir odada bulacak."

"Tesadüfen demekte haklısınız," diye karşılık verdi bankacı, "çünkü onu o kadar nadir görüyoruz ki, buraya gelmesi gerçekten de bir tesadüf eseri olacak."

"Ne de olsa, buraya gelip kızınızı o gençle birlikte görmesi onu memnun etmeyebilir."

"Onu mu? Ah Tanrım! Yanılıyorsunuz, Mösyö Albert henüz nişanlısını kıskanma onurunu bağışlamadı bize, onu kıskanacak kadar sevmiyor. Zaten memnun olup olmaması umurumda değil!"

"Yine de, şu durumda..."

"Evet, şu durumda, durumumuzu bilmek ister misiniz? Annesinin düzenlediği baloda kızımla bir kere dans etti, Mösyö Cavalcanti'nin onunla üç kere dans etmesini ise fark etmedi bile."

"Sayın Vikont Albert de Morcerf!" diye bildirdi uşak.

Hızla ayağa kalkan Barones kızını haberdar etmek için müzik odasına geçmek üzereyken Danglars onu kolundan tuttu.

"Bırakın, görsün," dedi.

Karısı ona şaşkınlıkla baktı.

Monte Cristo bu küçük müdahaleyi görmezlikten geldi.

İçeri giren Albert çok yakışıklı ve neşeli görünüyordu. Barones'i doğal bir şekilde, Danglars'ı içtenlikle, Monte Cristo'yu sevgiyle selamladı; ardından Barones'e dönerek, "Size Matmazel Danglars'ın nasıl olduğunu sormama izin verir misiniz Madam?" dedi.

"Çok iyi Mösyö," diye yanıtladı Danglars aceleyle, "şu anda küçük salonda Mösyö Cavalcanti'yle müzik çalışıyor."

Albert sakin ve kayıtsız ifadesini muhafaza etti. Belki de içinden biraz öfkelenmişti ama Monte Cristo'nun bakışlarını kendisine sabitlediğini hissediyordu.

"Mösyö Cavalcanti çok başarılı bir tenor," dedi. "Matmazel Danglars da muhteşem bir soprano, ayrıca piyanoyu da Thalberg gibi çalıyor. Çok hoş bir konser olmalı."

"Gerçekten de, mükemmel bir uyum içindeler," dedi Danglars.

Albert, kabalığıyla Madam Danglars'ın yüzünü kızartan bu iğneleyici sözü üstüne alınmamış gibi göründü.

"Ama, en azından üstatların söylediklerine göre ben de müzisyenim," dedi genç adam, "ne garip şey, henüz kendi sesimin bir başka sesle, özellikle de soprano sesleriyle uyumlu hale gelmesini sağlayamadım."

Danglars, "O zaman derdine yan!" dercesine gülümsedi.

"Ayrıca," dedi istediği amaca ulaşmayı umarak, "prens ve kızım dün herkesin hayranlığını kazandı. Mösyö de Morcerf, dün orada değil miydiniz?"

"Hangi prens?" diye sordu Albert.

"Prens Cavalcanti," diye yanıtladı genç adamı bu unvanla anmakta ısrarlı olan Danglars.

"Ah! Bağışlayın," dedi Albert, "prens olduğunu bilmiyordum. Ah! Demek Prens Cavalcanti dün Matmazel Eugénie'yle şarkı söyledi! Gerçekten muhteşem olmalı, bu şarkıyı kaçırdığıma çok üzüldüm. Ama davetinizi kabul edemezdim, annemle Barones Château-Renaud'nun Almanların şarkı söylediği evine gittik."

Morcerf, bir sessizliğin ardından sanki hiçbir şey olmamış gibi, "Matmazel Danglars'a saygılarımı sunmama izin verecek misiniz?" dedi.

"Ah! Bekleyin, rica ederim bekleyin," dedi genç adamı durduran bankacı, "şu mükemmel aryayı duyuyor musunuz, ta ta ta ti ta ta ta, büyüleyici, bitmesini bekleyin... bir saniye daha. Muhteşem! *Bravo! Bravi! Brava!*"

Ve bankacı kendinden geçercesine alkışlamaya başladı.

"Gerçekten de," dedi Albert, "eşsiz bir parça. Kendi ülkesinin müziğine Prens Cavalcanti gibi hâkim olan birine

rastlamak mümkün değil. Prens demiştiniz, öyle değil mi? Zaten prens olmasa da, onu prens yaparlar, bu iş İtalya'da çok kolaydır. Ama hayran olunası şarkıcılarımıza geri dönelim, Mösyö Danglars, bize bir keyif tattırmalısınız, Matmazel Danglars'a ve Mösyö Cavalcanti'ye burada bir yabancı olduğunu hissettirmeden bir şarkı daha söylemelerini rica edin. Biraz uzakta, bir gölgede, görülmeden, görmeden ve böylece dehasını tüm benliğiyle ve yüreğinin tüm coşkusuyla dile getirecek bir müzisyeni rahatsız etmeden müziğin keyfini çıkarmak olağanüstü bir şeydir."

Bu kez genç adamın soğukkanlı tavrı karşısında zor durumda kalan Danglars oldu.

Danglars, Monte Cristo'yu bir kenara çekti.

"Söylesenize," dedi, "bizim âşık hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Doğrusu bana soğuk görünüyor, buna hiç şüphe yok ama elinizden ne gelir? Söz verdiniz!"

"Elbette söz verdim ama kızımı sevmeyen değil, seven bir adamla evlendirmeye. Şuna bakın, mermer gibi soğuk, babası gibi kibirli; daha da zengin olsa, Cavalcantilerin servetine sahip olsa bunu önemsemezdim. İnanın, kızımın bu konuda fikrini sormadım ama kızım zevk sahibi ise..."

"Ah!" dedi Monte Cristo. "Ona olan dostluğum mu gözümü kör ediyor bilemiyorum ama sizi temin ederim ki Mösyö de Morcerf kızınızı mutlu edecek ve babasının mükemmel statüsü sayesinde er geç bir mevkiye yükselecek çekici bir genç."

"Hımm!"

"Bu kuşku neden kaynaklanıyor?"

"Hep geçmişi... o karanlık geçmişi düşünüyorum."

"Ama babanın geçmişi oğlunu ilgilendirmez."

"Elbette, elbette!"

"Hadi, boş endişelerle uğraşmayın; bir ay önce bu evliliğin mükemmel olacağını düşünüyordunuz... Üzgün olduğu-

mu anlıyor musunuz? Size tekrarlayacağım gibi, hiç tanımadığım bu genç Cavalcanti'yi benim evimde gördünüz."

"Ben onu tanıyorum," dedi Danglars, "bu da benim için yeterli."

"Onu tanıyor musunuz? Onun hakkında bilgi mi topladınız?" diye sordu Monte Cristo.

"Buna gerek var mı, birini ilk görüşte tanımak mümkün değil mi?"

"Bundan emin değilim."

"Yine de ona kefil oluyorsunuz?"

"Elli bin franklık düşük bir meblağ için."

"Seçkin bir eğitim almış."

"Hımm!" dedi bu kez Monte Cristo.

"Hem de müzisyen!"

"Bütün İtalyanlar müzisyendir."

"Bakın Kont, bu gence adil davranmıyorsunuz."

"Evet, bunu itiraf ediyorum, Morcerflere verdiğiniz söze rağmen, buraya gelip işleri bozması ve servetini kullanması hoşuma gitmiyor."

Danglars gülmeye başladı.

"Ah! Kont, ilkelere ne kadar bağlısınız! Ama bu işler dünyanın her yerinde böyle."

"Yine de, bu işten vazgeçemezsiniz Sevgili Mösyö Danglars. Morcerfler bu evliliğe çok önem veriyorlar."

"Öyle mi düşünüyorsunuz?"

"Kesinlikle."

"O zaman bunu açıkça belirtsinler. Sevgili Kont, babasının kulağına bir şeyler kaçırmalısınız, o evde çok iyi ağırlanıyorsunuz."

"Ben mi? Bunu da nereden çıkardınız?"

"Elbette düzenledikleri balodan. En eski ahbaplarıyla bile konuşmaya tenezzül etmeyen kibirli Mercedes, herkesi küçümseyen Katalan kontes kolunuza girip sizinle bahçeye çıktı, ağaçlık yollarda gezindi ve ancak yarım saat sonra geri döndü."

"Ah! Baron! Baron!" dedi Albert. "Şarkıyı dinlememize engel oluyorsunuz. Sizin gibi bir müzik meraklısı için bu ne düşüncesizlik!"

"Tamam, tamam, alaycısınız Mösyö," dedi Danglars.

Ardından Monte Cristo'ya dönerek:

"Babasına bu konudan söz etmeyi üstleniyor musunuz?" dedi.

"Siz istiyorsanız, seve seve."

"Ama özellikle kızımı bu kez açıkça ve nihai olarak istesinler, bir tarih ve para koşullarını belirlesinler, ya anlaşalım ya vazgeçelim ama anlayacağınız gibi artık bekleyecek zaman kalmadı."

"Tamam, o zaman evlilik işlemleri başlayacak."

"Size bunu dört gözle beklediğimi söyleyemeyeceğim ama yine de bekliyorum. Bildiğiniz gibi bir bankacı sözünün kölesi olmalıdır."

Ve Danglars, Cavalcanti'nin yarım saat önce yaptığı gibi derin bir iç çekti.

"*Bravi! Bravo! Brava!*" diye bağırdı Morcerf, bankacıyı taklit ederek parçanın sonunu alkışlarken.

Danglars, Albert'e ters ters bakmaya başladığı sırada kulağına alçak sesle bir şeyler iletildi.

"Şimdi dönerim," dedi bankacı Monte Cristo'ya, "beni bekleyin, az sonra belki de size bir şeyler anlatmam gerekecek."

Ve dışarı çıktı.

Barones kocasının yokluğundan istifade ederek, kızının çalışma salonunun kapısını itti, piyanonun önünde Matmazel Eugénie ile yan yana oturan Mösyö Andrea bir yay gibi ayağa fırladı.

Albert, hiç rahatsız olmamış gibi görünen Matmazel Danglars'ı gülümseyerek selamladı, genç kız da ona her zamanki gibi soğuk bir selamla karşılık verdi.

Canı çok sıkılmış gibi görünen Cavalcanti de Morcerf'i selamladı, Vikont da ona küstah bir ifadeyle karşılık verdi.

Bunun üzerine Albert, Matmazel Danglars'ın sesine övgüler düzmeye ve dün akşamki konsere katılamadığı için duyduğu üzüntüyü dile getirmeye başladı.

Kendi başına kalan Cavalcanti, Monte Cristo'yu bir kenara çekti.

"Tamam artık," dedi Madam Danglars, "bu kadar müzik ve iltifat yeter, çay içmeye gelin."

"Hadi gel Louise," dedi Matmazel Danglars dostuna.

Çayın hazır olduğu yan salona geçildi. Kaşıkların fincanlara İngiliz usulünce bırakıldığı sırada kapı açıldı ve oldukça sarsılmış görünen Danglars geri döndü.

Bu huzursuzluğu bilhassa Monte Cristo fark etmişti, bunun üzerine sorgulayan bakışlarını bankacıya yöneltti.

"Yunanistan'daki temsilcimden bir mektup aldım."

"Ah! Demek sizi bunun için çağırdılar." dedi Kont.

"Kral Othon nasılmış?" diye sordu Albert neşeyle.

Danglars ona yanıt vermeden ters ters baktı, Monte Cristo ise yüzünde beliren ve neredeyse hemen silinen acıma ifadesini gizlemek için başını çevirdi.

"Birlikte çıkarız, değil mi?" dedi Albert Kont'a.

"Nasıl isterseniz."

Bankacının bu bakışına bir anlam veremeyen Albert her şeyi çok iyi anlayan Monte Cristo'ya dönerek, "Bana nasıl baktığını gördünüz mü?" dedi.

"Evet," diye yanıtladı Kont, "bakışlarında bir gariplik mi vardı?"

"Öyle sanıyorum ama Yunanistan'dan gelen haberle neyi kastediyor?"

"Bunu nereden bilebilirim ki?"

"Sanırım o ülkede adamlarınız var."

Monte Cristo savuşturulmak istenen bir soru karşısında her zaman yapıldığı gibi gülümsedi.

"Bakın," dedi Albert, "işte size doğru geliyor, Matmazel Danglars'a, işlemeli akiğe iltifat edeceğim, bu arada babası da sizinle konuşacak."

"Ona iltifat edecekseniz, en azından sesine iltifat edin," dedi Monte Cristo.

"Hayır, bunu herkes yapıyor."

"Sevgili Vikont," dedi Monte Cristo, "küstahlığınızın doruğundasınız."

Albert dudaklarındaki gülümsemeyle Eugénie'ye doğru ilerlerken, Danglars Kont'un kulağına eğildi:

"Bana mükemmel bir tavsiyede bulunmuşsunuz," dedi, "şu iki isim hakkında korkunç bir hikâye var: Fernand ve Yanya."

"Şu işe bakın!" dedi Monte Cristo.

"Evet, size bunu anlatacağım ama bu genci buradan götürün, onunla aynı ortamda olmak canımı çok sıkacak."

"Zaten ben de bunu yapıyorum, bana eşlik edecek, şimdi hâlâ babasıyla konuşmamı istiyor musunuz?"

"Her zamankinden daha çok."

"Tamam."

Kont, Albert'e işaret etti. İkisi birlikte hanımları selamlayarak dışarı çıkarken ve Albert, Matmazel Danglars horgörülerine karşı çok kayıtsız bir tavır takınırken, Monte Cristo, Madam Danglars'a bir bankacının karısının geleceğini güvence altına almak konusunda tedbirli davranmasıyla ilgili tavsiyelerini tekrarlıyordu.

Mösyö Cavalcanti savaş alanının galibi gibi görünüyordu.

LXXVIII

Hayde

Albert, Monte Cristo'nun atları bulvarın köşesini döner dönmez Kont'a bakarak, zorlama olduğu sesinin yüksekliğinden anlaşılan bir kahkaha attı.

"Size Kral IX. Charles'ın Saint-Barthélemy'den sonra Caterina de' Medici'ye sorduğu soruyu soracağım: Ne düşünüyorsunuz? Sizce küçük rolümü nasıl oynadım?"

"Hangi konuda?" diye sordu Monte Cristo.

"Rakibimin Mösyö Danglars'ın evine yerleşmesi konusunda."

"Hangi rakip?"

"Hangi rakip olacak? Koruyucusu olduğunuz Mösyö Andrea Cavalcanti!"

"Ah! Böyle kötü şakalar yapmayın Vikont; Mösyö Andrea'yı özellikle de Mösyö Danglars'ın yanında asla korumam."

"Delikanlının korunmaya ihtiyacı olsaydı size sitem edecektim. Ama ne mutlu ki buna ihtiyacı yok."

"Nasıl? Kur yaptığını mı düşünüyorsunuz?"

"Bundan eminim. İç çekerek baygın baygın bakıyor ve âşıklar gibi sevgi sözleri mırıldanıyor; kibirli Eugénie'nin elini öpmeyi arzuluyor. Bak sen, bir mısra oldu! Onurum üzerine yemin ederim ki benim hatam değil. Neyse, önemi yok, işte tekrarlıyorum: Eugénie'nin elini öpmeyi arzuluyor."

"Sadece sizi düşünüyorsa bunun ne önemi var?"

"Böyle demeyin Sevgili Kont, iki yandan hor görülüyorum."

"Hangi iki yandan?"

"Matmazel Eugénie soruma isteksizce yanıt verdi ve sırdaşı Matmazel d'Armilly de hiç yanıt vermedi."

"Evet ama babası size hayranlık besliyor," dedi Monte Cristo.

"O mu? Tam tersine, yüreğime sapına kadar soktuğu binlerce hançer batırdı, tamam, trajedilerde kullanılan hançerlerden ama Mösyö Danglars onları tamamen gerçekmiş gibi saplıyordu."

"Kıskançlık sevginin dışavurumudur."

"Ama ben kıskanmıyorum"

"O kıskanıyor."

"Kimi? Debray'yi mi?"

"Hayır, sizi."

"Beni mi? Beni bir haftada kapı dışarı edeceğine bahse girerim."

"Yanılıyorsunuz Sevgili Vikont."

"Kanıt gösterin."

"Bunu istiyor musunuz?"

"Evet."

"Sayın Kont Morcerf'e, Baron'a resmî evlilik önerisinde bulunmasını rica etmekle görevlendirildim."

"Kim tarafından?"

"Bizzat Baron tarafından."

"Ah!" dedi tüm sevimliliğini takınan Albert. "Sevgili Kont, bunu yapmayacaksınız, öyle değil mi?"

"Yanılıyorsunuz Albert, yapacağım çünkü söz verdim."

"Şuraya bakın," dedi içini çeken Albert, "beni kesinlikle evlendirmek istediğiniz anlaşılıyor."

"Ben herkesle iyi geçinmek isterim ama Debray'ye gelince, onu artık Barones'in evinde hiç görmüyorum."

"Darıldılar."

"Madamla mı?"

"Hayır Mösyö'yle."

"Yoksa bir şeyler mi fark etti?"

"Çok güzel bir şaka!"

"Onun şüphelendiğini mi düşünüyorsunuz?" dedi Monte Cristo sevimli bir saflıkla.

"Ah! Şuraya bakın, Sevgili Kont siz nerelerdeydiniz?"

"Hoşunuza giderse Kongo'da."

"Kongo yeterince uzak değil."

"Sizin Parisli kocaları nereden tanımamı bekliyorsunuz."

"Sevgili Kont, kocalar her yerde aynıdır, herhangi bir ülkede bir kocayı gözlemlediğinizde, bu türün tüm üyelerini tanımış sayılırsınız."

"Ama Danglars ve Debray neden darılmış olabilirler? Çok iyi anlaşıyor gibi görünüyorlardı," dedi Monte Cristo yeniden saf bir ifadeyle.

"Ah! İşte İsis'in gizemlerine geri dönüyoruz ve ben de ermiş değilim. Mösyö Cavalcanti aileye dâhil olunca bunu ona sorarsınız."

Araba durdu.

"İşte geldik," dedi Monte Cristo, "saat daha on buçuk, bana gelin."

"Seve seve."

"Arabam sizi evinize bırakır."

"Hayır, teşekkürler, kupam bizi izlemiş olmalı."

"Gerçekten de öyle," dedi Monte Cristo arabadan aşağı atlarken.

Birlikte, aydınlatılmış salona girdiler.

"Baptistin, bize çay getirin," dedi Kont.

Tek bir söz etmeden dışarı çıkan Baptistin iki saniye sonra peri masallarında olduğu gibi birden servise hazır bir tepsiyle belirdi.

"Aslında Sevgili Kont, size zenginliğinizden dolayı hayranlık beslemiyorum, sizden zengin kişiler de olabilir; nüktedanlığınıza da hayran değilim, Beaumarchais de sizin kadar nüktedandır, benim hayranlık duyduğum şey, size hiç karşılık verilmeden, hemen o anda sanki ne istediğiniz tahmin ediliyormuş gibi hizmet edilmesi, çıngırağı çalış tarzınız, ne istediğinizin bilinmesi ve istediğiniz şeyin daima hazır olması."

"Söylediklerinizde doğruluk payı var. Alışkanlıklarım biliniyor. Örneğin, şimdi göreceksiniz: Çayın yanında bir şey ister misiniz?"

"Elbette, puro içmek isterim."

Monte Cristo zile uzanıp bir kez çaldı.

Ali, bir an sonra muhteşem Lazkiye tütünü doldurulmuş iki tütün çubuğuyla belirdi.

"Bu harika," dedi Morcerf.

"Ama hayır, bu çok basit; Ali çay ya da kahveyle birlikte genellikle tütün içtiğimi bilir: Çay istediğimi, sizinle birlikte geldiğimi biliyor, onu çağırdığımı duyuyor, nedenini düşü-

nüyor ve konukseverliğin özellikle pipoyla belli edildiği bir ülkeden geldiği için bir yerine iki çubuk getiriyor."

"Elbette, bu da diğerleri gibi bir açıklama ama kesin olan şey sizden başka biri.... Ah! Bu duyduğum nedir?"

Ve Morcerf gitar sesine benzeyen seslerin geldiği kapıya doğru eğildi.

"İnanın Sevgili Vikont, bu akşam kendinizi müziğe adamışsınız. Matmazel Danglars'ın piyanosundan kaçarken Hayde'nin guzlasına yakalandınız."

"Hayde ne muhteşem bir isim! Demek Lord Byron'ın şiirleri dışında da adları gerçekten Hayde olan kadınlar varmış."

Elbette, Hayde Fransa'da nadir rastlanan ama Arnavutluk'ta ve Epir'de sık kullanılan bir isimdir; sizin dilinizde iffetlilik, utangaçlık, masumiyet anlamına gelir, siz Parislilerin ifadesiyle onun vaftiz ismidir."

"Ah! Ne kadar hoş!" dedi Albert. "Fransız kadınlarının adının Matmazel İyilik, Matmazel Suskunluk, Matmazel Hristiyan merhameti olmasını ne kadar isterdim! Düşünsenize, Matmazel Danglars'ın adı Claire-Marie-Eugénie yerine Matmazel İffetli-Utangaç-Masum olsaydı, bir evlilik ilanında ne büyük yankı uyandırırdı!"

"Siz çılgınsınız!" dedi Kont. "Yüksek sesle şaka yapmayın, Hayde sizi duyabilir."

"Peki duyarsa kızar mı?"

"Hayır," dedi Kont kibirli bir ifadeyle.

"İyi bir insan mı?" diye sordu Albert.

"Söz konusu olan iyilik değil görevdir: Bir köle efendisine saygısızlık edemez."

"Hadi canım! Kendinizi komik duruma düşürmeyin. Kölelik mi kaldı?"

"Kuşkusuz, Hayde benim kölem olması bunu kanıtlıyor."

"Gerçekten de, ona hiçbir şey yapmıyorsunuz ve başkalarına benzemiyorsunuz. Sayın Monte Cristo kontunun kölesi olmak! Bu nitelik Fransa'da bir mevki kabul edilebilir.

Altınlarınızı harcama biçimine bakılırsa bu mevki yılda yüz bin ekü gelir getirir."

"Yüz bin ekü mü? Zavallı çocuk bundan fazlasına sahipti; dünyaya *Bin Bir Gece Masalları*'ndakileri gölgede bırakacak hazinelerin üzerinde geldi."

"Demek gerçek bir prenses."

"Söylediğiniz gibi, hatta ülkesinin en büyük prenseslerinden biri."

"Bundan kuşkulanıyordum. Ama böyle büyük bir prenses nasıl oldu da köle durumuna düştü?"

"II. Dionysius nasıl öğretmen oldu? Savaşın neticesi Sevgili Vikont, kaderin kaprisi."

"Peki adı bir sır mı?"

"Herkes için evet, Sevgili Vikont ama dostlarımdan biri olan sizin için değil, bundan kimseye bahsetmeyeceksiniz, değil mi, bana söz verir misiniz?"

"Ah! Onurum üzerine!"

"Yanyalı Ali Paşa'nın hikâyesini bilir misiniz?"

"Tepedelenli Ali Paşa'nın mı? Elbette, babam servetini onun yanında görev yaparken kazandı."

"Bu doğru, unutmuşum."

"Ama Hayde'nin Tepedelenli Ali Paşa'yla ne ilgisi var?"

"Onun kızı."

"Nasıl! Ali Paşa'nın kızı mı?"

"Ve de güzel Vasiliki'nin."

"Ve şimdi sizin köleniz mi?"

"Ulu Tanrım! Evet."

"Bu nasıl olur?"

"Bir gün Konstantinopolis pazarında onu satın aldım."

"Bu muhteşem! Sevgili Kont, sizin yanınızdayken yaşanmıyor, düş görülüyor. Şimdi, dinleyin, size soracağım soru saygı sınırlarını aşacak."

"Yine de sorun."

"Onunla dışarı çıktığınıza, onu Opera'ya götürdüğünüze göre..."

"Devam edin."

"Bunu size sormayı göze alabilir miyim?"

"Bana her şeyi sormayı göze alabilirsiniz."

"Tamam o zaman Sevgili Kont, prensesinizi benimle tanıştırın."

"Seve seve ama iki koşulum var."

"Şimdiden kabul ediyorum."

"İlki, onunla tanıştığınızdan kimseye söz etmeyeceksiniz."

"Çok güzel." Morcerf elini uzattı. "Yemin ederim."

"İkincisi, babanızın onun babasının hizmetinde çalıştığını kendisine söylemeyeceksiniz."

"Bunun için de yemin ediyorum."

"Harika, Vikont, bu iki yemininizi unutmayacaksınız, öyle değil mi?"

"Ah! Bu da soru mu!" dedi Albert.

"Peki, çok güzel. Sizin onurlu bir kişi olduğunuzu biliyorum."

Kont yeniden zile vurdu ve Ali içeri girdi.

"Hayde'ye kahve içmeye geleceğimi ve ondan kendisiyle bir arkadaşımı tanıştırmak için izin istediğimi ilet."

Ali başını önüne eğip dışarı çıktı.

"Sevgili Vikont, anlaşmamıza göre ona doğrudan soru sormayacaksınız. Bir şey öğrenmek istediğinizde bana sorun, ben de ona iletirim."

"Tamam."

Üçüncü kez gelen Ali efendisine ve Albert'e geçebileceklerini belirtmek için kapının örtüsünü kaldırdı.

"Gidelim," dedi Monte Cristo.

Albert bir elini saçlarında gezdirdi ve bıyıklarını sıvazladı, Kont şapkasını aldı, eldivenlerini taktı ve Ali'nin öncü nöbetçi olarak koruduğu, Myrtho'nun yönetimindeki üç odacı Fransız kadının savundukları bölmeye gitmek için Albert'in önünden yürüdü.

Hayde salon olarak kullanılan ilk odada gözleri şaşkınlıktan büyümüş bir halde bekliyordu çünkü ilk kez Monte Cristo'dan başka bir erkek dairesine giriyordu. Doğu'nun en pahalı çizgili ve işlemeli ipek kumaşları arasına bağdaş kurmuş, sofanın bir köşesini âdeta bir kuş yuvasına çevirmişti. Yanında az önce sesi duyulan enstrümanı vardı ve bu haliyle muhteşem görünüyordu.

Monte Cristo'yu görünce sadece kendine özgü bir genç kızın ve âşığın gülümsemesiyle ayağa kalktı; Monte Cristo ona doğru yürüdü ve her zamanki gibi genç kıza öpmesi için elini uzattı.

Albert hayatında ilk kez gördüğü ve Fransa'da tasavvur bile edilemeyecek bu sıradışı güzelliğin etkisiyle kapının kenarında kaldı.

"Bana kimi getirdin?" diye sordu genç kız Monte Cristo'ya. "Bir kardeş mi, dost mu, sıradan bir tanıdık mı yoksa bir düşman mı?"

"Bir dost," diye yanıtladı Monte Cristo aynı dilde.

"İsmi nedir?"

"Kont Albert, Roma'da haydutların elinden kurtardığım genç."

"Onunla hangi dilde konuşmamı istersin?"

Monte Cristo Albert'e döndü:

"Modern Yunanca biliyor musunuz?" diye sordu.

"Ne yazık ki Sevgili Kont!" dedi Albert. " Homeros'un ve Platon'un benden daha tembel, hatta kendilerini hiç önemsemeyen bir öğrencisi hiç olmamıştır."

"O halde efendim izin verirse Fransızca ya da İtalyanca konuşacağım," dedi kendisinin ve Monte Cristo'nun sorusunu ve Albert'in yanıtını anladığını belli eden Hayde.

Monte Cristo bir an düşündü:

"İtalyanca konuşacaksın," dedi.

Ardından Albert'e dönerek, "Hayde'nin her ikisini de mükemmel bir şekilde konuştuğu modern ya da Eski Yu-

nancayı bilmediğinize üzüldüm," dedi, "zavallı çocuk belki de hakkında yanlış bir fikir edineceğiniz şekilde İtalyanca konuşmak zorunda kalacak."

Hayde'ye bir işaret yaptı.

"Hoş geldin Senyörüm ve efendimle birlikte gelen dost," dedi genç kız mükemmel bir Toscana şivesi ve Dante'nin dilini Homeros'un dili gibi heybetli kılan yumuşak bir vurguyla. "Ali, kahve ve pipolar!"

Ve Hayde eliyle Albert'e yaklaşmasını işaret ederken, Ali genç hanımının emirlerini yerine getirmek için dışarı çıkıyordu.

Monte Cristo'nun Albert'e iki açılır kapanır sandalye göstermesi üzerine, ikisi birlikte sandalyelerini doğal çiçeklerle, resimlerle, müzik albümleriyle kaplı tek ayaklı yuvarlak masaya yaklaştırdılar.

Ali kahveler ve tütün çubuklarıyla geri döndü, Baptistin'e gelince, konağın bu bölümüne girmesi yasaktı.

Albert, Nubiyalının uzattığı pipoyu geri çevirdi.

"Ah! Alın, alın," dedi Monte Cristo. "Hayde Parisli bir kadın kadar uygardır, kötü kokuları sevmediği için Havana purolarından hoşlanmaz ama bildiğiniz gibi Doğu tütününün kendisi parfümdür."

Ali dışarı çıktı.

Çay fincanları hazırdı, ayrıca Albert için bir şekerlik vardı. Monte Cristo ve Hayde Arap kahvesini Araplar gibi şekersiz içiyordu.

Hayde elini uzatarak küçük ve ince uzun parmaklarıyla tuttuğu Japon porseleninden fincanı, sevdiği bir şeyi içen ya da yiyen bir çocuğun naif keyfiyle dudaklarına götürdü.

O sırada, iki kadın ellerindeki dondurma ve şerbet tepsileriyle içeri girip tepsileri servis için hazırlanmış iki küçük masanın üzerine bıraktı.

"Sevgili ev sahibim ve siz sinyora," dedi Albert İtalyanca, "şaşkınlığımı bağışlayın. Tamamen afalladım ama bu çok doğal; işte Doğu'yla, ne yazık ki gördüğüm haliyle değil,

Paris'in bağrında düşlediğim görünümüyle karşı karşıyayım; az önce omnibüslerin gürültülerini ve limonata satanların çıngıraklarını duyuyordum. Ah! Sinyora, Yunanca bilmemem ne kötü, bu büyülü ortama eşlik edecek konuşmanız bu akşamı benim için unutulmaz kılacaktı."

"İtalyancayı sizinle konuşacak kadar iyi bilirim Mösyö," dedi Hayde sakince, "ve Doğu'yu seviyorsanız, kendinizi orada hissetmeniz için elimden geleni yapacağım."

"Nelerden söz edebilirim?" diye sordu Albert, Monte Cristo'ya alçak sesle.

"Neden söz etmek isterseniz ondan. Ülkesinden, gençliğinden, anılarından, ayrıca dilerseniz Roma'dan, Napoli'den, Floransa'dan."

"Ah!" dedi Albert, "Yunan bir hanımın karşısında bir Fransız kadınıyla konuşulacak şeylerden söz etmeye gerek yok, bana onunla Doğu hakkında konuşmama izin verin."

"Tabii ki Albert, onun en hoşuna giden sohbet budur."

Albert, Hayde'ye doğru döndü:

"Sinyora Yunanistan'dan ne zaman ayrıldı?"

"Beş yaşımdayken," diye yanıtladı Hayde.

"Peki ülkenizi hatırlıyor musunuz?"

"Gözlerimi kapattığımda gördüğüm her şeyi yeniden görüyorum. İki tür bakış vardır: bedenin bakışı ve ruhun bakışı. Bedenin bakışı bazen unutabilir ama ruhun bakışı daima hatırlar."

"Hatırlayabildiğiniz en eski anıyı anlatabilir misiniz?"

"Henüz yeni yeni yürüyordum, adı Vasiliki olan annem (*Vasiliki* "krallara yaraşır" demektir, diye ekledi genç kız başını kaldırarak) elimi tutuyordu ve ikimiz de peçelere sarındıktan, sahip olduğumuz tüm altınları çuvalın dibine doldurduktan sonra mahkûmlar için sadaka istemeye gidiyor ve 'Yoksullara veren Tanrı'ya vermiş demektir' diyorduk.

Ardından, kesemiz dolduğunda, saraya dönüyor, babama hiçbir şey söylemeden, kendimizi yoksul kadınlar olarak

tanıtarak topladığımız bu parayı mahkûmlar arasında paylaştıran manastır papazına gönderiyorduk."

"Peki o zaman kaç yaşındaydınız?"

"Üç."

"Yani üç yaşınızdan beri etrafınızda olup bitenleri hatırlıyor musunuz?"

"Hepsini."

"Kont," dedi Morcerf alçak sesle Monte Cristo'ya, "sinyoranın geçmişiyle ilgili bir şeyler anlatmasına izin vermelisiniz. Ona babamdan bahsetmemi yasakladınız ama belki de babamdan kendisi söz edecek, babamın isminin böyle güzel bir ağızdan çıkmasının beni ne kadar mutlu edeceğini tahmin edemezsiniz."

Monte Cristo, Hayde'ye döndü ve bulunacağı tavsiyeye büyük bir önem atfetmesini belirten bir kaş işareti yaptı. Ona Yunanca "Πατρός μεν άτην μη δε όνομα προδότου και προδοσίαν είπε ημίν,"[23] dedi.

Derin bir iç çeken Hayde'nin tertemiz alnında bir endişe kırışıklığı belirdi.

"Ona ne dediniz?" diye sordu Morcerf alçak sesle.

"Sizin bir dost olduğunuzu tekrarlayıp sizden bir şey gizlememesini söyledim."

"Demek mahkûmlara yaptığınız bu eski iyilik ilk hatıranız, başka bir anınızı daha anlatır mısınız?"

"Başka bir anı mı? Kendimi hâlâ, hatırladığım bir gölün kenarındaki yalancı çınarların gölgesinde, yaprakların arasında, gölün berrak suları titreşirken görür gibi oluyorum; babam en yaşlı ve en gür ağacın kenarında mindere oturmuştu ve annem ayaklarının kenarına uzandığı sırada, ben de zayıf bir çocuk olarak babamın göğsüne kadar inen beyaz sakalıyla ve kemerindeki gümüş saplı hançerle oynuyordum; sonra, ara sıra babamın, yanına gelen bir Arnavut'un hiç dikkat etmediğim sözlerine aynı ses tonuyla, 'Öldürün!' ya da 'Bağışlayın!' diye yanıt verdiğini duyuyordum."

---

23 Babandan bahset ama bize hainden ve ihanetten söz etme.

"Çok garip," dedi Albert, "genç bir kızın ağzından ancak bir tiyatroda çıkabilecek böyle sözleri duymak, kendi kendine, 'bu bir oyun değil' demesi." Albert, "Peki böyle şiirsel bir ufuktan, bu kadar uzak bir mesafeden baktığınızda Fransa'yı nasıl buluyorsunuz?" diye sordu.

"Sanırım güzel bir ülke," dedi Hayde, "ama Fransa'yı olduğu haliyle, yani bir genç kızın gözleriyle görüyorum, oysa çocuk gözlerimle tanık olduğum ülkem ise tam tersine, hafızamda onu güzel bir yurt ya da derin kederlerin yaşandığı bir mekân olarak canlandırmama göre ışıltılı ya da kasvetli bir sis bulutuyla kaplanıyor."

"Sinyora, bu kadar küçük yaşta bu kadar acıya nasıl katlandınız?" dedi sorusunun sıradanlığının gücüne istemeden boyun eğen Albert.

Hayde bakışlarını, fark edilemez bir işaretle kendisine "Anlatmaya devam et," diyen Kont'a çevirdi.

"Ruhun derinliklerini hiçbir şey ilk anılar gibi şekillendiremez ve size anlattığım ikisi dışında gençliğimin tüm anıları çok kederli."

"Anlatın sinyora, anlatın," dedi Albert, "sizi tasvir edilemez bir mutlulukla dinlediğime yemin ederim."

Hayde hüzünlü bir ifadeyle gülümsedi ve sordu:

"Demek diğer anılarımdan da söz etmemi istiyorsunuz?"

"Size yalvarıyorum."

"Tamam o zaman, dört yaşımdayken, bir akşam annem beni uyandırdı. Yanya Sarayı'ndaydık, beni yattığım minderlerin üzerinden aldı, gözlerimi açtığımda gözlerinin iri damlalarla dolu olduğunu gördüm. Beni hiçbir şey söylemeden götürdü. Onu ağlarken görünce ben de ağlamaya başladım.

'Sessiz ol kızım!' dedi.

Çoğu zaman, annemin tesellilerine ya da tehditlerine rağmen, her çocuk gibi kapris yaparak ağlamaya devam ederdim ama bu kez zavallı annemin sesinde öylesine dehşete kapılmış bir vurgu vardı ki hemen sustum.

Beni hızla götürüyordu.

Geniş bir merdivenden inerken, önümüzde, annemin tüm nedimelerinin, kasaları, mücevher takımlarını, altın keselerini taşıyarak aynı merdivenleri indiklerini, daha doğrusu basamakları üçer dörder atladıklarını gördüm.

Kadınların arkasından, uzun tüfekler ve tabancalar taşıyan, Yunanistan yeniden bir ulus olduğundan beri Fransa'da bildiğiniz o üniformaları giymiş olan yirmi muhafız geliyordu.

İnanın, uykulu halleriyle ağır ağır yürüyen ya da en azından belki ben de uyku sersemi olduğum için onları bu şekilde algıladığım kölelerden ve kadınlardan oluşan bu uzun konvoyun görünümünde iç karartıcı bir şeyler vardı," diye ekledi bu tek hatırayla başını iki yana sallayan ve rengi solan Hayde.

"Merdivende köknardan meşalelerin tonozlarda titreştirdiği devasa gölgeler vardı.

'Acele edin!' dedi dehlizin dibinden gelen bir ses.

Bu ses ovanın üzerinden esen rüzgârın başak tarlalarını eğmesi gibi herkesi iki büklüm etti.

Beni ise ürpertti.

Bu, babamın sesiydi.

Görkemli giysileriyle, elinde imparatorunuzun kendisine verdiği kılıçla en yaman askeri Selim'e yaslanmış bir halde arkadan geliyor, bizi dağılmış sürüsünü toplayan bir çoban gibi önüne katıyordu.

Babam," dedi Hayde. "Avrupa'nın Yanya Paşası Tepedelenli Ali adıyla tanıdığı, Türklerin karşısında titrediği ünlü bir şahsiyetti."

Albert, betimlenemez bir yücelik ve saygınlıkla söylenen bu sözleri duyduğunda nedenini bilmeden ürperdi; bir hayaleti çağıran bir kâhine gibi, korkunç ölümüyle çağdaş Avrupa'nın gözünde devleşen babasının kanlı görüntüsünü zihninde canlandıran genç kızın gözlerinde kasvetli ve ürkütücü bir şeylerin ışıldadığını görür gibi oldu.

"Kısa süre sonra, merdivenin dibine ve bir gölün kenarına indiğimizde durduk," diye devam etti Hayde. "Annem beni hızla inip kalkan göğsüne bastırırken, iki adım arkamızdaki babamın her yana endişeli bakışlar yönelttiğini gördüm.

Önümüzde dört basamaklı bir merdiven vardı, en alttaki basamağın kenarında bir kayık salınıyordu.

Bulunduğumuz yerden bir gölün ortasında yükselen siyah bir kütle beliriyordu; bu, gitmemiz gereken şatoydu.

Bu şato bana belki de karanlıktan dolayı çok uzaktaymış gibi görünüyordu.

Kayığa bindik. Suya değen küreklerin hiç gürültü çıkarmadığını hatırlıyorum; onlara bakmak için öne doğru eğildiğimde bizim palikaryaların[24] kemerleriyle sarmalanmış olduklarını gördüm.

Kayıkta kürekçiler dışında, sadece kadınlar, babam, annem, Selim ve ben vardık.

Gölün kıyısında kalan palikaryalar son basamağa diz çökmüşlerdi ve saldırıya uğradıkları anda diğer üç basamağı siper olarak kullanacaklardı.

Kayığımız rüzgâr gibi gidiyordu.

'Kayık neden bu kadar hızlı gidiyor?' diye sordum anneme.

'Şişşt, kızım çünkü kaçıyoruz,' diye yanıtladı.

Hiçbir şey anlayamamıştım. Her şeye gücü yeten, genellikle başkalarının kendisinden kaçtıkları ve özlü sözü *Benden nefret ettiklerine göre benden korkuyor olmalılar,* olan babam neden kaçıyordu?

Gerçekten de babam gölde kaçmaya çalışıyordu. Bana Yanya şatosu garnizonunun uzun süre direndikten sonra yorgun düştüğünü..."

Hayde anlatısının bu noktasında durdu ve gözünü kendisinden ayırmayan Monte Cristo'ya anlamlı bir bakış yöneltti. Ardından bir şeyler uydurmuş ya da anlatacaklarının bir kısmını sansürlermiş gibi devam etti.

---

24 Rum kabadayısı, askeri.

"Sinyora," dedi bu hikâyeyi büyük bir dikkatle dinleyen Albert, "Yanya garnizonunun uzun bir direnişten sonra yorgun düştüğünü söylüyordunuz."

"Sultan tarafından babamı yakalamak için gönderilen Hurşit Paşa'yla görüşülüyordu. Bunun üzerine, babam büyük bir güven beslediği bir Fransız subayını aracı olarak Sultan'a gönderdikten sonra, uzun zamandır hazırlattığı ve *kataphygion*, yani sığınağı olarak adlandırdığı bu şatoya çekilmeye karar vermişti."

"Peki bu subayın adını hatırlıyor musunuz, sinyora?" diye sordu Albert.

Monte Cristo ile genç kız arasında Morcerf'in fark edemediği şimşek hızında bir bakışma gerçekleşti.

"Hayır, hatırlamıyorum ama belki daha sonra hatırlarsam söyleyeceğim."

Albert'in, babasının ismini telaffuz edeceği sırada Monte Cristo susması için parmağını yavaşça kaldırdı ve yeminini hatırlayan genç adam sustu.

"İşte o şatoya doğru yol alıyorduk.

Arabesklerle donatılmış, setlerinden sular dolan bir zemin katı ve göle bakan bir birinci kat, işte şato böyle görünüyordu.

Ama adaya doğru uzanan zemin katın altında annemi, beni ve nedimelerimizi götürdükleri ve altmış bin kesenin ve iki yüz varilin tek bir yığın halinde bulunduğu geniş bir yer altı mağarası yer alıyordu; keselerde yirmi beş milyon değerinde altın ve fıçılarda on beş bin kilo barut vardı.

Bu varillerin yanında size babamın en yiğit adamı olarak sözünü ettiğim Selim duruyor, elinde ucunda bir fitil yanan bir mızrakla gece gündüz nöbet tutuyordu; Paşa'nın ilk işaretiyle şato, muhafızlar, kadınlar, altınlar ve babam da dâhil olmak üzere her şeyi havaya uçurma emrini almıştı.

Ölümün bu kadar yakınlarında olduğunu hisseden kölelerimizin bütün gün dua ettiklerini, ağlayıp inlediklerini hatırlıyorum.

Bana gelince, soluk tenli ve siyah gözlü askeri hâlâ görür gibiyim ve ölüm meleği üzerime doğru alçaldığında Selim'i tanıyacağımdan eminim.

Böyle kaç gün geçirdiğimizi söyleyemeyeceğim. O sırada, zaman mefhumum yoktu; bazen ama nadiren babam annem ve beni köşkün terasına çağırırdı; yer altında inleyen gölgeler ve Selim'in alevli mızrağı dışında hiçbir şey göremediğim için o anlardan büyük keyif alıyordum. Büyük bir girişin önüne oturan babam gölün üzerindeki her noktayı gözlemleyerek ufkun derinliklerine endişeyle bakıyor, onun yanına hafifçe uzanan annem başını omzuna yaslıyordu ve ben de babamın ayağının dibinde oynuyor, nesneleri daha da görkemlileştiren çocuksu yanılsamalarımla, ufukta yükselen Pindos Dağları'nın dik yamaçlarını, gölün sularında arasında beyaz ve köşeli hatlarıyla beliren Yanya şatolarını, uzaktan yosunlara benzeyen ama yakından bakıldığında devasa köknarlar ve upuzun mersin ağaçları olduğu anlaşılan, dağın kayalarına likenler gibi yapışmış o koyu yeşilliklerin olağanüstü kütlelerini hayranlıkla izliyordum.

Babam bir sabah bizi çağırdığında onu oldukça sakin ama her zamankinden daha solgun bir halde bulduk.

'Sabırlı ol Vasiliki, bugün her şey bitmiş olacak; bugün Sultan'ın fermanı geliyor, böylece kaderim belirlenmiş olacak. Tamamen bağışlanırsam Yanya'ya zafer kazanmış gibi geri döneceğiz; haberler kötüyse bu gece kaçacağız.'

'Ama ya kaçmamıza izin vermezlerse?' dedi annem.

'Ah! İçin rahat olsun,' diye yanıtladı babam gülümseyerek, 'Selim ve yanan mızrağı bana onların yanıtlarını bildirecek. Benim ölmemi isteseler de, benimle birlikte ölmeyi istemeyeceklerdir.'

Annem, babamın yüreğinden gelmeyen bu tesellilere iç çekişlerle karşılık verdi.

Ona sürekli içtiği buzlu suyunu hazırladı çünkü babam şatoya çekildiğinden beri ateşler içinde yanıyordu; beyaz sa-

kalına esans sürdü ve bazen havada uçuşan dumanını saatler boyunca dalgın bakışlarla izlediği tütününü yaktı.

Babam aniden korkuya kapılmama yol açan bir hareket yaptı.

Ardından gözlerini sabitlediği noktadan ayırmadan dürbününü istedi.

Yüzü yaslandığı yalancımermerden daha da beyazlaşan annem ona dürbünü uzattı.

Babamın ellerinin titrediğini gördüm.

'Bir kayık!.. İki kayık... üç... dört kayık!' diye mırıldandı babam.

Bunun üzerine ayağa kalktı ve hatırladığım kadarıyla silahlarını kavrayıp tabancalarının falya deliğine barut doldurdu.

'Vasiliki,' dedi anneme bedeni bariz titreyerek, 'işte hakkımızda kararın verileceği an geldi, yarım saat içinde Yüce Hükümdar'ın cevabını öğrenmiş olacağız, Hayde ile birlikte yer altı mağarasına in.'

'Sizden ayrılmak istemiyorum,' dedi annem Vasiliki, 'efendim, siz öleceksenız ben de sizinle birlikte ölmek istiyorum.'

'Selim'in yanına gidin,' diye bağırdı babam.

'Elveda Senyör!' diye mırıldandı, itaat eden ve yaklaşan ölümle iki büklüm olmuş annem.

'Vasiliki'yi götürün,' dedi babam palikaryalarına.

Ama bir kenarda unutulmuş ben babama koştum ve beline sarıldım; beni fark ettiğinde bana doğru eğilip alnımı öptü.

Ah! O son öpücüğüydü ve hâlâ alnımda duruyor.

Aşağı inerken, terasın asmaları arasından gölde gitgide büyüyen, sonra kara noktalara dönüşen, dalgaların üzerinde kuşlar gibi süzülen kayıkları gördük.

O sırada şatodaki yirmi palikarya babamın ayağının dibine yerleşmiş ve ağaç kaplamaların arkasına gizlenmiş,

ölüm saçan gözleriyle bu teknelerin yaklaşmasını bekliyor, sedef ve gümüş kakmalı uzun silahlarını ateşe hazır bekletiyorlardı. Döşemenin üzerinde yığınla kartuş vardı; babam saatine bakıyor ve endişeyle dolaşıyordu.

Şimdi sıra o son öpücüğün ardından babamın yanından ayrıldıktan sonra yaşadıklarımda.

Annemle birlikte yer altı dehlizini geçtik. Her zamanki gibi görevinin başında olan Selim bize hüzünle gülümsedi. Mağaranın diğer tarafından minderleri almaya gittik ve dönüp Selim'in yanına oturduk. Sadık yürekler büyük tehlikeler karşısında birbirlerine ihtiyaç duyarlar ve çocuk olmama rağmen, başımızın üzerine büyük bir felaketin süzüldüğünü içgüdüsel olarak hissediyordum."

Albert, Yanya Paşası'nın son anlarını, bu konudan hiç söz etmeyen babasından olmasa da, başkalarından defalarca dinlemiş, ölümüyle ilgili farklı hikâyeler okumuştu ama genç kızın mevcudiyeti ve sesiyle canlanan bu hikâye, bu canlı sahne ve bu acıklı ağıt tasvir edilemez bir çekiciliğin ve dehşetin yüreğine sızmasına yol açıyordu.

Hayde'ye gelince, bu korkunç anıların etkisiyle sözlerine bir an ara vermişti; yüzünü fırtınalı bir günde iki büklüm olan bir çiçek gibi eline doğru eğmişti ve dalıp giden gözleri hâlâ Pindos'un yeşil ufkunu ve çizdiği kasvetli tabloyu yansıtan sihirli bir aynayı andıran Yanya Gölü'nün mavi sularını görür gibiydi.

Monte Cristo ona tasvir edilemez bir ilgi ve merhametle bakıyordu.

"Devam et, kızım," dedi Kont Rumca.

Monte Cristo'nun dokunaklı bir ses tonuyla dile getirdiği bu sözler karşısında bir rüyadan uyanmış gibi başını kaldıran Hayde devam etti:

"Saat öğleden sonra dörttü ama hava berrak ve parlak olsa da biz yer altının karanlığına gömülmüştük.

Mağarada sadece Selim'in siyah bir gökyüzünün derinliklerinde titreşen bir yıldıza benzeyen fitili parlıyordu. Annem Hristiyan'dı ve dua ediyordu.

Selim ara sıra şu kutsal sözleri tekrarlıyordu:

Allahuekber!

Yine de annemin hâlâ umudu vardı. Aşağı inerken Konstantinopolis'e gönderilen ve Fransız kralının askerlerinin genellikle asil ve yüce gönüllü olduklarını bildiği için babamın son derece güvendiği Fransız'ı görmüştü. Merdivene doğru birkaç adım yürüyüp kulak kabarttı.

'Yaklaşıyorlar,' dedi, 'yeter ki barış ve yaşam getirsinler.'

'Neden korkuyorsun Vasiliki?' diye yanıtladı Selim hem ince hem de kibirli sesiyle. 'Barış getirmiyorlarsa, onlara ölümü vereceğiz.'

Ve mızrağının ucundaki alevi kendisini Giritli Dionysos'a benzeten bir hareketle canlandırdı.

Ama saf bir çocuk olan ben, vahşi ve anlamsız bulduğum bu cesaretten ürküyor, havada ve alevlerin içinde ölmekten korkuyordum.

Titrediğini hissettiğim annem de aynı duyguları paylaşıyordu.

'Tanrım! Tanrım! Anne!' diye bağırdım. 'Yoksa ölecek miyiz?'

Ve sesimi duyan kölelerin duaları ve gözyaşları daha da yoğunlaştı.

'Kızım,' dedi Vasiliki, 'Tanrı seni bugün korktuğun ölümü arzulayacak hale gelmekten korusun!'

Sonra alçak sesle, 'Selim,' dedi, 'Paşa'nın emri nedir?'

'Bana hançerini gönderirse Sultan onu bağışlamamış demektir, o zaman barutları ateşleyeceğim, bana yüzüğünü göndermesi ise Sultan'ın kendisini bağışladığı anlamına geliyor, ben de barut fıçılarının yanından ayrılacağım.'

'Dostum,' dedi annem, 'Paşa emrini hançeri aracılığıyla gönderirse bizi çok korkutan bu ölüm tarzıyla öldürmek yerine sana boynumuzu uzatalım, sen de o hançerle bizi öldür.'

'Tamam Vasiliki,' diye yanıtladı Selim sükûnetle.

Aniden yüksek sesle atılan çığlıklar duyduk; kulak kabarttığımızda bunların palikaryalarımızın Konstantinopolis'e gönderilen Fransız'ın adını tekrarlayarak attıkları sevinç çığlıkları olduğunu anladık."

"Peki siz bu Fransız'ın ismini hatırlamıyor musunuz?" dedi genç kızın hafızasını tazelemesi için yardıma hazır olan Albert.

Monte Cristo, Hayde'ye bir işaret yaptı.

"Hatırlamıyorum," dedi Hayde.

"Gürültü artıyor, daha yakından gelen ayak sesleri duyuluyor, yer altı geçidinin basamakları inliyordu.

Selim mızrağını hazırladı.

Kısa süre sonra, yer altı geçidinin girişine kadar sızan gün ışığının oluşturduğu mavimsi alacakaranlıkta bir gölge belirdi.

'Kimsin?' diye bağırdı Selim. 'Kim olursan ol, bir adım daha atma.'

'Yaşasın Sultan!' dedi gölge. 'Ali Paşa tamamen bağışlandı, sadece hayatının kurtulmasıyla kalmadı, ayrıca serveti ve malları da ona geri verildi.'

Annem bir sevinç çığlığı atarak beni göğsüne bastırdı.

'Bekle!' dedi adamın dışarı çıkmak için hamle yaptığını gören Selim, 'bana yüzüğü getirmen gerektiğini biliyorsun.'

'Doğru,' dedi, diz çökerek beni yukarı doğru kaldıran annem, hem Tanrı'ya dua ediyor, hem de beni ona doğru yükseltmek istiyordu."

Ve solmuş alnından terler akan, boğuk sesi kurumuş boğazından yükselemiyormuş gibi görünen Hayde heyecanına yenilerek ikinci kez durdu.

Monte Cristo bir bardağa doldurduğu biraz buzlu suyu ona uzatırken için de hafif bir talimatı da barındıran şefkatli bir sesle, "Cesaret kızım!" dedi.

Gözlerini ve alnını silen Hayde devam etti.

"Bu arada karanlığa alışan gözlerimiz Paşa'nın elçisini tanımıştı. Dostumuzdu.

Selim onu tanımıştı ama yürekli genç adamın bildiği tek şey emre itaat etmekti!

'Buraya kimin adına geldin?' diye sordu.

'Efendim Tepedelenli Ali adına.'

'Ali'nin adına geliyorsan, bana neyi teslim etmen gerektiğini biliyorsundur.'

'Evet,' dedi elçi, 've sana onun yüzüğünü getirdim.'

Ve elini başının üzerine kaldırdı ama bulunduğumuz yer Selim'in kendisine uzatılan nesneyi seçip tanıyamayacağı kadar uzak ve loştu.

'Elinde ne olduğunu göremiyorum,' dedi Selim.

'Yaklaş,' dedi elçi, 'ya da ben sana yaklaşayım.'

'Hayır,' diye yanıtladı genç asker, 'bana göstereceğin şeyi bulunduğun yerdeki şu ışığın altına bırak ve ben onu görene kadar geri çekil.'

'Tamam,' dedi elçi.

Ve elindeki şeyi söylenen yere bıraktı.

Bıraktığı şey bize gerçekten de bir yüzük gibi göründüğü için yüreklerimiz çarpıyordu. Fakat babamın yüzüğü müydü?

Elinde hâlâ yanan fitili tutan Selim girişe yaklaştı, ışığa doğru eğilip nesneyi yerden aldı.

'Paşa'nın yüzüğü,' dedi, onu öperek, 'çok iyi!'

Ve yere attığı fitili üzerine basarak söndürdü.

Elçi bir sevinç çığlığı atıp ellerini birbirine vurdu. Bu işaret üzerine, Hurşit'in dört askerinin koşarak gelmesiyle beş hançer darbesi alan Selim yere yığıldı. Her biri kendi darbesini indirmişti.

Bunun üzerine, renkleri korkudan solmuş olsa da, bu cinayetleriyle kendilerinden geçerek yer altı geçidinin her yanında ateş aradılar ve altın keselerini yuvarladılar.

Bu arada beni kollarına alan annem çevik bir hamleyle sadece bizim bildiğimiz dönemeçleri aşarak şatonun korkunç bir uğultunun hâkim olduğu gizli merdivenine ulaştı.

Alt salonlar tamamen Hurşit'in askerleriyle, yani düşmanlarımızla dolmuştu.

Annem küçük kapıyı itmek üzereyken Paşa'nın korkunç ve tehditkâr sesinin yankılandığını duyduk.

Annem gözünü tahtaların arasına yaslarken, ben de tesadüfen bulduğum bir delikten içeri baktım.

Babam yaldızlı harflerle yazılmış bir kâğıt tutan adamlara bakarken, 'Ne istiyorsunuz?' diyordu.

'Sana haşmetmeaplarının iradesini iletmek istiyoruz,' diye yanıtladı içlerinden biri. 'Bu fermanı görüyor musun?'

'Görüyorum.'

'O zaman oku: Kelleni istiyor.'

Babam bir tehditten daha ürkütücü bir kahkaha attı ve daha kahkahası sona ermeden iki tabancasını ateşleyerek iki askeri öldürdü.

Babamın etrafındaki döşemeye yüzükoyun uzanmış olan palikaryalar doğrulup ateş etmeye başladılar; odayı gürültü, alevler ve dumanlar kapladı.

Hemen o anda karşı tarafın da ateş etmeye başlamasıyla mermiler etrafımızdaki tahtaları deldi.

Ah! Babam Tepedelenli Ali Paşa'nın, elindeki palası ve baruttan siyahlaşmış yüzüyle mermilerin ortasındaki görüntüsü ne muhteşem, ne yüceydi! Düşmanları nasıl da kaçıyordu!

'Selim, Selim!' diye bağırdı, 'Görevini yap!'

'Selim öldü!' diye yanıtladı bir ses, sanki şatonun derinliklerinden geliyordu, 've sen Ali Paşam, mahvoldun!'

O sırada boğuk bir patlamanın duyulmasıyla babamın etrafındaki döşeme havaya uçtu.

Askerler döşemenin aralıklarından ateş ediyordu. Üç dört palikarya başlarından ayaklarına kadar isabet eden mermilerle yere yığıldı.

Kükreyen babam parmaklarını mermi deliklerinin arasına sokarak tahta bir bölmenin tamamını kopardı.

Ama hemen o anda yirmi mermi bu aralığa ateşlendi ve bir volkanın kraterinden çıkıyormuşa benzeyen alev tüm kaplamaları yakıp tutuşturdu.

Tüm bu ürkütücü uğultunun, bu korkunç çığlıkların arasında bütün silahlardan çıkanlardan daha net duyulan iki mermi, tüm çığlıkları bastıran iç parçalayıcı iki çığlık dehşetten donup kalmama yol açtı. Bu iki mermi babamda ölümcül yaralar açmıştı ve o iki çığlığı atan da oydu.

Yine de, bir pencereye yaslanarak ayakta durdu. Annem onunla birlikte ölebilmek için kapıyı sarsıyordu ama kapı içeriden kilitlenmişti.

Babamın etrafındaki palikaryaların hepsi çırpınarak can çekişiyorlardı, içlerinden yara almamış ya da hafifçe yaralanmış olan birkaçı pencerelere doğru atıldılar. Aynı anda döşemenin tamamı alttan çatırdayarak kırıldı. Ardından babam dizlerinin üzerine çöktü, kılıçlar, tabancalar, hançerle donanmış yirmi kol aynı anda üzerine doğru uzandı ve babam cehennem ayaklarının altında açılmışçasına kükreyen o iblislerin canlandırdığı alevlerin içinde gözden kayboldu.

Yere yuvarlandığımı hissettim, annem bayılarak yere yığılmıştı."

Hayde inleyerek ve söylediğini yaptığı için memnun olup olmadığını anlamaya çalıştığı Kont'a bakarak kollarını iki yana bıraktı.

Kont ayağa kalkıp yanına geldi ve ona, "Biraz dinlen çocuğum ve hainleri cezalandıran bir Tanrı olduğunu düşünerek cesaretini topla."

"Çok ürkütücü bir hikâye bu Kont," dedi Hayde'nin solgunluğu karşısında çok endişelenen Albert, "şu an bu kadar ısrarla saygısız davrandığım için kendimden utanıyorum."

"Hiç önemli değil," diye yanıtladı Monte Cristo.

Ardından elini genç kızın başına koyarak, "Hayde cesur bir kadındır, bazen kederlerinin hikâyesiyle teselli bulur," dedi.

"Çünkü efendim," dedi genç kız aceleyle, "çünkü kederlerim bana sizin yaptığınız iyilikleri hatırlatıyor."

Albert merakla bakmaya devam etti çünkü Hayde en çok bilmek istediği şeyi, yani Kont'un kölesi olmasının nedenini henüz anlatmamıştı. Hayde hem Kont'un hem de Albert'in gözlerinden aynı isteği okudu.

Devam etti:

"Annem kendine geldiğinde Hurşit Paşa'nın karşısındaydık.

'Beni öldürün ama Ali'nin dul eşinin onurunu lekelemeyin,' dedi.

'Artık bunları anlatacağın kişi ben değilim,' dedi Hurşit.

'O zaman kime anlatacağım?'

'Yeni efendine.'

'Kimmiş?'

'İşte burada.'

Ve Hurşit bize babamın ölümüne en çok katkıda bulunanlardan birini gösterdi," diye ekledi genç kız kasvetli bir öfkeyle.

"Demek o adamın kölesi oldunuz?" diye sordu Albert.

"Hayır, o bizi alıkoymaya cesaret edemedi, bizi Konstantinopolis'e giden köle tüccarlarına sattı. Yunanistan'ı boydan boya katedip, imparatorluğun, bize yol vermek için kenara çekilen meraklılarla dolu kapısına yarı ölü bir halde ulaştık. Gözlerini kalabalığın baktığı yöne çeviren annem bir çığlık attı ve bana bu kapının üzerine asılmış bir başı göstererek yere yığıldı.

Bu başın altına şu sözler yazılmıştı: *Yanya Paşası Tepedelenli Ali'nin başıdır.*

Ağlarken annemi ayağa kaldırmaya çalıştım: Ölmüştü!

Pazara götürüldüm; beni satın alan zengin bir Ermeni beni eğitti, bana eğitmenler tuttu ve on üç yaşıma geldiğimde beni Sultan Mahmud'a sattı."

"Ben de haşhaş pastillerimi koyduğuma benzeyen bir zümrüt karşılığında onu Sultan'dan satın aldım," dedi Kont.

"Ah! Çok iyi, çok yücesin, efendim," dedi Monte Cristo'nun elini öpen Hayde, "ve sana ait olmaktan çok mutluyum!"

Albert duydukları karşısında afallamıştı.

"Kahvenizi için," dedi Kont, "hikâye bitti."

LXXVIII

Yanya'dan Gelen Haber

Franz, Noirtier'nin odasından Valentine'de bile acıma duygusu uyandıracak kadar sersemlemiş ve kendinden geçmiş bir halde çıkmıştı.

Arkasını getiremediği birkaç söz geveleyen ve çalışma odasına kapanan Villefort iki saat sonra şu mektubu aldı.

Mösyö Noirtier de Villefort bu sabah yaptığı açıklamalardan sonra, kendi ailesi ve Mösyö Franz d'Épinay'nin ailesi arasında bir evliliğin gerçekleşeceğini aklından geçirmemelidir. Mösyö Franz d'Épinay, bu sabah açığa çıkan olayları bildiği anlaşılan Mösyö de Villefort'un kendisini bundan haberdar etmemesi karşısında dehşete kapılmıştır.

O anda aldığı darbenin etkisiyle iki büklüm olan Savcı'yı gören biri, onun bu olayları öngöreceğine inanamazdı; gerçekten de, babasının açıkyürekliliğini böyle bir hikâyeyi anlatacak kadar ileri götüreceğini hiç düşünmemişti. Doğrusu bu ya, oğlunun düşüncelerini fazlasıyla küçümseyen Mösyö Noirtier bu olay konusunda Villefort'u aydınlatmayı hiç aklından geçirmemiş ve Kraliyet Savcısı, ister kendi aldığı, ister kendisine verilen unvanla anılan General Quesnel ya da Épinay baronunun düello kurallarına uygun bir şekilde öldürüldüğünü değil, katledildiğini sanmıştı.

Şimdiye dek kendisine büyük bir saygı besleyen genç adamdan aldığı bu ağır mektup, Villefort gibi bir adamın gururu için ölümcül bir darbeydi.

Çalışma odasına çekildikten az sonra karısı içeri girdi.

Mösyö Noirtier tarafından çağrılan Franz'ın çıkışı herkesi öylesine şaşırtmıştı ki, noter ve tanıklarla baş başa kalan Madam de Villefort'un durumu giderek daha can sıkıcı bir hal alıyordu. Bunun üzerine kararını veren Madam de Villefort ne olduğunu öğreneceğini söylerek çıktı.

Mösyö de Villefort, kendisi, Mösyö Noirtier ve Mösyö d'Épinay arasındaki bir görüşmeden sonra Valentine ile Franz arasındaki evlilik anlaşmasının bozulduğunu söylemekle yetindi.

Neler olduğunu öğrenmek için bekleyenlere bunu anlatmak güçtü; bunun üzerine geri dönen Madam de Villefort, Mösyö de Noirtier'nin görüşmenin başında hafif bir beyin kanaması geçirdiğini ve evlilik sözleşmesinin imzalanmasının doğal olarak birkaç gün ertelendiğini söyledi.

Tamamen yalan olan bu haberin aynı türden iki felaketin ardından böyle garip bir şekilde gelmesi karşısında noter ve tanıklar birbirlerine şaşkınlıkla bakarak tek bir söz dahi etmeden dışarı çıktılar.

Bu arada hem sevinmiş hem de ürkmüş olan Valentine, asla kırılmazmış gibi görünen zinciri bir darbede ikiye ayıran güçsüz yaşlı adamı öpüp ona teşekkür ettikten sonra, kendini toparlamak amacıyla odaya çıkmak için izin istemiş ve Noirtier bir göz işaretiyle bu talebini kabul ettiğini belirtmişti.

Ama dışarı çıkan Valentine odasına gitmek yerine koridora yönelmiş ve küçük kapıdan bahçeye fırlamıştı. Birbirlerinin üzerine yığılan tüm bu felaketlerin ortasında belli belirsiz bir korku sürekli olarak yüreğini sıkıştırmıştı. Morrel'in her an için tıpkı Lucia di Lammermoor'un sözleşmesindeki Ravenswood lordunun solgun ve tehditkâr haliyle ortaya çıkmasını bekliyordu.

Gerçekten de, parmaklığa tam zamanında gelmişti. Franz'ın mezarlıktan Mösyö de Villefort'la birlikte ayrılmasından şüphelenip artlarından giden Morrel, onun içeri girdiğini, dışarı çıktığını ve Albert ve Château-Renaud ile birlikte geri döndüğünü görmüştü. Bunun üzerine artık hiçbir şeyden kuşkusu kalmamış, her şeye hazır ve özgür kaldığı ilk anda kendisine koşacak olan Valentine'i kavrayacağından emin bir halde kendi bahçesine girmişti.

Yanılmamıştı, gerçekten de gözünü tahta levhalardan birine yaklaştırdığında, alışkın olduğu hiçbir önlemi almayan genç kızın parmaklığa doğru koştuğunu gördü.

Maximilien onu ilk gördüğü anda rahatladı, kızın ilk sözcüğünde ise havalara sıçradı.

"Kurtulduk!" dedi Valentine.

"Kurtulduk!" diye tekrarladı böyle bir mutluluğa inanamayan Morrel. "Peki bizi kim kurtardı?"

"Büyükbabam. Ah! Onu çok sevin Morrel."

Morrel yaşlı adamı bütün ruhuyla sevmeye yemin etti ve bu yemini etmek onun için yeterli değildi çünkü şu anda onu bir dost ya da bir baba gibi görmüyor, ona âdeta bir tanrıya tapar gibi tapıyordu.

"Bu nasıl oldu? Hangi garip yöntemi kullandı?" diye sordu Morrel.

Valentine her şeyi anlatmak için ağzını açtı ama tüm bunların altında sadece büyükbabasına ait olmayan korkunç bir sırrın yattığını düşündü.

"Size her şeyi daha sonra anlatacağım."

"Ama ne zaman?"

"Karınız olduğumda."

Bu sözlerin amacı sohbeti Morrel'in kolayca anlayacağı bir zemine çekmekti. O da bildiğiyle yetinmesi gerektiğini, bu kadar bilginin bir gün için fazla olduğunu kabul etti.

Valentine, Morrel'e istediği sözü verdi. Bakış açısı tamamen değişmişti ve artık Maximilien'le evleneceğine inan-

mak, bir saat önce Franz'la evlenmeyeceğine inanmaktan daha kolaydı.

Bu arada, Madam de Villefort, Noirtier'nin odasına çıkmıştı.

Noirtier onu her zaman olduğu gibi kasvetli ve katı bakışlarıyla karşıladı.

"Mösyö, size Valentine'in evliliğinin bozulduğunu söylememe gerek yok çünkü bu karar burada alındı."

Noirtier soğukkanlılığını korudu.

"Ama," diye ekledi Madam de Villefort, "benim isteğim dışında gerçekleşecek olan bu evliliğe her zaman karşı çıktığımı bilmiyorsunuz."

Noirtier gelinine bir açıklama bekler gibi baktı.

"Sizin nefretle karşı koyduğunuzu bildiğim bu evlilik bozulduğuna göre, sizden ne Mösyö de Villefort'un ne de Valentine'in dile getiremeyecekleri bir talepte bulunmaya geldim."

Noirtier'nin bakışları bu talebin ne olduğunu sordu.

"Mösyö, sizden, mirastan payıma hiçbir şey düşmeyeceği için hakkım olduğuna inandığım bir ricada bulunacağım, sizden torununuza her zaman gösterdiğiniz iyi niyetli yaklaşımı sürdürmenizi değil, mirasını geri vermenizi rica edeceğim."

Noirtier'nin gözleri bir an kararsız kaldı. kuşkusuz bu teklifin nedenlerini sorguluyor ama bulamıyordu.

"Mösyö," dedi Madam de Villefort, "niyetinizin sizden bulunduğum ricayla örtüşmesini umabilir miyim?"

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"O halde Mösyö, yanınızdan hem minnettar hem de mutlu ayrılıyorum."

Mösyö Noirtier'yi selamlayarak dışarı çıktı.

Gerçekten de, Noirtier'nin ertesi gün noteri çağırtması üzerine, ilk vasiyet yırtıldı ve kendisini ondan ayırmamaları koşuluyla tüm servetini Valentine'e bıraktığına dair yeni bir vasiyet hazırlandı.

Cemiyet âleminden bazıları, Marki ve Markiz Saint-Méran'ın mirasçısı olan ve büyükbabasının mirasını almaya yeniden hak kazanan Matmazel de Villefort'un günün birinde yıllık üç yüz bin franklık bir gelire sahip olacağını hesaplıyordu.

Villefortlarda evlilik işlemlerinin yarıda kaldığı sırada, Monte Cristo'nun ziyaret ettiği Morcerf kontu, Danglars'a gösterdiği özeni belli etmek için giydiği tümgeneral üniformasına tüm nişanlarını takıyor, en iyi atlarını hazırlatıyordu. Bu görünümüyle Chaussée-d'Antin'deki konağa giderek ay sonu hesaplarını çıkartan Danglars'a geldiğini bildirtti.

Bir süredir keyfi hiç yerinde olmayan Danglars'la görüşmek için uygun bir zaman değildi.

Bu yüzden, eski dostunu gören Danglars ciddi bir ifadeyle koltuğuna yerleşti.

Her zaman doğallıktan uzak davranan Morcerf ise tam tersine güleç ve kibar bir tavır takınmıştı; başlatacağı konuşmanın çok yerinde karşılanacağından neredeyse emin bir halde lafı hiç dolandırmadı ve bir hamlede niyetini açıkladı:

"Baron," dedi, "işte geldim. Uzun süredir eski sözlerimizi yerine getirmek için hiçbir adım atmıyoruz...."

Bu sözlerin ardından, bankacının yüzünün asık olmasını sessizliğine veren Morcerf onun yüzüne bir gülümsemenin yayılacağını umuyordu ama tam tersine o yüz inanılmayacak derecede, daha soğuk ve daha resmî bir ifadeye büründü.

İşte Morcerf sözünü bu yüzden yarıda kesmişti.

"Hangi sözler, Sayın Kont?" diye sordu bankacı âdeta zihninde General'in ne söylediğini araştırıyormuşçasına.

"Ah!" dedi Kont. "Sevgili Mösyö, siz geleneklere çok bağlısınız ve bana bu merasimi her şeyiyle yerine getirmem gerektiğini hatırlatıyorsunuz. İnanın bu çok güzel! Beni bağışlayın, sadece bir tek oğlum olduğundan ve onu evlendirmeyi ilk kez düşündüğümden bu işte henüz çıraklık aşamasındayım. Tamam, isteğinizi yerine getiriyorum."

Ve zoraki bir gülümsemeyle ayağa kalkan Morcerf, Danglars'ın önünde saygıyla eğilirken ona, "Sayın Baron, sizden oğlum Vikont Albert Morcerf ile kızınız Matmazel Eugénie Danglars'ın evliliklerine izin vermenizi isteme onuruna erişiyorum."

Ama Danglars bu sözleri Morcerf'in umut ettiği bir saygıyla karşılamak yerine kaşlarını çattı ve hâlâ ayakta duran Kont'a oturmasını işaret etmeden, "Sayın Kont, size yanıt vermeden önce düşünmem gerek," diye yanıt verdi.

"Düşünmek mi?" dedi giderek şaşıran Morcerf. "Bu evlilikten söz edeli sekiz yıl oldu, o zamandan beri düşünecek zamanı bulamadınız mı?"

"Sayın Kont," dedi Danglars, "her gün öyle şeyler oluyor ki, kabul gören düşünceleri yeniden gözden geçirmek gerekiyor."

"Bu da ne demek?" diye sordu Morcerf. "Sizi hiç anlamıyorum, Baron!"

"Mösyö, on beş günde yeni koşulların ortaya çıktığını söylemek istiyorum..."

"Bir dakika," dedi Morcerf, "yoksa bir komedi mi sahneliyoruz?"

"Komedi de ne anlama geliyor?"

"Evet, açık konuşalım."

"Ben de aynı şeyi istiyorum."

"Monte Cristo'yla görüştünüz!"

"Onu sık sık görürüm," dedi göğsündeki dantel süsü düzelten Danglars, "dostlarımdan biridir."

"Tamam o zaman, onunla son görüşmelerinizden birinde bu evlilik konusunda unutkan, kararsız bir tavır sergilediğimi dile getirmişsiniz."

"Bu doğru."

"O zaman, işte buradayım. Gördüğünüz gibi ne unutkan ne de kararsızım çünkü sizden sözünüzü tutmanızı istiyorum."

Danglars karşılık vermedi.

"Bu kadar çabuk mu fikir değiştirdiniz ya da bana bu haberi beni aşağılama keyfini tatmak için mi gönderdiniz?" diye ekledi Morcerf.

Danglars konuşmaya, başlattığı bu tarzda devam etmenin kendisi için yararlı olmayacağını anladı.

"Sayın Kont," dedi, "çok haklı olarak böyle temkinli davranmama şaşırmış olabilirsiniz, bunu anlıyorum. Ayrıca bana inanın ki buna en önce ben üzülüyorum, karşıma zorlayıcı koşulların çıktığını bilmelisiniz."

"Bunlar havada kalan ve önünüze çıkan herhangi biri için tatmin edici sözler, sevgili Mösyö," dedi Kont, "ama ben sıradan biri değilim ve bir adam bir başkasına verdiği sözü hatırlatmaya geldiğinde ve bu adam sözünü tutmadığında, kendisine en azından makul bir açıklamada bulunulmasını istemeye hakkı vardır."

Danglars ürkmüştü ama bunu belli etmek istemiyordu: Morcerf'in kullanmaya başladığı ses tonundan rahatsız olmuştu.

"Demek makul bir nedenim olmadığını söylüyorsunuz," diye karşılık verdi.

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Makul bir nedenim var ama bunu açıklaması zor."

"Yine de, imalarınızla yetinmeyeceğimi anlıyorsunuzdur ve bana net görünen tek şey evlilik teklifimi reddetmeniz."

"Hayır Mösyö, kararımı erteliyorum, hepsi bu," dedi Danglars.

"Ama sanırım kaprislerinize, keyfiniz geri gelene dek sakince ve mütevazı bir şekilde katlanacağımı düşünmüyorsunuz?"

"O halde Sayın Kont, bekleyecek durumda değilseniz, bu projelerimizden hiç söz etmemişiz gibi davranalım."

Kibirli ve öfkeli kişiliğinin büyük bir tepkiyle patlamasına izin vermek istemeyen Kont dudaklarını kanatana kadar ısırdı, ayrıca böyle bir durumda kendisinin gülünç duruma

düşeceğini de anlayarak salonun kapısına doğru yürümeye başlamıştı, birden kararını değiştirerek geri döndü.

Alnında, hakarete uğrayan onurunun değil, belli belirsiz bir endişenin izini yansıtan bir kırışıklık belirdi.

"Hadi sevgili Danglars," dedi, "birbirimizi uzun yıllardır tanırız, birbirimize karşı anlayışlı davranmalıyız. Bana bir açıklamada bulunmak zorundasınız, böylece en azından oğlumun gözünüzdeki saygısını yitirmesine hangi bahtsız olayın neden olduğunu öğrenebilirim."

"Vikont'un şahsıyla ilgili bir şey değil, işte söyleyebileceğim tek şey bu Mösyö," diye yanıtladı Morcerf'in yeniden yumuşamaya başladığını görerek küstahlaşan Danglars.

"Peki kimin şahsıyla ilgisi var?" diye sordu yüzünün rengi solan Morcerf boğuk bir sesle.

Bu tepkilerin hiçbirini gözden kaçırmayan Danglars, her zamankinden daha emin bakışlarını Kont'a sabitledi.

"Daha fazlasını anlatmadığım için bana teşekkür etmelisiniz," dedi.

Hiç kuşkusuz bastırılmış bir öfkeden kaynaklanan bir titreme Morcerf'i sarsıyordu.

"Bunu öğrenmeye hakkım var," diye yanıtladı kendini dizginlemek için olağanüstü bir çaba harcayarak, "bana bunu açıklamanızı isteyebilirim, Madam de Morcerf'le ilgili bir şey mi? Yoksa servetim mi yetersiz? Sizinkilere karşıt olan düşüncelerim mi...."

"Hiçbiri değil Mösyö," dedi Danglars, "böyle bir şey olsaydı kendimi bağışlamazdım çünkü size tüm bunları bilerek söz verdim. Hayır, ne olduğunu anlamaya çalışmayın, sizi bu vicdani sorgulamaya yönelttiğim için kendimden utanıyorum; bana inanın, burada duralım. Ayrılık ya da anlaşma anlamına gelmeyecek bir süre belirleyelim. Ulu Tanrım, acele etmemizi gerektirecek bir şey yok! Kızım on yedi, oğlunuz ise yirmi bir yaşında. Bu arada zaman akıp gidecek; olaylar gelişecek; dün karanlıkta kalan şeyler bazen ertesi gün aydınlığa kavuşur; bazen bir günde en acımasız iftiralar atılır."

"İftiralar mı dediniz Mösyö?" diye haykırdı benzi solan Morcerf. "Demek bana iftira atılacak!"

"Sayın Kont, size daha ileri gitmememiz gerektiğini söylüyorum."

"Yani Mösyö, bu reddi sakince kabullenmeliyim, öyle mi?"

"Bu durum özellikle beni çok zora soktu Mösyö. Evet, katlanılması benim için sizden daha zor çünkü bu evliliğe güveniyordum. Vazgeçilmiş bir evlilik erkek tarafından çok kız tarafına zarar verir."

"Tamam Mösyö, artık bundan bahsetmeyelim," dedi Morcerf.

Ve eldivenlerini öfkeyle sıkarak odadan çıktı.

Danglars, Morcerf'in bu sözün bozulmasının kendisinden mi kaynaklandığını sormaya bir kez bile cesaret edemediğini fark etmişti.

Akşam birçok dostuyla uzun sohbetler etti ve sürekli olarak kadınların salonunda kalan Mösyö Cavalcanti bankacının evinden en son ayrılmıştı.

Ertesi sabah uyanan Danglars gazeteleri istedi. Kendisine hemen getirilen bu gazetelerin üç dört tanesini bir kenara atarak *L'impartial*'i aldı.

Bu gazete Beauchamp'ın başeditör olduğu gazeteydi.

Zarfı titreyerek ve hızla açtı, baş sayfadaki Paris haberlerini okumaya tenezzül etmedi ve günün çeşitli olayları hakkındaki haberlere geçti, kötücül bakışlarını *Yanya'dan Gelen Haber* başlıklı yazıya sabitledi.

"Güzel," dedi yazıyı okuduktan sonra. "Albay Fernand hakkındaki bu küçük başlık beni büyük bir ihtimalle Morcerf kontuna açıklama yapma derdinden kurtaracak."

O sırada saat sabahın dokuzunu çalıyordu. Siyahlar giymiş Albert ceketinin düğmelerini güzelce ilikledikten sonra, sıkıntılı bir tavırla, pek fazla konuşmadan Champs-Elysées'deki konağa gitti.

"Sayın Kont yaklaşık yarım saat önce çıktı," dedi kapıcı.

"Baptistin'i de yanında götürdü mü?" diye sordu Morcerf.

"Hayır Sayın Vikont."

"Baptistin'i çağırın, onunla konuşmak istiyorum."

Uşağı çağırmaya kendisi giden kapıcı birazdan onunla birlikte geri döndü.

"Dostum, saygısızlığımdan dolayı beni bağışlayın ama efendinizin gerçekten dışarı çıkıp çıkmadığını bizzat size sormak istedim."

"Evet Mösyö," diye yanıtladı Baptistin.

"Bu yanıt benim için de geçerli mi?"

"Efendimin Mösyö'yü ağırlamaktan ne büyük bir keyif aldığının ve kendisini diğer konuklarla karıştırmamam gerektiğinin farkındayım."

"Haklısın, onunla ciddi bir konuyla ilgili görüşecektim. Geç mi döner?"

"Hayır çünkü kahvaltısının saat onda hazır olması talimatını verdi."

"Tamam, ben Champs-Elysées'de bir tur attıktan sonra saat onda burada olacağım, Sayın Kont benden önce dönerse ona beni beklemesini rica ettiğimi söyle."

"Mösyö bunu ileteceğimden emin olabilir."

Tuttuğu kiralık arabayı Kont'un kapısında bırakan Albert yaya dolaşmaya gitti.

Ağaçlık Veuves yolundan geçerken, Kont'un Gosset atış alanının kapısında duran atlarını tanır gibi oldu, yaklaştı ve atları tanıdıktan sonra arabacıya, "Sayın Kont talim mi yapıyor?" diye sordu.

"Evet Mösyö."

Gerçekten de, Morcerf atış alanına yaklaştığından beri düzenli mermi sesleri duyuluyordu.

İçeri girdi.

Küçük bahçede görevli bir genç duruyordu.

"Pardon," dedi. "Sayın Vikont bir an için bekleyebilir mi?"

"Ama neden Philippe?" diye sordu atış alanının bir müdavimi olarak anlayamadığı bu engelleme karşısında şaşıran Albert.

"Çünkü şu anda atış yapan kişi silahını tek başına ateşler ve yanında kimsenin olmasını istemez."

"Siz yanındayken bile mi Philippe?"

"Mösyö, gördüğünüz gibi kulübemin kapısında bekliyorum."

"Peki tabancalarını kim dolduruyor?"

"Uşağı."

"Bir Nubiyalı mı?"

"Bir zenci."

"İşte o."

"Demek bu soylu beyefendiyi tanıyorsunuz."

"Onu almaya geldim, kendisi dostumdur."

"Ah! O zaman durum değişir. Kendisini haberdar etmek için içeri giriyorum."

Ve Philippe kendi merakının da itkisiyle atış alanına açılan kulübeye girdi, Monte Cristo bir an sonra eşikte belirdi.

"Sevgili Kont, buraya kadar ardınızdan geldiğim için beni bağışlayın," dedi Albert, "ama öncelikle bu saygısızlığın kimseye değil, bana ait olduğunu söylemek isterim. Konağınıza gittim; bana gezintiye çıktığınız ama kahvaltı için saat onda döneceğiniz söylendi. Ben de saat onu bekleyene kadar gezinirken atlarınızı ve arabanızı fark ettim."

"Bu söylediklerniz bana kahvaltıyı benimle yapmak istediğiniz umudunu veriyor."

"Hayır, teşekkürler, bu saatte kahvaltı etmem; belki daha sonra birlikte yemek yeriz ama kötümser bir misafir olacağımı söylemeliyim!"

"Siz neler söylüyorsunuz?"

"Sevgili dostum, bugün düello ediyorum."

"Siz mi? Peki hangi nedenle?"

"Elbette dövüşmek için!"

"Evet, bunu anlıyorum ama gerekçesi nedir? Bildiğiniz gibi birçok nedenden dolayı düello edilebilir."

"Onurum için."

"Ah! O zaman iş ciddi."

"Çok ciddi, bu yüzden sizden bir ricada bulunmaya geldim."

"Ne gibi?"

"Tanığım olmanızı istiyorum."

"Durum daha da ciddileşiyor; burada konuşmayalım ve evime dönelim. Ali, bana su ver."

Kollarını sıvayan Kont, atış alanının girişinde yer alan ve talim yapanların ellerini yıkadıkları küçük bir hole geçti.

"Siz de girin, Sayın Vikont," dedi Philippe alçak sesle, "içeride ilginç bir şey göreceksiniz."

Morcerf içeri girdi. Madenî tabakların üzerine hedef levhaları yerine oyun kâğıtları yapıştırılmıştı.

Morcerf uzaktan bunun açılmış bir iskambil destesi olduğunu sandı, birden ona kadar kartlar vardı.

"Ah! Şuraya bakın, piket mi oynuyordunuz?" dedi Albert.

"Hayır," dedi Kont, "bir iskambil destesi hazırlıyordum."

"Nasıl yani?"

"Evet, as ve ikililer dışındaki üçlüleri, beşlileri, yedilileri, sekizlileri, dokuzluları, onluları benim mermilerim yaptı."

Albert levhaya yaklaştı.

Gerçekten de, mermiler tamamen doğru bir hat üzerinde ve tamamen eşit aralıklarla, olmayan simgelerin yerini almış ve kartonu simgelerin bulunması gereken yerlerden delmişti.

"Vay canına!" dedi Morcerf.

"Sevgili Vikont, ne yapmamı bekliyordunuz ki," dedi Ali'nin getirdiği havluyla ellerini kurulayan Monte Cristo, "boş zamanlarımı doldurmam gerekiyor, hadi gelin, sizi bekliyorum."

Monte Cristo'nun arabası onları birkaç saniye sonra 30 numaralı kapının önüne bıraktı.

Morcerf'i çalışma odasına götüren Monte Cristo ona bir sandalye gösterdi ve oturdular.

"Şimdi sakince konuşalım," dedi Kont.

"Yeterince sakin olduğumu görüyorsunuz."

"Kiminle dövüşmek istiyorsunuz?"

"Beauchamp'la."

"Dostlarınızdan biriyle!"

"Daima dostlarla dövüşülür."

"En azından bir nedeni olmalı."

"Bir nedenim var."

"Size ne yaptı?"

"Yanımda dün akşamın gazetesi var... Alın, okuyun."

Monte Cristo, Albert'in uzattığı bir gazetede şu yazıyı okudu:

Yanya'dan Gelen Haber

Şu ana kadar bilinmeyen ya da kamuoyuna açıklanmamış bir olayın bilgisi elimize ulaştı; şehri savunan kaleler, Tepedelenli Ali Paşa'nın çok güvendiği ve adı Fernand olan bir Fransız subayı tarafından Türklere teslim edilmiştir.

"Tüm bu yazılanlarda sizi sarsacak ne gördüğünüzü söyler misiniz?" diye sordu Monte Cristo.

"Nasıl! Ne gördüğümü mü?"

"Evet. Yanya kalelerinin Fernand adlı bir subay tarafından teslim edilmesinin sizinle ne ilgisi var?"

"Babamla ilgisi var. Morcerf kontunun vaftiz adı Fernand'dır."

"Peki babanız Ali Paşa'nın emrinde mi görev yapıyordu?"

"Yani Yunanların bağımsızlığı için mücadele ediyordu, işte iftira da bundan kaynaklanıyor."

"Bak sen! Sevgili Vikont, akıl yürüterek konuşalım."

"Ben de aynı şeyi düşünüyorum."

"Bana söyler misiniz: Fransa'da, o dönemde, sanırım 1822 ya da 1823'te ele geçirilen Yanya'da bulunan Subay

Fernand'ın, Morcerf kontuyla aynı kişi olduğunu hangi ahmak düşünebilir?"

"İşte alçaklık tam da burada. Üzerinden zaman geçmesini beklediler, şimdi de yüksek bir mevkiyi lekeleyebilecek bir skandal yaratmak için bu unutulmuş olaylar gündeme getiriliyor. Ama ben, babamın isminin mirasçısı olarak bu ismin üzerine en ufak bir şüphe gölgesinin düşmesini istemiyorum. Bu yazıyı gazetesinde yayımlayan Beauchamp'a iki tanık göndereceğim ve bir tekzip kaleme alacak."

"Beauchamp hiçbir şeyi tekzip etmeyecektir."

"O zaman düello edeceğiz."

"Hayır, düello etmeyeceksiniz çünkü size o sırada Yunan ordusunda adı Fernand olan elli subay olduğunu söyleyecektir."

"Bu yanıtı verse de düello edeceğiz. Ah! Bu yazının ortadan kaybolmasını istiyorum... Şanlı bir geçmişe sahip asil bir asker olan babam..."

"Ya da *Fernand adlı bu kişinin vaftiz adı Fernand olan Morcerf kontuyla hiçbir ilgisi olmadığı kanaatindeyiz* diye yazacaktır."

"Bana kesin ve tam bir tekzip gerekiyor, böyle bir açıklamayla yetinemem!"

"Peki ona tanıklarınızı gönderecek misiniz?"

"Evet."

"Hata edersiniz."

"Bu sizden istediğim şeyi reddetmek anlamına mı geliyor?"

"Ah! Düello hakkındaki teorimi biliyorsunuz, Roma'da size bu konudaki düşüncemi açıkça belirtmiştim, bunu hatırlıyor musunuz?"

"Yine de Sevgili Kont, bu sabah sizi bu teoriyle pek de uyuşmayan bir işle uğraşırken gördüm."

"Çünkü sevgili dostum, anlayacağınız gibi asla kesin bir tavır takınmamak gerekir. Delilerin ortasında yaşıyorsanız, sizin de bu alanda bir ölçüde bilgilenmeniz lazım, düşünce-

sizce gözüpek davranan biri, sizin Beauchamp'la dövüşmenize yol açan nedene benzer bir gerekçeyle, aklına gelen ilk saçmalık nedeniyle beni düelloya davet etmek için tanıklarını gönderebilir ya da bana herkesin önünde hakaret edebilir, işte o zaman bu yarım akıllıyı öldürmem gerekir."

"Yani siz de düello edebileceğinizi kabul ediyorsunuz?"

"Elbette!"

"Peki o zaman neden benim düello etmemi istemiyorsunuz?"

"Düello etmemeniz gerektiğini söylemiyorum, ancak düello ciddi bir iştir ve karar vermeden önce üzerinde iyice düşünülmelidir."

"O babama hakaret ederken hiç düşündü mü?"

"Düşünmediyse ve bunu size itiraf ediyorsa ona kızmamak gerekir."

"Ah! Sevgili Kont, çok hoşgörülüsünüz!"

"Ve siz de çok katısınız. Bakın, varsayalım ki... şunu iyi dinleyin, varsayalım diyorum... ama söyleyeceklerime kızmayacaksınız!"

"Dinliyorum."

"Bu olayın doğru olduğunu varsayıyorum..."

"Bir oğul babasının onuruyla ilgili böyle bir varsayımı kabul edemez."

"Ulu Tanrım! Nice şeyin kabul gördüğü bir dönemde yaşıyoruz!"

"Bu tam da yaşadığımız dönemin hatası."

"Peki bu hatayı düzeltebileceğinizi düşünüyor musunuz?"

"Evet, beni ilgilendiren konularda."

"Tanrım, ne kadar da bağnazsınız, sevgili dostum!"

"Ben böyleyim."

"Yerinde tavsiyelere kulak vermez misiniz?"

"Bir dostun tavsiyesiyse önem veririm."

"Peki benim bir dostunuz olduğuma inanıyor musunuz?"

"Evet."

"O zaman, Beauchamp'a tanıklarınızı göndermeden önce bilgi toplayın."

"Kimden?"

"Örneğin Hayde'den."

"Bu işlere bir kadını karıştırmak mı? Onun elinden ne gelir ki?"

"Örneğin, size bu bozgunla ve kendi babasının ölümüyle babanızın hiçbir ilgisi olmadığını ya da babanızın ne yazık ki bu felakete karıştığını açıklayabilir...."

"Sevgili Kont, böyle bir varsayımı kabul edemeyeceğimi size daha önce de söyledim."

"Demek bu önerimi reddediyorsunuz!"

"Reddediyorum."

"Kesinlikle mi?"

"Kesinlikle!"

"O zaman son bir tavsiye."

"Tamam ama sonuncu olsun."

"Yoksa istemiyor musunuz?"

"Sizi dinliyorum."

"Beauchamp'a kesinlikle tanık göndermeyin."

"Nasıl?"

"Onunla kendiniz konuşun."

"Ama bu tüm geleneklere aykırı."

"Sizin meseleniz de sıradan meselelerden farklı."

"Peki ona neden tek başıma gideceğim?"

"Çünkü böylece konu siz ve Beauchamp arasında kalmış olacak."

"Daha açıkça ifade eder misiniz?"

"Elbette, Beauchamp bir tekzip yazmayı düşünecekse, ona iyi niyetle yaklaşmak gerekir, böylece tekzip yayımlanacak. Tam tersine reddederse, iki yabancıyı sırrınıza ortak etmek o zaman gerekecek."

"Onlar iki yabancı değil, iki dost olacak."

"Bugünün dostları yarının düşmanlarıdır."

"Ah! Bir örnek verir misiniz?"

"Mesela Beauchamp."

"Yani..."

"Yani size tedbirli davranmanızı tavsiye ederim."

"Yani Beauchamp'a kendi başıma mı gitmemi öneriyorunuz, öyle mi?"

"Evet."

"Tek başına?"

"Tek başına. Bir insanın özsaygısından bir şeyler ummak gerektiğinde, o insanın özsaygısına vicdanı rahatsız olana dek dokunmamak gerekir."

"Sanırım haklısınız."

"Ah! İşte bu güzel bir yanıt!"

"Tek başıma gideceğim."

"Tek başınıza gidin ama hiç gitmeseniz daha iyi olacak."

"Bu mümkün değil."

"O zaman tek başınıza gidin, en azından daha önce yapmak istediğinizden daha iyidir."

"Ama tüm bu temkinli davranışlarıma, girişimlerime rağmen düello edersem, tanığım olacak mısınız?"

"Sevgili Vikont," dedi Monte Cristo büyük bir ciddiyetle, "nerede ve ne zaman olursa olsun sizin yanınızda yer aldığımı biliyor olmalısınız ama bu isteğiniz benim destek verme sınırlarım dışında kalıyor."

"Ama neden?"

"Bunu belki bir gün öğreneceksiniz."

"Peki ya bu arada?"

"Sırrıma hoşgörüyle yaklaşmanızı istiyorum."

"Tamam tanıklarım Franz ve Château-Renaud olacak."

"Evet, Franz'ın ve Château-Renaud'nun tanıklarınız olması daha yerinde bir karar."

"Ama düello edeceksem, bana küçük bir atış ya da kılıç dersi verecek misiniz?"

"Hayır, bu da mümkün değil."

"Çok ilginç birisiniz! Demek hiçbir şeye karışmak istemiyorsunuz!"

"Kesinlikle."

"O zaman artık bundan söz etmeyelim. Hoşça kalın Kont."

"Hoşça kalın Vikont."

Şapkasını alan Morcerf dışarı çıktı. Kapıda arabasına bindi ve öfkesini mümkün olduğunca bastırarak Beauchamp'a doğru yola çıktı. Beauchamp gazetesindeydi.

Albert de gazeteye gitti.

Beauchamp gazetelerde genel olarak karşılaşılan loş ve tozlu bir çalışma odasındaydı.

Albert de Morcerf'in geldiği bildirildi. Anonsu ikinci kez tekrarlamalarını bekledikten sonra, yine de inanmamış bir halde bağırdı:

"Girin!"

Albert içeri girdi. Dostunun kâğıt yığınlarını aştığını ve zamanla kırmızılaşmış ve parkeyi andıran zeminin üzerine saçılmış çeşitli ebatlardaki gazetelerin üzerinde acemi adımlarla yürüdüğünü gören Beauchamp şaşkınlıkla, "Sevgili Albert, buradan gelin, buradan," diye haykırdı elini genç adama uzatarak, "sizi buraya hangi rüzgâr attı? Parmak Çocuk gibi kayıp mı oldunuz, yoksa sadece benimle öğle yemeği yemeye mi geldiniz? Bir sandalye bulmaya çalışın, tamam, işte şurada, burada bana dünyada gazete yapraklarından başka yapraklar da olduğunu hatırlatan şu sardunyanın yanında."

"Beauchamp," dedi Albert, "sizinle gazeteniz hakkında konuşmaya geldim."

"Bak sen! Morcerf, benden ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Bir tekzip yazısı yazmanızı."

"Bir tekzip yazısı mı? Hangi konuda Albert? Oturun."

"Teşekkürler," diye yanıtladı Albert ikinci kez ve hafif bir baş işaretiyle.

"Anlatın."

"Ailemin bir ferdinin onurunu zedeleyen bir yazıyla ilgili olarak."

"Yok artık!" dedi şaşıran Beauchamp. "Hangi yazı? Böyle bir şey mümkün değil."

"Yanya'dan size gelen haberle ilgili yazı."

"Yanya mı?"

"Evet, Yanya'dan. Beni buraya getiren şeyi bilmezmiş gibi mi davranıyorsunuz?"

"Onurum üzerine yemin ederim... Baptiste! Dünkü gazeteyi getir!" diye bağırdı Beauchamp.

"Buna gerek yok, size benimkini getirdim."

Beauchamp geveleyerek okudu.

"*Yanya'dan Gelen Haber* vs."

"Durumun ciddi olduğunu anlıyorsunuz, değil mi?" dedi Morcerf okumasını bitiren Beauchamp'a.

"Demek bu subay akrabanız oluyor?" diye sordu gazeteci.

"Evet," dedi yüzü kızaran Albert.

"Peki ama sizi memnun etmek için ne yapmamı bekliyorsunuz?" diye sordu Beauchamp sakin bir ifadeyle.

"Sevgili Beauchamp, sizden bir tekzip yazısı yayımlamanızı istiyorum."

Beauchamp, Albert'e kesinlikle iyi niyetli olduğunu belirten bir dikkatle baktı.

"Durun bakalım," dedi, "bu durum uzun uzun sohbet etmemizi gerektirecek çünkü bir tekzip yazısı daima zor bir iştir. Oturun, şu üç dört satırı yeniden okuyacağım."

Albert'in oturması üzerine, Beauchamp dostu tarafından suçlanan satırları ilkinden daha büyük bir dikkatle okudu.

"İşte, gördüğünüz gibi, gazetenizde ailemin bir ferdine hakaret edilmiş," dedi Albert sert, hatta kaba bir ses tonuyla, "ben de bir tekzip yazısı istiyorum."

"Tekzip... yazısı mı..."

"Evet, tekzip yazısı."

"Kendinizi düzgün ifade etmediğinizi söylememe izin verin, Sevgili Vikont."

"Kendimi düzgün ifade etmek istemiyorum," diye karşılık verdi ayağa kalkan genç adam, "dün gazetenizde yer verdiğiniz bir olay hakkında tekzip yazısı istiyorum ve bu yazıyı da yazdıracağım. Benim iyi bir dostumsunuz," diye devam etti Beauchamp'ın küçümseyici bir ifade takındığını fark ederek dudaklarını sıkan Albert. "Benim dostumsunuz ve umarım bu dostluk sayesinde beni, böyle bir durumda ne kadar inatçı davranacağımı bilecek kadar iyi tanıyorsunuzdur."

"Evet, dostunuzum Morcerf, ama az önce ettiğiniz laflara benzer şeyler söylemeye devam ederseniz, bana bu dostluğu unutturacaksınız... Ama durun, en azından şimdilik öfkelenmeyelim... Endişeli, öfkeli, incinmiş bir haldesiniz... Söylesenize, Fernand adındaki bu akraba da kim?"

"Kendisi babamdır," dedi Albert. "Mösyö Fernand Mondego, Morcerf kontu, hayatı savaş alanlarında geçmiş ve şimdi soylu yara izlerinin üzeri balçıktan toplanmış iğrenç çamur parçalarıyla örtülmek istenen eski asker."

"Babanız mı?" dedi Beauchamp. "O zaman durum farklı; öfkenizi anlıyorum, sevgili Albert... Yeniden okuyalım..."

Ve her sözcüğün üzerinde durarak yazıyı yeniden okudu.

"Ama gazetede adı geçen Fernand'ın babanız olduğunu da nereden çıkardınız?"

"Hiçbir şeyden, bunu iyi biliyorum ama başkaları da bu yazıyı görecek. Yazının yalanlanmasını bu yüzden istiyorum."

Bu *istiyorum* sözleri üzerine Morcerf'e yönelttiği bakışlarını hemen aşağı indiren Beauchamp bir an düşündü.

"Bu haberi yalanlayacaksınız, öyle değil mi Beauchamp?" diye tekrarladı, dışarı yansıtmasa da öfkesi giderek artan Morcerf.

"Evet," dedi Beauchamp.

"Nihayet!"

"Ama haberin yalan olduğunu öğrendiğimde."

"Nasıl!"

"Evet, bu olayın aydınlatılması gerekiyor, ben de bunu yapacağım."

"Ama tüm bu yazılanlarda aydınlatılacak ne bulabiliyorsunuz Mösyö?" dedi ölçüyü aşan Albert. "Babam olmadığına inanıyorsanız, bunu bana hemen söyleyin; eğer o olduğuna inanıyorsanız, bana böyle düşünmenizin nedenini açıklayın."

Beauchamp, Albert'e içinde tüm duygulardan bir parçayı barındıran o kendine özgü gülümsemesiyle baktı.

"Madem bana *mösyö* diye hitap ettiniz, benden hesap sormaya geldiyseniz, öncelikle bana yarım saattir dinleme sabrını gösterdiğim dostlukla ya da ıvır zıvır şeylerle ilgili şeyler söylemeyecektiniz Mösyö. Bundan böyle ilişkimizi bu çerçevede mi sürdüreceğiz?"

"Evet, o alçak iftirayı tekzip etmezseniz!"

"Bir dakika, sizden tehditte bulunmamanızı rica edeyim, Morcerf Vikontu Mösyö Albert Mondego. Düşmanlarımdan çok dostlarımın tehditlerine öfkelenirim. Demek, Albay Fernand'la ilgili, haberdar olmadığıma dair onurum üzerine yemin ettiğim o haberi yalanlamamı istiyorsunuz?"

"Evet, bunu istiyorum!" dedi kendine hâkim olamamaya başlayan Albert.

"Aksi takdirde düello mu edeceğiz?" diye sordu Beauchamp sükûnetini koruyarak.

"Evet," dedi Albert sesini yükselterek.

"Peki o zaman Mösyö işte cevabım," dedi Beauchamp, "bu haberle bir ilgim yok, yayımlandığını bilmiyordum ama bu tavrınız dikkatimi bu olaya yoğunlaştırmamı sağladı, şimdiden aklımı kurcalıyor; bu yüzden bu durum tamamen yalanlanana ya da doğrulanana kadar sürüp gidecek."

"Mösyö," dedi ayağa kalkan Albert, "böylece size tanıklarımı yollama onuruna erişeceğim, yeri ve silahları onlarla birlikte kararlaştırırız."

"Elbette Sevgili Mösyö."

"Ve bu akşam ya da en geç yarın düello edeceğiz."

"Hayır! Hayır! Karşınıza uygun gördüğüm zamanda çıkacağım ve bana göre (düelloya ben neden olduğum için

bunu söylemeye hakkım var), zaman henüz gelmedi. Kılıcı iyi kullandığınızı biliyorum, ben de fena sayılmam; altı hedeften üçünü vurduğunuzu biliyorum, bu alanda benim de sizden aşağı kalır yanım yok; ikimiz de yürekli olduğumuz için aramızdaki düello çetin geçecek. Bu yüzden nedensiz yere sizi öldürmeyi ya da sizin tarafınızdan öldürülmeyi göze almayı istemem. Her şey kesinleştiğinde size ne zaman düello yapacağımızı a-çık-ça ben soracağım. Size olaydan haberdar olmadığımı söylememe, birkaç kez tekrarlamama, üzerine onurum üzerine yemin etmeme rağmen, nihayet bu Fernand adının Morcerf kontu ile ilgisi olduğunu Nuh'un oğlu Yafes'ten başka birinin tahmin etmesinin imkânsızlığını açıklamama rağmen, bu tekzibe yayımlamazsam beni öldürecek kadar önem mi veriyorsunuz?"

"Kesinlikle öyle."

"Tamam o zaman Sevgili Mösyö, sizinle boğuşmayı kabul ediyorum ama üç hafta süre istiyorum; üç hafta içinde size, 'Evet, haber yalan, yazıyı yalanlıyorum' ya da 'Evet, haber doğru' dedikten sonra, sizin tercihinize göre kılıçları kınlarından, tabancaları kılıflarından çıkaracağım."

"Üç hafta!" diye haykırdı Albert. "Ama onurumun lekeleneceği bu üç hafta bana üç asır gibi gelecek!"

"Hâlâ dostum olsaydınız size, 'Sabır dostum,' diyebilirdim ama şimdi düşmanım olduğunuza göre size, 'Umurumda değil Mösyö,' diyorum."

"Tamam, üç hafta olsun," dedi Morcerf. "Ama üç hafta sonra uzatacağınız bir sürenin, başvuracağınız bir kurnazlığın kalmayacağını unutmayın."

"Mösyö Albert de Morcerf," dedi kendisi de ayağa kalkan Beauchamp, "sizi ancak takribi üç hafta, yani yirmi dört gün sonra pencereden aşağı atabilirim ve siz de beni ancak bu sürenin bitiminde ikiye bölebilirsiniz. Ağustos'un 29'undayız, Eylül'ün 21'inde hesaplaşırız. O zamana dek, soylu bir beyefendi olarak size şu tavsiyeyi vermek isterim,

zincirlenmiş köpekler gibi birbirimize uzaktan havlamaktan kaçınalım."

Ve genç adamı ciddi bir ifadeyle selamlayan Beauchamp basımhaneye girdi.

Albert intikamını bastonuyla darbeler indirdiği bir gazete yığınından aldıktan sonra, kafasını iki üç kez basımhanenin kapısına doğru çevirerek dışarı çıktı.

Hayal kırıklığına uğrayan Albert bastonunu kararmış masum kâğıtların ardından arabasının önündeki zemine indirirken, kendinden geçmiş, gözlerini bir hedefe dikmiş bir halde kollarını sallayarak Saint-Martin kapısından Madeleine'e doğru ilerleyen ve Çin hamamlarının önünden geçen Morrel'i gördü.

"Ah!" dedi içini çekerek. "İşte mutlu bir adam!"

Tesadüfe bakın ki Albert bu konuda yanılmıyordu.

LXXIX

Limonata

Morrel gerçekten de çok mutluydu.

Mösyö Noirtier kendisini çağırtmış, o da bu davetin nedenini öğrenme sabırsızlığıyla kendi bacaklarına kiralık bir atın bacaklarından daha çok güvenerek Meslay Sokağı'ndan çıkmış ve Saint-Honoré Mahallesi'ne ulaşmıştı.

Morrel koşar adımlarla yürürken zavallı Barrois onu elinden geldiğince izlemeye çalışıyordu. Morrel otuz bir, Barrois altmış yaşındaydı; Morrel aşk sarhoşuyken, Barrois aşırı sıcaktan bunalıyordu. Konumları ve yaşları böylesine farklı olan bu iki adam bir üçgenin iki kenarına benziyor, tabanda birbirlerinden ayrılırken tepe noktasında birleşiyorlardı.

Tepe noktası Morrel'i bir an önce gelmesi için davet eden Noirtier'ydi. Morrel bu çağrıya harfi harfine uyarken, Barrois da ona uyum sağlamak için zorlanıyordu.

Konağa vardıklarında Morrel soluk soluğa bile kalmamıştı: Aşk kanatlar takardı ama uzun zamandır âşık olmayan Barrois ter içinde kalmıştı.

Morrel'i özel kapıdan içeri alan yaşlı hizmetkâr odanın kapısını kapadı ve çok geçmeden bir elbisenin parkenin üzerinde hışırdamasından Valentine'in büyükbabasını ziyarete geldiği anlaşıldı.

Valentine'in yas giysileri içinde büyüleyici bir güzelliği vardı.

Bu düş, Morrel'i Noirtier ile konuşmaktan vazgeçirecek kadar hoştu ama kısa süre sonra yaşlı adam tekerlekli koltuğuyla içeri girdi.

Noirtier, Morrel'in, Valentine'i ve kendisini umutsuzluktan kurtaran o muhteşem müdahale için teşekkürlerine iyi niyetli bir bakışla karşılık verdi. Ardından, bu bakışın lütfundan cesaret alan Morrel gözlerini, uzağında çekingen bir edayla oturmuş kendisinin konuşmaya davet edilmesini bekleyen genç kıza çevirdi.

Noirtier de torununa baktı.

"Beni anlatmakla görevlendirdiğiniz şeyleri söylemem mi gerekiyor?" diye sordu Valentine.

"Evet," diye yanıtladı Noirtier.

"Mösyö Morrel," dedi gözlerini kendisinden ayıramayan genç adama, "büyükbabam Noirtier üç gündür size söylemek istediği onlarca şeyi bana anlattı. Bugün söylediklerini tekrarlamam için sizi davet etti, beni tercümanı seçtiğinden, bana aktardığı düşüncelerini tek bir sözcüğü bile atlamadan size tekrarlayacağım."

"Ah! Sizi sabırsızlıkla dinliyorum Matmazel, anlatın," dedi Morrel.

Valentine'in bakışlarını yere çevirmesi Morrel'i iyi haberler alacağı konusunda ikna etti. Valentine sadece mutlu olduğunda zayıf görünürdü.

"Büyükbabam bu evden ayrılmak istiyor. Barrois ona uygun bir daire bulmaya çalışıyor."

"Ama Mösyö Noirtier'nin gözbebeği ve her şeyi olan siz ne yapacaksınız?"

"Ben büyükbabamdan ayrılmayacağım," diye yanıtladı genç kız, "bunu kararlaştırdık. Benim dairem onunkinin yanında olacak. Mösyö de Villefort'un onayını alırsam büyükbabam Noirtier ile birlikte oturmaya gideceğim, bu önerim reddedilirse reşit olmam için gereken on sekiz ayın geçmesini bekleyeceğim. Artık özgür olduğumda kendime ait bir servetim olacak ve..."

"Ve?" diye sordu Morrel.

"Ve büyükbabamın izniyle, size verdiğim sözü tutacağım."

Valentine bu son sözleri, kendisini büyük bir dikkatle dinlemese Morrel'in duyamayacağı kadar alçak sesle söyledi.

"Büyükbaba, düşüncenizi doğru bir şekilde dile getirdim, öyle değil mi?" diye ekledi Valentine, Noirtier'ye dönerek.

Evet, diye yanıtladı yaşlı adam.

"Büyükbabamın yanına gidersem," diye devam etti Valentine. "Mösyö Morrel bu iyi yürekli ve saygın koruyucumun yanında benimle görüşebilecek. Şu an yüreklerimizi bağlayan ve belki de acemi ve hevesli bu bağ uygun bir gelişim gösterir ve girişimimize mutlu bir geleceğin güvencesini sunar hale gelirse (ne yazık ki engeller karşısında tutuşan yüreklerin işler yoluna girdiğinde soğuduğu söylenir!) kendisini bekleyeceğim Mösyö Morrel beni bizzat benden isteyebilecek."

"Ah!" diye haykırdı yaşlı adamın önünde Tanrı'ymış, Valentine'in önünde ise bir melekmiş gibi diz çökmeye çalışan Morrel. "Ah! Hayatım boyunca böyle bir mutluluğu hak etmek için nasıl bir iyilik yaptım?"

"O zamana kadar," diye devam etti genç kız berrak ve sert ses tonuyla, "görgü kurallarına ve bizi birbirimizden sürekli olarak ayırmaya çalışmaması koşuluyla ebeveynlerimizin iradesine saygı göstereceğiz. Her şeyi açıkça ortaya koyduğu için şu sözleri tekrarlıyorum: Bekleyeceğiz."

"Ve bu sözlerin dayattığı fedakârlıklara boyun eğen biri gibi değil, mutlulukla katlanacağıma yemin ederim Mösyö," dedi Morrel.

"Bu yüzden," diye ekledi Valentine, Maximilien'in yüreğine gönderdiği tatlı bir bakışla, "bugünden itibaren tedbirsizlik yok dostum, isminizi saflıkla ve saygınlıkla taşıyacak kişiyi tehlikeye atmayın."

Morrel elini yüreğine bastırdı.

Bu arada Noirtier her ikisine de şefkatle bakıyordu. Kendisinden gizlenecek hiçbir şey olmayan biri gibi bir kenarda duran Barrois, kel kafasından damlayan iri ter damlalarını kurularken gülümsüyordu.

"Ah! Tanrım, iyi yürekli Barrois'yı sıcak basmış," dedi Valentine.

"Ah!" dedi Barrois. "Çünkü iyi koştum Matmazel ama Mösyö Morrel'in benden daha hızlı olduğunu kabul etmeliyim."

Noirtier gözleriyle, bir sürahi limonata ve bir bardağın bulunduğu tepsiyi işaret etti. Noirtier'nin yarım saat önce limonata içtiği sürahide bir bardaklık boş yer vardı.

"Al, iyi yürekli Barrois," dedi genç kız, "çünkü gözlerini bu sürahiden ayırmadığının farkındayım."

"Doğrusu bu ya, susuzluktan ölüyorum," dedi Barrois, "ve bir bardak limonatayı sıhhatinize içeceğim."

"İç öyleyse," dedi Valentine, "ve hemen geri gel."

Barrois tepsiyi alıp koridora çıktı; kapamayı unuttuğu kapının aralığından, Valentine'in doldurduğu bardağı boşaltmak için kafasını arkaya devirdiği görülüyordu.

Valentine ve Morrel Noirtier'nin önünde bakışlarıyla vedalaşırken, Villefortların merdiveninde çıngırağın sesi duyuldu.

Bir ziyaretçinin geldiğini haber veriyordu.

Valentine sarkaçlı saate baktı.

"Saat on iki," dedi, "bugün cumartesi, büyükbaba, doktor gelmiş olmalı."

Noirtier gözleriyle, gelenin gerçekten de doktor olması gerektiğini işaret etti.

"Buraya gelecek, Morrel'in gitmesi gerekiyor, öyle değil mi büyükbaba?"

Evet, diye yanıtladı yaşlı adam.

"Barrois!" diye seslendi Valentine. "Barrois gelsenize!"

Yaşlı hizmetkârın yanıtı duyuldu:

"Geliyorum Matmazel."

"Barrois sizi kapıya kadar götürecek," dedi genç kız Morrel'e, "ve şimdi, bir şeyi unutmayın sayın subay, büyükbabam size mutluluğumuzu tehlikeye atacak hiçbir davranışta bulunmamanızı tavsiye ediyor."

"Beklemeye söz verdim," dedi Morrel, "ve bekleyeceğim."

O sırada Barrois içeri girdi.

"Kapıyı çalan kimmiş?" diye sordu Valentine.

"Sayın doktor d'Avrigny," dedi Barrois bacakları titreyerek.

"Ama neyiniz var Barrois?" dedi genç kız.

Yanıt vermeyen yaşlı adam ürkmüş gözlerle efendisine bakarken, kasılmış eli ayakta durabilmesi için bir destek arıyordu.

"Ama düşecek!" diye haykırdı Morrel.

Gerçekten de Barrois'nın titremeleri giderek artıyordu; yüz kaslarının sarsılarak kasılmasıyla allak bullak olan yüz hatları daha şiddetli bir sinir nöbetini belli ediyordu.

Barrois'nın rahatsızlandığını gören Noirtier'nin anlam dolu ve kırpışan gözleri insan yüreğini etkileyen tüm duyguları yansıtıyordu.

Barrois efendisine doğru birkaç adım attı.

"Aman Tanrım! Tanrım! Efendim, bana neler oluyor?..." dedi. "Çok ızdırap çekiyorum... gözlerim görmüyor. Beynime alevden binlerce mızrak saplanıyor. Ah! Bana dokunmayın, bana dokunmayın!"

Gerçekten de, donuklaşmış gözleri dışarı fırlıyordu ve başı arkaya devrilirken bedeninin geri kalanı katılaşıyordu.

Dehşete kapılan Valentine bir çığlık attı; Morrel onu âdeta bilinmeyen bir tehlikeden korumak istermişçesine kollarına aldı.

"Mösyö d'Avrigny! Mösyö d'Avrigny!" diye bağırdı Valentine. "Yardıma koşun!"

Kendi etrafında dönen Barrois sendeleyerek üç adım geri gitti ve elini dizine yasladığı Noirtier'nin ayaklarının dibine yığılırken bağırdı:

"Efendim! İyi yürekli efendim!"

O sırada çığlıkları duyan Mösyö de Villefort kapının eşiğinde belirdi.

Yarı baygın Valentine'i bir kenara bırakan Morrel geriye doğru hamle yaptı; odanın bir köşesine büzüşürken bir perdenin ardında neredeyse gözden kayboldu.

Önüne bir yılan çıkmış gibi donuk bir halde, buz kesmiş gözlerini can çekişen bahtsızdan ayırmıyordu.

Öfkeden ve dehşetten köpüren Noirtier'nin ruhu, uşağından ziyade dostu olan zavallı yaşlı adama yardım etmek istiyordu. Alnındaki damarların şişkinliğinden ve gözlerinin etrafında hâlâ duyarlı olan birkaç kasın kasılmasından yüzüne yaşam ile ölüm arasındaki korkunç mücadelenin yansıdığı anlaşılıyordu.

Yüzü titreyen, gözleri kan çanağına dönen, boynu arkaya devrilen Barrois elleriyle parkeye vuruyor, katılaşmış bacakları ise kıvrılacağı yerde kırılmış gibi görünüyordu.

Dudaklarına hafif bir köpük yayılırken acıyla soluk alıp veriyordu.

Odaya girdiğinden beri dikkatini çeken bu sahneye bir göz atan Villefort afallamış, Morrel'i görmemişti.

Yüzünün solduğu ve saçlarının diken diken olduğu bu bir anlık sessizlikten sonra, "Doktor! Doktor!" diye haykırdı kapıya doğru atılarak. "Buraya gelin! Buraya gelin!"

"Madam! Madam!" diye bağırdı merdivenin kenarına çarparak üvey annesine seslenen Valentine. "Çabuk buraya gelin ve tuzruhu şişenizi de getirin!"

"Neler oluyor?" diye sordu Madam de Villefort soğuk ve duygularını belli etmeyen bir sesle.

"Ah! Buraya gelin! Buraya gelin!"

"Peki doktor nerede?" diye bağırdı Villefort.

Basamakların yavaşça aşağı inen Madam de Villefort'un ayaklarının altında gıcırdadığı duyuldu. Bir eliyle yüzünü kuruladığı bir mendili, diğer eliyle de bir İngiliz tuzu şişesini tutuyordu.

Kapıya geldiğinde, ilk bakışını böyle bir durumda doğal olarak yaşanan heyecan dışında sağlığının yerinde olduğunu belli eden Noirtier'nin yüzüne, ikinci bakışını ise can çekişen yaşlı hizmetkâra yöneltti.

Rengi soldu ve bakışlarını hemen hizmetkârdan efendiye çevirdi.

"Ama Tanrı aşkına Madam, doktor nerede? Sizin odanıza girdi. Gördüğünüz gibi bir beyin kanaması, kan alınırsa kurtulacak."

"Az önce bir şey yedi mi?" diye sordu Villefort'un sorusunu geçiştiren Madam de Villefort.

"Madam," dedi Valentine, "kahvaltı etmedi ama bu sabah büyükbabamın bir işini halletmek için çok koştu. Döndüğünde sadece bir bardak limonata içti."

"Ah! dedi Madam de Villefort. "Neden şarap içmedi? Limonata bir şeye benzemez."

"Limonata hemen burada, büyükbabamın sürahisindeydi; zavallı Barrois susamıştı, onu içti."

Madam de Villefort titriyor, Noirtier de derin bakışlarla onu gözlemliyordu.

"Boynu âdeta kaybolmuş!" dedi.

"Madam," dedi Villefort, "Tanrı aşkına, doktorun nerede olduğunu söyler misiniz!"

"Biraz rahatsız olan Edouard'ın odasında," dedi artık soruyu geçiştiremeyen Madam de Villefort.

Villefort doktoru bizzat çağırmak için hızla merdivenlere doğru yürüdü.

"Alın," dedi genç kadın şişeyi Valentine'e uzatırken, "kuşkusuz kan alınacak. Kan görmeye katlanamadığımdan odama çıkıyorum."

Ve eşinin ardından gitti.

Herkes çok telaşlı olduğu için kimse tarafından fark edilmeyen Morrel saklandığı karanlık köşeden çıktı.

"Hemen gidin Maximilien," dedi Valentine, "ve size haber iletmemi bekleyin. Hadi gidin."

Morrel bir mimikle Noirtier'ye de danıştı. Soğukkanlılığını hiç kaybetmemiş olan Noirtier ona *evet* işareti yaptı.

Morrel, Valentine'in elini göğsüne bastırdı ve gizli koridordan dışarı çıktı.

O sırada Villefort ve doktor karşı kapıdan çıkıyordu.

Barrois kendine gelmeye başlamış, krizi atlatmıştı, inleyerek konuşuyor ve bir dizinin üzerinde doğruluyordu.

D'Avrigny ve Villefort, Barrois'yı bir uzanma koltuğu üzerine taşıdılar.

"Doktor, müdahale için neler gerekiyor?" diye sordu Villefort.

"Bana su ve eter getirsinler. Evde var mı?"

"Evet."

"Ayrıca terebentin yağı ve kusturucu hazırlasınlar."

"Tamam!" dedi Villefort.

"Ve şimdi herkes odadan çıksın."

"Ben de mi?" diye sordu Valentine çekinerek.

"Evet Matmazel, özellikle de siz," dedi doktor sert bir tonda.

Valentine, Mösyö d'Avrigny'ye şaşkınlıkla baktıktan sonra Noirtier'yi alnından öpüp dışarı çıktı.

Doktor kapıyı onun arkasından sıkıntılı bir ifadeyle kapattı.

"Bakın, bakın, doktor, işte kendine geliyor; bu önemsiz bir nöbetten başka bir şey değil."

Mösyö d'Avrigny hüzünle gülümsedi.

"Barrois, kendinizi nasıl hissediyorsunuz?" diye sordu doktor.

"Biraz daha iyi Mösyö."

"Şu eterli suyu içebilir misiniz?"

"Denerim ama bana dokunmayın."

"Neden?"

"Çünkü bana parmağızın ucuyla bile dokunsanız, krizin yeniden başlayacağını sanıyorum."

"İçin."

Bardağı alıp morarmış dudaklarına yaklaştıran Barrois içindeki sıvıyı yarısına kadar içti.

"Nereniz ağrıyor?" diye sordu doktor.

"Her tarafım, korkunç kramplar giriyor."

"Gözleriniz kamaşıyor mu?"

"Evet."

"Kulaklarınız çınlıyor mu?"

"Hem de nasıl!"

"Ne zaman başladı?"

"Az önce."

"Aniden mi?"

"Şimşek hızıyla."

"Dün ya da evvelsi gün bir şeyiniz var mıydı?"

"Hayır."

"Uyku hali, ağırlık hissi?"

"Hayır."

"Bugün ne yediniz?"

"Hiçbir şey, sadece Mösyö'nün limonatasından bir bardak içtim, hepsi bu."

Ve Barrois başıyla, kımıldamadan oturduğu koltuğundan bu korkunç sahnenin tek bir hareketini bile gözden kaçırmadan, tek bir sözcüğünü bile atlamadan izleyen Noirtier'yi işaret etti.

"Bu limonata nerede?" diye sordu doktor telaşla.

"Sürahide, aşağıda."

"Aşağıda nerede?"

"Mutfakta."

"Alıp getirmemi ister misiniz?" diye sordu Villefort.

"Hayır, siz burada kalın ve hastaya bardakta kalan sıvıyı içirmeye çalışın."

"Ama ya limonata..."

"Kendim alıp getireceğim."

Bir hamlede sıçradığı kapıyı açıp servis merdivenine koşan d'Avrigny, kendisi gibi mutfağa inmekte olan Madam de Villefort'u az kalsın yere deviriyordu.

Kadın bir çığlık attı.

D'Avrigny onu hiç umursamadı, aklındaki tek düşüncenin itkisiyle basamakları üçer dörder inip mutfağa girdi ve bir tepsinin üzerinde dörtte üçü boşalmış sürahiyi gördü.

Sürahiye doğru avının üzerine süzülen bir kartal gibi atıldı.

Soluk soluğa giriş katındaki odaya döndü. Madam de Villefort odasına giden merdiveni yavaş yavaş çıkıyordu.

"Sürahi bu muydu?" diye sordu d'Avrigny.

"Evet, sayın doktor."

"İçtiğiniz limonata bu muydu?"

"Sanırım öyle."

"Tadını nasıl buldunuz?"

"Acı."

Doktor avcunun içine döktüğü birkaç damla limonatayı dudaklarına götürdü ve şarabın tadına bakılırken yapıldığı gibi ağzında hafifçe çalkaladıktan sonra sıvıyı şömineye tükürdü.

"Aynısı," dedi. "Peki ya siz de içtiniz mi Mösyö Noirtier?"

Evet, diye yanıtladı yaşlı adam.

"Siz de aynı acılığı hissettiniz mi?"

Evet.

"Ah! Sayın doktor!" diye bağırdı Barrois. "İşte yeniden başlıyor! Tanrım, bana merhamet et!"

Doktor ona doğru koştu.

"Villefort, şu kusturucuyu getiriyorlar mı?"

Villefort kapıya doğru koşarak bağırdı:

"Kusturucu! Kusturucu! Hâlâ getirmediler mi?"

Kimse yanıt vermedi. Evin içine büyük bir korku hâkimdi.

"Ciğerlerine hava üfleyebileceğim bir araç olsaydı, belki de soluk borusunun tıkanmasını önleyebilirdim," dedi etrafına bakınan d'Avrigny. "Ama yanımda hiçbir şey yok!"

"Ah! Mösyö," diye bağırıyordu Barrois, "beni böyle ölüme mi terk edeceksiniz? Ah! Ölüyorum Tanrım! Ölüyorum."

"Bir tüy! Bir tüy verin!" dedi doktor.

Masanın üzerindeki tüyü fark etmişti.

Çırpınarak kusmak için boşuna çaba harcayan hastanın ağzına sokmayı denedi ama çenesi öylesine kilitlenmişti ki tüy içeri giremedi.

Barrois ilkinden daha şiddetli bir titreme nöbetine tutulmuştu. Uzanma koltuğundan yere doğru kaymış ve parkenin üzerinde kaskatı kesilmeye başlamıştı.

Doktor onu hiçbir müdahalede bulunamayacağı bu nöbetle baş başa bırakarak Noirtier'nin yanına gitti.

"Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?" diye sordu hemen alçak sesle. "İyi mi?"

Evet.

"Midenizde bir ağırlık var mı? Yoksa rahat mısınız?"

Evet.

"Size her pazar verdiğim ilacı aldığınız zamanki gibi mi?"

Evet.

"Limonatayı Barrois mı hazırladı?"

Evet.

"Ona limonatayı içmesini siz mi önerdiniz?"

Hayır.

"Mösyö de Villefort mu?"

Hayır.

"Madam mı?"

Hayır.

"Yoksa Valentine mi?"

Evet.

Barrois'nın iç çekişini, çene kemiklerini takırdatan esnemesini duyan d'Avrigny, Noirtier'nin yanından ayrılıp hastaya doğru koştu.

"Barrois," dedi doktor, "konuşabilir misiniz?"

Barrois anlaşılmayan bazı şeyler geveledi.

"Biraz çabalayın dostum."

Barrois kanlanmış gözlerini yeniden açtı.

"Limonatayı kim yaptı?"

"Ben."

"Onu efendinize hemen getirdiniz mi?"

"Hayır."

"Yani sürahiyi ortada mı bıraktınız?"

"Mutfakta, o sırada beni başka bir şey için çağırmışlardı."

"Sürahiyi buraya kim getirdi?"

"Matmazel Valentine."

D'Avrigny alnına vurdu.

"Ulu Tanrım! Ulu Tanrım!" diye mırıldandı.

"Doktor! Doktor!" diye bağırdı üçüncü krizin başladığını hisseden Barrois.

"Şu kusturucuyu hâlâ getirmediler mi?" diye haykırdı doktor.

"İşte hazır bir bardak," dedi geri dönen Villefort.

"Kim hazırlamış?"

"Benimle birlikte gelen eczacı kalfası."

"İçin."

"Mümkün değil doktor, artık çok geç; boğazım sıkışıyor, boğuluyorum! Ah! Kalbim! Ah! Başım... Ah! Cehennem azabı çekiyorum! Bu acı daha çok sürecek mi?"

"Hayır, hayır, dostum," dedi doktor, "kısa süre sonra acınız dinecek."

"Ah! Sizi anlıyorum!" diye haykırdı zavallı hizmetkâr. "Tanrım! Bana merhamet et!"

Ve bir çığlık attıktan sonra yıldırım çarpmış gibi geriye yığıldı. D'Avrigny elini yüreğinin üzerine koydu, Barrois'nın dudaklarına bir ayna yaklaştırdı.

"Nasıl oldu?" diye sordu Villefort.

"Mutfaktakilere bana hemen menekşe şurubu getirmelerini söyleyin."

Villefort hemen aşağı indi.

"Mösyö Noirtier, siz endişelenmeyin, kanını almak için hastayı başka bir odaya götürüyorum, bu tür krizlere tanık olmak gerçekten de ürkütücüdür."

Ve Barrois'yı koltuk altından kavrayarak yan odaya götürdü, ardından limonata sürahisini almak için hemen Noirtier'nin yanına döndü.

Noirtier sağ gözünü kapatıyordu.

"Valentine'in gelmesini mi istiyorsunuz? Yanınıza gelmesi için haber vermelerini söyleyeceğim."

Yukarı çıkan Villefort koridorda doktorla karşılaştı.

"Neler oluyor?" diye sordu.

"Gelin," dedi d'Avrigny.

Ve Villefort'u yan odaya götürdü.

"Hâlâ baygın mı?" diye sordu Kraliyet Savcısı.

"Öldü."

Üç adım gerileyen Villefort ellerini başının üzerinde birleştirdi ve belirgin bir acıma duygusuyla, "Bu kadar çabuk mu öldü?" dedi cesede bakarak.

"Evet, ne kadar çabuk, değil mi?" dedi d'Avrigny. "Ama bunun sizi şaşırtmaması gerekir. Mösyö ve Madam de Méran da aynı şekilde çabucak öldüler. Ah! Sizin evinizde çok çabuk ölünüyor Mösyö de Villefort."

"Bu da ne demek!" diye haykırdı dehşete ve büyük bir üzüntüye kapılan Savcı. "Aklınıza hâlâ o korkunç düşünce mi geliyor?"

"Her zamanki gibi Mösyö!" dedi d'Avrigny ciddi bir ifadeyle. "Bu düşünce aklımdan hiç çıkmıyor ki! Yanılma-

dığıma ikna olmak için bu kez beni iyi dinleyin Mösyö de Villefort."

Villefort'un tüm bedeni titreyerek sarsıldı.

"Neredeyse hiçbir iz bırakmadan öldüren bir zehir vardır. Bu zehri iyi tanırım: Onun neden olduğu birçok vakayı tüm belirtileriyle birlikte gözlemledim. Az önce zavallı Barrois'nın başına geldiği gibi, Madam de Saint-Méran'ın ölümünde de bu zehrin belirtilerini tespit ettim. Bu zehrin mevcudiyetini anlamanın bir yolu vardır: Bir asidin kırmızılaştırdığı turnusol kâğıdını mavileştirir ve menekşe şurubuna yeşil bir renk verir. Turnusol kâğıdımız yok ama işte bakın, istediğim menekşe şurubunu getiriyorlar."

Gerçekten de koridorda ayak sesleri duyuluyordu. Kapıyı aralayan doktor hizmetçi kadından dibinde iki üç kaşık menekşe şurubu bulunan bir sürahiyi aldı ve kapıyı yeniden kapadı.

"Şimdi bakın," dedi kalbi neredeyse duyulacak kadar şiddetle çarpan Kraliyet Savcısı'na, "işte bir fincan menekşe şurubu ve bu sürahide de Mösyö Noirtier ve Barrois'nın içtiği limonata var. Limonata katkısız ve zararsızsa şurubun rengi değişmeyecek ama zehirliyse yeşile dönüşecek. Şimdi izleyin!"

Doktor fincana birkaç damla limonatayı yavaş yavaş döktü ve hemen o anda fincanın dibinde bir bulanıklık oluştu, bu bulanıklık önce mavinin bir tonuna, ardından safir rengine dönüştü, bu safir renginin yerini de önce opal rengi, ardından da zümrüt rengi aldı.

Ve sıvı bu renkte kaldı, deney şüpheye hiç yer bırakmıyordu.

"Zavallı Barrois strikninle ve Ignatia tohumuyla zehirlenmiş," dedi d'Avrigny, "şimdi insanlar ve Tanrı önünde buna kefilim."

Villefort'a gelince, hiçbir şey söylemedi ama kollarını havaya kaldırdı, donuk gözleri dışarı fırladı ve yıldırım çarpmış gibi bir koltuğun üzerine yığıldı.

LXXX

Suçlama

Mösyö d'Avrigny, kısa süre sonra bu cenaze odasında ikinci bir cesede benzeyen Savcı'nın kendine gelmesini sağladı.

"Ah! Ölüm evimde kol geziyor!" diye haykırdı Villefort.

"Şuna cinayet deyin," diye yanıtladı doktor.

"Mösyö d'Avrigny!" diye haykırdı Villefort. "Şu anda içimdeki korku ve kederin birbirine karıştığı gelgitleri ifade edebilmem mümkün değil."

"Evet," dedi d'Avrigny saygın bir sükûnetle, "ama sanırım harekete geçmemizin, bu ölüm seline set çekmemizin zamanı geldi. Bana gelince, toplumun ve mağdurların intikamının alınacağı umudunu taşımadan, bu tür sırlara uzun süre katlanabileceğimi sanmıyorum."

Villefort etrafını karamsar bir bakışla süzdü.

"Benin evimde!" diye mırıldandı. "Benim evimde!"

"Hadi ama Sayın Savcı," dedi d'Avrigny, "kendinizi toparlayıp yasanın temsilciliğini yapın, eksiksiz bir özveriyle kendinizi onurlandırın."

"Sözleriniz beni ürpertiyor doktor."

"Ben söylemem gerekeni söyledim."

"O halde birinden mi şüpheleniyorsunuz?"

"Kimseden şüphelenmiyorum; ölüm kapınızı çalıyor, içeri giriyor ve körü körüne değil, zekâsıyla oda oda geziniyor. Ben onun izini sürüyorum, geçtiği yerleri biliyorum, eskilerin bilgeliğini benimseyerek el yordamıyla hareket ediyorum çünkü ailenizle dostluğum, size olan saygım gözlerimin önüne iki perde gibi iniyor."

"Ah! Anlatın, anlatın doktor, cesaretimi toplayacağım."

"Tamam o zaman Mösyö; evinizin, belki de ailenizin içinde yüzyılda bir gerçekleşen o ürkütücü olaylardan biri yaşanıyor. Aynı dönemde yaşayan Locusta ve genç

Agripinna, Tanrı'nın öfkesinin, eli kana bulanmış Roma İmparatorluğu'na çevrildiğini kanıtlayan bir istisnadır. Brunehaut ve Fredegonde insanın, cehaletin elçisi aracılığıyla da olsa, aklına egemen olmayı öğrendiği bir uygarlığın doğuş aşamasının zorlu faaliyetinin ürünleridir. Tüm bu kadınlar genç ve güzeldi, o olayların yaşandığı sırada hâlâ da öyleydiler. Yüzlerinde evinizdeki suçlunun yüzünde bulunan aynı masumiyet çiçeği yeşeriyordu."

Bir çığlık atan Villefort ellerini kavuşturdu ve yalvaran bir ifadeyle doktora baktı.

Ama doktor acımasızca devam etti:

"Bir hukuk deyişi, *suçtan kimin yararlanacağını araştır*, der..."

"Doktor!" diye haykırdı Villefort. "Ne yazık! Doktor, insanların adaleti bu lanetli sözler tarafından defalarca yanıltılmıştır! Bilemiyorum ama bana göre bu cinayet..."

"Ah! Demek nihayet bunun bir cinayet olduğunu itiraf ediyorsunuz?"

"Evet, ediyorum. Ne yapmamı bekliyordunuz ki? Bunu kabul etmek lazım, ama bırakın devam edeyim. Bana göre bu cinayet mağdurlara değil, sadece bana yönelik. Tüm bu garip felaketlerin altında, asıl benim başıma gelecek bir felaketin yattığından şüpheleniyorum."

"Ey insanlık!" diye mırıldandı d'Avrigny. "Hayvanların en bencili, tüm yaratıkların en benmerkezlisi, dünyanın sadece kendisi için döndüğüne, güneşin sadece kendisi için parladığına, ölümün sadece kendisini yok edeceğine inanır; yüksekçe bir otun üzerinde Tanrı'yı lanetleyen bir karıncadır! Peki ya hayatını kaybedenler, onlar hiçbir şey kaybetmediler mi? Mösyö ve Madam de Saint-Méran, Mösyö Noirtier..."

"Nasıl? Mösyö Noirtier mi?"

"Elbette! Öldürülmesi istenenin o zavallı uşak olduğunu mu sanıyorsunuz? Hayır, hayır: O Shakespeare'in

Polonius'u[25] gibi, bir başkasının yerine öldü. Limonatayı Noirtier'nin içmesi gerekiyordu, olayların mantıki akışına göre de limonatayı o içti. Diğeri limonatayı sadece tesadüfen içti ve Barrois ölse de, ölmesi gereken Noirtier'ydi."

"O zaman babam neden ölmedi?"

"Bunu size daha önce, Madam de Saint-Méran'ın öldüğü akşam bahçede söylemiştim çünkü bu zehre alışmıştı çünkü ona hiç zarar vermeyecek bu doz bir başkası için ölümcüldü çünkü hiç kimse, hatta katil bile Mösyö Noirtier'nin felcini brüsinle tedavi ettiğimi bilmiyor, katil daha önce denediği için brüsinin şiddetli bir zehir olduğunu biliyor."

"Tanrım! Tanrım!" diye mırıldandı Villefort kollarını bağlayarak.

"Caninin güzergâhını izleyin Mösyö de Saint-Méran'ı öldürüyor..."

"Ah! Olamaz doktor."

"Bunun üzerine yemin edebilirim, duyduğum belirtiler gözlerimle gördüklerimle birebir uyuşuyor."

Karşı çıkmaktan vazgeçen Villefort inledi.

"Mösyö de Saint-Méran'ı öldürüyor," diye tekrarladı doktor. "Madam de Saint-Méran'ı öldürüyor. Kalacak iki miras..."

Villefort alnından akan teri kuruladı.

"İyi dinleyin."

"Doktor, tek sözcüğünüzü bile atlamadan dinliyorum."

"Mösyö Noirtier, daha önce size, ailenize karşı, fakirlerin yararlanacağı bir vasiyetname hazırlattı," dedi Mösyö d'Avrigny, "böylece kendisinden artık bir şey beklenmediği için işin içinden sıyrıldı. Ama daha ilk vasiyetini feshedip ikinci vasiyetini hazırlar hazırlamaz, kuşkusuz üçüncü bir vasiyeti hazırlatacağı endişesiyle onu öldürmeye çalıştılar: Vasiyet sanırım evvelsi gün yazıldı, gördüğünüz gibi hiç vakit kaybedilmiyor."

---

25 *Hamlet* oyununda kralın başdanışmanı olan kişi.

"Ah! Merhamet edin Mösyö d'Avrigny!"

"Merhamet yok Mösyö, doktorun dünyada bir görevi vardır, yaşamın kaynaklarına ulaşmasının ve ölümün gizemli karanlıklarının derinliklerine inmesinin amacı bu görevi yerine getirmektir. Suç işlendiğinde hiç kuşkusuz şaşıran Tanrı bakışlarını suçludan ayırır. 'İşte o!' demek doktora düşer."

"Kızıma merhamet edin Mösyö!" diye mırıldandı Villefort.

"Gördüğünüz gibi babası olarak onun adını siz andınız!"

"Valentine'e merhamet edin! İnanın bu imkânsız. Onun yerine beni suçlamalarını tercih ederim! Valentine pırlanta gibi kalbi olan masum bir zambaktır!"

"Merhamet yok, Sayın Kraliyet Savcısı, suç alenen ortada. Matmazel de Villefort, Mösyö de Saint-Méran'a gönderilen ilaçları kendi elleriyle paketledi ve Mösyö de Saint-Méran öldü.

Matmazel de Villefort, Madam de Saint-Méran'ın portakal suyunu kendi hazırladı ve Madam de Saint-Méran öldü.

Matmazel de Villefort, Mösyö Noirtier'nin her sabah düzenli olarak içtiği limonatanın sürahisini başka bir yere gönderilen Barrois'nın elinden aldı ve babanız mucizevi bir şekilde kurtuldu.

Suçlu Matmazel de Villefort'dur, zehirleri katan odur! Sayın Kraliyet Savcısı size Matmazel de Villefort'u ihbar ediyorum, görevinizi yapın."

"Doktor, buna dayanamıyorum, kendimi savunamıyorum, size inanıyorum ama merhamet edip hayatımı, onurumu kurtarın!"

"Mösyö de Villefort," diye devam etti doktor, ağırlığını daha da hissettirerek, "insanlığın ahmakça ihtiyatlılığını aştığım durumlarla karşılaşıyorum. Kızınız sadece tek bir cinayet işleseydi ve onun ne yaptığını bilmediğini görseydim, size, 'Onu uyarın, onu cezalandırın, yaşamının geri kalanını bir manastırsda ağlayarak ve dua ederek geçirsin,' derdim. İkinci cinayetten sonra size, 'Alın Mösyö de Villefort, işte düşünce

gibi hızlı, şimşek gibi çabuk, yıldırım gibi öldürücü ve panzehiri bilinmeyen bir zehir, ruhunu Tanrı'ya emanet ederek bunu ona verin ve onurunuzu ve hayatınızı kurtarın çünkü hedefi sizsiniz,' derdim. Şimdi onun ikiyüzlü gülümsemesi ve tatlı sözleriyle yatağınızın başucuna yaklaştığını görür gibi oluyorum! İlk darbeyi siz indirmezseniz vay halinize! İşte iki kişiyi öldürmüş olsaydı size söyleyeceklerim bunlardı, ama üç insanın can çekiştiğini, son nefeslerini verdiklerini gördü, üç cesedin yanında diz çöktü; zehirleyerek insanları öldüren kişi cellada teslim edilmeli! Onurunuzdan söz ediyorsunuz, size söylediğimi yapın, böylece ölümsüzlüğe kavuşursunuz!"

Villefort dizlerinin üzerine çöktü.

"Dinleyin," dedi, "sizin kadar gücüm yok, Valentine yerine Madeleine söz konusu olsaydı, sizin de gücünüz kalmayacaktı."

Doktorun yüzü soldu.

"Doktor, bir anneden doğan her insan acı çeker ve ölür; ben de acı çekeceğim ve ölümü bekleyeceğim."

"Dikkatli olun," dedi Mösyö d'Avrigny, "bu ölüm ağır ağır gelecek... onun babanızı, karınızı, belki de oğlunuzu öldürdükten sonra sizi hedef alacağını göreceksiniz."

Nefesi daralan Villefort doktorun kolunu sıktı.

"Beni dinleyin!" diye haykırdı. "Bana acıyın, bana yardım edin... Hayır, kızım suçlu olamaz... Bizi mahkemeye götürün, orada da, 'Hayır, kızım suçlu değildir,' diyeceğim, benim evimde suç işlenemez... Anlıyor musunuz, evimde bir suç işlenmiş olmasını istemiyorum çünkü suç bir yere tıpkı ölüm gibi tek başına girmez. Benim zehirlenerek öldürülmem sizi ne ilgilendirir? Dostum musunuz? İnsan mısınız? Yüreğiniz var mı?.. Hayır, siz doktorsunuz!.. Bunun için size, 'Hayır, kızımı kendi ellerimle cellatlara teslim etmeyeceğim!' diyorum. Ah! Bu düşünce yüreğimi parçalıyor, beni bir çılgın gibi tırnaklarımla göğsümü parçalamaya yöneltiyor! Ya siz yanılıyorsanız doktor? Suçlu kızımdan başka biriyse? Ya bir

gün karşınıza bir hayalet gibi solgun bir halde çıkıp 'Katil! Kızımı öldürdün...' dersem! Bakın, Mösyö d'Avrigny, böyle bir şey gerçekleşirse, Hristiyan olmama rağmen kendimi öldürürüm!"

"Tamam," dedi doktor, bir anlık sessizlikten sonra, "bekleyeceğim."

Villefort ona sözlerinden hâlâ kuşkuluymuş gibi baktı.

"Ancak," diye devam etti Mösyö d'Avrigny ağır ağır ve ciddi bir ifadeyle, "siz de dâhil olmak üzere evinizden biri hasta olursa beni çağırmayın çünkü artık buraya gelmeyeceğim. Sizinle bu korkunç sırrı paylaşacağım, ama suçun ve felaketin evinizde olgunlaşarak büyümesi gibi, utancın ve vicdan azabının olgunlaşıp büyüyerek içime yerleşmesini istemiyorum."

"Yani beni terk mi ediyorsunuz doktor?"

"Evet çünkü artık sizin yanınızda duramam ve şu an idam sehpasının kenarında duruyorum. Bir başka olay bu korkunç trajediyi sonlandıracak. Elveda."

"Doktor, size yalvarıyorum!"

"Zihnimi lekeleyen tüm dehşetler evinizi benim gözümde iğrenç ve lanetli kılıyor. Elveda Mösyö."

"Bir söz, tek bir söz daha doktor! Beni bana yaptığınız açıklamayla daha da şiddetlenen bir dehşetle baş başa bırakarak gidiyorsunuz. Ama o zavallı yaşlı hizmetkârın ani ölümünü ne yapacağız?"

"Bu doğru," dedi d'Avrigny, "beni yolcu edin."

Villefort öne çıkan doktoru izledi; endişeli hizmetçiler doktorun geçmesi gereken koridorlarda ve merdivenlerde bekliyorlardı.

D'Avrigny, Villefort'a herkesin duyabileceği kadar yüksek bir sesle, "Mösyö," dedi, "efendisiyle birlikte Avrupa'nın her yanını atla ya da arabayla gezmeyi çok seven zavallı Barrois birkaç yıldır evden pek çıkmıyordu, bir koltuğun etrafındaki bu tekdüze görev onu öldürdü. Kanı kalınlaştı. Ki-

loluydu, kısa boynunda kalın bir gerdanı vardı, şiddetli bir beyin kanamasından öldü ve bana çok geç haber verildi."

"Bu arada," diye ekledi alçak sesle, "şu menekşe şurubunu küllerin üzerine dökmeyi ihmal etmeyin."

Ve Villefort'un elini sıkmayan, söylediklerini bir daha hiç tekrarlamayan doktor, evin tüm çalışanlarının ağlayıp sızlamaları eşliğinde dışarı çıktı.

Aynı akşam mutfakta toplanıp uzun uzun konuşan tüm hizmetkârlar Madam de Villefort'a evden ayrılmak istediklerini bildirdiler. Israrlar, maaşlara yapılacak zamlar onları kararlarından vazgeçiremedi, söylenen her söze hep şu yanıtı veriyorlardı: "Ayrılmak istiyoruz çünkü ölüm bu evde kol geziyor."

Tüm ricalara rağmen, böyle iyi yürekli efendilerinin ve özellikle yumuşak, iyiliksever, sevimli Matmazel de Villefort'un yanlarından ayrılmaktan derin bir üzüntü duyduklarını belirterek gitmeye hazırlandılar.

Hizmetçilerin bu sözleri üzerine Villefort, Valentine'e baktı.

Genç kız ağlıyordu.

Garip bir tesadüf eseri kendisine bu gözyaşlarını hissettiren duygunun etkisiyle Madam de Villefort'a da baktı ve ince dudaklarında, fırtınalı bir havada iki bulut arasında uğursuzca süzülen meteorlara benzeyen kaçamak ve kasvetli bir gülümsemeyi görür gibi oldu.

LXXXI

Emekli Fırıncının Odası

Morcerf kontunun, soğuk tavrından dolayı haklı bir utanç ve öfkeyle bankacının evinden ayrıldığı günün akşamı, kıvırcık saçları parlayan, bıyıklarını burmuş, tırnaklarını belli eden beyaz eldivenler giymiş Mösyö Andrea Ca-

valcanti, neredeyse ayakta durduğu faytonuyla bankacının Chaussée-d'Antin'deki avlusuna girmişti.

Genç adam salondaki on dakikalık sohbetten sonra, Danglars'ı bir pencere kenarına çekmenin yolunu bulmuştu ve orada, anlamlı bir girizgâhtan sonra ona soylu babasının gidişinden beri yaşadığı sıkıntıları anlatmıştı. Söylediğine göre, babasının Paris'ten ayrıldığı günden beri, kendisini bir evlat gibi ağırlayan bankacının ailesinde, bir erkeğin daima tutkunun geçici heveslerinden önce düşünmesi gereken mutluluğun tüm güvencelerini bulmuştu ve tutkuya gelince, onu Matmazel Danglars'ın güzel gözleriyle karşılaşmanın mutluluğunu yaşadığında hissetmişti.

Danglars onu dikkatle dinliyordu, iki üç gündür beklediği bu açıklamanın nihayet yapılması üzerine Morcerf'i dinlerken yarı baygın ve karamsar bakan gözleri fal taşı gibi açılmıştı.

Yine de, genç adamın önerisini onu birkaç sorgulamadan geçirmeden önce kabul etmek istemedi.

"Mösyö Andrea," dedi, "evliliği düşünmek için biraz genç değil misiniz?"

"Hayır Mösyö," diye yanıtladı Cavalcanti, "en azından öyle düşünmüyorum. İtalya'da büyük sinyorlar genç evlenirler; bu, akla uygun bir alışkanlıktır. Hayat o kadar tesadüfidir ki, yanımıza yaklaşan mutluluğu hemen kavramamız gerekir."

"Pekâlâ Mösyö," dedi Danglars, "beni onurlandıran bu önerinizin karım ve kızım tarafından da uygun bulunduğunu kabul edersek, para konularını kiminle görüşeceğiz? Sanırım bu, babaların oğullarının mutluluğu için yürütmeyi iyi bildikleri önemli bir görüşmedir."

"Mösyö, babam bilge, görgülü ve akıllı bir adamdır. Fransa'ya yerleşme isteği duyduğumda ortaya çıkacak koşulları öngördü. Bu yüzden, yola çıkmadan önce kimliğimi, gerekli tüm belgeleri ve kendi beğenisi çerçevesinde bir tercih

yaparak evlendiğim günden itibaren yıllık yüz elli bin franklık bir gelirin bana tahsis edilmesini garanti eden bir mektup bıraktı. Bu meblağ, tahmin edebildiğim kadarıyla babamın gelirinin dörtte birine denk düşüyor."

"Ben daima kızımı evlendirirken ona beş yüz bin frank vermeyi istemişimdir; zaten o benim tek mirasçım."

"Tamam o zaman," dedi Andrea, "önerim Sayın Barones Danglars ve Matmazel Eugénie tarafından geri çevrilmezse, her şey yolunda gidecek. İşte yüz altmış beş bin franklık bir gelirimiz var. Markinin bana yıllık gelir yerine toplam sermayesini verebileceğini de unutmayalım (kolay olmadığını biliyorum ama gerçekleşme ihtimali de var), bu durumda bu iki üç milyona sizin gibi usta eller sayesinde yüzde on faiz verilebilir."

"Sadece yüzde dört veririm," dedi bankacı, "hatta üç buçuk. Ama damadım için bunu beşe yükselteceğim, gelen faizi bölüşeceğiz."

"Bu harika kayınpederim," dedi Cavalcanti, tüm çabalarına rağmen aristokrasinin cilasıyla kapatmaya çalıştığı sıradan kişiliğini ara sıra ortaya çıkaran bir üslupla.

Ama kendisini hemen toparladı:

"Ah! Bağışlayın Mösyö," dedi, "gördüğünüz gibi umut bile beni çılgına çevirmeye yetti, umut ettiğime kavuşursam kimbilir neler olacak?"

"Ama servetinizin babanızın vermeyi reddedemeyeceği bir bölümü kuşkusuz sizdedir," dedi, ilk başta parayla ilgisi olmayan bu sohbetin nasıl bir iş görüşmesine dönüştüğünü anlayamayan Danglars.

"Hangi bölümü?"

"Annenizden gelecek olanı."

"Ah! Elbette annem Leonora Corsinari'den gelecek bölümü."

"Servetin bu bölümü ne kadar tutar?"

"Mösyö, sizi temin ederim ki bu konuyu aklımdan hiç geçirmedim ama sanırım en az iki milyon."

Danglars tıpkı kayıp bir hazine bulmuş bir cimri ya da boğulmak üzereyken ayağının altında dibine gömüleceği boşluğu değil sağlam toprağı hisseden biri gibi sevinçten nefesinin tıkandığını hissetti.

"Bu durumda Mösyö," dedi bankacıyı sevgiyle iç içe geçmiş saygılı bir bakışla selamlarken, "ümit edebilir..."

"Mösyö Andrea," dedi Danglars, "ümit edebilir ve sizin tarafınızdan yaşanacak bir aksilik dışında bu konuda karara varıldığına inanabilirsiniz. Ama," diye devam etti Danglars düşünceli bir ifadeyle, "Paris âlemindeki patronunuz olan Sayın Monte Cristo kontunun bu teklif için sizinle birlikte gelmemesine anlam veremiyorum."

Andrea hafifçe kızardı.

"Buraya gelirken Sayın Kont'a uğradım Mösyö, sevimliliği tartışılmaz ama anlaşılamayacak kadar ilginç bir adam; beni çok destekledi, hatta babamın bana yıllık gelir yerine asıl sermayesini vereceğinden bir an bile şüphe duymadığını söyledi; bana bu sermayeyi babamdan alabilmem için kendi nüfuzunu kullanacağını vadetti ama kişisel olarak bir evlilik teklifinde hiçbir zaman için sorumluluk almadığını ve almayacağını bildirdi. Ama hakkını vermek gerekir ki, günün birinde bu isteksizliğine üzülecekse bunun kendisinden kaynaklanacağını, çünkü planlanan evliliğin mutlu ve uyumlu olacağını düşündüğünü belirtmekten geri durmadı. Zaten, hiçbir şeye resmen karışmak istemese de, istediğinizde sizinle görüşmeye hazır olduğunu belirtti."

"Ah! Bu çok güzel."

"Şimdi kayınpederle konuşmam sona erdi, artık bankacıyla görüşmeliyim," dedi Andrea sevimli gülümsemesiyle.

"Ondan ne istiyorsunuz?" dedi Danglars da gülerek.

"Öbür gün bankanızdan dört bin frank kadar bir alacağım var ama Kont önümüzdeki ay harcamalarımın artacağını ve küçük gelirimin buna yetmeyeceğini düşünerek, işte bana yirmi bin frank verdi, daha doğrusu hediye etti. Gördüğünüz gibi kendisi imzaladı, sizin için uygun mu?"

"Bana bunun gibi bir milyonluk bir senet getirseniz de kabul ederdim," dedi senedi cebine koyan Danglars. "Bana yarın kaçta uygun olacağınızı söyleyin, veznedarım size yirmi dört bin franklık bir makbuz bırakacak."

"Sizin için uygunsa saat onda, ne kadar erken olursa o kadar iyi, yarın kırlara doğru bir yolculuk yapmak istiyorum."

"Tamam, saat onda, her zamanki gibi Princes Oteli'ne, öyle değil mi?"

"Evet."

Ertesi gün yirmi dört bin frank, bankacının dakikliğini onurlandıracak şekilde genç adama teslim edildi. O da Caderousse için iki yüz frank bırakarak dışarı çıktı. Aslında Andrea'nın otelden ayrılmasının temel amacı tehlikeli dostundan uzak durmaktı, bu yüzden akşam mümkün olduğunca geç döndü.

Ama daha avluya ayak basar basmaz, elinde kasketiyle kendisini bekleyen otelin kapıcısını karşısında buldu.

"Mösyö," dedi, "o adam geldi."

"Hangi adam?" diye sordu aklından çıkmasa da unutmuş gibi göründüğü o adamı umursamazmışçasına.

"Ekselanslarının o küçük meblağı bıraktıkları adam."

"Ah! Evet, babamın o eski hizmetkârı. Ona kendisi için bıraktığım iki yüz frangı verdiniz, öyle değil mi?"

"Evet ekselans, elbette."

Andrea kendisine ekselans diye hitap edilmesini istiyordu.

"Ama," diye ekledi kapıcı, "parayı almak istemedi."

Andrea'nın yüzü solsa da, gece olduğundan kimse bu solukluğu fark etmedi.

"Nasıl? Parayı almak istemedi mi?" dedi hafif heyecanlı bir ses tonuyla.

"Hayır! Ekselanslarıyla konuşmak istiyordu. Ona çıktığınızı söylesem de üsteledi. Sonunda ikna olmuş gibi göründü ve getirdiği şu mühürlü mektubu bana verdi."

"Bakayım," dedi Andrea.

Faytonun fenerinde kâğıdı okudu:

Nerede oturduğumu biliyorsun, yarın sabah dokuzda seni bekliyorum.

Andrea mektubun açılıp açılmadığını, saygısız bakışların mektupta yazılanları okuyup okumadığını anlamak için mührü inceledi ama kare şeklindeki bu zarf öyle özenli katlanmıştı ki, yazılanları okumak için mührü yırtmak gerekiyordu; oysa mühre hiç dokunulmamıştı.

"Çok iyi," dedi. "Zavallı adam! Olağanüstü biridir."

Ve bu sözlerin ardından yanından ayrıldığı kapıcı genç efendiye mi yoksa yaşlı hizmetkâra mı hayran kalacağı konusunda tereddüt etti.

"Atların koşum takımını çıkarın ve hemen odama gelin," dedi uşağına.

İki sıçrayışta odasına çıkan genç adam Caderousse'un mektubunun yanıp küle dönüşmesini bekledi.

Tam o sırada uşak içeri girdi.

"Seninle aynı boydayız, öyle değil mi Pierre?" dedi.

"Bu onuru taşıyorum ekselans," diye yanıtladı uşak.

"Dün getirilen yeni bir üniforman olmalı?"

"Evet Mösyö."

"Unvanımı ya da mevkimi bilmesini istemediğim bir yosmayla küçük bir işim var. Gerektiğinde bir handa kalabilmem için bana üniformanı ve kimlik belgelerini getir."

Pierre söyleneni yaptı.

Beş dakika sonra, kılık değiştiren Andrea kimse tarafından tanınmadan otelden çıktı, bir araba tuttu ve arabacıya kendisini Picpus'taki Cheval-Rouge Hanı'na götürmesini söyledi.

Ertesi gün Cheval-Rouge Hanı'ndan da Princes Oteli'nde olduğu gibi, kimse tarafından fark edilmeden çıktı, Saint-Antoine Mahallesi'ni geçti, Ménilmontant Sokağı'na kadar

bulvarı izledi ve soldaki üçüncü evin kapısında durup kapıcı olmadığı için adresi kime sorabileceğini düşündü.

"Yakışıklı genç, kimi arıyorsunuz?" diye sordu karşıdaki manav kadın.

"Mösyö Pailletin'i, değerli büyüğüm."

"Eski fırıncıyı mı?" diye sordu kadın.

"Ta kendisi."

"Avlunun sonunda, soldan üçüncü kapı."

Tarif edilen yola giren Andrea üçüncü kapıdaki çıngırağın ipini ruh halini belli edercesine çekti.

Bir an sonra Caderousse'un yüzü kafes pencereli kapıda belirdi.

"Ah! Çok dakiksin," dedi.

Ve sürgüleri açtı.

"Lanet olsun!" dedi içeri giren Andrea.

Ve fırlattığı uşak kasketi sandalyeyi ıskalayıp yere düştükten sonra kendi etrafında dolanarak odayı turladı.

"Hadi, hadi ufaklık, kızma!" dedi Caderousse. "Bak seni düşünerek neler hazırladım, yiyeceğimiz yemeklere bir göz at kerata, hepsi senin sevdiğin şeyler!"

Gerçekten de, Andrea mutfağın aç mideler için biraz da olsa çekici gelen ağır kokularını içine çektiğinde alt tabakadan bir taşra mutfağını hatırlatan tereyağı ve sarımsak karışımının kokusunu aldı. Ayrıca güveçte pişen balığın, dahası her şeyi bastıran hindistancevizi ve karanfil kokusu da geliyordu. Tüm bunlar iki ocağın üzerindeki çukur ve kapaklı sahanlardan ve dökme demir sobanın fırınında fokurdayan bir tencereden yayılıyordu.

Andrea ayrıca yan odada, üzerinde iki tabak, biri yeşil, diğeri sarı mühürlü iki şarap şişesi, içinde bol mikarda cin bulunan bir sürahi ve büyük bir özenle serilmiş bir lahana yaprağı üzerinde meyve salatası bulunan oldukça temiz bir masayı fark etti.

"Nasıl görünüyor ufaklık?" dedi Caderousse. "Bak ne güzel kokuyor! Ah! İyi bir aşçı olduğumu bilirsin! Yemekle-

rimi yerken herkesin parmaklarını nasıl yaladığını hatırlıyor musun? Sosların tadına ilk sen bakardın, sanırım onların lezzetini beğenmediğini söyleyemezsin."

Ve Caderousse ilaveten bir soğan daha soymaya başladı.

"Tamam, tamam," dedi Andrea öfkeyle, "lanet olsun! Beni yemek yemek için çağırdıysan canın cehenneme!"

"Evlat," dedi Caderousse ciddi bir ifadeyle, "yemek yenirken sohbet edilir; ayrıca çok nankörsün, demek dostunu kısa süre için de olsa görmek hoşuna gitmedi. Oysa ben sevinçten ağlıyorum."

Caderousse gerçekten de ağlıyordu ama bunun sevinçten mi yoksa Pont du Gard'ın eski hancısının soğanın etkisiyle faaliyete geçen gözyaşı bezlerinden mi kaynaklandığını söylemek çok zordu.

"Kes sesini ikiyüzlü herif," dedi Andrea, "demek beni seviyorsun!"

"Elbette, şeytan çarpsın ki seni seviyorum, bunun bir zaaf olduğunu biliyorum ama kendimi engelleyemiyorum."

"Yine de beni buraya alçakça bir iş çevirmek için çağırmaktan geri kalmıyorsun."

"Hadi canım sen de!" dedi önlüğüyle büyük bıçağını kurulayan Caderousse. "Seni sevmeseydim, bana yaşattığın bu sefil hayata katlanabilir miydim? Şu haline bak, üzerinde bir uşak elbisesi var, demek ki bir uşağın var; benimse uşağım yok ve sebzelerimi kendim ayıklamak zorundayım. Yemeklerimi beğenmiyorsun çünkü sen Princes Oteli'nin ya da Café de Paris'nin tabildotuna alışıksın. Aslında benim de bir uşağım olabilirdi; benim de iki tekerlekli bir gezinti arabam olabilirdi; ben de yemeğimi istediğim yerde yiyebilirdim. Peki tüm bunlardan neden yoksunum? Küçük Benedetto'mu zor duruma düşürmemek için. Söylesene, tüm bunları ben de yapabilirdim, öyle değil mi?"

Ve Caderousse'un son derece anlamlı bakışı cümlesinin anlamını tamamladı.

"Tamam," dedi Andrea, "tut ki beni seviyorsun, o zaman beni neden yemeğe çağırıyorsun?"

"Ama tabii ki seni görmek için ufaklık."

"Beni görsen ne olacak? Zaten tüm koşulları önceden belirledik."

"Sevgili dostum," dedi Caderousse, "eksiksiz vasiyetname olur mu? Ama buraya yemek yemeğe gelmedin mi? Önce bir otur yemeğe, haylaz bir çocuk olmana rağmen, senin için asma yaprağının üzerine koyduğum şu sardalyalarla ve tereyağıyla başlayalım. Ah! Evet, odama, dört hasır sandalyeme, çerçevesi üç franklık resimlerime bakıyordun. Elbette! Ne bekliyordun ki, burası Princes Oteli değil."

"Bak, eski bir fırıncı gibi yaşamak isteyen sen, şimdiden bu hayattan tiksiniyorsun, mutlu değilsin."

Caderousse iç çekti.

"İşte daha ne istiyorsun? Rüyan gerçekleşti."

"Zavallı Benedetto'm ben hâlâ bunun bir düş olduğunu söylüyorum, eski bir fırıncı zengindir, gelirleri vardır."

"Senin de gelirin var."

"Benim mi?"

"Evet, senin, sana her ay iki yüz frank veriyorum."

Caderousse omuzlarını silkti.

"İstemeden verilen, geçici, geleceği belirsiz bir parayı almak çok aşağılayıcı bir durum," dedi. "Zenginliğinin uzun sürmeyebileceğini düşünerek para biriktirmek zorunda olduğumu biliyorsun. Dostum, kürek mahkûmiyetimiz sırasında rahibin söylediği gibi, servetin bir günü bir gününe uymaz... Alçak, olağanüstü bir servete kavuşacağını biliyorum, Danglars'ın kızıyla evleneceksin."

"Nasıl, Danglars'ın kızı mı?"

"Elbette, Danglars'ın kızı! Yoksa sana Benedetto kontu demem gerekirmiş gibi ondan da Baron Danglars diye mi söz edeyim? Danglars bir dostumdu ve hafızası zayıf değilse beni de düğüne davet ederdi... çünkü o benim düğünüme

geldi... evet, evet, benim düğünüme geldi! Şu işe bak! O zamanlar şimdiki kadar kibirli değildi, iyi yürekli Mösyö Morrel'in çalışanlarından biriydi. Onunla ve Morcerf kontuyla birçok kez yemek yedim... Seçkin tanıdıklarım olduğunu görüyorsun ve onlarla ilişkilerimi geliştirseydim seninle aynı salonlarda karşılaşacaktık."

"Bak sen! Kıskançlığın kendini bulutların üstünde görmene neden oluyor Caderousse."

"Tamam, Benedetto'cuğum, insan ne söylediğini bilir. Belki bir gün en şık giysilerimi giyip, araba kapısının önünde durup 'İpi çekin, kapı açılır!' diyeceğim. Bu arada otur da yemeğe başlayalım."

Büyük bir iştahla hemen yemeye koyulan Caderousse konuğu için hazırladığı bütün yemekleri övüyordu.

Kararını vermiş gibi görünen Andrea şişeleri aceleyle açtı ve balık çorbasını, sarımsak ve yağda morina buğulamasını afiyetle yemeye başladı.

"Ah! Mapushane dostum," dedi Caderousse, "eski aşçıbaşınla barışacak gibi görünüyorsun!"

"İnan ki öyle," diye yanıtladı genç ve güçlü bedeniyle iştahı o an için her şeye baskın çıkan Andrea.

"Tadı nasıl, haylaz?"

"O kadar lezzetli ki, böyle yahniler ve nefis yemekler yiyen birinin yaşadığı hayattan nasıl keyif almadığını anlayamıyorum."

"Anlayacağın gibi tüm mutluluğumu bir tek düşünce engelliyor."

"Hangi düşünce?"

"Hayatını her zaman yardım almadan, dürüstçe kazanmış biri olarak, bir dosta bağımlı yaşamak."

"Aman! Tek derdin bu mu?" dedi Andrea. "Bende ikimiz için yeteri kadar var, canını sıkma."

"Hayır, ister inan ister inanma, her ay sonunda vicdan azabı duyuyorum."

"İyi yürekli Caderousse!"

"Öyle ki, dün iki yüz frangı almak istemedim."

"Evet, benimle konuşmak istiyordun, bu vicdan azabı da neymiş, söyle bakalım?"

"Gerçek bir vicdan azabı; ardından aklıma bir şey geldi."

Caderousse'un düşüncelerini her duyuşunda ürperen Andrea yine ürperdi.

"Sürekli ay sonunu beklemenin berbat bir şey olduğunu görüyorsun."

"Öyle mi?" dedi arkadaşının nereye varmak istediğini anlamaya karar veren Andrea düşünceli bir ifadeyle. "Hayat beklemekle geçmiyor mu? Örneğin ben başka bir şey mi yapıyorum? Ama sabretmeyi biliyorum."

"Evet çünkü sen o cüzi iki yüz frank yerine beş altı bin, hatta belki de on on iki bin frangı bekliyorsun, kürek mahkûmuyken çevirdiğin dalaverelerle kazandığın ve kenarda köşede şu zavallı dostun Caderousse'tan her zaman gizlediğin bir paran olurdu. Ne mutlu ki, Caderousse'un sezgileri güçlüdür."

"İşte yine saçmalamaya, sürekli geçmişten konuşmaya başladın!" dedi Andrea. "Dönüp dolaşıp aynı şeyleri söylemek neye yarar?"

"Ah! Çünkü sen yirmi bir yaşındasın ve geçmişi unutabilirsin, ama ben elli yaşındayım ve yaşadıklarımı hatırlamak zorundayım. Ama boşver, konumuza dönelim."

"Evet."

"Senin yerinde olsam..."

"Ne yapardın?"

"Bir servetim olurdu..."

"Nasıl, bir servetin mi olurdu?"

"Evet, seçilme hakkını yeniden kazanabilmek için bir çiftlik satın almak bahanesiyle altı aylık avans alıp tüyerdim."

"Bak, bak, bak," dedi Andrea, "hiç de fena bir düşünce değil, bu mümkün!"

"Sevgili dostum," dedi Caderousse, "benim yemeklerimi ye ve tavsiyelerimi dinle, kendini maddi ve manevi olarak hiç de kötü hissetmeyeceksin."

"Ama o halde neden kendine tavsiye vermiyorsun? Neden altı aylık, bir yıllık avans alıp Brüksel'e çekilmiyorsun? Kendini emekli bir fırıncı yerine ticaret yaparken iflas etmiş bir iş adamı gibi tanıtırsın, bu sana daha çok yakışır."

"Ama bin iki yüz frankla ne yapmamı bekliyorsun ki?"

"Ah! Caderousse," dedi Andrea, "ne kadar da seçicisin! Daha iki ay önce açlıktan ölüyordun."

"İştah yedikçe artar," dedi Caderousse gülen bir maymun ya da kükreyen bir kaplan gibi dişlerini göstererek. "Bu yüzden bir plan yaptım," diye ekledi, yaşına rağmen bembeyaz ve sipsivri dişleriyle koca bir dilim ekmeği çiğnerken.

Caderousse'un planları Andrea'yı düşüncelerinden daha çok ürkütüyordu, düşünceler sadece tohum halindeydi, plan ise tohumun ekilmesi anlamına geliyordu.

"Şu planı anlatsana," dedi, "etkileyici olmalı."

"Neden olmasın? Mösyö Chose'un yerleşkesinden ayrılmamızı sağlayan planı kim yapmıştı? Sanırım ben, şu an burada olduğumuza göre hiç de kötü bir plan değilmiş!"

"Onu demek istemedim," diye yanıtladı Andrea, "bazen iyi işler çıkarıyorsun, hadi planını anlat."

"Cebinden bir kuruş bile çıkarmadan bana on beş bin frank bulabilir misin... Hayır, hayır, on beş bin frank yetmez, otuz bin frank olmadan onurlu bir adam olmayı istemem."

"Hayır," dedi Andrea soğuk bir ifadeyle, "bulamam."

"Öyle görünüyor ki, ne demek istediğimi anlamadın," diye yanıtladı Caderousse sakince, "sana cebinden bir kuruş çıkmadan dedim."

"Kendi işimi ve benimkiyle birlikte senin işini de bozmam, bizi tekrar oraya götürmelerine yol açmak için hırsızlık yapmamı mı istiyorsun?"

"Ah! Beni yeniden yakalamaları umurumda değil, ben tuhaf bir adamımdır, bazen arkadaşlardan sıkılırım, sense kalpsiz biri olarak onları bir daha asla görmek istemezsin!"

Bu kez ürpermekten beter olan Andrea'nın benzi soldu.

"Hadi Caderousse, saçmalamayı kes!" dedi.

"Sakin ol Benedetto'cuğum ama bana hiçbir işe bulaşmadan şu otuz bin frangı bulmanın bir yolunu göster; gerisini ben hallederim, hepsi bu!"

"Tamam o zaman, bir çaresine bakacağım," dedi Andrea.

"Ama bu arada aylığımı beş yüz franga çıkar, bir takıntım var, bir hizmetçi tutmak istiyorum!"

"Tamam, beş yüz frank alacaksın," dedi Andrea. "Ama zavallı dostum Caderousse, bu bana biraz ağır gelecek... Beni suistimal ediyorsun..."

"Hadi canım!" dedi Caderousse. "Elini dibi olmayan kasalara daldırıyorsun."

Andrea'nın gözleri âdeta arkadaşının sözü bu noktaya getirmesini istermiş gibi parlasa da, o parıltı hemen kayboldu.

"Bu doğru," diye yanıtladı, "ve hamim bana çok iyi davranıyor."

"Bu muhteşem hami sana aylık mı veriyor?" dedi Caderousse.

"Beş bin frank."

"Onca binliğin içinden bana iki tane yüzlük veriyorsun," dedi Caderousse, "gerçekten de mutluluk yalnızca piçler için geçerli. Ayda beş bin frank... Bu parayla neler yapılır!"

"Ulu Tanrım! Hemen harcanıyor; bu yüzden ben de senin gibiyim, bir sermayem olsun isterdim."

"Bir sermaye... evet... anlıyorum... bunu herkes ister."

"Ama ben sermayeme kavuşacağım."

"Bunu sana kim verecek? Prensin mi?"

"Evet prensim, ama ne yazık ki beklemem gerek."

"Neyi beklemen gerekiyor ki?" diye sordu Caderousse.

"Ölmesini."

"Prensinin ölümünü mü?"

"Evet."

"Nasıl yani?"

"Vasiyetnamesine adımı yazdırdı."

"Gerçekten mi?"

"Onurum üzerine yemin ederim!"

"Ne kadarlık bir meblağ için?"

"Beş yüz bin!"

"Vay canına iyi paraymış!"

"Sana söylediğim rakam doğru."

"Hadi canım, bu mümkün değil!"

"Caderousse, sen dostum musun?"

"Elbette, ölene kadar."

"O zaman sana bir sırrımı açacağım."

"Dinliyorum."

"O zaman sus."

"Tamam, hiç ses çıkarmayacağım."

"Tamam o zaman, sanırım..."

Andrea etrafına bakınmak için durdu.

"Ne sanıyorsun? Korkma! Baş başayız."

"Sanırım babamı buldum."

"Gerçek babanı mı?"

"Evet."

"Yani baban Cavalcanti değil mi?"

"Hayır, o çekip gitti, söylediğin gibi gerçek babamı buldum."

"Ve bu kişi..."

"Evet, Caderousse, Monte Cristo kontu."

"Hadi canım!"

"Evet, anlayacağın gibi her şey ortada. Görünen o ki bunu bana açıkça söyleyemiyor ama bu iş için Mösyö Cavalcanti'ye elli bin frank ödemesi bana her şeyi açıklıyor."

"Baban olmak için elli bin frank! Ben bunu yarı fiyatına, yirmi bin, on beş bin franga kabul ederdim! Neden bu iş için beni düşünmedin?"

"Benim haberim var mıydı ki? Her şey biz oradayken planlanmış."

"Ah! Bu doğru. Ve vasiyetnamesinde..."

"Bana beş yüz bin frank bırakıyor."

"Emin misin?"

"Bana gösterdi, ayrıca hepsi bu değil."

"Az önce söylediğim gibi vasiyetnamenin bir de eki var, öyle değil mi?"

"Muhtemelen."

"Peki bu ekte ne yazıyor?"

"Oğlu olduğumu kabul ediyor."

"Ah! İyi yürekli baba, dürüst baba, onurlu baba!" dedi Caderousse iki eliyle tuttuğu bir tabağı havada döndürerek.

"Şimdi hâlâ senden sır sakladığımı söyleyebilecek misin?"

"Hayır, bana duyduğun güvenle benim gözümde seni onurlu kıldı. Peki prens baban zengin mi, çok mu zengin?"

"Sanırım öyle. Servetinin büyüklüğünü kendisi bile bilmiyor."

"Bu mümkün değil!"

"Elbette mümkün! Az önce yanındaydım, bunu anlamak çok kolay. Önceki gün bankada çalışan bir genç ona senin çantan büyüklüğünde bir cüzdanın içinde elli bin frank getirdi; dün bir bankacı ona yüz bin frank değerinde altın getirdi."

Caderousse afallamıştı; genç adamın sözleri kulaklarında bir metal sesi gibi yankılanıyor ve louis şelalelerinin gürüldediğini duyar gibi oluyordu.

"Peki sen o eve gidiyor musun?" diye haykırdı safça.

"Dilediğim zaman."

Caderousse bir an düşüncelere daldı. Zihninde yoğun bir faaliyetin sürdüğünü anlamak kolaydı.

Sonra aniden, "Tüm bunları görmek isterdim!" diye haykırdı. "Eminim çok güzeldir!"

"Doğrusu bu ya, muhteşem!" dedi Andrea.

"Champs-Elysées Caddesi'nde oturmuyor mu?"

"Otuz numarada."

"Ah! Demek otuz numarada!"

"Evet, çevresinden yalıtılmış güzel bir ev, bahçe ile avlu arasında, ancak rüyanda görürsün böylesini."

"Olabilir, ama beni dışarısı değil içerisi ilgilendiriyor. İçeride şık mobilyalar olmalı, öyle değil mi?"

"Hiç Tuileries'ye gittin mi?"

"Hayır."

"Tamam o zaman, oradan daha güzel."

"Söylesene Andrea, o halde bu iyi yürekli Monte Cristo'nun kesesini yere düşürdüğünde onu yerden almayı mı beklemek gerekiyor?"

"Ah! Tanrım! O zamana kadar beklemeye gerek yok ki, o evin her yanı yemişlikteki meyveler gibi parayla dolu."

"Beni bir gün oraya götürür müsün?"

"Bu mümkün mü, seni hangi unvanla tanıtacağım?"

"Haklısın ama ağzımın suları aktı senin yüzünden, orayı mutlaka görmem lazım, bir yolunu bulacağım."

"Saçmalama Caderousse!"

"Kendimi parke cilacısı olarak tanıtırım."

"Döşemelerin tamamı halıyla kaplı."

"Ah! Ne yazık! O halde o evi hayal etmekle yetinmem gerek."

"Sanırım böylesi daha iyi."

"En azından evin nasıl olduğunu öğrenmem için biraz yardım et."

"Ne öğrenmek istiyorsun?"

"Çok kolay. Ev büyük mü?"

"Ne çok büyük ne de çok küçük."

"Peki içerisi nasıl?"

"Bak sen! O halde bir plan çizmem için mürekkep ve kâğıt gerek."

"İşte şurada!" dedi Caderousse aceleyle.

Ve eski bir çalışma masasının üzerindeki beyaz bir kâğıdı, mürekkebi ve tüyü almaya gitti.

"Al evlat!" dedi Caderousse. "Tüm evin planını kâğıda çiz."

Tüyü algılanamaz bir gülümsemeyle alan Andrea çizmeye başladı.

"Ev sana söylediğim gibi avlu ile bahçe arasında, işte şöyle."

Ve Andrea bahçeyi, avluyu ve evi çizdi.

"Duvarlar yüksek mi?"

"Hayır, en fazla sekiz on ayak."

"Kont hiç de tedbirli değilmiş," dedi Caderousse.

"Avluda portakal ağacı saksıları, yeşillikler, çiçek tarhları var."

"Ya kurtkapanları?"

"Yok."

"Ahırlar nerede?"

"Şurada gördüğün gibi parmaklığın iki yanında."

Andrea planı çizmeye devam etti.

"Zemin katı göreyim," dedi Caderousse.

"Zemin katında yemek salonu, iki salon, bilardo odası, girişte bir merdiven ve küçük bir gizli merdiven var."

"Pencereler?"

"Muhteşem, çok şık, çok geniş pencereler var, evet, sanırım senin boyunda biri, her pencereden içeri girebilir."

"Böyle pencereler dururken, merdivenlere ne gerek var?"

"Ne sanıyordun ki, gösteriş merakı!"

"Peki ya pencere kanatları?"

"Evet, pencere kanatları var ama asla kullanılmaz. Bu Monte Cristo kontu gökyüzünü geceleri bile görmek isteyen ilginç bir adam!"

"Ya uşaklar nerede yatıyor?"

"Ah! Onların kendi evleri var. Girişte sağda merdivenlerin katlanıp konduğu güzel bir hangar düşün. İşte bu hangarın üstünde uşaklar için, çıngırakları olan bir odalar dizisi var."

"Lanet olsun! Çıngıraklar!"

"Anlayamadım..."

"Yok bir şey. Çıngırakları yerleştirmek çok pahalı, hem ne işe yarıyorlar?"

"Eskiden geceleri bahçede dolaşan bir köpek vardı ama onu Auteuil'e götürdüler, senin geldiğin eve, orayı hatırlıyor musun?"

"Evet."

"Ona daha dün,'Sayın Kont, bu sizin açınızdan bir tedbirsizlik çünkü Auteuil'e hizmetçilerle birlikte gittiğinizde evde kimse kalmıyor,' dedim."

"Sana, 'Ne demek istiyorsunuz?' diye sormadı mı?"

"Ne mi demek istiyorum? Günün birinde eviniz soyulacak."

"Sana ne cevap verdi?"

"Ne cevap mı verdi?"

"Evet."

"Bana, 'Evimi soymaları umurumda mı?' dedi."

"Mekanik bir yazı masası varmış."

"O da nesi?"

"Evet, gizli bölmeleri kendiliğinden açılıp hırsızı kıstıran ve müzik çalan yazı masaları. Son fuarda sergilendiklerini duydum."

"Anahtarını hep gördüğüm maun bir çalışma masası var."

"Peki onu soymuyorlar mı?"

"Hayır, çalışanlarının hepsi ona çok sadık."

"O çalışma masasının içinde para olmalı, öyle değil mi?"

"Olabilir... İçinde ne olduğunu bilemem."

"Peki nerede?"

"Birinci katta."

"Ufaklık, bana zemin katı gibi birinci katın da planını çiz."

"Çok kolay."

Ve Andrea tüyü tekrar eline aldı.

"Gördüğün gibi birinci katta bir bekleme odası, bir salon, salonun sağında kütüphane ve çalışma odası; salonun solunda bir yatak ve bir giyinme odası. O çok merak ettiğin çalışma masası giyinme odasında."

"Giyinme odasında pencere var mı?"

"İki tane, şurada ve burada."

Ve Andrea plana kare şeklindeki yatak odasının köşesine daha küçük bir kare gibi ilişmiş giyinme odasının iki penceresini ekledi.

Caderousse düşlere daldı.

"Peki Auteuil'e sık sık gidiyor mu?"

"Haftada iki üç kere, örneğin yarın geceyi geçirmek için oraya gidecek."

"Bundan emin misin?"

"Beni akşam yemeğine davet etti."

"Ne güzel! İşte hayat diye buna denir: Kentte bir ev, kırda bir ev!"

"Aslında buna zengin olmak denir."

"Yemeğe gidecek misin?"

"Muhtemelen."

"Akşam yemeğine gittiğinde gece orada mı yatıyorsun?"

"Canım isterse. Kont'un evinde kendi evimdeymiş gibi davranıyorum."

Caderousse genç adama yüreğinin ücra köşelerindeki gerçeği arıyormuş gibi baktı. Ama Andrea cebinden çıkardığı sigara kutusundan bir Havana purosu alıp sakince yaktı ve umursamazcasına tüttürmeye başladı.

"Beş yüz frangı ne zaman istiyorsun?" diye sordu Caderousse'a.

"Tabii ki yanında varsa hemen."

Andrea cebinden yirmi beş louis çıkardı.

"Çil çil paralar, yok, teşekkürler!"

"Ne yani, beğenmiyor musun?"

"Tam tersine, onlara saygıyla yaklaşırım ama istemiyorum."

"Bozdururken para kazanacaksın ahmak, altın başına beş metelik."

"Doğru, sonra altını bozdurduğum kişi dostun Caderousse'u takip ettirecek, paraya el koyacaklar, ardından kiralarını altınla ödeyen bu çiftçilerin kim oldukları sorulacak. Saçmalama ufaklık, sadece para, herhangi bir kralın resminin olduğu yuvarlak para isterim. Herkesin yanında bozuk bir beş frank olabilir."

"Üzerimde beş yüz frank olmadığını anlarsın. Bir komisyoncu bulmam gerekecek."

"O zaman parayı kapıcına bırak, dürüst bir adam, ondan alırım."

"Bugün mü?"

"Hayır, yarın, bugün zamanım olmayacak."

"Tamam o zaman, Auteuil'e giderken bırakırım."

"Buna güvenebilir miyim?"

"Kesinlikle."

"Çünkü hizmetçime avans vermem lazım."

"Tamam. Ama bu iş burada bitecek, beni daha da suistimal etmeyeceksin, öyle değil mi?"

"Asla."

Andrea, Caderousse'un yüzündeki karamsar değişimi fark etmiş gibi görünmekten korktu. Daha neşeli ve kayıtsız davranmaya çalıştı.

"Ne kadar da keyiflisin," dedi Caderousse, "mirasını şimdiden almış gibisin."

"Hayır, ne yazık ki henüz değil!... Ama aldığım gün..."

"Eeee...?"

"O zaman dostlarımı hatırlayacağım; bunu sadece sana söylüyorum."

"Evet, hafızan ne kadar da kuvvetlidir, bilirim!"

"Ne yapayım, beni haraca bağlayacağını sanıyordum."

"Ben mi? Ah! Bu da nereden geldi aklına, ben tam tersine sana bir dost nasihati daha vereceğim."

"Neymiş?"

"Parmağındaki yüzüğü burada bırak. Vay canına! Demek bizi yakalatmak istiyorsun! Böyle saçmalıklarla ikimizi de mahvetmeye mi niyetlisin?"

"Neden ki?" diye sordu Andrea.

"Neden mi? Bir uşak tutuyor, onun kılığına giriyor ve parmağındaki dört beş bin franklık yüzüğü çıkarmayı unutuyorsun!"

"Gerçekten de, çok haklısın! Sen müzayedelerde tellallık yapsana."

"Bir zamanlar elime geçtiğinden, elmasları iyi tanırım."

"Sana bununla övünmeni tavsiye ederim," dedi ve bu yeni suistimal karşısında endişeleneceğini sanan Caderousse'a rağmen, yüzüğü hiç aldırmadan bıraktı.

Caderousse yüzüğe o kadar yakından baktı ki, Andrea'nın onun elmasın kenarlarının mükemmel kesilip kesilmediğini incelediğini anlaması zor olmadı.

"Bu sahte bir elmas," dedi Caderousse.

"Hadi canım sen de, şaka mı yapıyorsun?"

"Kızmana gerek yok, bunu anlayabiliriz."

Ve yaklaştığı pencereye sürttüğü elmas camın üzerinde gıcırdadı.

"*Corfiteor!*"[26] dedi yüzüğü küçükparmağına geçiren Caderousse ama o hırsız kuyumcular taşları o kadar iyi taklit ediyorlar ki, artık kimse kuyumcuları soymaya cesaret edemiyor. İşte işlevsiz hale getirilmiş bir meslek daha."

"Tamam," dedi Andrea, "bana soracak başka bir şeyin var mı? Hiç canını sıkmadan sorabilirsin."

"Hayır, sen aslında iyi bir dostsun. Seni fazla tutmayayım ve aşırıya kaçan tutkularımı dizginlemeye çalışacağım."

"Ama sen de bu elması satarken dikkatli ol, altını satarken başına geleceğinden korktuğun felaket elması satarken başına gelmesin."

---

26 Tanrı'dan merhamet ve af dileyen bir dua ifadesi.

"İçin rahat olsun, onu satmayacağım."

"Tabii en azından sonraki güne kadar," diye düşündü genç adam.

"Mutlu haylaz!" dedi Caderousse. "Uşaklarının, atlarının, arabanın, nişanlının yanına gidiyorsun."

"Elbette."

"Dostum Danglars'ın kızıyla evleneceğin gün bana güzel bir düğün hediyesi vereceksin, öyle değil mi?"

"Bunun hayal olduğunu daha önce söylemiştim."

"Çeyizi ne kadar?"

"Ama sana..."

"Bir milyon mu?"

Andrea omuzlarını silkti.

"Tamam, bir milyon olsun," dedi Caderousse. "Hiçbir zaman senin için istediğim servete kavuşamayacaksın."

"Teşekkürler," dedi genç adam.

"Ah! Bunu tüm içtenliğimle söylüyorum," diye ekledi Caderousse kaba saba gülüşüyle. "Bekle, seni yolcu edeyim."

"Zahmet etme."

"Ne demek!"

"Neden?"

"Ah! Çünkü kapının gizli bir mekanizması var, Gaspard Caderousse tarafından gerekli bulunan bir önlem olarak Huret ve Fichet'nin gözden geçirilmiş ve düzeltilmiş bir kilidi. Sermayedar olduğunda aynısını senin için yapacağım."

"Teşekkürler," dedi Andrea, "bunu sana bir hafta önceden haber vereceğim."

Vedalaştılar. Caderousse, Andrea'nın sadece üç kat aşağı indiğini değil, aynı zamanda avludan çıktığını da görebilmek için sahanlıkta bekledi. Ardından hızla içeri girip kapıyı özenle kapattı ve usta bir mimarmış gibi Andrea'nın bıraktığı planı incelemeye başladı.

"Sanırım bu sevgili Benedetto mirasa konduğuna üzülmeyecek ve beş yüz bin frangını önceden almasını sağlayan birine kötü bir dostu gözüyle bakmayacak."

LXXXII

Haneye Tecavüz

Gerçekten de, aktardığımız sohbetin ertesi günü Monte Cristo yanına Ali'yi, çok sayıda hizmetçisini ve denemek istediği atlarını alarak Auteuil'e gitmişti. Ne kendisinin ne de Andrea'nın aklından geçen bu yolculuğa karar vermesini, Bertuccio'nun Normandiya'dan ev ve uskuna hakkında yeni haberlerle geri dönmesi belirlemişti. Ev hazırdı, bir hafta önce gelen altı kişilik mürettebatıyla küçük bir koya demir atmış olan uskuna gerekli formalitelerin tamamlanmasının ardından harekete hazır haldeydi.

Monte Cristo bu başarısına övgüler düzdüğü Bertuccio'ya Fransa'da bir aydan fazla kalmaması gerektiği için bir an önce hazırlanması talimatını verdi.

"Şimdi," dedi Kont, "Paris'ten Tréport'a bir gecede gitmem gerekebilir, yolda on saatte elli fersah katedebileceğim şekilde sekiz at menzili istiyorum."

"Ekselansları bana daha önce bu isteğinden söz etmişti," diye yanıtladı Bertuccio, "ve atlar hazır. Onları kendim satın alıp en uygun bölgelere, yani genellikle kimsenin mola vermediği köylere yerleştirdim."

"Çok güzel," dedi Monte Cristo, "burada bir iki gün kalacağım, işlerinizi ona göre halledin."

Bertuccio gerekli talimatları vermek üzere dışarı çıkarken, Baptistin elindeki yaldızlı gümüş tepside bir mektupla içeri girdi.

"Burada ne işiniz var?" diye sordu onu üstü başı toz toprak içinde gören Kont. "Sanırım sizi çağırmamıştım."

Hiç yanıt vermeyen Baptistin yanına yaklaştığı Kont'a mektubu sundu.

"Önemli ve acele," dedi.

Kont mektubu açıp okumaya başladı:

Sayın Monte Cristo kontu bu akşam bir adamın, giyinme odasının çalışma masasında bulunduğunu sandığı belgeleri ve paraları almak üzere Champs-Elysées'deki evine gireceği konusunda uyarılmaktadır. Monte Cristo kontunun, kendisini bu durumdan haberdar eden kişiyi çok zor durumda bırakacak bir polis müdahalesine izin vermeyecek kadar yürekli olduğu bilinmektedir. Sayın Kont ya yatak odasından giyinme odasını gören bir aralıktan bakarak ya da giyinme odasında gizlenerek adaleti kendi elleriyle yerine getirecektir. Evde çok sayıda kişinin bulunması ve önlemlerin artırılması, kuşkusuz hırsızı bu işten vazgeçirecek ve Kont'u, bu durumu bildiren kişinin tesadüfen öğrendiği düşmanını tanıma fırsatından yoksun bırakacaktır. Ve belki de ilk girişimi başarısız olan hırsızın ikinci bir denemeye kalkışması durumunda Kont bu durumdan haberdar edilmeyecektir.

Kont'un ilk tepkisi bunun bir hırsız kurnazlığı, yani kendisini daha büyük bir tehlikeye atacak önemsiz bir girişimi haber veren kaba bir tuzak olduğunu düşünmek oldu. Bu durumda isimsiz imzanın tavsiyesine rağmen ve hatta belki onun sayesinde mektubu polis komiserine teslim edecekti. Ama tam o sırada bu kişinin, Fiesque du Maure'un kendisini öldürmek isteyen kişi hakkında düşündüğü gibi, sadece kendisinin tanıyabileceği ve gerekirse bilgi edinebileceği özel bir düşmanı olduğu aklına geldi. Bu yüzden, tanıdığımız Kont'un imkânsız olan karşısında, sadece üstün insanlara özgü bir kararlılıkla güçlenen bir cesarete sahip olduğunu söylememize gerek yok. Kont sürdürdüğü yaşam dolayısıyla hiçbir şey karşısında geri adım atmayacağı konusunda verdiği karar sayesinde, bazen Tanrı denen doğaya ve şeytan olarak tanımlanabilecek insanlara karşı giriştiği mücadelelerde hiç bilinmeyen hazları tadacak aşamaya gelmişti.

"Paramı çalmak değil, beni öldürmek istiyorlar," diye düşündü, "bunlar hırsız değil, katil. Sayın Emniyet

Müdürü'nün özel işlerime karışmasını istemem. Bu hususta onun bütçesinden harcama yapmasına gerek duymayacak kadar zenginim."

Kont, mektubu bıraktıktan sonra dışarı çıkan Baptistin'i geri çağırdı.

"Paris'e dönecek ve orada kalan tüm hizmetçileri buraya getireceksiniz. Auteuil'de çok hizmetkâra ihtiyacım olacak."

"Sayın Kont, evde kimse kalmayacak mı?" diye sordu Baptistin.

"Elbette, kapıcı orada olacak."

"Sayın Kont ev ile onun kulübesi arasındaki mesafenin uzun olduğunu düşünmüyor mu?"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"En ufak bir gürültü bile duymadan bütün evin soyulabileceğini."

"Kim soyacak?"

"Elbette hırsızlar."

"Siz bir ahmaksınız Mösyö Baptistin; hırsızların bütün evi soymaları beni yeterli hizmetin verilmemesi kadar rahatsız etmeyecek."

Baptistin öne doğru eğildi.

"Beni duydunuz değil mi?" diye ekledi Kont. "Bütün arkadaşlarınızı buraya getirin ama ev olduğu gibi kalsın; giriş katındaki pencere kanatlarını kapatacaksınız, hepsi bu."

"Ya birinci kattakileri?"

"Onların asla kapatılmadığını biliyorsunuz. Hadi gidin."

Kont akşam yemeğini evde tek başına yiyeceğini ve kendisine sadece Ali'nin hizmet etmesini istediğini bildirdi.

Her zamanki sükûneti ve kanaatkarlığıyla yemeğini yedi ve yemekten sonra Ali'ye kendisini izlemesini işaret ederek küçük kapıdan dışarı çıktı, gezinir gibi yaparak Boulogne Ormanı'na girdi, çevresine hiç aldırmayan bir tavırla Paris yoluna doğru ilerledi ve hava karardığında Champs-Elysées'deki konağının karşısındaydı.

Baptistin'in dediği gibi kırk adım mesafede olan kapıcı kulübesi dışında her yer karanlıktı.

Sırtını bir ağaca dayayan Monte Cristo çok nadiren yanılan gözlerini ağaçlık yolun iki yanında gezdirdi ve pusuya yatmış biri olup olmadığını görebilmek için gözleriyle yan sokakları yokladı. On dakika sonra kimsenin kendisini gözetlemediğine ikna oldu. Ali'yle küçük kapının önüne koşarak hızla içeri girdi ve yanında anahtarı bulunan servis merdiveninden çıkarak yatak odasına geçti. Tek bir perdeyi açmamış ya da kımıldatmamış, evin boş olduğunu sanan kapıcı bile ev sahibinin geri döndüğünü anlamamıştı.

Yatak odasına giren Kont, Ali'ye durmasını işaret etti, ardından giyinme odasına geçti, her şey bıraktığı haldeydi, yazı masası yerinde, anahtarı üzerindeydi. Çekmeceyi iki kere kilitleyip anahtarı aldı, yeniden yatak odasının kapısına dönüp çifte sürgü ağızlığını kaldırdı ve geri geldi.

Bu arada, Ali bir masanın üzerine Kont'un kendisinden istediği silahları, yani kısa bir karabinayı, üst üste yerleştirilmiş namluları, hedefi sıradan tabancalara göre daha kesin vuracak çifte namlulu iki tabancayı yerleştiriyordu. Böyle silahlanan Kont beş kişinin hayatını elinde tutuyordu.

Saat dokuz buçuk sıralarında Kont ve Ali bir parça ekmek atıştırıp bir bardak İspanyol şarabı içtiler; ardından Monte Cristo bir odadan diğerini gözetlemesini sağlayan hareketli levhalardan birini kaydırdı. Hemen elinin yakınında karabinası ve tabancaları vardı. Yanında ayakta duran Ali, elinde Haçlı Seferleri'nden beri biçimi hiç değişmeyen o küçük Arap baltalarından birini tutuyordu.

Kont, giyinme odasının hemen yanındaki yatak odasının pencerelerinden birinden sokağı görebiliyordu.

İki saat böyle geçti, her yana zifirikaranlık hâkim olmasına rağmen, Ali vahşi doğası, Kont ise kazanılmış bir yetenek sayesinde avludaki ağaç dallarının en hafif titreşimlerini bile seçebiliyordu.

Kapıcı kulübesinin hafif ışığı uzun süre önce sönmüştü.

Gerçekten de planlanmış bir saldırı olacaksa, içeri pencerelerin birinden değil, zemin katının merdiveninden girilecekti. Monte Cristo'ya göre saldırganlar parasını çalmayı değil kendisini öldürmeyi hedefliyorlardı. Bu yüzden saldırı yatak odasında gerçekleşecekti ve yatak odasına ya gizli merdivenden ya da giyinme odasının penceresinden ulaşacaklardı.

Ali'yi merdivenin kapısına yerleştirip giyinme odasını izlemeye devam etti. Invalides'in saati on bir kırk beşi çalarken, bu üç darbenin lanetli titreşimleri batı rüzgârının nemli kıvrımları arasından çevreye yayılıyordu.

Kont, üçüncü çanın sesi sönerken giyinme odasından gelen hafif bir gürültüyü duyar gibi oldu; bu ilk gürültüyü ya da bu ilk gıcırtıyı ikincisi, ardından da üçüncüsü izledi. Sert ve hünerli bir el bir camın dört kenarını elmasla kesmeye çalışıyordu.

Kont yüreğinin daha hızlı çarptığını hissetti. İnsanlar tehlike karşısında ne kadar cesaretli, tehlikeden ne kadar haberdar olsalar da, kalplerinin vuruşundan ve bedenlerinin titreyişinden düş ve gerçeklik, plan ve uygulama arasındaki olağanüstü farkı anlarlar.

Bu arada Monte Cristo, Ali'ye bir işaret yaptı; tehlikenin giyinme odasında olduğunu anlayan uşak efendisine yaklaşmak için bir adım attı.

Monte Cristo düşmanlarının kim olduğunu ve sayılarını öğrenmek için sabırsızlanıyordu.

Kesilmeye çalışılan cam Kont'un giyinme odasını izlediği aralığın tam karşısındaydı. Bunun üzerine, bakışlarını o pencereye sabitledi: Karanlıkta daha büyük görünen bir gölge fark etti; ardından pencerenin camlarından biri sanki dışarıdan üzerine bir kâğıt yapıştırılmış gibi donuklaştı ve yere düşmeden çatladı. Camın boşluğundan uzanan bir kol pencerenin tokmağını aradı, bir an sonra menteşelerinin üzerinde dönen pencerenin açılmasıyla içeri bir adam girdi.

Adam yalnızdı.

"İşte yürekli bir alçak!" diye mırıldandı Kont.

O sırada Ali'nin yavaşça omzuna dokunduğunu hissedip arkasına döndü: Ali kendisine bulundukları odanın sokağa bakan penceresini gösteriyordu.

Pencereye doğru üç adım atan Monte Cristo sadık hizmetkârının duyularının eşsiz hassasiyetini fark etti. Gerçekten de, bir kapıdan uzaklaşan ve bir taşın üzerine çıkmış bir adamın Kont'un evinde neler olup bittiğini gözlemlediği anlaşılıyordu.

"Tamam!" dedi. "İki kişiler, biri harekete geçiyor, diğeri gözetliyor!"

Ali'ye gözlerini sokaktaki adamdan ayırmamasını söyleyip giyinme odasındaki adama bakmak için geri döndü.

Camı kesip içeri giren adam kollarını öne doğru uzatarak yönünü bulmaya çalışıyordu. Nihayet odayı seçebilmiş gibi görünüyordu, giyinme odasının iki kapısı vardı; her ikisini de sürgülemeye gitti.

Yatak odasının kapısına yaklaştığında, Monte Cristo içeri gireceğini sanıp tabancalarından birini hazırladı ama sadece bakır oluklarında kayan sürgülerin gürültüsünü duydu. Bu sadece bir önlemdi; Kont'un tedbir alarak sürgü ağızlıklarını kaldırdığını bilmeyen gece ziyaretçisi artık kendisini evindeymiş gibi hissedebilir ve sakince harekete geçebilirdi.

Yalnız olan ve özgürce hareket edebilen adam, geniş cebinden Kont'un seçemediği bir şey çıkarıp onu yuvarlak bir masanın üzerine koydu, ardından hemen çalışma masasına doğru gitti, kilidin olduğu noktayı yokladı ve anahtarın umduğunun aksine orada olmadığını fark etti.

Ama camı kesen adam tedbirli ve her şeyi öngören biriydi; Kont az sonra demirin demire çarpmasının çıkardığı şıngırtıyı duydu; bu, bir kapıyı açmak için çağrılan çilingirlerin yanlarında taşıdıkları ve hırsızların hiç kuşkusuz geceleri ki-

lidin dilini gıcırdatırken ötüşünü dinlemekten keyif aldıkları için bülbül[27] adını verdikleri bir kilit yığınıydı.

"Ah! Şuraya bak!" diye mırıldandı Monte Cristo hayal kırıklığına uğradığını belli eden bir gülümsemeyle. "Sadece hırsızmış."

Ama adam karanlıkta uygun anahtarı bulamıyordu. Bunun üzerine, yuvarlak masanın üstüne bıraktığı şeyi aldı; bir yayı itti ve solgun ama görülebileceği kadar hafif bir ışık yaldızlı yansımasını ellerine ve yüzüne gönderdi.

"Bak sen!" dedi aniden şaşkınlıkla gerileyen Monte Cristo. "Bu..."

Ali baltasını kaldırdı.

"Hiç kımıldama," dedi Monte Cristo, "ve baltanı bırak, silaha ihtiyacımız olmayacak."

Ardından sesini daha da alçaltarak bir şeyler daha söyledi çünkü şaşkınlık anında Kont'un ağzından kaçan çığlık ne kadar hafif olursa olsun adamı titretmiş, yaşlı bir bileyici gibi olduğu yerde kalmasına yol açmıştı. Ali Kont'un verdiği talimat üzerine, hemen parmak ucunda gidip yüklükten siyah bir cübbe ve üçgen bir şapka getirdi. O sırada Monte Cristo hızla redingotunu, yeleğini ve gömleğini çıkarmıştı ve aralıktan sızan hafif ışık sayesinde, Kont'un göğsünde çelik halkalardan yapılmış o esnek ve ince tuniklerden biri görülebiliyordu. Artık hançerlenmekten korkulmayan Fransa'da, bu tuniği en son giyen belki de göğsüne bir bıçak darbesi indirilmesinden korkan ama boynuna düşen bir giyotin bıçağıyla ölen XVI. Louis'ydi.

Bu tunik kısa süre içinde uzun bir cübbeyle örtülürken, Kont'un saçları da tepesi açık bir peruğun altında gözden kaybolmuştu, peruğun üstüne taktığı üçgen bir şapka Kont'un başrahibe dönüşmesi için yeterli olmuştu.

Bu arada hiçbir şey duymayan adam yeniden doğrulmuş ve Monte Cristo bu başkalaşımı yaşarken, çalışma masası-

---

27 Fransızcada *rossignol*, yani *bülbül* denen maymuncuk.

nın maymuncuk sayesinde çatırdamaya başlayan kilidiyle uğraşmaya devam etmişti.

"Güzel! Daha birkaç dakika uğraşacaksın!" dedi, kuşkusuz ne kadar hünerli olursa olsun maymuncukla kapı açanların bilmediği bir anahtarcı sırrından haberdar olan Kont. Ve pencereye yaklaştı.

Dışarıda bekleyen adam taşın üzerinden inmişti ve sokakta gezinmeye devam ediyordu, ama Champs-Elysées Caddesi'nden ya da Saint-Honoré Mahallesi'nden gelip geçerken kendisini görebilecek kişilerin, kendisini endişelendirmemesi çok ilginçti, sanki sadece Kont'un konağında olup bitecekleriyle ilgileniyordu ve tek amacının giyinme odasında yaşanacakları görmek olduğunu belli edercesine hareket ediyordu.

Aniden alnına vuran Monte Cristo'nun yarı açık dudaklarında sessiz bir gülümseme belirdi.

Ardından Ali'ye yaklaşarak, "Burada, karanlıkta gizlen ve herhangi bir gürültü, bir hareketlilik duyarsan ben ismini seslenmeden içeri girme ve kendini belli etme," dedi.

Ali başıyla anladığını ve itaat edeceğini belirten bir işaret yaptı.

Bunun üzerine, dolaptan aldığı bir mumu yakan Monte Cristo hırsızın kilidi açmaya yoğunlaştığı bir anda kapıyı yavaşça açtı, elindeki ışığın yüzünün tamamen seçilebilmesini sağlamasına özen gösteriyordu.

Kapı hiçbir gürültü duymayacağı kadar hafifçe açılmış olsa da, hırsız büyük bir şaşkınlıkla odanın aniden aydınlandığını fark etti.

Arkasını döndü.

"İyi akşamlar sevgili Mösyö Caderousse," dedi Monte Cristo, "gecenin bu saatinde burada ne halt ediyorsunuz?"

"Başrahip Busoni!" diye haykırdı Caderousse.

Ve kapıları kapamış olmasına rağmen bu hayaletin buraya nasıl girdiğine şaşırmış bir halde elindeki anahtar destesini yere düşürdü ve öylece kalakaldı.

Kont, Caderousse ile pencerenin arasında durdu, böylece dehşete kapılan hırsızın kaçabileceği tek nokta olan pencereye geçişi engellemiş oldu.

"Başrahip Busoni!" diye tekrarladı şaşkın bakışlarını Kont'a sabitleyen Caderousse.

"Elbette Başrahip Busoni'nin ta kendisi," diye yanıtladı Kont, "sevgili Mösyö Caderousse, bu durum hafızanızın çok güçlü olduğunu gösteriyor çünkü yanılmıyorsam yaklaşık on yıldır birbirimizi görmedik."

Bu sükûnet, bu alaycı tavır, bu hissedilir güç Caderousse'un baş döndürücü bir dehşete kapılmasına yol açtı.

"Başrahip! Başrahip!" diye mırıldandı yumruklarını sıkarken ve dişleri takırdarken.

"Demek Monte Cristo kontunu soymaya geldiniz," diye ekledi sözde Başrahip.

"Sayın Başrahip," diye mırıldandı Caderousse, Kont'un amansızca önünü kestiği pencereye doğru yaklaşmaya çalışarak. "Sayın Başrahip, ne diyeceğimi bilemiyorum... bana inanmanızı rica ediyorum... size yemin ederim ki..."

"Kesilmiş bir cam, bir hırsız feneri, bir anahtar destesi, zorlanmış bir yazı masası, her şey apaçık ortada," dedi Kont.

Kravatının kendisini boğduğunu hissedecek ölçüde soluksuz kalan Caderousse gizlenecek bir köşe, saklanacak bir delik arıyordu.

"Evet, sayın katil, görüyorum ki hiç değişmemişsiniz," diye ekledi Kont.

"Sayın Başrahip, madem her şeyi biliyorsunuz, cinayeti benim değil, Carconte'un işlediğinden haberdar olmalısınız; vaka tutanaklara böyle geçti, bu yüzden kürek mahkûmiyetiyle cezalandırıldım."

"Demek tahliye oldunuz! Yine de tekrar oraya dönme eğiliminde olduğunuzu görüyorum."

"Hayır Sayın Başrahip, birisinin yardımıyla kurtuldum."

"O kişi topluma değerli bir hizmette bulunmuş."

"Ah!" dedi Caderousse. "Söz vermiştim..."

"Yani kaçak bir kürek mahkûmusunuz!" diye araya girdi Monte Cristo.

"Ne yazık ki öyle!" dedi çok endişeli görünen Caderousse.

"Suçun tekrarı... Yanılmıyorsam bu yüzden Grève Meydanı'ndaki giyotine götürüleceksiniz. Çok güzel, çok güzel ülkemin ileri gelenlerinin söylediği gibi *diavolo*!"[28]

"Sayın Başrahip, şeytana uydum..."

"Tüm katiller böyle söyler."

"Geçim sıkıntısı..."

"Bırakın bu sözleri," dedi Busoni tiksintiyle, "geçim sıkıntısı, insanı kimsenin olmadığı bir evin çalışma masasını açmaya çalışmaya değil, sadaka istemeye, fırıncıdan bir ekmek çalmaya yöneltebilir. Peki kuyumcu Joannès verdiğim elmasın karşılığında size kırk beş bin frank ödediğinde ve onu elmas ve para için öldürdüğünüzde de geçim sıkıntısı mı çekiyordunuz?"

"Bağışlayın Sayın Başrahip," dedi Caderousse, "beni bir kez kurtardınız, bir kez daha kurtarın."

"Buna hiç niyetim yok."

"Sayın Başrahip, yalnız mısınız?" diye sordu ellerini birleştiren Caderousse, "yoksa beni yakalatmak için jandarmaları mı çağırdınız?"

"Yalnızım, bana bütün gerçeği anlatırsanız, size yeniden merhamet edip zaafımın yeni felaketlere yol açması pahasına gitmenize izin vereceğim."

"Ah! Sayın Başrahip!" diye haykırdı Caderousse, Monte Cristo'ya bir adım daha yaklaşarak. "Sizin benim kurtarıcım olduğunuzu söyleyebilirim!"

"Demek hapishanden kaçırıldığınızı iddia ediyorsunuz?"

"Ah! Sayın Başrahip, bana inanın!"

"Kim tarafından?"

---

28 İblis.

"Bir İngiliz."

"Adı neydi?"

"Lord Wilmore."

"Onu tanırım, bu yüzden yalan söylerseniz hemen anlarım."

"Sayın Başrahip, sadece gerçeği anlatacağım."

"Demek bu İngiliz sizin koruyucunuzdu."

"Benim değil, aynı zincire bağlı olduğumuz genç bir Korsikalı'nın."

"Bu genç Korsikalı'nın adı neydi?"

"Benedetto."

"Bu vaftiz ismi."

"Başka bir adı yoktu, terk edilmiş bir çocuktu."

"Yani o genç sizinle birlikte mi kaçtı?"

"Evet."

"Bu nasıl oldu?"

"Toulon yakınlarındaki Saint-Mandrier'de çalışıyorduk. Saint-Mandrier'yi bilir misiniz?"

"Bilirim."

"Öğlen on ikiden bire kadar şekerleme yapılırdı..."

"Siesta yapan kürek mahkûmları! Gelin de bu babayiğitlere merhamet edin," dedi Başrahip.

"Ama biz köpek değiliz, sürekli çalışılmaz."

"Köpekler için ne büyük bir aşağılama."

"Diğerleri kestirirlerken biz biraz uzaklaştık, İngiliz'in bize ulaştırdığı bir eğeyle demirleri kestik ve yüzerek kaçtık."

"Peki bu Benedetto şimdi ne yapıyor?"

"Hiçbir bilgim yok."

"Yine de bunu bilmeniz gerekir."

"Hayır, inanın bilmiyorum. Birbirimizden Hyères'de ayrıldık."

Ve bu karşı çıkışının daha da inandırıcı bir etki yaratmasını isteyen Caderousse, sakin ve sorgulayıcı tavrıyla yerinde hiç kımıldamadan duran Başrahip'e doğru bir adım daha attı.

"Yalan söylüyorsunuz!" dedi Başrahip Busoni karşı çıkılmaz bir otoriteyi yansıtan bir ses tonuyla.

"Sayın Başrahip!.."

"Yalan söylüyorsunuz! Bu adam hâlâ dostunuz ve belki de bir suç ortağı olarak ondan destek alıyorsunuz!"

"Ah! Sayın Başrahip!"

"Toulon'dan döndüğünüzden beri nasıl geçindiğinizi söyler misiniz?"

"Elimden geleni yaptım."

"Yalan söylüyorsunuz!" dedi Başrahip üçüncü kez ama bu sefer daha buyurgan bir ifadeyle.

Dehşete kapılan Caderousse Kont'a baktı.

"Size verilen parayla geçindiniz."

"Bu doğru," dedi Caderousse. "Benedetto büyük bir senyörün oğlu oldu."

"Bu nasıl mümkün olabilir?"

"Evlilikdışı bir ilişkiden dolayı."

"Peki bu büyük senyörün adı nedir?"

"Evinde bulunduğumuz Monte Cristo kontu."

"Benedetto Kont'un oğlu mu?" diye sordu bu kez kendisi şaşıran Monte Cristo.

"Buna kesinlikle inanmak lazım çünkü Kont ona sahte bir baba buldu çünkü Kont ona her ay dört bin frank veriyor çünkü Kont vasiyetnamesinde ona beş yüz bin frank bırakıyor."

"Ah! Şu işe bak!" dedi olup bitenleri anlamaya başlayan sahte Başrahip. "Peki bu genç adamın adı ne?"

"Andrea Cavalcanti."

"Yani dostum Monte Cristo kontunun evinde ağırladığı ve Matmazel Danglars ile evlenecek olan kişi mi?"

"Ta kendisi."

"Sefil adam, demek hayatını ve yaptığı alçaklıkları bilmenize rağmen buna seyirci kalıyorsunuz!"

"Neden bir arkadaşımın başarısını engellememi istiyorsunuz ki?" dedi Caderousse.

"Bu doğru, Mösyö Danglars'ı durumdan haberdar etmek size değil, bana düşer."

"Sayın Başrahip, bunu yapmayın!..."

"Neden?"

"Çünkü ekmeğimizle oynarsınız."

"Yoksa ekmeğinizle oynamamak için kurnazlıklarınızı destekleyeceğimi, suçlarınıza ortak olacağımı mı sandınız?"

"Sayın Başrahip!" dedi biraz daha yaklaşan Caderousse.

"Her şeyi anlatacağım."

"Kime?"

"Mösyö Danglars'a."

"Lanet olasıca!" diye haykırdı yeleğinden çıkardığı bir bıçağı Kont'un göğsünün ortasına saplayan Caderousse. "Hiçbir şey söyleyemeyeceksin Başrahip!"

Caderousse, hançerin Kont'un göğsüne gireceği yerde kıvrılıp ters dönmesi karşısında neye uğradığını şaşırdı.

Kont, katilin sol elinin bileğini kavrayıp bıçak katılaşmış ellerinden yere düşene kadar kıvırdı ve Caderousse acı dolu bir çığlık attı.

Ama bu çığlığa hiç aldırmayan Kont bileğini kıvırmaya devam ettiği hırsıza önce diz çöktürdü, ardından da onu yüzükoyun yere yatırdı.

Ayağını kafasına dayayarak, "Alçak herif, senin kafanı neden patlatmadığımı bilemiyorum!" dedi.

"Ah! Merhamet edin! Merhamet edin!" diye bağırdı Caderousse.

Kont ayağını çekti.

"Ayağa kalk!" dedi.

Caderousse doğruldu.

"Vay canına! Ne güçlü bir bileğiniz varmış, Sayın Başrahip!" dedi Caderousse, etten bir kerpeten tarafından sıkıştırılmış gibi ağrıyan kolunu ovuştururken. "Vay canına! Ne güçlü bir bilek!"

"Sesini kes. Tanrı bana senin gibi vahşi bir hayvanı yola getirecek gücü veriyor ve ben de Tanrı adına hareket ediyo-

rum; şu anda canını bağışlamamın da Tanrı'nın isteklerine hizmet etmek için olduğunu sakın unutma, alçak!"

"Ufff," dedi kolunun ağrısına katlanamayan Caderousse.

"Şu kalemi ve kâğıdı al ve söyleyeceklerimi yaz."

"Sayın Başrahip, yazmayı bilmiyorum."

"Yalan söylüyorsun, şu kalemi al ve hemen yaz!"

Bu üstün gücün karşısında boyun eğen Caderousse oturdu ve yazmaya başladı.

Mösyö, evinize kabul ettiğiniz ve kızınızı evlendirmek istediğiniz kişi benimle birlikte Toulon'dan kaçmış eski bir kürek mahkûmudur, benim numaram 58, onunki ise 59'dur. Adı Benedetto'dur ama ebeveynlerini hiç tanımadığı için gerçek ismini kendisi bile bilmez.

"İmzala!" dedi Kont.

"Beni mahvetmek mi istiyorsunuz?"

"Ahmak, seni mahvetmek isteseydim en yakındaki karakola teslim ederdim; zaten bu pusula adresine ulaştığında, sanırım korkacak hiçbir şeyin kalmayacak; hadi imzala."

Caderousse imzaladı.

Adres: Sayın Baron Danglars'a, Bankacı, Chaussée-d'Antin Caddesi.

Caderousse adresi yazdı.

Başrahip pusulayı aldı.

"Şimdi, defol git," dedi.

"Nereden?"

"Nereden girdiysen oradan."

"Bu pencereden mi çıkmamı istiyorsunuz?"

"Girmeyi becermiştin."

"Sayın Başrahip, benim için kötü bir şeyler mi planlıyorsunuz?"

"Ahmak, senin için ne planlayacağım ki?"

"O zaman kapıyı neden açmıyorsunuz?"

"Kapıcıyı uyandırmak istemem."

"Sayın Başrahip, bana ölmemi istemediğinizi söyleyin."

"Ben Tanrı'nın istediğini istiyorum."

"Ama bana aşağı inerken bir darbe indirmeyeceğinize dair yemin edin."

"Sen ödlek ve dangalak bir adamsın!"

"Bana ne yapmak istiyorsunuz?"

"Bunu sana ben sormalıyım. Seni bir kez mutlu bir insana dönüştürmeyi denemiştim ama sadece bir katil yaratmışım!"

"Sayın Başrahip," dedi Caderousse, "beni bir kez daha sınayın."

"Tamam," dedi Kont. "Beni dinle, sözümü tutan biri olduğumu anladın mı?"

"Evet," dedi Caderousse.

"Evine sağ salim dönersen..."

"Siz bir şey yapmadıkça neden korkayım ki?"

"Evine sağ salim dönersen, Paris'i, Fransa'yı terk et. Onurlu bir yaşam sürersen sana küçük bir maaş bağlayacağım çünkü evine sağ salim dönersen..."

"Evet, sağ salim dönersem?" dedi Caderousse ürpererek.

"O zaman Tanrı'nın seni bağışladığına inanacağım ve ben de seni bağışlayacağım."

"Buna Hristiyan olduğum kadar inanıyorum," diye geveledi gerileyen Caderousse, "beni korkudan öldürüyorsunuz!"

"Hadi git!" dedi Kont parmağıyla pencereyi işaret ederek.

Bu sözlere rağmen tam olarak ikna olmayan Caderousse pencereden çıkıp ayağını merdivene bastı.

Orada titreyerek durdu.

"Şimdi aşağı in," dedi kollarını kavuşturan Başrahip.

Korkacak bir şey olmadığını anlamaya başlayan Caderousse aşağı indi.

Bunun üzerine Kont, pencereden inerken yolu bir başkası tarafından aydınlatılan bu adamın Champs-Elysées'den görülmesini sağlayacak şekilde mumu yaklaştırdı.

"Sayın Başrahip, ne yapıyorsunuz?" dedi Caderousse. "Ya devriye geçerse?"

Kont'un mumu söndürmesi üzerine aşağı inmeye devam etti, yine de içinin tam olarak rahatlaması için ayağının altında bahçenin zeminini hissetmesi gerekti.

Yatak odasına dönüp bahçeye hızla bir göz atan Monte Cristo aşağı inen Caderousse'un bahçede bir tur attığını ve girdiği yerden değil başka bir yerden çıkmak için merdiveni duvara yasladığını gördü.

Ardından bakışlarını bahçeden sokağa yönelttiğinde, dışarıda bekleyen adamın duvara paralel koştuğunu ve Caderousse'un ineceği köşeye büzüştüğünü gördü.

Merdiveni ağır ağır çıkan Caderousse son basamağa ulaştığında sokağın tenha olup olmadığını anlamak için başını duvarın üzerine doğru uzattı.

Yoldan kimse geçmiyor, hiçbir gürültü duyulmuyordu.

Invalides'in saati biri çaldı.

Caderousse duvarın üzerinde ata biner gibi durdu ve merdiveni yukarı çekerek sokağa doğru çevirdi, ardından inmeye başladı ya da daha doğrusu kendisini merdivenin iki yanından aşağı bıraktı. Bu inişi bu konuda daha önceden tecrübesi olduğunu belli edercesine ustalıkla gerçekleştiriyordu.

Ama kendini aşağı doğru bıraktığında durmayı başaramadı. İnişin yarısına geldiğinde karanlıkta bir adamın üzerine doğru atıldığını, yere ayağını bastığında bir kolun havaya kalktığını görmesi boşunaydı; bu kolun, kendini savunmaya fırsat bulamadan amansızca sırtına inmesi üzerine merdivenden inerken haykırdı:

"İmdat!"

Hemen ardından ikinci darbeyi böğrüne aldı ve yere yığılırken bağırdı:

"Katil var!"

Nihayet, yerde yuvarlanırken onu saçlarından kavrayan hasmı üçüncü darbeyi göğsüne indirdi.

Caderousse bir kez daha bağırmak istese de, ancak bir inilti çıkarabildi ve üç yarasından çıkan üç kan gölünün akışını acıyla izledi.

Artık bağırmadığını fark eden katil saçlarından tutarak başını kaldırdı, Caderousse'un gözleri kapanmış, ağzı çarpılmıştı. Onun öldüğünü sanarak başını yere bıraktı ve gözden kayboldu.

Bunun üzerine, adamın uzaklaştığını hisseden Caderousse dirseğinin üzerinde doğruldu ve ölgün bir ses tonuyla ve olağanüstü bir çabayla bağırdı:

"Katil var! Ölüyorum! Sayın Başrahip bana yardım edin!"

Bu lanetli çağrı gecenin karanlığını deldi. Önce gizli merdivenin kapısı, ardından küçük bahçe kapısı açıldı. Ali ve efendisi mumlarla ona doğru koştular.

LXXXIII

Tanrı'nın Eli

Caderousse acınası bir sesle bağırmaya devam ediyordu:

"Sayın Başrahip, yardım edin! Yardım edin!"

"Ne oldu?" diye sordu Monte Cristo.

"Yardım edin!" diye tekrarladı Caderousse. "Beni bıçakladılar!"

"Tamam, işte buradayız. Cesaretinizi toplayın!"

"Ah! İşim bitti. Çok geç geldiniz, ölümümü seyretmek için geldiniz. Ne sert darbeler! Her yer kan oldu!"

Ve bayıldı.

Ali ve efendisi yaralıyı kaldırıp bir odaya taşıdılar. Monte Cristo, Ali'ye onu soymasını işaret etti ve üç korkunç yarayı gördü.

"Tanrım!" dedi. "İntikamınız bazen gecikiyior ama zamanı geldiğinde gökten vargücüyle iniyor."

Ali efendisine ne yapması gerektiğini sorarmış gibi baktı.

"Saint-Honoré Mahallesi'nde oturan Kraliyet Savcısı Mösyö Villefort'a git ve onu buraya getir. Çıkarken kapıcıyı uyandırıp bir doktor çağırmasını söyle."

Ali itaat ederek dışarı çıktığında sahte rahip ve hâlâ baygın olan Caderousse baş başa kaldılar. Bahtsız adam gözlerini açtığında, birkaç adım ötesinde kendisine belli belirsiz bir merhametle bakan ve kımıldayan dudaklarından dualar çıkarmış gibi görünen Kont'un oturduğunu gördü.

"Sayın Başrahip, cerrah, bir cerrah çağırın!" dedi Caderousse.

"Çağrılıyor," diye yanıtladı Başrahip.

"Onun hayatımı kurtaramayacağını biliyorum ama belki bana biraz güç verecek, ihbarda bulunacak kadar zamanım olsun istiyorum."

"Ne hakkında?"

"Katilim hakkında."

"Demek onu tanıyorsunuz!"

"Elbette tanıyorum! Adı Benedetto."

"O genç Korsikalı mı?"

"Ta kendisi."

"Arkadaşınız olan mı?"

"Evet. Kuşkusuz Kont'u öldüreceğimi ve böylece mirasçısı olacağını ya da onun beni öldüreceğini, böylece benden kurtulacağını umarak evin planını çizdikten sonra, sokakta beni bekledi ve bıçakladı."

"Doktorun yanı sıra Kraliyet Savcısı'nı da çağırttım."

"Geldiğinde çok geç olacak," dedi Caderousse, "tüm kanımın boşaldığını hissediyorum."

"Bekleyin," dedi Monte Cristo.

Dışarı çıktı ve beş dakika sonra elinde küçük bir şişeyle geri döndü.

Kont gittiğinde bakışlarını kendisine bir yardım geleceğini içgüdüsel olarak tahmin ettiği kapıdan hiç ayırmayan yaralının gözlerinin sabitliği ürkütücüydü.

"Acele edin! Sayın Başrahip, acele edin!" dedi. "Yeniden bayılacağımı hissediyorum."

Ona doğru yaklaşan Monte Cristo morarmış dudaklarına şişedeki sıvıdan üç dört damla damlattı. Caderousse iç çekti.

"Ah! dedi. "Ağzıma yaşam damlatıyorsunuz, biraz daha... biraz daha..."

"İki damla, fazlası sizi öldürür," diye yanıtladı Başrahip.

"Ah! Artık o sefili ihbar edebileceğim biri gelsin."

"İhbarnamenizi yazmamı ister misiniz? Siz imzalarsınız."

"Evet... evet..." dedi gözleri ölümünden sonraki bu intikamın düşüncesiyle parlayan Caderousse.

Monte Cristo yazdı:

"Toulon'da aynı zincire bağlandığım 59 numaralı mahkûm Korsikalı Benedetto tarafından bıçaklandım, ölmek üzereyim. Acele edin! Acele edin!" dedi Caderousse. "Yoksa imzalayamayacağım."

Gücünü biraz olsun toplayan Caderousse, Monte Cristo'nun uzattığı kalemle imzasını attı ve yeniden yatağa yığılırken, "Gerisini siz anlatırsınız Sayın Başrahip, takma adının Andrea Cavalcanti olduğunu, Princes Oteli'nde kaldığını... Ah! Tanrım! Tanrım! İşte ölüyorum."

Ve Caderousse bir kez daha bayıldı.

Başrahip küçük şişeyi koklatınca yaralı gözlerini yeniden açtı.

Baygınlığı sırasında intikam arzusu onu terk etmemişti.

"Sayın Başrahip, bunların hepsini anlatacaksınız, öyle değil mi?"

"Evet, hepsini ve başka şeyleri de."

"Ne anlatacaksınız?"

"Hiç kuşkusuz Kont'un sizi öldüreceği umuduyla bu evin planını çizdiğini, Kont'u bir pusulayla uyardığını, Kont

burada olmadığı için benim elime geçen bu pusulayı gördüğümde sizi beklemeye karar verdiğimi anlatacağım."

"Ve giyotine gidecek, öyle değil mi?" dedi Caderousse. "Bana giyotin sehpasına gönderileceğine dair söz verir misiniz? Ölmeme yardım edecek olan bu umutla ölüyorum."

"Arkanızdan geldiğini, sürekli olarak sizi gözetlediğini, dışarı çıktığınızı gördüğünde duvarın köşesine koşup saklandığını anlatacağım."

"Demek tüm bunları gördünüz, öyle mi?"

"'Evine sağ salim dönersen, Tanrı'nın seni bağışladığına inanacağım ve ben de seni bağışlayacağım,' dediğimi hatırlıyor musunuz?"

"Yani beni uyarmadınız?" diye haykırdı dirseğinin üzerinde doğrulmaya çalışan Caderousse. "Buradan çıktığımda öldürüleceğimi biliyordunuz ve beni uyarmadınız!"

"Hayır çünkü Benedetto'nun ellerinde Tanrı'nın adaletini görüyor ve Tanrı'nın isteklerine karşı çıkarak büyük bir günah işleyeceğimi düşünüyordum."

"Sayın Başrahip, bana Tanrı'nın adaletinden söz etmeyin! Tanrı'nın adaleti olsa, gereken kişilerin cezalandırılıp gerekmeyen kişilerin cezalandırılmayacağını herkesten iyi biliyorsunuz."

"Sabır!" dedi Başrahip can çekişen Caderousse'u ürperten bir ses tonuyla. "Sabır!"

Caderousse ona şaşkınlıkla baktı.

"Üstelik," dedi Başrahip, "Tanrı herkese olduğu gibi sana karşı da merhamet doludur: Yargıçtan önce babadır."

"Ah! Siz Tanrı'ya inanıyor musunuz?" dedi Caderousse.

"Şu ana kadar ona inanmama bahtsızlığını yaşamış olsaydım, senin bu halini gördüğümde inanırdım," diye yanıtladı Monte Cristo.

Caderousse sıktığı ellerini yukarı doğru kaldırdı.

"Dinle," dedi elini yaralıya doğru onu imana davet edercesine uzatan Başrahip, "işte son anında bile varlığını kabul-

lenmeyi reddettiğin Tanrı'nın senin için yaptıkları: Sana sağlık, güç, güvenli bir iş, arkadaşlar, nihayet bilincin sükûneti ve doğal isteklerin tatminiyle birlikte sürdürülecek rahat bir yaşam verdi, sense Tanrı'nın böylesine bollukla nadiren verdiği bu bağışlarından yararlanmak yerine, kendini tembelliğe, sarhoşluğa verdin ve sarhoşken en iyi dostlarından birine ihanet ettin."

"İmdat!" diye haykırdı Caderousse. "Bir rahibe değil, doktora ihtiyacım var, belki de yaram ölümcül değil, belki henüz ölmeyeceğim, belki beni kurtaracaklar!"

"Yaran öylesine ölümcül ki, az önce verdiğim birkaç damla sıvı olmasa son nefesini çoktan vermiştin. Şimdi dinle!"

"Ah! Ne garip bir rahipsiniz, ölmek üzere olanları teselli edeceğinize umutsuzluğa itiyorsunuz."

"Dinle," diye devam etti Başrahip. "Dostuna ihanet ettiğinde, Tanrı sana darbe indirmeye değil, seni uyarmaya başladı; aç ve sefildin; hayatının yarısını tek başına kazanmak için değil, başkalarını kıskanmakla geçirdin ve Tanrı senin için bir mucize yarattığında, Tanrı, sen sefaletin pençesindeyken asla sahip olamayacağın büyük bir serveti benim aracılığımla gönderdiğinde bile zorunluluk bahanesiyle suç işlemeyi düşünüyordun. Ama bu beklenmedik, umulmadık servet eline geçtiği anda onunla yetinmedin, onu ikiye katlamak istedin, hangi yolla? Bir cinayetle. Servetini ikiye katladığında Tanrı seni insan adaletinin önüne gönderdi."

"Yahudi'yi öldürmeyi planlayan ben değildim, Carconte'du," dedi Caderousse.

"Evet," dedi Monte Cristo. "Cezan ölüm olmasına rağmen o seferinde adil davranmayan Tanrı her zaman merhametlidir, bu yüzden yargıçların söylediklerine inanmasına ve hayatını bağışlamasına izin verdi."

"Elbette! Beni ömür boyu kürek hapsine mahkûm etmek için. Ne büyük bir merhamet!"

"Sefil herif, yine de bu merhamet sana bahşedildiğinde onu merhamet olarak kabul ediyordun; ölüm karşısın-

da titreyen ödlek yüreğin ömür boyu sürecek bir utancı duyduğunda sevinçten havalara fırladı çünkü tüm kürek mahkûmları gibi kendi kendine, 'Kürek mahkûmiyetinin bir çıkışı var ama mezarın yok,' demiştin. Ve haklıydın çünkü bu çıkış kapısı senin için umulmadık bir şekilde açıldı: Toulon'u ziyaret eden bir İngiliz, iki insanı bu sefaletten kurtarmak istedi: Tercihini senden ve arkadaşından yana kullandı; gökten talihinin ikinci kez yaver gitmesi talimatı geldi, yeniden paraya ve huzura kavuştun, kürek mahkûmiyeti almış olan sen herkes gibi yaşamaya devam edebilirdin ama, sefil herif, sen Tanrı'ya üçüncü kez karşı çıkmayı denedin. Hiçbir zaman sahip olamadığın bir paraya kavuştuğunda bu yetmez dedin ve nedensiz, bahanesiz yere üçüncü kez suç işledin. Artık yorulan Tanrı seni cezalandırdı."

Caderousse gözle görülür biçimde güçten düşüyordu.

"İçecek bir şeyler!" dedi. "Susadım... içim kavruluyor!"

Monte Cristo ona bir bardak su verdi.

"Alçak Benedetto," dedi Caderousse bardağı geri verirken, "kaçıp kurtulacak."

"Kimse kaçamayacak Caderousse, bunu sana ben söylüyorum... Benedetto cezalandırılacak!"

"O halde siz de cezalandırılacaksınız çünkü rahiplik görevinizi yerine getirmediniz... Benedetto'nun beni öldürmesini engellemeniz gerekirdi."

"Benim mi?" dedi can çekişen Caderousse'u korkudan donduran bir gülümsemeyle. "Sen bıçağı göğsümdeki çelik zırha sapladıktan sonra, Benedetto'nun seni öldürmesini mi engelleyecektim?... Evet, mütevazı ve pişmankâr davransaydın onun seni öldürmesini engellerdim ama senin kibirli olduğunu, gözünü kan bürüdüğünü gördüm ve Tanrı'nın iradesinin gerçekleşmesine izin verdim!"

"Tanrı'ya inanmıyorum!" diye homurdandı Caderousse. "Sen de inanmıyorsun... yalan söylüyorsun... yalan söylüyorsun!.."

"Kes sesini, yoksa bedeninden kanının son damlalarını da fışkırtacaksın... Ah! Tanrı'ya inanmıyorsun ve Tanrı'nın indirdiği darbe ile ölüyorsun!... Ah! Tanrı'ya inanmıyorsun, oysa Tanrı seni bağışlamak için bir dua, bir sözcük, bir gözyaşı bekliyor... Tanrı katilin hançerini seni hemen orada öldürecek şekilde yönlendirebilirdi... Tanrı sana pişmanlık duyman için on beş dakika daha verdi... Kafanı toparla bahtsız ve pişmanlık duy!"

"Hayır," dedi Caderousse, "hayır, pişmanlık duymuyorum; Tanrı yoktur, Yaradan yoktur, sadece tesadüfler vardır."

"Bir Yaradan, bir Tanrı var," dedi Monte Cristo, "bunun kanıtı da sen umutsuzca can çekişip Tanrı'yı inkâr ederken, benim senin karşında zengin, mutlu, sağlıklı bir şekilde, inanmamaya çalıştığın ama yüreğinin derinliklerinde inandığın Tanrı'nın karşısında ellerimi birleştirerek ayakta durmam."

"Ama siz de kimsiniz?" diye sordu ölgün bakışlarını Kont'a sabitleyen Caderousse.

"Bana iyi bak," dedi mumu alıp yüzünü yaklaştıran Monte Cristo.

"Evet, Başrahip... Başrahip Busoni..."

Monte Cristo başındaki peruğu çıkardığında solgun yüzünü ahenkle çevreleyen güzel siyah saçları yanlara döküldü.

"Ah!" dedi afallayan Caderousse. "Saçlarınız siyah olmasaydı, sizin o İngiliz olduğunuzu, Lord Wilmore olduğunuzu söyleyebilirdim."

"Ben ne başrahip ne de Lord Wilmore'um," dedi Monte Cristo, "iyi bak, geçmişe dön, eski anılarını düşün."

Kontun bu sözlerinde bu sefil adamın tükenmiş duyularını son bir kez daha canlandıracak manyetik bir titreşim vardı.

"Ah! Gerçekten de, sizi bir yerlerde gördüğümü, bir zamanlar tanıdığımı sanıyorum."

"Evet Caderousse, beni görmüş, tanımıştın."

"O halde siz kimsiniz ve beni tanıyorsanız neden ölmeme izin veriyorsunuz?"

"Çünkü yaraların ölümcül olduğu için seni hiçbir şey kurtaramaz Caderousse. Kurtulma şansın olsaydı bunu Tanrı'nın son bir merhameti olarak kabul edecek ve babamın ölüsü üzerine yemin ederim ki senin hayata dönmen ve pişmanlık duyman için elimden geleni yapacaktım."

"Babanın ölüsü üzerine!" dedi herkes için kutsal olan bu yemini eden adamı daha yakından görmek için olağanüstü bir kıvılcımla canlanıp doğrulan Caderousse. "Kimsin sen?"

Can çekişmesinin aşamalarını izlemeye devam eden Kont bunun son hamle olduğunu anladı: Son nefesini vermek üzere olan Caderousse'a yaklaştı ve onu hem sakin hem de hüzünlü bir bakışla sarmalayarak kulağına şunları fısıldadı:

"Ben... ben..."

Ve Kont'un hafifçe açık ağzından neredeyse kendisinin bile duyamayacağı kadar alçak bir sesle söylediği bir isim çıktı.

Dizleri üzerinde doğrulan Caderousse kollarını uzattı, geri çekilmek için çaba harcadı, ardından birleştirdiği ellerini olağanüstü bir çabayla kaldırarak, "Ulu Tanrım! Ulu Tanrım," dedi, "sizi inkâr ettiğim için beni bağışlayın, siz gökyüzündeki insanların babası ve yeryüzündeki insanların yargıcısınız. Yüce Tanrım, uzun süre sizin varlığınızı kabul etmedim! Tanrım, beni bağışlayın! Tanrım, beni yanınıza alın!"

Ve gözlerini kapatan Caderousse son bir çığlık ve son bir iç çekişle geriye doğru yığıldı.

Geniş yaralarının ağzından sızan kanlar hemen o anda durdu.

Ölmüştü.

"Bu bir!" dedi, bakışlarını bu korkunç ölümle şimdiden büzüşmeye başlayan cesetten ayırmayan Kont gizemli bir ifadeyle.

On dakika sonra biri kapıcı, diğeri ise Ali tarafından çağrılan doktor ve Kraliyet Savcısı geldiler ve ölünün yanında dua eden Başrahip Busoni tarafından karşılandı.

LXXXIV

Beauchamp

Paris'te on beş gün boyunca Kont'un evine yapılan bu cüretkâr hırsızlık girişimi konuşuldu. Ölen kişi katilinin Benedetto olduğunu bildiren bir yazı bırakmış, altına imzasını atmıştı. Emniyet teşkilatı tüm görevlilerini katilin izini sürmek için seferber etti.

Caderousse'un bıçağı, hırsız feneri, anahtar destesi, bulunamayan yeleği dışındaki giysileri mahkeme kalemine teslim edildi, cesedi morga kaldırıldı.

Kont herkese, olay gerçekleştiğinde Auteuil'deki evinde olduğu, dolayısıyla Başrahip Busoni'nin söyledikleri dışında hiçbir şey bilmediği yanıtını veriyordu. Başrahip büyük bir tesadüf eseri olarak, o akşam kendisinden kütüphanesindeki bazı değerli kitaplar üzerinde çalışmak için izin istemişti.

Benedetto'un adı geçtiğinde benzi solan tek kişi Bertuccio'ydu ama herhangi bir kişinin Bertuccio'nun bu solgunluğunu fark etmesi için bir neden yoktu.

Cinayeti belgelemek için çağrılan Villefort davayı üstlenmişti ve savcılığını yaptığı her ceza davasında olduğu gibi soruşturmayı tutkulu bir özenle sürdürüyordu.

Ama üç hafta geçmesine rağmen yapılan en özenli araştırmalar hiçbir sonuç vermemişti ve sosyete Kont'un evindeki hırsızlık girişimini ve hırsızın suç ortağı tarafından öldürülmesini unutma, Matmazel Danglars ve Kont Andrea Cavalcanti'nin kısa süre sonra gerçekleşecek evliliğiyle ilgilenme eğilimindeydi.

Bu evlilik neredeyse kesinleşmiş, genç adam bankacının evine nişanlı sıfatıyla gidip gelmeye başlamıştı.

Evliliği büyük bir istekle onaylayan baba Cavalcanti'ye mektup yazılmış, o da görevinin Parma'dan ayrılmasına kesinlikle izin vermediğini üzüntüyle belirterek yıllık beş yüz

bin franklık gelirin sermayesini vermeye razı olduğunu bildirmişti.

Üç milyon frangın, değerlendirilmesi için Danglars'ın bankasına yatırılması kararlaştırılmıştı. Bazı yakınları genç adama müstakbel kayınpederinin durumunun, borsada art arda gelen zararların da gösterdiği gibi pek de iç açıcı olmadığı konusunda uyarılarda bulunsalar da Andrea büyük bir kayıtsızlık ve güvenle bu anlamsız kuşkuları yersiz bulmuş, Baron'a bu hususta tek bir söz etmeme inceliğini göstermişti.

Bu yüzden Baron, Kont Andrea Cavalcanti'ye hayranlık duyuyordu.

Ama aynı şey Matmazel Eugénie Danglars için geçerli değildi. Evlilikten içgüdüsel olarak nefret ettiğinden Andrea'ya Morcerf'i uzaklaştırmak için ilgi göstermişti ama şimdi hayli yakınlaştığı Andrea'ya karşı gözle görülür bir tiksinti duyuyordu.

Belki Baron da bu durumu fark etmişti ama bu tiksintinin kapristen ibaret olabileceğini düşündüğü için fark etmemiş gibi yapıyordu.

Bu arada, Beauchamp'ın istediği süre neredeyse dolmak üzereydi. Zaten Morcerf, olayları akışına bırakmasını söyleyen Monte Cristo'nun tavsiyesinin değerini anlamıştı; General ile ilgili hiçbir söylenti çıkmamış ve kimse Yanya şatosunu teslim eden subayın, Yüksek Meclis üyesi olan soylu bir kontla herhangi bir ilgisi olduğunu düşünmemişti.

Yine de Albert bir hakarete maruz kaldığını aklından çıkaramıyordu çünkü hakaret hiç kuşkusuz kendisini derinden yaralayan o birkaç satırda yatıyordu. Ayrıca, Beauchamp'ın görüşmeyi sonlandırma tarzı yüreğinde acı bir hatıra bırakmıştı. Bu yüzden, zihnini umut ettiği düello düşüncesiyle oyalıyor, Beauchamp düelloyu kabul ederse bunun gerçek nedenini tanıklardan bile gizlemeyi planlıyordu.

Beauchamp'a gelince, Albert'in kendisini ziyaret ettiği günden beri ortalıkta hiç görünmemişti ve soranlara birkaç günlük bir yolculuğa çıktığı söyleniyordu.

Nerede olduğunu kimse bilmiyordu.

Albert bir sabah kendisine Beauchamp'ın geldiğini bildiren oda hizmetçisi tarafından uyandırıldı.

Gözlerini ovuşturan Albert, Beauchamp'ın zemin katındaki puro içilen küçük salona alınması talimatını verdikten sonra hızla giyindi ve aşağı indi.

Salonu boydan boya turlayan Beauchamp onu görünce durdu.

"Mösyö, bugün planladığım ziyaretimi beklemeden evime bizzat gelmeniz bana gelişmelerin olumlu olduğunu düşündürüyor," dedi Albert. "Hadi çabuk söyleyin, size, 'Beauchamp, haksız olduğunuzu kabul edip beni bir dost olarak görmeye devam ediyor musunuz?' diyerek elimi uzatmam mı, yoksa size sadece, 'Silahlarınızı seçtiniz mi?' demem mi gerekiyor."

"Albert," dedi Beauchamp genç adamı şaşkına çeviren hüzünlü bir ifadeyle, "önce oturup sohbet edelim."

"Ama Mösyö, sanırım tam tersine, oturmadan önce bana cevap vermeniz gerekiyor."

"Albert," dedi gazeteci, "bazı koşullarda güç olan sadece yanıt vermektir."

"Mösyö, sorumu tekrarlayarak işinizi kolaylaştırayım: Tekzip yazısını yayımlamak istiyor musunuz, istemiyor musunuz?"

"Morcerf, Fransa Yüksek Meclis üyesi Sayın Tümgeneral Morcerf kontu gibi bir adamın onurunu, toplumsal statüsünü, hayatını ilgilendiren sorulara *evet* ya da *hayır* yanıtını vermekle yetinilemez."

"Peki ne yapılır?"

"Benim yaptığım yapılır Albert, tüm bir ailenin ünü ve çıkarları söz konusu olduğunda harcanan paranın, zamanın ve yorgunluğun hiç önemli olmadığı söylenir; bir dostla ölümüne düello etmek için olasılıkların değil, kesin verilerin gerektiği söylenir; üç yıl boyunca elini sıktığım bir kişiye

kılıç sallayacak ya da tetik çekeceksem, kolunun ne zaman hayat kurtarması gerektiğini bilen bir kişinin ihtiyaç duyacağı şekilde huzurlu bir yürek ve rahat bir vicdanla yaşamımı sürdürmem için en azından böyle bir şeyi neden yaptığımı bilmem gerek."

"Tamam, tamam," dedi Morcerf sabırsızlıkla, "tüm bunlar ne anlama geliyor?"

"Yanya'dan geldiğim anlamına geliyor."

"Yanya mı? Siz mi?"

"Evet, ben."

"Mümkün değil."

"Sevgili Albert, işte pasaportum: Cenova, Milano, Venedik, Trieste, Delvino, Yanya vizelerime bakın. Bir cumhuriyetin, bir krallığın, bir imparatorluğun polisine güveniniz var mı?"

Albert pasaporta baktıktan sonra şaşkın bakışlarını Beauchamp'a yöneltti.

"Yanya'ya mı gittiniz?"

"Albert, bir yabancı, tanımadığım biri, üç dört ay önce benden hesap soran ve canımı sıktığı için öldürdüğüm o sıradan İngiliz lordu olsaydınız, anlayabileceğiniz gibi böyle bir zahmete girmezdim. Sekiz gün gidiş, sekiz gün dönüş, dört gün karantina, Yanya'da geçirdiğim kırk sekiz saat, toplam üç haftaya denk düşüyor. Dün gece döndüm ve işte buradayım."

"Tanrım! Tanrım! Lafı nasıl da dolandırıyor, sizden beklediğim cevabı nasıl da geciktiriyorsunuz!"

"Albert, aslında..."

"Tereddüt ediyor gibisiniz."

"Evet, korkuyorum."

"Yanya'daki muhabirinizin sizi yanılttığını itiraf etmekten mi korkuyorsunuz? Ah! Gururunuz incinmesin, Beauchamp, itiraf edin, sizin cesaretinizden kimse kuşku duyamaz."

"Hayır, sorun bu değil," diye mırıldandı gazeteci, "tam tersine..."

Yüzü bembeyaz olan Albert bir şeyler söylemeye çalışsa da sözleri dudaklarında donup kaldı.

"Dostum," dedi Beauchamp çok şefkatli bir ses tonuyla, "sizden beni bağışlamanızı istemekten mutluluk duyacağıma ve beni bağışlamanızı tüm yüreğimle isteyeceğime inanın, ama ne yazık ki..."

"Ama ne?"

"Haber doğruymuş dostum."

"Nasıl! O Fransız subay..."

"Evet."

"O Fernand?"

"Evet."

"Emrinde görev yaptığı kişiye şatoları teslim eden hain..."

"Bunu size söylediğim için beni bağışlayın dostum. O adam babanız!"

Albert, Beauchamp'ın üzerine öfkeli bir hamleyle atılmaya kalkışsa da, dostunun uzattığı elinden ziyade yumuşak bakışlarının etkisiyle kendine hâkim oldu.

"Alın," dedi Beauchamp cebinden bir kâğıt çıkararak, "işte kanıtı."

Albert kâğıdı açtı, Yanya'nın dört önde gelen sakininin, Tepedelenli Ali Paşa'nın eğitim subayı olan Albay Fernand Mondego'nun iki bin kese altın karşılığında şatoyu teslim ettiğini bildirdiği bir tanık beyanıydı bu.

İmzalar konsolosluk tarafından onaylanmıştı.

Sendeleyen Albert yıkılmış bir halde bir koltuğa çöktü.

Bu kez ailesinin adının söz konusu olduğuna hiç kuşku yoktu.

Sessiz ve kederli bir andan sonra yüreği daraldı, boyun damarları şişti, gözlerinden seller gibi yaşlar akmaya başladı.

Bu çok derin acıya boyun eğen genç adama büyük bir acıma duygusuyla bakan Beauchamp ona doğru yaklaştı.

"Albert, şimdi beni anlıyorsunuz, öyle değil mi? Tanıklıkların babanızın lehine olacağını ve onu temize çıkaraca-

ğının umarak her şeyi yerinde görmek, ona göre karar vermek istedim. Ama tam tersine, aldığım bilgiler Ali Paşa'nın tümgenerallik rütbesi verdiği o eğitim subayının, o Fernand Mondego'nun Kont Fernand de Morcerf olduğunu kanıtlıyor. Bu yüzden beni dostunuz olarak kabul ederek onurlandırdığınızı hatırlayarak hemen size koştum."

Hâlâ koltuğa yığılmış bir halde duran Albert âdeta gün ışığının kendisine ulaşmasını istemiyor, iki elini gözlerinin üzerinde tutuyordu.

"Albert, babalarımızın o çalkantılı savaş günlerindeki hatalarının çocuklarına yüklenemeyeceğini söylemek için hemen size koştum," diye ekledi Beauchamp. "İçine doğduğumuz o devrimler dönemini, asker üniformalarına ya da savcı cübbelerine çamurun ya da kanın sıçramasına engel olarak atlatan çok az kişi var. Albert, şimdi elimde tüm kanıtlar olsa da, tüm sırrınızı bilsem de, vicdanınızın size bir suç olarak sitem edeceğinden emin olduğum bir mücadeleye beni kimse zorlayamaz ama sizin benden isteyemeyeceğiniz şeyi size ben önerebilirim. Sadece benim elimde bulunan bu kanıtların, açıklamaların, tanıklıkların yok olmasını ister misiniz? Bu korkunç sırrın aramızda kalmasını ister misiniz? Onurum üzerine yemin ederim ki ağzımdan tek bir söz bile çıkmayacak; söyleyin, bunu ister misiniz Albert? Söyleyin dostum..."

Albert, Beauchamp'ın boynuna sarıldı.

"Ah! Soylu yürek!" diye haykırdı.

"Alın," dedi kâğıtları Albert'e uzatan Beauchamp.

Titreyen elleriyle kavradığı kâğıtları sıkan, buruşturan, yırtmayı düşünen Albert, bir anda rüzgârın uçurabileceği bir parçanın gelecekte yüzüne çarpacağını düşündü ve purolar için yanık duran muma gidip hepsini yaktı.

"Tüm bunların bir düş gibi unutulması, kararmış şu kâğıtlar üzerinde uçuşan şu kıvılcımlar gibi silinip gitmesi,

sessiz küllerin arasında çırpınan şu son duman gibi yok olması dileğiyle," dedi Beauchamp.

"Evet, evet," dedi Albert, "geriye sadece siz kurtarıcımla sürdüreceğim, benim çocuklarımın sizinkilerle kuracağı dostluktan başka bir şey kalmasın, bu dostluk bana her zaman damarlarımdaki kanı hatırlatacak, varlığımın, ismimin onurunu size borçluyum çünkü böyle bir şey duyulsaydı, sizi temin ederim ki beynime bir kurşun sıkacaktım ya da hayır, aynı silahla zavallı annemin de kendini öldürmemesi için yurt dışına gidecektim."

"Sevgili Albert!" dedi Beauchamp.

Ama çok geçmeden bu beklenmedik, âdeta yapmacık sevincin etkisinden sıyrılarak derin bir hüzne kapıldı.

"Söylesene dostum, neyin var?" diye sordu Beauchamp.

"Yüreğimde parçalanmış bir şeyler var. Beni dinleyin Beauchamp, bir babanın oğluna esinlediği o saygı, o güven, o gurur bir anda ortadan kalkmıyor. Ah! Beauchamp, Beauchamp! Ona nasıl davranacağım? Dudaklarını uzattığında yüzümü, elini uzattığında elimi geri mi çekeceğim? Bakın Beauchamp, ben insanların en bahtsızıyım. Ah! Anneciğim, zavallı anneciğim," dedi Albert yaşlı gözleriyle annesinin portresine bakarak, "bunu bilseydiniz, ne kadar acı çekerdiniz!"

"Hadi, biraz metin olun dostum," dedi ellerini ellerinin arasına alan Beauchamp.

"Ama gazetenizde yayımlanan o haber kimden geldi?" diye haykırdı. "Tüm bunların arkasında bilinmedik bir kin, görünmeyen bir düşman var."

"İşte metin olmanız için bir neden daha Albert! Yüzünüze bu duygunun izlerini yansıtmayın; bu kederi, tıpkı felaketi ve ölümü bağrında taşıyan bir bulutun ancak fırtına patladığı zaman anlaşılacak olan lanetli bir sırrı gibi içinize gömün. Hadi dostum, gücünüzü fırtınanın patlayacağı ana saklayın."

"Ah! Demek henüz her şeyin bitmediğini düşünüyorsunuz?" dedi afallayan Albert.

"Dostum, bu konuda hiçbir şey düşünmüyorum, ama neticede her şey mümkün olabilir. Bu arada..."

"Ne oldu?" diye sordu Beauchamp'ın tereddüt ettiğini anlayan Albert.

"Matmazel Danglars'la evlenecek misiniz?"

"Böyle bir anda bu soru ne anlama geliyor?"

"Çünkü bana göre, bu evliliğin bozulması ya da gerçekleşmesi şu an sözünü ettiğimiz konuya bağlı."

"Nasıl olur?" dedi yüzünü alevler saran Albert. "Yoksa Mösyö Danglars'ın..."

"Size sadece evlilik işlemlerinin hangi aşamada olduğunu soruyorum. Benim sözlerimde söylemek istediğim şey dışında bir şey aramayın, onlara başka anlamlar yüklemeyin!"

"Evlilik kararı bozuldu."

"Güzel," dedi Beauchamp.

Ardından genç adamın yeniden kederli düşüncelere daldığını görerek, "Hadi Albert, dışarı çıkalım," dedi, "ormanda faytonla ya da atla bir tur atmak size iyi gelecek; ardından bir yerlere yemek yemeye gideriz, sonra da herkes kendi işine döner."

"Memnuniyetle," dedi Albert, "ama yaya gidelim, biraz yorgunluğun bana iyi geleceğini sanıyorum."

"Tamam," dedi Beauchamp.

Ve bulvarı yaya aşan iki dost Madeleine'e geldiklerinde, "Baksanıza," dedi Beauchamp, "Monte Cristo'nun konağı yolumuzun üzerinde, hadi ona uğrayalım, zihninizdeki kötü düşünceleri dağıtacaktır; hiçbir zaman sorgulamadığı için insanı rahatlatan mükemmel bir adam, çünkü bana göre hiç sorgulamayan kişiler teselli etme konusunda çok hünerlidirler."

"Tamam," dedi Albert, "ona gidelim, onu seviyorum."

LXXXV

Yolculuk

Monte Cristo iki genci yan yana görünce bir sevinç çığlığı attı.

"Ah! Şuraya bakın!" dedi. "Umarım her şey aydınlanmış, yoluna girmiştir?"

"Evet," dedi Beauchamp, "saçma sapan söylentiler unutulup gitti, üstelik bu konu tekrardan gündeme gelirse karşılarında önce beni bulacaklar. Bu yüzden, artık bundan hiç söz etmeyelim."

"Albert size kendisine verdiğim öğüdü anlatacaktır. Şu halime bakın, sanırım hayatımın en berbat sabahını geçiriyorum."

"Neler yapıyorsunuz?" diye sordu Albert. "Sanırım belgelerinizi düzenliyorsunuz."

"Tanrı'ya şükür ki, kendi belgelerimi değil! Hiç belgem olmadığı için belgelerim son derece muntazamdır, bunlar Mösyö Cavalcanti'nin belgeleri."

"Mösyö Cavalcanti'nin mi?" diye sordu Beauchamp.

"Elbette!" dedi Morcerf. "O genci sosyeteye Kont'un takdim ettiğini bilmiyor musunuz?"

"Hayır, bu konuda anlaşalım," diye karşılık verdi Monte Cristo, "ben kimseyi sosyeteye takdim etmem ve Mösyö Cavalcanti de buna dâhildir."

"Ve Sevgili Beauchamp, benim yerime Matmazel Danglars ile evlenecek kişi Cavalcanti'dir, bu durumun beni çok üzdüğünü kolayca tahmin edebilirsiniz," dedi Albert gülümsemeye çalışarak.

"Nasıl? Cavalcanti, Matmazel Danglars'la mı evleniyor?" diye sordu Beauchamp.

"Ah! Şuraya bakın! Bir gazeteci olarak her yerde gözü kulağı olan siz dünyanın öbür ucunda mı yaşıyorsunuz?" dedi Monte Cristo. "Tüm Paris bunu konuşuyor."

"Kont, yoksa bu evliliği siz mi ayarladınız?" diye sordu Beauchamp.

"Ben mi? Ah! Dilinizi biraz tutmayı öğrenin sayın gazeteci, böyle şeyler söylemeyin! Ulu Tanrım! Demek ben bir evliliğe aracılık ettim, öyle mi? Hayır, beni tanımıyorsunuz; ben tam tersine bu evliliğe vargücümle karşı koydum, evlenme teklif etmeye gitmedim."

"Ah! Anlıyorum," dedi Beauchamp. "Dostumuz Albert'den dolayı, öyle değil mi?"

"Benden dolayı mı?" dedi Albert. "Ah! Kesinlikle hayır! Tam tersine, ne mutlu ki Kont vazgeçilen bu projeyi engellemesi için kendisine sürekli ricada bulunduğumu doğrulayacaktır. Kont bundan dolayı kendisine teşekkür etmememi istiyor, tamam o zaman, ben de eskilerin yaptığı gibi *Deo ignoto*ya[29] şükredeceğim."

"Beni dinleyin," dedi Monte Cristo, "genç adam ve kayınpederiyle aram pek iyi olmasa da, bana evlenmeye hiç de niyeti yokmuş gibi görünen ve onu çok sevdiği özgürlüğünden alıkoymak için pek de çaba harcamadığımı gören Matmazel Eugénie bana olan sevgisini koruyor."

"Yani bu evliliğin gerçekleşmek üzere olduğunu mu söylüyorsunuz?"

"Ah! Tanrım! Elimden gelen her şeyi yapmama rağmen, evet. Ben genç adamı tanımıyorum, zengin ve iyi bir aileye mensup olduğu iddia ediliyor ama bana göre bunlar sıradan söylenti. Tüm bunları Mösyö Danglars'a defalarca söyledim ama Luccalı gence hayran olmuş. Ona benim için çok daha ciddi olan bir durumu da bildirdim: Sütannesi onu bir başkasına vermiş, Çingeneler tarafından yetiştirilmiş ya da kendisine hayatı öğreten kişi tarafından yoldan çıkarılmış, fazlasını bilmiyorum. Ama babasının onu on yıldır görmediğini biliyorum, aylaklıkla geçen bu on yılda neler yaptığını sadece Tanrı bilir. Ama hiçbiri işe yaramadı. Benden Binbaşı'ya

29 Bilinmeyen tanrı.

mektup yazıp belgelerin gönderilmesini istediler, işte belgeler burada. Onlara hepsini göndereceğim ama Pilatus[30] gibi tüm sorumluluğu reddederek."

"Ya Matmazel d'Armilly öğrencisini elinden aldığınız için size karşı nasıl bir tavır koydu?" diye sordu Beauchamp.

"Bunu pek bilemem ama İtalya'ya gideceği söyleniyor. Madam Danglars benden tiyatro yöneticilerine tavsiye mektubu yazmamı istedi; Valle Tiyatrosu'nun, bana minnet borcu olan müdürüne bir şeyler yazdım. Ama neyiniz var Albert? Çok üzgün görünüyorsunuz, yoksa farkında olmadan Matmazel Danglars'a âşık mı oldunuz?"

"Bildiğim kadarıyla hayır," dedi hüzünle gülümseyen Albert.

Beauchamp tablolara bakmaya başladı.

"Ama her zamanki gibi değilsiniz. Söyleyin, neyiniz var?"

"Migrenim tuttu," dedi Albert.

"Tamam o zaman Sevgili Vikont," dedi Monte Cristo, "canımın sıkıldığını hissettiğimde bana hep iyi gelen çok etkili bir ilacı size tavsiye edebilirim."

"Hangi ilaç?"

"Yolculuk."

"Gerçekten mi?" diye sordu Albert.

"Evet, örneğin şu anda canım çok sıkkın, bu yüzden yolculuğa çıkıyorum. Bana eşlik etmek ister misiniz?"

"Kont, canınız çok mu sıkkın? Peki neden?" diye sordu Beauchamp.

"Tabii ki siz bu soruyu rahatça sorabiliyorsunuz, sizi evinizde bir soruşturma yürütülürken görmek isterdim!"

"Soruşturma mı, hangi soruşturma?"

"Mösyö de Villefort'un sevimli hırsızımın katili ile ilgili olarak yürüttüğü soruşturma, sanırım adam kürekten firar etmiş bir haydut."

---

30 Pontius Pilatus. İncil'e göre, İsa'nın yargılanması sırasında görevinden çekilen Yahudiye valisi.

"Evet, bu doğru," dedi Beauchamp, "gazetelerde okumuştum. Caderousse da kimin nesi?"

"Sanırım bir Provencelı. Mösyö de Villefort, Marsilya'dayken adını duymuş ve Mösyö Danglars da onu bir zamanlar tanıdığını söylüyor. Bu yüzden Kraliyet Savcısı davayı çok ciddiye alıyor, görünen o ki Emniyet Müdürlüğü'nü seferber etmiş ve artık hiç de minnet duymadığım bu seferberlik yüzünden on beş gündür, Paris ve çevresindeki bütün haydutlar Mösyö Caderousse'un katili olabileceği gerekçesiyle evime getiriliyor, böyle giderse üç ay geçmeden bu güzel Fransa Krallığı'nda evimin planını avcunun içi gibi bilmeyen tek bir hırsız ya da katil kalmayacak. Ben de evi tamamen onlara bırakmaya ve gidebildiğim kadar uzaklara yolculuk etmeye karar verdim. Vikont, benimle gelmek ister misiniz?"

"Seve seve."

"O zaman kararımızı verdik mi?"

"Evet, peki nereye gideceğiz?"

"Size söylediğim gibi, havanın temiz, etrafın gürültüsüz olduğu, ne kadar kibirli olursa olsun kişinin kendisini mütevazı ve önemsiz hissettiği bir yere. Augustus gibi evrenin hâkimi olan ben bile bu alçalmayı severim."

"O halde nereye gidiyorsunuz?"

"Denize Vikont, denize. Bildiğiniz gibi ben bir denizciyim, çocukken yaşlı okyanusun kollarında ve güzel Amphitrite'in[31] göğsünde uyudum; birinin yeşil mantosunda, diğerinin ise gök mavisinde oynadım; denizi bir metres gibi severim ve uzun süre görmezsen onu özlerim."

"Tamam Kont, hadi gidelim!"

"Denize mi?"

"Evet."

"Kabul ediyor musunuz?"

"Ediyorum."

---

31 Denizlerin tanrıçası, denizlerin kraliçesi ve Poseidon'un karısı.

"Tamam o zaman, Vikont, bu akşam avlumda bir brıçka olacak, içinde yataktaymış gibi uzanılabilir; bu brıçkaya dört at koşulacak. Mösyö Beauchamp, dört kişiyi rahatça taşır. Bizimle gelmek ister misiniz? Sizi de götüreyim."

"Teşekkürler, ben denizden yeni geldim."

"Nasıl, denizden mi geldiniz?"

"Evet ya da öyle denebilir. Borromee Adaları'na kısa bir yolculuk yaptım."

"Ne önemi var! Siz yine de gelin," dedi Albert.

"Hayır sevgili Morcerf, bir şeyi geri çevirdiysem, bu onun mümkün olmadığı anlamına gelir, bunu anlamanız gerek. Zaten," diye ekledi sesini alçaltarak, "gelen yazıları gözden geçirmek için bile olsa Paris'te kalmam gerek."

"Siz iyi yürekli ve muhteşem bir dostsunuz Beauchamp" dedi Albert, "evet, haklısınız, burada kalıp haberleri gözden geçirin ve bu haberi gönderen düşmanı ortaya çıkarmaya çalışın."

Albert ve Beauchamp birbirlerinden ayrılırken el sıkıştılar, bu el sıkışması bir yabancının yanında ifade edilemeyecek tüm duyguları kapsıyordu.

"Beauchamp mükemmel bir genç!" dedi Monte Cristo gazeteci yanlarından ayrıldıktan sonra. "Öyle değil mi Albert?"

"Ah! Evet, sizi temin ederim ki yürekten bir dost, bu yüzden onu tüm ruhumla seviyorum. Ama şimdi baş başa kaldığımıza göre, benim için pek fark etmese de nereye gideceğimizi söyleyin."

"Dilerseniz Normandiya'ya."

"Harika. Hep kırlarda olacağız, değil mi, insanlar, komşular olmayacak."

"Koştukları sırada atlarla, avlanmak için köpeklerle ve balık tutmak için bir kayıkla baş başa olacağız, hepsi bu."

"Benim de buna ihtiyacım var; anneme haber vereyim, ardından emrinizdeyim."

"Size izin verecekler mi?" diye sordu Monte Cristo.

"Ne için?"

"Normandiya'ya gelmeniz için."

"Bana mı? Kararlarımı almakta özgür değil miyim sanıyorsunuz?"

"Tek başınıza dilediğiniz yere gitmekte özgür olduğunuzu biliyorum çünkü sizinle İtalya'da karşılaştım."

"O halde?"

"Ama ismi Monte Cristo olan biriyle yolculuğa çıkmanız halinde?"

"Hafızanız çok zayıf Kont."

"Bu da ne demek?"

"Annemin size büyük bir sempati beslediğini söylememiş miydim?"

"I. François, *Kadınlar sık sık fikir değiştirir,* demiş, Shakespeare ise onları dalgaya benzetmiş; biri büyük bir kral, diğeri ünlü bir şairdi ve ikisi de kadını tanımıştır herhalde."

"Evet, bir bütün olarak kadınları, ama annem herhangi bir kadın değildir. "

"Zavallı bir yabancının dilinizin tüm inceliklerini tam olarak anlamamasını mazur görür müsünüz?"

"Annemin duygularını dışa yansıtmak konusunda çok ihtiyatlı olduğunu söylemek istiyorum ama bir kez duygularını açtığında, bu sonsuza dek sürer."

"Gerçekten mi?" dedi iç çeken Monte Cristo. "Yoksa bana derin bir kayıtsızlıktan başka bir duygu besleme onurunu bahşettiğine mi inanıyorsunuz?"

"Dinleyin! Size bunu söylemiştim, şimdi tekrarlıyorum, siz gerçekten de çok ilginç ve çok yüce biri olmalısınız."

"Ah!"

"Evet çünkü annem kendini uyandırdığınız meraka, meraka da değil, ilgiye kaptırdı. Yalnız kaldığımızda sadece sizden söz ediyoruz."

"O halde size bu Manfredi karşısında dikkatli olmanızı söylemiştir."

"Tam tersine, bana, 'Morcerf, Kont'un asil bir kişiliği olduğuna inanıyorum, kendini ona sevdirmeye çalış,' der."

Gözlerini kaçıran Monte Cristo iç çekti.

"Ah! Gerçekten mi?" dedi.

"Bu yüzden," diye devam etti Albert, "sizin de anlayacağınız gibi, buna karşı çıkmak yerine tüm kalbiyle onay verecek çünkü bu yolculuk bana her gün verdiği tavsiyeler arasında yer alıyor."

"O zaman akşam beşte görüşmek üzere," dedi Monte Cristo, "oraya gece saat on iki ya da birde varmış olacağız."

"Nasıl! Tréport'a mı?"

"Tréport'a ya da yakınlarında bir yere."

"Kırk sekiz fersahı sekiz saatte mi katedeceğiz?"

"O süre bile fazla," dedi Monte Cristo.

"Siz hiç kuşkusuz mucizeler yaratan bir insansınız ve sadece Fransa'da olağanüstü bir şey olarak karşılanmayacak şekilde trenleri değil ama telgraf tellerini de geride bırakacaksınız."

"Bu arada Vikont, oraya yedi sekiz saatte varmamız gerek, o yüzden dakik olun."

"İçiniz rahat olsun, o saate kadar sadece yolculuk hazırlıklarımı yapacağım."

"O zaman saat beşte burada olacaksınız?"

"Saat beşte."

Albert dışarı çıkarken onu gülümseyerek bir baş hareketiyle selamlayan Monte Cristo bir an derin düşüncelere dalmış gibi göründü. Ardından, bir düşten sıyrılmak istermişçesine elini alnına götürdükten sonra, zili iki kere çaldı.

Zil seslerini duyan Bertuccio içeri girdi.

"Üstat Bertuccio," dedi, "Normandiya'ya daha önce düşündüğüm gibi yarın ya da öbür gün değil, bu akşam hareket ediyorum, saat beşe kadar yeterince vaktiniz olacak; ilk mola yerindeki seyislere haber iletin. Mösyö de Morcerf de bana eşlik edecek. Şimdi gidebilirsiniz!"

Bertuccio'nun talimatı yerine getirmesiyle, atlı bir uşak arabanın tam altıda orada olacağını haber vermek için dörtnala yola koyuldu. Pontoise'daki seyis de bir sonraki mola yerine özel bir ulak gönderdi, bu haberleşme zinciri sayesinde altı saat sonra yol üzerindeki tüm mola yerleri durumdan haberdardı.

Yola çıkmadan önce Hayde'nin yanına uğrayan Kont ona yolculuğa çıktığını, nereye gittiğini söyledi ve evin tüm idaresini ona devretti.

Albert tam zamanında geldi. Başlangıçta sıkıcı olan yolculuk kısa süre sonra süratin fiziki gücüyle hareketlendi.

"Gerçekten de," dedi Monte Cristo, "saatte iki fersah giden posta arabalarınızla, bir arabanın izin istemeden öndeki arabayı geçmesini yasaklayan ve böylece hasta ya da acelesi olan bir yolcunun sağlıklı ve keyfi yerinde olan yolcuları taşıyan araba zincirini izlemesini sağlayan o saçma yasayla yolculuk etmek mümkün değil; ben bu engeli kendi özel arabamla, arabacılarımla ve atlarımla aşıyorum, öyle değil mi Ali?"

Ve başını pencereden çıkaran Kont artık koşmak yerine uçmaya başlayan atlara kanat taktıran hafif bir coşturma çığlığı attı. Araba bu kraliyet yolunda bir şimşek gibi ilerliyor, herkes alevler saçan bu göktaşının geçişini izlemek için dönüp bakıyordu. Aynı çığlığı tekrarlayan Ali, beyaz dişlerini göstererek gülümsüyor, ateş püsküren dizginleri güçlü elleriyle sıkıyor, güzel yeleleri rüzgârda uçuşan atları kamçılıyordu. Bir çöl çocuğu olan Ali şimdi kendi dünyasındaydı ve kaldırdığı tozların ortasında siyah yüzü, parlayan gözleri, beyaz peleriniyle samyeli perisine, kasırga tanrısına benziyordu.

"İşte hiç yaşamadığım bir haz, hızın hazzı," dedi Morcerf.

Ve yüzündeki son sıkıntı bulutları yarıp geçtiği havayla kaybolurmuş gibi görünüyordu.

"Ama böyle atları nereden buluyorsunuz?" diye sordu. "Yoksa özel olarak mı yetiştiriyorsunuz?"

"Tam da öyle," dedi Kont. "Altı yıl önce Macaristan'da hızıyla nam salmış damızlık bir aygır satın aldım; parayı Bertuccio ödediği için fiyatını bilmiyorum. Aynı yıl otuz iki yavru verdi. Yolculuk sırasında kullanacağımız atların hepsi aynı babadan, hepsi birbirine benzer, siyah, alınlarındaki bir yıldız dışında beneksizdir çünkü haranın bu ayrıcalıklı aygırına tıpkı paşaların seçtiği cariyeler gibi güzel kısraklar bulundu."

"Bu muhteşem! Ama söylesenize Kont, bu atlarla ne yapıyorsunuz?"

"Gördüğünüz gibi onlarla yolculuk ediyorum."

"Sürekli yolculuk mu yapacaksınız?"

"Artık ihtiyacım kalmadığında, Bertuccio onları satacak, bu satıştan otuz kırk bin frank kazanacağını iddia ediyor."

"Ama Avrupa'da onları sizden satın alacak kadar zengin bir kral yok."

"O zaman onları Doğulu bir vezire satar, vezir de boşalan hazinesini yeniden doldurmak için uyruklarını falakaya yatırır."

"Kont, size aklıma gelen bir şeyi söylememi ister misiniz?"

"Söyleyin."

"Mösyö Bertuccio sizin ardınızdan Avrupa'nın en zengin ikinci adamı olmalı."

"Bu hususta yanılıyorsunuz Vikont. Ceplerini araştırsanız bir frank bile bulamayacağınızdan eminim."

"Peki neden?" diye sordu Albert. "O halde Mösyö Bertuccio olağanüstü bir adam mı? Ah! Sevgili Kont, beni bu olağanüstü dünyaya dâhil etmeyin artık, yoksa size inanmayacağımı belirteyim."

"Benim yaşamımda olağanüstü hiçbir şeye yer yoktur Albert; rakamlar ve akıl, hepsi bu. Şimdi şu ikileme kulak verin: Bir kâhya çalar, peki neden çalar?"

"Ama sanırım bu onun doğasında vardır, çalmak için çalar."

"Hayır, yanılıyorsunuz. Karısı, çocukları, kendisi ve ailesi için tutkulu arzuları olduğundan çalar; özellikle de patronunun yanında sürekli çalışıp çalışmayacağından emin olmadığı ve geleceğini kurmak istediği için çalar. Mösyö Bertuccio'nun kimsesi yok, paramı bana sormadan harcar ve benim yanımdan ayrılmayacağından emindir."

"Peki neden?"

"Çünkü ondan daha iyisini bulamam."

"Olasılıkların kısır döngüsünde dönüp duruyorsunuz."

"Ah! Hayır, kesinlikler doğrultusunda hareket ederim. Benim için en iyi hizmetkâr, yaşamasına ya da ölmesine karar vereceğim kişidir."

"Bertuccio'nun hayatı üzerinde böyle bir hakkınız var mı?" diye sordu Albert.

"Evet," diye yanıtladı Kont soğuk bir ifadeyle.

Sohbeti araya demir bir kapı gibi girip bitiren sözcükler vardır. Kont'un "Evet"i bu sözcüklerden biriydi.

Yolculuğun geri kalanı da aynı hızla tamamlandı, sekiz mola yerinde bekleyen otuz iki at sekiz saatte kırk sekiz fersahlık bir yolu katetmişti.

Gece yarısı güzel bir parkın kapısına gelindi. Ayakta bekleyen kapıcı parmaklığı tutuyordu. Son mola yerinin seyisi tarafından haberdar edilmişti.

Saat iki buçuktu. Morcerf'i kendi dairesine götürdüler. Banyo ve gece yemeği hazırdı. Yolda arabanın arkasında duran uşak genç adamın hizmetindeydi; ön koltukta yolculuk etmiş olan Baptistin ise Kont'un emrindeydi.

Albert banyo yaptı, yemek yedi ve yattı. Bütün gece çalkantıların melankolik gürültüsünün beşiğinde sallandı. Uyandığında doğrudan pencereyi açtı ve önünde deniz, yani enginlik ve arkasında küçük bir ormana doğru uzanan güzel bir park vardı.

Biraz büyükçe bir koyda dar karinalı, ince uzun direkli, kıç tarafında üzerinde Monte Cristo'nun armalarının bulun-

duğu bir bayrağın dalgalandığı bir uskuna vardı. Bu armada denizin üzerinde altından bir dağ ve en yukarıda Peygamberimizin çilesinin altından daha değerli kıldığı ve alçak haçın onun ilahî kanıyla kutsallaştırdığı kırmızı bir haç vardı, bunlar belki de Golgotha Tepesi'ni simgeliyor, belki de aynı zamanda bu adamın gizemli geçmişin karanlığına gömülmüş kişisel bir ızdırabını ya da yeniden doğuşunu temsil ediyordu. Uskunanın etrafında komşu köylerin balıkçılarına ait olan ve kraliçelerinin emrini bekleyen uyruklar kadar mütevazı görünen üç yelkenli birçok tekne vardı.

Burada da her şey Monte Cristo'nun iki günlük bir mola için bile durduğu her yerde olduğu gibi, en yüksek konfor düzeyinde ayarlanmıştı, böylece yaşam bir anda kolaylaşıyordu.

Albert antrede iki tüfek ve bir avcı için gerekli tüm aletleri buldu; daha yüksek ve yol hizasındaki zemin katında bulunan bir odada usta balıkçılar olan İngilizlere hasredilmiş dâhiyane aygıtlar vardı, zira İngilizler sabırlı ve aylaktı, eski alışkanlıklarına düşkün Fransız balıkçıları bunlara alıştırmaksa henüz mümkün olmamıştı.

Gün çeşitli faaliyetlerle geçti, zaten Monte Cristo her işte mahirdi. Parkta on sülün avlandı, derelerde bir o kadar da alabalık tutuldu, akşam yemeği denize bakan bir köşkte yenildi, çaylar kütüphaneye getirildi.

Albert, üçüncü günün akşamına doğru, Monte Cristo'ya oyun gibi gelen bu yaşam tarzının yorgunluğundan tükenmiş bir halde pencerenin kenarında uyuklarken, Kont mimarıyla birlikte evinin bahçesine yaptırmak istediği bir seranın planını hazırlıyordu. O sırada çakıltaşlarını çiğneyerek geçen bir arabanın gürültüsünü duyan genç adam başını kaldırdı. Camdan baktığında çok can sıkıcı bir sürprizle karşılaştı ve Kont'un canını sıkmamak için kendisine eşlik etmesini istemediği uşağının geldiğini anladı.

"Florentin, buraya gel!" diye haykırdı koltuğundan fırlayarak. "Yoksa annem mi hastalandı?"

Ve odanın kapısına doğru koştu.

Onu bakışlarıyla izleyen Monte Cristo hâlâ soluk soluğa olan ve cebinden mühürlü bir zarf çıkaran uşağa yaklaştığını gördü. Zarfın içinde bir gazete ve bir mektup vardı.

"Bu mektup kimden?" diye sordu Albert aceleyle.

"Mösyö Beauchamp'dan," diye yanıtladı Florentin.

"Yani sizi buraya Beauchamp mı gönderdi?"

"Evet Mösyö. Beni buraya o gönderdi, yolculuk için gerekli parayı verdi, bana bir at buldurdu ve benden Mösyö'ye ulaşana kadar hiç durmamam için söz vermemi istedi. Yolu on beş saatte katettim."

Mektubu ürpererek açan Albert daha ilk satırlarda bir çığlık attı ve gazeteyi tutan elleri zangır zangır titriyordu.

Aniden gözleri karardı, dizleri tutmuyordu ve yere düşmek üzereyken kendisine destek vermek için kolunu uzatan Florentin'e yaslandı.

"Zavallı genç adam," diye mırıldandı, merhamet dolu bu sözlerini kendisinin bile duyamayacağı kadar alçak bir sesle telaffuz eden Monte Cristo. "Demek babaların hatalarının üç dört kuşak boyunca evlatların ve torunların yaşamlarını lekeleyeceği doğruymuş."

Bu arada kendini toparlayan Albert okumaya devam etti, terden sırılsıklam olan saçlarını silkeledi, mektubu ve gazeteyi buruştururken, "Florentin," dedi, "atınız Paris'e dönecek durumda mı?"

"Aksak bir posta atı."

"Ah! Tanrım! Peki ayrıldığınızda evde durum nasıldı?"

"Ev oldukça sakindi ama Mösyö Beauchamp'dan geri döndüğümde, Madam'ın gözleri yaşlar içindeydi, bana ne zaman döneceğinizi sordu. Ben de Mösyö Beauchamp tarafından sizi çağırmaya gönderildiğimi söyledim. İlk önce beni durdurmak için kolunu uzatsa da bir an düşündükten sonra, 'Tamam, gidin Florentin,' dedi, 'hemen geri dönsün.'"

"Tamam anneciğim," dedi Albert, "için rahat olsun, hemen dönüyorum, bunu yapan alçağın vay haline! Ama hemen yola çıkmam gerek."

Monte Cristo'nun yanından ayrıldığı odaya döndü.

Artık aynı kişi değildi ve beş dakika Albert'in içler acısı bir başkalaşıma uğramasına, her zamanki halinden bambaşka görünmesine yetmişti, sesi çatlaklaşmış, yüzünde heyecandan kırmızı lekeler belirmiş bir halde, mor damarların şiştiği gözkapaklarının altındaki gözleri alevler saçarak, bir sarhoş gibi sendeleyerek odaya girdi.

"Kont," dedi, "daha uzun süre yararlanmak istediğim misafirperverliğinizden dolayı teşekkür ederim ama Paris'e dönmem gerek."

"Peki neden?"

"Başıma büyük bir felaket geldi, bu yüzden bir an önce yola çıkmama izin verin, hayatım kadar değerli bir şey söz konusu. Sizden bana hiçbir şey sormamanızı rica ediyorum ama bana bir at gerek!"

"Ahırlarım emrinizdedir Vikont," dedi Monte Cristo, "ama atla giderseniz yorgunluktan perişan olursunuz, bir araba, bir fayton, bir kupa alın."

"Hayır, yol çok uzun sürer, üstelik endişelendiğiniz o yorgunluk bana iyi gelecek."

Ayakları mermi yemiş biri gibi dolanarak birkaç adım atan Albert kapının yanındaki bir koltuğa yığıldı.

Bu ikinci sarsıntı anını görmeyen Monte Cristo pencereden bağırıyordu:

"Ali, Mösyö de Morcerf için bir at hazırla! Çabuk olun! Acelesi var!"

Bu sözler üzerine kendine gelen Albert odadan dışarı fırladı, Kont da arkasından gitti.

"Teşekkürler," diye mırıldandı genç adam eyerin üzerine yerleştiğinde. "Florentin, elinizden geldiğince çabuk geri dönün. Atları değiştirirken parola gerekecek mi?"

"Sadece bindiğiniz atı orada bırakmanız yeterli, size hemen yeni bir at verilecek."

Albert yola çıkmak üzereyken durdu.

"Bu şekilde gidişimi garip, saçma bulabilirsiniz. Bir gazetede yayımlanmış birkaç satır yazının bir insanı nasıl altüst ettiğini anlamanız mümkün değil," dedi Albert gazeteyi fırlatarak, "ama yüzümün kızardığını görmemeniz için ben gittikten sonra okuyacaksınız."

Ve Kont gazeteyi yerden alırken Albert botlarına bağlanan mahmuzla atının böğrünü dürttü. Böyle bir uyarıcıya ihtiyacı olduğunu sanan bir süvariyi taşıyacağına şaşıran at ok gibi fırladı.

Genç adamı derin bir merhamet duygusuyla izleyen Kont, gazeteye ancak o gözden kaybolduğunda baktı ve şu yazıyı okudu:

L'Impartial *gazetesinin üç hafta önce sözünü ettiği, Yanyalı Ali Paşa'nın emrinde görev yapan ve sadece Yanya şatolarını değil, kendisine büyük iyilikler yapan komutanını da Türklere teslim eden o Fransız subay, gerçekten de değerli meslektaşımızın belirttiği gibi o dönemde Fernand adıyla tanınıyordu ama daha sonra bu vaftiz ismine bir soyluluk ve mevki unvanı ekledi.*

Bugünkü ismi Sayın Kont Morcerf ve kendisi Fransa Yüksek Meclisi Üyesi.

Böylece, Beauchamp'ın büyük bir yüce gönüllülükle içine gömdüğü bu korkunç sır silahlı bir hayalet gibi yeniden ortaya çıkıyordu. Acımasızca bilgilendirilen bir başka gazete Albert'in Normandiya'ya hareket etmesinden iki gün sonra bahtsız genç adamı az kalsın çıldırtacak bu birkaç satırı yayımlamıştı.

LXXXVI

Yargılama

Sabah sekizde Albert yıldırım gibi Beauchamp'ın evine girdi. Geleceğinden haberdar olan oda hizmetçisi Morcerf'i, banyodan yeni çıkmış efendisinin odasına götürdü.

"Neler oldu?" diye sordu Albert.

"Olanlar oldu, zavallı dostum, sizi bekliyordum," diye yanıtladı Beauchamp.

"İşte geldim. Beauchamp, sizin o belgelerden kimseye söz etmeyecek kadar dürüst ve iyi yürekli olduğunuzu düşündüğümü söylemeyeceğim; hayır, dostum. Zaten gönderdiğiniz haber benim için sizin dostluğunuzun güvencesi. Bu yüzden lafı uzatarak zaman kaybetmeyelim. Bu darbeyi kimin indirdiği hakkında bir fikriniz var mı?"

"Bunu birazdan kısaca anlatacağım."

"Evet ama önce bana bu alçakça ihanetin hikâyesini tüm ayrıntılarıyla anlatmanız lazım."

Ve Beauchamp utançtan ve kederden yıkılmış genç adama, tüm yalınlığıyla tekrarlayacağımız olayları anlattı.

Bu yazı, önceki sabah, *L'Impartial*'den başka bir gazetede yayımlanmıştı ve bu gazetenin hükümet yanlısı olması olayın ciddiyetini daha da artırıyordu. Yazıyı gördüğünde kahvaltı etmekte olan Beauchamp bir araba çağırtmış, kahvaltısını yarıda bırakarak gazeteye gitmişti.

Bazen, hatta sıklıkla rastlandığı gibi, tamamen farklı siyasi görüşlere sahip olan yayın yönetmeni ile Beauchamp çok yakın dosttu.

Beauchamp odasına girdiğinde, yayın yönetmeni elinde kendi gazetesini tutuyor ve şeker pancarıyla ilgili bir başlığın keyfini çıkarırmış gibi görünüyordu.

"Bak şu işe!" dedi Beauchamp. "Sevgili dostum, gazeteniz elinizde olduğuna göre, beni buraya getirenin ne olduğunu açıklamama gerek yok."

"Yoksa siz de mi şeker pancarı girişimcisi oldunuz?" diye sordu hükümet yanlısı gazetenin yayın yönetmeni.

"Hayır," diye yanıtladı Beauchamp, "bu konuyla hiç ilgim yok, başka bir sebepten geldim."

"Bu sebebi söyler misiniz?"

"Morcerf makalesi."

"Ah! Evet, gerçekten de, ne kadar ilginç değil mi?"

"Evet, sanırım iftira etme ve sonu belirsiz bir davayla uğraşma riskine gireceğiniz kadar ilginç."

"Kesinlikle öyle değil; haberle birlikte haberin doğruluğunu destekleyen tüm belgeleri aldık ve Mösyö de Morcerf'in sükûnetini koruyacağından eminiz; zaten onurlandırılmaya layık olmayan alçakları açıklamak ülkeye hizmet etmektir."

Beauchamp afalladı.

"Ama size böyle kesin bir bilgi veren de kim?" diye sordu. "Çünkü bu habere ilk değinen gazetem kanıt yetersizliğinden geri adım atmak zorunda kaldı, üstelik o Meclis Üyesi olduğundan ve biz de muhalefet yaptığımızdan daha çok Mösyö de Morcerf'in sırrının açığa çıkmasıyla ilgileniyoruz."

"Ah! Tanrım, bunun açıklaması çok basit, biz skandal yaratma meraklısı değiliz, haber bize kendiliğinden ulaştı. Dün Yanya'dan gelen ve elinde korkunç bir dosya bulunan bir adam buraya uğradı ve bu suçlama konusunda tereddüt ettiğimizi görünce, yazıyı başka bir gazetede yayımlatacağını söyledi. Beauchamp, önemli bir haberin ne demek olduğunu siz de bilirsiniz; bu haberi kaçırmak istemedik. Şimdi olan oldu, bu korkunç ve tüm Avrupa'da yankılanacak bir haber."

Durumu kabullenmekten başka çaresi kalmadığını anlayan Beauchamp, Morcerf'e bir haberci göndermek üzere dışarı çıktı.

Ama anlatacağımız gelişmeler habercinin yola çıkmasından sonra yaşandığı için Albert'e yazamadığı şeyler de vardı. O gün Fransa Yüksek Meclisi'nin en sakin üyelerin-

de bile büyük bir huzursuzluk vardı. Herkes zamanından önce gelmişti ve kamuoyunun ilgisinin bu heybetli kurumun en tanınmış üyelerinden birinin üzerine odaklanmasına yol açacak bu lanetli olayı konuşuyordu.

Makalenin alçak sesle okunması, yapılan yorumlar ve anıların paylaşılması olayları daha da netleştiriyordu. Morcerf kontu meslektaşları arasında sevilen biri değildi. Tüm sonradan görmeler gibi mevkisini korumak için aşırı kibirli davranışlar sergiliyordu. Büyük aristokratlar ona gülüp geçiyor, mevkisini hak etmiş olanlar onu umursamıyor, Meclis'teki doğuştan soylular onu içgüdüsel olarak küçümsüyorlardı. Kont günahının bedelini ödemek üzere, bir kurbanın ulaşabileceği en korkunç aşamadaydı. Tanrı cezalandırılması için parmağıyla işaret ettiği anda herkes onu yuhalamaya hazırdı.

Durumdan haberdar olmayan sadece Kont'tu. Bu yeni kara çalmanın yayımlandığı gazeteyi okumuyordu ve sabahı mektup yazmak ve bir atı denemekle geçirmişti.

Her zamanki saatinde, dimdik tuttuğu başı, mağrur gözleri, küstahça yürüyüşü ile arabadan indi, kapıcıların duraklamasını ve meslektaşlarının kendisini dudak bükerek selamladığını fark etmeden koridorları geçip salona girdi.

Morcerf Meclis'e girdiğinde oturum başlayalı yarım saat olmuştu.

Söylediğimiz gibi hiçbir şeyden haberdar olmayan Kont'un hiç değişmeyen tavırları ve yürüyüşü herkesin gözüne her zamankinden daha kibirli görünmüştü ve bu koşullar altında oradaki mevcudiyeti onuruna çok düşkün olan bu Meclis'e çok saygısız, yakışıksız gelmişti, hatta bazıları bunu bir meydan okuma, bazılarıysa bir hakaret olarak algılamıştı.

Meclis'in tüm üyelerinin bir tartışma başlatmak için yanıp tutuştuğu ortadaydı.

Herkesin elinde suçlamada bulunan gazete vardı ama her zamanki gibi kimse saldırıyı başlatmanın sorumluluğunu al-

mak istemiyordu. Nihayet, Meclis'in, Morcerf'in azılı düşmanı olduğu bilinen saygıdeğer üyelerinden biri beklenen anın geldiğini belirten bir heybetle kürsüye çıktı.

Korkunç bir sessizlik yaşandı; herkesin ilgisinin her zaman böylesine saygıyla dinlenmeyen bir konuşmacıya yoğunlaşmasının nedenini bir tek Morcerf bilmiyordu. Kont, söz edeceği konunun Meclis için son derece ciddi, kutsal ve yaşamsal olması nedeniyle tüm meslektaşlarını kendisini dikkatle dinlemeye davet eden konuşmacının söze giriş kısmını sakin bir şekilde dinledi.

Yanya ve Albay Fernand sözcükleri telaffuz edilir edilmez Morcerf kontunun yüzü bembeyaz oldu, Meclis'te tek bir uğultu duyuldu ve tüm bakışlar Kont'a çevrildi.

Ahlâki yaraların gizlenseler de asla kapanmamak gibi bir özellikleri vardır; dokunulduklarında ağrımaya, kanamaya hazırdırlar; yürekte canlı ve açık beklerler.

Makalenin okunmasının aynı sessizlikle tamamlanmasının ardından yayılan uğultular konuşmacının söze devam etmeye hazırlandığı görüldüğünde hemen kesildi, suçlamayı yapan üye bu konudaki hassasiyetini belirterek bu görevinin ne kadar güç olduğunu belirtti; her zaman yakıcı görünen bu şahsi sorunlara karşı çıkmasını gerektiren bir tartışma başlatıp Mösyö de Morcerf'in, yani Meclis'in onurunu savunmak söz konusuydu. Nihayet, iftiranın yayılmasına fırsat vermemek ve Mösyö de Morcerf'in intikamını alarak, ona halkın gözündeki yerini uzun süredir koruyan itibarını yeniden kazandırmak için derhal bir soruşturma başlatılmasını önererek sözlerini tamamladı.

Bu olağanüstü ve beklenmedik şok karşısında tüm bedeni titreyen Morcerf meslektaşlarına şaşkın gözlerle bakarken öyle yıkılmıştı ki ancak birkaç söz geveleyebildi. Bir suçlunun utancına ya da bir masumun şaşkınlığına bağlanabilecek bu panik hali ona belli ölçüde sempati duyulmasını sağlamıştı. Gerçekten yüce gönüllü insanlar düşmanlarının

başına gelen felaket, ona duydukları kinin sınırlarını aştığında merhametli davranmaya hazırdır.

Başkan soruşturmayı oylamaya sundu; üyelerin oturdukları yerden ya da ayağa kalkarak görüşlerini bildirmelerinin ardından soruşturmanın başlatılmasına karar verildi.

Kont'a kendini temize çıkarması için ne kadar zamana ihtiyacı olduğu soruldu.

Bu korkunç darbenin ardından hâlâ yaşadığını fark eden Morcerf'in cesareti yerine gelmişti.

"Sayın üyeler," diye yanıtladı, "şu anda bilinmeyen ve kuşkusuz karanlıklarının gölgesinde kalmış düşmanların bana karşı giriştikleri bu saldırıya karşı koymak için zamana gerek duyulmaz, bir an için gözlerimi kamaştıran şimşeğe hemen bir gökgürültüsüyle cevap vermem gerekir; meslektaşlarıma kendileriyle aynı Meclis'i paylaşma onuruna layık olduğumu kanıtlamam için böyle bir savunma yerine, kanımı dökmem istenmeliydi benden!"

Bu sözler suçlanan Kont'un lehine bir etki yarattı.

"Bu yüzden, soruşturmanın mümkün olduğunca erkene alınmasını talep ediyorum ve bu soruşturmaya yararlı olacak gerekli tüm belgeleri Meclis'e sunacağım."

"Belirlediğiniz bir gün var mı?" diye sordu Başkan.

"Bugünden itibaren Meclis'in emrindeyim," diye yanıtladı Kont.

Başkan çıngırağı çaldı.

"Meclis soruşturmanın bugün başlamasını onaylıyor mu?"

"Evet," diye cevap verdi Meclis üyeleri hep bir ağızdan.

Morcerf'in sunacağı belgeleri incelemek için on iki kişilik bir komisyon oluşturuldu. İlk oturum saat sekizde Meclis'in komisyon salonunda yapılacaktı. Başka oturumların yapılması gerekiyorsa, yine aynı saatte aynı salonda toplanılacaktı.

Bu kararın alınması üzerine Morcerf evine dönmek için izin istedi; kurnaz ve alt edilemez kişiliği sayesinde öngördü-

ğü bu fırtınaya karşı koymak için uzunca bir süredir topladığı belgeleri bir araya getirmesi gerekiyordu.

Beauchamp genç adama bizim kendi payımıza sözünü ettiğimiz her şeyi anlattı ancak hikâyesinin, bizim hikâyemiz karşısında, yaşanan olayların canlılığının, aktarılan olayların ölgünlüğü karşısındaki üstünlüğüne benzer bir üstünlüğü vardı.

Albert babasının suçlu olduğunu Beauchamp'dan öğrendiği için anlattıklarını kimi zaman umutla, kimi zaman öfkeyle, bazen de utançla dinledi. Kendi kendine, suçlu olan babasının masumiyetini nasıl kanıtlayacağını soruyordu.

Buraya gelince Beauchamp durdu.

"Ya sonra?" diye sordu Albert.

"Ya sonra?" diye tekrarladı Beauchamp.

"Evet."

"Dostum, bu sorunuz beni korkunç bir şeye zorluyor."

"Dostum, bunu kesinlikle öğrenmem gerek ve en iyisi her şeyi sizin ağzınızdan dinlemek."

"Tamam o zaman," dedi Beauchamp, "o halde tüm cesaretinizi toplayın, Albert; böyle bir cesarete hiçbir zaman bu kadar ihtiyaç duymayacaksınız."

Gücünden emin olmak isteyen Albert, kendini savunmaya çalışan birinin zırhını yoklaması ve kılıcının ucunu bükmesi gibi elini alnına götürdü.

Kendini güçlü hissetti çünkü bu coşkusunu kararlılığına bağlıyordu.

"Hadi!" dedi.

"Akşam olduğunda, tüm Paris bu olayın nasıl sonuçlanacağını bekliyordu," dedi Beauchamp. "Birçok kişi suçlamanın geçersizleşmesi için babanızın komisyon salonuna gelmesinin yeteceğini iddia ediyordu, birçokları ise Kont'un ortada görünmeyeceğini düşünüyordu, hatta onu Brüksel'e giderken gördüklerini söyleyenler çıkınca, bazıları Kont'un pasaportuna gerçekten el konulup konulmadığını öğrenmek üzere Emniyet Müdürlüğü'ne gitti.

Size komisyonun genç üyelerinden olan bir dostumun salona bir şekilde girebilmemi sağlaması için elimden geleni yaptığımı itiraf edebilirim," diye devam etti Beauchamp. "Saat yedide beni almaya gelen dostum, henüz kimse yokken, beni bir mübaşire emanet etti, o da beni locaya benzeyen bir bölmeye kapattı. Bir sütun ve zifirikaranlık görülmemi engelliyordu. Artık yaşanacak olan korkunç sahneyi başından sonuna kadar görmeyi ve dinlemeyi umut edebilirdim.

Saat tam sekizde herkes oradaydı.

Mösyö de Morcerf saatin sekizinci vuruşunda içeri girdi. Elinde bazı kâğıtlar vardı ve sakin görünüyordu; tavırları her zamankinin aksine mütevazıydı, giysileri özenli ve ciddiydi ve ceketinin düğmeleri eski subayların alışkanlıkları doğrultusunda yukarıdan aşağıya kadar ilikliydi.

Bu görüntüsü çok olumlu bir etki uyandırdı. Komisyon ona karşı hiçbir kötü niyet beslemiyordu ve birçok üye Kont'un elini sıkmak için yanına geldi."

Albert, tüm bu ayrıntıları duydukça yüreğinin parçalandığını hissediyor, yine de kederinin ortasında bir minnet duygusu beliriyordu. Onuru böyle lekelenmiş olan babasına saygı gösteren o adamlara sarılabilmeyi isterdi.

"O sırada içeri giren bir görevli Başkan'a bir pusula uzattı. 'Buyurun, Mösyö de Morcerf, söz sizin,' dedi mektubu açan Başkan.

Kont'un savunmasına mükemmel bir hitabet gücü ve olağanüstü akıcı bir dille başladığını belirtmeliyim. Yanyalı Paşa'nın kendisini son ana kadar duyduğu güvenle onurlandırması ve dolayısıyla padişahla bir ölüm kalım meselesini görüşmekle görevlendirmesi ile ilgili belgeler sundu. Komutanlık simgesi olan ve Ali Paşa'nın genellikle mektuplarını mühürlemek için kullandığı yüzüğü gösterdi. Bu yüzük kendisine, gündüzün ya da gecenin hangi saatinde geri dönerse dönsün, hareminde bile olsa Paşa'ya ulaşması için verilmişti. Ne yazık ki, görüşmeler olumsuz sonuçlanmış ve velinimeti-

ni savunmak için dönene dek, Paşa çoktan ölmüştü. 'Ama,' dedi Kont, 'Ali Paşa'nın bana duyduğu güven öylesine sonsuzdu ki, ölürken gözdesini ve kızını bana emanet etti.'"

Albert bu sözler karşısında ürperdi çünkü Beauchamp konuştukça, Hayde'nin hikâyesi aklına geliyor ve güzel Yunan'ın bu görüşme, bu yüzük ve köle olarak nasıl satıldığı hakkında söylediklerini hatırlıyordu.

"Peki Kont'un konuşması nasıl bir etki yarattı?" diye sordu Albert endişeyle.

"Beni ve aynı zamanda tüm komisyon üyelerini duygulandırdığını itiraf etmeliyim," dedi Beauchamp ve devam etti: "Bu arada Başkan kendisine iletilen pusulaya umursamaz bir ifadeyle bir göz attı ama ilk satırların ardından ilgisi tamamen yazıya yoğunlaştı; pusulayı tekrar tekrar okudu ve bakışlarını Mösyö de Morcerf'e sabitleyerek, 'Sayın Kont,' dedi, 'bize Yanyalı Paşa'nın karısını ve kızını size emanet ettiğini söylemiştiniz, öyle değil mi?'

'Evet Mösyö. Ama bu hususta da bahtsızlıklar yakamı bırakmadı. Geri döndüğümde Vasiliki ve kızı Hayde ortadan kaybolmuştu.'

'Onlarla tanışmış mıydınız?'

'Paşa ile yakınlığım ve sadakatime duyduğu büyük güven sayesinde onları birçok kez görmüştüm.'

'Başlarına ne geldiği konusunda bir bilginiz var mı?'

'Evet Mösyö. Kederlerine ve belki de yoksulluklarına yenik düştüklerini duydum. Ben zengin değildim ve hayatım büyük risk altındaydı, çok üzüntü duyduğum halde onları araştıramadım.'

Başkan hafifçe kaşlarını çattı.

'Beyler,' dedi, 'Mösyö de Morcerf'in açıklamalarına tanık oldunuz. Sayın Kont, anlattıklarınızı desteklemek için herhangi bir tanık bulabilir misiniz?'

'Ne yazık ki, hayır,' diye yanıtladı Kont, 'Paşa'nın maiyetindekilerin ve sarayda beni tanıyanların hepsi ya öldü ya da

ortadan kayboldu; bu lanetli çatışmada en azından yurttaşlarım arasından bir tek ben sağ kaldım; elimde sadece Tepedelenli Ali'nin mektupları var, onları da size sundum. Bende sadece onun iradesini temsil eden yüzük var, işte burada; nihayet elimde size sunabileceğim en inandırıcı kanıt olarak, nereden geldiği bilinmeyen bir saldırıya karşı onurlu ve askerî hayatına hiç leke sürülmemiş bir insanın sözleri var.'

Komisyon üyelerinden onaylayıcı bir mırıltı yayıldı; o sırada hiçbir aksilik yaşanmasa baban davayı kazanmış olacaktı.

Sadece oylamaya geçmek yeterliydi ama Başkan söz aldı.

'Beyler ve siz Sayın Kont, sanırım, iddia ettiğine göre kendiliğinden tanık olmak isteyen bir kişiyi dinlemek canınızı sıkmaz, zaten Kont'un bize anlattıklarından sonra, bu tanığı meslektaşımızın tamamen masum olduğunu kanıtlamak için çağıracağımıza hiç kuşku yok. İşte gönderdiği pusula, okunmasını ister misiniz, yoksa bunu hiç dikkate almamayı mı tercih edersiniz?'

Benzi solan Mösyö de Morcerf parmakları arasında gıcırdayan belgeleri büzüştürdü.

Komisyon pusulanın okunmasına karar verdi. Düşünceli görünen Kont'a gelince, bildireceği bir görüşü yoktu.

Başkan mektubu okumaya başladı:

Sayın Başkan,

Sayın Tümgeneral Morcerf kontunun Epiros ve Makedonya'da sergilediği tutumu incelemek üzere kurulmuş soruşturma komisyonuna en kesin bilgileri verebilirim.

Başkan okumasına bir an için ara verdi.

Morcerf kontunun rengi soldu; Başkan komisyon üyelerini bakışlarıyla sorguladı.

Hepsi 'Devam edin!' diye bağırdı.

Başkan devam etti:

Ali Paşa'nın ölümünün görgü tanığıyım; son anlarına kadar yanındaydım; Vasiliki ve Hayde'nin başına gelenleri biliyorum; yardımcı olmak için geldiğim komisyondan beni dinlemekle onurlandırmasını talep ediyorum. Bu pusula elinize ulaştığında Meclis girişinde bekliyor olacağım.

'Peki bu tanık ya da daha doğrusu düşman da kimin nesi?' diye sordu Kont, iyice boğuklaştığı kolayca anlaşılan bir ses tonuyla.

'Bunu öğreneceğiz Mösyö,' diye yanıtladı Başkan. 'Komisyon bu tanığın dinlenmesini onaylıyor mu?'

Tüm üyelerin ağzından aynı anda *evet*, *evet* sözcükleri döküldü.

Görevli çağrıldı.

'Girişte bekleyen biri var mı?' diye sordu Başkan görevliye.

'Evet Sayın Başkan.'

'Kimmiş?'

'Yanında bir hizmetkârı olan bir kadın.'

Herkes birbirine baktı.

'O kadını içeri alın,' dedi Başkan.

Görevli beş dakika sonra geri döndüğünde tüm bakışlar kapıya sabitlenmişti ve ben bile genel beklentiyi ve endişeyi paylaşıyordum.

Görevlinin arkasından bedenini tamamen gizleyen geniş bir örtü giymiş bir kadın geliyordu. Bu örtünün altında beliren vücut hatlarından ve yaydığı kokulardan onun genç ve zarif bir kadın olduğu kolayca anlaşılıyordu ama onun hakkında kadın olduğu dışında hiçbir şey bilinmiyordu.

Başkanın örtüsünü çıkarmasını rica etmesinin ardından bu kadının bir Yunan gibi giyindiği ve olağanüstü bir güzelliğe sahip olduğu görüldü."

"Ah!" dedi Albert. "Bu o."

"O kim?"

"Evet, Hayde."

"Bunu size kim söyledi?"

"Ne yazık ki bunu tahmin edebiliyorum. Ama siz devam edin. Sakin ve güçlü olduğumu görüyorsunuz. Zaten hikâyenin sonuna yaklaşıyor olmalıyız."

"Mösyö de Morcerf," diye devam etti Beauchamp, "bu kadına korkuyla karışık bir şaşkınlıkla bakıyordu. Ona göre bu zarif ağızdan çıkacak sözler ölüm kalım meselesiydi, ama Mösyö de Morcerf'in aklanması ya da suçlanması artık bu olayın tali unsuru haline gelen diğerleri için, bu sözler çok ilginç ve merak uyandıran bir serüven gibi görünüyordu.

Başkan genç kadına oturması için bir yer işaret etti ama o başını *hayır* anlamında sallayarak ayakta duracağını belirtti. Konta gelince, artık dizlerinin tutmadığı açıkça belli olduğundan koltuğuna gömülmüştü.

'Madam,' dedi Başkan, 'komisyona Yanya soruşturması hakkında bilgi vereceğinizi iletmiş ve olayın görgü tanığı olduğunuzu belirtmişsiniz.'

'Gerçekten de öyle,' dedi kimsenin tanımadığı kadın sevimli bir hüznü yansıtan ve Doğululara özgü tınlayan bir sesle.

'Bu arada,' diye karşılık verdi Başkan, 'size o zamanlar çok genç olduğunuzu söylememe izin verin.'

'Dört yaşındaydım ama yaşananlar benim için o kadar önemliydi ki, en küçük bir ayrıntıyı bile unutmadım, olup bitenlerin hiçbiri hafızamdan silinmedi.'

'Ama bu olaylar sizin için neden bu kadar önemli olabilir ki, ayrıca bu büyük felaketin üzerinizde böyle derin bir etki yaratmasının sebebi nedir?'

'Babamın yaşaması ya da ölmesi söz konusuydu,' diye yanıtladı genç kız, 'adım Hayde, Yanya Paşası Tepedelenli Ali'nin ve çok sevdiği karısı Vasiliki'nin kızıyım.'

Genç kadının yanaklarını allaştıran hem mütevazı hem onurlu kırmızılık, bakışlarındaki alev ve açıklamasının hey-

betliliği komisyon üyeleri üzerinde tasvir edilemez bir etki yarattı.

Konta gelince, düşen yıldırım ayaklarının dibinde bir çukur açmış gibi perişan bir haldeydi.

'Madam,' dedi saygıyla öne doğru eğilen Başkan, 'bir şüphe içermeyen son bir soru daha sormama izin verir misiniz: Söylediklerinizin doğruluğunu kanıtlayabilir misiniz?'

'Tabii ki Mösyö,' dedi örtüsünün altından parfümlü bir saten kese çıkaran Hayde, 'babam tarafından yazılmış ve üst düzey yetkililer tarafından imzalanmış doğum belgem, doğum belgemin yanı sıra babamın annemin dinini almamı kabul ettiğini belirten ve Makedonya ve Epiros piskoposunun mührünü taşıyan vaftiz belgem (ve bu da kuşkusuz en önemlisi) Osmanlı hükümeti ile yaptığı alçakça görüşmede ganimetten payına velinimetinin kızı ve karısı düşen Fransız subayın bin kese altın, yani bugünün parasıyla yaklaşık dört beş yüz bin frank karşılığında beni ve annemi Ermeni tüccar El Kobbir'e sattığını kanıtlayan belge.'

Komisyon üyeleri tarafından kasvetli bir sessizlikle karşılanan bu korkunç suçlamalar karşısında yanaklarını yeşilimtırak bir solgunluk kaplayan Morcerf kontunun gözleri kan çanağına döndü.

Sükûnetini ama bir başkasının öfkesinden çok daha tehditkâr olan sükûnetini koruyan Hayde Arapça yazılmış satış belgesini Başkan'a uzattı.

Belgelerden bazılarının Arapça, Rumca ya da Osmanlıca yazılmış olabileceği önceden düşünüldüğü için, haberdar edilmiş olan tercüman çağrıldı. Komisyonun, yüce Mısır Seferi sırasında öğrendiği Arapçayı iyi bilen soylu bir üyesi, tercümanın yüksek sesle okuduğu parşömen kâğıda yazılmış yazıyı izliyordu:

Ben köle tüccarı ve Sultan hazretlerinin hareminin tedarikçisi El Kobbir, Fransız Senyör Monte Cristo kontun-

dan, bana yedi yıl önce Fernand Mondego adlı Tepedelenli Ali Paşa'nın veziri olan bir Fransız subay tarafından, Konstantinopolis'e girerken ölen annesiyle birlikte satılan ve Tepedelenli Ali Paşa'nın kızı olduğu bilinen on bir yaşındaki Hristiyan kızı satmak üzere iki bin kese altın değerinde bir zümrüt aldığımı ve bu zümrüdü Yüce Sultan'a ileteceğimi beyan ederim.

Bahsi geçen satış, bana temsilcisi olduğum Sultan hazretleri adına bin kese altın verilmesi karşılığında yapılmıştır.

Bu belge, hicri takvimin 1274 yılında, Sultan hazretlerinin bilgisi dâhilinde imzalanmıştır.

Bu belge, inanılırlık ve güvenilirlik kazanması için satıcının göstermek zorunda olduğu Padişahlık mührüyle onaylanmıştır.

Gerçekten de, tüccarın imzasının yanında Yüce Sultan'ın mührü yer alıyordu.

Bu belgenin okunmasının ardından korkunç bir sessizlik yaşandı; Kont'un sadece bakışları dikkati çekiyordu ve kendine hâkim olamadan Hayde'ye sabitlediği bu bakışları alev ve kan fışkırtıyordu.

'Madam,' dedi Başkan, 'Paris'te yanında kaldığınızı sandığım Monte Cristo kontu da sorgulanabilir mi?'

'Mösyö,' diye yanıtladı Hayde, 'benim ikinci babam olan Monte Cristo kontu üç gündür Normandiya'da.'

'Ama komisyonun size müteşekkir olduğu ve zaten kimliğiniz ve başınıza gelen felaketler dikkate alındığında çok doğal görünen bu açıklamayı yapmanızı size kim tavsiye etti?'

'Mösyö,' diye karşılık verdi Hayde, 'bu açıklamayı bana kendime saygım ve kederim tavsiye etti. Tanrı beni bağışlasın! Hristiyan olmama rağmen, hep babamın intikamını almayı düşündüm. Fransa'ya gelip hainin Paris'te oturduğunu öğrendiğimde, gözlerimi ve kulaklarımı sürekli bu olaya yö-

nelttim. Asil koruyucumun evinde inzivai bir yaşam sürüyorum ama böyle yaşamamın nedeni, yalnız ve düşüncelerimle baş başa kalmamı sağlayan karanlığı ve sessizliği sevmemdir. Sayın Monte Cristo kontu bana babacan bir özenle yaklaşıyor ve olup bitenden habersiz değilim ama onları sadece uzaktan izliyorum. Bu yaşam tarzını sürdürürken, bütün gazeteleri okuduğum, müzik albümleri sayesinde tüm melodileri dinlediğim için bu sabah Meclis'te neler yaşandığından ve akşam toplanacak komisyondan haberdar oldum... Bunun üzerine size bir pusula gönderdim.'

'Yani, Sayın Monte Cristo kontunun bu açıklamada hiçbir etkisi yok mu?' diye sordu Başkan.

'Bu açıklamamdan kesinlikle haberi yok Mösyö, hatta bunu öğrendiğinde beni kınayacağından endişeliyim; yine de bu, benim için güzel bir gün,' diye devam etti alevler saçan gözlerini yukarı kaldıran genç kız, 'nihayet babamın intikamını alma fırsatına kavuştum.'

Bu arada, Kont tek bir söz bile etmemişti; görevdaşları ona bakıyor ve hiç kuşkusuz bir kadının parfümlü soluğuyla mahvolan bu yaşam için üzülüyorlardı. Kontun bahtsızlığı yavaş yavaş yüz hatlarına kasvetli bir şekilde yayılıyordu.

'Mösyö Morcerf,' dedi Başkan, 'Yanya Paşası Tepedelenli Ali'nin kızını tanıdınız mı?'

'Hayır,' dedi ayağa kalkmakta zorlanan Morcerf, 'bu, benim düşmanlarım tarafından hazırlanan alçakça bir tuzaktır.'

Bakışlarını birini bekliyormuş gibi kapıya yönelten Hayde aniden başını çevirdi ve Kont'un ayağa kalktığını görünce korkunç bir çığlık attı:

'Demek beni tanımıyorsun,' dedi, 'ne mutlu ki ben seni tanıyorum! Sen asil babamın birliklerini eğiten Fransız subayı Fernand Mondego'sun. Yanya kalelerini düşmana sen teslim ettin! Padişahla velinimetinin yaşamıyla ilgili bir konuyu görüşmek için aracı olarak sen gönderildin, babamın

tamamen bağışlandığını bildiren sahte fermanı sen getirdin ve bu fermanla barut fıçılarını patlatmak üzere hazır bekleyen Selim'i Paşa'nın yüzüğünü alarak kandırdın; Selim'i sen bıçakladın! Annemi ve beni köle tüccarı El Kobbir'e sattın! Katil, katil, katil! Alnında hâlâ velinimetinin kanını taşıyorsun! Hepiniz ona bakın.'

Bu sözler gerçeği yansıtan öyle bir coşkuyla söylenmişti ki, tüm bakışlar, elini Ali'nin kanının ılıklığını hâlâ hissettiği alnına götüren Kont'a yöneldi.

'Yani Mösyö de Morcerf'in, Fernand Montego adlı kişi olduğunu iddia ediyorsunuz?'

'Evet, iddia ediyorum!' diye haykırdı Hayde. 'Ah! Anneciğim bana, *Özgürdün, seni seven bir baban vardı, neredeyse kraliçe olacaktın! Şu adama iyi bak, seni köle yapan, babanın başını bir mızrağın üzerine takan, bizi satan, kalelerimizi teslim eden odur! Büyük bir yara izi olan sağ eline iyi bak, yüzünü unutsan bile, altınları tek tek köle tüccarı El Kobbir'in avcuna sayan bu eli hatırlayacaksın!* dedi. Evet, onu tanıyorum! Ah! Şimdi beni tanımadığını söylese ya.'

Her sözcük Morcerf'e bir bıçak darbesi gibi iniyor ve hele bu son sözler kararlılığını yavaş yavaş çökertiyordu, gerçekten de bir yara izinin belirdiği elini istemsiz bir şekilde göğsüne götürerek sakladı ve kasvetli bir umutsuzluğa kapılmış bir halde koltuğuna yığıldı.

Bu sahne, tıpkı sert kuzey rüzgârının etkisiyle dallarından kopan yaprakları görüyormuş gibi hisseden komisyon üyelerini derinden sarstı.

'Sayın Morcerf kontu,' dedi Başkan, 'kendinizi böyle bırakmayın, herkes için Tanrı kadar yüce ve adil davranan komisyonun adaletine güvenin; bu adalet, düşmanlarınız tarafından kendinizi savunma olanaklarını kullanmadan suçlu durumuna düşürülmenize izin vermeyecektir. Yeni soruşturmaların başlatılmasını, komisyonun iki üyesini Yanya'ya göndermemi ister misiniz?'

Morcerf yanıt vermedi.

Bunun üzerine komisyonun bütün üyeleri âdeta korkuyla bakıştılar. Kontun kararlı ve sert kişiliği biliniyordu. Bu adamın kendini savunmasını engellemek için korkunç bir şoka girmesi gerekiyordu, nihayet uykuya benzeyen bu sessizliği gökgürültüsünü andıran bir uyanışın izlemesi bekleniyordu.

'Kararınız nedir?' diye sordu Başkan.

'Hiç!' dedi ayağa kalkan Kont boğuk bir sesle.

'O halde Tepedelenli Ali'nin kızı gerçekleri mi açıkladı? Yoksa suçluların *Hayır* demeye cesaret edemedikleri ürkütücü bir tanık mı? Demek ki suçlandığınız her şeyi gerçekten kabul ediyorsunuz.'

Kont etrafına, umutsuz ifadesi kaplanları bile etkileyecek bir bakış yöneltti ama yargıçlarını yumuşatamadı; ardından gözlerini tavana doğru kaldırdı ama tavanın açılıp gökyüzünün, Tanrı olarak adlandırılan o ikinci yargıcın belireceğinden korkarak gözlerini hemen aşağı indirdi.

Ardından, kendisini boğan o sıkı ceketin düğmelerini kopardı ve kasvetli bir deli gibi salondan çıktı; iç karartıcı adımları tavanın altında bir süre yankılandı, çok geçmeden de dörtnala hareket ederken Floransa tarzı binanın revağını sarsan arabanın gürültüsü duyuldu.

'Beyler,' dedi Başkan sessizliğin sağlanmasının ardından, 'Mösyö de Morcerf'in hainliğine, alçaklığına ikna oldunuz mu?'

'Evet,' diye yanıtladı komisyonun tüm üyeleri hep bir ağızdan.

Hayde oturumun sonuna kadar beklemiş, yüzünün hatlarına sevincin ya da acımanın hiçbir belirtisi yansımadan kararı dinlemişti.

Bunun üzerine, peçesini yüzüne indirerek komisyon üyelerini heybetli bir ifadeyle selamladı ve Vergilius'un tanrıçalarınınkine benzer adımlarla dışarı çıktı."

LXXXVII

Provokasyon

"O sırada görünmeden dışarı çıkmak için sessizlikten ve karanlıktan yararlandım. Beni içeri sokan görevli kapıda bekliyordu. Vaugirard Sokağı'na açılan küçük kapıya giden koridorlar boyunca bana eşlik etti. Dışarı hem yüreğim parçalanmış hem de büyülenmiş bir halde çıktım, büyülenmiş sözcüğü için beni bağışlayın, Albert, yüreğim sizin için parçalanmıştı ama babasının intikamının peşinden koşan o genç kıza hayran kalmıştım. Evet Albert, bu açıklamayı yapan kişi, bir düşman da olabilir ama sizi temin ederim ki bu düşman Tanrı'nın bir görevlisidir."

Albert başını iki elinin arasına almıştı; utançtan kızarmış ve gözyaşlarına boğulmuş yüzünü kaldırdı ve Beauchamp'ın koluna girdi.

"Dostum," dedi, "hayatım sona erdi, geriye sizin gibi Tanrı'nın bana indirdiği darbeyi değil ama bana bu düşmanlığı besleyen kişiyi aramam kaldı; onu bulduğumda öldüreceğim ya da o adam beni öldürecek; bu aşağılanma dostluğumuzu etkilemediyse size güveniyorum Beauchamp."

"Aşağılanma mı dostum? Bu felaketin sizinle ne ilgisi var? Hayır! Tanrı'ya şükür, böyle bir sorunum yok! Artık önyargılı densizlerin, evlatları babalarının eylemlerinden sorumlu tuttuğu bir dönemde yaşamıyoruz. Tüm yaşamınızı gözden geçirin Albert, daha çok gençsiniz, ama sizin doğduğunuz günkü kadar güzel bir seher yaşanmış mıdır? Hayır, Albert bana inanın, gençsiniz, zenginsiniz, Fransa'dan ayrılın, değişken merakları olan bu çalkantılı Bâbil'de her şey unutulur, üç dört yıl sonra geri dönersiniz, bir Rus prensesiyle evlenirsiniz, o zaman kimse dün, hatta dahası on altı yıl önce gerçekleşen bir olayı hatırlamayacaktır."

"Teşekkürler sevgili dostum, sözlerinize yön veren o muhteşem iyi niyetinize teşekkürler ama durum böyle değil, isteğimi belirtmiştim ama artık buna isteğim değil iradem diyeceğim. Bu olayla ne kadar ilgilendiğimi anlayın, yaşananlara sizinle aynı bakış açısıyla yaklaşamıyorum. İlahî bir kaynağın eseri olduğunu sandığınız bu suçlama bana hiç de naif gelmiyor. Size itiraf edeyim ki, Tanrı ne mutlu ki bu olay dışında yer alıyor çünkü semavi ödüllerin ve cezaların gözle görülmez, dokunulmaz aracısı yerine, intikamımı görülebilen ve somut bir kişiden alacağım. Ah! Evet, bir aydır çektiklerimin bedelini ödeteceğim. Şimdi bir kez daha tekrarlıyorum Beauchamp, insanlar arasındaki maddi yaşamıma geri dönüyorum, söylediğiniz gibi hâlâ dostumsanız, bana bu darbeyi indiren eli bulmamda yardımcı olun."

"Tamam, kabul!" dedi Beauchamp. "Olayları gerçekçilikle düşünüp yanınızda yer almamı istiyorsanız bunu yapacağım; bir düşmanı bulmak istiyorsanız yanınızda olacağım. Ve onu bulacağım çünkü benim onurum da onu bulmayı sizin onurunuz kadar dayatıyor."

"Tamam o zaman Beauchamp, hemen şimdi, hiç vakit kaybetmeden araştırmalarımıza başlayalım. Kaybedilen her an bana sonsuzluk kadar uzun gibi geliyor; ihbarcı henüz cezalandırılmadı, bu yüzden cezalandırılmayacağını umabilir ve onurum üzerine yemin ederim ki, bunu umuyorsa yanılıyor."

"Tamam, beni dinleyin Morcerf."

"Ah! Beauchamp, bir şeyler bildiğinizi anlıyorum, hadi, beni hayata döndürün!"

"Bunun gerçek olduğunu söylemiyorum, Albert ama gece karanlığında bir ışık bize yol gösterebilir; bu ışığı izleyerek belki de hedefe ulaşırız."

"Anlatın, sabrımın taştığını görüyorsunuz."

"Tamam o zaman, size Yanya'dan döndüğümde söylemek istemediğim bir şeyi anlatacağım."

"Anlatın."

"Olaylar şöyle gelişti Albert: Bilgi almak için, doğal olarak rastladığım ilk bankacıyla konuştum; meseleden söz açtığımda, hatta daha babanızın ismini söylemeden bana hemen:

'Ah! Buraya gelmenizin nedenini tahmin edebiliyorum,' dedi.

'Ama nasıl olur?' dedim.

'Çünkü on beş gün önce benden aynı mesele hakkında bilgi istediler.'

'Bilgi isteyen kimdi?'

'Parisli bir bankacı, benim muhabirim.'

'Peki adı nedir?'

'Mösyö Danglars,' dedi."

"O mu?" diye haykırdı Albert. "Elbette, uzun süredir nefret dolu kıskançlığıyla babamı gözlüyordu; halkın içinden geldiğini iddia eden o adam babamın Fransa Yüksek Meclisi üyesi olmasını hazmedemedi. Tabii ki, evlilik kararından hiçbir açıklama yapmadan dönmesi de bunu kanıtlıyor."

"Önce vereceğim bilgileri dinleyin Albert (ama siz şimdiden öfkeleniyorsunuz), size beni dinlemenizi söylüyorum ve bu olay gerçekse..."

"Ah! Elbette gerçek!" diye haykırdı genç adam. "Çektiğim ızdırapların bedelini ödeyecek."

"Dikkatli olun Morcerf, o zaten yaşlanmaya başlamış bir adam."

"Yaşını, onun benim aileme gösterdiği saygıyla orantılı olarak dikkate alacağım; babama kızıyorsa, neden onunla düello etmedi? Ah! Hayır, bir erkeğin karşısına çıkmaktan korktu!"

"Albert, sizi suçlamıyorum, sadece kendinize hâkim olmanızı istiyorum; Albert, temkinli davranın."

"Ah! Hiç endişelenmeyin, zaten bana eşlik edeceksiniz, önemli meseleler tanık önünde konuşulmalıdır. Mösyö Dan-

glars suçluysa bu akşama kadar ölmüş olacak ya da ben öleceğim. Beauchamp, onuruma güzel bir cenaze töreni isterim!"

"Tamam o zaman, Albert, böyle kararlar alındığında hemen uygulamaya geçmek gerekir. Mösyö Danglars'a mı gitmemizi istiyorsunuz? Tamam, gidelim."

Kiralık bir araba çağrıldı. Bankacının konağına girerken, Andrea Cavalcanti'nin faytonunu ve uşağını gördüler.

"İşte bu iyi oldu," dedi Albert ürkütücü bir ses tonuyla. "Mösyö Danglars benimle dövüşmek istemezse, ben de onun damadını öldüreceğim. Bir Cavalcanti'nin dövüşmeyi bilmesi gerekir."

Dün yaşanan olaydan sonra, Albert'in eve girmesini yasaklayan bankacıya genç adamın geldiği bildirildi. Ama artık çok geçti, uşağın ardından gitmiş, verilen talimatı duymuş ve kapıyı zorlayarak, Beauchamp'la birlikte bankacının çalışma odasına girmişti.

"Ama Mösyö!" diye haykırdı Danglars. "İnsan evine kimi kabul edip etmeyeceğine karar vermekte özgür değil midir? Sanırım kendinizi kaybetmişsiniz."

"Hayır Mösyö," dedi Albert soğuk bir ifadeyle, "bazı şartlar altında, korkaklıktan olmadığı sürece –size o korunaklı yeri sunuyorum ben– en azından bazı insanları kabul etmeniz gerekir."

"Peki benden ne istiyorsunuz Mösyö?"

"Size, uzak bir köşede, sizi kimsenin on dakikalığına rahatsız etmeyeceği bir yerde bir randevu önermek istiyorum," dedi şömineye yaslanmış Cavalcanti'ye aldırış etmezmiş gibi görünen Morcerf, "sizden başka bir istemiyorum, karşı karşıya gelen iki adamdan biri yaprakların altına gömülecek."

Danglars'ın benzi soldu, Cavalcanti bir adım attı. Albert de ona dönerek, "Ah! Tanrım!" dedi. "Sayın Kont, isterseniz siz de gelin, neredeyse aileden olduğunuz için buna hakkınız var ve gelmek isteyen herkese bu randevuyu veriyorum."

Cavalcanti'nin şaşkınlıkla baktığı Danglars güçlükle yerinden kalkarak iki gencin arasına girdi. Albert'in Andrea'nın üzerine gitmesi, onu başka bir düşünceye yöneltiyor ve Albert'in ziyaretinin sandığından farklı bir amacı olduğunu umuyordu.

"Şuraya bakın Mösyö!" dedi Albert'e. "Sizin yerinize tercih ettiğim bu Mösyö'yle kavga çıkarmak için geldiğinizse, Kraliyet Savcısı'na şikâyette bulunacağımı bildirmek isterim."

"Yanılıyorsunuz," dedi Albert kasvetli bir gülümsemeyle, "konunun evlilikle hiçbir ilgisi yok ve Mösyö Cavalcanti'ye bu sözleri etmemin tek nedeni bir an için tartışmamıza müdahale edeceğini sanmamdır. Zaten haklısınız, bugün herkesle kavga çıkarmak istiyorum, ama içiniz rahat olsun Mösyö Danglars, öncelik size ait."

"Mösyö," diye yanıtladı öfkeden ve korkudan rengi solan Danglars, "yoluma kudurmuş bir köpek çıkması gibi bir bahtsızlık yaşadığımda, topluma bir hizmette bulunmak için, kendimi hiç suçlu hissetmeden onu öldürürüm. Yani kudurduysanız ve beni ısırmak istiyorsanız, sizi hiç acımadan öldüreceğim konusunda uyarayım. Şuraya bakın! Babanızın onurunun lekelenmesi benim hatam mı?"

"Evet sefil, senin suçun!" diye haykırdı Morcerf.

Danglars bir adım geriledi.

"Benim hatam mı? Siz delirmişsiniz. Benim Yunanistan hikâyesinden haberim var mı? Ben o ülkeleri gezdim mi? Babanıza Yanya'daki kaleleri teslim etmesini, hainlik yapmasını ben mi önerdim?"

"Sesinizi kesin!" dedi Albert boğuk bir sesle. "Hayır, bu olayın açığa çıkmasını sağlayan ve bu felakete neden olan doğrudan siz değilsiniz ama ikiyüzlü bir tahrikin suçlusu sizsiniz."

"Ben mi?"

"Evet, siz. Bu suçlama nasıl ortaya çıktı?"

"Sanırım gazeteden, Yanya'dan gelen haberden öğrenmiş olmalısınız!"

"Yanya'ya kim mektup yazdı?"

"Yanya'ya mı?"

"Evet, babam hakkında bilgi istemek için."

"Sanırım herkes Yanya'ya mektup yazabilir."

"Yine, bunu bir kişi yazdı."

"Bir kişi mi?"

"Evet ve bu kişi de sizsiniz!"

"Elbette yazdım, insan kızını bir gençle evlendiriyorsa onun ailesi hakkında bilgi toplayabilir; bu sadece bir hak değil, görevdir."

"Size gelecek yanıtı bilerek yazdınız Mösyö."

"Ben mi? Ah! Size yemin ederim," diye haykırdı, korkusundan ziyade belki de bahtsız genç adama duyduğu ilgiden kaynaklanan bir güven ve kesinlikle, "size yemin ederim ki Yanya'ya mektup yazmak aklımdan hiç geçmemişti. Ben Ali Paşa'nın başına gelen felaketten haberdar mıyım ki?"

"O halde biri sizi bu mektubu yazmaya teşvik etti!"

"Kesinlikle öyle."

"Yani biri sizi teşvik mi etti?"

"Evet."

"Bu kişinin kim olduğunu söylesenize, hadi lafınızı bitirin."

"Bundan daha kolay ne olabilir ki, babanızın geçmişinden söz ediyor, servetinin kaynağının hep gizli kaldığını anlatıyordum. Adam bana babanızın bu serveti nerede elde ettiğini sordu. Ben de, 'Yunanistan'da,' dedim, o da bana 'Yanya'ya mektup yazın,' yanıtını verdi."

"Peki size bu tavsiyeyi kim verdi?"

"Elbette dostunuz Monte Cristo kontu."

"Monte Cristo kontu size Yanya'ya yazmanızı mı söyledi?"

"Evet, ben de yazdım. Yazışmaları görmek ister misiniz? Size onları göstereceğim."

Albert ve Beauchamp bakıştılar.

"Mösyö," dedi o zamana kadar söze hiç karışmamış olan Beauchamp, "sanırım şu anda Paris'te olmayan ve dediğinizin doğruluğunu kabul etmesi gereken Kont'u suçluyorsunuz."

"Ben kimseyi suçlamıyorum Mösyö," dedi Danglars, "sadece anlatıyorum ve size söylediklerimi Sayın Monte Cristo kontunun önünde de tekrarlayacağım."

"Kont nasıl bir yanıt aldığınızı biliyor mu?"

"Ona gösterdim."

"Babamın vaftiz isminin Fernand ve aile isminin Mondego olduğunu biliyor muydu?"

"Evet, ona uzun süre önce söylemiştim, zaten benim yerimde olan başka birinin yapacağını, hatta ondan çok daha azını yaptım. Monte Cristo kontu tarafından kışkırtılan babanız, bu yanıtın ertesi günü, artık bu işi nihayete erdirmek ister gibi benden kızımı resmen istemeye geldi, ben de reddettim, kesinkes reddettim, bu doğru ama herhangi bir açıklama yapmadım, yaygara koparmadım. Gerçekten de, neden yaygara koparacaktım ki? Mösyö de Morcerf'in onuru ya da onurunun lekelenmesinin benim için ne önemi var? Bana para kazandıracak ya da kaybettirecek bir şey mi ki?"

Albert yüzünün kızardığını hissetti; her şey ortadaydı, Danglars kendisini alçakça ama vicdanının değil korkunun baskısıyla, tüm gerçeği olmasa bile, en azından gerçeğin bir bölümünü anlatan birinin güveniyle savunuyordu. Zaten Morcerf'in hedefi neydi? Danglars'ın ya da Monte Cristo'nun suçluluğunu saptaması neden gerekiyordu? Hedefinde hafif ya da ciddi bir hakarete karşılık verecek, dövüşecek bir adam vardı ve Danglars'ın düello etmeyeceği gün gibi aşikârdı. Üstelik unutulmuş ya da dikkat edilmemiş olaylar gözünün önüne geliyor, hafızasında yeniden canlanıyordu. Ali Paşa'nın kızını satın aldığına göre Monte Cristo her şeyi biliyordu ya da her şeyi bildiği için Danglars'a Yanya'ya mektup yazmasını tavsiye etmişti. Gelecek

yanıttan emin olduğundan, Albert'in Hayde ile tanışma isteğini kabul etmişti; kızla tanıştığında, Hayde'nin söylediklerine hiç karşı çıkmayarak (ama kuşkusuz genç kıza Rumca söylediği birkaç sözle, Morcerf'in bahsedilen kişinin babası olduğunu anlamasını engellemişti) sohbeti Ali'nin ölümüne yönlendirmişti; zaten kendisinden de Hayde'nin yanında babasının adını ağzına almamasını rica etmemiş miydi? Nihayet olayın büyük yankı uyandıracağı sırada Albert'i Normandiya'ya götürmüştü. Bunların hepsinin planlı olduğuna hiç şüphe yoktu ve Monte Cristo'nun babasının düşmanlarıyla işbirliği yaptığı kesindi.

Albert'i bir kenara çeken Beauchamp ona düşüncelerini açtı.

Albert arkasını döndü.

"Mösyö," dedi Danglars'a, "sizinle henüz işimin bitmediğinin farkındasınızdır; şimdi suçlamalarınızın doğru olup olmadığını öğreneceğim ve bunu kanıtlamak için hemen Monte Cristo kontuna gidiyorum."

Ve Cavalcanti'yi hiç umursamazmış gibi davranarak Beauchamp'la birlikte dışarı çıktı.

Danglars onlara kapıya kadar eşlik etti ve sayın Morcerf kontuna şahsi bir kin beslemek için hiçbir gerekçesi olmadığını bir kez daha tekrarladı.

LXXXVII

Hakaret

Beauchamp dışarı çıktıklarında Morcerf'i durdurdu.

"Beni dinleyin," dedi, "size az önce Mösyö Danglars'ın evinde, açıklama istemeniz gereken kişinin Monte Cristo olduğunu söylemiştim, öyle değil mi?"

"Evet, zaten ona gidiyoruz."

"Bir dakika Morcerf, Kont'a gitmeden önce biraz düşünün!"

"Neyi düşünmemi bekliyorsunuz ki?"

"Durumun ciddiyetini."

"Bunda Mösyö Danglars'a gitmekten daha ciddi bir durum mu var?"

"Evet. Mösyö Danglars para babası, bildiğiniz gibi sermayesini kolayca düello etmeyecek kadar önemser bunlar. Diğeri ise tam tersine, en azından görünüşü itibarıyla soylu bir beyefendi ama bu soylu beyefendi maskesi altında bir kiralık katil olabileceğinden endişelenmiyor musunuz?"

"Endişelendiğim tek şey, dövüşmeyi kabul etmeyen bir adamla karşılaşmak."

"Ah! İçiniz rahat olsun," dedi Beauchamp, "o adam dövüşecek. Hatta bir şeyden, çok iyi dövüşmesinden endişeleniyorum, dikkatli olun!"

"Dostum," dedi Morcerf zarif bir gülümsemeyle, "benim de istediğim bu; yaşayacağım en mutlu olay babam için öldürülmek: Hepimizin onurunu bu kurtaracak.

"Anneniz bunu duyduğunda ölecek!"

"Zavallı annem!" dedi elini gözlerine götüren Albert. "Bunu çok iyi biliyorum, ama utançtan ölmesi yerine bu darbeyle ölmesini yeğlerim."

"Kararınızı verdiniz mi Albert?"

"Evet."

"Tamam o zaman! Ama onu konağında bulabilecek miyiz?"

"Kuşkusuz benden birkaç saat sonra geri dönmüştür."

Arabaya binip Champs-Elysées Caddesi 30 numaraya gittiler.

Beauchamp tek başına inmek istedi ama Albert düelloya sebep olan olayın normal olmadığını, bu yüzden kendisinin de normal kurallara bağlı kalmayacağını söyledi.

Genç adam tüm bu olup bitenleri kutsal bir davaymış gibi gördüğünden, Beauchamp onun isteklerini kabul etmek

zorunda kaldı ve Morcerf'in söylediğini yaparak onu izlemekle yetindi.

Albert, kapıcı kulübesinden merdivenlere kadar olan mesafeyi bir hamlede katetti. Onu Baptistin karşıldı.

Kont gerçekten de geri dönmüştü ama o sırada banyo yapıyordu ve kim olursa olsun içeri alınmaması talimatını vermişti.

"Peki ya banyodan sonra?" diye sordu Morcerf.

"Mösyö akşam yemeğini yiyecek."

"Peki akşam yemeğinden sonra?"

"Mösyö bir saat istirahat edecek."

"Daha sonra?"

"Daha sonra Opera'ya gidecek."

"Bundan emin misiniz?" diye sordu Albert.

"Kesinlikle, Mösyö saat tam sekizde atların hazır olmasını istedi."

"Çok güzel," diye karşılık verdi Albert, "işte bilmek istediğim buydu."

Ardından Beauchamp'a dönerek, "Beauchamp, yapacak bir işiniz varsa hemen yapın; bu akşam bir randevunuz varsa yarına erteleyin. Opera'ya gitmek için size güvendiğimi biliyorsunuz. Mümkünse Château-Renaud'yu bana gönderin."

Albert'in izin vermesinin ardından onu sekize çeyrek kala almaya geleceğini söyleyerek uzaklaştı.

Evine dönen Albert, Franz'a, Debray'ye ve Morrel'e kendilerini akşam Opera'da görmek istediği haberini gönderdi.

Ardından, dünkü olaylardan sonra kimseye kapısını açmayan ve odasına kapanan annesini ziyarete gitti. Onu, bu genel aşağılanmanın kederiyle yıkılmış bir halde yatağında buldu.

Albert'i görmek Mercedes üzerinde beklenen etkiyi yarattı; oğlunun elini sıktı ve hıçkırıklara boğuldu. Yine de, döktüğü gözyaşları sakinleşmesine yardımcı olmuştu.

Albert annesinin yanında bir an sessizce ayakta bekledi. Solgun yüzünden ve çatılmış kaşlarından aldığı intikam kararının yavaş yavaş yumuşadığı anlaşılıyordu.

"Anneciğim, Mösyö de Morcerf'in herhangi bir düşmanının olup olmadığını biliyor musunuz?" diye sordu.

Genç adamın "babam" demediğini fark eden Mercedes ürperdi.

"Dostum, Kont'un konumundaki kişilerin hiç farkına varmadıkları birçok düşmanı vardır. Zaten, bilinen düşmanlar, sizin de bildiğiniz gibi en tehlikeli düşmanlar değildir."

"Evet, bunu biliyorum, bu yüzden sizin ferasetinize güveniyorum. Anneciğim, siz gözünden hiçbir şey kaçmayan üstün bir kadınsınız!"

"Bunu neden söylüyorsunuz?"

"Çünkü, örneğin düzenlediğimiz balo akşamında Monte Cristo'nun bizim evde hiçbir şey yiyip içmediğini fark ettiniz."

Mercedes ateşi çıktığından alev alev yanan kolunun üzerinde titreyerek doğruldu.

"Mösyö de Monte Cristo!" diye haykırdı. "Bunun bana sorduğunuz soruyla ne ilgisi var?"

"Anneciğim, sizin de bildiğiniz gibi Mösyö de Monte Cristo biraz Doğulu sayılır ve Doğulular, intikamlarının şiddetinin dozunu düşürmemek için düşmanlarının evinde hiçbir şey yiyip içmezler."

"Mösyö de Monte Cristo'nun bizim düşmanımız olduğunu mu söylüyorsunuz Albert?" diye karşılık verdi yüzü üzerinde yattığı çarşaftan daha beyaz kesilen Mercedes. "Mösyö de Monte Cristo bize sadece çok kibarca yaklaştı. Monte Cristo sizin hayatınızı kurtardı, onu bizimle siz tanıştırdınız. Ah! Oğlum, sizden rica ediyorum, böyle bir düşünceyi zihninizden uzaklaştırın ve size bir tavsiyede bulunacağım, daha doğrusu sizden bir şey rica edeceğim, onunla iyi geçinin."

"Anneciğim," diye yanıtladı genç adam kasvetli bir bakışla, "benim bu adamla iyi geçinmem için gerekçeleriniz var."

"Benim mi?" diye haykırdı, yüzü solduğu hızla kızaran ve ardından neredeyse hemen, eskisinden daha çok solan Mercedes.

"Evet, kuşkusuz ve bu gerekçe yüzünden bu adam bize kötülük yapamaz, öyle değil mi?"

Titreyen Mercedes oğluna sorgulayıcı bir bakış yöneltti.

"Benimle garip bir şekilde konuşuyorsunuz," dedi Albert'e, "ve sanırım garip önyargılarınız var. Kont size ne yaptı ki? Üç gün önce onunla birlikte Normandiya'daydınız; üç gün önce ikimiz de onu en iyi dostumuz olarak görüyorduk."

Albert'in dudaklarında alaycı bir gülümseme belirdi. Bu gülüşü fark eden Mercedes, hem bir annenin hem de bir kadının içgüdüsüyle her şeyi tahmin etti ama temkinli ve güçlü davranarak sarsıntısını ve titremesini gizledi.

Mercedes, Albert'in yarıda kestiği sohbeti hemen yeniden başlattı.

"Bana nasıl olduğumu sormaya gelmiştiniz," dedi, "size açıkça söyleyeyim, kendimi hiç iyi hissetmiyorum. Burada kalmanız gerekecek Albert, yanımda olacaksınız, yalnız kalmamaya ihtiyacım var."

"Anneciğim," dedi genç adam, "acil ve önemli bir mesele sizden bütün gece ayrı kalmamı gerektirmese, emrinizde olduğumu büyük bir mutlulukla söyleyecektim."

"Ah! Çok güzel," diye yanıtladı iç çeken Mercedes, "tamam Albert, bir evladı merhametinden dolayı kölem kılmak istemem."

Bu sözleri hiç duymamış gibi yapan Albert annesini selamlayıp dışarı çıktı. Genç adam daha kapıyı kapar kapamaz, güvendiği bir hizmetçisini çağıran Mercédeès, ona bu akşam Albert'i gideceği her yerde izlemesi ve kendisini hemen haberdar etmesi talimatını verdi.

Ardından odacı kadının zilini çaldı ve ne kadar bitkin olursa olsun her duruma karşı hazırlıklı olmak için giyindi.

Uşağa verilen görevin yerine getirilmesi hiç de zor değildi. Evine dönen Albert ciddi bir özenle giyindi. Sekize on kala Beauchamp geldi: Château-Renaud'yu görmüş, ondan perde kalkmadan önce orkestranın arkasındaki yerinde olma sözünü almıştı.

İkisi birlikte Albert'in kupa arabasına bindiler, nereye gideceğini saklamaya hiç gerek görmeyen genç adam yüksek sesle, "Opera'ya!" dedi.

Sabırsızlığının etkisiyle perde kalkmadan önce operaya girdi. Château-Renaud yerine oturmuştu: Beauchamp tarafından her şeyden haberdar edildiği için Albert'in ona hiçbir açıklamada bulunması gerekmiyordu. Babasının intikamını almaya çalışan bu oğulun kararı öylesine doğaldı ki, Château-Renaud onu düşüncesinden vazgeçirmek için hiç uğraşmadı ve ona yanında olduğunu söylemekle yetindi.

Debray henüz gelmemişti ama Albert onun operadaki temsilleri nadiren kaçırdığını biliyordu. Perde kalkana kadar gezindi. Koridorlarda ya da merdivende Monte Cristo ile karşılaşmayı umuyordu. Zil sesinin çalması üzerine, orkestranın arkasına, Château-Renaud ile Beauchamp'ın arasındaki koltuğuna oturdu.

Ama gözlerini, birinci perde boyunca âdeta ısrarla kapalı kalmak ister gibi görünen, sütunlar arasındaki o locadan ayırmıyordu.

Nihayet, ikinci perdenin başında, Albert'in saatine yüzüncü kez baktığı sırada locanın kapısı açıldı ve siyah bir ceket giymiş Monte Cristo içeri girdi, salona bakmak için dirseğini locanın kenarına dayadı; Morrel ardından geliyor ve kız kardeşinin ve enişte sinin nerede olduğunu görmeye çalışıyordu. Onları ikinci sıradaki bir locada fark ettiğinde eliyle selam verdi.

Tüm salonu gözden geçiren Kont, solgun bir başı ve bakışlarını ısrarla üzerine çekmek istercesine parlayan gözleri fark etti; onun Albert olduğunu anlasa da, allak bullak olmuş bu yüzdeki ifade, kuşkusuz onu hiç fark etmemiş gibi davranmaya yöneltti. Bunun üzerine, düşüncesini belli eden hiçbir şey yapmadan dürbününü kılıfından çıkardı ve başka bir yöne bakmaya başladı.

Ama Kont, Albert'e baktığını fark ettirmeden gözünü ondan hiç ayırmıyordu ve ikinci perdenin sonunda perde

kapandığında, şaşmaz ve kendinden emin bakışları, orkestranın arkasındaki koltuğundan kalkan ve iki arkadaşıyla birlikte dışarı çıkan genç adamı izledi. Ardından, aynı baş kendi locasının karşısındaki locanın pencerelerinde yeniden belirdi. Kont fırtınanın yaklaştığını hissediyordu ve locasının kilidinin döndüğünü duyduğu sırada Morrel'le güleç bir yüzle sohbet etse de, her şeye hazırlıklıydı ve neyle karşılaşacağını biliyordu.

Kapı açıldı.

Monte Cristo ancak o zaman arkasına döndü ve yüzü solmuş bir halde titreyen Albert'i fark etti, arkasında Beauchamp ve Château-Renaud vardı.

"Şuraya bakın!" diye haykırdı, selamını başkalarının sıradan nezaketlerinden ayıran iyi niyetli bir kibarlıkla. "İşte süvarim hedefine ulaşmış! İyi akşamlar Mösyö de Morcerf."

Ve kendine garip bir şekilde hâkim olan bu adamın yüzünden tam bir içtenlik yansıyordu.

Bunun üzerine, Morrel Vikont'un yolladığı ve kendisinden sadece bu akşam Opera'da olmasını rica eden pusulayı hatırladı ve korkunç bir şeylerin yaşanacağını anladı.

"Buraya ikiyüzlü kibarca davranışlar ve sahte dostluklar sergilemeye gelmedik," dedi genç adam, "Sayın Kont, sizden bir açıklama istiyoruz."

Genç adamın titreyen sesi, sıktığı dişlerinin arasından güçlükle çıkmıştı.

"Opera'da bir açıklama mı?" dedi Kont, kendisinden son derece emin bir adamın o çifte kişiliğini belli eden çok sakin bir ses tonu ve delici bir bakışla. "Parislilerin alışkanlıklarını pek bilmesem de, buranın açıklama istemenin yeri olduğunu sanmıyorum Mösyö."

"Yine de, gizlenen, banyoda, sofrada ya da yatakta oldukları bahanesiyle kendilerine ulaşılamayan insanlar söz konusu olduğunda, ilk rastlanılan yerde onlarla konuşmak gerekir."

"Bana ulaşmak zor değildir," dedi Monte Cristo, "çünkü hafızam beni yanıltmıyorsa daha dün benim evimdeydiniz."

"Dün Mösyö," dedi kafası biraz karışan genç adam, "kim olduğunuzu bilmediğim için sizin evinizdeydim."

Ve Albert bu sözleri söylerken sesini yan localarda oturanların ve koridordan geçenlerin duyacağı şekilde yükseltmişti. Böylece, yan locadakiler bakışlarını onlara çevirdiler ve koridordan geçenler Beauchamp ve Château-Renaud'nun arkasında beklemeye başladılar.

"Siz nereden geliyorsunuz Mösyö?" dedi hiçbir heyecan belirtisi göstermeden. "Sağduyunuzu kaybetmiş gibi görünüyorsunuz."

"Mösyö, sizin kalleşliklerinizi anlamam ve sizden intikam almak istediğimi anlamanızı sağlamam için her zaman makûl davranacağım," dedi öfkelenen Albert.

"Mösyö sizi hiç anlamıyorum," diye karşılık verdi Monte Cristo, "sizi anlamış olsam bile bu kadar yüksek sesle konuşmayacaksınız. Burası benim locam Mösyö ve burada herkese karşı sesini yükseltme hakkı sadece bana ait. Dışarı çıkın Mösyö!"

Ve Monte Cristo hayranlık duyulacak bir talimat verircesine kapıyı işaret etti.

"Ah! Sizi locanızdan çıkartmayı iyi bilirim!" diye karşılık verdi Albert, Kont'un gözünü ayırmadığı titreyen ellerindeki eldiveni buruşturarak.

"Tamam, tamam!" dedi Monte Cristo soğukkanlı bir ifadeyle. "Benimle düello etmek istediğinizi anlıyorum Mösyö ama size vereceğim tavsiyeyi aklınızdan çıkarmayın: Tahrik edici bir şekilde yaygara koparmak hiç de hoş bir davranış değildir. Gürültü çıkarmak herkes için kabul edilebilir bir şey değildir Mösyö de Morcerf!"

Bu ismin duyulması üzerine, bu sahnenin tanıkları arasından şaşkınlık dolu mırıltılar yükseldi. Dünden beri Morcerf ismi herkesin ağzındaydı.

Albert bu vurguyu herkesten daha iyi anladı ve eldivenini Kont'un yüzüne fırlatmak için bir hamle yaptı, ama Morrel bileğini kavrarken, olayın bir tahrikin sınırlarını aşmasından endişelenen Beauchamp ve Château-Renaud onu arkadan tuttular.

Ama Monte Cristo ayağa kalkmadan sandalyesini öne doğru eğdi, sadece elini uzattı ve genç adamın büzüşmüş elleri arasındaki nemli ve ezik büzük olmuş eldiveni kavradı.

"Mösyö," dedi ürkütücü bir ses tonuyla, "eldiveni fırlatılmış sayıyorum ve onu size bir mermiye sarılmış halde geri göndereceğim. Şimdi locamdan çıkın, yoksa uşaklarımı çağırtıp sizi kapı dışı ettiririm."

Kendini kaybeden, ürken, beynine kan hücum eden Albert geriye doğru iki adım attı.

Morrel de bunu fırsat bilerek kapıyı kapattı.

Monte Cristo sanki olağanüstü bir olay yaşanmamış gibi dürbününü alıp gösteriyi izlemeye başladı.

Bu adamın yüreği tunçtan ve yüzü heykelden yapılmıştı. Morrel kulağına eğildi.

"Ona ne yaptınız?" diye sordu.

"Ben mi? Kişisel açıdan hiçbir şey," dedi Monte Cristo.

"Yine de yaşanan bu garip olayın bir nedeni olmalı?"

"Morcerf kontunun başına gelenler bahtsız genç adamı öfkelendiriyor."

"Bunda sizin bir payınız var mı?"

"Meclis'i babasının ihaneti konusunda Hayde bilgilendirdi."

"Gerçekten de," dedi Morrel, "bunu duymuş, sizinle birlikte bu locada gördüğüm Yunan kölenin Ali Paşa'nın kızı olduğuna inanmak istememiştim."

"Yine de, bu gerçek."

"Ah! Tanrım!" dedi Morrel. "Şimdi her şeyi anlıyorum, bu olay önceden planlandı."

"Nasıl yani?"

"Evet, Albert bana bu akşam Opera'ya gelmem için bir pusula gönderdi; amacı benim, size edeceği hakarete tanık olmamdı."

"Muhtemelen," dedi Monte Cristo sarsılmaz sükûnetiyle.

"Ama ona ne yapacaksınız?"

"Kime?"

"Albert'e!"

"Albert'e ne yapacağımı mı soruyorsun?" diye yanıtladı Monte Cristo aynı ses tonuyla. "Burada olduğunuz ve şimdi elinizi sıktığım ne kadar gerçekse, onu yarın sabah ondan önce öldüreceğim de bir gerçek."

Morrel de, Monte Cristo'nun elini ellerinin arasına aldı ve ellerinin soğuk ve hissiz olduğunu fark edince ürperdi. "Ama Kont," dedi, "babası onu çok seviyor!"

"Bana böyle şeylerden söz etmeyin!" diye haykırdı Monte Cristo, öfkesini gösteren bir ilk tepkiyle, "ona yaptığının hesabını soracağım!"

Afallayan Morrel Monte Cristo'nun elini bıraktı.

"Kont! Kont!" dedi.

"Sevgili Maximilien," diye araya girdi Kont. "Duprez'nin şu mısrayı nasıl da hayranlık duyulacak bir şekilde söylediğini dinleyin: *Ah Mathilde, ruhumun tanrıçası!* Bakın, Duprez'nin bu kadar ünleneceğini Napoli'de ilk kez ben fark ettim ve onu ilk ben alkışladım. Bravo! Bravo!"

Yapılacak hiçbir şey olmadığını anlayan Morrel bekledi.

Albert'in çıkardığı olayın sonunda kalkan perde neredeyse hemen kapandı. Kapıya vuruldu.

"Girin," dedi sesi hiçbir heyecan belirtisini yansıtmayan Monte Cristo.

Beauchamp göründü.

"İyi akşamlar Mösyö Beauchamp," dedi Monte Cristo, sanki gazeteciyi o akşam ilk kez görüyordu, "oturun."

Beauchamp selam verip içeri girdikten sonra oturdu.

"Mösyö," dedi Monte Cristo'ya, "az önce sizin de gördüğünüz gibi Mösyö de Morcerf'in yanındaydım."

"Yani, akşam yemeğini birlikte yediniz," dedi Kont gülerek. "Mösyö Beauchamp, ondan daha kanaatkâr olmanız beni mutlu etti."

"Mösyö," dedi Beauchamp. "Albert'in öfkelenerek haksızlık ettiğini ben de kabul ediyorum ve sizden kendi adıma özür dilemeye geldim. Şimdi Sayın Kont, özürlerimi sunduktan sonra, bana Yanya'daki kişilerle ilişkileriniz konusunda bazı açıklamalarda bulunacak kadar nazik biri olduğunuzu size söylemeye geldim, ardından o genç Yunan kız hakkında bir şeyler soracağım."

Monte Cristo'nun dudaklarında ve gözlerinde sessizliği dayatan hafif bir tepki belirdi.

"Şuraya bakın!" dedi Kont. "İşte tüm umutlarım mahvoldu."

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Beauchamp.

"Kuşkusuz bana olağanüstülük ünü kazandırmakta acele ettiniz. Ben size göre bir Lara, bir Manfred ya da Lord Rutwhen'dim; ardından beni olağanüstü görme eğiliminiz geçtiğinde, bu görüntümü değiştirip beni sıradan bir adam gibi göstermek istiyorsunuz. Benden silik, sıradan bir adamın yapacağı gibi açıklama yapmamı istiyorsunuz. Hadi Mösyö Beauchamp, beni güldürmeyin."

"Ama," diye karşılık verdi Beauchamp kibirle, "dürüstlüğün gerektirdiği durumlar vardır..."

"Mösyö Beauchamp," diye sözünü kesti Kont. "Sayın Monte Cristo kontuna sadece Monte Cristo kontu emir verir. Bu yüzden, lütfen bu konu hakkında tek bir söz etmeyin. Ben istediğimi yaparım ve bana inanın ki her zaman en iyisini yaparım."

"Mösyö," diye yanıtladı genç adam, "onurlu insanları böyle sözlerle geçiştiremezsiniz, onurun güvenceleri olmalıdır."

"Mösyö, ben canlı bir güvenceyim," dedi Monte Cristo gözlerinde tehditkâr şimşekler çakmasına rağmen kayıtsız bir ifadeyle. "İkimiz de damarlarımızdaki kanı dökmek

istiyoruz, işte karşılıklı güvence. Bu yanıtı Vikont'a iletin ve ona yarın sabah onda kanının rengini görmek istediğimi bildirin."

"Bu durumda bana sadece düellonun kurallarını belirlemek kalıyor," dedi Beauchamp.

"Bu hiç umurumda değil Mösyö," dedi Kont, "böylesine önemsiz bir şey için gösterimi berbat etmek gerekmezdi. Fransa'da kılıçla ya da tabancayla, sömürgelerde karabinayla, Arabistan'da hançerle düello edilir. Adamınıza, bana hakaret ettiği halde, sonuna kadar sıradışı olmak için silah seçme hakkını kendisine bıraktığımı söyleyin ve hiç tartışmadan, hiç karşı çıkmadan her koşulu kabul edeceğim; her koşulu, anlıyorsunuz değil mi? Hatta düelloyu her zaman ahmakça bir yöntem olan kura çekimine bile bırakacağım. Ama bu yöntem benim için diğerlerinden farklıdır, kazanacağımdan eminim."

"Kazanacağınızdan eminsiniz!" dedi Beauchamp Kont'a ürkmüş gözlerle bakarak.

"Elbette!" dedi hafifçe omuz silken Monte Cristo. "Aksi takdirde Mösyö de Morcerf'le dövüşmezdim. Onu öldüreceğim, böyle olması gerekiyor, böyle olacak. Sadece bu akşam bana silahı ve saati bildirin, gecikmeyi sevmem."

"Tabancayla, saat sekizde Vincennes Ormanı'nda," dedi karşısında kendini beğenmiş bir palavracı mı, yoksa doğaüstü bir varlık mı olduğuna karar veremediği için ne yapacağını şaşıran Beauchamp.

"Peki Mösyö," dedi Monte Cristo. "Şimdi her şey halledildiğine göre, sizden gösteriyi izlemem için izin vermenizi rica ediyorum, ayrıca dostunuz Albert'e bu akşam bir daha yanıma gelmemesini, tatsız kabalıklarıyla kendisini gülünç duruma düşüreceğini söyleyin. Evine dönüp uyusun."

Beauchamp afallamış bir halde dışarı çıktı.

"Şimdi," dedi Morrel'e dönen Monte Cristo, "size güvenebilirim, değil mi?"

"Kuşkusuz," dedi Morrel, "benden dilediğinizi isteyebilirsiniz, yine de..."

"Ne var?"

"Sayın Kont, gerçek nedeni bilmem benim için çok önemli..."

"Demek isteğimi reddediyorsunuz."

"Hayır."

"Gerçek neden mi Morrel?" dedi Kont. "O genç adam bu nedeni bilmeden körü körüne hareket ediyor. Gerçek nedeni sadece ben ve Tanrı bilir ama size onurum üzerine yemin ederim, Morrel, nedeni bilen Tanrı bizim yanımızda olacak."

"Bu, benim için yeterli," dedi Morrel. "İkinci tanığınız kim olacak?"

"Paris'te böyle onurlu bir davranışta bulunmasını istemek için sizden ve enişteniz Emmanuel'den başka kimseyi tanımıyorum Morrel. Emmanuel'in bana yardımcı olacağını düşünüyor musunuz?"

"Ona, kendime olduğu kadar güvenirim."

"Tamam! Bana gereken de bu. Yarın sabah yedide evimde olacaksınız, değil mi?"

"Evinizde olacağız."

"Şişşt! İşte perde kalkıyor, izleyelim. Bu operanın tek bir notasını kaçırmamak gibi bir alışkanlığım vardır; *Guillaume Tell*'in[32] bestesi harikadır!"

LXXXIX

Gece

Monte Cristo alışkanlığı olduğu üzere Duprez'nin ünlü *Suivez-moi!*'sını[33] dinledikten sonra ayağa kalktı ve locadan çıktı.

---

32 Gioacchino Rossini'nin, *Wilhelm Tell*'den esinlerek yazdığı Fransızca opera.

33 *Guilaume Tell*'den bir beste.

Kapıda ertesi sabah tam yedide enişteşiyle birlikte evine gelecekleri sözünü tekrarlayan Morrel Kont'tan ayrıldı. Monte Cristo her zamanki sakin ve güleç ifadesiyle kupasına bindi. Beş dakika sonra konağındaydı. Ali'ye şu sözleri söylerken yüzündeki ifadeye bakıp yanılmak için Kont'u tanımamış olmak gerekirdi:

"Ali, fildişi kabzalı tabancalarım!"

Ali kutuyu efendisine getirdi ve Kont bu silahları, hayatını bir parça demire ve kurşuna emanet edecek olan birinin doğal özeniyle inceledi. Bunlar Monte Cristo'nun, evindeki özel odalarda atış talimi yapmak için hazırlattığı özel silahlardı. Bir mermiyi göndermek için bir fişek yeterliydi ve Kont'un yan odada, atış terimleriyle söylendiği gibi, elinin pasını atmakla meşgul olduğuna şüphe yoktu. Silahı kutusundan çıkarıp eline aldıktan sonra hedef noktası olarak belirlediği sac bir levhaya nişan almak üzereyken çalışma odasının kapısı açıldı ve Baptistin içeri girdi.

Ama uşağı daha ağzını açıp bir şeyler söylemeden, Kont açık duran kapıdan yan odanın yarı aydınlığında, Baptistin'in ardından gelen peçeli bir kadını fark etmişti.

Kadın da Kont'un elindeki tabancayı, masanın üzerindeki iki kılıcı fark etmişti. Bunun üzerine odanın içine doğru atıldı.

Bakışlarıyla efendisini inceleyen Baptistin, Kont'un bir işareti üzerine dışarı çıktı ve kapıyı arkasından kapadı.

"Kimsiniz Madam?" diye sordu Kont yüzü peçeli kadına.

Meçhul kadın odada başka kimse bulunmadığından emin olmak için etrafına baktı, ardından diz çökmek istermiş gibi yere doğru eğildi ve ellerini kavuşturduktan sonra umutsuzluğunu belli eden bir ses tonuyla:

"Edmond," dedi, "oğlumu öldürmeyeceksiniz!"

Bir adım gerileyen Kont hafif bir çığlık attı ve elindeki silah yere düştü.

"Madam de Morcerf, kime hitap ediyorsunuz?" dedi.

"Size!" diye haykırdı peçesini kaldırırken. "Size, belki de unutamadığım tek kişi olan size. Edmond, sizin yanınıza gelen kişi Madam de Morcerf değil, Mercedes'tir."

"Mercedes öldü Madam," dedi Monte Cristo, "ve bu isimde birini tanımıyorum."

"Mercedes yaşıyor Mösyö ve Mercedes hatırlıyor çünkü sizi sadece ilk gördüğünde değil, sesinizin tonunu ilk duyduğunda tanıdı Edmond ve o günden beri sizi adım adım izliyor, gözlüyor, sizden ürküyor ve Mösyö de Morcerf'e darbeyi hangi elin indirdiğini araştırmaya ihtiyacı yok."

"Yani Fernand'a demek istiyorsunuz Madam," diye karşılık verdi Monte Cristo hüzünlü bir ironiyle, "madem isimleri hatırlıyoruz, hepsini birden hatırlayalım."

Monte Cristo bu Fernand ismini öylesine nefret dolu bir ifadeyle telaffuz etmişti ki, Mercedes tüm bedenini korkunun ürpertisinin sardığını hissetti.

"Gördüğünüz gibi Edmond, yanılmamışım!" diye haykırdı Mercedes. "Size oğlumu kurtarın demekte haklıymışım!"

"Peki size oğlunuza kızdığımı kim söyledi Madam?"

"Hiç kimse, Tanrım! Ama bir annenin kendine özgü sezgileri vardır. Her şeyi tahmin ettim; onu bu gece operaya kadar izledim ve bir locada gizlenerek her şeyi gördüm."

"Her şeyi gördüyseniz Madam, Fernand'ın oğlunun bana herkesin önünde hakaret ettiğini de görmüş olmalısınız," dedi Monte Cristo ürkütücü bir sükûnetle.

"Ah! Merhamet edin!"

"Dostlarımdan biri olan Mösyö Morrel kolunu tutmasa, eldivenini fırlatacağını da görmüş olmalısınız."

"Beni dinleyin, oğlum da sizin kim olduğunuzu tahmin etti, babasının başına gelen felaketlerden sizi sorumlu tutuyor."

"Madam," dedi Monte Cristo, "bazı şeyleri karıştırıyorsunuz; bunlar felaket değil, bir cezadır. Mösyö de Morcerf'e darbeyi indiren ben değilim, onu Tanrı cezalandırıyor."

"Peki ama siz neden Tanrı'nın yerine geçiyorsunuz?" diye haykırdı Mercedes. "Onun unuttuğu şeyi neden hatırlıyorsunuz? Yanya ve Paşası sizi ne ilgilendirir Edmond? Fernand Montego, Tepedelenli Ali'ye ihanet etmekle size karşı nasıl bir suç işledi?"

"Madam, tüm bunlar Fransız subay ve Vasiliki'nin kızı arasındaki bir mesele. Beni hiç ilgilendirmez, bunda haklısınız ve birinden intikam almak için yemin etmiş olsam da, bu yeminin ne Fransız subay ne de Morcerf kontu ile bir ilgisi vardır, doğrudan Katalan Mercedes'in kocası balıkçı Fernand'a yöneliktir."

"Ah! Mösyö," diye haykırdı Kontes, "kaderin bana işlettiği bir suç için ne korkunç bir intikam! Çünkü suçlu benim Edmond ve birinden intikam almak istiyorsanız o kişi yokluğunuza ve yalnızlığına yenik düşen benim."

"Ama," diye haykırdı Monte Cristo, "yokluğumun nedeni neydi? Siz neden yalnız kalmıştınız?"

"Çünkü sizi tutukladılar Edmond, çünkü hapisteydiniz."

"Peki neden tutuklandım? Neden hapse düştüm?"

"Bunu bilemiyorum," dedi Mercedes.

"Evet, en azından bunu bilmediğinizi umuyorum. O halde size ben anlatacağım. Tutuklandım ve hapse düştüm çünkü sizinle evleneceğim günün bir gün öncesinde Réserve'deki çardağın altında Danglars adlı bir adamın yazdığı bu mektup bizzat balıkçı Fernand tarafından postaya verildi."

Bu, Danglars'ın Kraliyet Savcısı'na yazdığı ve Monte Cristo'nun, Thomson ve French Şirketi'nin temsilcisi kimliğiyle Mösyö de Boville'den iki yüz bin frank karşılığında, Edmond Dantès'in dosyasından aldığı mektuptu.

Mercedes şu satırları ürkerek okudu:

Sayın Kraliyet Savcısı,

Tahtın ve kilisenin bir dostu tarafından, bu sabah Smyrna'dan dönen Pharaon gemisinin ikinci kaptanı Ed-

mond Dantès'in Napoli'ye ve Porto Ferrajo'ya uğradığı, Murat tarafından Zorba'ya bir paket iletmekle ve Zorba tarafından Paris Bonapartçılar komitesine bir mektup iletmekle görevlendirildiği konusunda uyarılıyor.

Yakalandığında suçunun kanıtı ele geçirilecektir çünkü bu mektup ya üzerinde ya babasının evinde ya da Pharaon'daki kamarasında bulunacaktır.

"Aman Tanrım!" dedi elini terden ıslanmış alnına götüren Mercedes. "Yani bu mektup..."

"Onu iki yüz bin franga satın aldım Madam," dedi Monte Cristo, "ama şu an beni sizin gözünüzde temize çıkardığı için ucuz bile sayılabilir."

"Peki bu mektubun ardından neler yaşandı?"

"Bunu biliyorsunuz Madam, tutuklandım, ama bu tutukluluğun ne kadar sürdüğünü bilmiyorsunuz. Sizden çeyrek fersah uzaktaki If Şatosu'nun bir zindanında on dört yıl kaldığımı bilmiyorsunuz, o on dört yılın her anında ilk günde ettiğim intikam yeminini tekrarladığımı bilmiyorsunuz, ayrıca ben de sizin beni ihbar eden Fernand'la evlendiğinizi ve babamın öldüğünü, hem de açlıktan öldüğünü bilmiyordum!"

"Ulu Tanrım!" diye haykırdı sendeleyen Mercedes.

"Böylece on dört yıl sonra hapisten çıktığımda, yaşayan Mercedes ve ölen babam üzerine Fernand'dan intikam almaya ant içtim... ve intikamımı alıyorum."

"Peki bahtsız Fernand'ın bunu yaptığına emin misiniz?"

"Size yemin ederim Madam ve bunu size anlattığım gibi yaptı; zaten bu iş, Fransızlığı benimseyip İngilizlerle işbirliği yapmasından İspanyol doğumlu olup İspanyollara karşı savaşmasından, Ali'nin paralı askeri olup ona ihanet edip öldürmesinden çok daha iğrenç değil. Böyle olayların yanında okuduğunuz mektubun ne önemi var? Bu adamla evlenen bir kadının bağışlaması gereken ama o kadınla evlenmesi gereken âşığın bağışlayamayacağı zarif bir aldatmacadan

ibaret olduğunu itiraf ederim. Fransızlar hainin intikamını alamadı, İspanyollar haini kurşuna dizemedi, mezarında yatan Ali haini cezalandıramadı ama ihanete uğramış, mahvedilmiş, aynı şekilde bir mezara atılmış olan ben, o mezardan Tanrı'nın merhameti sayesinde çıktım, Tanrı'ya intikam borcum var; beni bunun için gönderdi ve işte buradayım."

Zavallı kadının başı yine ellerinin arasına düştü, bacakları tutmadı, dizlerinin üzerine çöktü.

"Bağışlayın Edmond," dedi, "sizi hâlâ seven benim için bağışlayın!"

Evli kadının itibarı âşık kadının ve annenin coşkusunu dizginledi. Alnı neredeyse halıya değecekti. Kont bir hamleyle onu ayağa kaldırdı. Ardından bir koltuğa oturdu, gözyaşları arasından, Monte Cristo'nun, kederin ve kinin hâlâ tehdit edici bir ifadeyle kapladığı erkeksi yüzüne baktı.

"Demek bu lanetli aileyi yok etmeyeyim," diye mırıldandı Kont, "demek verdiği cezayı infaz etmekle görevlendirmek için beni hayata döndüren Tanrı'ya itaat etmeyeyim, öyle mi? Bu imkânsız Madam, imkânsız!"

"Edmond," dedi oğlunun bağışlanması için her yolu deneyen zavallı anne, "Tanrım! Ben size Edmond diye hitap ederken siz bana neden Mercedes demiyorsunuz?"

"Mercedes," diye tekrarladı Monte Cristo, "Mercedes! Tamam o zaman! Evet, haklısınız, bu ismi telaffuz etmek hâlâ hoşuma gidiyor ve işte uzun süredir ilk defa dudaklarımın arasından net bir şekilde çıkarak yankılanıyor. Ah! Mercedes, isminizi melankolik iç çekişlerle, kederli inlemelerle, umutsuz hırıltılarla telaffuz ettim, isminizi, soğuktan donarken, zindanımda samanın üzerine çömelirken, sıcaktan kavrulurken, hücremin döşemeleri üzerinde yuvarlanırken telaffuz ettim. Mercedes, intikamımı almam gerek çünkü on yıl boyunca acı çektim, on dört yıl boyunca ağladım, lanet okudum; şimdi size şunu söyleyeyim Mercedes, intikamımı almam gerek!"

Ve Kont çok sevdiği bu kadının yakarışlarına boyun eğmekten endişelenerek, anılarını kininin yardımına çağırıyordu.

"İntikamınızı alın Edmond!" diye haykırdı zavallı anne. "Ama intikamınızı suçlulardan alın; Kont'tan intikam alın, benden intikam alın ama oğlumdan intikam almayın!"

"Kutsal Kitap'ta, *Babaların günahlarının gölgesi üçüncü ve dördüncü kuşak torunlarına kadar düşer*, diye yazar," dedi Monte Cristo. "Tanrı bu sözleri peygamberine ilettiyse, ben neden Tanrı'dan daha mükemmel olayım ki?"

"Çünkü Tanrı'nın zamanı ve sonsuzluğu var, bu iki mefhum insanlarda mevcut değildir."

Monte Cristo kükremeyi andırırcasına iç çekti ve ellerini güzel saçlarına daldırdı.

"Edmond," diye devam etti Mercedes, kollarını Kont'a doğru uzatarak. "Edmond, sizi tanıdığım günden beri isminizi hayranlıkla andım, hatıranıza saygı gösterdim. Edmond, dostum, beni yüreğimin aynasından hiç durmadan yansıyan o asil ve temiz görünüme gölge düşürmeye zorlamayın. Edmond, yaşadığınızı umduğum süre boyunca ve ne yazık ki öldüğünüze inandığım günden beri sizin için Tanrı'ya ettiğim tüm duaları bir bilseydiniz! Cesedinizin kasvetli bir kulenin dibine gömüldüğünü, bedeninizin zindancıların ölü mahkûmları attıkları o uçurumlardan birinde olduğunu sanıyor ve ağlıyordum! Edmond, ben sizin için ağlamaktan ve dua etmekten başka ne yapabilirdim? Beni dinleyin, on yıl boyunca her gece aynı rüyayı gördüm. Sizin kaçmayı düşündüğünüzü, ölen başka bir mahkûmun kefenine girdiğinizi, If Şatosu'ndan canlı bir ceset olarak aşağı atıldığınızı ve cellatlarınıza dönüşen mezar kazıcılarınızın, kayalıkların üzerinde parçalanırken attığınız çığlık sayesinde başkasının kefenine girdiğinizi anladıklarını duymuştum. Edmond, size, kendisini bağışlamanız için yalvardığım oğlumun başı üzerine yemin ederim ki, on yıl boyunca her gece, bir kayalığın üzerindeki iki adamın elleriyle şekilsiz ve meçhul bir şeyi salladıklarını gör-

düm; on yıl boyunca, beni titreyerek ve buz kesmiş bir halde uyandıran o korkunç çığlığı duydum. Ve ben de, Edmond! Ah! İnanın ki, suçlu olmama rağmen ben de çok acı çektim."

"Siz yanında değilken babanızın öldüğünü hissettiniz mi hiç?" diye haykırdı Monte Cristo ellerini saçlarına daldırarak. "Bir uçurumun dibindeyken, sevdiğiniz kadının elini rakibinize uzattığını gördünüz mü?"

"Hayır," diye araya girdi Mercedes, "ama sevdiğim kişinin oğlumun katili olmaya hazırlandığını gördüm!"

Mercedes bu sözleri öylesine derin bir kederle, öylesine umutsuz tonda söylemişti ki, bu sözler ve bu ton karşısında, Kont'un boğazını bir hıçkırık deldi.

Aslan uysallaşmış, intikamcı yenilmişti.

"Benden ne istiyorsunuz?" dedi. "Oğlunuzun yaşamasını mı? Tamam o zaman, yaşayacak!"

Mercedes'in attığı çığlık karşısında Monte Cristo'nun gözlerinde beliren iki damla yaş hemen gözden kayboldu çünkü Tanrı hiç kuşkusuz kendi gözünde Gucerat ve Ofir'in en zarif incilerinden daha değerli olan o yaşları almak için bir melek göndermişti.

"Ah!" diye haykırdı Kont'un elini kavrayan ve dudaklarına götüren Mercedes. "Teşekkürler, teşekkürler, Edmond! İşte senin her zaman sevdiğim, her zaman düşlediğim halin bu. Artık bunu söyleyebilirim."

"Ne iyi," diye yanıtladı Monte Cristo, "zavallı Edmond'un sizin tarafınızdan sevilecek kadar uzun zamanı kalmadı. Ölü mezarına girecek, hayalet karanlığa dönecek."

"Edmond, ne demek istiyorsunuz?"

"Mercedes, siz emrettiğiniz için ölmem gerekeceğini söylüyorum."

"Ölmek mi? Bundan söz eden kim? Ölmekten kim bahsetti? Aklınıza bu ölüm düşünceleri nereden geliyor?"

"Tüm salonun önünde, sizin ve oğlunuzun dostlarının yanında hakarete uğradıktan, kendisini bağışlamamı bir za-

fer olarak kabul edecek olan bir çocuk tarafından kışkırtıldıktan sonra, bir an bile yaşamayı arzu edebileceğimi düşünebiliyor musunuz? Mercedes, sizden sonra en çok kendimi, yani saygınlığımı, yani beni diğerleri karşısında üstüm kılan o gücü sevdim; bu güç benim hayatımdı. Birkaç sözle onu yok ettiniz. Ben öleceğim."

"Ama onu bağışladığınıza göre, bu düello gerçekleşmeyecek Edmond."

"Gerçekleşecek Madam," dedi Monte Cristo heybetli bir ifadeyle, "sadece, oğlunuzun kanını içmesi gereken toprağa benim kanım akacak."

Mercedes bir çığlık attı ve Monte Cristo'ya doğru atıldı ama aniden durdu.

"Edmond," dedi, "yukarıda bir Tanrı var. Siz yaşadığınız için, sizi yeniden gördüğüm için ona tüm yüreğimle güveniyorum. Onun desteğini beklerken, sizin sözünüze güveniyorum. Oğlumun yaşayacağını söylediniz, öyle değil mi?"

"Evet Madam, yaşayacak," dedi, Mercedes'in, kendisi için yapacağı kahramanca fedakârlık karşısında başka hiçbir tepki vermediğini, hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermediğini görerek afallayan Kont.

"Edmond," dedi Kont'a yaşlı gözlerle bakarken, "kendi adınıza ne soylu bir davranışta bulunuyorsunuz, size umutlarının gerçekleşeceğine hiç inanmadan derdini açan zavallı bir kadına merhamet etmeniz ne yücelik! Ne yazık! Yılların geçmesinden çok, kederden yaşlandım ve artık Edmond'uma bir zamanlar saatler boyunca hayranlıkla seyrettiği o Mercedes'i hatırlatacak bir gülümseme, bir bakış sunamam. Ah! Bana inanın Edmond, ben de acı çektim, size söyledim bunu, bunu tekrarlıyorum, hayatını tek bir sevinç duymadan, tek bir umut beslemeden geçirmek nasıl iç karartıcıdır bir bilseniz ama bu davranışınız dünyada her şeyin bitmediğini kanıtlıyor. Hayır! Her şey bitmedi, yüreğimden geri kalanlarla bunu hissediyorum. Ah! Tekrarlıyorum Ed-

mond, sizin yaptığınız gibi bağışlamak ne güzel, ne yüce, ne soylu bir davranış!"

"Bunları söylüyorsunuz Mercedes, ama yaptığım bu fedakârlığın büyüklüğünü bilseydiniz ne diyecektiniz? Yüce Tanrı'nın dünyayı yarattıktan, kaosu geliştirdikten sonra, bir meleği, günün birinde kendi ölümsüz gözlerinden yaşlar akıtacak suçlarımızdan kurtarmak için yaratılış sürecini yarıda keseceğini, her şeyi hazırladıktan, olgunlaştırdıktan, onca emek harcadıktan sonra, güneşi söndüreceğini ve dünyayı bir tekmeyle sonsuz karanlığa gömeceğini düşünün, o zaman bu konuda bir fikir edinebilirsiniz ya da hayır, hayır, şu anda hayatımı kaybederek neyi kaybedeceğimi asla tasavvur edemezsiniz."

Mercedes Kont'a hem şaşkınlığını hem hayranlığını hem de minnetini gösteren bir ifadeyle baktı.

Monte Cristo düşüncelerinin ağırlığına katlanamıyormuş gibi görünen alnını yanan ellerine yasladı.

"Edmond," dedi Mercedes, "size söyleyeceğim tek bir şey var."

Kont hüzünle gülümsedi.

"Edmond," diye ekledi, "yüzüm solmuş, gözlerimin feri sönmüş, güzelliğim kaybolmuş ve nihayet yüz hatları bakımından bizzat Mercedes kendisine benzemez olmuşsa da, hâlâ aynı yüreği taşıdığımı göreceksiniz! Elveda Edmond. Artık Tanrı'dan dileyecek bir şeyim yok... Sizin eskisi gibi asil ve yüce olduğunuzu bir kez daha gördüm. Elveda Edmond... Elveda ve teşekkürler!"

Ama Kont yanıt vermedi.

Mercèdès odanın kapısını açtı ve Kont kaybolmuş intikamıyla gömüldüğü kederli ve derin bir düşten uyanmadan gözden kayboldu.

Madam de Morcerf'i götüren araba Champs-Elysées kaldırımlarını aşarken, Kont Invalides'in biri çalan saatinin sesiyle başını kaldırdı.

"İntikam almaya karar verdiğim gün yüreğimi söküp atmadığıma göre, aklımı kaçırmış olmalıyım," dedi.

LXC

Düello

Mercedes çıktıktan sonra Monte Cristo'nun evinde her şey karanlığa gömüldü. Etrafındaki ve içindeki düşünce akışı durdu; güçlü zihni aşırı yorulmuş bir beden gibi uykuya daldı.

"Nasıl olur!" diyordu içinden, lamba ve mumlar hüzünle aydınlık yayarken ve hizmetkârlar bekleme salonunda sabırsızlıkla bekleşirken. "Nasıl olur? Ağır ağır hazırlanmış, onca emek ve endişeyle inşa edilmiş bina tek bir sözcükle, tek bir esintiyle yerle bir oluyor! Nasıl olur! Kendini bir şey sanan, kendisiyle gurur duyan, If Şatosu'nda hiç değer vermediğim ve ardından yüce kıldığım ben, yarın bir avuç toza dönüşeceğim! Ne yazık! Bedenin ölümüne hiç üzülmüyorum: Bedensel yaşamın sona erişi, her şeyin uzayıp gittiği, her bahtsızın özlemini çektiği bir huzur haline geçiş değil midir? Faira hücremde belirdiğinde, kendimi aç bırakarak yürüdüğüm hüzünlü yolda uzun süre keyfine vardığım o maddi sükûnet değil midir? Ölüm nedir? Sükûnete doğru bir adım, sessizliğe doğru bir adım daha... Hayır, beni üzen var oluşum değil, uzun bir süreçte geliştirdiğim, onca emek harcadığım projelerimin yok olup gitmesi. Demek projelerimden yana olduğunu sandığım Tanrı tam tersini düşünüyor, onların gerçekleşmesini istemiyormuş!

Kaldırdığım ve sonuna kadar taşıyacağımı sandığım bu yük, arzumun, irademin dileğiydi, ama gücüm buna yetmedi ve onu yolun yarısında bırakmam gerekecek. Ah! On dört yıllık umutsuzluğun ve on yıllık umudun âdeta tanrısallaştırdığı ben, yeniden kader mahkûmu olacağım.

Tanrım! Tüm bunların nedeni, öldüğünü sandığım ama çarpmaya başladığı için sadece uykuya daldığını anladığım yüreğim, bir kadının sesiyle göğsümün derinliklerinden gelen o yürek çarpıntısının kederine boyun eğmem!"

"Yine de," diye ekledi Mercedes'in kabul ettiği o korkunç yarınla ilgili tahminlerine gitgide yoğunlaşan Kont, "yine de soylu yürekli bu kadının, bencilce davranarak yaşam ve enerji dolu bedenimi ölüme terk etmesi imkânsız! Annelik sevgisini ya da daha doğrusu çılgınlığını bu noktaya vardırması imkânsız! Aşırıya kaçıldığında suça dönüşen erdemler vardır. Hayır, dokunaklı bir sahneyi, kılıçların arasına atılmayı tasarlamış olmalı, böyle bir davranış yüce olsa da, düello alanında gülünç kaçar."

Ve kibrin kızıllığı Kont'un yüzüne yayıldı.

"Gülünç," diye tekrarladı, "ve bu gülünçlük üzerime sıçrayacak... Ben, gülünç duruma düşeceğim! Hadi canım! Ölmeyi tercih ederim."

Ve Mercedes'e oğlunun yaşayacağı sözünü verdiği için yarın mecburen yaşayacağı kötü olasılıkları daha da abartarak, kendi kendine şunları söyleyecek hale geldi:

"Saçmalık, saçmalık, saçmalık! O genç adamın tabancasının önünde hareketsiz bir hedef gibi dikilmek, yüce gönüllülük bundan başka nasıl tanımlanabilir! Ölümümün bir intihar olduğuna asla inanmayacak ve yine de ardımda bırakacağım hatıramın onurunu... (Tanrım, bu kibir sayılmaz, öyle değil mi? Sadece bir gurur meselesi.) Evet, ardımda bırakacağım hatıramın onuru için, herkesin buna kendi özgür irademle razı olduğumu, onu vurmak için önceden kaldırdığım, başkalarını yerle bir eden bu güçlü kolun hareketsiz kalarak vurulmama neden olmasını benim tercih ettiğimi bilmesi gerek, bunu yapmam gerekiyor ve yapacağım."

Bir kalem aldı, çalışma masasının gizli bölmesinden bir kâğıt çıkardı ve Paris'e geldiğinde yazdığı vasiyetnamenin ta kendisi olan bu kâğıdın altına aklı en kıt olanların bile anlayabileceği bir ekleme yaptı.

"Tanrım!" dedi gözlerini yukarı çevirerek. "Bunu sizin onurunuz kadar kendi onurum için de yapıyorum. Ulu Tanrım, on yıldır sizin intikam elçiniz olduğumu sandım ve Morcerf, Danglars, Villefort ve bizzat Albert'in kendilerini düşmanlarından tesadüfün kurtardığını sanmamaları gerek. Tam tersine, onların cezalandırılmasına önceden karar vermiş olan kaderin emrinin sadece benim irademin gücü tarafından ertelendiğini, bu dünyada kurtuldukları cezanın kendilerini öbür dünyada beklediğini ve sonsuzluk sürecinde sadece biraz zaman kazandıklarını bilsinler."

Kederle uyanan birinin kötü düşleri içinde bu kasvetli belirsizliklerin ortasında sürüklenirken, doğmak üzere olan gün camları ve kaderin bu ilahî aklamayı kaleme aldığı soluk mavi kâğıdı aydınlattı.

Saat sabahın beşiydi.

Aniden kulağına hafif bir gürültü geldi. Monte Cristo boğuk bir iç çekiş duyar gibi oldu; başını çevirip etrafına baktı ve kimseyi göremedi. Ancak gürültü kuşkunun yerini kesinliğin alacağı bir netlikte tekrarlandı.

Bunun üzerine ayağa kalkan Kont, salonun kapısını yavaşça açtığında, kolları iki yana sarkmış, başı arkaya devrilmiş şekilde bir koltuğa oturan Hayde'yi gördü. Genç kız, çıkarken kendisini görmesi için bu koltuğu seçmiş ama gençlik karşısında çok güçlü olan uyku, uzun bir günün yorgunluğu da eklenince ağır basmıştı.

Açılan kapının gürültüsü Hayde'yi uyandıramadı.

Monte Cristo ona şefkat ve hüzün yüklü bir bakış yöneltti.

"O bir oğlu olduğunu unutmadı," dedi, "ama ben bir kızım olduğunu unuttum."

Ardından başını kederle iki yana sallayarak, "Zavallı Hayde!" dedi. "Beni görmek, benimle konuşmak istedi, bir şeyden korktu ya da bir şeyler tahmin etti... Ah! Ona veda etmeden gidemem, onu birine emanet etmeden ölemem."

Ve geri dönüp koltuğuna yavaşça oturdu, ilk satırların altına şunları ekledi:

Süvari yüzbaşı ve eski patronum olan Marsilyalı armatör Pierre Morrel'in oğlu Maximilien Morrel'e yirmi milyon frank miras bırakıyorum, bu paranın bir miktarı, zenginlik mutluluklarını bozmayacaksa kız kardeşi Julie ve enişte-si Emmanuel'e verilecektir. Bu yirmi milyon Monte Cristo Adası'ndaki mağaramda gömülüdür ve Bertuccio yerini bilmektedir.

Yüreğinde sevdiği biri yoksa, bir baba sevgisiyle yetiştirdiğim ve Yanyalı Ali Paşa'nın, bana kızım gibi şefkatle yaklaşan kızı Hayde ile evlenmesi, son talimatımdır demeyeceğim ama, son isteğimdir.

Bu vasiyet, Hayde'nin İngiltere, Avusturya ve Hollanda'daki topraklardan ve rantlardan, saraylarımın ve evlerimin mobilyalarından oluşan ve sözü geçen yirmi milyon ile hizmetkârlarıma vereceğim farklı oranlardaki ikramiyeler çıkarıldığında altmış milyona ulaşan servetimin vârisi olduğunu beyan eder.

Bu son satırı bitirmek üzereyken, arkasından atılan bir çığlık sesiyle elindeki kalemi düşürdü.

"Hayde," dedi, "yoksa okudunuz mu?"

Gerçekten de, genç kız gün ışığı gözlerine vurunca uyanmış, ayağa kalkmış ve halının yumuşattığı hafif ayak sesleri duyulmadan Kont'a yaklaşmıştı.

"Ah! Efendim," dedi, ellerini birleştirerek, "bu saatte bunları neden yazıyorsunuz? Neden tüm servetinizi bana bırakıyorsunuz? Demek beni terk ediyorsunuz."

"Sevgili meleğim, bir yolculuğa çıkacağım," dedi Monte Cristo derin bir hüznü ve şefkati yansıtan bir ifadeyle, "ve başıma bir felaket gelirse..."

Kont'un sözünü yarıda kesti.

"Ya sonra?..." diye sordu genç kız, Kont'u daha önce hiç tanık olmadığı için titreten otoriter bir ses tonuyla.

"Sonrası, başıma bir felaket gelirse kızımın mutlu olmasını istiyorum."

Hayde başını iki yana sallarken hüzünle gülümsedi.

"Efendim, öleceğinizi mi düşünüyorsunuz?"

"Çocuğum, bilgenin biri ölmeyi düşünmenin yararlı olduğunu söylemiş."

"Tamam o zaman, ölecekseniz, mirasınızı başkalarına bırakın çünkü siz ölürseniz... benim hiçbir şeye ihtiyacım olmayacak."

Ve kâğıdı alarak dört parçaya bölüp salonun ortasına fırlattı. Ardından, bir kölede az rastlanan bu kararlılığın gücünü tüketmesiyle parkenin üzerine yığıldı.

Yere eğilen Monte Cristo onu kollarına aldı ve solmuş bu güzel teni, o kapalı güzel gözleri, cansız ve terk edilmiş gibi görünen bu güzel bedeni gördüğünde, aklına ilk kez, ona belki de bir babanın kızını sevdiğinden daha farklı bir duyguyla bağlandığı geldi.

"Ne yazık!" diye mırıldandı derin bir yılgınlıkla. "Hâlâ mutlu olabilirdim!"

Ardından, hâlâ baygın haldeki Hayde'yi dairesine taşıyıp yardımcı kadınlara teslim etti ve çalışma odasına geri dönüp kapıyı kilitledikten sonra yırtılmış vasiyeti yeniden yazdı.

Yazısını bitirmek üzereyken, avluya giren bir arabanın gürültüsü duyuldu. Pencereye yaklaşan Monte Cristo, Maximilien ve Emmanuel'in arabadan indiklerini gördü.

"Güzel," dedi, "vakit geldi!"

Ve vasiyetnamesini üç kez mühürledi.

Biraz sonra salondan gelen ayak sesini duydu ve kapıyı kendi açtı. Morrel kapının eşiğinde bekliyordu.

Yaklaşık yirmi dakika önce gelmişti.

"Belki de çok erken geldim Sayın Kont," dedi, "ama size bir dakika bile uyumadığımı itiraf etmeliyim ve aynı şey kız

kardeşim ve eniştem için de geçerli. Kendimi toparlamak için sizin güven veren cesaretinizin gücüne ihtiyaç duydum."

Bu sevgi ifadesi karşısında kendini tutamayan Monte Cristo bu kez elini genç adama uzatmak yerine kollarını açtı.

"Morrel," dedi heyecanla, "sizin gibi biri tarafından sevildiğimi hissediyorum, benim için çok güzel bir gün. Günaydın Mösyö Emmanuel. Maximilien, demek benimle geliyorsunuz?"

"Elbette!" dedi genç yüzbaşı. "Yoksa kuşkunuz mu vardı?"

"Hayır, ya haksızsam..."

"Dinleyin, dün akşamki kışkırtma sahnesinde gözümü sizden ayırmadım, gece boyunca sizin verdiğiniz güveni düşündüm ve kendi kendime adaletin sizden yana olması gerektiğini, aksi takdirde kimsenin ona güvenmeyeceğini söyledim."

"Yine de, Morrel, Albert sizin dostunuz."

"Çok da yakın bir dostum değil Kont."

"Onu ilk kez benimle tanıştığınız gün mü gördünüz?"

"Evet, bu doğru, ama onu hatırlamam için bana onu hatırlatmanız gerekir."

"Teşekkürler Morrel."

Ardından zili bir kez çaldı.

"Bunu noterime götür," dedi hemen gelen Ali'ye. "Morrel, bu benim vasiyetnamem. Öldüğümde neler yazdığımı öğreneceksiniz."

"Nasıl!" diye haykırdı Morrel. "Öldüğünüzde mi?"

"Elbette, her şeyi hesaba katmak gerekmiyor mu sevgili dostum? Peki dün benden ayrıldıktan sonra ne yaptınız?"

"Tortoni'deydim, tahmin ettiğim gibi orada Beauchamp'ı ve Château-Renaud'yu buldum. İtiraf edeyim ki onları arıyordum."

"Ama neden, her şey kararlaştırılmadı mı?"

"Kont, ciddi ve kaçınılmaz bir durumla karşı karşıyayız."

"Bundan şüphe mi duyuyordunuz?"

"Hayır. Hakaret herkesin önünde edildi ve herkes şimdiden bunu konuşuyor."

"Yani?"

"Yani, silahları değiştirmeyi, tabancanın yerine kılıcın kullanılmasını umuyordum. Tabanca hedefini bulursa hiçbir şey yapılamaz."

"Peki bunu başarabildiniz mi?" diye sordu Monte Cristo algılanamaz bir umut ışığıyla.

"Hayır çünkü sizin kılıçta çok usta olduğunuzu biliyorlar."

"Bak sen, acaba beni kim ihbar etti?"

"Dövüştüğünüz kılıç üstatları."

"Yani bu işi beceremediniz?"

"Kesinkes reddettiler."

"Morrel," dedi Kont, "beni hiç tabanca kullanırken gördünüz mü?"

"Görmedim."

"Tamam o zaman, daha zamanımız var, bakın şimdi."

Mercedes geldiğinde elinde olan tabancaları alan Monte Cristo levhaya bir sinek ası yapıştırdı ve art arda dört mermiyle, sineğin dört yoncasını deldi.

Her yeni mermi Morrel'in benzini daha da solduruyordu.

Monte Cristo'nun ustalığını sergilediği dört mermiyi inceledi ve bunların iri saçmalardan daha büyük olmadıklarını gördü.

"Şuraya baksanıza, bu inanılmaz," dedi Emmanuel'e.

Ardından Monte Cristo'ya dönerek, "Kont," dedi, "Tanrı aşkına, Albert'i öldürmeyin! O bahtsız çocuğun bir annesi var!"

"Bu doğru," dedi Monte Cristo, "benim annem yok."

Bu sözler Morrel'i ürpertecek bir şekilde telaffuz edilmişti.

"Hakarete uğrayan sizsiniz Kont."

"Elbette ama bu ne anlama geliyor?"

"İlk siz ateş edeceksiniz."

"İlk ben mi ateş edeceğim?

"Ah! Bu hakkı dayattım ve elde ettim; bize bu ayrıcalığı tanımaları için onlara yeterince taviz verdik."

"Kaç adımdan ateş edilecek?"

"Yirmi."

Kontun dudaklarında ürkütücü bir gülümseme belirdi.

"Morrel," dedi, "az önce gördüklerinizi unutmayın."

"Zaten bu yüzden Albert'in kurtulması için sadece biraz heyecanlanmanıza güveniyorum."

"Ben mi heyecanlanacağım?"

"Ya da yüce gönüllüğünüze dostum; sizin tabanca kullanışınızdan emin olduğum için, size başkasına önersem gülünç kaçacak bir şey söylemek istiyorum."

"Söyleyin."

"Onun bir kolunu kırın, yaralayın ama öldürmeyin."

"Morrel, şu sözüme de iyice kulak verin," dedi Kont. "Mösyö de Morcerf'i gözetmek için teşvik edilmeye ihtiyacım yok, size baştan söyleyeyim ki, Mösyö de Morcerf iki dostuyla huzur içinde geri dönerken, ben..."

"Evet, siz?"

"Ah! Bu başka şey, beni kaldırıp götürecekler."

"Bu mümkün değil!" diye haykırdı kendini kaybeden Maximilien.

"Size söylediğim gibi, sevgili Morrel, Mösyö de Morcerf beni öldürecek."

Morrel, Kont'a hiçbir şey anlamamış gibi baktı.

"Kont, dün akşamdan beri size neler oldu?"

"Filippi Muharebesi'nden önce Brutus'e ne olduysa o oldu: Bir hayalet gördüm."

"Hayalet mi?"

"Ve bu hayalet, Morrel, bana yeterince yaşadığımı söyledi."

Maximilien ve Emmanuel birbirlerine bakarken, Monte Cristo saatini çıkardı.

"Gidelim," dedi, "saat yediyi beş geçiyor ve randevu saat tam sekizde."

Monte Cristo ve iki tanığı, atları koşulmuş bir halde hazır bekleyen arabaya bindiler.

Monte Cristo koridoru geçerken içeriyi dinlemek için bir kapının önünde durmuştu ve saygıyla birkaç adım önden giden Maximilien ve Emmanuel bir hıçkırığa bir iç çekişin karşılık verdiğini duyar gibi olmuşlardı.

Saat sekizde randevulaşılan yerdeydiler.

"İşte geldik," dedi başını pencereden çıkaran Morrel, "hem de ilk biz geldik."

"Mösyö beni bağışlasın," dedi efendisini tasvir edilemez bir korkuyla izleyen Baptistin, "ama sanırım şurada, ağaçların altında bir araba görüyorum."

"Gerçekten de," dedi Emmanuel, "gezinen iki genç görüyorum, bekliyorlar galiba."

Arabasından çevik bir hamleyle atlayan Monte Cristo, aşağı inmelerine yardım etmek için Emmanuel'e ve Maximilien'e elini uzattı.

Maximilien Kont'un elini ellerinin arasına aldı.

"Nihayet," dedi, "işte hayatı davasına, inancına bağlı bir adamın elini görmek çok sevindirici."

Monte Cristo, Morrel'i bir kenara değil ama enişteşinin bir iki adım arkasına çekti.

"Maximilien, sevdiğiniz biri var mı?" diye sordu.

Morrel, Kont'a şaşkınlıkla baktı.

"Sevgili dostum, sizden bir sırrınızı açmanızı istemiyorum, sadece basit bir soru soruyorum; tek istediğim evet ya da hayır diye cevap vermeniz."

"Genç bir kızı seviyorum Kont."

"Onu çok mu seviyorsunuz?"

"Hayatımı verecek kadar."

"Tamam," dedi Monte Cristo, "işte suya düşen bir hayal daha."

Ardından içini çekerek, "Zavallı Hayde!" diye mırıldandı.

"Gerçekten de Kont! Sizi yeterince tanımasaydım, sizin göründüğünüz kadar cesur olmadığınızı düşünebilirdim."

"Demek terk edeceğim birini düşünerek iç çektiğim için bunları söylüyorsunuz! Morrel, bir asker cesaretin ne olduğunu anlamakta bu kadar yetersiz kalabilir mi? Hayatımdan mı endişeliyim? Yirmi yılını yaşam ile ölüm arasında geçirmiş biri için yaşamanın ya da ölmenin ne anlamı olabilir? Zaten içiniz rahat olsun, eğer bu bir zayıflıksa bunu sadece sizin yanınızda gösteririm. Dünyanın kibarca ve onurluca, yani selam vererek ve kumar borçlarını ödeyerek çıkıldığı bir salon olduğunu bilirim."

"Hele şükür," dedi Morrel, "işte konuşmak diye buna denir. Bu arada, silahlarınızı getirdiniz mi?"

"Ben mi, neden getirecektim ki? Bu beylerin yanlarında silahları olduğunu umuyorum."

"Bunu onlara soracağım," dedi Morrel.

"Evet ama pazarlık yok, beni anlıyorsunuz, değil mi?"

"Tamam, rahat olun."

Morrel'in kendilerine yaklaştığını gören Beauchamp ve Château-Renaud ona doğru birkaç adım attı.

Üç genç birbirlerini içtenlikle olmasa da kibarca selamladılar.

"Bağışlayın beyler ama Mösyö de Morcerf'i göremiyorum!" dedi Morrel.

"Bu sabah bize randevu yerine tek başına geleceğini bildirdi," diye yanıtladı Château-Renaud.

"Öyle mi?" dedi Morrel.

Beauchamp saatini çıkardı ve "Sekizi beş geçiyor, fazla zaman kaybetmiş sayılmayız Mösyö Morrel," dedi.

"Ah! Bu soruyu bu niyetle sormamıştım," diye yanıtladı Maximilien.

"Zaten," dedi Château-Renaud, "işte bir araba geliyor."

Gerçekten bir araba sonu yanında durdukları kavağa varan ağaçlık yolda hızla ilerliyordu.

"Beyler," dedi Morrel, "sanırım tabancalarınız vardır. Mösyö Monte Cristo kendi silahlarını kullanmayacağını bildirdi."

"Mösyö Morrel, Kont'un bu inceliği göstereceğini tahmin etmiştik," diye yanıtladı Beauchamp, "bir hafta kadar önce, benzer bir iş için ihtiyaç duyacağımı sandığım silahlar satın almıştım. Yepyeniler ve henüz kimse kullanmadı. Onları gözden geçirmek ister misiniz?"

"Ah! Mösyö Beauchamp," dedi Morrel öne doğru eğilerek. "Mösyö de Morcerf'in bu silahlardan haberi olmadığının güvencesini veriyorsanız, sözünüzün benim için yeterli olduğunu bilmelisiniz."

"Beyler," dedi Château-Renaud, "inanın ki bize doğru gelen bu arabada Morcerf değil, Franz ve Debray var."

Gerçekten de, gelenler adı geçen gençlerdi.

"Demek buraya geldiniz beyler!" dedi ikisiyle de el sıkışan Château-Renaud. "Hangi rastlantı sonucunda buradasınız?"

"Albert bu sabah burada olmamızı istedi."

Beauchamp ve Château-Renaud şaşkınlıkla bakıştı.

"Beyler," dedi Morrel, "sanırım anladım."

"Neyi?"

"Dün öğleden sonra Mösyö de Morcerf'ten akşam operaya gelmemi rica eden bir pusula aldım."

"Ben de," dedi Debray.

"Ben de," dedi Franz.

"Biz de," dedi Château-Renaud ve Beauchamp.

"Hakaret sırasında orada olmanızı istiyordu," dedi Morrel, "şimdi de düelloda hazır bulunmanızı istiyor."

"Evet," dedi gençler, "öyle olmalı ve büyük bir ihtimalle doğru tahmin ettiniz Mösyö Maximilien."

"Ama buna rağmen Albert hâlâ gelmedi, şimdiden on dakika gecikti," diye mırıldandı Château-Renaud.

"İşte kendisini izleyen uşağıyla birlikte dörtnala geliyor," dedi Beauchamp.

"Tabancayla düello etmeye atla gelmek ne büyük bir tedbirsizlik!" dedi Château-Renaud! "Ona onca öğüt vermiştim!"

"Üstelik," dedi Beauchamp, "yakasına kravat takmış, önü açık bir ceket ve beyaz bir yelek giymiş; karnının ortasına bir de hedef tahtası koysaydı her şey daha da kolay olurdu!"

Albert o sırada beş gencin oluşturdukları grubun on adım yakınına gelmişti; atını durdurup yere atladı ve yuları uşağının koluna fırlattı.

Yüzü solgundu, gözleri kızarmış ve şişmişti. Gece boyunca bir an bile uyumadığı anlaşılıyordu. Tüm yüzüne hiç de alışkın olunmayan hüzünlü bir ciddiyetin ifadesi yayılmıştı.

"Beyler, davetimi kabul ettiğiniz için teşekkürler," dedi, "dostluğunuzu böyle ortaya koyduğunuz için size çok minnettarım."

Morrel, Morcerf'in yaklaşması üzerine gruptan on adım uzaklaşmıştı.

"Mösyö Morrel, size de teşekkürler. Yaklaşsanıza, siz de bizdensiniz."

"Mösyö," dedi Maximilien, "sanırım Mösyö Monte Cristo'nun tanığı olduğumu bilmiyorsunuz."

"Bundan emin değildim ama tahmin ediyordum. Olsun, burada ne kadar çok onurlu insan olursa, o kadar sevinirim."

"Mösyö," dedi Château-Renaud. "Monte Cristo kontuna Mösyö de Morcerf'in geldiğini ve ondan haber beklediğimizi iletebilirsiniz."

Morrel görevini yerine getirmek için uzaklaşırken, Beauchamp arabadan silah kutusunu çıkardı.

"Bekleyin, beyler," dedi Albert. "Monte Cristo kontuna söyleyeceklerim var."

"Özel olarak mı?" diye sordu Morrel.

"Hayır Mösyö, herkesin önünde."

Albert'in tanıkları şaşkınlıkla bakıştı; Franz ve Debray alçak sesle bir şeyler konuştu ve bu beklenmedik gelişmeye çok sevinen Morrel ağaçlık bir yolda Emmanuel'le dolaşan Kont'un yanına gitti.

"Benden ne istiyormuş?" diye sordu Monte Cristo.

"Bilmiyorum ama sizinle konuşmak istiyor."

"Ah!" dedi Monte Cristo. "Yeni hakaretlerle işi daha da zorlaştırmasın!"

"Niyetinin bu olduğunu sanmıyorum," dedi Morrel.

Kont, Maximilien ve Emmanuel'le birlikte yürümeye başladı. Sakin ve soğukkanlı ifadesi, yanındaki dört gençle yaklaşan Albert'in allak bullak olmuş yüzüyle garip bir tezat oluşturuyordu.

Albert ve Kont aralarında üç adım kaldığında durdular.

"Beyler," dedi Albert, "yaklaşın, Monte Cristo kontuna söylemekten onur duyacağım tek bir sözü bile kaçırmamanızı istiyorum çünkü söyleyeceklerim size ne kadar garip gelirse gelsin, soran herkese bunları sizin anlatmanızın vereceği onura erişmek istiyorum."

"Sizi dinliyorum Mösyö," dedi Kont.

"Mösyö," dedi Albert, önce titreyen ama güveni giderek yerine gelen bir sesle, "Mösyö de Morcerf'in Epiros'taki tutumunu ifşa ettiğiniz için size öfkeliydim, çünkü Morcerf kontu ne kadar suçlu olursa olsun, onu cezalandırma hakkının size ait olmadığını düşünüyordum. Ama şu an Mösyö, buna hakkınız olduğunu öğrenmiş bulunuyorum. Sizden bu kadar çabuk özür dilememin nedeni, Fernand Montego'nun Ali Paşa'ya ihaneti değil, balıkçı Fernand'ın size ihaneti ve bu ihanetin sebep olduğu felaketler. Bu yüzden size yüksek sesle şunu söylemek istiyorum: Evet Mösyö, babamdan intikam almakta haklıydınız ve oğlu olarak ben, daha ileri gitmediğiniz için size teşekkür ediyorum!"

Bu beklenmedik sahnenin izleyicileri, ortaya yıldırım düşse, Albert'in bu açıklaması kadar şaşırmazlardı.

Monte Cristo ise, gözlerini yavaş yavaş ve sonsuz bir minnet ifadesiyle göğe çevirdi. Romalı haydutların yanında cesaretine fazlasıyla tanık olduğu Albert'in fevri kişiliğinin, aniden bu aşağılanmaya boyun eğmesine hayranlık duyuyordu. Bunun üzerine, Mercedes'in müdahalesini ve o asil

yüreğin, gereksiz olduğunu önceden bildiği bu fedakârlığa neden konuştukları sırada karşı çıkmadığını anladı.

"Şimdi Mösyö," dedi Albert, "özürlerimi yeterli buluyorsanız, bana elinizi uzatmanızı rica ediyorum. Bana göre, sizinki kadar nadir rastlanan yanılmazlık değerinin ardından gelen en önemli değer hatalarını itiraf etmektir. Ama bu itiraf sadece benimle ilgilidir. Ben insanların etkisiyle hareket ederken, siz Tanrı'nın desteğiyle ilerliyordunuz. İkimizden birinin ölümünü sadece bir melek engelleyebilirdi ve bu melek ne yazık ki kaderin artık imkânsız kıldığı dostluğumuzu yeniden kurmak için değil ama en azından iki insanın birbirlerine saygı duymaları için gökten indi."

Gözleri nemlenen, göğsü daralan, ağzı yarı açık kalan Monte Cristo'nun uzattığı eli kavrayan Albert, bu eli saygı dolu bir korkuyla sıktı.

"Beyler," dedi, "Mösyö Monte Cristo özürlerimi kabul etmek istiyor. Ona karşı aceleci davrandım. Acelecilik kötü bir danışmandır. Kötü bir tavır sergiledim. Şimdi hatamı telafi ettim. İnsanların beni bir korkak olarak nitelendirmeyeceklerini umuyorum, çünkü vicdanımın sesini dinledim. Ama, buna rağmen, hakkımda yanılgıya düşenler çıkarsa," diye ekledi genç adam, kafasını dostlarına ya da düşmanlarına meydan okurmuş gibi kaldırarak, "onların düşüncelerini değiştirmeyi deneyeceğim."

"Dün akşam neler oldu ki?" diye sordu Beauchamp, Château-Renaud'ya. "Sanırım bir trajedinin aktörleri gibi görünüyoruz."

"Gerçekten de, Albert'in az önce yaptığı ya büyük bir alçaklık ya da büyük bir mertlik," diye yanıtladı Baron.

"Ah! Şuraya bakın," dedi Debray, Franz'a, "bu da ne anlama geliyor? Nasıl olur? Monte Cristo kontu, Mösyö de Morcerf'in onurunu lekeliyor ve onun oğlunun gözünde haklı çıkıyor! Ailemde, on Yanya olayı da olsa, düşüneceğim tek şey on kere dövüşmek olur."

Başını öne eğen, kolları hiç kımıldamayan, yirmi dört yılın anılarıyla bitkin düşen Monte Cristo'ya gelince, o ne Albert'i ne Beauchamp'ı ne Château-Renaud'yu ne de oradaki herhangi birini düşünüyordu; onun aklında sadece oğlunun bağışlanmasını istediği hayatının yerine kendi hayatını sunduğu ve bir gencin babasına karşı merhametini sonsuza kadar yok edebilecek bir aile sırrının ürkütücü itirafı ile hayatını kurtaran o cesur kadın vardı.

"Her zamanki gibi Tanrı!" diye mırıldandı. "Ah! Tanrı'nın elçisi olduğuma ancak bugün gerçekten inanıyorum!"

XCI

Anne ve Oğul

Monte Cristo kontu, beş genci melankoli ve saygınlık yüklü bir gülümseme ile selamladıktan sonra, Maximilien ve Emmanuel'le birlikte arabasına bindi.

Albert, Beauchamp ve Château-Renaud savaş alanında yalnız kalmıştı.

Genç adam iki tanığının yanında çekingen durmasa da, yaşananlar hakkında ne düşündüklerini sormak ister gibi baktı.

"Sevgili dostum, bana inanın!" dedi Beauchamp. "İster aşırı duyarlı, ister sırlarını gizlemesini pek bilmeyen biri olun, sizi kutluyorum: İşte hiç de hoş olmayan bir mesele umulmadık bir şekilde çözüldü."

Sessiz kalan Albert düşlere daldı. Château-Renaud çizmesine esnek değneğiyle vurmakla yetindi.

"Gitmiyor muyuz?" dedi can sıkıcı bir sessizlikten sonra.

"Ne zaman isterseniz," diye yanıtladı Beauchamp, "ama bana Mösyö de Morcerf'e iltifat etmek için biraz zaman tanıyın; bugün nadir rastlanan ve şövalyelere yaraşır bir yüce gönüllülük sergiledi!"

"Ah! Evet," dedi Château-Renaud.

"İnsanın kendisi üzerinde böyle bir hâkimiyet kurabilmesi muhteşem bir şey!"

"Kesinlikle öyle, ben böyle bir tavır alamazdım," dedi Château-Renaud anlam yüklü bir soğuklukla.

"Beyler," diye araya girdi Albert, "sanırım Monte Cristo ile benim aramda çok ciddi bir şeyin yaşandığını anlamamışsınız..."

"Elbette anladık," dedi Beauchamp hemen, "ama bizim alıklarımız sizin kahramanlığınızı anlayacak düzeyde değiller ve er ya da geç, beden sağlığınız ve yaşam süreniz elverdiği sürece bunu daha kesin bir şekilde açıklamak zorunda kaldığınızı göreceksiniz. Size bir dost tavsiyesi vermemi ister misiniz? Napoli'ye, La Haye'e ya da St. Petersburg'a, bizim Parisliler gibi akıllarını onur meselesiyle bozmayacak kadar zeki insanların yaşadığı sakin ülkelere gidin. Oraya gittiğinizde, insanlarla iyi geçinip hemen silaha sarılmayın, hemen kılıcınızla hamle yapmayın, gardınızı almayın; birkaç yıl sonra Fransa'ya kendinizi unutturmuş bir halde sakince ya da kendinizi akademik çalışmalara verip huzur bulduktan sonra, saygınlıkla geri dönün. Mösyö de Château-Renaud, haklı değil miyim?"

"Ben de kesinlikle aynı fikirdeyim," diye cevap verdi soylu beyefendi. "Ciddi düelloları tetikleme konusunda hiçbir şey sonuçsuz bir düello kadar başarılı olamaz."

"Teşekkürler beyler," dedi Albert soğuk bir gülümsemeyle, "tavsiyenizi dinleyeceğim ama bunu sadece siz söylediniz diye yapmayacağım, zaten benim niyetim de Fransa'dan ayrılmaktı. Bana tanıklık ettiğiniz için de ayrıca teşekkür ederim. Bu desteğiniz yüreğimin derinliklerine kazındı, biraz önce duyduğum sözlerden sonra sadece bunu hatırlayacağım."

Château-Renaud ve Beauchamp bakıştı. İkisi de aynı izlenimi edinmişti ve Morcerf'in teşekkürlerini sunduğu ses

tonu öyle bir kararlılığı ifade ediyordu ki, sohbeti devam ettirmek herkes için can sıkıcı hale gelecekti.

"Elveda Albert," dedi elini aniden, dalgınlığından hâlâ sıyrılamamış olan genç adama kayıtsızca uzatan Beauchamp.

Gerçekten de, Beauchamp'ın elini sıkmadı.

"Elveda," dedi sol elinde küçük değneğini tutarken, sağ eliyle selam veren Château-Renaud da.

Elveda sözcüğü Albert'in dudaklarından güçlükle döküldü. Kararlı gözleri, bastırılmış öfkenin, kibirli küçümsemelerin, yüce gönüllü bir hoşnutsuzluğun mısralarını oluşturduğu uzun bir şiiri barındırıyordu.

İki tanık arabalarına binerken, bir süre daha hiç kımıldamadan ve kederli bir halde bekledi; ardından hemen ayağa kalkıp uşağının yularını küçük bir ağaca bağladığı atını aldı, hafifçe eyere yerleşti ve Paris'e doğru dörtnala yola koyuldu. Çeyrek saat sonra Helder Sokağı'ndaki konağa giriyordu.

Atından inerken yatak odasının perdesinin ardında babasının solgun yüzünü görür gibi oldu. Albert iç çekerek başını çevirdi ve kendi evine yöneldi.

İçeri girdiğinde, çocukluğundan beri huzurlu ve mutlu bir yaşam sürmesini sağlayan tüm bu zenginliklere son kez göz attı. Figürlerinin kendisine gülümser, manzaralarının canlı renklerle yaşam saçar gibi göründüğü o tablolara bir kez daha baktı.

Ardından, annesinin portresini meşe muhafazadan çıkardı, onu çevreleyen altın çerçeveyi boş ve siyah fonuyla baş başa bıraktı.

Sonra, güzel Türk silahlarını, zarif İngiliz tüfeklerini, Japon porselenlerini, çok sayıdaki kupasını, Feuchères'in ya da Barye'ın imzasını taşıyan tunç heykelleri düzenledi, dolaplara baktı ve her birine kilit taktı; üzerindeki tüm parayı açık bıraktığı yazı masasının çekmecesine koydu, paraların yanına kupalarını, mücevher kutularını, raflardaki binlerce fantastik

değerli objeyi, mücevheri yerleştirdi; hepsinin eksiksiz ve kesin bir dökümünü çıkardı ve bu dökümü, üzerindeki kitapları ve kâğıtları kaldırdığı masanın en görünür yerine bıraktı.

Albert bu işlerle uğraşırken, kendisini yalnız bırakması için verdiği talimata rağmen uşağı içeri girmişti.

"Ne istiyorsunuz?" dedi öfkesinden çok hüznünü dışavuran bir sesle.

"Pardon Mösyö," dedi uşak, "Mösyö kendisini rahatsız etmememi istemişti ama Morcerf kontu beni çağırttı."

"Sonra?"

"Mösyöden talimat almadan Sayın Kont'un yanına gitmek istemedim."

"Neden ki?"

"Çünkü Sayın Kont kuşkusuz size düello alanında eşlik ettiğimi biliyor."

"Bu mümkün."

"Hiç kuşkusuz, beni orada neler olup bittiğini öğrenmek için çağırtıyor. Ona ne cevap vereceğim?"

"Gerçeği anlatacaksınız."

"O halde düellonun gerçekleşmediğini söyleyeceğim!"

"Monte Cristo kontundan özür dilediğimi söyleyeceksiniz, hadi gidin."

Uşak başını öne eğip dışarı çıktı.

Albert döküm işine devam etti.

İşini bitirdiği sırada, avluda koşturan atların ve bir arabanın tekerleklerinin gürültüsünün camları sarsması dikkatini çekti. Pencereye yaklaştığında babasının faytonuyla uzaklaştığını gördü.

Konağın kapısı Kont'un arkasından kapanır kapanmaz, Albert annesinin odasına doğru gitti, geldiğini bildirecek kimse olmadığı için Mercedes'in odasına kadar ilerledi; gördükleri ve tahmin ettikleri karşısında göğsü daraldı.

Aynı ruh iki bedeni canlandırmışçasına, Mercedes de Albert'in yaptığını kendi evinde yapıyordu. Danteller, süsle-

meler, mücevherler, çamaşırlar, paralar da dâhil olmak üzere her şey düzenlenmiş, çekmecelere yerleştirilmişti. Kontes anahtarları titizlikle yerlerine koyuyordu.

Tüm bu hazırlıkların ne anlama geldiğini anlayan Albert. "Anneciğim!" diye haykırdı ve Mercedes'in kollarına atıldı.

Bir ressam bu iki yüzün ifadesini tam olarak yansıtabilse, kuşkusuz ortaya mükemmel bir tablo çıkacaktı.

Gerçekten de, Albert, kendisi için verdiği bu kesin karardan, annesi söz konusu olduğunda ürküyordu.

"Ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

"Siz ne yapıyordunuz?" diye yanıtladı Mercedes.

"Ah anneciğim!" diye haykırdı konuşamayacak kadar duygulanan Albert. "Siz benim gibi davranmamalısınız! Hayır, benim aldığım kararı alamazsınız çünkü evden ayrılacağımı haber vermeye ve sizinle vedalaşmaya..."

"Ben de gidiyorum Albert," diye yanıtladı Mercedes. "İtiraf edeyim ki oğlumun da benimle beraber geleceğini düşünmüştüm, yoksa yanılıyor muyum?"

"Anneciğim," dedi Albert kararlı bir ifadeyle, "kendim için seçtiğim kadere sizi dâhil edemem. Artık isimsiz ve parasız yaşamam lazım; bu zorlu yaşama başlarken geçimimi sağlamak için, kazandığımda ödemek üzere bir dostumdan borç almam gerekecek. Anneciğim, bu yüzden bana gereken meblağı almak için şimdi hemen Franz'a gidiyorum."

"Zavallı çocuğum!" diye haykırdı Mercedes. "Demek yoksulluk, açlık çekeceksin! Ah! Bana bunu söyleme, tüm kararlarımı boşa çıkaracaksın."

"Benimkileri değil ama anneciğim," diye yanıtladı Albert. "Gencim, güçlüyüm, yürekli olduğuma inanıyorum ve dünden beri iradenin ne demek olduğunu öğrendim. Ne yazık! Anneciğim, onca acı çektikten sonra, sadece ölmemekle kalmayıp kaderin onlara verdiği tüm mutluluk umutlarının yıkıntıları üzerine, Tanrı'nın verdiği tüm umutların kalıntıları üzerine yeni bir yaşam inşa eden insanlar var, bu

insanları tanıdım; düşmanlarının kendilerini yolladığı uçurumun dibinden güçlü ve şanlı bir şekilde ayağa kalktıklarını, eski düşmanlarını perişan ettiklerini ve aynı uçurumun dibine gönderdiklerini gördüm. Hayır anneciğim, şu andan itibaren geçmişimle tüm bağlarımı koparıyorum, böyle bir geçmişi, hatta ismimi bile reddediyorum. Beni anlıyorsunuz, değil mi anneciğim? Oğlunuz bir başkasının karşısında yüzünü kızartacak bir ismi taşıyamaz!"

"Albert, oğlum," dedi Mercedes, "yüreğim daha güçlü olsaydı sana vereceğim tavsiye de bu olacaktı; benim silik sesim çıkmadığında sana vicdanın hitap etti; vicdanının sesini dinle, oğlum. Dostların var, onlarla geçici olarak ilişkini kes ama anneni seviyorsan umutsuzluğa kapılma! Senin yaşında hayat güzeldir sevgili Albert, daha yirmi iki yaşındasın ve seninki gibi temiz yürekli bir gencin ismine leke düşmemesi için babamın adını al. Adı Herrera'ydı. Albert'im, seni tanıyorum, hangi mesleğe yönelirsen yönel, bu ismi kısa süre içinde ünlü kılacaksın. Bu yüzden dostum, yaşadığın felaketlerle güçlenip hayata daha başarılı biri olarak geri dön; tüm öngörülerime rağmen, bu söylediklerim gerçekleşmeyecekse de, artık aklında sadece bu düşünce olan, bir geleceği kalmayan ve mezarı bu evin kapısının eşiğinde kazılmaya başlanan beni en azından bu umuttan yoksun bırakma."

"İsteklerinizi yerine getireceğim anneciğim," dedi genç adam, "evet, sizin umudunuzu paylaşıyorum: Tanrı'nın öfkesi artık sizin gibi temiz, benim gibi masum bir insanın peşinden gelmeyecek. Ama karar verdiğimize göre acele edelim. Mösyö de Morcerf konaktan yaklaşık yarım saat önce ayrıldı. Anlayacağınız gibi bir tartışma çıkmadan ve açıklama yapmaya gerek kalmadan gitmenin tam zamanı."

"Sizi bekliyorum oğlum," dedi Mercedes.

Albert hemen bulvara koşup kiralık bir araba bulmaya gitti, Saints-Pères Sokağı'nda annesinin mütevazı ama onurlu bir yaşam süreceği mobilyalı küçük bir ev biliyordu; ardından Kontes'in yanına geldi.

Albert kapının önünde duran arabadan aşağı indiğinde, yanına yaklaşan bir adam ona bir mektup verdi.

Albert kâhyayı tanıdı.

"Kont yazdı," dedi Bertuccio.

Zarfı açan Albert mektubu okudu.

Okuduktan sonra gözleriyle Bertuccio'yu aradı ama o mektubu okurken Bertuccio ortadan kaybolmuştu.

Bunun üzerine, gözleri yaşlarla dolan, yüreği heyecanla sıkışan Albert, Mercedes'in yanına döndü ve tek bir söz bile etmeden mektubu ona uzattı.

Mercedes okumaya başladı:

Albert,

Size, tasarladığınız projeyi, aynı zamanda durumun hassasiyetini bildiğimi belirteceğim. İşte artık özgürsünüz, Kont'un konağından ayrılıp, sizin gibi özgür olan annenizle birlikte kendi evinize geçeceksiniz, ama zavallı asil yüreğinize rağmen, ona ödeyebileceğinizden daha çok şey borçlu olduğunuzu unutmayın. Mücadeleyi kendiniz verin, ızdırabı siz çekin ama onu ilk girişimlerinizin kaçınılmaz kılacağı o ilk sefaletten kurtarın çünkü anneniz bugün başına gelen felaketin en ufak bir lekesini bile hak etmiyor ve Tanrı suçlunun cezasını masumun çekmesini istemiyor. İkinizin de yanınıza hiçbir şey almadan Helder Sokağı'ndaki evden ayrılacağınızı biliyorum. Bunu nereden öğrendiğimi araştırmaya kalkmayın. Bunu biliyorum, hepsi bu.

Albert, beni dinleyin.

Yirmi dört yıl önce, ülkeme sevinçle ve gururla geri dönüyordum. Taptığım kutsal bir genç kız, bir nişanlım vardı ve ona hiç durmadan çalışarak binbir zorlukla biriktirilmiş yüz elli louis getirmiştim. Bu para onundu ve denizin ne kadar vefasız olduğunu bildiğimden hazinemizi babamın Marsilya, Allées de Melhan'daki evinin küçük bahçesine gömmüştüm.

Anneniz, Albert, o güzel fakirhanemizi iyi bilir.

Paris'e son gelişimde Marsilya'ya uğradım. Kederli anılarla yüklü o evi görmeye gittim ve akşam olduğunda bir

kazma alıp hazinemi gömdüğüm köşeyi kazmaya başladım. Demir kutu hâlâ yerindeydi, kimse ona elini sürmemişti; babamın doğduğum gün diktiği şirin incir ağacının gölgesinin düştüğü köşededir.

İşte Albert, bir zamanlar hayran olduğum kadının huzur içinde yaşamasını sağlayacak bu para, şu an garip bir tesadüfün eseri olarak aynı işlevi üstlenecek. Ah! O zavallı kadına milyonlar sunabilecekken, ona sadece sevdiğim kadından ayrıldığım günden beri yoksul evimde unutulmuş siyah ekmeği verebilirken neler düşündüğümü anlıyorsunuzdur.

Siz mert bir adamsınız Albert ama kibir ve öfkeyle gözünüz kararmış olabilir; bu önerimi reddeder ve size sunma hakkı olduğum şeyi bir başkasından isterseniz, babanızın, babasını açlığın ve umutsuzluğun perişanlığı içinde öldürttüğü bir adam tarafından annenize sunulan yaşamı geri çevirirseniz, sizin pek de mert bir adam olduğunuzu söyleyemeyeceğim.

Albert, mektubun okunması bittiğinde, annesinin nasıl bir karar vereceğini solgun bir yüzle hiç kımıldamadan bekledi.

Mercedes göğe doğru tasvir edilemez bir bakış yöneltti.

"Kabul ediyorum," dedi, "bir manastıra götüreceğim çeyiz parasını ödemeye hakkı var!"

Ve mektubu yüreğinin üzerine bastırırken, oğlunun koluna girdi ve belki de kendisinin de ummadığı kararlı adımlarla merdivene doğru yöneldi.

XCII

İntihar

Bu arada, Monte Cristo da Emmanuel ve Maximilien'le birlikte şehre dönmüştü.

Dönüş neşeli geçti. Savaşın yerini barışın aldığını görmekten duyduğu sevinci gizlemeyen Emmanuel insani

duygularını yüksek sesle dile getiriyordu. Arabanın bir köşesindeki Morrel enişteşinin neşesinin sözcüklere dönüşüp buharlaşmasını izliyor ve kendine sakladığı o içten sevincini sadece gözlerindeki parıltıyla belli ediyordu.

Trône kapısında bir nöbetçi gibi hiç kımıldamadan duran Bertuccio'ya rastladılar.

Kafasını pencereden çıkaran Monte Cristo onunla alçak sesle bir şeyler konuştu ve kâhya gözden kayboldu.

"Sayın Kont," dedi Emmanuel, Place Royale'e geldiklerinde, "beni evime bırakmanızı rica ediyorum, karım ne sizin ne de benim için daha çok endişelensin."

"Zaferini herkese yaymak gülünç olmasaydı, onu bize davet edecektim," dedi Morrel, "ama kuşkusuz Sayın Kont'un da pırpır eden yürekleri rahatlatması gerekiyor. İşte geldik, Emmanuel, dostumuzu selamlayıp yoluna devam etmesine izin verelim."

"Bir dakika," dedi Monte Cristo, "beni böyle iki dostumdan aynı anda mahrum bırakmayın; siz tüm iltifatlarımı iletmenizi istediğim sevgili eşinizin yanına dönün Morrel, siz de Champs-Elysées'ye kadar bana eşlik edin."

"Harika," dedi Maximilien, "zaten benim de sizin orada bir işim vardı."

"Seni öğle yemeğine bekleyelim mi?" diye sordu Emmanuel.

"Hayır," dedi genç adam.

Pencerenin kapanmasıyla araba yoluna devam etti.

"Gördünüz mü, size nasıl da uğur getirdim?" dedi Morrel Kont'la baş başa kalınca. "Bunu hiç düşünmediniz mi?"

"Tabii ki düşündüm," dedi Monte Cristo, "bu yüzden her zaman yanımda olmanızı isterdim."

"Bu bir mucize!" diye devam etti, kendi düşüncesine yanıt veren Morrel.

"Mucize mi?"

"Evet, az öne yaşadıklarımız."

"Evet," diye yanıtladı Kont gülümseyerek, "doğru sözcüğü buldunuz, mucize!"

"Yine de, Albert cesur bir genç."

"Hem de çok cesur," dedi Monte Cristo, "kafasının üzerinde hançerle beklerlerken onun uyuduğuna tanık oldum."

"Ve ben de iki kere, hem de çok iyi dövüşürken gördüm; bu sabahki davranışı da bu cesaretiyle ilintili."

"Her zamanki gibi sizin etkiniz sayesinde," dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Ne mutlu ki Albert asker değil," dedi Morrel.

"Neden ki?"

"Savaş alanında özür dilemek!" dedi genç yüzbaşı başını iki yana sallayarak.

"Hadi canım," dedi Kont sakince, "sıradan insanların önyargılarına kapıldığınızın farkında mısınız Morrel? Albert cesur olduğu için korkak olamaz diye düşünmüyor musunuz? Bu sabahki gibi davranmasının bir nedeni olamaz mı, dolayısıyla bu davranışı kahramanca diye nitelendiremez miyiz?"

"Elbette, elbette," diye yanıtladı Morrel, "yine de, İspanyolların dediği gibi söyleyeyim: *Bugün dünkü kadar cesur değildi.*"

"Öğle yemeğini benimle yiyeceksiniz, öyle değil mi Morrel?" diye sordu bu sohbeti daha da uzatmak istemeyen Kont.

"Hayır, saat onda yanınızdan ayrılacağım."

"Demek öğle yemeği için randevunuz var?"

Morrel başını iki yana sallarken gülümsedi.

"Ama illaki dışarıda bir yerlerde mi yemeniz gerekiyor?"

"Peki ya aç değilsem?" dedi genç adam.

"Ah!" dedi Kont. "İştahı kesen iki duygu vardır: keder (ne mutlu ki neşeli olduğunuzu görüyorum, bu yüzden nedeni bu olamaz) ve aşk. Zaten bana söylediklerinizi dikkate alırsam, sanırım..."

"İnanın Kont, buna hayır diyemem," dedi Morrel neşeyle.

"Bana bunu anlatmayacak mısınız Morrel?" dedi Kont bütün ilgisinin bu sırra yoğunlaştığını belli eden bir merakla.

"Bu sabah size bir yüreğim olduğunu gösterdim, öyle değil mi Kont?"

Monte Cristo yanıt olarak genç adama sadece elini uzattı.

"O yürek artık sizinle Vincennes Ormanı'nda değil, kendisini bulacağım başka bir yerde."

"Tamam, gidin, sevgili dostum" dedi Kont, "ama bazı engellerle karşılaşırsanız, lütfen bu dünyada bir güce sahip olduğumu, bu gücü sevdiğim insanların lehine kullanmanın beni mutlu ettiğini ve sizi sevdiğimi unutmayın Morrel."

"Tamam," dedi genç adam, "bunu bencil çocukların babalarına ihtiyaç duyduklarında yaptıkları gibi hatırlayacağım. Size ihtiyacım olduğunda, ki belki de o an gelecek, sizden destek isteyeceğim Kont."

"İyi, bu sözünüze güveniyorum. Hoşça kalın."

"Görüşmek üzere."

Champs-Elysées'deki konağın kapısına gelmişlerdi, Monte Cristo kapıyı açtı. Morrel aşağı atladı.

Bertuccio merdivenin önünde bekliyordu.

Morrel, Marigny Caddesi'nde gözden kaybolurken, Monte Cristo hızla Bertuccio'nun yanına gitti.

"Neler oldu?" diye sordu.

"Evi terk edecek," diye yanıtladı kâhya.

"Ya oğlu?"

"Uşağı Florentin onun da aynı şeyi yapacağını düşünüyor."

"Gelin."

Bertuccio'yla birlikte çalışma odasına çıkan Monte Cristo okuduğumuz mektubu yazdı ve onu kâhyaya verdi.

"Hadi, acele edin," dedi, "bu arada Hayde'yi döndüğümden haberdar edin."

"İşte buradayım," dedi arabanın sesini duyup aşağı inmiş olan ve Kont'u sağ salim gördüğü için yüzü sevinçle parlayan genç kız.

Bertuccio dışarı çıktı.

Hayde büyük bir sabırsızlıkla beklediği bu geri dönüşün ilk anlarında, sevdiği babasını yeniden gören bir kızın bütün taşkınlıklarını, hayran olduğu sevgilisine yeniden kavuşan bir kadının tüm coşkusunu sergiledi.

Kuşkusuz dışarı pek yansıtmasa da, Monte Cristo'nun sevincinin de ondan aşağı kalır yanı yoktu. Sevinç, uzun süre acı çeken yüreklerde güneşten kavrulmuş toprağın üzerine düşen çiy gibi bir etki yaratır; yürek de toprak da üzerine damlayan bu iyiliksever yağmuru içine çekse de bunu hiç belli etmez. Monte Cristo birkaç gündür uzun süredir inanmaya cesaret edemediği bir şeyi anlamaya başlıyor, dünyada iki Mercedes olduğunu, hâlâ mutlu olabileceğini düşünüyordu.

Mutluluktan parlayan bakışları Hayde'nin nemli gözlerinin derinliklerine süzülürken aniden kapı açıldı. Kont kaşlarını çattı.

"Mösyö de Morcerf!" dedi bu ismin kendisini bağışlatacağını düşünerek.

"Hangisi? Vikont mu, kont mu?"

"Kont."

"Tanrım!" diye haykırdı Hayde. "Bu konu hâlâ kapanmadı mı?"

"Kapanıp kapanmadığını bilemiyorum sevgili çocuğum," dedi genç kızın ellerini ellerinin arasına alan Monte Cristo, "ama ortada seni endişelendirecek hiçbir şey olmadığını biliyorum."

"Ah! Ama yine de bu sefil..."

"Bu adam bana hiçbir şey yapamaz Hayde," dedi Monte Cristo, "sadece oğluyla hesaplaşmamdan endişe duyulabilirdi."

"Efendim, bu yüzden ne kadar ızdırap çektiğimi asla bilemeyeceksin."

Monte Cristo gülümsedi.

"Babamın ölüsü adına yemin ederim ki, bir felaket yaşanacaksa, bundan zararlı çıkan ben olmayacağım," dedi elini genç kızın başına uzatan Monte Cristo.

"Sana sanki Tanrı konuşuyormuş gibi inanıyorum," dedi alnını Kont'a uzatan genç kız.

Monte Cristo bu temiz ve güzel alna, iki yürekten birinin şiddetle, diğerinin hafifçe çarpmasına yol açan bir öpücük kondurdu.

"Ah! Tanrım!" diye mırıldandı Kont. "Bana hâlâ sevebilme izni verecek misin?"

"Morcerf kontunu salona alın," dedi Baptistin'e, güzel Yunan kızı gizli bir merdivene doğru götüren Monte Cristo.

Monte Cristo için belki beklenen ama okuyucularımız için hiç umulmayan bu ziyaret hakkında bir açıklama yapalım.

Albert kendi evini düzenlerken, her şeyi düzenli bırakmak için kendi odasını toparlayan, mücevherlerini koyduğu çekmeceleri kapatıp anahtarları yerine yerleştiren Mercedes, koridora ışık sızmasını sağlayan camlı bir kapının önünde solgun ve acınası bir yüzün belirdiğini fark etmemişti; oradan içerisi hem görülüyor hem duyuluyordu. Odaya böyle bakan kişi büyük bir ihtimalle görülüp duyulmadan, Madam de Morcerf'in odasında olan bitenleri görmüş ve duymuştu.

Solgun yüzlü bu adam camlı kapıdan Morcerf kontunun yatak odasına yöneldi ve oraya geldiğinde avluya bakan bir pencerenin perdesini kasılmış eliyle çekti. Orada kendi yüreğinin vuruşlarını dinleyerek, on dakika boyunca sessiz ve kımıldamadan bekledi. Onun için bu on dakika çok uzun bir süreydi.

İşte Albert randevudan geri döndüğünde bir perdenin arkasından onu gözetleyen ve başını çeviren bu kişi babasıydı.

Kontun gözleri parladı: Albert'in Monte Cristo'ya korkunç bir şekilde hakaret ettiğini, böyle bir hakaretin dünyanın her ülkesinde ölümüne bir düelloyu gerektirdiğini biliyordu. Albert sağ salim döndüğüne göre, Kont'un intikamı alınmıştı.

Bu kasvetli yüz, batışından ziyade mezarına benzeyen bulutların ardında kaybolmak üzere olan bir güneş ışığı gibi, tasvir edilemez bir sevincin şimşeğiyle aydınlandı.

Ama söylediğimiz gibi, genç adamın onu zaferinden haberdar etmek için odasına çıkmasını beklemesi boşunaydı. Babasının onurunun intikamını almaya giden oğlunun düellodan önce kendisini görmek istememesi anlaşılabilir bir şeydi ama babasının onurunun intikamını alan bu oğul neden gelip kollarına atılmıyordu?

Bunun üzerine, Albert'in yanına gelmediğini gören Kont uşağını gönderip onu çağırtmıştı. Albert'in uşağına Kont'tan hiçbir şeyi gizlememe talimatı verdiğini biliyoruz.

On dakika sonra, basamakların başında General Morcerf belirdi, apoletli bir redingot, siyah bir pantolon giymiş, siyah eldivenlerini takmıştı. Anlaşıldığı kadarıyla daha önceden talimatlar vermişti, çünkü merdivenin son basamağına iner inmez, koşulmuş bir araba arabalıktan çıktı ve önünde durdu.

Uşağı, sarıldığı iki kılıç nedeniyle sertleşmiş askerî paltoyu içeri attı; ardından kapıyı kapayıp arabacının yanına oturdu.

Arabacı nereye gideceği talimatını almak için arkaya doğru sarktı.

"Champs-Elysées'ye," dedi General, "hemen Monte Cristo'nun evine!"

Kamçı darbeleriyle yerlerinden fırlayan atlar beş dakika sonra Kont'un konağının önünde durdular.

Daha araba hareket halindeyken kapıyı açan Mösyö de Morcerf, bir delikanlı gibi aşağı atladı, kapıyı çaldı, açılan kapıdan uşağıyla birlikte içeri girip gözden kayboldu. Birazdan Baptistin, Monte Cristo'ya Morcerf kontunun geldiğini bildiriyordu. Kont, Hayde'yi gizli merdivenin başına götürürken Morcerf kontunun salona alınması emrini verdi.

Salonu boylu boyunca üçüncü kez turlayan General arkasını döndüğünde kapının eşiğinde ayakta duran Monte Cristo'yu gördü.

"Şuraya bakın, gerçekten de Mösyö de Morcerf'miş!" dedi Monte Cristo sakince. "Ben de yanlış duyduğumu sanmıştım."

"Evet, ben geldim," dedi dudakları sözcükleri kolayca ifade etmesini engelleyecek kadar kasılmış olan Kont.

"Şimdi geriye, sayın Morcerf kontunu bu kadar erken saatte evimde görme keyfini neden yaşadığımı öğrenmek kalıyor," dedi Monte Cristo.

"Bu sabah oğlumla düello ettiniz mi Mösyö?"

"Demek bunu biliyorsunuz."

"Ayrıca sizinle dövüşmek için haklı gerekçeleri olduğunu ve sizi öldürmek için elinden geleni yapacağını da biliyorum."

"Gerçekten de Mösyö, haklı gerekçeleri vardı! Ama gördüğünüz gibi, o gerekçelere rağmen beni öldürmedi, hatta benimle düello etmedi."

"Yine de, sizi babasının onurunu lekeleyen, şu an evime çöken felaketin nedeni olan kişi olarak görüyordu."

"Bu doğru," dedi Monte Cristo korkunç bir sükûnetle, "felaketin birinci değil, ikinci nedeni olarak görüyordu."

"Kuşkusuz ondan özür dilediniz ya da bazı açıklamalarda bulundunuz."

"Ona hiçbir açıklamada bulunmadım ve kendisi benden özür diledi."

"Peki bu davranışını neye bağlıyorsunuz?"

"Muhtemelen, tüm bu olaylarda benden daha suçlu birinin olduğuna inanmasına."

"Peki o adam kim?"

"Babası."

"Tamam," dedi benzi atan Kont, "ama bilirsiniz, suçlu suçlu olduğunun kesinleştiğini duymayı sevmez."

"Bilirim... Bu yüzden şu an karşılaştığım olayı yaşayacağımı tahmin ediyordum."

"Oğlumun bir korkak olacağını mı tahmin ediyordunuz?"

"Mösyö Albert de Morcerf korkak bir genç değil," dedi Monte Cristo.

"Kılıç tutan, bu kılıcın hemen önünde ölümcül bir düşmanı bulunan bir adam dövüşmüyorsa korkaktır! Burada olsaydı bunu kendisine söyleyecektim!"

"Mösyö," diye yanıtladı Monte Cristo soğuk bir ifadeyle, "buraya bana kendi önemsiz aile meselelerinizden söz etmeye geldiğinizi sanmıyorum. Bunu Mösyö Albert'e söyleyin, belki size bir yanıt verecektir."

"Ah! Hayır, hayır," diye karşılık verdi General yüzünde hafifçe belirip hemen kaybolan bir gülümsemeyle, "hayır, haklısınız, buraya bunun için gelmedim! Benim de sizi düşmanım olarak gördüğümü söylemeye geldim! Size içgüdüsel bir nefret beslediğimi söylemeye geldim! Sizi her zaman tanıdığımı, sizden hep nefret ettiğimi hissediyorum! Madem bu dönemin gençleri artık dövüşmüyorlar, bu iş bize düşüyor... Mösyö, siz de aynı fikirde misiniz?"

"Kesinlikle. Size neler yaşanacağını tahmin ettiğimi söylediğimde bunu kastetmiştim."

"Çok iyi... O halde hazırlıklarınızı yaptınız mı?"

"Her zaman hazırımdır Mösyö."

"İkimizden biri ölene kadar dövüşeceğimizi biliyor musunuz?" dedi dişlerini öfkeyle sıkan General.

"İkimizden biri ölene kadar," diye tekrarladı Monte Cristo başını onaylarcasına sallayarak.

"O zaman gidelim, tanığa ihtiyacımız yok."

"Gerçekten de hiç gerek yok," dedi Monte Cristo, "birbirimizi çok iyi tanıyoruz."

"Tam tersine," dedi Kont, "birbirimizi hiç tanımıyoruz."

"Hadi canım!" dedi Monte Cristo aynı umut kırıcı soğukluğuyla. "Biraz düşünelim. Waterloo Savaşı'ndan önce firar eden asker Fernand siz değil misiniz? İspanya'da Fransız ordusu adına rehberlik ve casusluk yapan Teğmen Fernand siz değil misiniz? Velinimeti Ali'ye ihanet eden, onu

satan, öldüren Albay Fernand siz değil misiniz? Ve bu Fernand'ların bir araya geldiği kişi Yüksek Meclis Üyesi, Tümgeneral Morcerf kontu değil mi?"

"Ah!" diye haykırdı bu sözler karşısında dağlanmışa dönen General. "Ah! Sefil, belki de beni öldüreceğin anda utancımı yüzüme vuruyorsun, hayır, seni tanımadığımı hiç söylemedim; iblis, gece karanlığında bilmem hangi meşalenin ışığında hayatımın her sayfasını okuduğunu iyi biliyorum! Ama belki de alnımdaki kara lekeye rağmen, bende senin heybetli görünüşünün altındakinden daha büyük bir onur vardır. Hayır, hayır, sen beni tanıdın ama ben senin gibi etrafa altın ve mücevher saçan maceracıyı tanımadım! Paris'teki ismin Monte Cristo kontu, İtalya'daki Denizci Sinbad, Malta'daki neydi, onu unutmuşum. Ama senden gerçek ismini öğrenmek istiyorum çünkü dövüş meydanında kılıcımı kalbine saplayacağım an yüzlerce adın arasından bu gerçek ismini haykırmak istiyorum."

Monte Cristo'nun yüzü bembeyaz oldu; vahşi bakışları kavurucu bir alevle parıldadı; bir hamlede çalışma odasından yandaki odaya geçti ve hemen kravatını, redingotunu ve yeleğini çıkarıp sırtına bir denizci ceketi geçirdi, kafasına altında uzun saçlarının dalgalandığı bir tayfa şapkasını taktı.

Bu ürkütücü amansız görünümüyle ve kollarını kavuşturmuş bir halde, ortadan kayboluşuna bir anlam veremeyen, kendisini bekleyen ve dişlerinin takırdadığını, dizlerinin kendini taşıyamadığını hissederek gerileyen ve kasılmış eliyle ancak bir masadan destek alarak duran General'in karşısına dikildi.

"Fernand!" diye bağırdı. "Yıldırım çarpmışa dönmen için yüz ismimden sadece birini söylemem yeterli olacak, ama bu ismi tahmin ediyor ya da hatırlıyorsun, öyle değil mi? Çünkü yaşadığım tüm kederlere, çektiğim tüm ızdıraplara rağmen, şu an sana, intikamın mutluluğuyla gençleşen, nişanlım Mercedes'le evlendiğin günden beri rüyalarında sık sık görmüş olman gereken bir yüzü gösteriyorum!"

Başı geriye devrilen General, gerilmiş elleri, sabit bakışlarıyla bu korkunç sahneyi sessizce izledi; ardından dayanmak için bir duvar arayarak, geri adımlarla yavaş yavaş kapıya ulaştı ve şu içler acısı, yürek parçalayıcı çığlığı atarak dışarı çıktı: "Edmond Dantès!"

Ardından insana dair hiçbir şeyi çağrıştırmayan iç çekişlerle sütunlu girişe yöneldi, avluyu sarhoş gibi geçti ve uşağının kolları arasına yığılırken anlaşılması zor bir sesle sadece şunu mırıldandı:

"Konağa! Konağa!"

Yolda açık hava ve hizmetkârlarının dikkatlerini çekmesine neden olan utanç sayesinde kafasını toparladı ama yol kısaydı ve Kont konağa yaklaştıkça yeniden kedere gömülüyordu.

Konağa birkaç adım kala arabayı durduran Kont aşağı indi. Konağın kapısı ardına kadar açıktı; bu muhteşem konağa çağrılmanın şaşkınlığını yaşayan kiralık bir araba avlunun ortasında duruyordu; Kont bu arabaya korkuyla baktı, ama kimseye bir şey sormaya cesaret edemeden içeri girdi.

İki kişi merdivenden iniyordu, onlarla karşılaşmamak için çalışma odasına doğru hamle yapacak zamanı ancak buldu.

Oğlu ve onun koluna girmiş Mercedes konağı terk ediyorlardı.

İki adım yanından geçtiler. Damaskoyla kaplı kapının arkasına saklanan bahtsız, Mercedes'in ipek elbisesinin kendisine hafifçe temas ettiğini ve şu sözleri söyleyen oğlunun ılık soluğunu yüzünde hissetti:

"Cesaret anneciğim! Gelin, gelin, burası artık bizim evimiz değil."

Sözcükler sönerken ayak sesleri uzaklaştı.

Damaskoya tutunan kasılmış ellerini geri çeken General doğruldu. Hem karısı hem de oğlu tarafından terk edilen bir babanın göğsünden asla çıkmamış korkunç bir hıçkırığı bastırıyordu...

Az sonra arabanın demir kapısının kapandığı, ardından da arabacının sesi duyuldu, sonra ağır arabanın tekerlek sesleri camları sarstı. Bunun üzerine, Kont bu dünyada sevdiği iki kişiyi son bir kez daha görmek için yatak odasına koştu ama araba yola koyuldu, Mercedes ya da oğlunun başları, bir *elveda* demek, pişmanlık duymak, yani özür dilemek için bu ıssız eve, babaya ve kocaya son bir bakış yöneltmek üzere pencerede belirmedi.

Arabanın tekerlekleri kapı kemerinin kaldırımlarını sarsarken, bir silah sesi yankılandı ve yatak odasının patlamanın şiddetiyle kırılmış o penceresinin bir camında kasvetli bir duman yayıldı.

XCIII

Valentine

Morrel'in işinin ne olduğunu ve kiminle buluşacağını tahmin etmek hiç de güç değildi.

Monte Cristo'nun yanından ayrılan Morrel yavaşça Villefort'un evine doğru yürüdü.

Yavaşça dememizin nedeni Morrel'in önünde yarım saat içinde katetmesi gereken beş yüz adımlık bir yol olmasıydı, ama bu fazlasıyla yeterli zamana rağmen, düşünceleriyle baş başa kalabilmek için Monte Cristo'dan ayrılmakta acele etmişti.

Kutsal görevini yerine getirerek Noirtier'nin yemeğini yediren Valentine'i kimsenin rahatsız etmeyeceği saati iyi biliyordu. Noirtier ve Valentine ona kendilerini haftada iki kere ziyaret etmesi iznini vermişlerdi. O da bu hakkını kullanıyordu.

Geldiğinde Valentine endişeyle bekliyordu ve neredeyse kafası karışmış halde Morrel'in elini tutup onu büyükbabasının yanına getirdi.

Söylediğimiz gibi kafa karışıklığına varan bu endişe, Morcerf'in hakaretinin yankılarından kaynaklanıyordu, operadaki olay biliniyordu (herkes her zaman her şeyi bilir). Villefortlarda bu hakaretin zorunlu sonucundan kimse kuşku duymuyordu; Valentine kadınlık içgüdüsüyle, Morrel'in Monte Cristo'nun tanığı olacağını tahmin etmişti ve genç adamın herkes tarafından bilinen cesareti ve Kont'la olan derin dostluğu nedeniyle kendisine düşen pasif rolle yetinmeyeceğinden korkuyordu.

Ayrıntıların nasıl bir merakla sorulduğu, yanıtların nasıl bir ciddiyetle verildiği ve nasıl algılandığı anlaşılacaktır. Morrel, bu korkunç olayın mutlu ve beklenmedik sonucunu öğrendiğinde sevgilisinin gözlerindeki tasvir edilemez sevinci okuyabiliyordu.

"Şimdi," dedi Morrel'e yaşlı adamın yanına oturmasını işaret eden ve kendisi de taburesine oturan Valentine, "şimdi biraz bizim işlerden söz edelim. Maximilien, büyükbabamın bir ara Mösyö de Villefort'un konağından ayrılıp başka bir eve taşınmayı düşündüğünü biliyorsunuz, öyle değil mi?"

"Elbette," dedi Maximilien, "bu projeyi hatırlıyorum, hatta bu kararı çok takdir etmiştim."

"Tamam o zaman," dedi Valentine, "bir kez daha takdir edin çünkü büyükbabam bu kararını hayata geçiriyor."

"Bravo!" dedi Maximilien.

"Peki ya büyükbabamın evden ayrılmak için hangi gerekçeyi öne sürdüğünü biliyor musunuz?"

Noirtier sessiz kalması için torununa bakıyordu ama Valentine ona bakmıyordu, gülümsemesiyle, her şeyiyle Morrel'e yoğunlaşmıştı.

"Ah! Ah! Mösyö Noirtier'nin gerekçesi ne olursa olsun, çok yerinde olacağına inanıyorum," diye haykırdı Morrel.

"Harika bir gerekçe," dedi Valentine. "Saint-Honoré Mahallesi'nin havasının bana hiç iyi gelmediğini söylüyor."

"Gerçekten de," dedi Morrel, "beni dinleyin Valentine, Mösyö Noirtier haklı olabilir; on beş gündür sağlığınızın bozulmaya başladığını fark ediyorum."

"Evet, doğru, biraz bozuldu," diye yanıtladı Valentine, "bu yüzden büyükbabam doktorum oldu ve her şeyi bildiği için ona çok güveniyorum."

"Peki ızdırap çekiyor musunuz, Valentine?" diye sordu Morrel heyecanla.

"Ah! Tanrım! Buna ızdırap çekmek denmez; genel bir bitkinlik hali hissediyorum, hepsi bu; iştahım kapandı ve sanırım midem yeni bir şeylere alışmak için mücadele ediyor."

Noirtier, Valentine'in sözlerinden bir tekini bile kaçırmıyordu.

"Peki bu meçhul hastalık için nasıl bir tedavi uyguluyorsunuz?"

"Ah! Çok basit," dedi Valentine, "her sabah büyükbabam için getirilen eriyikten bir kaşık içiyorum; bir kaşık dediysem, bir kaşıkla başladım ve artık dört kaşık içiyorum. Büyükbabam bu ilacın her derde deva olduğunu iddia ediyor."

Valentine gülümsüyordu ama bu gülümsemede hüzünlü ve ızdıraplı bir şeyler vardı.

Morrel aşkın sarhoşluğuyla ona bakıyordu ama solukluğu daha da artmıştı, gözleri her zamankinden daha canlı bir ateşle parlıyordu ve genellikle sedef beyazı olan elleri zamanla sarımtırak bir nüansın kapladığı balmumu gibi görünüyordu.

Genç adam bakışlarını Valentine'den Noirtier'ye çevirdi; yaşlı adam o ilginç ve derin kavrayışıyla kendini aşkına kaptırmış genç kızı gözlemliyordu, ama o da Morrel gibi genç kızın yüzünde gizli bir ızdırabın izlerini takip ediyordu, pek belirgin olmayan bu izler büyükbaba ve sevgilin dışında herkesin gözünden kaçmıştı.

"Ama," dedi Morrel, "günde dört kaşık almaya başladığınız bu ilacın Mösyö Noirtier için yazıldığını sanıyordum."

"Tadı çok acı," dedi Valentine, "öyle ki o eriyikten sonra ne içersem içeyim aynı tadı alıyorum."

Noirtier torununa sorgulayıcı gözlerle baktı.

"Evet büyükbaba, söylediğim gibi. Sizin odanıza inmeden az önce bir bardak şekerli su içtim; tadı o kadar acı geldi ki yarısını bardakta bıraktım."

Benzi solan Noirtier konuşmak istediğini belirtti.

Valentine sözlüğü getirmek için ayağa kalktı.

Noirtier onu belirgin bir endişeyi yansıtan bakışlarla izliyordu.

Gerçekten, kanı beynine hücum eden genç kızın yanakları kırmızılaşmıştı.

"Şuraya bakın!" diye haykırdı neşesinden hiçbir şey kaybetmeden. "Çok tuhaf, gözlerim kamaşıyor! Yoksa güneş gözümü mü aldı?"

Ve pencerenin ispanyoletine yaslandı.

"Hava güneşli değil," dedi Valentine'in bu yanılsamasından ziyade Noirtier'nin yüz ifadesinden endişelenen Morrel.

Ve Valentine'e doğru koştu.

Genç kız gülümsedi.

"İçin rahat olsun büyükbaba, içiniz rahat olsun Maximilien, hiçbir şeyim kalmadı. Ama dinlesenize! Avludan bir arabanın gürültüsü gelmiyor mu?"

Noirtier'nin odasının kapısını açıp koridordaki bir pencereye koşan genç kız geri döndü.

"Evet," dedi, "Madam Danglars ve kızı bizi ziyarete gelmişler. Hoşça kalın çünkü beni aramak için buraya gelecekler ya da daha doğrusu görüşmek üzere Mösyö Maximilien, büyükbabamın yanında bekleyin, onların yanında uzun süre kalmayacağıma söz veriyorum."

Bakışlarıyla Valentine'i izleyen Morrel onun kapıyı kapadığını gördü; Madam de Villefort'un odasına ve kendi odasına açılan küçük merdivenden çıktığını duydu.

Genç kız gözden kaybolur kaybolmaz, Noirtier, Morrel'e sözlüğü almasını işaret etti. Morrel isteneni yaptı; Valentine sayesinde yaşlı adamı anlamaya hızla alışmıştı.

Yine de, ne kadar alışık olursa olsun, alfabenin yirmi altı harfinin bir bölümünü tek tek gözden geçirmek ve sözlükte her sözcüğü bulmak gerektiği için yaşlı adamın düşüncesi ancak on dakika sonra şu sözlerle dışavuruldu:

"Valentine'in odasındaki su bardağını ve sürahiyi getirtin." Morrel derhal Barrois'nın yerini alan uşağı çağırdı ve Noirtier adına ona bu emri verdi.

Uşak kısa süre sonra geri geldi.

Sürahi ve bardak bomboştu.

Noirtier konuşmak istediğini belirtti.

"Bardak ve sürahi neden boş?" diye sordu. "Valentine bardağın sadece yarısını içtiğini söylemişti."

Bu yeni sorunun çevirisi beş dakika daha almıştı.

"Bilmiyorum," dedi uşak, "ama odacı kadın Matmazel Valentine'in odasındaydı. Belki de o boşalttı."

"Bunu ona sorun," dedi Noirtier'nin düşüncesini bu kez bakışlarından anlayan Morrel.

Uşak çıktı ve birazdan geri döndü.

"Matmazel Valentine, Madam de Villefort'un odasına giderken kendi odasının önünden geçmiş, bu sırada susadığı için bardakta kalan suyu içmiş; sürahideki suyu da Mösyö Edouard ördeklerine gölet hazırlamak için kullanmış."

Noirtier gözlerini, elinde kalan son parayla rest çeken bir kumarbaz gibi yukarı kaldırdı.

O andan itibaren, yaşlı adam kapıya sabitlediği bakışlarını oradan hiç ayırmadı.

Gerçekten de Valentine, Madam Danglars ve kızıyla karşılaşmış, onları kendilerini kabul edeceğini bildiren Madam de Villefort'un odasına götürmüştü. İşte Valentine üvey annesininkiyle aynı katta olan odasının önünden bu yüzden geçmişti ve iki oda arasında sadece Edouard'ın odası vardı.

İki kadın bir sohbetin başlayacağını belli eden resmî bir soğuklukla salona girdiler.

Kısa süre içinde, aynı toplumsal katmanın bu iki üyesi arasındaki küçük farklılıklar belirdi. Madam de Villefort bu azametli tavra aynı azametle karşılık verdi.

O sırada Valentine içeri girdi ve karşılıklı reveranslar başladı.

"Sevgili dostum," dedi Barones iki genç kız el ele tutuşurken, "kızımın yakın bir tarihte Prens Cavalcanti ile evleneceğini haber vermek için Eugénie ile birlikte ilk önce size geldim."

Danglars *prens* unvanını kullanmakta ısrarlıydı. Tanınmış bankacı bu unvanın konttan daha uygun olduğuna karar vermişti.

"O halde, size en içten iltifatlarımı sunmama izin verin," diye yanıtladı Madam de Villefort. "Prens Cavalcanti nadir rastlanan niteliklere sahip bir genç gibi görünüyor."

"Dinleyin," dedi Barones gülümseyerek, "iki dost gibi konuştuğumuz için, size prensin bize henüz kendini tam olarak yetiştirmemiş gibi göründüğünü söylemeliyim. Biz Fransızlarda, ilk bakışta soylu bir İtalyan ya da Alman beyefendisi izlenimi bırakacak hafif bir tuhaflığı var. Yine de çok temiz yürekli, çok kıvrak zekâlı, malvarlığına gelince, Mösyö Danglars çok görkemli olduğunu söylüyor. Evet, kullandığı sözcük tam da bu."

"Üstelik Madam," dedi Madam de Villefort'un albümünü karıştıran Eugénie, "bu gence özel bir ilginiz olduğunu da ekleyin."

"Size bu ilgiyi paylaştığınızı sormama gerek yok, öyle değil mi?" dedi Madam de Villefort.

"Benim mi?" diye yanıtladı Eugénie her zamanki rahat tavırlarıyla. "Ah! Hiç de sandığınız gibi değil Madam; ev kadınının titizliklerine, kim olursa olsun bir adamın kaprislerine katlanmak bana göre değil. Ben sanatçı olmayı ve

dolayısıyla yüreğimin, kişiliğimin ve düşüncemin özgür kalmasını yeğlerim."

Eugénie bu sözleri öyle şevkli ve kararlı bir vurguyla söyledi ki, Valentine'in yüzü kızardı. Çekingen genç kız, kadınsı ürkeklikleri barındırmayan bu güçlü kişiliği anlayamıyordu.

"Zaten," diye devam etti, "ister istemez evlenmek zorunda olduğum, beni Mösyö Albert de Morcerf'in küçümsemelerinden kurtardığı için Tanrı'ya şükretmeliyim; Tanrı'nın bu müdahalesi olmasaydı, şimdi onuru lekelenmiş bir adamın karısı olacaktım."

"Bu doğru," dedi Barones, bazı soylu kadınlarda rastlanan ve soyluluğa yakışmayan ilişkilerin sürüp gitmesinden dolayı tamamen ortadan kalkmayan o garip saflıkla, "bu doğru, Morcerfler tereddüt etmeseydi, kızım o Mösyö Albert'le evlenecekti: General buna çok önem veriyordu, hatta bir kez Mösyö Danglars'ı zorlamak için bize gelmişti; ucuz kurtulduk."

"Ama," dedi Valentine çekinerek, "bir babanın utanç lekesi oğluna da sıçramalı mı? General'in tüm bu ihanetlerinde Mösyö Albert'in bir suçu olmadığını sanıyorum."

"Pardon, sevgili dostum," dedi acımasız Eugénie, "Mösyö Albert bunu kabul ediyor ve utançtan kendi payını alıyor. Dün operada Monte Cristo kontuna hakaret ettikten sonra, bugün düello alanında ondan özür dilediği söyleniyor."

"Bu mümkün değil!" dedi Madam de Villefort.

"Ah! Sevgili dostum," dedi Madam Danglars daha önce tasvir ettiğimiz saflıkla, "bu bir gerçek, özür dilediği sırada yanında olan Mösyö Debray'den duydum."

Valentine de gerçeği biliyor ama sesini çıkarmıyordu. Anılarından gelen bir sözcüğün etkisiyle aklı Morrel'in kendisini beklediği Noirtier'nin odasındaydı.

İç dünyasına dalan Valentine bir süredir sohbete eşlik etmiyordu; hatta birkaç dakikadır söylenenleri tekrarlaması mümkün değildi. O sırada Madam Danglars'ın koluna değen eliyle düşlerinden sıyrıldı.

"Ne oldu Madam?" dedi Valentine, Madam Danglars elinin temasıyla elektrik çarpmış gibi hissedip titreyerek.

"Ne mi oldu sevgili Valentine'im?" dedi Barones. "Hiç kuşkusuz hastasınız."

"Ben mi?" dedi elini ateş gibi yanan alnına götüren genç kız.

"Evet, aynaya bir baksanıza; bir dakika içinde peş peşe üç kere bir solup bir kızardınız."

"Gerçekten de," diye haykırdı Eugénie, "çok solgun görünüyorsun!"

"Ah! Endişelenme Eugénie; birkaç gündür böyleyim."

Ve her ne kadar dolap çevirmekten bihaber olsa da, genç kız bunun dışarı çıkması için bir fırsat olduğunu anladı. Derken Madam de Villefort da yardımına koştu.

"Odanıza çekilin Valentine," dedi, "gerçekten hastasınız ve bu hanımlar sizi hoş göreceklerdir, bir bardak su için, size iyi gelecektir."

Yanlarından ayrılmak için şimdiden ayağa kalkmış olan Valentine, Eugénie'yi öpüp Madam Danglars'ı selamladıktan sonra dışarı çıktı.

"Zavallı çocuk," dedi Madam de Villefort, Valentine gözden kaybolduğunda, "beni cidden endişelendiriyor ve başına büyük bir felaket gelirse hiç şaşırmayacağım."

Bu arada, farkına varmadığı bir coşkuya kapılan Valentine, sataşmalarına karşılık vermediği Edouard'ın odasını ve kendi odasını geçmiş, küçük merdivenin başına gelmişti. Son üç basamağa gelip, Morrel'in sesini duymaya başladığı sırada aniden gözlerinin önünden bir bulut geçti, kasılmış bacakları adım atamadı, elleri tırabzana tutunacak gücü bulamadı ve tırabzanın tahtalarına çarparak son üç basamağı ineceği yerde aşağı yuvarlandı. Morrel bir hamlede kapıyı açtı ve Valentine sahanlıkta yerde yatıyordu.

Onu şimşek hızıyla kollarına alarak bir koltuğa oturttu. Valentine gözlerini yeniden açtı.

"Ah! Ne kadar sakarım," dedi akıcı bir dille, "demek ayakta duramıyorum... Sahanlıktan önceki üç basamağı unutuyorum!"

"Belki de yaralandınız Valentine?" diye haykırdı Morrel. "Ah! Tanrım! Tanrım!"

Etrafına bakınan Valentine, Noirtier'nin gözlerine yansıyan çok derin bir kaygıyı fark etti.

"İçin rahat olsun büyükbaba," dedi gülümsemeye çalışarak, "hiçbir şeyim yok... Sadece başım döndü."

"Bir baş dönmesi daha!" dedi ellerini birleştiren Morrel. "Ah! Yalvarırım Valentine, kendinize dikkat edin."

"Hayır, yok hayır," dedi Valentine, "size hiçbir şeyim olmadığını söylüyorum. Şimdi size bir haber vermeme müsaade edin: Eugénie bir hafta içinde evleniyor ve üç gün sonra büyük bir şölen, bir nişan yemeği veriliyor. Anladığım kadarıyla babam, Madam de Villefort ve ben de davetliyiz."

"Peki ama biz de kendi payımıza bu tür ayrıntıları düşünmeye ne zaman başlayacağız? Ah! Valentine, büyükbabanız üzerinde bunca etkiniz var, bize *Yakında!* yanıtını vermesini sağlasanıza."

"Bu ağır gidişatı hızlandırmak ve büyükbabamın hafızasını canlandırmak için bana mı güveniyorsunuz?" diye sordu Valentine.

"Evet," diye haykırdı Morrel. "Tanrım! Tanrım! Acele edin. Bana ait olmadığınız sürece, sizi kaybedecekmiş gibi hissediyorum hep."

"Şuraya bakın!" diye yanıtladı Valentine hafifçe sarsılarak. "Maximilien, korku nedir bilmediği söylenen bir asker, bir subay olarak aslında çok ürkeksiniz. Hahaha!"

Ve keskin ve kederli bir kahkaha attı; kasılan kolları büküldü, koltuğunda otururken başı geriye düştü ve hareketsiz kaldı.

Tanrı'nın dudaklarında düğümlediği dehşet çığlığı Noirtier'nin gözlerinden fışkırdı.

Morrel yardım çağırması gerektiğini anladı.

Elini çıngırağa uzatmasıyla, Valentine'in odasındaki hizmetçi kadın ve Barrois'nın yerini alan uşak hemen içeri girdi.

Valentine öylesine solgun, öylesine dermansız, öylesine cansızdı ki, bu lanetli evde kol gezen korkunun etkisiyle kendilerine söyleneni bile dinlemeden yardım çığlıkları atarak koridora koştular.

O sırada dışarı çıkmak üzere olan Madam Danglars ve Eugénie bu gürültünün nedenini anladılar.

"Size söylemiştim!" diye haykırdı Madam de Villefort. "Zavallı çocuk."

XCIV

İtiraf

O anda, çalışma odasındaki Mösyö de Villefort'un bağırdığı duyuldu:

"Neler oluyor?"

Morrel, tüm soğukkanlılığını geri kazanıp, gözleriyle daha önce benzer bir durumda sığındığı odayı işaret eden Noirtier'ye baktı.

Şapkasını alacak zamanı ancak bulan genç adam soluk soluğa yan odaya fırladı. Koridorda Kraliyet Savcısı'nın ayak sesleri duyuluyordu.

Hızla odaya giren Villefort, Valentine'e doğru koşup onu kollarına aldı.

"Doktor! Doktor çağırın! Mösyö d'Avrigny!" diye bağırdı Villefort. "Yok yok, ben kendim gideceğim."

Ve odadan fırladı.

Diğer kapıdan da Morrel çıkıyordu.

Yüreğine korkunç bir anının ağırlığı çökmüştü. Madam de Saint-Méran'ın öldüğü gece Villefort ile doktor arasında-

ki konuşma aklına geliyordu; bu belirtiler, o kadar şiddetli olmasalar da, Barrois'nın ölümünden önceki belirtilerle hemen hemen aynıydı.

O anda, Monte Cristo'nun yaklaşık iki saat önce kendisine söylediği şu sözler kulağında yankılandı:

"Neye ihtiyacınız olursa olsun Morrel, bana gelin, sizin için çok şey yapabilirim."

Bunun üzerine, düşüncesinden daha hızlı bir şekilde Saint-Honoré Mahallesi'nden Matignon Sokağı'na ve Matignon Sokağı'ndan Champs-Elysées Caddesi'ne gitti.

O sırada Mösyö de Villefort kiralık bir arabayla Mösyö d'Avrigny'nin kapısının önüne geliyordu; kapıyı kapıcının karşısına ürkmüş bir ifadeyle çıkacağı kadar şiddetle çaldı. Villefort hiçbir şey söyleyecek gücü bulamadan merdivene fırladı. Kapıcı onu tanıdığı için geçmesine izin verdi ve ardından, "Sayın Kraliyet Savcısı, doktor muayenehanesinde," diye bağırdı.

Villefort muayenehanenin kapısını itiyor ya da daha doğrusu kıracak gibi zorluyordu.

"Ah!" dedi doktor. "Siz misiniz?"

"Evet," dedi kapıyı arkasından kapayan Villefort, "evet, benim, bu kez baş başa olup olmadığımızı sormak için ben geldim. Doktor, evim lanetli bir ev!"

"Nasıl?" dedi soğuk bir ifade takınsa da, aslında içinde derin bir heyecan duyan doktor. "Yine mi hastanız var?"

"Evet, doktor," diye haykırdı bir tutam saçını titreyen elleriyle kavrayarak, "evet!"

D'Avrigny'nin bakışı, "Ben size söylemiştim," der gibiydi.

Ardından dudaklarından ağır ağır şu sözler döküldü:

"Evinizde bu kez kim ölecek ve hangi yeni mağdur bizi Tanrı'nın önünde zayıf davranmakla suçlayacak?"

Villefort'un yüreğinden kederli bir hıçkırık yükseldi; doktora yaklaştı ve kolunu tutarak, "Valentine!" dedi. "Bu kez sıra Valentine'de."

"Kızınız mı?" diye haykırdı, şaşıran d'Avrigny kederle.

"Gördüğünüz gibi yanıldınız," diye mırıldandı Kraliyet Savcısı, "onu görmeye gelin ve kederli yatağında ondan kendisinden şüphelendiğiniz için özür dileyin."

"Bana her haber verişinizde, iş işten çoktan geçmişti; neyse, önemi yok, geliyorum ama acele edelim Mösyö, evinizdeki düşmanların karşısında kaybedilecek hiç zaman yok."

"Ah! Bu kez bana zayıflığımdan dolayı sitem etmeyeceksiniz doktor. Bu kez katili bulup öldüreceğim."

"İntikamdan önce mağduru kurtarmayı deneyelim," dedi d'Avrigny. "Hadi gelin."

Ve Villefort ile d'Avrigny'yi götüren araba dörtnala ilerlerken Morrel de Monte Cristo'nun kapısını çalıyordu.

Kont çalışma odasındaydı ve Bertuccio'nun az önce kendisine ilettiği notu büyük bir endişeyle okuyordu.

Daha iki saat önce yanından ayrılmış olan Morrel'in geldiğinin bildirilmesi üzerine Kont kafasını kaldırdı.

Kuşkusuz bu iki saat boyunca onun da başından birçok şey geçmişti çünkü yanından gülümseyerek ayrılan genç adam allak bullak olmuş bir yüzle geri gelmişti.

Ayağa kalkıp Morrel'e doğru yürüdü.

"Neler oldu Maximilien?" diye sordu. "Çok solgunsunuz ve alnınızdan ter boşanıyor."

Morrel bir koltuğa oturdu, daha doğrusu yığıldı.

"Evet," dedi, "hızla geldim, sizinle konuşmam gerekiyor."

"Ailenizde herkesin sağlığı yerinde mi?" diye sordu Kont içtenliği konusunda hiç kimsenin yanılmayacağı sevecen bir iyi niyetlilikle.

"Teşekkürler Kont, teşekkürler," dedi konuşmaya başlamak için zorlandığı açıkça belli olan genç adam, "evet, ailemde herkesin sağlığı yerinde."

"Çok güzel, yine de bana bir şey mi söylemek istiyorsunuz?" diye yanıtladı giderek daha çok endişelenen Kont.

"Evet," dedi Morrel, "ölümün girdiği bir evden size koşmak için çıktım."

"Mösyö de Morcerf'in evinden mi çıktınız?"

"Hayır," dedi Morrel, "Mösyö de Morcerf'in evinde biri mi öldü?"

"General kafasına bir kurşun sıkmış."

"Ah! Korkunç bir felaket!" diye haykırdı Maximilien.

"Ama Kontes için, Albert için bir felaket değil," dedi Monte Cristo, "ölü bir baba ve koca, onuru lekelenmiş bir baba ve kocadan daha iyidir, kan utancı temizler."

"Zavallı Kontes!" dedi Maximilien. "Sadece o asil kadın için üzülüyorum!"

"Albert için de üzülün Maximilien, çünkü inanın ki o, Kontes'e layık bir oğul. Ama konuya dönelim. Hemen bana koştunuz ve kendi adıma, bana ihtiyaç duymak gibi bir mutluluktan mı söz etmiştiniz?"

"Evet, size ihtiyacım var, daha doğrusu bana sadece Tanrı'nın yardım edebileceği bir durumda, bana yardım edebileceğinizi sanarak bir çılgın gibi size koştum."

"Yine de anlatın."

"Ah!" dedi Morrel. "Aslında böyle bir sırrı insanlara açıklamamın doğru olup olmadığını bilemiyorum ama kader beni buna itiyor, zorunluluk beni buna zorluyor."

Morrel bir an tereddüt ederek durdu.

"Sizi sevdiğime inanıyor musunuz?" diye sordu Monte Cristo, genç adamın elini şefkatle ellerinin arasına alarak.

"Ah! Dinleyin, beni cesaretlendiriyorsunuz, üstelik içimden gelen bir ses (Morrel elini kalbinin üzerine koydu) bana sizden saklayacak bir sırrım olmaması gerektiğini söylüyor."

"Haklısınız Morrel, Tanrı yüreğinize sesleniyor ve yüreğiniz de size hitap ediyor. Yüreğinizin sesini bana tekrarlayın."

"Kont, Baptistin'i sizin adınıza, tanıdığınız birinden yeni haberler almak için göndermeme izin verir misiniz?"

"Emrinizdeyim, dolayısıyla hizmetkârlarım da emrinizde."

"Ah! Onun iyileştiğinden emin olmadan yaşayamayacağım."

"Baptistin'i çağırmamı ister misiniz?"

"Hayır, onunla kendim konuşacağım."

Dışarı çıkıp Baptistin'i çağıran Morrel ona alçak sesle bir şeyler söyledi. Uşak hemen koşarak yola çıktı.

"Nasıl, işinizi hallettiniz mi?" diye sordu Monte Cristo geri dönen Morrel'e.

"Evet, biraz daha rahatladım."

"Sizi beklediğimi biliyorsunuz," dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Evet... şimdi anlatıyorum. Dinleyin, bir akşam bir bahçede bir ağaçlığın arkasına saklanmıştım, orada olabileceğimi kimse tahmin edemezdi. Yanımdan şimdilik isimlerini söylemeyeceğim iki kişi geçti. Alçak sesle konuşmalarına rağmen söylediklerinin tek sözcüğünü dahi kaçırmadım, ne dedikleri beni o derece ilgilendiriyordu."

"Solgunluğunuz ve titremenizden konuşulanların hiç de iç açıcı olmadığı anlaşılıyor Morrel."

"Ah! Evet! Hiç de iç açıcı değil, dostum! Bahçenin sahibinin evinde az önce biri ölmüştü; konuşmalarını dinlediğim bu iki kişiden biri o evin sahibi, diğeri ise bir doktordu. Ev sahibi doktora kaygılarını ve kederlerini anlatıyordu, çünkü ölüm bir aydır hızlı ve beklenmedik bir şekilde bu evin üzerine çöküyordu, âdeta bir ölüm meleği Tanrı'nın öfkesini bu evin üzerine çekmişti."

"Bak sen!" dedi bakışlarını genç adama sabitleyen ve koltuğunu fark edilemeyecek bir hareketle döndürerek gölgeye çeken Kont, Maximilien'i yüzüne gün ışığının vuracağı bir konumda bırakmıştı.

"Evet," diye devam etti genç adam, "ölüm bir ay içinde bu evin kapısını iki kere çalmıştı."

"Peki doktor buna ne diyordu?" diye sordu Monte Cristo.

"Doğal bir ölüm olmadığını ve nedeninin..."

"Evet?"

"Zehirlenme olduğunu!"

"Gerçekten mi?" dedi Monte Cristo, aşırı heyecanlandığı anlarda kâh yüzünün kırmızılığını, kâh solgunluğunu, kâh söylenenleri dinlerken duyduğu ilgiyi gizlemeye yarayan o hafif öksürüğün eşliğinde. "Maximilien, bunları gerçekten duydunuz mu?"

"Evet Sevgili Kont, duydum. Doktor böyle bir olay tekrarlanırsa adalete başvurmak zorunda kalabileceğini ekledi."

Monte Cristo büyük bir sükûnetle dinliyor ya da dinlermiş gibi görünüyordu.

"Ardından ölüm üçüncü kez bu eve girdi ve ne ev sahibi ne de doktor bir açıklama yaptı; ölüm belki de dördüncü kez kapıyı çalacak. Kont, bu sırrı bilmenin bana nasıl bir sorumluluk yüklediğini biliyor musunuz?"

"Sevgili dostum," dedi Monte Cristo, "sanırım bana herkesin ezbere bildiği bir hikâyeyi anlatıyorsunuz. Bunları duyduğunuz evi ya da en azından ona benzeyen bir evi biliyorum; bahçesi, bir aile babası, doktoru olan, üç garip ve beklenmedik ölümün yaşandığı bir ev. Bana bir bakın, beni bu sırdan hiç haberdar etmediler ve yine de tüm bunları sizin kadar iyi biliyorum ama vicdan azabı duyuyor muyum? Hayır, umurumda bile değil. Bir ölüm meleğinin Tanrı'nın öfkesine bu evi işaret ettiğini söylüyorsunuz; peki size bu varsayımınızın gerçek olmadığını kim söylüyor? Görmekte çıkarı olan kişilerin görmek istemediği şeyleri görmezden gelin. Maximilien, bu evde Tanrı'nın öfkesi değil, adalet kol geziyorsa, başınızı başka yöne çevirin ve Tanrı'nın adaletini bekleyin."

Morrel ürperdi. Kont'un ses tonunda iç karartıcı, heybetli ve ürkütücü bir ifade vardı.

"Zaten..." diye devam etti, az önceki sözler sanki aynı kişinin ağzından çıkmamış gibi farklı tonda, "size bu ölüm serisinin yeniden başlayacağını kim söyledi ki?"

"Yeniden başlıyor Kont!" diye haykırdı Morrel. "Koşup size gelmemin nedeni bu."

"Peki ne yapmamı istiyorsunuz Morrel? Mesela Sayın Kraliyet Savcısı'na haber mi vereyim?"

Monte Cristo bu son sözleri öyle net ve öyle etkileyici bir vurguyla söylemişti ki, ayağa kalkan Morrel haykırdı:

"Kont! Kont! Size neyi anlatmak istediğimi biliyorsunuz, öyle değil mi?"

"Elbette sevgili dostum ve bunu size tüm ayrıntıları ya da kişilerin isimlerini açıklayarak kanıtlayacağım. Bir akşam Mösyö de Villefort'un bahçesinde geziniyordunuz; bana söylediklerinizden bunun Madam de Saint-Méran'ın öldüğü akşam olduğu sonucuna varıyorum. Mösyö de Villefort ile Mösyö d'Avrigny'nin, Mösyö de Saint-Méran'ın ve Markiz'in, en az kocası kadar şaşırtıcı olan ölümlerinden söz ettiklerini duydunuz. Mösyö d'Avrigny ortada bir hatta iki zehirlenme vakası olduğunu söylüyordu ve işte siz fazlasıyla onurlu bir adam olarak o andan beri, bu sırrı açıklamak mı yoksa susmak mı gerektiğini anlamak için yüreğinizi yoklamaya, vicdanınızın derinliklerine inmeye çalışıyorsunuz. Artık Ortaçağ'da yaşamıyoruz sevgili dostum, artık Saint-Vehme[34] ya da mason yargıçlar yok; o insanlara neyi soracaksınız ki? Sterne gibi, *Vicdan, benden ne istiyorsun?* mu diyeceksiniz? Sevgili dostum, uyuyorlarsa bırakın uyusunlar ya da uykusuzluklarında tükenip gitsinler ama Tanrı aşkına, uyumanızı engelleyecek vicdan azapları olmayan siz uyumanıza bakın."

Morrel'in yüzünde korkunç bir kederin çizgileri belirdi; Monte Cristo'nun elini kavradı.

"Ama size ölümler yeniden başlıyor diyorum!"

"Olsun," dedi hiçbir şey anlayamadığı bu ısrar karşısında şaşıran ve Maximilien'e dikkatle bakan Kont, "bırakın başlasın: Bu lanetlenmiş bir Atreus ailesi; Tanrı onları mahkûm etti, bu hükme boyun eğecekler; iki yüz kişi bile olsalar, çocukların kıvrılmış kâğıtları yan yana koydukları ve yaratıcı-

34 Ortaçağ'da suçluları kendi yöntemlerine göre hızla yargılayarak cezalandıran bir örgüt.

larının soluğuyla birdenbire yıkılan kâğıttan kaleler gibi ortadan kaybolacaklar. Üç ay önce Mösyö de Saint-Méran, iki ay önce Madam de Saint-Méran, birkaç gün önce de Barrois öldü; şimdi sıra yaşlı Noirtier'de ya da genç Valentine'de."

"Bunu biliyor muydunuz?" diye haykırdı kapıldığı dehşet doruk noktasına ulaştığı için gökyüzü yere yığılsa bile soğukkanlılığını kaybetmeyecek olan Monte Cristo'yu ürperten Morrel, "bunu biliyordunuz ve bana hiçbir şey söylemediniz!"

"Ama tüm bunlar sizi neden ilgilendirecekti ki?" diye yanıtladı omuzlarını silken Monte Cristo, "o insanları tanıyor muyum ve birini kurtarmak için diğerini kaybetmem mi gerek? İnanın hayır çünkü suçlu ile mağdur arasında bir tercih yapmaya niyetim yok."

"Ama, ben, ben..." diye haykırdı kederle inleyen Morrel. "ben onu seviyorum!"

"Kimi seviyorsunuz?" diye haykırdı, yerinden sıçrayıp Morrel'in yukarı kaldırdığı kollarını kavrayarak."

"Onun bir damla gözyaşı dökmemesi için tüm kanımı akıtacak kadar kendimden geçmişçesine, çılgınca seviyorum; şu anda katledilmek üzere olan Valentine de Villefort'u seviyorum, beni anlıyor musunuz? Onu seviyorum ve Tanrı'ya ve size onu nasıl kurtarabileceğimi soruyorum!"

Monte Cristo, ancak yaralı bir aslanın kükreyişini duyanların tasavvur edebileceği korkunç bir çığlık attı.

"Bahtsız adam!" diye haykırdı kendi ellerini de bükerek. "Bahtsız adam! Valentine'i seviyorsun! O lanetli ailenin kızını seviyorsun!"

Böyle bir tepkiyle hiç karşılaşmamış olan Morrel, karşısında böyle alev alev parlayan korkunç gözleri hiç görmemiş, kâh savaş alanlarında, kâh da Cezayir'deki gece katliamlarında sık sık belirdiğini gördüğü dehşet meleği bile etrafına böyle ürkütücü ateşler saçmamıştı.

Korkuyla geriledi.

Monte Cristo'ya gelince, bu patlamanın ve gürültünün ardından içinde çakan şimşeklerle kamaşmış gibi görünen gözlerini bir an için kapattı, kendini toparlamak için büyük bir çaba harcarken, fırtınalarla şişen göğsünün, bulut yığınlarının birikmesinden sonra güneşin altında dağılıp giden azgın ve köpüklü dalgalar gibi çalkantılı hareketinin yavaş yavaş durulduğu görüldü.

Bu sessizlik, bu düşüncelere dalış, bu mücadele yaklaşık yirmi saniye sürdü.

Ardından Kont solgun yüzünü kaldırdı.

"Gördüğünüz gibi, sevgili dostum," dedi değişmiş bir ses tonuyla, "Tanrı en övüngen ve en soğuk insanları, onları karşı karşıya bıraktığı korkunç sahnelere kayıtsız kaldıkları için cezalandırmayı nasıl da biliyor! Ben bu içler acısı trajedinin gelişimini soğukkanlılıkla ve merakla izliyor, insanların yaptığı kötülüklere bir sırrın (ve sırrı saklamak zengin ve güçlü insanlar için kolaydır) arkasına gizlenmiş bir ölüm meleği gibi gülüyordum ama işte şimdi ben de kıvrılarak ilerleyişini seyrettiğim bu yılan tarafından, hem de tam yüreğimden ısırıldım!"

Morrel boğuk bir inilti çıkardı.

"Tamam, tamam," diye ekledi Kont, "bu kadar sızlanma yeter, erkek olun, güçlü olun, umutla dolun çünkü ben buradayım ve size destek olacağım."

Morrel başını hüzünle iki yana salladı.

"Size umutlu olun diyorum! Beni anlıyor musunuz?" diye haykırdı Monte Cristo. "Şunu iyi bilin ki, asla yalan söylemem, asla yanılmam. Saat on iki, Maximilien, bu akşam ya da yarın sabah geleceğinize bu öğlen geldiğiniz için Tanrı'ya şükredin. Size söyleyeceklerimi dinleyin Morrel: Saat on iki, Valentine şu an ölmediyse, ölmeyecek."

"Ah! Tanrım! Tanrım!" diye haykırdı Morrel. "Yanından ayrıldığımda ölmek üzereydi!"

Monte Cristo bir elini alnına götürdü.

Ürkütücü sırlarla dolu bu zihinde neler oluyordu?

Bu hem amansız hem insani zihne aydınlıkların ya da karanlıkların meleği neler söylüyordu?

Bunu sadece Tanrı bilebilirdi!

Monte Cristo başını bir kez daha kaldırdı ve bu kez uykudan uyanmış bir çocuk gibi sakindi.

"Maximilien," dedi, "sakince evinize dönün, size hiçbir adım atmamanızı, bir işe kalkışmamanızı, yüzünüze endişenin gölgesini düşürmemenizi emrediyorum; size haberleri ileteceğim; hadi gidin."

"Tanrım! Tanrım!" dedi Morrel. "Bu soğukkanlılığınızla beni korkutuyorsunuz Kont. Ölüme karşı bir şey yapabilir misiniz? Bir insandan daha mı üstünsünüz? Bir melek misiniz? Tanrı mısınız?"

Ve hiçbir tehlike karşısında geri adım atmayan genç adam, Monte Cristo'nun önünde tasvir edilemez bir dehşete kapılmış halde geriledi.

Ama Monte Cristo'nun kendisine hem çok melankolik hem çok sevecen bir bakış yöneltmesi üzerine, Maximilien gözlerinin yaşardığını hissetti.

"Sizin için çok şey yapabilirim dostum," dedi Kont. "Şimdi gidin, yalnız kalmaya ihtiyacım var."

Monte Cristo'nun etrafındaki her şey üzerindeki bu olağanüstü etkisine boyun eğen Morrel, kendisini bu etkiden kurtarmaya çalışmadı. Kontun elini sıkıp dışarı çıktı.

Ama kapıda Matignon Sokağı'nın köşesinden koşarak geldiğini gördüğü Baptistin'i beklemek için durdu.

Yine de, Villefort ve d'Avrigny daha aceleci davranmışlardı. Döndüklerinde Valentine hâlâ baygındı. Doktor hastayı durumun gerektirdiği özenle ve sırrı bilmenin daha da güçlendirdiği bilgi birikimiyle muayene ediyordu.

Bakışlarını doktorun bakışlarına ve dudaklarına sabitlemiş olan Villefort muayenenin sonucunu bekliyordu. Yüzü genç kızdan daha solgun olan ve bir çözüm bulunmasını

Villefort'dan bile daha büyük bir heyecanla bekleyen Noirtier her şeyi sağduyu ve duyarlılıkla izliyordu.

Nihayet d'Avrigny durumu yavaşça açıkladı:

"Hâlâ yaşıyor."

"Hâlâ mı?" diye haykırdı Villefort. "Ah! Doktor, kullandığınız söz ne ürkütücü!"

"Evet," dedi doktor, "cümlemi tekrarlıyorum: Hâlâ yaşıyor ve buna çok şaşırdım."

"Ama tehlikeyi atlattı mı?" diye sordu baba.

"Yaşadığına göre, evet."

O sırada d'Avrigny, Noirtier ile göz göze geldi; yaşlı adamın çok engin ve gelişkin bir düşünceyi yansıtan olağanüstü bakışları doktoru son derece etkiledi.

Koltuğun üzerine bıraktığı genç kızın, yüzünün geri kalanı ile uyum içindeki solgun ve beyaz dudakları güçlükle seçilebiliyordu. Hareketsiz bir halde, doktorun her hareketini izleyen ve yorumlayan Noirtier'ye bakıyordu.

"Mösyö," dedi d'Avrigny Villefort'a, "lütfen Matmazel Valentine'in hizmetçisini çağırın."

Kızının başını ellerinden bırakan Villefort hizmetçi kadını çağırmaya kendisi gitti.

Villefort kapıyı kapar kapamaz, d'Avrigny Noirtier'ye yaklaştı.

"Bana söyleyecek bir şeyiniz mi var?" diye sordu.

Yaşlı adam gözlerini anlamlı bir ifadeyle kırptı; hatırlanacağı gibi bu, onun *evet* anlamına gelen tek işaretiydi.

"Sadece bana mı?"

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Tamam, yanınızda kalacağım."

O sırada, Villefort kendisini izleyen hizmetçi kadınla geri döndü; hizmetçi kadının arkasından da Madam de Villefort geliyordu.

"Ama bu sevgili çocuğa neler oldu?" diye haykırdı. "Yanımdan ayrılırken kendini iyi hissetmediğini söylemişti ama

bunun bu kadar ciddi bir rahatsızlık olabileceğini düşünmemiştim."

Ve genç kadın gözlerindeki yaşlarla ve gerçek bir annenin tüm şefkatli tavırlarıyla Valentine'e yaklaştı ve elini tuttu.

Noirtier'ye bakmaya devam eden d'Avrigny, yaşlı adamın gözbebeklerinin genişlediğini, gözlerinin yuvarlaklaştığını, yanaklarının solduğunu ve titrediğini, alnında ter biriktiğini gördü.

"Ah!" dedi istemsizce, Noirtier'nin baktığı yöne bakarken, yaşlı adamın bakışlarını sabitlediği Madam de Villefort, "Bu zavallı çocuk yatağında daha rahat edecek. Gelin Fanny, onu yatıralım."

Bu öneriyi Noirtier ile baş başa kalma fırsatı olarak gören Mösyö d'Avrigny başıyla onaylayarak yapılacak en iyi şeyin bu olduğunu belirtti ama kendi talimatı dışında kızın bir şey yiyip içmesini yasakladı.

Bilinci yerine gelen ama yaşadığı sarsıntının etkisiyle bedeninin hiçbir yanını kımıldatamayan ve neredeyse konuşamayan Valentine'i odasına taşıdılar. Yine de, büyükbabasını bir bakışla selamlayacak gücü bulmuştu, o giderken sanki yaşlı adamın ruhunu da söküp onunla götürüyorlardı.

Ardından, Valentine'e hiçbir şey verilmemesi talimatını tekrarladıktan sonra, yeniden Noirtier'nin odasına indi, kapıları özenle kapadı ve kimsenin kendisini dinlemediğinden emin olunca, "Anlatsanıza," dedi, "torununuzun hastalığı hakkında bir şeyler biliyor musunuz?"

Evet, diye yanıtladı yaşlı adam.

"Dinleyin, kaybedecek zamanımız yok, ben size soracağım ve siz bana yanıt vereceksiniz.

Noirtier cevap vermeye hazır olduğunu belirtti.

"Bugün Valentine'in başına gelenleri önceden tahmin etmiş miydiniz?"

Evet.

Bir an düşünen d'Avrigny, Noirtier'ye biraz daha yaklaştı.

"Size söyleyeceklerim için beni bağışlayın ama içinde bulunduğumuz korkunç durumda hiçbir ayrıntı ihmal edilmemeli," diye devam etti. "Zavallı Barrois'yı ölmeden önce can çekişirken gördünüz mü?"

Noirtier gözlerini yukarı kaldırdı.

"Neden öldüğünü biliyor musunuz?" diye sordu elini Noirtier'nin omzuna koyan d'Avrigny.

Evet.

"Bunun doğal bir ölüm olduğuna inanıyor musunuz?"

Noirtier'nin hareketsiz dudaklarında gülümsemeyi andıran bir şey belirdi.

"O halde Barrois'nın zehirlendiğini düşünüyorsunuz."

Evet.

"O zehir onun için mi hazırlanmıştı?"

Hayır.

"Peki başkasının yerine Barrois'yı öldüren kişinin bugün Valentine'i öldürmek isteyen kişi olduğuna inanıyor musunuz?"

Evet.

"Yani o da mı ölecek?" diye sordu derin bakışlarını Noirtier'ye sabitleyen d'Avrigny.

Ve bu sorunun yaşlı adam üzerindeki etkisini bekledi.

Hayır, diye yanıtladı en hünerli kâhinin tahminlerini şaşırtacak bir zafer ifadesiyle.

"O halde umutlu musunuz?" diye sordu afallayan d'Avrigny.

Evet.

"Ne umut ediyorsunuz?"

Yaşlı adam gözleriyle yanıt veremeyeceğini belirtti.

"Ah! Evet, bu doğru," diye mırıldandı d'Avrigny.

Ardından yeniden Noirtier'ye dönerek, "Katilin vazgeçeceğini umuyor musunuz?" dedi.

Hayır.

"O halde, zehrin Valentine'i etkilemeyeceğini umuyorsunuz."

Evet.

"Onu zehirlemeye çalıştıklarını söyleyerek sizi yeni bir şeyden haberdar etmiş olmuyorum, öyle değil mi?" diye ekledi d'Avrigny.

Yaşlı adam bu konuda hiçbir şüphesinin olmadığını işaret etti.

"O halde, Valentine'in kurtulacağını nasıl umuyorsunuz?"

D'Avrigny, Noirtier'nin gözlerini inatla sabitlediği yöne baktığında, içinde her sabah kendisine verilen ilacın bulunduğu bir şişeyi fark etti.

"Bak sen!" dedi, bu ani düşünceden etkilenen d'Avrigny. "Yoksa aklınıza..."

Noirtier sözünü bitirmesine izin vermeden *evet* diye yanıtladı.

"Onu zehre karşı korumayı akıl ettiniz..."

Evet.

"Onu yavaş yavaş alıştırarak..."

Evet, evet, evet, diye yanıtladı doktorun kendisini anlamasına çok sevinen Noirtier.

"Gerçekten de, size verdiğim ilaçlar arasında brusinin de olduğunu duymuş muydunuz?"

Evet.

"Ve onu bu zehre alıştırarak zehri etkisiz kılmak mı istediniz?"

Noirtier zafer kazanmış gibi aynı neşeyle cevap verdi.

"Ve gerçekten de başardınız!" diye haykırdı d'Avrigny. "Bu önlem alınmasaydı, Valentine şu an, hiçbir yardımın fayda etmeyeceği şekilde, acımasızca ölmüş olacaktı, nöbet şiddetliydi ama onu ancak sarsmakla kaldı ve bu kez en azından Valentine ölmeyecek."

Yaşlı adamın sonsuz bir minnet duygusuyla yukarı kaldırdığı gözlerinde insanüstü bir sevinç okunuyordu.

O sırada Villefort içeri girdi.

"Alın doktor," dedi, "işte istedikleriniz."

"Bu karışım sizin yanınızda mı hazırlandı?"

"Evet," diye yanıtladı Kraliyet Savcısı.

"Sizden başka birinin eli değdi mi?"

"Hayır."

Şişeyi alan d'Avrigny içindeki sıvıdan birkaç damlayı avcuna döktü ve yuttu.

"Tamam," dedi, "Valentine'in yanına çıkalım, orada herkesi talimatlar vererek bilgilendireceğim ve Mösyö de Villefort, bu talimatlara uyulup uyulmadığını bizzat denetleyeceksiniz."

D'Avrigny'nin Villefort'la birlikte Valentine'in odasına girdiği sırada, yüz ifadesi sert, sözleri sakin ve kararlı olan İtalyan bir başrahip Mösyö de Villefort'un bitişiğindeki evi kiralıyordu.

Bu evin üç kiracısının iki saat sonra taşınmak üzere nasıl anlaştıkları öğrenilemedi, ama mahallede çoğunlukla evin temelinin sağlam olmadığı ve yıkılma tehdidiyle karşı karşıya olduğu söylentileri dolaştı, yine de bu aksaklıklar yeni kiracının mütevazı mobilyasıyla birlikte aynı gün saat beşe doğru oraya taşınmasını engelleyememişti.

Yeni kiracı sözleşmeyi üç, altı ya da dokuz yıllığına yapmış ve ev sahiplerinin alışkanlıkları doğrultusunda altı aylık kirayı peşin ödemişti; İtalyan olduğunu söylediğimiz bu yeni kiracının adı sinyor Giacomo Busoni idi.

Hemen işçiler çağrıldı ve aynı gece, eve geç kalmış birkaç kişi, mahallenin yukarısındaki sallanan evin doğramacılar ve duvarcılar tarafından askıya alındığını şaşkınlıkla izlemişlerdi.

XCV

Baba ve Kız

Önceki bölümde, Madam Danglars'ın, Madam de Villefort'a Matmazel Eugénie'nin Mösyö Andrea Cavalcanti ile yakın bir tarihte evleneceğini resmî olarak haber vermeye geldiğinden söz etmiştik.

Bu büyük meselenin tüm ilgilileri tarafından alınan bir kararı içeren ya da içerirmiş gibi görünen bu resmî bildiriden önce okurlarımıza anlatmamız gereken bir olay yaşanmıştı.

Bu yüzden, okuyucularımızdan bir adım geri atmalarını ve büyük felaketlerin yaşandığı günün sabahında, kendilerine tasvir ettiğimiz ve ev sahibi Sayın Baron Danglars'ın gurur duyduğu o yaldızlı güzel salonu zihinlerinde canlandırmalarını rica ediyoruz.

Gerçekten de, sabah ona doğru, sürekli kapılara bakan ve her gürültüde duran Baron, on dakikadır düşünceli ve oldukça endişeli bir şekilde bu salonda geziniyordu.

Sabrı tükendiğinde uşağını çağırdı.

"Etienne, Matmazel Eugénie'nin benden salonda beklememi neden rica ettiğini ve beni neden bu kadar uzun süredir beklettiğini öğrenin."

Bunu söyleyerek keyifsizliğine hava aldıran Baron biraz sakinleşmişti.

Gerçekten de, Matmazel Danglars uyandıktan sonra babasıyla görüşmeyi ve bu görüşmenin yaldızlı salonda yapılmasını istediğini belirtmişti. Bu talebin garipliği, özellikle de genç kızın bu resmî tavrı, kızının isteği üzerine hemen salona gelen bankacıyı fazlasıyla şaşırtmıştı.

Aracılık görevini yerine getiren Etienne kısa süre sonra geri döndü.

"Oda hizmetçisi bana Matmazel'in neredeyse giyindiğini ve fazla gecikmeyeceğini söyledi," dedi.

Danglars başıyla bu yanıtın yeterli olduğunu belirten bir işaret yaptı. Danglars insanların, hatta yanında çalışanların karşısında, iyi niyetli bir adam, zayıf bir baba görünümü sergiliyordu: Bu, oynadığı halk komedisinde kendine seçtiği rolün bir yüzüydü; benimsediği bu yüz ifadesini, tıpkı antik tiyatro üstatlarının, sağ yanında dudakları kalkık ve yüzü güleç, sol yanında ise dudakları sarkmış ve yüzü ağlamaklı maskeleri gibi uygun buluyordu.

Hemen belirtelim ki, aile içi ilişkilerde kalkık dudak ve güleç yüz sarkık dudak ve ağlamaklı yüzle aynı seviyeye iniyor, böylece iyi niyetli adam çoğunlukla yerini sert kocaya ve hiç taviz vermeyen babaya bırakıyordu.

"Benimle konuşmak istediğini söyleyen bu çılgın kız, neden çalışma odama gelmekle yetinmiyor ve neden benimle konuşmak istiyor?" diye mırıldandı Danglars.

Bu kaygılı düşünceyi yirminci kez aklından geçirirken, kapı açıldı ve siyah renkli ve aynı renkten mat çiçekler işlenmiş saten bir elbise giymiş, saçlarını yaptırmış ve İtalyan Tiyatrosu'ndaki koltuğuna oturmaya gitmek için evden çıkacakmış gibi eldiven takmış olan Eugénie belirdi.

"Evet, Eugénie, neler oluyor?" diye haykırdı baba. "Benim çalışma odamda rahatça konuşmak varken, neden bu görkemli salonda görüşüyoruz?"

"Çok haklısınız Mösyö," diye karşılık verdi, babasına oturabileceğini işaret eden Eugénie, "konuşacağımız her şeyi önceden özetleyen iki soru soruyorsunuz. Her ikisine de yanıt vereceğim ve teamülün aksine, daha az karmaşık olduğu için önce ikinci soruya cevap vereceğim. Görüşme yeri olarak salonu seçmemin nedeni bir bankacının çalışma odasının olumsuz izlenimlerinden ve etkilerinden uzak durmaktır. Yaldızlarla süslenmiş olsalar da o kasa defterleri, kale kapısı gibi kapanmış o çekmeceler, nereden geldiği bilinmeyen o kâğıt para tomarları ve İngiltere'den, Hollanda'dan, İspanya'dan, Hindistan'dan, Çin'den, Peru'dan gönderilmiş mektuplardan oluşan yığınlar genellikle bir babanın zihnini garip bir şekilde meşgul eder ve ona dünyada, temsilcilerinin toplumsal konumları ve düşünceleriyle ilgili konuları düşünmekten daha önemli ve daha kutsal bir görevi olduğunu unuttururlar. Bu yüzden, muhteşem çerçevelerinde gülümseyen ve mutlu görünen sizin, benim, annemin portrelerinin ve şiirsel ve dokunaklı kır manzaralarının bulunduğu bu salonu seçtim. Dış etkilerin gücüne çok inanırım. Belki size göre

bu hatalı bir davranış ama ne yapmamı bekliyordunuz ki? Bazı hayallerim olmasa, sanatçı olamazdım."

"Çok güzel," dedi Mösyö Danglars, bu tiradı sarsılmaz bir soğukkanlılıkla dinlerken, kafasından başka şeyler geçen herkes gibi, kızının düşüncelerinde kendi düşüncesinin ipuçlarını aramaya daldığı için bu söylevin tek bir kelimesini bile anlamamıştı.

"Şimdi, bu ikinci soru yeterince ya da az çok aydınlanmış ve sanırım sizi de tatmin etmiş gibi görünüyor," dedi istifini hiç bozmayan Eugénie davranışlarına ve sözlerine damgasını vuran o erkeksi tavrıyla. "Şimdi ilk soruya gelelim. Bana sizinle neden görüşmek istediğimi sormuştunuz; bunu size kısaca açıklayacağım Mösyö: Sayın Kont Andrea Cavalcanti ile evlenmek istemiyorum."

Koltuğundan sıçrayan Danglars bu şokun etkisiyle bakışlarını ve kollarını yukarı kaldırdı.

"Tanrım, sizi anlıyorum Mösyö," diye devam etti Eugénie sükûnetini koruyarak. "Şaşırdığınızı görüyorum çünkü bu küçük mesele halledilirken bana hiç danışmayanlara ve hoşuma gitmeyen şeylere zamanı geldiğinde açıkça ve kararlılıkla karşı çıkacağımdan emin olduğum için hiç sesimi çıkarmadım. Yine de, filozofların dediği gibi, bu sükûnet, bu edilgenlik başka bir şeyden, boyun eğmiş ve söz dinleyen bir kız olarak... (genç kızın pembeleşmiş dudaklarında hafif bir gülümseme belirdi) itaat etmeye çalışmamdan kaynaklanıyordu."

"Ya sonra?" diye sordu Danglars.

"Sonrası Mösyö, vargücümle çabaladım ve şimdi zaman geldi, kendime ne kadar telkin etsem de itaat edemeyeceğimi hissediyorum."

"Ama bu reddedişin sebebi nedir, Eugénie?" diye sordu sıradan bir muhakeme yetisine sahip olan Danglars, soğukkanlılıkla dile getirilişi onca tasarıyı ve irade gücünü açığa vuran bu acımasız akıl yürütmenin ağırlığı altında ezilmiş görünüyordu.

"Sebebi..." diye yanıt verdi genç kız. "Ah! Tanrım, sorun onun bir başkasından daha çirkin, daha ahmak ya da daha sıkıcı biri olması değil, hayır; Mösyö Andrea Cavalcanti, erkekleri yüzlerine ve bedenlerine göre değerlendirenler için örnek bile oluşturabilir, ayrıca yüreğim ondan başka bir erkekten etkilenmiş de değil. Ancak seviyesi benden çok daha düşük sıradan bir kızın gerekçesi olabilirdi. Ben kimseyi sevmem Mösyö, bunu iyi biliyorsunuz, değil mi? Bu yüzden, mutlak bir zorunluluk olmaksızın hayatımı sonsuza dek sürecek bir evlilikle heba edeyim ki? Bir yerlerde bir bilge, 'Fazlalığa yer yok', bir diğeri de, 'Her şeyi yanınıza alın,' dememiş miydi? Bana bu iki özdeyişin Latincesini ve Yunancasını da öğretmişlerdi. Sanırım biri Phaedrus, diğeri de Bias'tı. İşte sevgili babacığım, yaşam umutlarımızın deniz kazası olduğu için, yaşamın deniz kazasında işe yaramayan bavulumu denize atıyorum, hepsi bu ve kendini tamamen yalnız, dolayısıyla tamamen özgür yaşamaya adamış irademle baş başa kalıyorum."

"Zavallı! Zavallı!" diye mırıldandı rengi solan Danglars çünkü deneyimleri sayesinde aniden karşısına çıkan bu engelin ne kadar çetin olduğunu biliyordu.

"Zavallı," diye tekrarladı Eugénie, "demek zavallı diyorsunuz Mösyö? Ama hayır, aslında bu sert tepkiniz son derece abartılı ve yapmacık görünüyor. Tam tersine mutluyum, size sorabilir miyim? Neyim eksik? Herkes güzel olduğumu söylüyor, her yerde bana yaraşır biçimde karşılanmama yeter. Öyle karşılanmayı seviyorum: Yüzleri parıldatıyor ve çevremdekileri bana o kadar çirkin göstermiyor. Tıpkı maymunun yeşil cevizi içindekini yemek için kırarken yaptığı gibi, toplumsal yaşamda iyi bulduğum şeyleri kendi yaşamıma dâhil etmemi sağlayan bir zekâya ve belli bir duyarlılığa sahibim. Fransa'nın en büyük sermayedarlarından biri olduğunuz için, sizin tek kızınız olduğum için ve Porte-Saint-Martin ve Gaité'deki, kendilerine torun veremedikleri

için kızlarını mirasından mahrum bırakan babalar kadar katı olmadığınız için zenginim. Zaten tedbirli yasalar, beni mirasınızdan tamamen mahrum bırakmanızı olduğu gibi, beni şu ya da bu kişiyle evlenmeye zorlamanızı da yasaklıyor. Böylece, güzel, zeki, komik operalarda söylendiği kadar yetenekli ve zenginim! Buna mutluluk denir Mösyö! Bana neden zavallı diyorsunuz?"

Kızının küstahlığa varan kibirli gülümsemesini fark eden Danglars kendine engel olamayıp tepkisini sadece bir inlemeyle dışavurdu. Kızının sorgulayıcı bakışları altında, sorgulamak için çatılmış bu güzel siyah kaşların karşısında, ölçülü davranmanın demir elinin baskısıyla temkinli davranıp arkasını döndü ve hemen sakinleşti.

"Gerçekten de kızım," diye karşılık verdi gülümseyerek, "bir şey dışında, övündüğünüz her şeye sahipsiniz; size bunun ne olduğunu hemen söylemek istemiyorum, sizin tahmin etmenizi tercih ederim."

Başının üzerine görkemli bir şekilde yerleştirmiş olduğu kibir tacının bir çiçeğinin eksik kalmasına çok şaşıran Eugénie, Danglars'a baktı.

"Kızım," diye devam etti bankacı, "sizin gibi evlenmeye hiç niyeti olmayan bir kızın kararlarını yönlendiren duyguları bana mükemmel bir şekilde açıkladınız. Şimdi ben de, benim gibi bir babanın, kızının evlenmesine hangi gerekçelerle karar verdiğini anlatacağım."

Eugénie, boyun eğerek dinleyen bir kız değil, tartışmaya hazır bir rakip gibi öne doğru eğilerek bekledi.

"Kızım," diye devam etti Danglars, "bir baba kızından biriyle evlenmesini istediğini söylediğinde bunun için her zaman bir gerekçesi vardır. Kimilerinin, az önce söylediğiniz gibi, kendilerini torunlarında yaşatma gibi bir takıntıları vardır. Benim böyle bir zaafım yok, size önce şunu söyleyeyim ki, aile içi yakınlaşmalar ve sevinçler karşısında kayıtsızımdır. Bu kayıtsızlığı anlayacak ve bu yüzden beni suçlama-

yacak kadar filozof olduğunu bildiğim bir kıza bunu itiraf edebilirim."

"Nihayet," dedi Eugénie, "açık konuşalım Mösyö, açık konuşmayı severim."

"Ah!" dedi Danglars. "Bildiğiniz gibi içtenliğe duyduğunuz sempatiyi paylaşmasam da, durum gerektirdiğinde buna boyun eğerim. Bu yüzden aynı tarzda konuşmaya devam edeceğim. Size, sizin için bir koca önermedim çünkü aslında o sırada sizi hiç düşünmüyordum. İşte açık konuşmayı seviyordunuz, sanırım öyle konuşuyorum; o sırada kurduğum bazı ticari ilişkiler nedeniyle sizin bir an önce evlenmenize ihtiyacım vardı."

Eugénie hafif sarsıldı.

"İşte size söyleme onuruna eriştiğim gibi durum böyleydi kızım ve bunun için bana kızmamanız gerek çünkü anlayacağınız gibi, sizin gibi olumsuz ve şiirsel olmayan izlenimler ya da duyumlarla karşılaşacağı korkusuyla bir bankacının çalışma odasına girmeyen bir sanatçıyla, bu matematik hesapları konuşmaya beni siz zorladınız.

Ama şunu iyi bilin ki Matmazel, önceki gün size her ay fantezilerinize göre yaşamanız için verdiğim bin frangı almak için girdiğiniz o çalışma odasında, evlenmek istemeyen gençlerin tavırları hakkında bile çok şey öğrenilir. Örneğin sizin bu alınganlığınızı düşünerek bunu size bu salonda anlatacağım. Bankacının çalışma odasında bir bankacının itibarının onun maddi ve manevi yaşamı olduğu, itibarın bir bankacı için, tıpkı soluk alıp vermenin bedeni ayakta tutması gibi önem taşıdığı öğrenilir, Monte Cristo kontu bir gün bana bu konuda hiç unutmayacağım bir söylev vermişti. Çalışma odasında itibar sarsıldıkça bedenin cesede dönüştüğü ve bu durumun kısa sürede, böyle iyi akıl yürüten bir kızın babası olmanın onurunu yaşayan bir bankacının da başına geleceği öğrenilir."

Ama Eugénie bu darbe karşısında eğilip bükülecceğine daha da dik durmaya başladı.

"İflas etmişsiniz!" dedi.

"Doğru ifade ettiniz kızım," dedi göğsünü tırnaklarıyla kaşırken, sert ifadeli yüzünde, kalbi olmayan ama zekâsı da kıt sayılmayan bir adamın gülümsemesini muhafaza eden Danglars. "Evet, iflas ediyorum!"

"Ah!" dedi Eugénie.

"Evet, iflas ediyorum! İşte tragedya şairinin söylediği gibi, dehşet yüklü bu sır ortaya çıktı. Şimdi, kızım, bu felaketin sizin sayenizde nasıl ucuz atlatılabileceğini benim ağzımdan dinleyin, bunu kendim için değil, sizin için söyleyeceğim."

"Ah!" diye haykırdı Eugénie. "Açıkladığınız felaket için kendi adıma üzüldüğümü sanıyorsanız, kişilik tahlilleri yapmakta çok yetersizsiniz demektir.

Ben mi iflas ediyorum? Yeteneklerim yok mu? Savurganlığım hakkında sitemkâr sözlerle ve asık suratla bana verdiğiniz o önemsiz on iki bin frank yerine, servetiniz ne olursa olsun bana asla vermediğiniz yüz yüz elli bin franklık geliri Pasta, Malibran, Grisi gibi alkışlar, bravo sesleri ve çiçek demetleri arasında kendim kazanamaz mıyım? Ayrıca gülümsemenizden anlaşıldığı gibi, kuşku duyduğunuz bu yeteneklerimi kaybetmiş olsam da, benim için tüm hazinelere bedel olan ve içimde koruma içgüdüsüyle muhafaza edeceğim o ateşli bağımsızlık aşkına sahip olmayacak mıyım?

Hayır, kendim için üzülmüyorum, işin içinden sıyrılmayı her zaman beceririm; kitaplarım, kalemlerim, piyanom gibi çok pahalı olmayan ve her zaman elde edebileceğim şeyler benim olacak. Belki Madam Danglars için üzüldüğümü düşünüyorsunuz ama yine yanılıyorsunuz: Ya ben tamamen yanılıyorum ya da annem sizi tehdit eden ama ona dokunmadan geçecek olan felakete karşı tüm önlemlerini almıştır; kendini korumaya aldığını umuyorum ve servetini muhafaza etmekle ilgili çabalarını beni gözeterek harcamadı, çünkü Tanrı'ya şükür ki, özgürlüğümü sevdiğim bahanesiyle beni tamamen kendi halime bıraktı.

Ah! Hayır Mösyö, çocukluğumdan beri etrafımda dönen birçok şeye tanık oldum ve hepsini de felaketin üzerimde yaratacağı etkiyi çok hafifletecek şekilde çok iyi anladım; kendimi bildim bileli kimse tarafından sevilmedim, olsun! Bu da beni doğal olarak kimseyi sevmemeye yöneltti, olsun! İşte şimdi size her şeyi açıklamış bulunuyorum."

"Peki ama," dedi yüzü hakarete uğramış bir babalık sevgisinden kaynaklanmayan bir öfkeyle solan Danglars, "Matmazel iflasıma katkıda bulunmakta ısrar mı ediyorsunuz?"

"İflasınız mı?" dedi Eugénie. "Ben iflasınıza katkıda mı bulunuyorum? Ne demek istediğinizi anlamıyorum."

"Bunu anlamamanız daha iyi, çünkü bana bir umut ışığı bırakıyor, beni dinleyin."

"Dinliyorum," dedi, güçlü bakışları karşısında gözlerini kaçırmamak için çaba harcayan babasına dik dik bakarak.

"Mösyö Cavalcanti sizinle evleniyor ve size bankama yatırdığı üç milyon frangı veriyor."

"Ah! Çok güzel," dedi eldivenlerini birbirleri üzerinde kaydıran Eugénie, olağanüstü bir küçümsemeyle.

"Bu üç milyonu alıp size hakkınızı vermeyeceğimi mi düşünüyorsunuz?" dedi Danglars. "Hiç de öyle değil, bu üç milyon en az on milyon frank kazandıracak. Meslektaşım bir bankacıyla birlikte, günümüzde bir zamanlar Law'un spekülasyon meraklısı saf Parislilere fantastik bir Mississippi sunarak elde ettiği ani başarının dillere destan fırsatlarını sunan tek yatırım olan bir demiryolu imtiyazını elde ettik. Hesaplarıma göre, eskiden Ohio kıyılarındaki bir dönüm ekilmemiş araziye sahip olmanın karşılığı bugün bir milyon raydan birine sahip olmak. Bu ipotekli bir yatırımdır, bu da sermayenin büyümesi anlamına gelir çünkü anlayacağınız gibi bu bir gelişmedir ve paranın karşılığında elinizde en az miktarda demir kalır. Bunun için bir hafta içinde hesabıma dört milyon yatırmalıyım! Bu dört milyon, size söylediğim gibi on on iki milyon franga dönüşecek."

"Ama, Mösyö," diye karşılık verdi Eugénie, "önceki gün, ısrarla hatırlattığınız gibi çalışma odanıza geldiğimde, sizin kasanıza beş buçuk milyon istiflediğinizi gördüm, istif bankacılık diline uygun bir terim, öyle değil mi? Hatta bana bu meblağı iki hazine bonosu olarak göstermiş ve değeri bu kadar yüksek bir kâğıdın bir şimşek gibi gözlerimi kamaştırmamasına şaşırmıştınız."

"Evet, ama bana ait olmayan o beş buçuk milyon bana sadece güvenilirliğimin kanıtı olarak verildi; halkın bankacısı unvanım bana hastanelerin güvenmesini sağladı ve beş buçuk milyon frank hastanelere ait; eski durumumda olsaydım, bu parayı kullanmakta tereddüt etmezdim ama şu an uğradığım büyük kayıplar biliniyor ve size söylediğim gibi itibarım sarsılmaya başlıyor. Yönetim kurulu benden her an mevduatını isteyebilir, bu parayı başka bir amaçla kullanırsam, onursuzca hileli bir iflasa gitmek zorunda kalırım. Şuna inanın ki, hileli iflasları hor görmem, ama iflas ettiren değil zenginleştiren hileli iflasları tercih ederim. Mösyö Cavalcanti ile evlenirseniz, yani üç milyon elime geçerse ya da hatta üç milyonun elime geçeceğine inanılırsa, itibarımı yeniden kazanırım ve bir iki aydır yazgının anlaşılmaz bir oyunuyla ayaklarımın altına kazılan uçurumlara gömülen servetimi yeniden elde ederim. Beni anlıyor musunuz?"

"Elbette, beni üç milyon karşılığında rehin veriyorsunuz, öyle değil mi?"

"Meblağ ne kadar yüksekse, o kadar gönül okşayıcı olur, size değeriniz hakkında bir fikir verir."

"Teşekkürler. Son bir şey daha Mösyö, bana Mösyö Cavalcanti'nin getireceği bu parayı göstermelik tutup ona el sürmeyeceğinize dair söz verir misiniz? Bu bir bencillik, incelik meselesi. Servetinize yeniden kavuşmanıza yardım etmek isterim ama başkalarının mahvolmasında sizin suç ortağınız olmak istemem."

"Ama, size söylediğim gibi," diye haykırdı Danglars, "bu üç milyonla..."

"Mösyö, bu üç milyonu kullanmaya gerek duymadan işin içinden sıyrılabileceğinize inanıyor musunuz?"

"Bunu ümit ediyorum ama sadece evliliğinizin itibarımı geri kazandırması koşuluyla."

"Mösyö Cavalcanti'ye sözleşme için bana verdiğiniz beş yüz bin frangı ödeyebilecek misiniz?"

"Belediyedeki nikâhtan çıkışta parasını alacak."

"Güzel!"

"Nasıl güzel? Ne demek istiyorsunuz?"

"Benden imza atmamı isterken tamamen kendi irademe göre davranmama izin verip vermediğinizi öğrenmek istiyorum."

"Elbette veriyorum."

"O halde, size dediğim gibi *güzel*, Mösyö, Mösyö Cavalcanti ile evlenmeye hazırım."

"Planınız nedir?"

"Ah! Bu benim sırrım. Sizin sırrınızı bilmeme rağmen, kendi sırrımı açıklarsam size karşı üstünlüğümü nasıl koruyacağım?"

Danglars dudaklarını ısırdı.

"O halde, gerekli birkaç resmî ziyarete hazır mısınız?"

"Evet."

"Ve sözleşmeyi üç gün içinde imzalamayı kabul ediyor musunuz?"

"Evet."

"O zaman ben de kendi payıma size, *güzel*, diyorum."

Ve Danglars kızının elini iki elinin arasına aldı. Ama ne garip ki bu el sıkışması sırasında baba, "Teşekkürler çocuğum," demeye cesaret edemedi, kızsa babasına hiç gülümsemedi.

"Görüşme bitti mi?" diye sordu ayağa kalkan Eugénie.

Danglars başıyla konuşacak bir şey kalmadığını belirtti.

Beş dakika sonra piyano Matmazel d'Armilly'nin parmaklarının altında yankılanıyor ve Matmazel Danglars, Brabantio'nun Desdomona'yı lanetlediği şarkıyı söylüyordu.

Şarkı bittiğinde, içeri giren Etienne atların arabaya koşulduğunu ve Barones'in ziyaretler için kendisini beklediğini bildirdi.

İki kadının Villefortlara gittiğini ve diğer ziyaretler için oradan ayrıldıklarını daha önce anlatmıştık.

XCVI

Sözleşme

Anlattığımız görüşmeden üç gün sonra, yani Matmazel Eugénie Danglars ile bankacının prens unvanıyla anmakta ısrarlı olduğu Andrea Cavalcanti'nin sözleşmeyi imzalaması için belirlenen gün öğleden sonra saat beşe doğru, serin bir rüzgâr Monte Cristo'nun evinin önündeki küçük bahçedeki yaprakları hışırdatırken, Kont çıkmaya hazırlanıyor ve on beş dakikadır sürücü koltuğunda oturan arabacının dizginlerini tuttuğu atlar ayaklarını yere vuruyordu. O sırada birçok kez, özellikle de Auteuil'deki akşam yemeği sırasında karşılaştığımız zarif fayton, giriş kapısının köşesini hızla döndü ve âdeta bir prensesle evlenecekmiş gibi şık ve tüm bakışları üstüne çekecek şekilde giyinmiş Mösyö Andrea Cavalcanti'yi basamakların üzerine, bırakmaktan ziyade fırlattı.

Kendine özgü içtenliğiyle Kont'un sağlığını sordu ve çevik bir hamleyle ilk kata ulaştığında karşısında bizzat Kont'u gördü.

Genç adamı gören Kont durdu. Andrea Cavalcanti'ye gelince, harekete geçmişti ve harekete geçtiğinde hiçbir şey onu durduramazdı.

"Günaydın sevgili Mösyö Monte Cristo," dedi.

"Ah! Mösyö Andrea!" dedi Kont hafif alaycı bir ses tonuyla. "Nasılsınız?"

"Gördüğünüz gibi harikayım. Sizinle konuşacak çok şey var, ama siz çıkıyor muydunuz, giriyor muydunuz?"

"Çıkıyordum Mösyö."

"O halde, sizi geciktirmemek için dilerseniz arabanıza bineyim, Tom da faytonumla bizi izleyecek."

"Hayır," dedi algılanamaz bir küçümsemeyle gülümseyen ve genç adamla birlikte görünmekten hiç kaygı duymayan Kont, "hayır, sevgili Mösyö Andrea, sizinle burada görüşmeyi tercih ederim, böylece arabacı söylediklerinize kulak kabartamaz."

Bunun üzerine, birinci kattaki küçük salona giren Kont oturdu ve bacak bacak üstüne atarken genç adama da oturmasını işaret etti.

Andrea en güleç ifadesini takındı.

"Sevgili Kont, törenin bu akşam yapılacağını, sözleşmenin saat dokuzda kayınpederimin evinde imzalanacağını biliyorsunuzdur."

"Ah! Gerçekten mi?" dedi Monte Cristo.

"Nasıl! Bu haberi benden mi aldınız? Mösyö Danglars sizi bu törenden haberdar etmedi mi?"

"Evet, dün ondan bir mektup aldım ama sanırım saat belirtilmemiş."

"Olabilir, kayınpeder herkesin hangi saatte yapılacağını tahmin edeceğini düşünmüştür."

"Mösyö Cavalcanti, işte artık mutlusunuz; çok uygun bir sözleşme yapıyorsunuz; üstelik Matmazel Danglars güzel bir kız."

"Doğru," diye yanıtladı Cavalcanti mütevazı bir tonda.

"En azından ben çok zengin olduğuna inanıyorum," dedi Monte Cristo.

"Çok zengin olduğuna inanıyorsunuz?" diye sordu genç adam.

"Elbette, Mösyö Danglars'ın servetinin en azından yarısını gizlediği söylenir."

"On beş yirmi milyonu olduğunu kendisi söylüyor," dedi gözleri sevinçle parlayan Andrea.

"Ayrıca, Birleşik Devletler'de ve İngiltere'de artık eskisi kadar ilgi çekmeyen ama Fransa için yepyeni olan bir girişimde bulunmak üzere," diye ekledi Kont.

"Evet, evet, neden söz ettiğinizi biliyorum: İhalesini aldığı demiryolu, öyle değil mi?"

"Elbette! Herkes bu işten en azından on milyon kazanacağını düşünüyor."

"On milyon! Buna inanıyor musunuz? Muhteşem," dedi altın gibi parlak sözlerin madenî sesinin yarattığı etkiyle kendinden geçen Cavalcanti.

"Üstelik," diye devam etti Monte Cristo, "bu servetin tamamı sizin olacak, Madam Danglars tek çocuk olduğundan bu sizin doğal hakkınız. Zaten, babanızın bana söylediği kadarıyla sizin servetinizin de nişanlınızınkinden aşağı kalır yanı yok. Ama bu para işlerini bir kenara bırakalım. Mösyö Andrea, bu işi biraz kolayca ve ustaca hallettiğinizin farkında mısınız?"

"Öyle denebilir," dedi genç adam, "ben diplomat olmak için yaratılmışım."

"Tamam o zaman, sizi diplomat yapalım; bildiğiniz gibi diplomasi öğrenilmez; insanda içgüdüsel olarak mevcuttur... Peki kızın gönlünü fethettiniz mi?"

"Aslında, bu konuda endişeliyim," diye yanıtladı Andrea, Fransız Tiyatrosu'nda Dorante'ın ya da Valère'in Alceste'e verdikleri yanıtlardan öğrendiği bir tonda.

"Sizi az da olsa seviyor mu?"

"Benimle evlendiğine göre öyle olması gerekir," dedi Andrea zafer kazanmış gibi gülümseyerek. "Ama yine de bir hususu unutmamalıyız."

"Neyi?"

"Tüm bu gelişmeler sırasında garip bir şekilde destek gördüğümü."

"Hadi canım!"

"Bundan hiç kuşkum yok."

"Size koşullar mı yardım etti?"

"Hayır, siz ettiniz."

"Ben mi? Bu lafları bir kenara bırakın prens," dedi Monte Cristo bu unvana yapmacık bir vurguyla. "Sizin için ne yapabilirdim ki? İsminiz, toplumsal konumunuz ve meziyetleriniz yeterli değil miydi ki?"

"Hayır," dedi Andrea, "hayır, boşuna uğraşmayın Mösyö, ben sizin gibi bir insanın konumunun benim ismimden, toplumsal konumumdan ve meziyetlerimden çok daha etkili olduğuna inanıyorum."

"İyice abartıyorsunuz Mösyö," dedi genç adamın alçakça kurnazlığını hisseden ve sözü nereye getireceğini anlayan Monte Cristo. "Sizi, sayın babanızın nüfuzunu ve servetini öğrendikten sonra himayem altına aldım; zaten sizi ve dünyaya gelmenizi sağlayan ünlü kişiyi tanıma mutluluğunu bana kim verdi? İki iyi dostum Lord Wilmore ve Başrahip Busoni. Beni size kefil olmaya değil ama size sahip çıkmaya kim teşvik etti? İtalya'da çok tanınan ve çok onurlu bir insan olan babanızın adı, ben şahsınızı tanımıyorum."

Bu sükûnet, kendini rahatça ifade ediş Andrea'ya kendisininkinden daha güçlü bir el tarafından kavrandığını ve bundan sıyrılmanın kolay olmayacağını gösterdi.

"Bak sen!" dedi. "Babam gerçekten çok mu zengin Sayın Kont?"

"Söylendiği kadarıyla, evet."

"Bana vadettiği evlenme parasının gelip gelmediğini biliyor musunuz?"

"Bununla ilgili bir mektup aldım."

"Peki ya üç milyon?"

"Büyük bir ihtimalle ulaşmak üzeredir."

"Yani o para gerçekten elime geçecek mi?"

"Elbette geçecek!" diye yanıtladı Kont. "Mösyö, sanırım şimdiye kadar para yatırma konusunda bir aksilik yaşanmadı!"

Andrea öyle şaşırdı ki, bir an için düşlere daldı.

"O halde Mösyö," dedi düşlerinden sıyrılarak, "bana sizden tek bir şey istemek kalıyor ve hoşunuza gitmese bile bunu anlayışla karşılayacaksınız."

"Söyleyin," dedi Monte Cristo.

"Servetim sayesinde birçok seçkin kişiyle ilişki kurdum ve hatta en azından şu an çok sayıda dostum var. Ama tüm Paris sosyetesinin önünde evlenirken güçlü birinin desteğine ihtiyacım var ve babam yanımda olmayacağından, beni rahibin karşısına güçlü birinin götürmesi gerekir. Babam Paris'e gelmiyor, öyle değil mi?"

"Babanız yaşlı, tüm bedeni yara izleriyle kaplı ve her yolculuk edişinde ölesiye acı çekiyor."

"Anlıyorum. O zaman sizden bir istekte bulunacağım."

"Benden mi?"

"Evet, sizden."

"Tanrım! Nasıl bir istekmiş bu?"

"Babamın yerini almanız."

"Ah! Sevgili Mösyö, nasıl olur? Sizinle mutluluğuna eriştiğim onca sohbete rağmen, beni böyle bir soru yöneltecek kadar kötü tanımışsınız.

Benden, borç almak için nadir rastlanan bir meblağ olsa da, beş yüz bin frank borç isteseydiniz, onurum üzerine yemin ederim ki canımı bu kadar sıkmazdınız. Sanırım size daha önce de söylemiştim, şunu iyi bilin ki Monte Cristo kontu, insanlarla kurduğu özellikle manevi ilişkilerinde çok titiz davranmaktan, hatta Doğulu bir insanın batıl inançlarına kapılmaktan asla vazgeçmedi.

Demek Kahire'de, Smyrna'da ve Konstantinopolis'te sarayları olan ben, bir evlilik töreninde başköşeye oturacağım! Asla."

"Yani beni reddediyorsunuz?"

"Kesinlikle ve oğlum ya da kardeşim de olsaydınız, yine reddederdim."

"Ah! Nasıl olur?" diye haykırdı hayal kırıklığına uğrayan Andrea. "Peki o zaman ne yapmam gerek?"

"Söylediğiniz gibi yüzlerce dostunuz var."

"Tamam ama beni Mösyö Danglars'la siz tanıştırdınız."

"Kesinlikle hayır! Olayları tüm gerçeklikleriyle yeniden ele alalım. Sizi onunla birlikte Auteuil'deki akşam yemeğine ben davet ettim ama onunla kendiniz tanıştınız; bunlar çok farklı şeyler."

"Evet ama evlenmeme siz yardım ettiniz..."

"Ben mi? Hiçbir şekilde yardım etmedim, rica ederim buna inanın, ama benden Mösyö Danglars'dan kızını istememi rica ettiğinizde size ne yanıt verdiğimi hatırlayın. Ah! Sevgili prens, ben evlilik işlerine hiç karışmam, bu benim prensip kararımdır."

Andrea dudaklarını ısırdı.

"En azından orada olacak mısınız?"

"Tüm Paris orada olmayacak mı?"

"Ah! Kuşkusuz."

"O halde ben de tüm Paris gibi orada olacağım."

"Sözleşmeyi imzalayacak mısınız?"

"Ah! Bunda hiçbir sakınca görmüyorum, evliliklerle ilgili titiz davranışlarım o kadar ileri gitmez."

"Başka bir şey önermediğinize göre, bana verdiğinizle yetinmeliyim. Ama son bir söz daha, Kont."

"Neymiş?"

"Bir tavsiye."

"Dikkatli olun, bir tavsiye bir yardımdan daha kötüdür."

"Ah! Bu tavsiyeyi bana kendinizi riske atmadan verebilirsiniz."

"Söyleyin."

"Karımın çeyizi beş yüz bin frank."

"Bunu bana Mösyö Danglars da söylemişti."

"O parayı almam mı yoksa notere teslim etmem mi gerekir?"

"Olayların nezaket kuralları çerçevesinde gelişmesi için şöyle yapmak gerekir: Noterleriniz birbirlerine ertesi gün ya da daha ertesi gün için sözleşme randevusu verirler; ertesi gün ya da daha ertesi gün paranızla çeyizi değiştokuş ederler, evlilik gerçekleştikten sonra milyonları aile reisi olarak size teslim ederler."

"Kayınpederimin bizim paralarımızı az önce bahsettiğiniz o ünlü demiryolu işine yatırmaya niyetli olduğunu duyduğumu sanıyorum," dedi Andrea hiç gizleyemediği bir endişeyle.

"Ama," diye yanıtladı Monte Cristo, "herkes bu girişim sayesinde sermayenizin üçe katlanacağından emin. Sayın Baron Danglars iyi bir babadır ve hesabını bilir."

"Tamam o zaman," dedi Andrea, "beni çok inciten reddiniz dışında her şey yolunda."

"Böyle bir durumda bunu doğal ihtiyatlılığıma bağlayın."

"Tamam," dedi Andrea, "dilediğiniz gibi olsun; bu akşam dokuzda görüşmek üzere."

"Görüşmek üzere."

Ve dudakları solan, yine de dudaklarındaki yapmacık gülümsemeyi muhafaza eden Monte Cristo'nun hafif direncine rağmen, Andrea Kont'un elini sıktı ve faytonuna atlayıp gözden kayboldu.

Andrea saat dokuza kadar, kendisine kalan dört beş saati koşuşturmayla, sözünü ettiği arkadaşlarını ziyaret etmekle, şık kıyafetli arkadaşlarını alıp bankacıya gitmekle, bir süredir başını döndüren ve o sırada da Danglars'ın el koyduğu yatırım vaatleriyle arkadaşlarının gözlerini kamaştırmakla geçirdi.

Gerçekten de, saat sekiz buçukta, Danglars'ın büyük salonu, bu salonun bitişiğindeki koridor ve aynı kattaki di-

ğer üç salon, duydukları yakınlıktan ziyade yeni bir şeylerin yaşandığı yerde olmaya duyulan karşı konulmaz ihtiyaçla gelip parfüm kokuları yayan bir kalabalıkla dolmuştu.

Bir akademisyen bunları sosyete gecelerinin kararsız kelebekleri, acıkmış arıları ve vızıldayan eşekarılarını cezbeden çiçek demetlerine benzetebilirdi.

Salonlar mumlarla aydınlanmıştı, ışık yaldızlı tavan köşebentlerinden ipek duvar kâğıtlarının üzerine dalgalar halinde yayılıyordu ve Danglars için sadece zenginliğin ifadesi olan bu dekorasyonun çirkinliği tüm heybetiyle ışıldıyordu.

Matmazel Eugénie zarif bir sadelikte beyaz işlemeli beyaz bir ipek elbise giymişti, beyaz bir gül simsiyah saçlarında yarı yarıya kayboluyordu, bu görünümünü zenginleştirmek için tek bir mücevher bile takmamıştı.

Ancak gözlerinden, kendisine göre sıradan bir bakireliği yansıtan bu temiz pak kıyafetle hiç uyuşmayan o muhteşem kendine güven okunuyordu.

Ondan otuz adım ötedeki Madam Danglars, Debray, Beauchamp ve Château-Renaud ile sohbet ediyordu. Debray bu büyük törene herkes gibi, hiçbir ayrıcalığı olmadan gelmişti.

Etrafı Meclis üyeleri, sermayedarlar tarafından çevrilmiş olan Mösyö Danglars, olayların gidişatı hükümeti kendisini bakanlığa davet etmeye zorladığında yürürlüğe koyacağı yeni bir vergi düzenlemesini açıklıyordu.

Operanın en gözde züppelerinden birinin koluna girmiş olan Andrea, rahat görünmek için atılgan olmaya ihtiyaç duyduğundan, ona gelecek projelerini, yüz yetmiş beş bin franklık geliriyle Paris sosyete yaşamına katacağı şatafat gösterilerini küstahça anlatıyordu.

Salonlardaki kalabalık turkuaz, yakut, zümrüt, opal ve elmastan bir gelgit gibi salınıyordu.

Her zaman olduğu gibi, en çok süslenmiş olanlar en yaşlı kadınlardı ve büyük bir ısrarla kendilerini göstermeye çalışanlar ise en çirkinlerdi.

Birkaç güzel beyaz zambak, kokulu ve narin bir gül varsa da, onları Doğulu gibi başına kumaş bağlamış bir anne ya da cennetkuşu tüyü takmış bir teyze tarafından gizlendikleri köşelerde aramak gerekiyordu.

Bu kalabalığın, bu uğultunun, bu kahkahaların arasında, kapıcı sürekli ticari çevrelerde tanınmış bir iş adamının, orduda ya da edebiyat alanında saygı duyulan birinin ismini haykırıyor, gruplar hafifçe hareketlenerek bu yeni ismi karşılıyorlardı.

Ama gelenlerden ancak biri insan dalgalarından oluşan bu okyanusu titretme ayrıcalığına sahip olsa da, birçoğu kayıtsızlıkla ya da küçümseyen sırıtışlarla karşılanıyordu.

Üzerinde uyuyan Endymion'un[35] resminin bulunduğu büyük sarkaçlı saatin akrebi altın kadran üzerinde saat dokuzu gösterirken ve mekanik düşüncenin sadık uygulayıcısı olan sarkaç dokuz kere yankılanırken, Monte Cristo'nun ismi de haykırıldı. Salondaki herkes elektrik çarpmış gibi başını kapıya çevirdi.

Kont her zamanki sadeliğiyle siyah takım elbise giymişti; beyaz yeleği geniş ve asil göğsünü açığa çıkarıyordu; teninin erkeksi solgunluğu siyah yakalığının garip bir şekilde belirginleşmesini sağlıyordu; mücevher olarak sadece yelek zinciri takmıştı; bu zincir, altın boğumları beyaz kumaşın üzerinde hafifçe belirecek kadar inceydi.

Kapının etrafında hemen bir çember oluştu.

Kont, bir bakışta, salonun bir ucundaki Madam Danglars'ı, diğer ucundaki Mösyö Danglars'ı ve hemen karşısındaki Matmazel Eugénie'yi gördü.

İlk önce Valentine hâlâ rahatsız olduğu için yalnız gelmiş olan Madam de Villefort'la sohbet eden Barones'e yaklaştı ve önündeki yol açıldığından sağa sola yönelmeden Eugénie'nin yanına gitti. Kibirli sanatçı kız hızla söylenen ölçülü iltifatlardan çok etkilendi.

---

35 Ay Tanrıçası Selene'nin sevgilisi olan çoban, Tanrıça'nın babası Zeus tarafından sonsuz bir uykuyla ödüllendirilmiştir.

Eugénie'nin yanındaki Matmazel Louise d'Armilly Kont'a zarif bir jestle İtalya'ya yazdığı tavsiye mektupları için teşekkür etti ve bu mektupları her zaman kullanacağını söyledi.

İki kızın yanından ayrılan Monte Cristo, arkasını döndüğünde elini sıkmak için yaklaşan Danglars'ı gördü.

Bu üç toplumsal kuralı yerine getiren Kont durdu ve başka bir dünyanın, özellikle de belli bir kavrama gücüne sahip insanlarına özgü bir ifadeyi yansıtan bakışlarını etrafında gezdirdi. Bu bakışlar âdeta, "Ben yapmam gerekeni yaptım; şimdi başkaları bana karşı görevlerini yerine getirsin," diyordu.

Yandaki salonda olan ve Monte Cristo'nun kalabalık üzerinde yarattığı ürpertiyi hisseden Andrea Kont'u selamlamaya koştu.

Ama Kont'un etrafı tamamen çevrilmişti; az konuşan ve anlam ifade etmeyen tek bir sözcük bile kullanmayan insanların başına geldiği gibi her sözü tartışılıyordu.

O sırada içeri giren noterler, imza için hazırlanmış yaldızlı ahşap masayı kaplayan altın işlemeli kadife örtünün üstüne, okunulamaz biçimde yazılmış belgeleri koydular.

Biri otururken diğeri ayakta kaldı.

Bu törende yer alan Paris'in yarısının imzalayacağı sözleşmenin okunmasına başlanıyordu.

Herkes yerini aldı ya da daha doğrusu kadınlar çember oluşturdu, Boileau'nun dediği gibi *ilginin yoğunlaştığı noktaya* daha kayıtsız kalan erkekler Andrea'nın heyecanlı hareketliliği, Mösyö Danglars'ın dikkati, Eugénie'nin soğukkanlılığı ve Barones'in bu önemli olay karşısındaki rahat ve neşeli tavrı hakkında yorumlar yaptı.

Sözleşme okunurken çıt çıkmadı. Ama okuma biter bitmez salonlardaki uğultu öncekinden daha baskın bir şekilde yeniden yayılmaya başladı: Hayranlık uyandıran meblağlar, iki gencin geleceğine ait olan milyonlar ve bu gösteriyi tamamlamak için özel hazırlanmış odada bulunan gelinin

çeyizi ve elmasları kıskanç davetlilerin kulaklarında tüm saygınlıklarıyla yankılanmıştı.

Matmazel Danglars'ın gençlerin gözünde daha da artan çekiciliği o an için güneşin parlaklığını gölgede bırakıyordu.

Kadınlara gelince, bu milyonları kıskanırken, güzel olmak için bu milyonlara ihtiyaç duymadıklarını düşünüyorlardı.

Dostlarının etrafını sardığı, iltifatlara boğduğu, yaltaklanmalara maruz kalan Andrea ise gördüğü düşün gerçeğe dönüştüğüne inanmaya başlıyordu, aklını kaçırmak üzereydi.

Noter görkemli bir tavırla eline aldığı kalemi başının üzerine kaldırdı ve "Beyler, sözleşme imzalanacak," dedi.

Önce Baron'un imzalaması gerekiyordu, ardından Mösyö Cavalcanti'nin vekili, sonra Barones, sonra da pullu kâğıdın üzerinde iğrenç bir tarzda yazıldığı gibi müstakbel karıkoca imza atacaktı.

Baron kalemi alıp imzasını attı, ardından da vekil imzaladı.

Madam Villefort'un koluna girmiş olan Barones masaya yaklaştı.

"Dostum, ne can sıkıcı bir durum değil mi?" dedi kalemi eline alırken. "Sayın Monte Cristo kontunun az kalsın mağduru olacağı o cinayet ve hırsızlık davasıyla ortaya çıkan beklenmedik bir aksilik bizi Mösyö de Villefort'dan yoksun bıraktı."

"Ah! Tanrım!" diye karşılık verdi Danglars. "İnanın hiç umurumda değil," dercesine.

"Tanrım!" dedi Danglars'ın yanına yaklaşan Monte Cristo. "İstemeden bu yokluğa neden olduğumdan endişeleniyorum."

"Nasıl, siz mi Kont?" dedi Madam Danglars imza atmak üzereyken. "Eğer böyleyse, dikkatli olun, sizi hiçbir zaman bağışlamayacağım."

Andrea kulak kabarttı.

"Yine de bunda benim bir suçum olmadığını belirtmek isterim," dedi Kont.

Herkes büyük bir merakla dinliyordu. Ağzından nadiren birkaç sözcük çıkan Monte Cristo konuşacaktı.

"Söylendiği kadarıyla hırsızlık yapmak için gelen o bahtsızın benim evimden çıkarken suç ortağı tarafından öldürüldüğünü hatırlıyor musunuz?" dedi Kont derin bir sessizliğin ortasında.

"Evet," dedi Danglars.

"Tamam işte, ona yardım etmek için giysileri çıkarılıp bir kenara atılmıştı ama adalet o ceket ve pantolonu mahkeme kalemine teslim etmek için alırken, yeleği unutmuştu."

Rengi bariz biçimde solan Andrea yavaşça kapıya yöneldi; ufukta bir bulutun belirdiğini görüyor ve o bulut bağrında bir fırtınayı taşır gibi görünüyordu gözüne.

"İşte her yanı kana bulanmış ve kalbi hizasında delinmiş o zavallı yelek bugün bulundu."

Çığlıklar atan iki üç kadın bayılacak gibi oldu.

"Yeleği bana getirdiler. Bu paçavranın kime ait olduğunu kimse tahmin edemezdi; bunun kurbanın yeleği olabileceğini sadece ben düşündüm. Uşağım bu lanetli kutsal emanetin ceplerini tiksintiyle ve tedbirli bir şekilde karıştırırken bir kâğıt buldu. Bu kime yazılmış bir mektuptu, biliyor musunuz? Size, Baron."

"Bana mı?" diye haykırdı Danglars.

"Ah! Tanrım! Evet, size yazılmıştı; kanın lekelediği kâğıtta isminizi okumayı başardım," diye yanıtladı Monte Cristo, genel şaşkınlığı yansıtan hafif çığlıkların arasında.

"Ama," diye sordu kocasına endişeyle bakan Madam Danglars, "bunun Mösyö de Villefort'un törene gelememesiyle ne ilgisi var?"

"Çok basit Madam," diye karşılık verdi Monte Cristo, "bu yelek ve bu mektup suç kanıtları olarak değerlendirilebilirdi; mektubu ve yeleği Sayın Kraliyet Savcısı'na gönderdim. Sevgili Baron, ceza davalarını ilgilendiren konularda en güvenilir yol yasaya başvurmaktır. Belki de size karşı bir komplo hazırlanıyordu."

Andrea bakışlarını Monte Cristo'ya sabitledi ve ikinci salonda gözden kayboldu.

"Bu mümkündür," dedi Danglars, "öldürülen adam eski bir kürek mahkûmu değil miydi?"

"Evet," dedi Kont. "Caderousse adlı eski bir kürek mahkûmuydu."

Danglars'ın rengi hafifçe solarken ikinci salondan çıkan Andrea bekleme salonuna girdi.

"Hadi imzanızı atın!" dedi Monte Cristo. "Anlattıklarımın herkesi heyecanlandırdığını fark ediyorum ve Sayın Barones'ten ve Matmazel Danglars'dan özür diliyorum."

İmzasını atmış olan Barones kalemi notere geri verdi.

"Sayın Prens Cavalcanti," dedi noter kâtibi. "Sayın Prens Cavalcanti, neredesiniz?"

"Andrea! Andrea!" diye haykırdı soylu İtalyan'la kendisine vaftiz ismiyle hitap edecek kadar yakınlık kurmuş birçok genç.

"Prens'i çağırın, ona imza atma sırasının geldiğini bildirin!" diye bağırdı Danglars bir hizmetkâra.

Ama aynı anda ana salonda, davetlilerden oluşan kalabalık *quaerens quem devoret*, yani *sanki eve bir canavar girmiş gibi* korkuya kapılarak geriledi.

Gerçekten de ortada geriye çekilecek, korkulacak, çığlık atılacak bir durum vardı.

Salonun her kapısına ikişer jandarma koyan bir jandarma onbaşı nişanı takmış bir komiserin önünden Danglars'a doğru ilerliyordu.

Bir çığlık atan Madam Danglars bayıldı.

Tehlikede olduğunu hisseden (bazı vicdanlar asla rahat edemez) Danglars davetlilerine dehşetle altüst olmuş bir yüz ifadesiyle baktı.

"Neler oluyor Mösyö?" diye sordu komisere doğru yürüyen Kont.

"İçinizde adı Andrea Cavalcanti olan biri var mı?" diye sordu Kont'a cevap vermeyen komiser.

Salonun dört bir yanından şaşkınlık çığlıkları yankılandı. Herkes etrafına bakındı, birbirine sorular sordu.

"Andrea Cavalcanti de kim?" diye sordu afallayan Danglars.

"Toulon'dan kaçmış eski bir kürek mahkûmu."

"Peki suçu neymiş?"

"Eski kürek mahkûmu arkadaşı Caderousse'u Monte Cristo kontunun evinden çıkarken öldürdüğü bildirildi," dedi komiser kayıtsız bir ses tonuyla.

Monte Cristo hızla etrafına göz attı.

Andrea ortadan kaybolmuştu.

XCVII

Belçika Yolu

Jandarma onbaşının beklenmedik bir şekilde ortaya çıkışının ve ardından yapılan açıklamaların Mösyö Danglars'ın salonlarında yarattığı karmaşa sahnesinden birkaç saniye sonra, geniş konak âdeta davetliler arasında veba ya da kolera salgını söylentisi yayılmışçasına hızla boşaldı: Birkaç dakika boyunca herkes tüm kapılardan, tüm merdivenlerden, tüm çıkışlardan kendini dışarı atmak ya da daha doğrusu kaçmak için koşuşturmuştu, çünkü bu, büyük felaketlerde en yakın dostların can sıkıcı hale gelmesine yol açan o sıradan tesellilerin bile verilemeyeceği durumlardan biriydi.

Konakta, çalışma odasına kapanmış ve jandarma onbaşıya ifade veren Danglars'dan, süslenme odasında dehşete kapılmış bir halde bekleyen Madam Danglars'dan ve kibirli bakışları, küçümseyen dudaklarıyla, ayrılmaz dostu Matmazel Louise d'Armilly'nin eşliğinde odasına çekilen Eugénie'den başka kimse kalmamıştı.

O akşama özel olarak, Café de Paris'nin olaydan sonra hakarete uğradıkları için, patronlarına kızan dondurmacılarının, aşçılarının ve şef garsonlarının da katılımıyla sayıları daha da artan çok sayıda hizmetkâra gelince, zaten doğal olarak yarıda kesilen servise hiç aldırmadan kilerde, mutfaklarda, odalarında bekliyorlardı.

Farklı kaygılardan dolayı ürperen bu çeşitli kişilikler arasında bizim ilgimizi hak edenler sadece Matmazel Eugénie Danglars ve Matmazel Louise d'Armilly idi.

Genç nişanlı, söylediğimiz gibi, kibirli tavırları, küçümseyen dudakları ve hakarete uğramış bir kraliçe edasıyla, kendisinden daha solgun ve heyecanlı görünen arkadaşı eşliğinde odasına çekilmişti.

Odasına giren Eugénie kapısını içeriden kilitlerken, Louise bir sandalyeye yığılmıştı.

"Ah! Tanrım, Tanrım! Korkunç bir şey," dedi genç müzisyen. "Bunu kim tahmin edebilirdi ki? Mösyö Andrea Cavalcanti... bir katil... bir kaçak... bir kürek mahkûmuymuş!"

Eugénie'nin dudakları alaycı bir gülümsemeyle büzüştü.

"Aslında Tanrı'nın sevgili kuluymuşum," dedi. "Morcerf'ten kaçarken Cavalcanti'nin eline düşüyordum!"

"Ah! İkisini birbirine karıştırmayalım Eugénie."

"Kes sesini, erkeklerin hepsi alçaktır ve artık onlardan nefret etmekten ziyade onları küçümseyebildiğim için çok mutluyum."

"Şimdi ne yapacağız?" diye sordu Louise.

"Ne mi yapacağız?"

"Evet."

"Üç gün sonra yapmamız gereken şeyi yapıp yola çıkacağız."

"Demek evlenmediğin halde bunu hâlâ istiyorsun."

"Dinle, Louise, nota kâğıdımız gibi düzenli, ölçülü, kurallı olan bu yaşam tarzından iğreniyorum. Her zaman, insanın sadece kendisine açıklama borçlu olduğu, kendi ken-

disine hesap verdiği o özgür, bağımsız sanatçı yaşamını arzuladım, istedim, o hayata imrendim. Burada neden kalayım ki? Bir ay içinde beni başka biriyle evlendirmeleri için mi? Bu kişi bir zamanlar gündeme gelen Debray de olabilir. Hayır, Louise, bu akşam yaşananlar benim için bahane olacak. Ben bahane aramamış, bahane bulmak istememiştim, şimdi Tanrı bana bu bahaneyi gönderdi ve iyi de yaptı."

"Ne kadar güçlü ve cesursun," dedi sarışın ve narin genç kız esmer arkadaşına.

"Yoksa beni hâlâ tanıyamadın mı? Hadi, Louise, şimdi işlerimizden söz edelim. Posta arabası..."

"Üç gün önce satın alındı."

"Onu bineceğimiz yere gönderdin mi?"

"Evet."

"Pasaportlarımız?"

"İşte!"

Ve Eugénie her zamanki tavrıyla kâğıdı açıp okudu.

"Mösyö Léon d'Armilly, yirmi yaşında, mesleği sanatçı, siyah saçlı, siyah gözlü, kız kardeşiyle birlikte yolculuk yapıyor."

"Harika! Bu pasaportu kimden aldın?"

"Roma ve Napoli'deki tiyatro yöneticilerine yazılan mektupları almak için Mösyö de Monte Cristo'ya gittiğimde, ona bir kadın olarak yolculuk yapmak konusundaki endişelerimi anlattım, beni anlayışla karşıladı, bana bir erkek pasaportu bulacağını söyledi ve iki gün sonra kendi yazımla, *Kız kardeşiyle birlikte yolculuk yapıyor,* notunu eklediğim bu pasaportu aldım."

"Tamam o zaman," dedi Eugénie sevinçle, "sadece bavullarımızı hazırlamak kalıyor. Yola düğün gecesi yerine sözleşmenin imzalandığı gece çıkacağız, tek fark bu."

"İyi düşün Eugénie!"

"Ah! Her şeyi düşündüm; nakdi yekûnlardan, ay sonu hesaplarından, borsanın yükselip alçalmasından, İspanyol

fonlarından, Haiti tahvillerinden başka bir şey duymaktan bıktım. Bunun yerine, açık havayı, özgürlüğü, kuşların ötüşünü, Lombardiya ovalarını, Venedik'in kanallarını, Roma'nın saraylarını, Napoli'nin kumsallarını tercih ediyorum. Ne kadar paramız var Louise?"

Sorunun yöneltildiği genç kız, kakmalarla süslenmiş bir yazı masasının çekmecesinden fermuarlı bir cüzdan çıkardı ve içindeki yirmi üç bin frangı saydı.

"Yirmi üç bin frank," dedi.

"En azından bir bu kadar değerde inci, elmas ve mücevher de var," dedi Eugénie.

"Zenginiz. Kırk beş bin frankla iki yıl prensesler gibi ya da dört yıl kendi halimizde yaşayabiliriz."

"Ama altı ay geçmeden sen müziğinle, ben de sesimle bu parayı iki katına çıkaracağız. Hadi sen parayı al, ben de mücevher kutusunu alayım, böylece ikimizden biri hazinesini kaybetme bahtsızlığını yaşarsa, diğerininki güvencemiz olacak. Hadi acele edelim, bavulu hazırlayalım!"

"Bekle," dedi, Madam Danglars'ın kapısını dinlemeye giden Louise.

"Neden endişeleniyorsun?"

"Bizi apansız yakalamalarından."

"Kapı kilitli."

"Ya açmamızı isterlerse?"

"İsterlerse istesinler, kapıyı açmayacağız."

"Sen gerçek bir amazonsun Eugénie."

Ve iki genç kız yoğun bir tempoyla ihtiyaç duyacakları yolculuk eşyalarını bavula yerleştirmeye giriştiler.

"Şimdi, ben kıyafetimi değiştirirken, sen bavulu kapat," dedi Eugénie.

Louise küçük beyaz ellerini tüm gücüyle bavulun kapağına bastırdı.

"Ama yapamıyorum," dedi, "o kadar güçlü değilim, sen kapa."

"Ah! Bu doğru," dedi Eugénie gülerek, "ben Herakles'im, sense solgun Omphale'ydin, unutmuşum."

Ve dizini bavula dayayan genç kız, bavulun iki bölmesi birleşene kadar beyaz ve kaslı kollarıyla bastırdı, bu arada d'Armilly de asma kilidin kancasını iki vidalı halkaya geçirdi.

Eugénie, bu işi hallettikten sonra anahtarı üzerinde olan bir konsolu açtı ve içinden ipek, vatkalı mor bir yolculuk pelerini çıkardı.

"Al," dedi, "gördüğün gibi her şeyi düşündüm, bu pelerinle hiç üşümeyeceksin."

"Peki ya sen?"

"Ah! Ben bildiğin gibi hiç üşümem, zaten bu erkek kıyafetleriyle..."

"Burada mı giyineceksin?"

"Elbette."

"Buna zaman bulabilecek misin?"

"Hiç endişen olmasın ödlek dostum, herkesin kafası o büyük olayla meşgul. Zaten, umutsuzluğa kapılıp kendimi odama kapattığımı düşüneceklerdir."

"Bu doğru, içimi rahatlatıyorsun."

"Gel, bana yardım et."

Ve Matmazel d'Armilly'ye az önce verdiği, onun da omuzlarını örttüğü pelerini çıkardığı aynı çekmeceden bir erkek takım elbisesi, botlar, bir redingot ve aşırıya kaçmadan, gerekli çamaşırları çıkardı.

Ardından, Eugénie, hiç kuşkusuz karşı cinsin elbiselerini eğlenme amacıyla daha önce de giydiğini belli eden bir hızla botlarını, pantolonunu giydi, kravatını bağladı, yeleğinin düğmelerini boynuna kadar iliklediı ve sırtına ince ve hafifçe eğimli belinin hatlarını ortaya çıkaran bir redingot geçirdi.

"Ah! Çok güzel! Gerçekten de çok güzel," dedi ona hayranlıkla bakan Louise, "ama o güzel siyah saçların, bütün kadınlara kıskançlıkla iç çektiren o muhteşem örgülerin şu gördüğüm erkek şapkasının altına sığacak mı?"

"Göreceksin," dedi Eugénie.

Ve sol elinin uzun parmaklarının ancak kavrayabildiği bir örgüyü eline aldı, sağ eliyle de uzun bir makası tuttu ve kısa süre sonra gür ve görkemli saçlarından çeliğin gıcırtısı duyuldu, örgü bir blok halinde ayaklarının dibine düşerken genç kız sırtında kalan birkaç telin düşmesi için arkaya doğru eğildi.

Üstteki örgüyü de halleden Eugénie, ardından şakaklarındaki örgülere geçti, onlar da peş peşe yere düşerken, hiçbir pişmanlık belirtisi göstermedi, tam tersine simsiyah kaşlarının altındaki, abanozun iç kısmını andıran gözleri her zamankinden daha çok ışıltı saçarak neşeyle parladı.

"Ah! Ne muhteşem saçlardı!" dedi Louise üzüntüyle.

"Ama böyle çok daha güzel değil miyim?" diye haykırdı tamamen erkeksi görünen saçlarının buklelerini düzeltirken. "Beni bu halimle daha güzel bulmuyor musun?"

"Ah! Sen her zaman güzelsin!" diye karşılık verdi Louise. "Peki şimdi nereye gidiyoruz?"

"İstersen en yakın sınır olan Brüksel'e. Brüksel'den Liège'e, Aix-la-Chapelle'e geçeceğiz; Ren boyunca Strazburg'a çıkarız, İsviçre'den sonra Saint-Gothard'dan İtalya'ya ineriz. Senin için uygun mu?"

"Tabii ki."

"Neye bakıyorsun?"

"Sana. Gerçekten de, bu halinle harikasın, âdeta beni kaçırıyorsun."

"Ne sanmıştın ki! Böyle düşünenler haksız sayılmazlar!"

"Ah! Eugénie, ağzını bozmaya başladın!"

Ve iki genç kız herkesin sandığı gibi, biri kendi adına, diğeri dostuna bağlılığından dolayı gözyaşları dökecekken, tam tersine kahkahalar atarak kaçış hazırlıklarının neden olduğu karmaşanın belirgin izlerini ortadan kaldırıyorlardı.

Ardından, ışıklarını söndüren iki kaçak, sorgulayan gözleri, kabarttıkları kulakları, gerdikleri boyunlarıyla, avluya inen servis merdivenine açılan bir süslenme odasının kapısı-

nı açtılar. Önden yürüyen Eugénie bir eliyle bavulu tutuyor, Matmazel d'Armilly ise diğer sapı iki eliyle güçlükle kaldırıyordu.

Avlu boştu. Saat gece yarısını çaldı.

Kapıcı hâlâ kulübesindeydi.

Yavaşça yaklaşan Eugénie vefakâr bekçinin, kulübesinin dibindeki koltukta uyuduğunu gördü. Louise dönüp bir an için yere bıraktığı bavulu aldı ve ikisi birlikte duvardan yansıyan gölgede kapının kemerine ulaştılar.

Eugénie, kapıcı uyanırsa tek başına olduğunu görmesi için, Louise'i kapının köşesine sakladı.

Ardından avluyu aydınlatan lambanın ışığında belirerek cama vurdu ve mükemmel bir kontralto sesle, "Kapı!" diye bağırdı.

Eugénie'nin tahmin ettiği gibi ayağa kalkan kapıcı dışarı kimin çıkmak istediğini görmek için birkaç adım attı ama bastonuyla sabırsızlıkla pantolonuna vuran genç adamı görünce hemen kapıyı açtı.

Louise aralanan kapıdan yılan gibi çevik bir hamleyle dışarı süzüldü. Sakin görünmesine rağmen, kalbi her ihtimalle her zamankinden daha hızlı çarpan Eugénie de kapıdan çıktı.

Bavulu oradan geçen bir hamala veren iki genç kız ona Victoire Sokağı 36 numaraya gideceklerini söyledikten sonra adamı izlediler. Hamalın mevcudiyeti Louise'in içini rahatlatırken, Eugénie Yudit ya da Delila[36] kadar güçlü görünüyordu.

Söylenen numaranın önüne geldiklerinde, Eugénie hamala bavulu bırakmasını söyleyip biraz bozuk para verdi ve pencerenin kanadına vurduktan sonra adamı gönderdi.

Eugénie'nin vurduğu pencere kanadı genç bir çamaşırcı kızın evine aitti. Önceden haberdar edildiği için uyumamış olan kız pencereyi açtı.

---

36 Eski Ahit'te erkekleri (ilki Samson'u ikincisi Asurlu General Halofernes'i) alt eden iki kadın.

"Matmazel," dedi Eugénie, "kapıcıya arabayı arabalıktan almasını ve Postes konağından atları getirmesini söyleyin. İşte emeğinin karşılığı olarak ona verdiğimiz beş frank."

"Gerçekten de, sana hayranım," dedi Louise, "hatta sana saygı duyduğumu bile söyleyebilirim."

Çamaşırcı kız şaşkınlıkla baksa da, kendisine yirmi louis verileceğini bildiğinden sesini hiç çıkarmadı.

On beş dakika sonra, arabacı ve el çabukluğuyla arabaya koşulmuş atlarla birlikte geri dönen kapıcı, bavulu arabanın üzerine iplerle ve kanat mandalıyla bağladı.

"İşte izin belgesi," dedi arabacı, "genç beyefendi, nereye gidiyoruz?"

"Fontainebleau yoluna," diye yanıtladı Eugénie neredeyse erkeksi bir ses tonuyla.

"Ama, neden böyle söyledin?" diye sordu Louise.

"Kadının aklını karıştırmak için," dedi Eugénie, "yirmi louis verdiğimiz bu kadın, kırk louis karşılığında bize ihanet edebilir. Bulvara çıktığımızda başka bir yöne gideceğiz."

Ve genç kız muhteşem bir uzun koltuğu olan brıçkaya basamağa basmadan sıçradı.

"Her zaman haklısın Eugénie," dedi şan hocası olan dostunun yanına yerleşirken.

On beş dakika sonra, gidecekleri yöne dönen arabacı kamçısını şaklatarak Saint-Martin kapısının parmaklığını geçiyordu.

"Ah!" dedi derin bir soluk alan Louise. "İşte nihayet Paris'ten çıktık!"

"Evet canım, insan kaçırma işi hakkıyla gerçekleştirildi."

"Evet ama direnmedim," dedi Louise.

"Bunu hafifletici neden sayacağım," diye yanıtladı Eugénie.

Bu sözler Vilette Sokağı'nın kaldırımlarında yol alan arabanın gürültüsü içinde kaybolup gitti.

Mösyö Danglars'ın artık bir kızı yoktu.

XCVIII

La Cloche et La Bouteille Hanı

Şimdi Matmazel Danglars ve dostunu Brüksel yolunda bırakarak, servetinin doruğuna ulaşmak üzereyken talihsiz bir şekilde yarı yolda kalan zavallı Andrea Cavalcanti'ye dönelim.

Mösyö Andrea Cavalcanti, henüz genç yaşına rağmen oldukça becerikli ve zeki bir çocuktu.

Bu yüzden, salondaki ilk uğultuları duyduğunda, yavaş yavaş kapıya yaklaşmış, bir iki odadan geçerek uzaklaşmış ve ortadan kaybolmuştu.

Unuttuğumuz ama atlanmaması gereken bir hususu hatırlatalım. Cavalcanti'nin geçtiği bu iki odadan birinde, elmas kutuları, kaşmirden şallar, Valencia dantelleri, İngiliz tülleri, nihayet içinde bir yığın çekici eşya olan ve sadece ismiyle bile genç kızların yüreğini sevinçle hoplatan çeyiz sepeti sergilenmişti.

İşte, bu odadan geçen Andrea, sadece çok zeki ve çok becerikli değil, ama aynı zamanda çok öngörülü olduğunu kanıtlayacak şekilde, sergilenen süslerin en değerlisini yanına almıştı.

Bu yolluğu kapan Andrea pencereden atlarken ve jandarmanın elinden kurtulurken kendini yarı yarıya hafiflemiş hissetmişti.

Eskiçağ gladyatörleri gibi iri ve uzun boylu, bir Spartalı kadar kaslı olan Andrea on beş dakika boyunca nereye gittiğini bilmeden ve sadece yakalanmak üzere olduğu yerden uzaklaşmak için koşmuştu.

Mont-Blanc Sokağı'ndan çıktığında, şehir kapıları konusunda hırsız içgüdülerini izleyip kendini Lafayette Caddesi'nin ucunda bulmuştu.

Orada soluk soluğa kalmış bir halde durdu.

Tamamen yalnızdı ve solunda geniş, çorak Saint-Lazare arazisi, sağında ise tüm enginliğiyle Paris vardı.

"İşim bitti mi?" diye sordu kendi kendine. "Hayır, düşmanlarımınkinden daha olağanüstü bir çaba harcayabilirim. Demek kurtuluşum sadece on kilometreyi katetmeme bağlı."

O sırada, Poissonnière Mahallesi'ne çıkan, tasalı görünen sürücüsü pipo içen bir araba, kuşkusuz Saint-Denis Mahallesi'nin bir ucundaki son durağa gidiyordu.

"Hey! Dostum!" diye seslendi Benedetto.

"Ne var beyefendi?" diye sordu arabacı.

"Atınız yorgun mu?"

"Yoruldu mu? Ah! Elbette! Bu kutsal günde hiç çalışmadı. Dört kısa yol yolcusu ve çeyrek frank bahşiş, hepsi yedi frank ediyor, patrona on frank ödemem gerek!"

"O yedi franga şu yirmi frangı eklemek ister misiniz?"

"Memnuniyetle, beyefendi; yirmi frank küçümsenecek bir meblağ değil. Bunun için ne yapmam gerektiğini söylesenize."

"Atınız hâlâ yorgun değilse çok basit bir iş."

"Sert bir karayel gibi hızlı gidecek, nereye gideceğinin söylenmesi yeter."

"Louvres tarafına."

"Ah! Biliyorum, likör imalathanelerinin bulunduğu yere."

"Tam da öyle. Yapmanız gereken şey, sadece yarın Chapelle-en-Serval'de ava çıkacağım bir dostuma yetişmeniz. Beni saat on bir buçuğa kadar arabasıyla burada bekleyecekti ama saat gece yarısı oldu; beni beklemekten sıkılmış ve tek başına gitmiş olmalı."

"Mümkündür."

"Peki ona yetişmeye çalışmak ister misiniz?"

"Benim de tek istediğim bu."

"Ama Bourget'ye kadar yetişemezsek yirmi frank, Louvres'a kadar yetişemezsek otuz frank alacaksınız."

"Ya yetişirsek?"

"Kırk frank!" dedi bir an tereddüt eden ama söz vermekle hiçbir şeyi riske atmadığını düşünen Andrea.

"Tamam!" dedi arabacı. "Hadi binin, yola koyulalım. Dehhh!"

Andrea'nın bindiği araba Saint-Denis Mahallesi'ni hızla geçti, Saint-Martin Caddesi'ni katetti, kapıyı aştı ve uçsuz bucaksız Villette'e daldı.

Bu hayalî dosta yetişmek söz konusu olmasa da, Cavalcanti ara sıra evine geç kalmış kişilere ve hâlâ açık olan meyhanelere doru bir at koşulu yeşil bir arabanın geçip geçmediğini soruyordu ve Hollanda yolunu kateden arabaların onda dokuzu yeşil olduğundan her adımda bilgi yağıyordu.

Herkes o arabanın geçtiğini, en fazla beş yüz, iki yüz, yüz adım önde olduğunu söylüyordu; sonunda o arabaya yetişiliyor ama onun arkadaşının arabası olmadığı anlaşılıyordu.

Bir keresinde ise iki posta atının dörtnala koştuğu bir fayton Andrea'nın arabasını geçti.

"Ah!" dedi Cavalcanti içinden. "Keşke böyle bir faytonum, böyle atlarım ve onları kiralamak için izin belgem olsaydı!"

Ve derin derin iç çekti.

O faytonda Matmazel Danglars ve Matmazel d'Armilly vardı.

"Hadi hızlan, hızlan!" dedi Andrea. "Fazla gecikmeden ona yetişelim."

Kapıyı geçtiklerinden beri kendinden geçmişçesine tırıs giden zavallı atın üzerinde Louvres'a vardıklarında buharlar yükseliyordu.

"Dostuma yetişemeyeceğimin ve atınızın ölmesine neden olacağımın farkındayım. Bu yüzden en iyisi burada ineyim. İşte otuz frangınız, yatmak için Cheval-Rouge'a gideceğim ve ardından bulacağım ilk arabayı kiralayacağım. İyi geceler dostum."

Ve Andrea altı tane beş frank uzattıktan sonra çevik bir hareketle kaldırıma atladı.

Parayı keyifle cebine indiren arabacı ağır ağır Paris yoluna döndü. Cheval-Rouge Oteli'ne gider gibi görünen Andrea, bir an arabanın ufukta kaybolan gürültüsüne kulak vererek otelin kapısının önünde durdu, ardından yoluna devam etti ve bir atlet gibi son derece hızlı adımlarla iki fersahı katetti.

Orada bir süre dinlendi, gideceğini söylediği Chapelle-en-Serval'in yakınlarında olmalıydı.

Andrea Cavalcanti'yi durduran yorgunluk değil, bir karar alma ihtiyacı, bir plan yapma zorunluluğuydu.

Yolcu arabasına, posta arabasına binmesi imkânsızdı. Yolculuk etmek için kesinlikle bir pasaport gerekliydi.

Oise'da, yani Fransa'nın en göz önündeki ve en çok denetlenen bölgesinde kalmak, özellikle Andrea gibi suçta uzmanlaşmış biri için daha da imkânsızdı.

Bir hendeğin kenarına oturan Andrea başını iki elinin arasına alıp düşünmeye başladı.

On dakika sonra kafasını kaldırdığında kararını almıştı.

Bekleme odasında bir fırsatını bulup askıdan aldığı ve tören giysisinin üzerine giyip düğmelediği paltonun bir tarafına toz bulaştırdı ve Chapelle-en-Serval'e ulaştığında bölgenin tek hanının kapısını gözüpek bir şekilde çaldı.

Hancı kapıyı açtı.

"Dostum," dedi Andrea, "Mortefontaine'den Senlis'ye giderken, başa çıkılması güç bir hayvan olan atım ön ayaklarını burkarak beni on adım öteye fırlattı. Ailemin büyük endişelere kapılmaması için bu gece Compiègne'de olmam lazım, kiralık atınız var mı?"

Bir hancının iyi ya da kötü her zaman bir atı vardır.

Chapelle-en-Serval'in hancısı ahıra bakan çocuğu çağırdı, ona Le Blanc'ı eyerlemesini söyledi, ardından yedi yaşındaki oğlunu, Mösyö'nün terkisine binip dörtayaklıyı geri getirmesi için uyandırdı.

Hancıya yirmi frank veren Andrea, parayı cebinden çıkarırken bir kartviziti yere düşürdü.

Bu kartvizit Café de Paris'deki arkadaşlarından birine aitti. Böylece, Andrea yola koyulduğunda yerden kartviziti alan hancı, atını Saint-Dominique Sokağı 25 numarada oturan sayın Mauléon kontuna kiraladığına inandı çünkü kartvizitte bu isim ve bu adres yazıyordu.

Le Blanc hızlı gitmemesine rağmen ölçülü ve düzenli adımlarla yol alıyordu; Andrea, Compiègne'e olan dokuz fersahlık mesafeyi üç buçuk saatte aştı; yolcu arabalarının beklediği meydana ulaştığında belediyenin saati dördü çalıyordu.

Compiègne'de, oraya bir kez bile gitmiş olanların hatırlayacağı muhteşem bir otel vardır.

Paris çevresindeki gezintilerinde burada bir mola vermiş Andrea, La Cloche et La Bouteille Hanı'nı hatırlayıp o tarafa yöneldi, bir sokak lambasının ışığında işaret levhasını gördü ve cebindeki bütün bozuk paraları verdiği çocuğu gönderdi; önünde üç dört saat olduğunu ve kendini karşılaşacağı yorgunluklara hazırlamanın, bunun için de iyi bir uyku çekmenin ve nefis bir yemek yemenin en iyisi olacağını düşünerek kapıya vurdu.

Bir çocuk kapıyı açtı.

"Dostum," dedi Andrea, "akşam yemeğini yediğim Saint-Jean-au-Bois'dan geliyorum; gece yarısı geçen arabaya binmeyi düşünüyordum ama bir ahmak gibi arabayı kaçırdım ve dört saatten beri ormanda dolanıyorum. Bu yüzden bana avluya bakan o şirin küçük odalardan birini verin ve bana soğuk piliç ile Bordeaux şarabı getirin."

Çocukta hiçbir kuşku uyanmadı: Andrea çok sakin konuşuyordu, ağzında sigarası vardı ve ellerini paltosunun ceplerine sokmuştu, giysileri şık, sakalı temiz, botları mükemmeldi; gecikmiş bir komşuydu, hepsi bu.

Çocuk odayı hazırlarken otel sahibi kadın ayağa kalktı: Andrea onu en sevimli gülümsemesiyle selamladı ve ona

Compiègne'e son gelişinde kaldığı 3 numarayı verip veremeyeceğini sordu ama ne yazık ki 3 numaralı odayı kız kardeşiyle birlikte yolculuk eden genç bir adam tutmuştu.

Umutsuzluğa kapılmış gibi görünen Andrea, ancak otelci kadının kendisi için hazırlanan 7 numaralı odanın 3 numaradan hiçbir farkı olmadığını söylemesiyle teselli buldu ve ayaklarını ısıtıp Chantilly'deki son yarışlardan söz ederek odasının hazır olduğunun bildirilmesini bekledi.

Andrea'nın avluya bakan şirin odalardan söz etmesi boşuna değildi; Cloche Oteli'nin avlusu, kendisine bir gösteri salonu görünümü veren üç ağaçlık yolu, doğal bir süsleme gibi duran narin sütunları boyunca yükselen yasemin ve filbaharıyla dünyadaki en çekici otel girişlerinden biriydi.

Piliç taze, şarap eskiydi, yanan parlak ateş ışıklar saçıyordu. Andrea, sanki başına hiçbir şey gelmemiş gibi büyük bir iştahla yemek yemesine şaşırdı.

Ardından yattı ve vicdan azabı çekse bile yirmi yaşındaki gençlerin her zaman yaptığı gibi deliksiz bir uykuya daldı.

Oysa söylemek zorundayız ki Andrea vicdan azabı çekebilirdi ama böyle bir kaygısı yoktu. İşte Andrea'nın güvenliğini tamamen sağlayacak plan şöyleydi:

Gün ağarınca kalkacak, hesabını eksiksiz ödedikten sonra ormana gidecek, resim eğitimi aldığı bahanesiyle bir köylünün konukseverliğinden yararlanacak, bir oduncu giysisi ve bir balta edinecek, üzerindeki zarif giysilerini çıkarıp oduncu kılığına girecek, ardından toprağa bulanmış elleri, kurşun bir tarakla gri bir ton vereceği saçları, eski arkadaşlarının tavsiyelerine uyarak hazırlayacağı bir karışımla esmer bir renk katacağı teniyle ormanlara dalacak, gece yürüyüp gündüz ormanlarda ya da taşocaklarında uyuyacak ve yerleşim merkezlerine sadece yiyecek almak için uğrayarak en yakın sınıra ulaşacaktı.

Andrea sınırı geçtikten sonra elmaslarını paraya dönüştürecek, elmasların parasını üzerinde her ihtimale karşı taşı-

dığı on kâğıt paraya ekleyecek ve elinde kendi düşüncesine göre kötünün iyisi olan elli bin frangı olacaktı.

Zaten Danglarsların, başlarına gelen felaketin söylentilerini örtbas etmek için ellerinden geleni yapacaklarına da çok güveniyordu.

İşte yorgunluğu bir kenara bırakırsak, hızla rahat bir uykuya dalmasının nedeni buydu.

Zaten Andrea sabah daha erken uyanmak için pencere kanatlarını kapatmamış ve sadece kapısının sürgüsünü itmek ve yanındaki konsolun üzerine çeliğinin keskinliğinden emin olduğu ve yanından hiç ayırmadığı çok sivri bıçağını bırakmakla yetinmişti.

Andrea sabah yedi civarında güneşin ılık ve parlak ışınları yüzüne vurunca uyandı.

Düzenli çalışan bir beyinde her zaman baskın bir düşünce vardır, baskın düşünce dememizin nedeni, bu düşüncenin uyumadan önce en son akla gelen ve uyanıldığında akla ilk gelen düşünce olmasıdır.

Andrea daha gözlerini tamamen açmadan o baskın düşünce zihninde belirmişti ve daha şimdiden kulağına fazla uyduğunu söylüyordu.

Yatağından fırlayıp pencereye koştu.

Avluda bir jandarma vardı.

Jandarma hiçbir endişesi olmayan birinin gözünde bile dünyadanın en etkileyici şahsiyetlerinden biridir ama içini korku kaplamış ve bunun için bazı gerekçeleri olan bir biri için, jandarma üniformasının sarı, mavi ve beyaz renkleri en ürkütücü tonlara bürünür.

"Bu jandarmanın ne işi var?" diye sordu kendi kendine Andrea.

Birden okuyucunun daha önce dikkatini çekmiş olması gereken mantığıyla kendi kendine cevap verdi.

"Bir jandarmanın bir hana gelmesinde şaşılacak bir şey yok, yine de giyinelim."

Ve genç adam, Paris'te sürdürdüğü birkaç aylık şatafatlı yaşamında uşağının yardımıyla giyinirken olduğundan bile daha büyük bir hızla giyindi.

"Tamam," dedi Andrea giyinirken, "gitmesini bekleyeceğim ve o zaman sıvışacağım."

Ve bu sözleri söylerken botlarını giymiş, kravatını bağlamıştı. Yeniden pencereye yaklaşıp muslin perdeyi bir kez daha kaldırdı.

İlk jandarmanın gitmesiyle iş bitmiyordu, genç adam aşağı inebileceği tek merdivenin başında ikinci bir mavi, sarı ve beyaz üniforma gördü, ayrıca atının üstünde elindeki kısa namlulu bir tüfekle bekleyen üçüncü bir jandarma çıkabileceği tek kapının önünde bekliyordu.

Bu üçüncü jandarmanın yüzünde öyle anlamlı bir ifade vardı ki, otele girişi tamamen engelleyen meraklılar etrafında bir yarım daire oluşturmuştu.

"Beni arıyorlar!" dedi Andrea aklına gelen ilk düşünceyi dile getirerek. "Lanet olsun!"

Yüzünün rengi solan genç adam endişeyle etrafına baktı.

Odasının tek çıkışı bu kattaki her oda gibi kendisini herkesin görebileceği bir dış koridordu.

"İşim bitti!" dedi aklından geçen ikinci düşünceyi dışavurarak.

Gerçekten de, Andrea'nın durumundaki bir adam için tutuklanmanın anlamı, duruşmalar, yargı, ölüm, hiç gecikmeyecek olan acımasız bir ölümdü.

Bir an titreyerek başını iki elinin arasına sıkıştırdı.

O an korkudan az kalsın çıldıracaktı.

Ama kısa süre sonra, zihninde çarpışan düşünceler topluluğundan umut veren bir düşünce yayıldı; solgun dudaklarında ve kasılmış yanaklarında hafif bir gülümseme belirdi.

Etrafına baktığında, aradığı araç gerecin, yani bir kalemin, mürekkebin ve kâğıdın yazı masasının mermerinin üstünde durduklarını gördü.

Kalemi mürekkebe daldırdı ve kararlı olmasını emrettiği eliyle şu satırları yazdı:

Hesabı ödeyecek param yok ama ben onursuz biri değilim; size hesabımdan on kat daha çok para eden bu iğneyi rehin bırakıyorum. Gün doğarken kaçtığım için beni bağışlayın ama utanç içindeydim!

Kravatının iğnesini çıkarıp kâğıdın üzerine bıraktı.

Ardından, sürgüleri kapalı bırakmak yerine açtı, dışarı çıkarken kapıyı kapamayı unutmuş gibi hafif aralık bıraktı ve çevik hamlelere alışkın biri olarak şöminenin içine süzüldü. Şöminenin önünü kapatan ve Akhilleus ve Deidamia'yı resmeden kâğıdın çerçevesini kendine çekti, küllerin üzerindeki ayak izlerini kendi ayaklarıyla dağıttı ve kendisine hâlâ tek kurtuluş yolu olarak görünen eğimli baca duvarını tırmanmaya başladı.

Tam o sırada, Andrea'nın ilk gördüğü jandarma bir polis komiseri ile birlikte merdiveni çıkıyordu, merdivenin başını tutan ve gerektiğinde kapıda duran jandarmadan destek isteyebilecek olan jandarma da arkalarından geliyordu.

İşte Andrea'nın vargücüyle karşılamaya hazırlandığı bu ziyaretin koşulları böyleydi.

Gün doğarken, telgraf işaretleri her yöne gönderilmiş ve neredeyse aynı anda durumdan haberdar olan yerel yönetimler yetkililerine durumu bildirmiş, güvenlik birimleri harekete geçmişti.

Kraliyet malikânesinin, bir garnizonun bulunduğu bir avcı kenti olan Compiègne'de çok sayıda yetkili, jandarma ve polis komiseri vardı; bu yüzden telgraftaki talimat ulaşır ulaşmaz araştırmalar başlamıştı ve La Cloche et La Bouteille kentin en büyük hanı olduğundan işe oradan başlanmıştı.

Zaten o gece boyunca belediye konağının (belediye konağı hanın hemen yanındaydı) önünde görevde olan nöbet-

çilerin verdikleri raporda geceleyin hana birçok yolcunun girdiği yazıyordu.

Hatta saat altıda nöbetini devreden nöbetçi, nöbeti başladığında, yani dördü birkaç dakika geçe, terkisinde köylü bir çocuk bulunan genç bir adamın atından indiğini, köylü çocuğu ve atı gönderdikten sonra La Cloche Oteli'nin kapısını çaldığını ve kapı açıldıktan sonra içeri girdiğini hatırlıyordu.

Şüpheler özellikle bu kadar geç bir saatte gelen bu genç adam üzerinde yoğunlaşıyordu.

Bu genç adam da Andrea'dan başkası değildi.

İşte polis komiseri ve jandarma onbaşı Andrea'nın kapısına bu verilerle donanmış bir halde ilerliyorlardı; odanın kapısı yarı açıktı.

"Ah! Şuraya bakın!" dedi karşı karşıya kaldığı birçok kurnazlıkla tecrübe kazanmış yaşlı bir tilki olan onbaşı. "Yarı açık kapı hayra alamet değildir! Üç sürgüyle kapanmış olmasını tercih ederdim!"

Gerçekten de, Andrea'nın masanın üzerine bırakmış olduğu kâğıt ve iğne acı gerçeği doğruluyor ya da destekliyordu. Andrea kaçmıştı.

Destekliyordu dememizin nedeni onbaşının tek bir kanıtla yetinmeyen bir adam olmasıydı.

Etrafına baktı, gözlerini yatağın altına çevirdi, perdeleri açtı, dolapları araştırdı ve nihayet şöminenin önünde durdu.

Andrea'nın önlemleri sayesinde küllerin üzerinde hiçbir iz yoktu.

Yine de bu bir çıkış yoluydu ve içinde bulunulan koşullarda her çıkış yolu ciddi bir araştırmaya tabi tutulmalıydı. Bunun üzerine onbaşı getirttiği bir çalı çırpı demetini ve saman yığınını şömineye doldurdu ve havan topu gibi bu yığını ateşe verdi.

Ateş bacanın tuğladan çeperlerini çatırdattı, donuk bir duman sütunu bir volkanın kasvetli lavı gibi gökyüzüne

doğru yükseldi ama onbaşı beklediği gibi kaçağın aşağı düştüğünü göremedi.

Çünkü, gençliğinden beri toplumla mücadele eden Andrea, saygın onbaşı rütbesine ulaşmış olsa bile bir jandarma kadar deneyimliydi. Bacanın ateşe verileceğini öngören genç adam çatıya çıkmış ve bacanın kenarına büzülmüştü.

Bir an için kurtulduğu ümidine kapıldı çünkü diğer iki jandarmaya seslenen onbaşı yüksek sesle, "Burada yok!" diye bağırmıştı.

Ama boynunu hafif uzattığında, bu saptamayı duyan iki jandarmanın her şey hallolmuş gibi geri çekilecekleri yerde, etrafı daha dikkatle incelemeye başladıklarını gördü.

O da etrafını inceledi: Sağında XVI. yüzyılda inşa edilmiş devasa bir bina kasvetli bir sur gibi yükseliyordu ve bu binanın açıklıklarından bakan biri, bir dağın tepesinden ovaya bakar gibi, bulunduğu çatının her köşesini görebilirdi.

Andrea jandarma onbaşının bu açıklıklarda belireceğini anladı.

Fark edilirse mahvolurdu; çatıların üzerindeki bir kovalamacada kaçma şansı hiç yoktu.

Bunun üzerine, çıktığı bacadan değil, bir başka bacadan tekrar aşağı inmeye karar verdi.

Bakışlarıyla hiç duman çıkmayan bacaları araştırdı ve sürünerek ulaştığı bir bacanın deliğine kimse tarafından görülmeden girdi.

Belediye konağının aynı anda açılan bir penceresinde onbaşının başı belirdi.

Bu baş bir an için binayı süsleyen taş kabartmalar gibi hareketsiz kaldı; ardından umutsuzluğu yansıtan derin bir iç çekişle gözden kayboldu.

Temsilcisi olduğu yasa gibi sakin ve ağırbaşlı olan onbaşı meydanda toplanan kalabalığın yüzlerce sorusuna cevap vermeden hana döndü.

"Ne oldu?" diye sordu diğer iki jandarma.

"Evet, evlatlarım," diye yanıtladı onbaşı, "gerçekten de haydut sabah erkenden kaçıp bizden uzaklaşmış olmalı ama Villers-Cotterêts ve Noyon yollarına birlikler göndereceğiz ve ormanı araştırırken hiç kuşkusuz onu yakalayacağız."

Saygıdeğer onbaşı jandarma onbaşılarına özgü bir tonda yaptığı açıklamayı henüz bitirmişti ki, uzun bir korku çığlığına eşlik eden çıngırağın çınlaması hanın avlusunda yankılandı.

"Vay canına! Bu da neyin nesi?" diye haykırdı onbaşı.

"İşte acelesi olduğu anlaşılan bir yolcu," dedi hancı kadın. "Çıngırak sesi hangi odadan geliyor?"

"3 numaradan."

"Koşun çocuklar."

O sırada çığlık sesleri daha da yükseldi, çıngıraklar yeniden çalmaya başladı.

Han görevlisi olan çocuk odaya doğru koştu.

"Hayır," dedi çocuğu durduran onbaşı, "çıngırağı çalan kişinin bu çocuktan başka bir şeye ihtiyacı olduğunu hissediyorum, ona bir jandarma göndereceğiz. 3 numarada kim kalıyor?"

"Bu akşam kız kardeşiyle birlikte bir posta arabasıyla gelen ve iki yataklı bir oda isteyen genç bir adam."

Çıngırak endişe yüklü bir tonlamayla üçüncü kez yankılandı.

"Hadi sayın komiser, beni izleyin!" diye bağırdı onbaşı.

"Bir dakika," dedi hancı kadın, "3 numaralı odada biri dışarıda, diğeri içeride olmak üzere iki merdiven var."

"Tamam," dedi onbaşı, "ben içerideki merdivenden gireceğim. Karabinalar dolu mu?"

"Evet onbaşı."

"Tamam, siz dış merdivenin önünde bekleyin, sizler de kaçmaya kalkışırsa ateş edin; telgrafın bildirdiğine göre tehlikeli bir cani."

Onbaşı peşinden gelen komiserle birlikte iç merdivende gözden kaybolurken, Andrea hakkındaki açıklamaları duyan kalabalıktan uğultılar yükseldi.

İşte olup bitenler:

Andrea bacanın üçte ikisini büyük bir ustalıkla inmiş ama orada ayağı kaymıştı ve ellerinden aldığı desteğe rağmen aşağıya büyük bir hızla ve özellikle istemediği kadar gürültü çıkararak inmişti. Oda boş olsa sorun çıkmayacaktı ama ne yazık ki odada yatanlar vardı.

Bir yatakta uyuyan iki kadın bu gürültüyle uyanmıştı.

Bakışlarını gürültünün geldiği yöne sabitlemiş ve şöminenin aralığında bir adamın belirdiğini görmüşlerdi.

Oteli ayağa kaldıran o korkunç çığlığı sarışın kadın atmış, esmer olanı ise çıngırağın ipini vargücüyle çekerek alarm vermişti.

Görüldüğü gibi Andrea'nın talihi yaver gitmiyordu.

"Merhamet edin!" diye bağırdı hitap ettiği kişileri göremeden ve yüzü solmuş, kendini kaybetmiş bir halde. "Merhamet edin, kimseyi çağırmayın, beni kurtarın! Size kötülük yapmak istemiyorum."

"Katil Andrea!" diye haykırdı genç kadınlardan biri.

"Eugénie! Matmazel Danglars!" diye mırıldandı içindeki korkunun yerini şaşkınlık alan Cavalcanti.

"İmdat! İmdat!" diye bağırdı çıngırağı Eugénie'nin hareketsiz ellerinden alan ve ipi arkadaşından daha güçlü bir şekilde çeken Matmazel d'Armilly.

"Beni kurtarın, peşimdeler!" dedi ellerini kavuşturan Andrea. "Acıyın, merhamet edin, beni onlara teslim etmeyin!"

"Çok geç, yukarı çıkıyorlar," diye yanıtladı Eugénie.

"O zaman beni bir yere saklayın, gereksiz yere korktuğunuzu söylersiniz; kuşkuları başka yöne çekip hayatımı kurtarmış olursunuz."

Battaniyelerinin altında birbirlerine sarılan iki kadın bu yalvarma karşısında sessiz kaldılar; zihinlerinde tüm kaygıları ve tüm tiksintileri çarpışıyordu.

"Tamam o zaman!" dedi Eugénie. "Lanet olası adam, geldiğiniz yoldan geri dönün, biz hiçbir şey söylemeyeceğiz."

"İşte! İşte!" diye haykırdı biri sahanlıktan. "İşte orada, onu görüyorum!"

Gerçekten de, gözünü anahtar deliğine dayayan onbaşı ayakta duran ve yalvaran Andrea'yı fark etmişti.

Şiddetli bir dipçik darbesi kilidi paramparça etti, iki darbe daha sürgüleri yerlerinden fırlattı; içeri doğru düşen kapı parçalandı.

Avlunun koridoruna açılan diğer kapıya koşan Andrea kaçmak için kapıyı açtı.

Karabinalarıyla kapıda bekleyen iki jandarma ona nişan aldı.

Kalakalan Andrea, benzi solmuş, bedeni hafifçe geriye eğilmiş bir halde ayakta duruyordu, büzüşmüş elinde tuttuğu bıçak artık bir işe yaramazdı.

"Kaçsanıza!" diye bağırdı korkusu azaldıkça yüreğine merhamet dolmaya başlayan Matmazel d'Armilly. "Hadi kaçın!"

"Ya da kendinizi öldürün!" dedi Eugénie arenada yere yığılmış rakibini öldürmesi için gladyatöre başparmağıyla işaret eden o Vesta rahibelerini andıran bir ses ve tavırla.

Ürperen Andrea genç kıza, yozlaşmışlığının onurun o ulvi vahşetini algılayamadığını belli eden küçümseyici bir gülümsemeyle baktı.

"Kendimi öldürmek mi?" dedi bıçağını yere atarken. "Hangi amaçla?"

"Bunu kendiniz söylediniz!" diye haykırdı Matmazel Danglars. "Sizi ölüme mahkûm edecekler, sizi canilerin en acımasızı gibi öldürecekler!"

"Hadi canım!" diye karşılık verdi kollarını kavuşturan Cavalcanti. "Benim dostlarım var."

Onbaşı elindeki kılıcıyla ona doğru yürüdü.

"Tamam, tamam," dedi Cavalcanti, "kılıcınızı kınına sokun, yürekli dostum, teslim olduğuma göre bu kadar çalım satmanıza gerek yok."

Ve ellerini kelepçelemeleri için uzattı.

İki genç kız gözlerinin önünde gerçekleşen bu başkalaşımı dehşetle izliyorlardı. Salon adamının maskesi düşmüş, bir kürek mahkûmuna dönüşmüştü.

Kızlara dönen Andrea onlara umursamazlığını belli eden bir gülümsemeyle baktı.

"Sayın babanıza söylememi istediğiniz bir şeyler var mı Matmazel Eugénie," dedi, "çünkü büyük bir ihtimalle Paris'e dönüyorum."

Eugénie yüzünü iki eliyle sakladı.

"Ah! Şuraya bakın," dedi Andrea, "utanacağınız bir şey yok ve araba tutup peşimden koşmanıza kızmıyorum... Neredeyse kocanız olmayacak mıydım?"

Ve bu alaycı sözlerin ardından, iki kaçak kızı utancın ızdıraplarıyla ve yayılacak söylentilerin endişesiyle baş başa bırakarak çıktı.

Bir saat sonra, kadın kıyafetleri içinde yolculuk ettikleri arabaya biniyorlardı.

Onları kalabalığın bakışlarından korumak için otelin kapısını kapamışlardı; yine de kapı açıldığında alev saçan gözleri, mırıldanan dudaklarıyla iki sıra halinde dizilmiş meraklıların arasından geçmek zorunda kaldılar.

Eugénie perdeleri kapadı ama kimse onu göremese de, o kendisine kadar ulaşan sırıtışları hâlâ duyuyordu.

"Ah! Dünya neden bir çöl değil ki?" diye haykırdı Matmazel d'Armilly'nin kollarına atılıp, Neron'a bir darbede kesilebilmesi için dünyanın tek bir başı olmasını dileten öfkeyle parlıyordu gözleri.

Ertesi gün Brüksel'de Flandre Oteli'nin önünde arabadan indiler.

Andrea ise dün Conicergerie hapishanesine atılmıştı.

XCIX

Yasa

Matmazel Danglars'ın ve Matmazel d'Armilly'nin hayatlarını dönüştürecek kararı nasıl da sükûnetle verdiklerine ve kaçışlarının nasıl kolayca gerçekleştiğine tanık olmuştuk. Bunun nedeni herkesin kendi derdine düşmüş olmasıydı.

Alnından terler boşanırken, hileli iflas hayaletinin karşısında borçlarını devasa sütunlar halinde alt alta sıralayan bankacıyı bir kenara bırakıp bir an için inen şiddetli darbenin altında ezildikten sonra her zamanki avutucusu Lucien Debray'yi görmeye giden Barones'i izleyeceğiz.

Barones bu evliliğe, Eugénie karakterindeki bir kızın vasiliğinden kurtulacağı için güveniyordu; aile içi hiyerarşi bağını sürdüren üstü kapalı uzlaşmalarda Barones kızı üzerindeki gerçek annelik etkisini ancak sürekli bir bilgelik örneği olmak ve mükemmeliyetçi tavırlar sergilemek koşuluyla koruyabiliyordu.

Madam Danglars, Eugénie'nin kıvrak zekâsından ve Matmazel d'Armilly'nin verdiği tavsiyelerden korkuyordu, kızının Debray'ye yönelttiği ve özel sekreterle aralarındaki aşk ve para ilişkisinin sırrını bildiğini belli eden küçümseyici bakışlarını fark etmişti. Oysa daha bilgece ve daha derinlemesine bir yorum Barones'e, Eugénie'nin Debray'ye olan nefretinin, onun babasının evinde bir pürüz ve bir skandal gerekçesi oluşturması değil, onu Diogenes'in *insan* demeyi kabul etmediği ve Platon'un iki ayaklı ve tüysüz hayvan olarak tanımladığı o iki ayaklılar kategorisine yerleştirmesinden kaynaklandığını kanıtlayacaktı.

Ne yazık ki bu dünyada her insanın, başkalarının bakış açılarını kavramasına engel olan bir bakış açısı vardır, Madam Danglars da Eugénie'nin evliliğinin gerçekleşmemesine üzülüyordu ama kendi bakış açısına göre bunun sebebi ye-

rinde bir evlilik fırsatının kaçırılması ya da kızının mutluluğu değildi, kendi özgürlüğüne kavuşamamış olmasıydı.

Bunun üzerine, söylediğimiz gibi, tüm Paris gibi sözleşme törenine ve o sırada yaşanan skandala tanıklık ettikten sonra, aceleyle kendi kulübüne çekilmişti ve orada birkaç dostuyla birlikte, o anda dünyanın başkenti olarak anılan bu son derece dedikoducu şehrin üçte birinin diline düşmüş o olayla ilgili sohbet ediyordu.

Madam Danglars, siyah elbise ve yüzünü örten peçeyle, kapıcının kesinlikle evde olmadığını söylediği Debray'nin dairesine çıkan merdiveni tırmanırken, Debray da bu korkunç skandaldan sonra, bir aile dostu olarak Matmazel Danglars ve iki milyon frangıyla evlenmesinin bir görev olduğunu kanıtlamaya çalışan bir dostunun telkinlerini geri çeviriyordu.

Debray kendisini yenilmeyi kabul eden biri gibi savunuyordu çünkü bu düşünce sıklıkla kendi aklından da geçmişti; üstelik Eugénie'nin bağımsız ve kibirli kişiliğini bildiği için, ara sıra tamamen savunmaya yönelik bir tavır sergiliyor, bu birlikteliğin imkânsız olduğunu söylüyor, yine de ahlâkçıların deyişiyle en dürüst ve temiz yürekli insanın zihnini bile sürekli meşgul eden ve Şeytan'ın haçın arkasında pusuya yatması gibi ruhunun derinliklerinde yatan o lanetli düşüncenin gururunu okşamasına izin veriyordu. Çay, oyun, görüldüğü gibi çok ciddi meselelerin ele alındığı ilginç sohbet derken saat gecenin biri olmuştu.

Bu arada, Lucien'in hizmetçisi tarafından içeri alınan Madam Danglars peçeli yüzü ve çarpan yüreğiyle, küçük yeşil salonda sabah kendisinin gönderdiği iki çiçek sepetinin arasında bekliyordu. Debray'nin kendi elleriyle özenle düzenlediği, kat kat dizdiği, budadığı bu çiçeklerin görüntüsü zavallı kadının, onun yokluğunu bağışlamasını sağlıyordu.

Boş yere beklemekten sıkılan Madam Danglars on ikiye yirmi kala arabasına binip evine döndü.

Seçkin bir çevrenin kadınlarının, talihi yaver gitmiş yosmalarla, evlerine genellikle gece yarısından önce dönmek gibi ortak bir noktaları vardır. Barones konağa Eugénie'nin az önce çıkmak için aldığı tedbirleri aynen uygulayarak girdi, sonra da bilindiği gibi Eugénie'nin odasına bitişik odasına giden merdiveni usulca, yüreği sıkışarak çıktı.

Bazı söylentilerin yayılmasından çok korkuyor, en azından şimdilik zavallı durumuna düşmüş bu saygıdeğer kadın, kızının masumiyetine ve babaevine sadakatine tamamen inanıyordu.

Odasına yaklaşırken Eugénie'nin kapısını dinledi, ardından hiç ses gelmediğini anlayınca içeri girmeyi denedi ama kapı sürgülüydü.

Madam Danglars, bu akşam yaşadığı korkunç şokların ardından yatağına çekilip uyuduğunu düşündü.

Odacı kadını çağırıp ona sorular sordu.

"Matmazel Eugénie, Matmazel d'Armilly ile birlikte odasına girdi, sonra birlikte çay içtiler, ardından da bana ihtiyaçları kalmadığını söylediler ve çekilmemi istediler," diye yanıtladı odacı kadın.

Odacı kadın o zamandan beri kilerdeydi ve herkes gibi o da iki genç kızı odada sanıyordu.

Bunun üzerine, şüphenin gölgesini bile hissetmeyen Madam Danglars yattı, bireyler konusunda huzurlu olsa da zihni olay anına geri döndü.

Düşünceleri beyninde aydınladığı ölçüde, sözleşme sahnesinin boyutları büyüyor, bunun bir skandal değil büyük bir rezalet, bir utanç değil yerin dibine girmek olduğu netleşiyordu.

Barones o anda, ister istemez, geçenlerde eşinin ve oğlunun başına gelen büyük bir felaketle sarsılmış Mercedes'e acımasızca davrandığını hatırladı.

"Eugénie de, biz de mahvolduk," dedi içinden. "Olayın yansıtılma tarzı bize kara çalacak çünkü bizimki gibi bir

toplumda, bazı gülünçlükler açık, kanayan, tedavi edilemez yaralara benzer.

Ne mutlu ki, Tanrı Eugénie'yi beni sıklıkla titreten garip bir kişilikle yaratmış!"

Ve minnettar bakışlarını, gizemli Tanrı'nın yaşanacak olayları önceden hazırladığı ve bir hatayı, hatta bir günahı mutluluğa dönüştürdüğü gökyüzüne kaldırdı.

Ardından zihnindeki boşlukları tıpkı bir uçurumun üzerindeki kuşun kanatlarını açarak yaptığı gibi aştı ve düşüncesi Cavalcanti üzerinde yoğunlaştı.

Bu Andrea sefilin, hırsızın, katilin biriydi; yine de tam olmasa da bir ölçüde eğitim aldığını belli eden tavırları vardı; Andrea sosyeteye değerli isimlerin desteğiyle büyük bir servetin sahibi olarak tanıtılmıştı.

Bu labirentin içinden nasıl çıkmalıydı? Bu amansız halden kurtulmak için kime başvurmalıydı?

Sevdiği ve bazen de kaybettiği bir adamdan yardım isteyen bir kadının ilk tepkisiyle Debray'ye koşmuştu, Debray ise ona ancak bir tavsiyede bulunabilirdi; daha güçlü birine başvurması gerekiyordu.

Bunun üzerine Barones'in aklına Mösyö de Villefort geldi. Cavalcanti'yi tutuklatmak isteyen Mösyö de Villefort'du; ailesinin başına, sanki hiç tanımadığı bir aileymiş gibi, bu felaketin gelmesine acımasızca yol açan Mösyö de Villefort'du.

Ama hayır, iyice düşünürse, Kraliyet Savcısı acımasız bir adam değildi, o görevinin kölesi olan bir savcı, ahlâki yozlaşmaya neşter darbesini tereddütsüz bir elle aniden indiren dürüst ve ciddi bir dosttu: Villefort bir cellat değil, Danglarsların onurunu, mahvolmuş bir genci tüm sosyeteye damatları olarak takdim etmenin utancından herkesin gözleri önünde kurtarmak isteyen bir cerrahtı.

Danglars ailesinin dostu olan Mösyö de Villefort'un böyle davrandığına bakılırsa, Kraliyet Savcısı'nın önceden bir

şeyler bildiği ve Andrea'nın çevirdiği dolaplardan haberdar olduğu düşünülemezdi.

Bu yüzden, enine boyuna düşündüğünde Villefort'un tutumu Barones'e ortak çıkarlarını korumak amacını taşır gibi görünüyordu.

Ama Kraliyet Savcısı o sarsılmaz kararlılığını bu noktada frenlemeliydi; yarın onu görmeye gidecek ve ondan savcılık görevlerini aksatmasını değil ama en azından kendilerine hoşgörüyle yaklaşmasını isteyecekti.

Barones geçmişe göndermelerde bulunacak, ortak anılarını tazeleyecek, bir suçun işlendiği ama mutlu geçen bir dönem adına ona yalvaracaktı; Mösyö de Villefort davayı uzatacak ya da en azından (bunu yapması için başını diğer yana çevirmesi yeterliydi) Cavalcanti'nin kaçmasına göz yumacak ve davayı suçlunun gölgesinde, onu gıyaben yargılayarak sürdürecekti.

Bunun üzerine sakince uykuya daldı.

Ertesi sabah dokuzda uyandı ve odacı kadını çağırmadan, kim olursa olsun varlığını hissettirmeden, dünkü gibi sade bir kıyafet giydi, merdiveni indi, konaktan çıktı, Provence Caddesi'ne kadar yürüdü, orada bir arabaya binip Mösyö de Villefort'un evine gitti.

Bu lanetli ev bir aydır, bir veba salgınının başladığı haberi yayılmış bir karantinanın iç karartıcı görünümünü sergiliyordu; odaların bir bölümü içeriden ve dışarıdan kapatılmıştı; kapalı duran pencere kanatları sadece odaların havalandırılması için birkaç saniyeliğine açılıyor, o zaman pencerede ürkmüş bir uşağın başı görülüyor, ardından pencere mezarın üzerine düşen bir mezar taşı gibi kapanıyordu. O sırada komşular alçak sesle, "Bugün, Sayın Kraliyet Savcısı'nın evinden bir tabut daha çıktığını görecek miyiz?" diye fısıldaşıyorlardı.

Bu hüzünlü evin görüntüsü karşısında ürperen Madam Danglars arabadan indi, neredeyse tutmayan dizleriyle güçbela yaklaştığı kapıyı çaldı.

Kasvetli çınlaması evdeki genel yas havasına eşlik eder gibi yankılanan zil üçüncü kez çalındığında, bir kapıcı kapıyı sadece sözlerin geçebileceği bir aralık bırakarak açtı.

Kapıcı, karşısında zarif giyinmiş, sosyeteye mensup bir kadın olduğunu görmesine rağmen kapıyı hafif aralık tutmaya devam etti.

"Kapıyı açsanıza!" dedi Barones.

"Öncelikle kim olduğunuzu bilmem gerek Madam," dedi kapıcı.

"Kim miyim? Beni çok iyi tanıyorsunuz."

"Artık kimseyi tanımıyoruz Madam."

"Siz delirmişsiniz, dostum!" diye haykırdı Barones.

"Kim geldi diyeyim?"

"Ah! Bu kadarı da fazla."

"Madam, beni bağışlayın, ben bir emri yerine getiriyorum, adınız nedir?"

"Barones Danglars. Beni daha önce en az yirmi kere gördünüz."

"Bu mümkündür Madam, şimdi isteğiniz nedir?"

"Ah! Ne tuhafsınız! Çalışanlarının densizliklerini Mösyö de Villefort'a bildireceğim."

"Madam, bu densizlik değil, bir önlemdir: Bu eve sadece Mösyö d'Avrigny'nin onayladığı ya da sadece Sayın Kraliyet Savcısı'yla konuşmak isteyenler girebiliyor."

"Tamam işte, zaten benim de Sayın Kraliyet Savcısı'yla görüşmem gerekiyor."

"Acil bir durum mu?"

"Arabama geri dönmediğime göre bunu anlamış olmalısınız. Ama bu kadarı yeter! İşte kartım, efendinize götürün."

"Madam dönmemi bekleyecek mi?"

"Evet, hadi gidin."

Kapıcı Madam Danglars'ı sokakta bırakarak kapıyı kapadı.

Doğrusu bu ya, Barones çok fazla beklemedi, birkaç saniye sonra kapı geçmesi için yeterli olacak kadar açılınca içeri girdi.

Avluya geldiklerinde, gözünü kapıdan ayırmayan kapıcı cebinden bir düdük çıkarıp üfledi.

Mösyö de Villefort'un oda uşağı sekide belirdi.

"Madam bu dürüst adamı bağışlayacaktır," dedi Barones'in yanına geldiğinde, "ama emirler çok kesin ve Mösyö de Villefort beni, kendisinin herkes gibi karşılandığını Madam'a söylemekle görevlendirdi."

Avluda, ayrıca aynı önlemler uyarınca içeri alınan erzak tedarikçisinin getirdiği yiyecekler inceleniyordu.

Sekiye çıkan Barones, âdeta kendi kederinin halkasını genişleten bu hüzünlü ortamdan derinden etkilendiğini hissediyordu. Kendisine rehberlik eden oda uşağı gözünü ondan ayırmıyordu, nihayet Savcı'nın çalışma odasına girdi.

Madam Danglars'ın zihni kendisini buraya getiren gerekçeyle ne kadar meşgul olursa olsun, bu uşak takımı tarafından karşılanması ona o derece saygısızca gelmişti ki sitem etmeye başladı.

Ama Villefort'un kederle ağırlaşmış başını kaldırıp ona hüzünlü bir gülümsemeyle bakması üzerine sitemleri dudaklarında kalakaldı.

"Hizmetkârlarımı böyle tedbirli davranmalarından dolayı suçlayamayacağım için özür dilerim, onlardan sürekli olarak şüphelenildiği için, onlar da şüpheci oldular."

Madam Danglars, herkesin Savcı'nın evde estirdiği o dehşetten söz ettiğini duymuştu ama kendi gözleriyle tanık olmasa, bu dehşet duygusunun bu noktaya vardığına asla inanmayacaktı.

"Demek siz de büyük bir bahtsızlık yaşıyorsunuz."

"Evet Madam."

"Peki benim için üzülüyor musunuz?"

"İçtenlikle Madam."

"Peki beni buraya neyin getirdiğini biliyor musunuz?"

"Bana yaşadığınız bahtsızlıktan söz etmeye geldiniz, öyle değil mi?"

"Evet Mösyö, korkunç bir felaket."

"Yani bir aksilik demek istiyorsunuz."

"Aksilik mi!" diye haykırdı Barones.

"Ne yazık ki öyle Madam!" diye karşılık verdi Kraliyet Savcısı o sarsılmaz sükûnetiyle. "Sadece telafisi olmayan şeyleri felaket olarak adlandıracak bir noktaya geldim."

"Yani Mösyö, olayın unutulacağını mı düşünüyorsunuz?"

"Her şey unutulur Madam," dedi Villefort, "kızınız bugün olmazsa yarın ya da bir hafta sonra evlenir. Matmazel Eugénie'nin geleceğine gelince, bunun sizi ilgilendirdiğini pek sanmıyorum."

Madam Danglars, bu neredeyse alaycı sükûnetinden dolayı Villefort'a şaşkınlıkla baktı.

"Bir dostun evine mi geldim?" diye sordu kederli bir saygınlığı yansıtan bir ses tonuyla.

"Öyle olduğunu biliyorsunuz Madam," diye yanıtladı verdiği bu güvence nedeniyle yanakları hafifçe kızaran Villefort.

Gerçekten de, bu güvence şu anda Barones'i ve Savcı'yı ilgilendiren meseleden ziyade geçmişteki olayları ima ediyordu.

"Tamam o zaman," dedi Barones, "sevgili Villefort, bana daha şefkatli davranın; benimle bir savcı değil dost olarak konuşun ve kendimi büyük bir bahtsızlığa uğramış gibi hissettiğimden, bana neşeli olmam gerektiğini söylemeyin."

Villefort başını öne eğdi.

"Üç aydır, felaketlerden söz edildiğini duyduğum zaman, hemen kendi yaşadığım felaketleri düşünmeyi alışkanlık edindim ve benzerliklerin bu bencilce düşüncesi zihnimde ben istemeden yaşanıyor. İşte bu yüzden, benim felaketlerimle karşılaştırdığımda sizinki bana bir aksilikmiş gibi görünüyor; işte bu yüzden, benim lanetli konumumun yanında sizinki bana imrenilecek bir konummuş gibi geliyor ama canınızı sıkan bu sözleri bir kenara bırakalım. Siz ne diyordunuz Madam?"

"Dostum, sizden o sahtekârın davasının hangi aşamada olduğunu öğrenmek için geldim."

"Sahtekâr! diye tekrarladı Villefort. "Madam, olayları değerlendirirken bazı şeyleri çok hafife alıyor, bazı şeyleri de çok abartıyorsunuz. Demek Mösyö Andrea Cavalcanti ya da daha doğrusu Mösyö Benedetto size göre bir sahtekâr! Yanılıyorsunuz Madam, Mösyö Benedetto kelimenin tam anlamıyla bir katil."

"Mösyö, bu düzeltmenizin doğruluğunu inkâr etmiyorum ama o bahtsızın üzerine ne kadar çok giderseniz, ailemize o kadar çok darbe indirmiş olacaksınız. Hadi, onu bir an için unutun, peşine jandarmayı takmak yerine, kaçmasına izin verin."

"Çok geç kaldınız Madam, emir verildi."

"Ama ya onu yakalarlarsa... Onun yakalanacağına inanıyor musunuz?"

"Bunu umuyorum."

"Onu yakalarlarsa (dinleyin, hapishanelerin mahkûmlarla dolup taştığını biliyorum), o zaman hapiste kalmasına izin verin."

Kraliyet Savcısı başını olumsuz anlamda iki yana salladı.

"En azından kızım evleninceye kadar," diye ekledi Barones.

"Mümkün değil Madam, adaletin kuralları vardır."

"Benim için de mi?" diye sordu Barones yarı gülümser yarı ciddi bir ifadeyle.

"Herkes için," diye yanıtladı Villefort, "hatta başkaları gibi benim için de."

"Ah!" diye haykırdı Barones, düşüncesinin bu haykırışla açığa çıkmasından sonra sözcüklere gerek duymadan.

Villefort ona düşünceleri okuyan bakışlar yöneltti.

"Evet, ne söylemek istediğinizi anlıyorum," dedi, "üç aydır evimi yasa boğan ölümler, Valentine'in mucize eseri

kurtulduğu ölüm gibi, herkesin dilinde olan o korkunç söylentileri ima ediyorsunuz."

"Böyle bir şeyi hiç düşünmemiştim," dedi Madam Danglars heyecanla.

"Evet Madam, bunları düşünüyordunuz ve haksız da sayılmazsınız çünkü bunları düşünmeden edemezdiniz ve alçak sesle kendi kendinize, 'Cinayet davasını yürüten sen, cevap versene, neden etrafında cezasız kalan bunca cinayet var?' diyordunuz."

Barones'in benzi soldu.

"Evet, itiraf ediyorum," dedi.

"Size bunun yanıtını vereceğim."

Villefort koltuğunu Madam Danglars'ın sandalyesine yaklaştırdı; ardından iki elini masasına dayayarak her zamankinden boğuk bir tonda, "Cezalandırılmayan suçlar vardır," dedi, "çünkü suçlular bulunmaz çünkü masum bir başı bir suçlunun başıymış gibi giyotine göndermekten endişelenilir ama suçlu bulunduğunda, (Villefort elini çalışma masasının karşısındaki haça doğru uzattı) suçlu bulunduğunda," diye tekrarladı, "Yüce İsa adına, kim olursa olsun ölecektir! Şimdi Madam, ettiğim ve tutacağım yeminden sonra benden bu sefile acımamı istemeye cesaret edebilecek misiniz?"

"Peki ama, Mösyö, söylendiği gibi suçlu olduğuna emin misiniz?"

"Bakın, işte dosyası. Benedetto, önce on altı yaşında sahtekârlıktan beş yıl kürek mahkûmiyeti almış; gördüğünüz gibi delikanlı gelecek vadediyormuş; sonra kaçmış, sonra cinayet işlemiş."

"Peki bu bahtsız kimin nesiymiş?"

"Bu bilinmiyor! Bir serseri, bir Korsikalı."

"Kimse kim olduğunu bilmiyor mu?"

"Kimse, ebeveynlerinin kim olduğu bilinmiyor."

"Peki Lucca'dan gelen o adam kim?"

"Kendisi gibi bir dolandırıcı, belki de suç ortağı."

Barones ellerini birleştirdi.

"Villefort!" dedi çok tatlı ve çok okşayıcı bir tonda.

"Tanrı aşkına Madam!" diye yanıtladı Kraliyet Savcısı bir ölçüde duygusuzluğu da barındıran sert bir tonda. "Tanrı aşkına! Benden bir suçluya merhamet etmemi asla istemeyin.

Ben kimim? Yasayım. Yasanın kederi görmek için gözleri var mıdır? Yasanın sizin tatlı sesinizi duyacak kulakları var mıdır? Yasanın hassas düşüncelerinizi yaşama geçirecek bir hafızası var mıdır? Hayır Madam, yasa emreder ve emrettiğinde darbesini indirir.

Bana bir yasa değil, yaşayan bir varlık; bir ceza hukuku kitabı değil, bir insan olduğumu söyleyeceksiniz. Bana bakın Madam, çevreme bakın, insanlar bana kardeşleriymişim gibi davrandılar mı? Beni sevdiler mi? Beni gözettiler mi? Beni hoş gördüler mi? Kimse Mösyö de Villefort'a merhamet edilmesini istedi mi ve Mösyö de Villefort'un bağışlandığı bu kişiye söylendi mi? Hayır, hayır, hayır! Herkes peş peşe darbe indirdi!

Bir kadın, büyüleyici bir kadın olarak bana yüzümün kızarmasının gerektiğini hatırlatan o çekici ve anlamlı gözlerle konuşmakta ısrar ediyorsunuz. Tamam kabul, evet, bildiğiniz ve belki daha da başka bir şey için yüzümün kızarması gerekiyor.

Ama başıma gelen, hem de başkalarının yaşadıklarından çok daha ağır olan felaketlerden bu yana, açığını bulmak için herkesin üstüne gittim ve o açığı daima buldum, üstelik insani zaafın ve ahlâk bozukluğunun bu damgasını mutlulukla, sevinçle buldum.

Çünkü suçunu kanıtladığım her insan, cezalandırdığım her suçlu bana iğrenç bir istisna olmadığımı kanıtlayan canlı ve yeni bir kanıt gibi görünüyordu. Ne yazık! Ne yazık! Herkes kötüdür Madam, bunu kanıtlayalım ve onların başına darbeyi indirelim!"

Villefort bu son sözleri konuşmasına amansız bir anlam yükleyen korkunç bir öfkeyle söylemişti.

"Ama," dedi son bir çaba daha harcamaya çalışan Madam Danglars, "bu genç adamın, yetim, herkes tarafından terk edilmiş bir serseri olduğundan bahsediyorsunuz!"

"Yazık ki öyle, yazık ki öyle ya da daha doğrusu iyi ki öyle, böylece Tanrı onun ardından, kimsenin ağlamamasını sağladı."

"Ama bu zayıfın üzerine yüklenmek anlamına geliyor Mösyö."

"Cinayet işleyen bir zayıfın!"

"Onun onursuzluğunun lekesi evime sıçrayacak."

"Ölüm benim evime sıçramadı mı?"

"Ah! Mösyö! Başkalarına karşı çok acımasızsınız. O halde ben de size karşı acımasız davranılacağını söylüyorum!"

"Olsun!" dedi kolunu tehditkâr bir ifadeyle yukarı kaldıran Villefort.

"O halde bu bahtsız yakalanırsa en azından duruşmalarını erteleyin; böylece olayın unutulması için önümüzde altı ay olacak."

"Kesinlikle hayır," dedi Villefort, "daha beş günüm var, önsoruşturma tamamlandı; beş gün bana fazlasıyla yeter, benim de unutmaya ihtiyacım olduğunu anlamıyorsunuz Madam. Evet, çalıştığımda, gece gündüz çalıştığımda kendimi unuttuğum anlar oluyor ve kendimi unuttuğumda âdeta ölüler gibi mutlu oluyorum. Yine de bu ruh hali acı çekmekten daha iyidir."

"Mösyö, kaçmış işte; bırakın kaçsın; eylemsizlik merhamet etmenin en kolay yoludur."

"Ama size artık çok geç olduğunu söylüyorum! Gün doğarken, telgraflar çalışmaya başladı ve şu saatte..."

"Mösyö," dedi içeri giren hizmetkâr, "bir süvari İçişleri Bakanlığı'ndan bu mektubu getirdi."

Villefort aldığı mektubu aceleyle açtı. Madam Danglars dehşetle ürperdi. Villefort sevinçle titredi.

"Yakalanmış!" diye haykırdı Villefort. "Onu Compiègne'de yakalamışlar, bu iş bitti."

Rengi solan Madam Danglars soğuk bir tavırla ayağa kalktı.

"Elveda Mösyö," dedi.

"Elveda Madam," diye karşılık verdi, Barones'e neredeyse neşeli bir ifadeyle kapıya kadar eşlik eden Kraliyet Savcısı.

Ardından çalışma masasına döndü.

"Tamam," dedi elinin tersiyle mektubun üzerine vurarak, "bir sahtekârlık, üç hırsızlık, üç kundaklama davam vardı, tek eksiğim bir cinayet davasıydı, işte o da geldi; duruşmalar çok keyifli geçecek."

C

Hayalet

Kraliyet Savcısı'nın Madam Danglars'a söylediği gibi Valentine henüz iyileşmemişti.

Gerçekten de, yorgunluktan tükenmiş bir halde yatağında yatıyor ve anlattığımız olayları, yani Eugénie'nin kaçışını, Andrea Cavalcanti'nin ya da daha doğrusu Benedetto'nun yakalanışını ve kendisine cinayet suçlamasının yöneltildiğini bu odada Madam de Villefort'dan öğreniyordu.

Ama Valentine o kadar bitkin düşmüştü ki, bu hikâyeler onun üzerinde her zamanki sağlıklı halinde olduğu kadar etki yaratmadı.

Gerçekten de, hasta beyninde doğan ya da aklından geçen tuhaf düşüncelere ve gözünün önünden geçen kaçamak hayaletlere karışmış belli belirsiz düşünceler üretiyor, kararsız tepkiler veriyordu ve kısa süre sonra her şey, kişisel duyumları yeniden güç toplarken silinip gidiyordu.

Gün boyunca, torununun odasına getirilen ve orada Valentine'i babacan bakışlarıyla sarmalayan Noirtier'nin varlığı sayesinde tekrar gerçekliğe dönüyordu; ardından Adalet Sarayı'ndan dönen Villefort babasının ve torununun yanında bir iki saat geçiriyordu.

Saat altıda Villefort çalışma odasına çekiliyor, saat sekizde genç kız için hazırladığı sıvı gece ilacını bizzat getiren Mösyö d'Avrigny geliyor, sonra Noirtier odasına dönüyordu.

Ardından doktorun seçtiği bir bakıcı kadın herkesin yerine nöbet tutmaya başlıyor ve odadan ancak saat on on bir civarında, Valentine uyuduğunda çıkıyordu.

Bakıcı kadın aşağı inerek Valentine'in odasının anahtarlarını bizzat Mösyö de Villefort'a teslim ediyor, böylece hastanın odasına ancak Madam de Villefort ve küçük Edouard'ın odalarının önünden geçerek ulaşılabiliyordu.

Morrel her sabah Valentine hakkında bilgi almak için Noirtier'nin odasına geliyordu ama Morrel gariptir ki her geçen gün daha az endişeli görünüyordu.

Bunun nedeni, öncelikle, şiddetli titreme nöbetlerine maruz kalsa da, Valentine'in sağlığının iyiye gitmesiydi, kendisini kaybetmiş bir halde yanına koştuğu Monte Cristo kontu ona, iki saat içinde ölmezse Valentine'in yaşayacağını söylememiş miydi?

Valentine hâlâ yaşıyordu ve olayın üzerinden dört gün geçmişti.

Sözünü ettimiz o sinir nöbeti Valentine'e uyuyana kadar ya da daha doğrusu uykudan uyandığında yaşadığı sersemlik haline kadar aman vermiyordu. İşte o zamanlar, gecenin sessizliğinde ve şöminenin üzerindeki kaymaktaşı kürenin içinde yanan lambanın yarı karanlığında, hastaların odasını ziyaret eden ve titreyen kanatlarıyla nöbetin şiddetini artıran gölgelerin belirdiğini görüyordu.

Böylece kimi zaman kendisini tehdit eden üvey annesini, kimi zaman kendisine kollarını uzatan Morrel'i, kimi zaman

da Monte Cristo gibi hayatında önemli bir yer tutmayan yabancıları görür gibi oluyordu. Bu halüsinasyon anlarında mobilyalara kadar her şey hareketleniyor ve yer değiştiriyordu ve bu durum gecenin ikisine üçüne kadar sürüyor, ardından ağır basan derin bir uyku genç kızı yeni güne taşıyordu.

Valentine'in Eugénie'nin kaçışını ve Benedetto'nun yakalandığını öğrendiği ve bir an için özbenliğinin duyumsamaları belirince gece yaşanan olayların zihninden yavaş yavaş silindiği o sabahın akşamında, Villefort, d'Avrigny ve Noirtier odasından art arda ayrılmışlardı. Saint-Philippe-du-Roule'ün çanı on biri çaldığında, doktor tarafından hazırlanan eriyiği hastanın elinin ulaşabileceği şekilde komidinin üzerine bırakıp odanın kapısını kilitleyen bakıcı kadın, gittiği kilerde hizmetkârların yorumlarını ürpererek dinliyor ve hafızasını üç aydır her akşam Kraliyet Savcısı'nın bekleme odasında gündeme gelen kasvetli hikâyelerle dolduruyordu. Kapısı özenle kapatılan bu odada beklenmedik bir olay yaşanıyordu.

Bakıcı kadın gideli neredeyse on dakika olmuştu.

Bir saatten beri her gece gelen nöbetin etkisi altında olan Valentine, iradesine boyun eğmeyen kafasında, sürekli olarak aynı sahneleri üretmekten ya da aynı görüntüleri yaratmaktan bitkin düşen beyninin o aktif, tekdüze ve amansız çalışmasını sürdürmesine izin veriyordu.

Gece lambasının fitilinden yayılan binlerce ışık huzmesinin her biri garip anlamlarla yüklüydü. Valentine aniden lambanın titrek yansımasında, şöminenin yanında duvardaki girintiye gömülü kütüphane kapısının menteşelerde hiç gürültü çıkarmadan açıldığını görür gibi oldu.

Başka bir zaman olsa, Valentine çıngırağın ipek kordonunu kavrayıp çekecekti ama bu koşullar altında artık onu hiçbir şey şaşırtmıyordu. Etrafını çevreleyen tüm bu görüntülerin geçirdiği nöbetin ürünleri olduğunun bilincine varmıştı ve bu kanıya varmasının nedeni, sabahları günün doğ-

masıyla bu gece hayaletlerinin hiç iz bırakmadan ortadan kaybolmalarıydı.

Kapının ardında bir insan yüzü belirdi.

Valentine, geçirdiği nöbetler sayesinde bu tür görüntülere onlardan korkmayacak kadar alışmıştı; sadece Morrel'i görmeyi umarak gözlerini dört açtı.

Yatağına doğru yaklaşan silüet bir an durdu ve etrafı büyük bir dikkatle dinlermiş gibiydi.

O anda lambanın ışığı gece yarısı ziyaretçisinin yüzünü aydınlattı.

"Bu o değil!" diye mırıldandı Valentine.

Ve rüya gördüğüne, bu adamın düşlerde olduğu gibi ortadan kaybolacağını ya da başka bir kişiye dönüşeceğini düşünerek bekledi.

Sadece nabzına baktı ve kalbinin şiddetle çarptığını hissetti, bu tedirgin edici görüntüleri yok etmenin en iyi yolunun bir şeyler içmek olduğunu hatırladı; zaten Valentine'in doktora yakındığı bu huzursuzlukları gidermek için hazırlanmış içeceğin soğukluğu ateşini düşürürken beyninin duyularının yenilenmesini sağlıyordu; onu içtiğinde en azından bir anlığına ızdırabı azalıyordu.

Bunun üzerine, Valentine kristal kâsenin üzerinde duran bardağı almak için elini uzattı ama titreyen kolunu yatağın dışına uzattığı sırada, silüet hızla yatağa doğru yürüdü ve genç kızın soluğunu, eline baskı uyguladığını hissedecek kadar yaklaştı.

Bu kez yanılsama ya da daha doğrusu gerçeklik Valentine'in o ana dek hissettiği her şeyden daha ağır basıyordu; uyanık olduğuna ve gerçek yaşama döndüğüne inanmaya başladı; aklı başındaydı, bunun bilincine vararak ürperdi.

Valentine'in eline uygulandığını hissettiği basınç kolunu durdurmayı amaçlıyordu.

Valentine kolunu yavaşça geri çekti.

O anda, gözlerini kendisinden ayırmayan, zaten bakışları tehditkâr değil koruyucu bir ifadeyi barındıran bu silüet bardağı alıp gece lambasına yaklaştı ve bardağın içindeki sıvıya saydamlığını ve berraklığını incelermiş gibi baktı.

Ama bu ilk sınama yeterli olmadı.

Bu adam ya da daha doğrusu, halının adımlarının gürültüsünü emmesini sağlayacak kadar yavaş yürüyen bu hayalet, bardaktan bir kaşık sıvı alıp yuttu. Valentine gözünün önünde olup bitenleri büyük bir şaşkınlıkla izliyordu.

Tüm bunların az sonra ortadan kaybolup yerini bir başka sahneye bırakacağını sanıyordu ama adam bir gölge gibi yok olacağına kendisine yaklaştı ve heyecanlı bir tonda Valentine'e bardağı uzatarak, "Şimdi, için!" dedi.

Valentine ürperdi.

Gördüğü hayallerden biri kendisine ilk defa bir canlının sesiyle hitap ediyordu.

Bir çığlık atmak için ağzını açtı.

Adam parmağını dudaklarına götürdü.

"Sayın Monte Cristo kontu!" diye mırıldandı Valentine.

Genç kızın gözlerinde beliren dehşete, ellerinin titremesine, çarşafın altına hızla büzüşmesine bakılırsa, bu tepkilerin, gerçeğe inanmaya karşı son mücadelesi olduğu söylenebilirdi; yine de Monte Cristo'nun bu saatte kendi odasında olması, içeriye bir duvardan gizemli, fantastik, açıklanması mümkün olmayan bir şekilde girmesi, Valentine'in sarsılmış zihninde imkânsız olarak değerlendiriliyordu.

"Kimseyi çağırmayın, korkmayın," dedi Kont, "yüreğinizin derinliklerinde bir şüphenin ışıltısına ya da bir endişenin gölgesine yer açmayın; karşınızda gördüğünüz kişi sizin düşleyebileceğiniz en şefkatli baba ve en saygılı dosttur."

Valentine diyecek söz bulamadı. Konuşan kişinin gerçekten var olduğunu belli eden bu ses onu öylesine ürkütmüştü ki, kendi sesiyle ona eşlik etmekten korkuyordu, ama dehşe-

te kapılmış gözleri âdeta, "İyi niyetliyseniz neden buradasınız?" der gibi bakıyordu.

Kont o muhteşem bilgeliğiyle genç kızın aklından neler geçtiğini anladı.

"Beni dinleyin," dedi, "ya da daha doğrusu bana bakın: Gözlerimin her zamankinden daha kırmızı, yüzümün ne kadar solgun olduğunu görüyorsunuz, çünkü dört gecedir gözümü bir an olsun kırpmadım, çünkü dört gecedir başınızda nöbet tuttum, sizi korudum, size dostum Maximilien adına sahip çıktım."

Neşeli bir kan akışı hastanın yanaklarındaki kılcal damarlara hızla doldu, çünkü Kont'un söylediği isim içindeki güvensizliğin son kalıntılarını da ortadan kaldırıyordu.

"Maximilien!" diye tekrarladı, bu ismi telaffuz etmekten çok keyif aldığı anlaşılan Valentine. "Maximilien! Demek size her şeyi anlattı."

"Her şeyi. Hayatını size adadığını söyledi, ben de ona sizi yaşatacağıma dair söz verdim."

"Yaşayacağıma dair söz mü verdiniz?"

"Evet."

"Gerçekten de Mösyö, çok temkinli ve koruyucu bir ifadeyle konuşuyorsunuz. Doktor musunuz?"

"Evet, şu an Tanrı'nın size gönderebileceği en iyi doktorum, buna inanın."

"Nöbet beklediğinizi söylediniz, değil mi?" diye sordu endişelenen Valentine. "Peki nerede? Ben sizi görmedim."

Kont elini kütüphaneye doğru yöneltti.

"O kapının arkasında saklanıyordum, o kapı kiraladığım eve bitişik."

Valentine sıkılgan bir kibir ve büyük bir korkuyla gözlerini kaçırdı.

"Mösyö," dedi, "eşi benzeri görülmemiş bir çılgınlık bu ve beni himaye etmeniz bana bir hakaret gibi geliyor."

"Valentine," dedi Kont, "bu uzun bekleyişte sadece odanıza girenleri, size hangi yiyeceklerin, içeceklerin getirildiğini gözlemledim; bu içeceklerin tehlikeli olduğunu anladığımda, deminki gibi odaya giriyordum, bardağınızı boşaltıyor ve içine zehir değil sağlığınızı yerine getirecek bir içecek koyuyordum, o içecek ölmenizi engelleyip damarlarınızda yaşamın akmasını sağlıyordu."

"Zehir! Ölüm!" diye haykırdı yeniden yoğun bir halüsinasyonun etkisi altına girdiğini sanan Valentine. "Siz neler söylüyorsunuz Mösyö?"

"Şişşşt! Evladım," dedi Monte Cristo parmağını bir kez daha dudaklarına götürerek, "evet, zehir dedim, ölüm dedim ve ölüm sözcüğünü tekrarlıyorum ama önce şunu için. (Kont cebinden içinde kırmızı bir sıvı bulunan küçük bir şişe çıkardı ve bardağa birkaç damla döktü.) Ve bunu içtikten sonra bu gece başka hiçbir şey içmeyin."

Valentine elini uzattı ama bardağa dokunur dokunmaz korkuyla geri çekti.

Monte Cristo yarısına kadar içtiği bardağı Valentine'e uzattı, o da geri kalan sıvıyı gülümseyerek içti.

"Ah! Evet," dedi, "gece içeceklerimin, göğsümü biraz ferahlatan, beynimi biraz sakinleştiren o sıvının tadını alıyorum. Teşekkürler Mösyö, teşekkürler."

"İşte dört gece boyunca böyle yaşadınız Valentine," dedi Kont. "Ama ben nasıl yaşıyordum? Ah! Bana yaşattığınız o acımasız saatler! Ah! Bardağınıza ölümcül zehri döktüklerini gördüğümde, onu şömineye dökmek için yanınızdan almaya zamanım kalıp kalmayacağını düşünerek titrediğimde ne korkunç ızdıraplara maruz kaldım sizin yüzünüzden!"

"Bardağıma zehir koyduklarını gördüğünüzde çektiğiniz ızdıraptan mı söz ediyorsunuz Mösyö?" dedi korkusu doruk noktasına ulaşan Valentine. "Ama bardağıma zehir koyulduğunu gördüyseniz, onu koyanı da görmüş olmalısınız."

"Evet."

Valentine yatağında doğruldu ve kardan daha beyaz olan göğsüne işlemeli patiskayı dayadı, nöbetin soğuk teriyle hâlâ nemli olan patiskaya, korkunun daha da soğuk teri karışmaya başlıyordu.

"Onu gördünüz mü?" diye tekrarladı genç kız.

"Evet," dedi Kont ikinci kez.

"Bana korkunç bir şeyden söz ediyorsunuz Mösyö, beni şeytani bir plana inandırmak istiyorsunuz. Nasıl olur? Babamın evinde, kendi odamda, ızdırap çektiğim yatağımda beni öldürmeye devam mı ediyorlar? Ah! Gidin Mösyö, benim bilincimi bulandırmak istiyorsunuz, Tanrı'ya hakaret ediyorsunuz, bu imkânsız, bu mümkün değil."

"Valentine, bu elin darbesini indirdiği ilk kişi siz misiniz? Hemen yanı başınızda Mösyö de Saint-Méran'ın, Madam de Saint-Méran'ın, Barrois'nın ölmelerine tanık olmadınız mı? Üç yıllık tedavi sürecinde yavaş yavaş alıştığı o zehri kullandığı için zehirden etkilense Mösyö Noirtier'nin de öldüğünü görmeyecek miydiniz?"

"Ah! Tanrım! Demek büyükbabacığım bir aydır içeceklerini benimle bu yüzden paylaşıyormuş."

"O içeceklerin yarı kurumuş portakal kabuğu gibi acı bir tadı var, öyle değil mi?" diye sordu Monte Cristo.

"Evet! Tanrım! Evet!"

"Ah! Şimdi her şey açıklığa kavuşuyor," dedi Monte Cristo, "büyükbabanız da zehirleyenin bu evde yaşadığını ve belki de kim olduğunu biliyor.

Sevgili torununu ölümcül maddeye karşı korudu ve ölümcül madde ona alışmaya başladığınız için etkisiz kaldı! İşte genellikle hiç affetmeyen bir zehri içtikten dört gün sonra bile bu yüzden yaşıyorsunuz, bunu bir türlü anlayamıyordum."

"Peki katil kim?"

"Ben de size bir şey soracağım: Geceleri odanıza giren oldu mu?"

"Elbette. Sık sık gölgelerin dolaştığını, bana yaklaştığını, uzaklaştığını, ortadan kaybolduğunu görür gibi oldum ama onların nöbetler sırasında gördüğüm halüsinasyonlar olduğunu sandım ve az önce siz içeri girdiğinizde bile, uzun süre ya nöbet geçirdiğimi ya da düş gördüğümü düşündüm."

"Yani sizi öldürmek isteyen kişiyi tanımıyorsunuz?"

"Hayır," dedi Valentine, "benim ölmemi kim isteyebilir ki?"

"O halde onu tanıyacaksınız," dedi kulak kabartan Monte Cristo.

"Nasıl?" diye sordu etrafına korkuyla bakan Valentine.

"Çünkü bu akşam ateşiniz yükselmedi, nöbet geçirmediniz çünkü bu akşam uyanık olacaksınız çünkü çanlar katillerin saati olan gece yarısını çalıyor."

"Tanrım! Tanrım!" dedi alnında boncuk boncuk biriken teri eliyle silen Valentine.

Gerçekten de, saatler yavaş yavaş ve hüzünle gece yarısını çalıyor, tunç tokmağın her darbesi âdeta genç kızın yüreğine iniyordu.

"Valentine," diye ekledi Kont, "tüm gücünüzü toplayın, yüreğinizi göğsünüzde hapsedin, hiç ses çıkarmayın, uyur gibi yapın ve o zaman göreceksiniz!"

Valentine kontun elini kavradı.

"Bir gürültü duyar gibi oluyorum, siz artık gidin!" dedi.

"Elveda ya da daha doğrusu görüşmek üzere," diye yanıtladı Kont.

Ardından, genç kızın yüreğini minnetle dolduran hüzünlü ve babacan bir gülümsemeyle ve parmaklarının ucunda kütüphaneye yöneldi.

Ama kapıyı kapamadan önce arkasını dönüp, "Uyuduğunuzu sanmaları için hiç kımıldamayın, tek söz etmeyin, yoksa sizi ben yetişemeden öldürebilirler."

Ve Kont bu ürkütücü uyarıdan sonra arkasında gözden kaybolduğu kapıyı kapadı.

CI

Locusta[37]

Valentine tek başına kaldı; Saint-Philippe-du-Roule'un çanına oranla biraz gecikmiş olan diğer iki sarkaçlı saat de farklı aralıklarla gece yarısını çaldı.

Ardından, uzaktan geçen birkaç arabanın gürültüsü dışında, her yer sessizliğe gömüldü.

Bunun üzerine, Valentine'in tüm dikkati sarkacı saniyeleri gösteren ve karşısında duran saate yoğunlaştı.

Saniyeleri saymaya başladığında, kalbinin bu saniyelerin vuruşunun iki katı hızla çarptığını fark etti. Ve yine de kuşku duyuyordu; kimseye zararı dokunmayan Valentine birinin kendisini öldürmek istemesini anlayamıyordu. Neden? Hangi amaçla? Bir düşman kazanmak için nasıl bir kötülük yapmıştı?

Uyuyakalmasından endişelenmeye gerek yoktu.

Tek bir düşünce, korkunç bir düşünce zihninde yoğunlaşıyordu. Demek bu dünyada kendisini öldürmeye çalışan ve bunu gerçekleştirmek için çabalamaya devam edecek birisi vardı.

Zehrin etkisiz kaldığını görmekten bezen bu kişi, Monte Cristo'nun dediği gibi bu kez kılıca başvuracaktı! Ya Kont yardımına koşacak zamanı bulamazsa?! Ya son anlarını yaşıyorsa?! Ya Morrel'i bir daha göremezse?!

Benzini solduran ve buz gibi terler dökmesine neden olan bu düşüncenin etkisi altındaki Valentine çıngırağın ipini kavramaya ve yardım çağırmaya hazırdı.

Ama kütüphane kapısının arkasında Kont'un gözlerinin parladığını görür gibi oluyor, bu gözler anıları üzerinde ağır-

---

37 Roma'da 1. yüzyılda yaşadığı rivayet edilen kadın zehirci. Her gün zehir içerek her zehre karşı bağışıklık kazandığı, İmparator Claudius'u, Britannicus'u zehirlediği rivayet edilir.

lığını hissettiriyor ve bunu düşündüğünde, öyle bir utanca boğuluyordu ki, kendi kendine, duyduğu minnetin Kont'un bu uygunsuz dostluğunun can sıkıcı etkisini silmeyi başarıp başaramayacağını soruyordu.

Yirmi dakika, sonsuzluğu andıran bir yirmi dakika, ardından bir on dakika daha akıp geçti, nihayet sarkaçlı saat bir saniye geriden yarım saat geçtiğini belirten vuruşunu yaptı.

Tam o sırada, kütüphanenin tahtasından gelen güçlükle algılanabilecek bir tırnak sesi, Valentine'in, Kont'un kendisini gözlediğini ve ona uyanık kalmasını öğütlediğini anlamasını sağladı.

Gerçekten de, Valentine karşı tarafta, yani Edouard'ın odasının önünde bir parke gıcırtısı duymuş gibi kulaklarını kabarttı, neredeyse tükenmiş soluğunu tuttu; kilit yuvasında döndü ve kapı menteşeleri üzerinde kayarak açıldı.

Dirseğinin üzerinde doğrulan Valentine, kendisini yatağa bırakacak ve gözlerini koluyla kapayacak zamanı zor buldu.

Ardından, titreyerek, sarsılarak, yüreği tasvir edilemez bir korkuyla sıkışarak bekledi.

Biri yatağa doğru yaklaşarak yatak perdelerini hafifçe sıyırdı.

Tüm gücünü toplayan Valentine, huzurlu bir uykuyu belli eden o düzenli soluk alıp verişinin duyulmasına çalıştı.

"Valentine!" dedi biri alçak sesle.

Genç kız yüreğinin derinliklerine kadar ürpermesine rağmen cevap vermedi.

"Valentine!" diye tekrarladı aynı ses.

Sessizliğini koruyan Valentine gözlerini açmayacağına dair Kont'a söz vermişti.

Ardından her şey hareketsiz kaldı.

Valentine, sadece az önce boşalttığı bardağa dökülen sıvının belli belirsiz sesini duydu.

Bunun üzerine, alnının üzerindeki kolunun altından gözlerini açmaya cesaret etti.

O zaman, beyaz sabahlıklı bir kadının daha önce küçük bir şişeye konmuş olan bir sıvıyı bardağına boşalttığını gördü.

Tam o anda, Valentine'in ya soluğunu tutmasından ya da hiç kuşkusuz istemsiz bir hareket yapmasından dolayı endişelenen kadın durdu ve gerçekten uyuyup uyumadığını anlamak için yatağa doğru eğildi: Bu Madam de Villefort'du.

Üvey annesini tanıyan Valentine'in tüm bedeni yatağını hafifçe hareketlendirecek şekilde ürperdi.

Hemen duvarın dibine çekilen Madam de Villefort, orada yatağın perdelerinin arkasına sığındı ve bütün dikkatini vererek Valentine'in kımıldayıp kımıldamadığını sessizce izledi.

Valentine, Monte Cristo'nun ürkütücü sözlerini hatırladı; üvey annesinin diğer elinde uzun ve keskin bir bıçağın pırıldadığını görür gibi oldu. Bunun üzerine iradesinin tüm gücünü toplayarak gözlerini kapamaya çalıştı ama doymak bilmeyen merakı gözkapaklarını aralamak ve gerçeği görmek için öyle büyük bir çaba harcıyordu ki, duyularımızın en ürkeğinin genellikle çok basit olan bu işlevi o anda neredeyse gerçekleşmesi imkânsız bir hal aldı.

Bununla birlikte, sessizliğin ortasında Valentine'in düzenli soluk alıp verişi yeniden duyulmaya başladığında içi rahatlayan Madam de Villefort yeniden kolunu uzattı ve yatağın başucundaki perdelerin arasına hafifçe gizlenerek küçük şişenin içindeki eriyiği Valentine'in bardağına dökmeye devam etti.

Ardından, Valentine'in duyabileceği herhangi bir ses çıkarmadan odadan çıktı.

Kolun ortadan kaybolduğunu görmüştü, hepsi bu; yirmi beş yaşında genç ve güzel bir kadına ait olan bu beyaz ve dolgun kol bardağına ölümü boşaltmıştı.

Madam de Villefort'un odada kaldığı bir buçuk dakika boyunca Valentine'in hissettiklerini tasvir etmek mümkün değildi.

Kütüphaneden gelen parmak tıkırtısı genç kızın âdeta kendinden geçmişçesine içine gömüldüğü uyuşukluktan sıyrılmasını sağladı.

Başını kaldırmaya çalıştı.

Kapı menteşeler üzerinde sessizce yuvarlanarak açıldı ve yeniden Monte Cristo kontu belirdi.

"Söyleyin bakalım, hâlâ kuşkunuz var mı?" diye sordu Kont.

"Ulu Tanrım!" diye mırıldandı genç kız.

"Gördünüz mü?"

"Ne yazık ki!"

"Onu tanıdınız mı?"

Valentine hafifçe inledi.

"Evet," dedi, "ama buna inanamıyorum."

"Demek ölmeyi ve Maximilien'in de ölmesini tercih ediyorsunuz!"

"Tanrım! Tanrım!" diye tekrarladı âdeta kendini kaybeden genç kız. "Ama kurtulmak için bu evden ayrılmam gerekmez mi?"

"Valentine, sizi izleyen kişi size her yerde ulaşacaktır: Zenginliği sayesinde uşaklarınız ayartılacaktır ve ölüm size çeşmeden içtiğiniz suda, ağaçtan toplayacağınız meyvede, çeşitli kılıklarda sunulacaktır."

"Ama büyükbabamın aldığı önlemin beni zehre karşı koruduğunu söylememiş miydiniz?"

"Sadece henüz yüksek dozda kullanılmamış bir zehre karşı, zehir değiştirilecek ya da doz artırılacaktır."

Bardağı alan Kont içindeki sıvıya dudaklarını daldırdı.

"İşte bakın, zaten zehri değiştirmiş. Sizi artık brüsinle değil sıradan bir uyuşturucuyla zehirlemek istiyor. Bu maddenin içinde eritildiği alkolün tadını biliyorum. Madam de Villefort'un bardağınıza boşalttığı bu sıvıyı içseydiniz işiniz bitmişti."

"Tanrım!" diye yanıtladı genç kız. "Tamam da beni neden öldürmek istesin ki?"

"Neden mi? Bunu anlayamayacak kadar iyi, temiz yürekli ve kötülükten bu kadar bihaber misiniz Valentine?"

"Evet," dedi genç kız, "ona hiçbir kötülük yapmadım."

"Ama siz zenginsiniz Valentine, iki yüz bin franklık bir geliriniz var ve bu iki yüz bin franklık geliri onun oğlunun elinden alıyorsunuz."

"Nasıl yani? Dedemden ve büyükannemden miras kalan servetim ona ait olamaz ki."

"Kuşkusuz, işte Mösyö ve Madam de Saint-Méran bu yüzden öldü. Amaç onların mirasının size kalmasıydı; Mösyö Noirtier sizi tekrar mirasçısı yaptığı gün bu yüzden hedef haline gelmişti; sizin mirasınızın babanıza ve ondan da tek oğlu olan kardeşinize kalması için sizin de ölmeniz gerekiyordu Valentine."

"Edouard! Zavallı çocuk, demek bütün bu cinayetler onun için işleniyor!"

"Ah! Nihayet anlamaya başlıyorsunuz."

"Ulu Tanrım! Umarım tüm bunlar onu lekelemez!"

"Siz bir meleksiniz Valentine."

"Peki ya büyükbabam, onu öldürmekten vaz mı geçti?"

"Sizin ölümünüzle birlikte, servetinizin, eğer mirastan yoksun bırakılmamışsa, doğal olarak kardeşinize kalacağı ve bu cinayetin hem gereksiz olduğunu hem de iki kat daha tehlikeli olacağını düşündü."

"Ve böyle bir plan bir kadının zihninde doğmuş! Ulu Tanrım! Tanrım!"

"Perugia'da, Postes Oteli'nin çardağını ve kahverengi paltolu adamı hatırlayın. Üvey anneniz ona tofana suyu hakkında sorular soruyordu; işte bu şeytani proje daha o zamandan zihninde olgunlaşmaya başlamıştı."

"Ah! Mösyö," diye karşılık verdi gözyaşlarına boğulan iyi yürekli kız, "şimdi anlıyorum, durum böyleyse ölüme mahkûm edilmişim."

"Hayır Valentine, hayır çünkü çevrilen bu dolapların hepsini öngörmüştüm; hayır çünkü düşmanımız yenildi çünkü kim olduğu anlaşıldı; hayır, yaşayacaksınız Valentine,

sevmek ve sevilmek, mutlu olmak ve bir erkeği mutlu kılmak için yaşayacaksınız, ama yaşamak için bana tamamen güvenmeniz gerekir."

"Emredin Mösyö, ne yapmam gerekiyor?"

"Size vereceğim şeyi hiç itiraz etmeden içeceksiniz."

"Ah! Tanrı şahidimdir ki, tek başıma olsaydım ölmeyi tercih ederdim," dedi Valentine.

"Kimseye, hatta babanıza bile güvenmeyeceksiniz."

"Babam bu korkunç komploya dâhil, öyle değil mi Mösyö?" dedi ellerini birleştiren Valentine.

"Hayır, yine de hukuki suçlamalara alışkın olan babanız evinin üzerine çöken bu ölümlerin doğal olmadığından şüphelenmeliydi. Şu anda sizin yanınızda benim yerime babanız olmalıydı; bu bardaktaki sıvıyı onun dökmesi, şimdiden katilin karşısına dikilmiş olması gerekirdi. Hayalet hayalete karşı," dedi, sesini yükseltip cümlesini anlamlı bir vurguyla tamamlamıştı.

"Mösyö," dedi Valentine, "yaşamak için elimden geleni yapacağım çünkü bu dünyada beni, ben ölürsem ölecek kadar seven büyükbabam ve Maximilien var."

"Onları da size yaptığım gibi gözeteceğim."

"Tamam Mösyö, söylediklerinizi yerine getireceğim," dedi Valentine. Ardından alçak sesle ekledi: "Tanrım! Tanrım! Başıma neler gelecek?"

"Valentine, başınıza ne gelirse gelsin hiç korkmayın; acı çekerseniz, gözleriniz görmez kulaklarınız duymaz hale gelirse, dokunma hissini kaybederseniz, hiç endişelenmeyin; uyandığınızda kendinizi bir mezarın içinde, çivilenmiş bir tabut kapağının altında bulsanız bile korkmayın; aklınızı başınıza toplayıp kendi kendinize, 'Şu anda, Maximilien'in benimle mutlu olmasını isteyen bir dost, bir baba, bir adam bana yardım etmeye hazır,' deyin."

"Ne yazık! Ne yazık! Ne korkunç bir durum!"

"Valentine, üvey annenizi ihbar etmeyi mi tercih ederdiniz?"

"Bunu yapacağıma yüz kere ölmeyi tercih ederim! Evet! Ölmeyi!"

"Hayır, ölmeyecksiniz ve bana, başınıza ne gelirse gelsin endişelenmeyeceğinize, aksine umut besleyeceğinize dair söz veriyor musunuz?"

"Maximilien'i düşüneceğim."

"Siz benim sevgili kızımsınız Valentine; sizi sadece ben kurtarabilirim ve sizi kurtaracağım."

Korkusu doruk noktasına ulaşan Valentine ellerini birleştirdi (çünkü Tanrı'dan cesaret dilemenin zamanının geldiğini hissediyordu) ve dua etmek için doğruldu, kesik kesik sözler mırıldanırken, beyaz omuzlarını sadece uzun saçlarının örttüğünü ve dantel geceliğinin altında yüreğinin inip kalktığının görüldüğünü unutmuştu.

Elini genç kızın koluna dayayan Kont kadife pikeyi boynuna kadar çekti ve babacan bir gülümsemeyle, "Kızım," dedi, "benim sadakatime de, Tanrı'nın iyiliğine ve Maximilien'in aşkına inandığınız kadar güvenin."

Pikesinin altında bir çocuk gibi uysal bir şekilde yatan Valentine, Kont'a minnet yüklü bir bakış yöneltti.

Ardından Kont yeleğinin cebinden çıkardığı yakut şeker kutusunun altın kapağını kaldırdı ve Valentine'in sağ eline bezelye büyüklüğünde bir pastil bıraktı.

Pastili diğer eline alan Valentine Kont'a son derece dikkatli baktı. Bu yürekli koruyucunun yüz hatlarından ilahî bir görkem ve güç yansıyordu. Valentine'in Kont'u bakışlarıyla sorguladığı anlaşılıyordu.

"Evet," diye yanıtladı Kont.

Valentine ağzına götürdüğü pastili yuttu.

"Ve şimdilik hoşça kal çocuğum," dedi, "kurtuldunuz artık uyumaya çalışacağım."

"Tamam," dedi Valentine, "başıma ne gelirse gelsin korkmayacağıma söz veriyorum."

Monte Cristo bakışlarını, verdiği uyuşturucunun gücüne yenik düşerek yavaş yavaş uykuya dalan genç kıza sabitledi.

Ardından, Valentine'in geri kalanını içmiş olduğuna inanılması için dörtte üçünü şömineye boşalttığı bardağı yeniden komodinin üzerine bıraktı, kütüphanenin kapısına yaklaşıp Tanrı'nın ayakları dibine yatmış gibi güvenli ve saf bir yüz ifadesiyle uyuyan Valentine'e son bir kez daha baktı ve gözden kayboldu.

CII

Valentine

Gece lambası yağın hâlâ suyun üstünde yüzen son damlalarını tüketirken, lambanın kaymaktaşı küresini şimdiden daha kızılımtırak bir halka renklendiriyor, canlılığını hâlâ koruyan ateş, cansız varlıklarda zavallı insani yaratıkların can çekişmesinin son çırpınışlarıyla kıyaslanabilecek son çıtırtılarını yayıyor, doğmak üzere olan basık ve kasvetli günün ışıkları genç kızın beyaz perdelerini ve çarşaflarını gökkuşağının renklerine boyuyordu.

Bu kez caddedeki bütün gürültüler kesilmişti ve içerideki sessizlik ürkütücüydü.

O sırada Edouard'ın kapısı açılınca kapının karşısındaki aynada daha önce gördüğümüz bir baş belirdi: Bu, eriyiğin etkisini görmek için geri gelen Madam de Villefort'du.

Eşikte durdu ve boş olduğu sanılabilecek bu odadaki tek gürültü olan lambanın çıtırtısını duydu, ardından Valentine'in bardaktaki sıvıyı içip içmediğini görmek için komodine doğru yürüdü.

Söylediğimiz gibi bardağın neredeyse dörtte biri hâlâ doluydu.

Bardağı alan Madam de Villefort içindeki sıvıyı küllerin arasına döktü, sıvıyı kolayca emmesi için külleri karıştırdı, ardından kristal bardağı özenle yıkadı, kendi mendiliyle kuruladı ve yeniden komodinin üzerine bıraktı.

Bakışları bu odanın içine sızan birisi, Madam de Villefort'un bakışlarını Valentine'e sabitlemek ve yatağa yaklaşmak konusundaki tereddüdünü anlayabilirdi.

Bu kasvetli ışık, bu sessizlik, gecenin bu ürkütücü şiiri hiç kuşkusuz bilincinin korkunç şiirine karışıyordu: Zehirleyen kişi kendi eserinden korkuyordu.

Nihayet cesaretini topladı, perdesini çektiği yatağın başucuna yaslandı ve Valentine'e baktı.

Genç kız artık soluk almıyor, yarı sıkılmış dişlerinin arasından yaşam belirtisi olan o soluğun bir zerresi bile çıkmıyordu; beyazlaşmış dudaklarındaki titreme kaybolmuştu; derisinin altına sızmışa benzeyen mor bir buğuya gömülmüş gözleri göz küresinin gözkapaklarını şişirdiği noktada daha beyaz bir çıkıntı oluşturuyordu ve uzun siyah kirpikleri şimdiden balmumu gibi matlaşmış teninin çizgileri halinde beliriyordu.

Madam de Villefort hareketsizliğiyle daha derin bir anlam kazanmış olan bu yüzü izledikten sonra cesaretlendi ve yatak örtüsünü kaldırıp genç kızın suskun ve buz tutmuş yüreğine elini götürdü.

Elinin altında çarpan kendi parmaklarının atardamarıydı, ürpererek geri çekildi.

Valentine'in yatağın dışına sarkan kolu, omzuna bağlanan bölümünden dirseğinin içine kadar Germain Pilon'un[38] *Üç Güzel*'inden birinin kolunu andırıyordu ama önkolu bir kasılmanın etkisiyle biraz şekilsizleşmişti ve daha canlı görünen hafifçe katılaşmış bileği ve aralık parmakları maun komodine değiyordu.

Tırnaklarının dibi mavimtıraktı.

Madam de Villefort her şeyin bittiğinden kuşku duymuyordu, tamamlaması gereken son ve korkunç eser bitmişti.

Artık bu odada yapacak hiçbir şeyi olmayan zehirleyici, ayak seslerinin halıda yankılanmasından korktuğu için tedbirli bir şekilde geri geri gidiyordu ama geri geri giderken

38 Germain Pilon (1537-1590), Fransız heykeltıraş.

kaldırdığı perdeyi tutmaya devam ederek karşı konulmaz bir çekiciliğe sahip bu ölüm sahnesini dikkatle izliyordu çünkü ölüm o an için bir çürüme değil bir hareketsizlikti çünkü ölüm henüz tiksinti uyandırmadan gizemini koruyordu.

Dakikalar akıp gidiyor, Madam de Villefort Valentine'in başının üzerinde bir kefen gibi asılı duran perdeyi bırakamıyordu. Bir süre düşlere daldı. Cinayetin düşleri vicdan azabının etkisine girmiş olmalıydı.

O sırada lambanın çıtırtıları daha da şiddetlendi.

Bu gürültüyle titreyen Madam de Villefort perdenin ucunu elinden bıraktı.

Aynı anda gece lambasının sönmesi üzerine oda ürkütücü bir karanlığa gömüldü.

Bu karanlığın ortasında uyanan sarkaçlı saat dört buçuğu çalıyordu.

Art arda gelen bu dış uyaranlardan ürken zehirleyici, el yordamıyla kapıya doğru yürüdü ve alnında endişenin teri birikmiş bir halde odasına döndü.

Karanlık iki saat daha sürdü.

Solgun gün ışığı yavaş yavaş panjurların aralıklarından sızarak evi sarmaya başladı; ardından giderek yoğunlaşan bu ışık nesnelere ve bedenlere bir renk, bir biçim verdi.

O sırada merdivende öksürüğü yankılanan hastabakıcı kadın az sonra elindeki fincanla Valentine'in odasına girdi.

Bir baba, bir âşık Valentine'in ölmüş olduğunu ilk bakışta anlayacaktı ama ücretli tutulmuş bu kadına göre Valentine sadece uyuyordu.

"Tamam," dedi komodine yaklaşırken, "sıvı ilacın bir bölümünü içmiş, bardağın üçte biri boşalmış."

Ardından şömineye yaklaştı, ateşi canlandırdı, yatağından yeni çıkmış olmasına rağmen bir koltuğa oturdu ve Valentine'in uyumasından yararlanarak birkaç dakika daha uyumak istedi.

Sarkaçlı saat sekizi çalarak onu uyandırdı.

Bunun üzerine, genç kızın aynı pozisyonda uyumaya devam etmesine şaşıran, genç kızın yatağın dışına sarkmış olan kolunu kendisine doğru çekmemesinden ürken bakıcı kadın yatağa yaklaştı ve o buz gibi dudakları, o kaskatı kesilmiş göğsü ancak o zaman fark edebildi.

Kolu kızın bedenine doğru yaklaştırmak istedi ama kol, ancak bir hastabakıcının her şeyi anlayabileceği ürkütücü bir katılıkla geri çekildi.

Kadın bir çığlık attı.

Ardından kapıya koşarken, "Yardıma gelin! Yardıma gelin!" diye bağırdı.

"Nasıl! Yardıma mı gelelim?" diye karşılık verdi merdivenin dibindeki Mösyö d'Avrigny.

Doktor her zamanki saatinde gelmişti.

"Nasıl! Yardıma mı gelelim?" diye haykırdı çalışma odasından hızla çıkan Villefort. "Doktor, yardım istediklerini duydunuz mu?"

"Evet, evet, yukarı çıkalım, hemen Valentine'in odasına çıkalım," diye yanıtladı d'Avrigny.

Ama doktor ve baba daha içeri girmeden, aynı kattaki odalarda ya da koridorlarda bulunan hizmetkârlar çoktan odaya doluşmuştu; Valentine'in solgunluğunu ve hiç kımıldamadığını görünce ellerini göğe kaldırıyor, baş dönmesinin etkisiyle sendelemiş gibi görünüyorlardı.

"Madam de Villefort'u çağırın! Madam de Villefort'u uyandırın!" diye bağırdı Kraliyet Savcısı âdeta içine girmeye cesaret edemediği odanın kapısından.

Ama hizmetkârlar itaat etmek yerine, odaya girdikten sonra Valentine'e koşan ve onu kollarına alan Mösyö d'Avrigny'ye bakıyorlardı.

"Bir kez daha..." diye mırıldandı kızı yatağına bırakırken. "Ulu Tanrım, Ulu Tanrım, bundan ne zaman vazgeçeceksiniz?"

Villefort hızla odaya girdi.

"Tanrım! Siz neler söylüyorsunuz?" diye haykırdı iki elini göğe doğru kaldırarak. "Doktor! Doktor!"

"Valentine'in öldüğünü söylüyorum!" diye karşılık verdi d'Avrigny, heybetli ve heybetliliği içinde ürkütücü bir ses tonuyla.

Mösyö de Villefort bacakları kırılmış gibi olduğu yere yığılıp başını Valentine'in yatağına yasladı.

Doktorun sözlerini, babanın çığlıklarını duyan hizmetçiler korkuya kapıldılar ve boğuk sesle lanetler okuyarak kaçıştılar; merdivenlerde ve koridorlarda hızlı ayak sesleri yankılandı, avluda yaşanan büyük bir hareketliliğin ardından gürültü kesildi. Hizmetçilerin hepsi lanetli evi terk etmişti.

O sırada kolunu sabahlığa sokmaya çalışan Madam de Villefort oda kapısının perdesini kaldırdı; odadakileri gözlemlemek ve birkaç inatçı gözyaşını yardımına çağırmak için bir an eşikte bekledi.

Aniden bir adım atıp ya da daha doğrusu öne doğru bir hamle yapıp kollarını masaya uzattı.

D'Avrigny'nin merakla o masaya doğru eğildiğini ve gece boşalttığından emin olduğu bardağı eline aldığını görmüştü.

Bardağın üçte biri doluydu.

Karşısında Valentine'in hayaletini görse bu kadar sarsılamazdı.

Gerçekten de, sıvının rengi Valentine'in bardağına boşalttığı ve genç kızın da içtiği sıvıyla aynıydı; Mösyö d'Avrigny'nin dikkatle baktığı ve içeriği hakkında hiç yanılmayacağı zehir aynıydı: Bu, hiç kuşkusuz, katilin aldığı önlemlere rağmen, geriye cinayetin bir ipucunun, bir kanıtının kalmasını isteyen Tanrı'nın bir mucizesiydi.

Madam de Villefort bir dehşet abidesi gibi hareketsizliğini korurken, başını ölü yatağının çarşaflarının içine sokmuş olan Villefort etrafında olup biten hiçbir şeyi göremezken, d'Avrigny bardağın içindeki sıvıyı daha iyi incelemek ve parmağının ucuna döktüğü bir damlanın tadına bakmak için pencereye yaklaşıyordu.

"Ah!" diye mırıldandı. "Bu brüsin değil; bakalım neymiş?"

Bunun üzerine Valentine'in odasının ecza dolabına dönüştürülmüş dolaplarından birine doğru koştu ve küçük bir gümüş bölmeden bir nitrik asit şişesi aldı, içine birkaç damla nitrik asit damlattığı bardaktaki opal renkli sıvı kırmızı bir renk aldı.

"Ah!" dedi d'Avrigny, gerçeği anlayan bir yargıcın, bir problemi çözen bilginin sevincine nefretin karıştığı bir ifadeyle.

Bir anlığına arkasını dönen Madam de Villefort'un gözlerinde çakan şimşekler söndü; sendelerken eliyle kapıyı aradı ve gözden kayboldu.

Birkaç saniye sonra, parkenin üzerine yığılan bir bedenin sesi duyuldu.

Ama kimse bunu umursamadı. Hastabakıcı kadın kimyasal tahlille meşguldü, Villefort hâlâ kendini kaybetmiş bir haldeydi.

Madam de Villefort'un aceleyle dışarı çıktığını sadece Mösyö d'Avrigny görmüştü.

"Durumu iyi olmayan Madam de Villefort'a yardım edin," dedi hastabakıcıya.

"Ama ya Matmazel Valentine?" diye geveledi kadın.

"Öldüğü için Matmazel de Villefort'un artık yardıma ihtiyacı yok," dedi d'Avrigny.

"Öldü! Öldü!" diye iç çekti, bu tunç yürek için yeni, bilinmedik, beklenmedik bu olayın etkisiyle kederin doruk noktasına çıkmış, daha da içler acısı bir görünüm sergileyen Villefort.

"Öldü! Öyle mi dediniz?" diye haykırdı üçüncü bir ses. "Valentine'in öldüğünü kim söyledi?"

İki adam kapıda yüzü solmuş, allak bullak olmuş, dehşete kapılmış bir halde duran Morrel'i gördüler.

İşte olup bitenler:

Morrel her zamanki saatinde gelmiş ve Noirtier'nin odasına açılan küçük kapıda beklemişti.

Her zamankinin aksine kapının açık olduğunu görmüş, böylece kapıyı çalmaya gerek duymadan içeri girmişti.

Holde bir an bekleyip kendisini yaşlı Noirtier'nin yanına götürecek bir hizmetçiye seslenmişti.

Ama kimse yanıt vermemişti, bilindiği gibi hizmetkârlar evi terk etmişti.

O gün Morrel'in endişelenmesi için özel bir nedeni yoktu. Monte Cristo, Valentine'in yaşayacağı sözünü vermişti ve şimdiye dek bu sözüne sadık kalmıştı. Kont ona her akşam yeni haberler veriyor, ertesi gün de Noirtier kontun söylediklerini onaylıyordu.

Yine de ikinci, üçüncü seslenişinde de aynı sessizlikle karşı karşıya kaldığında bu garibine gitti.

Bunun üzerine yukarıya çıkmaya karar verdi.

Noirtier'nin kapısı da diğer kapılar gibi açıktı.

Gördüğü ilk şey, yaşlı adamın her zamanki koltuğunda oturduğuydu; genişlemiş gözbebekleri yüz hatlarına yayılan solgunluğun da desteklediği gibi içinde bir korku hissettiğini belli ediyordu.

"Nasılsınız Mösyö?" diye sordu yüreği hafifçe sıkışan genç adam.

İyi! diye yanıtladı yaşlı adam gözlerini kırparak.

Ama endişenin damgası yüz ifadesine gitgide daha çok yansıyor gibiydi.

"Kaygılısınız," diye devam etti Morrel, "bir şeye ihtiyacınız var. Hizmetkârlardan birini çağırmamı ister misiniz?"

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

Morrel çıngırağın ipini çekti ama ipi koparacak kadar zorlaması boşunaydı, kimse gelmedi.

Noirtier'ye döndü; yaşlı adamın yüzündeki solgunluk ve endişe artıyordu.

"Tanrım! Tanrım!" dedi Morrel. "Peki neden kimse gelmiyor? Yoksa evde bir hasta mı var?"

Noirtier'nin gözleri yuvalarından fırlayacak gibiydi.

"Ama neyiniz var, beni ürkütüyorsunuz," diye devam etti Morrel. "Valentine! Valentine!"

Evet, evet, diye yanıtladı Noirtier.

Konuşmak için ağzını açan Maximilien söyleyecek tek bir söz bulamadı. Sendeledi ve duvara dayandı.

Ardından elini kapıya doğru uzattı.

Evet, evet, diye karşılık verdi yaşlı adam.

Maximilien küçük merdiveni iki hamlede aşarken Noirtier'nin gözleri ona âdeta *daha hızlı, daha hızlı*, diyordu.

Evin tamamındaki gibi ıssız olan birçok odayı aşarak Valentine'in odasına gelmek için genç adama bir dakika yetti.

Ardına kadar açık olan kapıyı itmesine gerek yoktu.

İlk önce bir hıçkırık duydu. Diz çökmüş ve beyaz çarşaflar içinde gözden kaybolmuş siyah bir silüeti sislerin ortasındaymış gibi seçebildi. Korku, endişe onu kapının eşiğine çiviliyordu.

İşte, "Valentine öldü!" diyen birinin ve ona bir yankı gibi yanıt veren ikinci bir kişinin. "Öldü! Öldü!" sözlerini o sırada işitmişti.

CIII

Maximilien

Villefort böyle keder nöbetindeyken fark edilmekten âdeta utanç duyup ayağa kalktı.

Yirmi beş yıldır sürdürdüğü mesleği ve yaşam tarzı onu biraz olsun insana benzetebilmişti.

Bir an dalan gözlerini ardından Morrel'e sabitledi.

"Siz kimsiniz Mösyö?" dedi. "Bir ölü evine böyle girilmeyeceğini unutmuş görünüyorsunuz. Dışarı çıkın Mösyö! Dışarı çıkın!"

Ama hiç kımıldamayan Morrel, çarşafı darmadağın ve üzerinde solgun bir yüzün yattığı yatağın o ürkütücü görüntüsünden gözlerini ayıramıyordu.

"Beni duyuyor musunuz, dışarı çıkın!" diye bağırdı Villefort, d'Avrigny de o sırada Morrel'i dışarı çıkarmak için harekete geçmişti.

Bu cesede, bu iki adama bütün odaya şaşkın bakışlar yönelten genç adam, bir an ağzını açmakta tereddüt etti ama zihnini dolduran onca lanetli düşünceye rağmen cevap verecek bir söz bulamayınca, ellerini saçlarına daldırarak arkasını döndü, bu görüntü karşısında bir an için endişelerini unutan Villefort ve d'Avrigny "Delirmiş!" dercesine bakıştılar.

Ama daha beş dakika geçmeden, merdivenin bir ağırlığın altında inlediği duyuldu ve Noirtier'nin koltuğunu insanüstü bir güçle kollarına almış olan Morrel'in yaşlı adamı evin birinci katına getirdiği görüldü.

Morrel, merdivenin başına ulaştığında yere bıraktığı koltuğu Valentine'in odasına doğru sürdü.

Tüm bu çabalar genç adamın dizginsiz taşkınlığıyla kat kat artan gücü sayesinde gerçekleşmişti.

Ama özellikle ürkütücü olan şey Noirtier'nin yüzüydü, Morrel'in koltuğunu itmesiyle yatağa yaklaşan Noirtier'nin yüzü zekâsının tüm zenginliğini sergiliyor, gözleri diğer yetilerini bir araya getirmek için vargücüyle çalışıyordu.

Gözleri alev alev parlayan bu solgun yüzün görünümü Villefort için ürkütücüydü.

Babasıyla her karşılaştığında, daima korkunç bir olay yaşanıyordu.

"İşte onu ne hale getirdiler!" diye bağırdı bir elini yatağa doğru ittiği koltuğun arkalığına dayarken, diğer elini Valentine'e doğru uzatan Morrel. "Bakın, babacığım, bakın!"

Villefort neredeyse hiç tanımadığı ama Noirtier'ye *baba* diye hitap eden bu genç adama şaşkınlıkla bakarken bir adım geri attı.

O anda yaşlı adamın tüm ruhu kan çanağına dönmüş gözlerinde yoğunlaşmış gibiydi; ardından boyun damarları şişti, yüzünü kaplayan saralılara özgü o mavimtırak renk

boynuna ve şakaklarına yayıldı; tüm benliğinin içindeki bu patlamaya sadece çığlığı eşlik etmiyordu.

Suskunluğuyla ürkütücü, sessizliğiyle içler acısı olan bu çığlık âdeta tüm gözeneklerinden taşıyordu.

Hızla yaşlı adamın yanına gelen d'Avrigny ona iç kanamayı önleyici, yüksek tesirli bir ilaç koklattı.

"Mösyö!" diye haykırdı Morrel, felçli adamın elini kavrayarak. "Bana kim olduğum ve buraya ne hakla girdiğim soruluyor. Siz bunların cevabını biliyorsunuz. Söyleyin! Söyleyin!"

Ve genç adamın sesi hıçkırıklarla kesildi.

Yaşlı adama gelince, hızla soluk alıp vermesi göğsünü sarsıyordu. Âdeta can çekişmeyi önceleyen o çırpınışların etkisi altındaydı.

Nihayet ağlamadan hıçkıran genç adama göre daha şanslı olan Noirtier'nin gözleri yaşlarla doldu. Başını öne eğemeden gözlerini kapadı.

"Onun nişanlısı olduğumu söyleyin!" diye ekledi Morrel boğuk bir sesle.

"Onun bu dünyadaki soylu dostum, tek aşkım olduğunu söyleyin! Bu cesedin bana ait olduğunu söyleyin!"

Ve büyük bir gücün tükenişinin ürkütücülüğünü sergileyen genç adam, kasılmış elleriyle sıkıca tutunduğu o yatağın önünde yavaşça diz çöktü.

Bu keder öyle dokunaklıydı ki, d'Avrigny heyecanını gizlemek için arkasını döndü ve başka bir açıklama istemeyen, bizi ardından ağladığımız kişiyi sevenlere yönelten o çekim gücüne kapılmış olan Villefort elini genç adama uzattı.

Ama Morrel'in gözleri hiçbir şeyi görmüyordu; Valentine'in buz kesmiş elini kavramıştı ve ağlamayı başaramadığından, çarşafları kükreyerek ısırıyordu.

Bu odada, bir süre boyunca, birbirine karışan hıçkırıklardan, lanet okumalardan ve dualardan başka bir şey duyulmadı. Yine de bir gürültü, yani her soluk alıp verişinde Noirtier'nin

göğsünü hayata bağlayan iplerden biri kopuyormuş izlenimi veren boğuk ve içler acısı bir inilti tüm bunlara ağır basıyordu.

Nihayet bir süre için yerini Maximilien'e bırakmış gibi görünen ve içlerinde kendine en çok hâkim olan Villefort konuşmaya başladı.

"Mösyö," dedi Maximilien'e, "Valentine'i sevdiğinizi, onun nişanlısı olduğunu söylemiştiniz; bu aşktan, bu nişandan haberim yoktu; yine de kederinizin çok derin, içten ve gerçek olduğunu gördüğüm için, babası olarak sizi bağışlıyorum.

Zaten kederim yüreğimde öfkeye yer bırakmayacak kadar derin.

Ama gördüğünüz gibi, evlenmeyi umut ettiğiniz melek bu dünyayı terk etti. Şu anda Tanrı'yı hayranlıkla izleyen kızım artık sadece insanların hayranlıklarına layık olacak; Mösyö Tanrı'nın aramızda unuttuğu hüzünlü cesediyle vedalaşın; ömür boyu tutmak istediğiniz elini ellerinizin arasına son kez alın ve ondan sonsuza dek ayrılın: Valentine'in şu an sadece kendisini kutsayacak bir rahibe ihtiyacı var."

"Yanılıyorsunuz Mösyö," diye haykırdı bir dizinin üstünde doğrulan, yüreği şimdiye kadar hiç hissetmediği çok derin bir kedere boğulan Morrel, "yanılıyorsunuz. Valentine öldüğüne göre sadece bir rahibe değil, intikamını alacak birine de ihtiyacı var. Mösyö de Villefort, siz rahibi çağırın, onun intikamını ben alacağım."

"Ne demek istiyorsunuz Mösyö?" diye mırıldandı Morrel'in kendini kaybedişinin bu yeni tepkisi karşısında titreyen Villefort.

"Sizin içinizde iki şahsiyetin olduğunu söylemek istiyorum Mösyö," diye karşılık verdi Morrel. "Baba yeterince ağladı, şimdi kraliyet savcısı görevine başlamalı."

Noirtier'nin gözleri parladı, d'Avrigny yanlarına yaklaştı.

"Mösyö," diye devam etti odadakilerin yüzlerine yansıyan duyguları gözlemleyen genç adam, "ne söylediğimi biliyorum ve hepiniz de benim ne söyleyeceğimi biliyorsunuz:

Valentine öldürüldü!"

Villefort başını öne eğdi, d'Avrigny bir adım daha yaklaşırken Noirtier gözleriyle *evet* dedi.

"Mösyö, yaşadığımız dönemde, Valentine kadar genç, güzel, hayran olunası olmasa bile, acımasızca yok edilen bir insanın ölümünün hesabının sorulmaması mümkün değildir. Hadi Sayın Kraliyet Savcısı," diye ekledi Morrel giderek artan bir taşkınlıkla, "acımak yok! Size cinayeti ihbar ediyorum, katili bulun!"

Ve sabitlediği bakışları Villefort'u sorgularken, o da ne yapması gerektiğini sorarcasına bir Noirtier'ye bir d'Avrigny'ye bakıyordu.

Babasından ve doktordan destek isteyen Villefort, tam tersine onlarda da Morrel gibi kararlı bakışlarla karşılaştı.

Evet! diye yanıtladı yaşlı adam.

"Kuşkusuz!" dedi d'Avrigny.

"Mösyö," diye karşılık verdi bu üçlü iradeye ve kendi heyecanına karşı koymayı deneyerek, "yanılıyorsunuz, benim evimde cinayet işlenmez; bana darbeyi indiren kader oldu, Tanrı beni sınıyor, düşünmesi bile kötü ama hiç kimse öldürülmedi."

Noirtier'nin gözleri ateşler saçarken, d'Avrigny konuşmak için ağzını açtı.

Morrel kolunu uzatarak sessiz kalınmasını istedi.

"Ve ben size burada cinayet işlendiğini söylüyorum!" diye haykırdı sesi alçalsa da korkunç titreşiminden hiçbir şey kaybetmeyen Morrel.

"Size Valentine'in dört ayda dördüncü kurban olduğunu söylüyorum.

Size dört gün önce Valentine'i zehirlemek istediğini ama Mösyö Noirtier'nin aldığı önlemler sayesinde bu girişimin başarılı olamadığını söylüyorum. Size dozun iki katına çıkarıldığını ya da zehrin değiştirildiğini ve bu kez girişimin başarılı olduğunu söylüyorum. Size bunları sizin de benim

kadar iyi bildiğinizi çünkü bu mösyönün sizi bir doktor ve dost olarak uyardığını söylüyorum."

"Ah! Siz saçmalıyorsunuz! Mösyö," dedi kıstırıldığını hissettiği kapandan kurtulmak için boşuna çaba harcayan Villefort.

"Evet, saçmalıyorum!" diye haykırdı Morrel. "Tamam, o zaman bizzat Mösyö d'Avrigny'ye başvuruyorum.

Mösyö, kendisine Madam de Saint-Méran'ın öldüğü akşam bu konağın bahçesinde, size söylediği sözleri hatırlayıp hatırlamadığını sorun. O akşam siz ve o baş başa kaldığınızı sanarak, bu trajik ölümde kaderin etkili olduğunu söylüyor ve Tanrı'yı haksız yere suçluyordunuz, oysa kader ve Tanrı tek bir şey için, Valentine'in katilini yarattıkları için suçlanabilirdi!"

Villefort ve d'Avrigny bakıştılar.

"Evet, evet, hatırlayın," dedi Morrel, "çünkü sessizliğe ve ıssızlığa yönelttiğinizi sandığınız bu sözleri kulaklarımla duydum. Aslında Mösyö de Villefort'un o olaya kendi ailesi için uygunsuz bir hoşgörüyle yaklaşmasını daha o zamandan yetkililere bildirebilirdim; böylece şu an senin ölümünün suç ortağı konumuna düşmeyecektim Valentine! Sevgili Valentine'im, suç ortağı intikamcıya dönüşecek; bu kesin ve herkesçe bilinen dördüncü cinayet, baban seni terk ederse Valentine, sana yemin ederim ki katilin peşine ben düşeceğim!"

Ve sanki doğa nihayet kendini kendi gücüyle yok etmeye hazır güçlü bir bedene merhamet gösterircesine, Morrel'in son sözleri boğazına düğümlendi; göğsünden hıçkırıklar yayılırken, uzun süredir direnen gözyaşları gözlerinden fışkırdı; genç adam direncini kaybetti ve Valentine'in yatağının yanına ağlayarak diz çöktü.

Şimdi sıra d'Avrigny'deydi.

"Ben de suçun adalete havale edilmesi konusunda Mösyö Morrel'e katılıyorum," dedi güçlü bir ses tonuyla, "çün-

kü alçakça hoşgörümün katili cesaretlendirdiğini düşündükçe yüreğim parçalanıyor!"

"Ulu Tanrım! Ulu Tanrım!" diye mırıldandı perişan Villefort.

Morrel başını kaldırdığında yaşlı adamın alev saçan gözlerini gördü.

"Bakın," dedi, "bakın, Mösyö Noirtier konuşmak istiyor."

Evet, diye yanıtladı Nortier. Güçsüz yaşlı adamın bütün yetilerini gözleriyle kullanması yüz ifadesini daha korkunç kılıyordu.

"Katili tanıyor musunuz?"

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Ve bize yol mu göstereceksiniz?" diye haykırdı Morrel. "Dinleyelim! Mösyö d'Avrigny, dinleyelim!"

Noirtier Morrel'e, Valentine'i defalarca mutlu kılan o melankolik gülümsemelerinden birini yöneltti ve dikkatini yoğunlaştırdı.

Ardından Morrel'e sabitlediği bakışlarını kapıya yöneltti.

"Çıkmamı mı istiyorsunuz Mösyö?" diye haykırdı Morrel kederle.

Evet, diye yanıtladı Noirtier.

"Mösyö, Mösyö bana acıyın!"

Yaşlı adamın gözleri kararlılıkla kapıyı işaret ediyordu.

"En azından daha sonra gelebilir miyim?" diye sordu Morrel.

Evet.

"Tek başıma mı çıkmam gerek?"

Hayır.

"Benimle birlikte kimin çıkmasını istiyorsunuz? Sayın Kraliyet Savcısı'nın mı?"

Hayır.

"Doktorun mu?"

Evet.

"Mösyö de Villefort'la yalnız kalmak mı istiyorsunuz?"

Evet.

"Ama o sizi anlayabilir mi?"

Evet.

"Ah!" dedi bu soruşturmanın baş başa yapılacağına sevinen Villefort. "Ah! İçiniz rahat olsun, babamın ne demek istediğini çok iyi anlarım."

Ve bunları az önce belirttiğimiz neşeli bir ifadeyle söyleyen Kraliyet Savcısı'nın dişleri şiddetle takırdıyordu. D'Avrigny koluna girdiği Morrel'i yan odaya götürdü.

Bunun üzerine bütün evi ölümünkinden daha derin bir sessizlik kapladı.

Nihayet, bir çeyrek saat sonra, sendeleyen bir adımın duyulmasıyla Villefort, d'Avrigny ve Morrel'in, biri düşlere dalmış, diğeri ise heyecandan nefesi daralmış halde bekledikleri salonun kapısında belirdi.

"Gelin," dedi.

Ve onları Noirtier'nin koltuğunun yanına götürdü.

Benzi solmuş olan Kraliyet Savcısı'nın alnını pasrengi lekeler kaplamıştı, parmakları arasında kıvrıla kıvrıla paramparça olmuş bir tüy kalem inliyordu.

"Beyler," dedi d'Avrigny ve Morrel'e boğuk bir sesle, "korkunç sırrın aramızda kalacağına dair onurunuz üzerine yemin edin."

İki adam tepkilerini belli eden bir hareket yaptılar.

"Size yalvarıyorum!..." diye ekledi Villefort.

"Ama," dedi Morrel. "Suçlu... cani... katil kim?"

"Sakin olun Mösyö, adalet gereğini yapacak. Babam bana katilin ismini açıkladı; babam da sizin gibi acımasız bir intikam istiyor, yine de babam da ben de sizden cinayetin sırrını saklamanızı rica ediyoruz."

"Öyle değil mi baba?"

Evet, diye yanıtladı Noirtier kararlı bir ifadeyle.

Morrel korku ve ikna olmamışlığını belli eden bir hareket yaptı.

"Ah!" diye haykırdı Villefort, Maximilien'in kolunu tutarak. "Ah! Mösyö, bildiğiniz gibi kararından dönmez bir adam olan babam bile sizden bunu istiyorsa Valentine'in intikamı korkunç bir şekilde alınacak demektir. Öyle değil mi baba?"

Yaşlı adam *evet* yanıtını verdi.

Villefort sözlerine devam etti.

"Babam beni tanır ve ona söz verdim. Bu yüzden içiniz rahat olsun beyler; sizden üç gün istiyorum, adalet bile size bu kadar kısa süre içinde yanıt veremezdi ve üç gün içinde çocuğumun katilinden alacağım intikam en kayıtsız insanların bile yüreklerini titretecek. Öyle değil mi baba?"

Ve bu sözleri söylerken dişlerini gıcırdatıyor, yaşlı adamın felçli elini sallıyordu.

Morrel, "Mösyö Noirtier, verilen sözler tutulacak mı?" diye sorduğunda, d'Avrigny de yaşlı adamı bakışlarıyla sorguluyordu.

Evet, diye yanıtladı Noirtier sinsice bir sevinçle.

"O zaman yemin edin beyler," dedi, d'Avrigny ve Morrel'in ellerini birleştiren Villefort, "evimin onuruna merhamet edeceğinize ve intikamın özenle alınması işini bana bırakacağınıza dair yemin ediyor musunuz?"

D'Avrigny arkasını dönerken usulca *evet* dedi, ama elini Savcı'nın elinden geri çeken Morrel hızla yatağa yaklaştı, dudaklarını Valentine'in buz kesmiş dudaklarına götürdü ve umutsuzluk içinde yitip giden bir ruhun uzun inleyişiyle çekip gitti.

Tüm hizmetkârların evi terk ettiğini söylemiştik.

Bu yüzden, Mösyö de Villefort büyük şehirlerde ve özellikle şüpheli koşullarda gerçekleşen ölümlerin gerektirdiği çok sayıda formaliteyi ve ayrıntıyı üstlenmesini Mösyö d'Avrigny'den rica etti.

Noirtier'ye gelince, tepki veremediği bu kederi, hareketsizliği içinde kapıldığı umutsuzluğu, sessiz gözyaşlarını görmek korkunç bir şeydi.

Villefort çalışma odasına döndü; d'Avrigny ise ölümden sonra gerekli incelemeleri yapan ve ısrarla *ölü doktoru* olarak anılan belediye doktorunu bulmaya gitti.

Noirtier torununun odasından ayrılmak istemedi.

Yarım saat sonra, Mösyö d'Avrigny meslektaşıyla birlikte geldi; sokak kapıları kapanmıştı ve kapıcı da diğer hizmetkârlar gibi ortadan kaybolduğu için, onlara kapıyı bizzat Villefort açtı.

Ama sahanlıkta durdu, artık ölünün odasına girecek cesareti kalmamıştı.

İki doktor Valentine'in odasına girdiler.

Noirtier ölü gibi solgun, hareketsiz ve suskundu.

Hayatının yarısını cesetlerin arasında geçiren bir adamın kayıtsızlığıyla yatağa yaklaşan ölü doktoru genç kızın üzerindeki örtüyü kaldırdı ve sadece dudaklarını açtı.

"Ah!" dedi iç çeken d'Avrigny. "Zavallı genç kız ölmüş, tamam işte."

"Evet," diye yanıtladı Valentine'in yüzünü örten örtüyü bırakan doktor kısa keserek.

Noirtier'nin boğuk bir inilti çıkardığı duyuldu.

D'Avrigny ona doğru döndüğünde yaşlı adamın gözlerinin ateşler saçtığını gördü. İyi yürekli doktor Noirtier'nin torununu görmek istediğini anlayıp koltuğunu yatağa yaklaştırdı ve ölü doktoru ölünün dudaklarına dokundurduğu elini klorlu suya daldırırken, d'Avrigny genç kızın uyuyan bir meleği andıran sakin ve solgun yüzünü gördü.

Noirtier'nin gözünün kenarında beliren bir damla yaş doktora duyduğu minneti ifade ediyordu.

Valentine'in odasındaki masanın bir köşesinde ölüm belgesini yazan ölü doktoru bu olağanüstü formaliteyi tamamladıktan sonra d'Avrigny ile birlikte dışarı çıktı.

Onların aşağı indiklerini duyan Villefort çalışma odasının kapısında yeniden belirdi.

Birkaç sözcükle doktora teşekkür etti ve d'Avrigny'ye dönerek, "Şimdi rahibi bulmalı," dedi.

"Valentine adına dua etmesi için özellikle çağırmak istediğiniz bir rahip var mı?" diye sordu d'Avrigny.

"Hayır," dedi Villefort, "en yakındakini getirin."

"En yakındaki rahip, yandaki eve taşınan iyi yürekli bir İtalyan," dedi ölü doktoru. "Geçerken ona haber vermemi ister misiniz?"

"D'Avrigny," dedi Villefort, "sizden Mösyö'ye eşlik etmenizi istiyorum. Dilediğiniz zaman girip çıkabilmeniz için size anahtarı veriyorum. Rahibi getirip onu zavallı çocuğumun odasına götürün."

"Onunla konuşmak ister misiniz dostum?"

"Yalnız kalmak istiyorum. Beni bağışlarsınız, öyle değil mi? Bir rahibin tüm kederleri, hatta bir babanın kederini bile anlaması gerekir."

Ve d'Avrigny'ye her kapıyı açan bir anahtar uzatan Mösyö de Villefort, diğer doktoru son bir kez daha selamladıktan sonra çalışma odasına döndü ve incelemelerine başladı.

Bazı bünyeler için çalışmak en iyi ilaçtır.

Sokağa indiklerinde, yan kapının eşiğinde duran cübbeli bir adamı fark ettiler.

"İşte size sözünü ettiğim kişi," dedi ölü doktoru d'Avrigny'ye.

D'Avrigny rahibe yaklaştı.

"Mösyö," dedi, "kızını kaybeden bahtsız bir babaya, Sayın Kraliyet Savcısı Villefort'a büyük bir hizmette bulunmak ister misiniz?"

"Ah! Mösyö," diye yanıtladı Başrahip oldukça belirgin bir İtalyan şivesiyle, "evet, biliyorum, evinde ölü var."

"O halde, size nasıl bir hizmette bulunacağınızı söylememe gerek yok."

"Ben de bu görevi yerine getirmeye geliyordum," dedi Başrahip, "bu en öncelikli görevlerimizdendir."

"Genç bir kız."

"Evet, bunu biliyorum, evden kaçan hizmetkârlar söyledi. İsminin Valentine olduğunu öğrendiğim andan itibaren onun için dua ediyorum."

"Teşekkürler, teşekkürler Mösyö," dedi d'Avrigny, "bu kutsal görevinize şimdiden başladığınız için sizden buna devam etmenizi rica ediyorum. Gelip ölünün yanına oturun, yasa gömülen bütün aile size minnettar kalacaktır."

"Geliyorum Mösyö," diye yanıtladı Başrahip, "ve hiçbir duanın benimkiler kadar dokunaklı olmayacağını iddia ediyorum."

D'Avrigny koluna girdiği rahibi çalışma odasına kapanmış olan Villefort'la karşılaştırmadan Valentine'in odasına götürdü. Cenaze levazımatçıları ertesi akşam geleceklerdi.

Odaya girdiklerinde Başrahip'le göz göze gelen Noirtier hiç kuşkusuz rahibin bakışlarının özel bir anlamla yüklü olduğunu fark etti ve gözlerini ondan hiç ayırmadı.

D'Avrigny rahibe sadece ölüyü değil, yaşayanı da emanet etmiş, Başrahip de Valentine için dua ederken Noirtier ile de ilgileneceğine söz vermişti.

Başrahip heybetli bir ifadeyle işine başladı ve hiç kuşkusuz dua ederken rahatsız edilmemek ve kederli Noirtier'nin rahatsız edilmesine izin vermemek için sadece doktorun çıktığı kapının değil, ayrıca Madam de Villefort'un odasına giden kapının da sürgülerini çekti.

CIV

Danglars'ın İmzası

Ertesi gün hüzünlü ve bulutluydu.

Gece boyunca kasvetli görevlerini yerine getiren levazımatçılar, yatağın üzerindeki bedeni, tiksinti verici bir şekilde, ölülerin ölüm karşısındaki eşitliğinin ve yaşam boyunca sevilen lüksün son bir kanıtını sunan kefene sardılar.

Bu kefen, genç kızın on beş gün önce satın aldığı zarif bir patiska parçasından başka bir şey değildi.

Akşam bu iş için çağrılan adamlar Noirtier'yi Valentine'in odasından çıkarıp kendi odasına götürmüşlerdi ve tüm beklentilerin aksine yaşlı adam torununun bedeninden uzaklaştırılması karşısında hiçbir güçlük çıkarmamıştı.

Başrahip Busoni sabaha kadar kızın cesedinin başında beklemiş ve gün doğarken hiç kimseye seslenmeden evine çekilmişti.

Sabah sekize doğru d'Avrigny geri gelmişti; Noirtier'nin odasına giden Villefort ile karşılaşmış, yaşlı adamın ne durumda olduğunu öğrenmek için ona eşlik etmişti.

Onun yatak işlevi gören büyük koltuğun üzerinde tatlı ve neredeyse güleç bir ifadeyle uyuduğunu gördüler.

İkisi de şaşkınlığa kapılarak eşikte durdu.

"Bakın," dedi d'Avrigny, uyuyan babasına bakan Villefort'a, "doğa en derin kederleri bile yatıştırmasını nasıl da biliyor; Mösyö Noirtier'nin torununu sevmediğini söylemek mümkün değil ama yine de uyuyor."

"Evet, haklısınız," diye yanıtladı Villefort şaşkınlıkla, "uyuması çok garip çünkü en ufak bir sıkıntı dahi onu geceler boyunca uyutmazdı."

"Keder onu halsiz düşürdü."

Ve ikisi de düşünceli bir ifadeyle Kraliyet Savcısı'nın çalışma odasına girdiler.

"Bakın, ben uyumadım," dedi Villefort hiç bozulmamış yatağını d'Avrigny'ye göstererek, "keder beni halsiz bırakmıyor, iki gündür hiç uyumadım ama buna karşılık, çalışma masama bakın, Tanrım! İki gün boyunca gece gündüz yazdım! Şu dosyanın altını üstüne getirdim, katil Benedetto'nun iddianamesine notlar düştüm! Ey çalışma, benim tutkum, sevincim, öfkem, tüm kederleri yerle bir etmek senin işin!"

Ve tireyen eliyle d'Avrigny'nin elini sıktı.

"Bana ihtiyacınız var mı?" diye sordu doktor.

"Hayır," dedi Villefort, "yalnız sizden ricam saat on bire doğru geri gelmeniz; yola... öğlene doğru çıkılacak... Tanrım! Zavallı yavrum! Zavallı yavrum!"

Ve yeniden insana dönüşen Kraliyet Savcısı gözlerini yukarı çevirerek iç çekti.

"Cenaze salonunda olacak mısınız?"

"Hayır, bu hüzünlü onuru üstlenen bir kuzenim var. Ben çalışacağım doktor, çalıştığımda kötü düşünceler dağılıyor."

Gerçekten de, doktor daha kapıdan çıkmadan Kraliyet Savcısı çalışmaya başlamıştı.

D'Avrigny sekide, bu hikâyede olduğu kadar aile içinde de önem taşımayan, doğarken bu dünyadaki yararlı olma rolünü üstlenmiş o akrabayla karşılaştı.

Dakikti, siyahlar giymiş, koluna bir yas tülü bağlamış ve gerektiği müddetçe koruyacağı, ardından da takınmayı bırakacağı bir yüz ifadesiyle kuzenine gelmişti.

Saat on birde, cenaze kortejine katılacak arabaların avluda bir araya gelmesiyle, Faubourg-Saint-Honoré Caddesi, zenginlerin sevincine olduğu kadar yasına da aynı şekilde meraklı olan ve görkemli bir cenaze törenine de bir düşesin nikâhına da aynı aceleyle giden kalabalığın mırıltılarıyla dolmuştu.

Cenaze salonunun yavaş yavaş dolmasıyla önce eski dostlarımızdan bir kısmının, yani Debray, Château-Renaud, Beauchamp'ın, ardından da hukuk, edebiyat ve askerlik alanında ünlü isimlerin geldiği görüldü, çünkü Mösyö de Villefort, Paris sosyetesindeki en ön saflardan birini, toplumsal konumundan ziyade şahsi meziyetleri sayesinde koruyordu.

Kuzen kapıda duruyor ve gelenleri içeri alıyordu. Şunu da söylemek gerekir ki, bir babanın, bir kardeşin ya da bir nişanlının beklentisinin aksine, yapmacık hüzünlü bir takınmalarını ya da sahte gözyaşları dökmelerini gerektirmeyen kayıtsız bir yüzle karşılaşmaları kayıtsız davetlilerin içini rahatlatıyordu.

Tanışanlar bakışlarıyla birbirlerini yanlarına davet ediyor ve gruplar oluşmaya başlıyordu.

Bu gruplardan birini de Debray, Château-Renaud ve Beauchamp oluşturuyordu.

"Zavallı genç kız!" dedi Debray, herkes gibi elinde olmadan bu hüzünlü olaya duyduğu ilgiyi belli etmek için. "Zavallı genç kız! Çok zengin, çok güzeldi! Château-Renaud, tarihini tam olarak hatırlayamıyorum ama üç hafta ya da en fazla bir ay önce imzalanmayan o sözleşme için buraya geldiğimizde bunu aklınıza getirebilir miydiniz?"

"İnanın hayır," dedi Château-Renaud.

"Onu tanıyor muydunuz?"

"Madam de Morcerf'in balosunda bir iki kez konuşmuştuk, biraz melankolik görünmesine rağmen onu çok çekici bulmuştum. Üvey annesinin nerede olduğunu biliyor musunuz?"

"Bizi içeri kabul eden şu saygın mösyönün karısıyla birlikte gitti."

"O adam da kim?"

"Hangi adam?"

"Bizi içeri kabul eden mösyö. Bir milletvekili mi?"

"Hayır," dedi Beauchamp, "bizim saygıdeğer mösyöleri her gün görmeye mahkûm olduğumdan onunla hiç karşılaşmadığımı söyleyebilirim."

"Gazetenizde bu ölüme yer verdiniz mi?"

"Ben değil ama bir başkası bir makale yazdı, hatta bunun Mösyö de Villefort'un hoşuna gideceğinden emin değilim. Sanırım, yazıda evinde peş peşe yaşanan dört ölüm başka bir yerde gerçekleşse, Sayın Kraliyet Savcısı'nın bu olaya daha büyük bir ilgiyle yaklaşacağından söz ediliyordu."

"Zaten," dedi Château-Renaud, "annemin doktoru olan Mösyö d'Avrigny onun büyük bir umutsuzluk içinde olduğunu söylüyor."

"Ama siz gözlerinizle kimi arıyorsunuz Debray?"

"Monte Cristo'yu."

"Buraya gelirken bulvarda onunla karşılaştım. Sanırım, bankacısına gidiyordu," dedi Beauchamp.

"Bankacısına mı? Onun bankacısı Danglars değil mi?" diye sordu Château-Renaud Debray'ye.

"Sanırım öyle," diye yanıtladı Bakan'ın sekreteri biraz şaşırarak, "ama burada olmayan sadece Sayın Monte Cristo değil. Morrel'i de göremiyorum."

"Morrel aileyi tanıyor muydu?" diye sordu Château-Renaud.

"Sanırım sadece Madam de Villefort'la tanıştırılmıştı."

"Olsun, gelmesi gerekirdi," dedi Debray, "bu akşam başka neden söz edilir ki? Bu cenaze günün en önemli olayı, neyse... Şiişşt! Susalım, işte Adalet Bakanı, kendini gözleri yaşlar içindeki kuzene küçük bir nutuk atmak zorunda hissediyor olmalı."

Ve üç genç Adalet Bakanı'nın küçük nutkunu dinlemek için kapıya yaklaştı.

Beauchamp doğruyu söylemişti, cenaze evine gelirken karşılaştığı Monte Cristo bankacının Chaussée-d'Antin Caddesi'ndeki konağına gidiyordu.

Kontun arabasının avlusuna girdiğini pencereden gören bankacı, onu hüzünlü ama nazik bir ifadeyle karşılamaya gitmişti.

"Anlıyorum Kont," dedi elini Monte Cristo'ya doğru uzatırken, "bana taziyelerinizi sunmak için geldiniz. Gerçekten de felaket evimde kol geziyor, öyle ki, sizi pencereden gördüğümde, kendi kendime zavallı Morcerflerin başlarına, *kötülük eden kötülük bulur*, deyişini doğrulayacak felaketler gelmesini dileyip dilemediğimi soruyordum. Ama onurum üzerine yemin ederim ki, Morcerf'e hiç lanet okumadım; benim gibi yoksulluktan gelmiş, her şeyini kendi çabasıyla kazanmış bir adam karşısında biraz kibirli davranıyordu ama herkesin bir kusuru vardır. Ah Kont, şunu iyi bilin ki bizim kuşağımızın insanları... ama bağışlayın, siz bizim kuşaktan değilsiniz,

siz genç bir adamsınız... Bizim kuşağımızın insanları bu seneyi hiç de mutlu geçirmediler; işte Sayın Kraliyet Savcısı Villefort kızını kaybediyor. Şu halde, buyurun toparlayın: Villefort, söylediğimiz gibi tüm ailesini tuhaf bir şekilde kaybediyor; onuru lekelenen Morcerf intihar ediyor; ben o alçak Benedetto yüzünden gülünç bir duruma düşüyorum, üstelik..."

"Üstelik mi?" diye sordu Kont.

"Ne yazık ki! Demek bilmiyorsunuz!"

"Yeni bir felaket mi yaşandı?"

"Kızım..."

"Matmazel Danglars mı?"

"Eugénie bizi terk ediyor."

"Ah! Tanrım! Siz neler söylüyorsunuz?"

"Gerçeği Sevgili Kont. Tanrım! Karınız ve çocuğunuz olmadığı için ne mutlusunuz!"

"Öyle mi düşünüyorsunuz?"

"Ah! Tanrım!"

"Matmazel Eugénie'den söz ediyordunuz..."

"O sefilin bize yaptığı küstahlığa katlanamadı ve benden bir yolculuğa çıkmak için izin istedi."

"Gitti mi?"

"Önceki gece."

"Madam Danglars'la birlikte mi?"

"Hayır, bir yakınıyla... Ama sevgili Eugénie'yi kaybettiğimizi düşünüyorum, çünkü onun kişiliğini iyi bilirim, bir daha Fransa'ya asla dönmeyecektir!"

"Mümkündür, Sevgili Baron ama tüm serveti evlattan ibaret olanları perişan eden aile acıları, bir milyoner için katlanılabilir acılardır. Becerikli insanlar, filozofların boşu boşuna söyledikleri şeyleri her zaman yalanlarlar: Para birçok şeyi teselli eder ve siz, tüm güçlerin kesişim noktası olan finans dünyasının kralı olarak bu yüce tesellinin erdemine inanırsanız, herkesten daha çabuk teselli bulmanız gerektiğini anlarsınız."

Danglars alay mı ettiğini yoksa ciddi mi konuştuğunu anlamak için Kont'a şöyle bir baktı.

"Evet," dedi, "servetin bir teselli kaynağı olduğu doğruysa, teselli bulmam gerekir: Ben zenginim."

"Öyle zenginsiniz ki Sevgili Baron, servetiniz yıkılmaya cesaret edilemeyen, cesaret edilse bile yıkılması başarılamayan Piramitler'e benziyor."

Danglars Kont'un bu güven veren temiz yürekliliği karşısında gülümsedi.

"Bu söylediklerinizi bana siz içeri girdiğiniz sırada beş küçük bono hazırladığımı hatırlatıyor, ikisini imzaladım, diğer üçünü de imzalamama izin verir misiniz?"

"İmzalayın Sevgili Baron, imzalayın."

Bir anlık sessizlikte bankacının tüy kaleminin gıcırtısı duyulurken, Monte Cristo tavandaki yaldızlı kenar süslerine bakıyordu.

"İspanya, Haiti, Napoli bonoları mı?" diye sordu Monte Cristo.

"Hayır," dedi hafifçe gülen Danglars, "hamiline bonolar, Fransa Bankası'nın bonoları. Bakın, Sayın Kont, ben finans dünyasının kralıysam siz de imparatorusunuz, her biri bir milyon değerinde olan bu büyüklükte ve bu kadar çok kâğıt parçasıyla daha önce hiç karşılaştınız mı?"

Monte Cristo, Danglars'ın kendisine kibirle uzattığı beş kâğıt parçasını tartmak istercesine eline aldı ve okudu:

Sayın Banka Genel Kurulu Üyesi'nden yatırmış olduğum fonlardan hesabımdaki bir milyon franklık meblağın ödenmesini rica ederim.

Baron Danglars

"Bir, iki, üç, dört, beş," dedi Monte Cristo, "beş milyon! Vay canına! Kral Karun, ne de hızlı gidiyorsunuz!"

"İşlerimi böyle hallederim," dedi Danglars.

"Bu harika, özellikle de hiç şüphem yoksa ve bu meblağ peşin olarak ödeniyorsa."

"Peşin ödenecek," dedi Danglars.

"İnsanın böyle bir kredisinin olması ne güzel, aslında böyle şeylere sadece Fransa'da rastlanır. Beş milyon değerinde beş kâğıt parçası, buna inanmak için bu olaya tanıklık etmek gerekir."

"Şüpheniz mi var?"

"Hayır."

"Bu sözleri öyle bir vurguyla söylediniz ki... Bakın, isterseniz bu keyfi yaşayın, görevlimi bankaya götürün, onun bankadan aynı meblağdaki hazine bonolarıyla çıktığını göreceksiniz."

"Hayır," dedi Monte Cristo beş kâğıdı kıvırırken, "inanın hayır, bu olay çok ilginç, bu yüzden kendim deneyeceğim. Sizde altı milyonluk kredim vardı, dokuz yüz bin frangını almıştım, bana beş milyon yüz bin frank ödemeniz gerekir. Sadece imzanıza güvenerek bono olarak kabul ettiğim bu beş kâğıt parçasını alıyorum ve işte hesabımızı kapatan altı milyonluk bir makbuz. Bunu önceden hazırlamıştım çünkü bugün paraya çok ihtiyacım var."

Ve bir eliyle beş kâğıdı cebine sokan Monte Cristo diğer eliyle makbuzu bankacıya uzattı.

Danglars ayağının dibine yıldırım düşse böylesine büyük bir dehşetle sarsılmayacaktı.

"Nasıl!" diye geveledi. "Nasıl! Sayın Kont, bu parayı alıyor musunuz? Ama bağışlayın, bağışlayın, bu para Düşkünler Evi'nin bir emaneti, bu sabah ödeyeceğime söz vermiştim."

"Ah!" dedi Monte Cristo. "O zaman durum değişir. Sadece bu beş kâğıda bel bağlamamıştım, bana başka bir yolla ödeme yapın; o kâğıtları merakımdan, Danglars Bankası'nın, hiçbir araştırma yapmadan, benden beş dakika süre bile istemeden, peşin beş milyon ödediğini herkese söyleye-

bilmek için almıştım! Bu herkesin dikkatini çekecekti! Ama kâğıtlarınızı alın ve size söylediğim gibi bana başka bir yolla ödeme yapın."

Ve beş bonoyu benzi solan Danglars'a uzattı, bankacı, kendisine sunulan et parçasını kapmak için kafesinin parmaklıklarına pençesini uzatan akbaba gibi, kâğıtları almak için bir hamle yaptı.

Aniden kararını değiştirdi, büyük bir çaba harcayarak kendine hâkim oldu.

Ardından gülümsediği, allak bullak olmuş yüz çizgilerinin yavaş yavaş gevşediği görüldü.

"Aslında, makbuzunuz da para anlamına gelir," dedi.

"Ah! Tanrım, elbette! Roma'da olsaydınız, Thomson ve French ödemede sizin kadar güçlük çıkarmayacaktı."

"Bağışlayın Sayın Kont, bağışlayın."

"O halde bu bonoları alabilir miyim?"

"Evet," dedi saçlarının dibinde parlayan terleri silerken, "alabilirsiniz, alabilirsiniz."

Monte Cristo beş bonoyu cebine koyarken, tasvir edilemez yüz ifadesiyle, *Bakın! İyi düşünün, pişman olduysanız hâlâ zamanınız var,* demek istiyordu.

"Hayır," dedi Danglars, "kesinlikle hayır, imzaladığım bonoları alın. Ama sizin de bildiğiniz gibi, hiç kimse para işiyle uğraşan biri kadar formalitelere düşkün olamaz, o parayı Düşkünler Evi için hazırlıyordum ve bir an için sanki para o bonoların yerine başka bir yolla ödenemezmiş gibi, onlara bu bonolarla ödeme yapmazsam hırsızlık etmiş olacağımı düşündüm. Bağışlayın."

Ve gergin kahkahalar attı.

"Bağışlıyorum," dedi Monte Cristo nazik bir ifadeyle, "ve alıyorum."

Ve bonoları cüzdanına koydu.

"Ama," dedi Danglars, "yüz bin franklık bir hesabımız daha yok mu?"

"Ah! Önemsiz bir meblağ," dedi Monte Cristo. "Komisyon olarak kabul edin, böylece ödeşmiş olacağız."

"Kont," dedi Danglars, "siz ciddi misiniz?"

"Bankacılarla hiç şakalaşmam," diye yanıtladı Monte Cristo küstahlığa varan bir ciddiyetle.

Ve uşak Düşkünler Evi'nin genel tahsildarı Mösyö de Boville'in geldiğini bildirdiği sırada kapıya doğru yürüdü.

"İnanın, imzaladığınız bonoları almak için tam zamanında gelmişim, yoksa aramızda tartışma çıkacaktı," dedi Monte Cristo.

İkinci kez benzi solan Danglars Kont'tan aceleyle izin istedi.

Monte Cristo'nun görkemle selamlaştığı Mösyö de Boville bekleme salonunda ayakta duruyordu ve Monte Cristo çıkar çıkmaz hemen Mösyö Danglars'ın çalışma odasına alındı.

Düşkünler Evi tahsildarının elindeki cüzdanı gören Kont'un ciddi yüzü geçici bir gülümsemeyle aydınlandı.

Kapıda bekleyen arabasına binip hemen bankaya gitti.

Bu arada, heyecanını bastıran Danglars genel tahsildarı karşılıyordu.

Bankacının dudaklarında her zamanki klişe gülümseme ve nezaket vardı.

"İyi günler sevgili alacaklım," dedi, "zaten alacaklımın geldiğine dair bahse girecektim."

"Doğru tahmin etmişsiniz Sayın Baron," dedi Mösyö de Boville, "size Düşkünler Evi'ni temsilen geldim, dullar ve öksüzler bana sizden beş milyonluk bir sadaka istememi söylediler."

"Öksüzlerin acınacak durumda oldukları söyleniyor!" dedi şaka yapmaya devam eden Danglars. "Zavallı çocuklar!"

"İşte onlar adına buradayım," dedi Mösyö de Boville. "Dünkü mektubumu almış olmalısınız, öyle değil mi?"

"Evet."

"İşte makbuzum."

"Sevgili Mösyö de Boville," dedi Danglars, "dilerseniz, dullar ve öksüzler yirmi dört saat bekleme lütfunda bulunsunlar çünkü siz girerken dışarı çıkan Mösyö Monte Cristo... Onu gördünüz, değil mi?"

"Evet, ne ilgisi var?"

"İşte Monte Cristo kontu yanında benden aldığı beş milyonu götürüyordu."

"Nasıl olur?"

"Kontun, bende Roma'daki Thomson ve French adına açılmış sınırsız bir kredisi var. Benden tek seferde beş milyon talep etti; ona fonlarımı yatırdığım Fransa Bankası'nın bir bonosunu verdim; sayın banka genel kurul üyesinden aynı günde on milyon çekmemin ona oldukça garip görüneceğinden endişelendiğimi anlıyorsunuzdur," dedi Danglars. "Art arda iki gün içinde istemem daha makul olur," diye ekledi.

"Yok canım siz de!" diye bağırdı Mösyö de Boville kesinlikle inanmadığını belli eden bir ses tonuyla. "Demek az önce çıkan ve beni tanıdığı biri gibi selamlayan o mösyö beş milyon çekti?"

"Siz onu tanımasanız bile o sizi tanıyordur, Monte Cristo herkesi tanır."

"Demek beş milyon!"

"İşte makbuzu. Aziz Tomas gibi yapın: Görün ve dokunun."[39]

Mösyö de Boville, Danglars'ın kendisine uzattığı kâğıdı alıp okudu:

Roma'daki Thomson ve French Şirketi'nden dilediğinde beş milyon frank çekmek üzere Baron Danglars'a verilmiş makbuz.

---

39 Havari Tomas, İsa yeniden görünüp kendisine dokunmasını isteyene dek İsa'nın dirildiğine inanmaz. Görüp dokununca iman eder. (Yuhanna 20:25)

"Doğruymuş!" dedi tahsildar.

"Thomson ve French Şirketi'ni biliyor musunuz?"

"Evet," dedi Mösyö de Boville, "bir zamanlar iki yüz bin franklık bir işim olmuştu ama o zamandan beri adından söz edildiğini duymadım."

"Avrupa'nın en iyi şirketlerinden biridir," dedi Mösyö de Boville'den aldığı makbuzu umursamaz bir ifadeyle masasının üzerine atarken.

"Sadece sizden beş milyon çekti, öyle mi? Ah şuraya bakın! Şu Monte Cristo kontu bir Hint prensi mi yoksa?"

"İnanın bunu ben de bilmiyorum ama biri bende, biri Rothschild'da ve biri de Laffitte'te olmak üzere üç sınırsız kredisi var ve..." diye ekledi Danglars aynı umursamazlıkla, "gördüğünüz gibi yüz bin frank komisyon ödeyerek önce beni tercih etti."

Mösyö de Boville büyük bir hayranlığın bütün belirtilerini gösterdi.

"Onu ziyaret etmem ve bizim için dinî bir bağış istemem gerek," dedi.

"Ah! Bu bağışı aldığınızı varsayın, aylık hayır işi harcamalarının tutarı yirmi bin frangı buluyor."

"Bu muhteşem! Zaten ona Madam de Morcerf ve oğlunu örnek göstereceğim."

"Ne gibi bir örnek?"

"Tüm servetlerini Düşkünler Evi'ne bağışladılar."

"Hangi varlıklarını?"

"General Morcerf'ten kalan servetlerini."

"Hangi amaçla?"

"Çünkü böylesine sefilce elde edilmiş bir serveti kabul etmek istemiyorlardı."

"Peki şimdi nasıl geçinecekler?"

"Anne taşraya çekildi ve oğlu da gönüllü asker olacak."

"Bak sen," dedi Danglars, "işte tedirginlikler!"

"Bağış belgesini dün kayda geçirdim."

"Peki servetleri ne kadardı?"

"Ah! Büyük bir meblağ değil: Bir milyon iki yüz ya da üç yüz bin gibi bir şey. Neyse, biz milyonlarımıza geri dönelim."

"Memnuniyetle," dedi Danglars çok doğal bir öneriyle karşılaşmış gibi, "demek bu paraya acilen ihtiyacınız var?"

"Evet, kasa işlemlerinin denetimi yarın yapılacak."

"Yarın mı? Peki bunu neden başta söylemediniz? Yarına bir asır var! Denetim kaçta yapılacak?"

"İkide."

"Öğlen bir çalışanınızı bankaya gönderin," dedi Danglars gülümseyerek.

Mösyö de Boville yanıt olarak sadece başıyla evet dedi ve cüzdanını salladı.

"Ama şimdi aklıma geldi, daha iyisini yapın."

"Ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Sayın Monte Cristo'nun makbuzu para yerine geçer, bu makbuzu Rothschild'a ya da Laffitte'e götürün, hemen kabul edeceklerdir."

"Roma'da ödenmesi şart olmasına rağmen mi?"

"Elbette, sizden sadece beş altı bin franklık bir komisyon alırlar."

Tahsildar bir adım geri attı.

"İnanın hayır, yarını beklemeyi tercih ederim. Ne kadar da eli açıksınız!"

"Bağışlayın," dedi Danglars olağanüstü bir densizlikle, "bir an için kapatmanız gereken bir miktar açığınız olduğunu sanmıştım."

"Bak sen!" dedi tahsildar.

"Dinleyin, her şey anlaşıldı ve bu durumda fedakârlık gerekir."

"Tanrı'ya şükür ki hayır!" dedi Mösyö de Boville. "O halde yarın görüşürüz, ama bir aksilik çıkmaz, değil mi?"

"Ah! Şuraya bakın, şaka mı yapıyorsunuz? Çalışanınızı öğlen gönderin. Banka durumdan haberdar edilecek."

"Ben kendim geleceğim."

"Daha iyi, sizi bir kez daha görme sevincini yaşamış olurum."

El sıkıştılar.

"Bu arada," dedi Mösyö de Boville, "zavallı Matmazel de Villefort'un bulvarda karşılaştığım cenaze kortejine katılmıyor musunuz?

"Hayır," dedi bankacı. "Benedetto olayından beri biraz gülünç bir duruma düştüm ve bu yüzden bu meselenin unutulması için bekliyorum."

"Hadi canım siz de! Hata ediyorsunuz. Olup bitende sizin suçunuz var mı ki?"

"Dinleyin sevgili alacaklım, benimki gibi lekesiz bir isim taşıyan biri, biraz alıngan davranır."

"Emin olun ki herkes sizin için ve özellikle de kızınız için üzülüyor."

"Zavallı Eugénie!" dedi Danglars derin bir iç çekerek. "Mösyö, kendini dine adadığını biliyor musunuz?"

"Hayır."

"Ama ne yazık ki bu doğru. Olayın ertesi günü, dindar bir dostuyla evden ayrılmaya karar verdi, İtalya'da ya da İspanya'da, katı kuralları olan bir manastır arayacak."

"Ah! Ne korkunç!"

Mösyö de Boville babaya üzüntülerini bildirdikten sonra dışarı çıktı. Ama kapı arkasından kapandıktan kısa bir süre sonra, Danglars sadece Frédérick'in Robert Macaire rolünü üstlendiği temsili izlemiş kişilerin anlayabileceği bir taşkınlıkla, "Ahmak!" diye haykırdı.

Ve Monte Cristo'nun makbuzunu küçük bir cüzdana yerleştirirken, "Yarın öğlen gel, ben çok uzaklarda olacağım," diye ekledi.

Ardından kapısının kilidini iki kere çevirdi, kasasının bütün çekmecelerini boşaltarak elli bin frank civarında bir para aldı, bazı kâğıtları yaktı, bazılarını ortada bıraktı ve

bir mektup yazıp zarfa koydu, zarfın üzerinde *Barones Danglars'a*, yazıyordu.

Ardından çekmecesinden bir pasaport çıkardı.

"Güzel," dedi, "iki ay daha geçerli."

CV

Père-Lachaise Mezarlığı

Gerçekten de, Mösyö de Boville, Valentine'i ebedî istirahatgâhına götüren cenaze kortejiyle karşılaşmıştı.

Hava kasvetli ve bulutluydu; hâlâ ılık olmasına rağmen, sararmış yapraklara ölümcül darbeler indiren bir rüzgâr onları yavaş yavaş çıplaklaşan dallarından koparıyor ve bulvarları dolduran devasa kalabalığın üzerinde salınmaya gönderiyordu.

Yedi göbek Parisli olan Mösyö de Villefort, Parisli bir aileden birinin naaşının defnedileceği en uygun yerin Père-Lachaise Mezarlığı olduğunu düşünüyordu; diğerleri ona taşra mezarlığı, ölü dolu konaklar gibi görünüyordu. Ona göre, iyi bir ailenin üyesi sadece Père-Lachaise'e gömülebilirdi.

Villefort, daha önce de gördüğümüz gibi, üzerinde karısının ailesinin mensupları tarafından hızla doldurulan bir anıtmezarın yükseldiği bir parsel satın almıştı.

Mozolenin alınlığında *Saint-Méran ve Villefort Aileleri* yazıyordu, çünkü Valentine'in annesi olan zavallı Renée'nin son arzusu buydu.

İşte Saint-Honoré Mahallesi'nden yola çıkan görkemli kortej Père-Lachaise'e doğru ilerliyordu. Temple Mahallesi'ne, ardından mezarlığa kadar uzanan dış bulvarlardan geçilerek tüm Paris katedildi. Yirmi yas arabasını elliden fazla özel araba izliyor ve onların ardından da beş yüz kişiyi aşan bir kalabalık yürüyordu.

Bu kalabalığın çoğunluğunu Valentine'in ölümünden yıldırım çarpmış gibi etkilenen ve yüzyılın yoğun pusuna ve dönemin duygusuzluğuna rağmen, kendilerini daha gençlik çağında solup giden o güzel, iffetli, hayran olunası genç kızın şiirselliğine kaptırmış gençler oluşturuyordu.

Paris çıkışında, hızla gelen ve sinirleri dışarı fırlamış incikleri çelik yay gibi gergin dört atın koşulduğu bir araba belirdi: Gelen Monte Cristo'ydu.

Arabasından inen Kont, korteji yaya izleyenlerin arasına karıştı.

Kontu fark eden Château-Renaud hemen kupa arabasından inip onun yanına geldi. Beauchamp da kiraladığı arabadan indi.

Kont kalabalıktaki boşluklara dikkatle bakıyordu, birini aradığı barizdi. Nihayet kendine hâkim olamadı.

"Morrel nerede?" diye sordu. "Beyler, onun nerede olduğunu biliyor musunuz?"

"Kimse onu görmediği için bu soruyu az önce cenaze salonunda biz de sorduk," dedi Château-Renaud.

Kont sustu ama etrafına bakmaya devam etti.

Nihayet mezarlığa ulaşıldı. Monte Cristo'nun delici bakışları aniden porsuk ve çam korularını taradı ve birazdan Kont'un endişesinden eser kalmadı: Bir gölge gürgen fidanları arasından süzülmüş ve Monte Cristo hiç kuşkusuz aradığını bulmuştu.

Bu muhteşem şehir mezarlığında bir ölünün nasıl defnedildiği tahmin edilebilir: Beyaz ağaçlık yollara dağılmış siyah giysili gruplar; gökyüzünün ve yeryüzünün, kırılan birkaç dalın, bir mezarın etrafında çöken bir çitin gürültüsüyle bozulan sessizliği; ardından rahiplerin, sağdan soldan, büyük bir çiçek demetinin ardında gözden kaybolmuş, yıkılmış ve ellerini birleştirmiş bir kadın hıçkırığının karıştığı o melankolik ilahileri.

Monte Cristo'nun fark ettiği gölge Héloïse ve Abélard'ın mezarının arkasındaki beşli ağaç kümesini hızla aştı ve ölü-

nün uşaklarıyla birlikte ölüyü taşıyan atların başına geçti ve aynı tempoyla mezar seçilen parsele ulaştı.

Herkes başka şeylere bakıyordu.

Monte Cristo gözlerini yanındakilerin güçbela fark ettiği bu gölgeden ayırmıyordu.

Kont bu adamın elbiselerinin altındaki bir silahı çıkarıp çıkarmadığını görmek için iki kere kalabalığın dışına çıktı.

Kortej durduğunda bu gölgenin Morrel olduğu anlaşıldı. Genç adam boynuna kadar iliklediği siyah redingotu, solgun yüzü, çökmüş avurtları, titreyen ellerinin kırıştırdığı şapkası ile gerçekleşecek cenaze töreninin hiçbir ayrıntısını gözden kaçırmayacak şekilde mozoleye tepeden bakan bir tümseğim üzerindeki ağaca yaslanmıştı.

Her şey kurallara uygun yapıldı. Her zaman olduğu gibi, bu ölümden en az etkilenen birkaç adam konuşma yaptı. Kimileri bu zamansız ölümle kederleniyor, kimileri babasının acısını dile getiriyorlardı; durumu daha derin değerlendirenler genç kızın, Mösyö de Villefort'u adaletin kılıcını başlarının üzerinde tuttuğu suçlular için birçok kez hoşgörüye davet ettiğine değiniyorlardı; nihayet çiçeklerle ilgili metaforlar ve kederli anlar, Malherbe'in Dupérier'ye yazdığı teselli şiirinin çeşitli şekillerde yorumlanmasıyla sona erdi.

Monte Cristo hiçbir şey duymuyor, hiçbir şey görmüyor ya da daha doğrusu sadece, sükûneti ve hareketsizliği ile genç subayın yüreğinin derinliklerinde neler olup bittiğini okuyan biri için ürkütücü bir görünüm sunan Morrel'i görüyordu.

"Şuraya bakın," dedi Beauchamp aniden Debray'ye, "işte Morrel! Orada ne işler çeviriyor?"

Ve onu Château-Renaud'ya gösterdiler.

"Ne kadar da solgun görünüyor," dedi Château-Renaud ürpererek.

"Üşümüş olmalı," diye yanıtladı Debray.

"Hayır, üşümüyor," dedi Château-Renaud yavaşça, "sanırım duygulandı. Maximilien çok duygusal biri."

"Hadi canım!" dedi Debray. "Matmazel de Villefort'la yeni tanışmıştı. Bunu bizzat söylediniz."

"Bu doğru. Yine de Madam de Morcerf'in balosunda onunla üç kez dans etmişti; biliyorsunuz Kont, o baloda ne kadar ilgi uyandırmıştınız."

"Hayır, bilmiyorum," diye yanıtladı yanakları soluğunu tutmuş biri gibi kımıldayan Morrel'i gözlemekle meşgul olduğundan hangi soruya ve kime cevap verdiğini bilmeyen Monte Cristo.

"Söylevler tamamlandı, hoşça kalın beyler," dedi Kont aniden.

Ve nereye doğru gittiği anlaşılmadan gözden kayboldu.

Cenaze töreni sona ermiş, katılanlar Paris'e dönmeye başlamıştı.

Sadece Château-Renaud bir an Morrel'i gözleriyle aramıştı ama o, uzaklaşan Kont'u bakışlarıyla izlerken, Morrel yer değiştirmişti ve Château-Renaud onu boşuna aradıktan sonra Debray ve Beauchamp'ı izlemişti.

Bir koruya dalıp geniş bir mezarın ardına saklanan Monte Cristo, meraklıların, ardından da mezarlık görevlilerinin terk ettikleri mozoleye yavaş yavaş yaklaşan Morrel'in en ufak bir hareketini bile gözden kaçırmıyordu.

Etrafını yavaşça ve dalgın bakışlarla gözlemleyen Morrel gözlerini Kont'unkinin tam aksi yöne çevirdiğinde, Monte Cristo ona hiç fark ettirmeden on adım kadar daha yaklaştı.

Genç adam diz çökmüştü.

Boynunu uzatan, bakışlarını sabitleyen, dizlerini ilk belirtide hamle yapacakmış gibi büken Kont, Morrel'e yaklaşmaya devam etti.

Morrel alnını taşa eğdi, parmaklığı iki eliyle tutup mırıldandı: "Ah! Valentine!"

Yüreği bu iki sözcüğün sarsıntısıyla parçalanan Kont bir adım daha attı ve Morrel'in omzuna vurup, "Sevgili dostum, sizi arıyordum," dedi.

Monte Cristo çıkışmalar, sitemler, yakınmalar bekliyordu ama yanılmıştı.

Ona doğru dönen Morrel sakin bir ifadeyle, "Gördüğünüz gibi dua ediyordum," dedi.

Kontun sorgulayıcı bakışları genç adamı tepeden tırnağa süzdü.

Bu sorgulamadan sonra biraz daha rahatladı.

"Sizi Paris'e bırakmamı ister misiniz?" dedi.

"Hayır, teşekkürler."

"Benden bir isteğiniz var mı?"

"Bırakın dua edeyim."

Kont hiç itiraz etmeksizin uzaklaştı ama hâlâ Morrel'in tek bir hareketini bile gözden kaçırmıyordu. Ayağa kalkan Morrel taşın beyazlaştırdığı dizlerini sildi ve başını bile çevirmeden Paris'in yolunu tuttu.

Roqette Sokağı'ndan yavaşça aşağı indi.

Père-Lachaise'deki arabasını göndermiş olan Kont onu yüz adım geriden izledi. Kanalı aşan Maximilien bulvarları geçerek Meslay Sokağı'na girdi.

Morrel'in ardından kapanan kapı beş dakika sonra Monte Cristo için yeniden açıldı.

Bahçenin girişindeki Julie, bahçıvanlık mesleğini ciddiyetle icra ederek bengal gülünü aşılamakla meşgul Peneton'u dikkatle izliyordu.

"Ah! Sayın Monte Cristo kontu!" diye haykırdı, Kont'un Meslay Sokağı'ndaki evi her ziyaret edişinde tüm aile üyelerinin kapıldığı sevinçle.

"Maximilien döndü, değil mi Madam?" diye sordu Kont.

"Sanırım içeri geçti," diye karşılık verdi genç kadın, "sizden Emmanuel'i çağırmanızı rica ediyorum."

"Bağışlayın Madam ama hemen Maximilien'i görmem gerek," dedi Monte Cristo, "ona çok önemli bir şey söyleyeceğim."

"O zaman gidin," dedi Kont'a merdivende gözden kaybolana kadar sevecen bir gülümsemeyle bakan Julie.

Monte Cristo zemin katıyla Maximilien'in odası arasındaki iki katı çıktı; sahanlığa vardığında etrafı dinledi: Çıt çıkmıyordu.

Tek kişinin oturduğu eski evlerin çoğunda olduğu gibi, sahanlık sadece camlı bir kapıyla ayrılıyordu.

Ancak bu camlı kapının anahtarı yoktu. Maximilien kapıyı içeriden kilitlemişti ve üzerinde kırmızı ipek bir perde camları örttüğünden içeriyi görmek mümkün değildi.

Kontun endişesi yüzüne canlı bir kırmızılık halinde yayıldı, bu soğukkanlı adamda böyle bir heyecan belirtisine nadir rastlanırdı.

"Ne yapmalı?" diye mırıldandı.

Ve bir an düşündü.

"Kapıyı mı çalmalı?" dedi içinden. "Ah! Hayır! Bir çıngırak sesi, yani bir ziyaretçini gelmesi Maximilien'in durumundaki bir kişinin karar vermesini hızlandırır ve kapı sesine bir başka gürültü karşılık verir."

Monte Cristo'nun tüm bedeni ürperdi ve şimşek hızıyla karar alarak camlı kapının camlarından birine dirseğini vurdu, camın parçalanmasının ardından perdeyi kaldırdı ve çalışma masasında elindeki kalemle oturan Morrel'in kırılan camın gürültüsüyle yerinden sıçradığını gördü.

"Önemli değil," dedi Kont, "beni bağışlayın sevgili dostum, ayağım kaydı ve dirseğim camınıza çarptı, cam kırıldığına göre, bundan odanıza girmek için yararlanacağım, rahatsız olmayın, rahatsız olmayın."

Ve kolunu kırık camın aralığından uzatarak kapıyı açtı.

Morrel hiç kuşkusuz canı sıkılmış bir halde ayağa kalktı ve karşılamaktan ziyade girmesini engellemek için Monte Cristo'nun karşısına dikildi.

"İnanın bu, hizmetçilerinizin hatası," dedi Monte Cristo dirseğini ovuştururken, "parkeleriniz ayna gibi parlıyor."

"Yaralandınız mı Mösyö? diye sordu Morrel soğuk bir ifadeyle.

"Bilmem. Peki siz ne yapıyordunuz? Bir şeyler mi yazıyordunuz?"

"Ben mi?"

"Parmaklarınızda mürekkep lekesi var."

"Bu doğru, bir şeyler yazıyordum, asker olduğum için ara sıra aklıma gelenleri yazarım."

Monte Cristo odanın içine doğru birkaç adım attı. Maximilien onun geçmesine izin vermek zorunda kalsa da, gözlerini ondan ayırmadı.

"Demek yazı yazıyordunuz." dedi Monte Cristo karşısındakini yoran sabit bakışlarıyla.

"Size az evvel *evet* deme onuruna erişmiştim."

Kont etrafına baktı.

"Tabancalarınız yazı takımının yanında!" dedi Morrel'e parmağıyla yazı masasındaki silahları göstererek.

"Bir yolculuğa çıkıyorum," diye yanıtladı Maximilien.

"Dostum!" dedi Monte Cristo oldukça tatlı bir sesle.

"Mösyö!"

"Dostum, sevgili Maximilien, size aşırıya kaçan kararlar almamanız için yalvarıyorum."

"Demek aşırıya kaçan kararlar alıyorum," dedi Morrel omuzlarını silkerek, "bir yolculuğun aşırıya kaçan bir kararla ne ilgisi olduğunu sorabilir miyim?"

"Maximilien," dedi Monte Cristo, "taktığımız maskeleri bir kenara bırakalım. Maximilien, siz beni yapmacık sükûnetinizle kandırmayın, ben de sizi hafife aldığınız bir şefkatle kandırmayayım.

Bunu anlıyorsunuz, değil mi? Yaptıklarımın, camınızı kırmamın, bir dostun özel odasına dalmamın, tüm bunların gerçek bir endişenin ya da daha doğrusu korkunç bir kanının yansıması olduğunu anlıyorsunuzdur.

Morrel, intihar etmek istiyorsunuz!"

"Çok güzel!" dedi Morrel titreyerek. "Sayın Kont, böyle sonuçlara nasıl varıyorsunuz?"

"Size intihar etmek istediğinizi söylüyorum!" diye yanıtladı Kont aynı tonda. "İşte kanıtı."

Ve çalışma masasına yaklaşarak genç adamın yazmaya başladığı mektubun üzerine attığı beyaz kâğıdı kaldırdı.

Morrel mektubu almak için Kont'un ellerine doğru hamle yaptı. Bu tepkiyi öngören Monte Cristo önce davranarak Maximilien'i bileğinden kavradı ve onu tıpkı çelik zincirin hareket halindeki zembereği durdurması gibi etkisiz hale getirdi.

"İşte intihar etmek istediğiniz anlaşılıyor Morrel," dedi Kont, "bu mektuba yazmışsınız!"

"Tamam o zaman," diye haykırdı aniden göstermelik sükûnetini kaybedip şiddet dolu bir tavır takınan Morrel, "bunu istediğimde, bu tabancanın namlusunu kendime doğrultuğumda beni kim engelleyebilir?

Beni engellemeye kim cesaret edebilir?

Tüm umutlarım yıkıldı, yüreğim paramparça oldu, hayatım söndü, etrafımda sadece yas ve bezginlik var; dünya küle döndü; insanların sesleri içimi parçalıyor, dediğimde... Ölmeme izin vermenin bana merhamet etmek anlamına geldiğini, ölmemi engellerseniz aklımı kaçırıp delireceğimi söylediğimde... söylesenize Mösyö, tüm bunları söylediğimde ve yüreğimin endişeleri ve gözyaşlarıyla birlikte söylediğimde... bana *haksızsınız* yanıtı verilebilir mi? Dünyanın en bahtsız insanı olmam engellenebilir mi? Söyleyin Mösyö, söyleyin, buna cesaretiniz var mı?"

"Evet, Morrel," dedi sakinliği genç adamın taşkınlığıyla tezat oluşturan bir sesle, "evet, bunu ben yapacağım."

"Siz mi?" diye haykırdı Morrel öfkesi ve sitemkârlığı giderek artan bir ifadeyle. "Beni saçma bir umutla kandırdınız; onu büyük bir gürültü koparark, çılgınca kararlar alarak kurtarabilir ya da en azından kollarımda öldüğünü görebilirdim ama siz beni boş vaatlerle engellediniz, oya-

ladınız, uyuttunuz, zekânızın tüm kaynaklarını ve maddi güçlerinizi kullanır gibi göründünüz; Tanrı rolünü oynadınız ya da daha doğrusu oynarmış gibi göründünüz ve buna rağmen zehirlenmiş bir genç kıza bir panzehir veremediniz! Ah! Mösyö, aslında sizden tiksinmesem size acıyabilirdim!"

"Morrel..."

"Evet, bana maskelerimizi çıkarmamızı söylemiştiniz; tamam o zaman, içiniz rahat olsun, maskemi çıkarıyorum.

Evet, mezarlıkta yanıma geldiğinizde size yanıt verdim çünkü yüreğim temizdir; eve girdiğinizde buraya kadar gelmenize izin verdim... Ama mademki aşırıya kaçıyor, mezarım bilip çekildiğim bu odada bana meydan okuyor, tamamen tükettiğimi sandığım ızdıraplara bir yenisini daha ekliyorsunuz, siz Monte Cristo kontu, benim sözde koruyucum, siz Monte Cristo kontu, büyük kurtarıcı, içiniz rahat olsun, dostunuzun öldüğünü göreceksiniz!"

Ve Morrel dudaklarındaki çılgınca bir gülümsemeyle bir kez daha silahlara doğru atıldı.

Benzi bir hayalet gibi solmasına rağmen gözlerinden alevler saçan Monte Cristo elini silahların üzerine uzattı ve çıldırmış gibi görünen genç adama, "Tekrarlıyorum. Kendinizi öldürmeyeceksiniz!" dedi.

"O zaman engelleyin!" diye karşılık verdi, ilki gibi Kont'un çelik kolunda etkisizleşen ikinci bir hamleyle.

"Size engel olacağım!"

"Siz kimsiniz de özgür ve düşünebilen insanlar üzerinde böyle bir zorbalık hakkını kullanıyorsunuz?" diye haykırdı Maximilien.

"Kim miyim?" dedi Monte Cristo. "Dinleyin. Ben bu dünyada size, 'Morrel, senin babanın oğlunun bugün ölmesini istemiyorum,' deme hakkına sahip tek kişiyim!"

Ve yüzünün ifadesi değişen Monte Cristo yüce ve heybetli bir ifadeyle iki kolunu birleştirdi ve yüreği çarpan, istemeden de olsa bu adamın kutsiyeti karşısında bir adım geri atan genç adama doğru yürüdü.

"Neden babamdan söz ediyorsunuz?" diye geveledi. "Babamın anısının bugünkü olayla ne ilgisi var?"

"Çünkü bir gün senin bugün yaptığın gibi kendini öldürmek isteyen babanın hayatını ben kurtardım, çünkü keseyi genç kız kardeşine ve Pharaon'u babana ben gönderdim, çünkü ben, sen çocukken seni dizinde hoplatan Edmond Dantès'im!"

Morrel sendeleyerek, soluğu kesilerek, nefesi daralarak, ezilmiş bir halde bir adım daha geriledi; ardından gücünün tükenmesiyle uzun bir çığlık atarak Monte Cristo'nun ayaklarına kapandı.

Sonra, bu hayran olunacak kişilik ani ve tam bir dönüşüme uğradı, yeniden canlanmış gibi ayağa kalktı, odanın dışına doğru sıçradı ve vargücüyle bağırarak merdivene koştu:

"Julie! Julie! Emmanuel! Emmanuel!"

Monte Cristo da ona doğru atılmak istedi ama Maximilien kapıyı Kont'un üzerine kapattı, uzaklaşamamak yerine ölmeyi yeğlerdi.

Maximilien'in çığlıklarını duyan Julie, Emmanuel, Peneton ve birkaç hizmetçi koşup geldi.

Morrel onları ellerinden tutarak kapıyı yeniden açtı.

"Diz çökün!" diye haykırdı hıçkırıklara boğulmuş bir sesle. "Diz çökün, karşınızda babamızın hayatını kurtaran o iyiliksever kişi var! Onun adı..."

"Edmond Dantès," diyecekken Kont kolunu kavrayarak onu susturdu.

Julie Kontun eline doğru atıldı; Emmanuel onu koruyucu bir tanrı gibi kucakladı; ikinci kez diz çöken Morrel alnını parkeye vurdu.

O anda o tunçtan adam yüreğinin ferahladığını hissetti, içinden yayılan bir alev huzmesi boğazından gözlerine sıçradı, başını öne eğip ağlamaya başladı.

Bunun üzerine, bu odada Tanrı'nın en sevdiği meleklerle bile uyum içinde olması gereken gözyaşları ve yüce inlemelerden oluşan bir konser başladı.

Yaşadığı derin heyecandan sonra güçlükle kendine gelebilen Julie odadan dışarı fırladı, bir kat aşağı indi, çocuksu bir neşeyle salona koşup Meilhan yolunda meçhul kişi tarafından verilmiş kesenin içinde bulunduğu küreyi kaldırdı.

O arada Emmanuel Kont'a kesik kesik, "Ah! Mösyö, o meçhul iyilikseverden sık sık söz ettiğimizi, onu minnet ve hayranlık dolu anılarla sarmaladığımızı görmenize rağmen, nasıl oldu da bugüne kadar kendinizi tanıtmadınız? Ah! Bu bize, hatta şunu da söylemeye cüret edeceğim, kendinize acımasızca davranmak..." dedi.

"Dinleyin, dostum," dedi Kont, "size dostum diyebilirim çünkü siz farkına varmadan on bir yıl boyunca dostumdunuz; sırrım bilmemeniz gereken büyük bir olay sayesinde ortaya çıktı. Hayatım boyunca yüreğimin dibinde saklamak istediğim bu sırrı, kardeşiniz Maximilien'in şimdi pişman olduğundan kuşku duymadığım çılgınca davranışları açığa çıkardı."

Ardından, Maximilien'in dizlerinin üzerinde yandaki koltuğa yerleştiğini gördüğünde, "Gözünüzü ondan ayırmayın," dedi Monte Cristo Emmanuel'in elini anlamlı şekilde sıkarken.

"Neden ki?" diye sordu şaşıran genç adam.

"Bunu size söyleyemem ama gözünüzü ondan ayırmayın."

Odayı bakışlarıyla tarayan Emmanuel, Morrel'in tabancalarını fark etti.

Ürkmüş gözleri, elini yavaşça kaldırarak Monte Cristo'ya gösterdiği silahlara sabitlendi.

Monte Cristo başını öne eğdi.

Emmanuel tabancalara doğru bir hamle yapmak istedi.

"Bırakın," dedi Kont.

Ardından Morrel'in yanına gidip elini tuttu; genç adamın bir an için yüreğini sarsan coşkulu davranışları yerini derin bir şaşkınlığa bırakmıştı.

Julie elinde ipek keseyle yukarı çıktığında parıltılı ve sevinçli iki damla gözyaşı sabah çiyi gibi yanaklarından süzülüyordu.

"İşte kutsal emanet," dedi, "bize kendini tanıttı diye kurtarıcımızın gözümdeki değerinin düştüğünü sanmayın."

"Evladım," diye yanıtladı Monte Cristo kızararak, "o keseyi almama izin verin; yüz hatlarımı tanıdığınız andan itibaren anılarınızda sadece bana duyacağınız sevgiyle hatırlanmak istiyorum."

"Ah!" dedi keseyi kalbine bastıran Julie. "Hayır, hayır, size yalvarırım, çünkü bir gün bizden ayrılabilirsiniz çünkü ne yazık ki günün birinde bizi terk edeceksiniz, öyle değil mi?"

"Doğru tahmin ettiniz Madam," diye yanıtladı Monte Cristo gülümseyerek, "babam açlık ve keder içinde ölürken, Tanrı'nın intikamını hak eden kişilerin mutlu mesut yaşadığı bu ülkeyi bir hafta içinde terk edeceğim."

Monte Cristo yakında gideceğini belirtirken gözlerini Morrel'e sabitlemiş, *Bu ülkeyi terk edeceğim,* sözlerinin Morrel'in o uyuşukluktan sıyrılmasına yetmediğini fark etmişti; kederli dostuna destek olmak için son bir mücadelenin daha gerektiğini anladı ve Julie ve Emmanuel'in birleştirdiği ellerini kendi elleri arasında sıkarak onlara bir babanın şefkatli otoritesiyle, "Sevgili dostlarım, sizden beni Maximilien'le baş başa bırakmanızı rica ediyorum," dedi.

Bu sözler Julie'ye Monte Cristo'nun unuttuğu değerli kutsal emaneti alıp götürme fırsatı verdi.

"Onları yalnız bırakalım," dedi.

Kont, bir heykel gibi hareketsiz duran Morrel'le baş başa kaldı.

"Hadi bakalım," dedi Kont alev alev yanan parmağını omzuna dokundurarak. "Maximilien, yeniden insana dönüşüyor musun?"

"Evet çünkü ızdırap çekmeye başlıyorum."

Karamsar bir tereddüde kapılan Kont'un alnı kırıştı.

"Maximilien! Maximilien!" dedi. "Aklından geçen bu düşünceler bir Hristiyan'a yakışmıyor."

"Ah! İçiniz rahat olsun dostum," dedi başını kaldıran ve Kont'a tasvir edilemez bir hüznün izlerini taşıyan bir gü-

lümsemeyle bakan Maximilien, "artık ölümün peşinden ben koşmayacağım."

"Yani," dedi Monte Cristo, "artık ne silah ne umutsuzluk var..."

"Evet, kederimi unutmak için bir tabanca namlusundan ya da bir bıçağın ucundan daha iyi bir aracım var."

"Zavallı çılgın! Bu araç da neymiş?"

"Beni öldürecek olan kederim."

"Dostum," dedi Monte Cristo genç adamınkine benzer bir hüzünle, "beni dinleyin... Bir gün bir umutsuzluk anında buna benzer bir karar aldığımda kendimi senin gibi öldürmek istemiştim; bir gün baban aynı şekilde umutsuzluğa kapılarak kendini öldürmek istemişti.

Tabancasının namlusunu şakağına götürdüğü anda babana, üç gündür yemediğim cezaevi ekmeğini zindanın penceresinden dışarı attığım o ilahî anda ise bana, 'Yaşayın! Mutlu olacağınız ve yaşamı kutsayacağınız gün gelecek,' denseydi ikimiz de bu öneriyi kuşkulu bir gülümsemeyle ve umursamazlıkla karşılayacaktık ve yine de baban yaşadığına sevinerek sana kaç kere sarıldı, ben kaç kere..."

"Ah!" diye haykırdı Kont'un sözünü yarıda kesen Morrel. "Sadece özgürlüğünüzü kaybetmiştiniz, babamsa sadece servetini kaybetmişti; oysa ben Valentine'i kaybettim."

"Bana bak Morrel," dedi Monte Cristo bazı anlarda onu olağanüstü ve ikna edici kılan o heybetli ifadesiyle, "bana bak, gözlerimde yaş, damarlarımda ateş ya da yüreğimde hüzünlü çarpıntılar yok; yine de senin, oğlum gibi sevdiğim Maximilien'in ızdırap çektiğini görüyorum: Peki tüm bunlar sana, kederin de yaşam gibi olduğunu ve onun dışında her zaman bilinmeyen bir şeyler bulunduğunu açıklamıyor mu? Morrel, sana yaşamanı rica ediyor, emrediyorsam, bunun nedeni günün birinde, hayatta kalmanı sağladığım için bana teşekkür edeceğine olan inancım."

"Tanrım!" diye haykırdı genç adam. "Tanrım! Siz bana neler söylüyorsunuz Kont? Sözlerinize dikkat edin! Belki de siz hayatınızda hiç kimseyi sevmediniz."

"Evlat!" diye yanıtladı Kont.

"Aşkı kastettim," dedi Morrel. "Ben, bildiğiniz gibi erkek olduğumdan beri askerim; yirmi dokuz yaşıma kadar kimseyi sevmedim çünkü o güne kadar yaşadığım duyguların hiçbiri aşk olarak adlandırılmayı hak etmiyordu. Yirmi dokuz yaşında Valentine'i tanıdım; yaklaşık iki yıldır onu seviyorum, yaklaşık iki yıldır önümde kitap gibi açılmış duran o yürekte, bir kızın ve kadının Tanrı'nın kendi eliyle yazdığı erdemlerini okuyabildim.

Kont, bu dünyada benim için Valentine'le birlikte olmak sonsuz, olağanüstü, görülmemiş, çok büyük, eksiksiz, ilahî bir mutluluktu ama bu dünya onu bana vermediği için, Valentine yoksa benim yaşamımda sadece umutsuzluk ve hüzün var."

"Size umut etmenizi söyledim Morrel," diye tekrarladı Kont.

"O zaman ben de sözlerinize dikkat edin diyeceğim," diye yanıtladı Morrel, "çünkü beni ikna etmeye çalışıyorsunuz ve beni ikna ederseniz aklımı kaçırmama neden olursunuz çünkü böylece bana Valentine'i yeniden göreceğimi umma olanağını tanırsınız."

Kont gülümsedi.

"Dostum, babam!" diye haykırdı Morrel coşkuyla. "Sizden üçüncü kez sözlerinize dikkat etmenizi isteyeceğim, çünkü üzerimde yarattığınız etki beni ürkütüyor; sözlerinizin ne anlam ifade ettiğine dikkat edin çünkü gözlerim yeniden parlamaya başlıyor, yüreğim yeniden alevleniyor, yeniden doğuyor; sözlerinize dikkat edin çünkü aksi takdirde beni doğaüstü olaylara inandıracaksınız.

Bana Yair'in[40] kızının mezartaşını kaldırmamı emrederseniz itaat edeceğim, elinizin bir işaretiyle havari gibi dal-

---

40 İsa'nın kızını dirilttiği haham. (Markos 5:22-23)

gaların üzerinde yürüyeceğim; sözlerinize dikkat edin, size itaat edeceğim."

"Umutlu ol dostum," diye tekrarladı Kont.

"Ah!" dedi coşkunun doruklarından kederin uçurumuna bir kez daha yuvarlanan Morrel. "Ah! Benimle oyun oynuyorsunuz. Tıpkı neneler ya da daha doğrusu çığlıklarından yoruldukları çocuklarının acısını tatlı sözlerle yatıştıran o bencil anneler gibi davranıyorsunuz.

Hayır dostum, size sözlerinize dikkat edin demekle hata etmişim, hiç endişelenmeyin, kalbimin en derinlerine özenle gömeceğim kederimi öyle belirsiz, öyle gizli kılacağım ki, bana acımak için hiç tasalanmayacaksınız.

Elveda dostum, elveda!"

"Tam tersine," dedi Kont, "şu andan itibaren benim yanımda, benimle birlikte yaşayacaksın, benden hiç ayrılmayacaksın ve bir hafta sonra Fransa'yı arkamızda bırakmış olacağız."

"Yani bana hâlâ umut etmemi mi söylüyorsunuz?"

"Sana umut etmeni söylüyorum çünkü seni iyileştirecek bir yöntemim var."

"Beni mümkün olduğunca üzüyorsunuz. Başıma gelen felaketin sonucunu sıradan bir keder olarak görüyor ve beni yolculuk gibi sıradan bir bahaneyle teselli edeceğinize inanıyorsunuz."

Ve Morrel başını ikna olmadığını belli eden bir küçümsemeyle iki yana salladı.

"Sana ne söylememi istiyorsun?" diye karşılık verdi Monte Cristo. "Verdiğim sözleri tutarım, denememe izin ver."

"Kont, can çekişmemi uzatıyorsunuz, hepsi bu."

"Demek yüreğin zayıfmış," dedi Kont, "dostuna söylediğini kanıtlaması için birkaç gün verecek gücün bile yok! Söylesene, Monte Cristo'nun neler yapabileceğini biliyor musun? Birçok dünyevi gücü elinin altında tuttuğunu biliyor musun? Tanrı'ya, inançlı bir insanın bir dağı kaldırabileceği-

ni söyleyen kişinin mucizelerini elde edebilecek kadar inançlı olduğumu biliyor musun? İşte, o mucizeyi umut ediyorum, biraz bekle ya da..."

"Ya da..." diye tekrarladı Morrel.

"Ya da sözlerine dikkat et Morrel, nankör olduğunu söyleyeceğim."

"Bana acıyın Kont."

"Maximilien, beni dinle, sana öylesine acıyorum ki, günü gününe, saati saatine tam bir ay içinde iyileşmezsen, sözlerimi aklında iyi tut Morrel, seni dolu tabancaların karşısına ben oturtacağım ve sana Valentine'i öldüren İtalya'nın en çabuk etkili ve en güvenilir zehrini bir kadehte içireceğim."

"Bana söz veriyor musunuz?"

"Evet çünkü ben de insanım çünkü ben de sana söylediğim gibi kendimi öldürmek istedim ve hatta felaketler artık geride kalsa da, sonsuz bir uykunun hazlarını düşledim."

"Ah! Elbette, bana söz veriyor musunuz Kont?" diye haykırdı kendinden geçen Maximilien.

"Sana söz vermiyorum, yemin ediyorum," dedi elini uzatan Monte Cristo.

"Bir ay sonra, teselli bulamazsam, beni yaşamım hakkında karar vermek için özgür bırakacağınıza ve ne yaparsam yapayım beni nankör olarak nitelendirmeyeceğinize onurunuz üzerine söz verir misiniz?"

"Günü gününe tam bir ay sonra Maximilien, düşünüp düşünmediğini bilemiyorum ama seni o kutsal güne kadar avutamazsam, söz veriyorum, bugün 5 Eylül. Bugün, ölmek isteyen babanı kurtarmamın üzerinden on yıl geçti."

Kont, Morrel'in ellerini kavrayıp öpmesine izin verdi, bu hayranlığı kendisine borçlu olduğunu düşünüyordu.

"Bir ay sonra," diye ekledi Monte Cristo, "karşı karşıya oturacağımız masanın üzerinde güzel silahlar ve tatlı bir ölümle buluşacaksın, buna karşılık bana o zamana kadar beklemeye ve yaşamaya söz veriyor musun?"

"Ah! Ben de kendi adıma söz vermiyorum, yemin ediyorum!" diye haykırdı Morrel.

Monte Cristo göğsüne bastığı genç adamı uzun süre öyle tuttu.

"Ve şimdi," dedi, "bugünden itibaren bende kalacaksın, Hayde'nin dairesine yerleşeceksin ve böylece kızımın yerini oğlum almış olacak."

"Hayde!" dedi Morrel. "Hayde'ye ne oldu?"

"Dün gece yola çıktı."

"Siz terk etmek için mi?"

"Beni beklemek için..."

"Hadi bana Champs-Elysées Caddesi'ne kadar eşlik et ve beni buradan kimse göremeden çıkar."

Başını öne eğen Maximilien bir çocuk ya da bir havari gibi itaat etti.

CVI

Paylaşım

Albert de Morcerf'in annesi ve kendisi için seçmiş olduğu Saint-Germain-des-Près[41] Caddesi'ndeki konağın küçük bir daireden oluşan birinci katı çok gizemli birine kiralanmıştı.

İçeri girerken de dışarı çıkarken de kapıcının yüzünü asla göremediği bir kişiydi bu, çünkü kışın çenesini soylu ailelerin tiyatro çıkışında efendilerini bekleyen arabacıları gibi kırmızı bir boyunbağının altına sokuyor ve yazın kapıcı kulübesinin önünden geçerken fark edilebileceği anda hep mendiliyle burnunu siliyordu. Şunu da söylemek gerekir ki, konağın bu sakini genel alışkanlıkların aksine kimse tarafından gözlenmiyordu ve bu tanınmazlığın çok yüksek bir mevkide görev yapan ve *çok nüfuzlu* birini gizlediği söylentileri o gizemli görünüşüne saygı duyulmasını sağlıyordu.

41 Doğrusu Saints-Pères olmalı.

Bazen erken, bazen geç de olsa da, geliş gidişleri neredeyse hep aynı saatte olurdu; yaz olsun kış olsun dairesine dörtte giriyor, geceyi asla orada geçirmiyordu.

Küçük dairenin ağzı sıkı hizmetkârı kışın saat üç buçukta şöminesini yakar, yazın da yine aynı saatte yukarı dondurma çıkarırdı.

Gizemli şahsiyet söylediğimiz gibi saat dörtte geliyordu.

Ondan yirmi dakika sonra, konağın önünde duran bir arabadan siyah ya da koyu mavi bir elbise giymiş ama yüzü daima bir peçeyle örtülmüş bir kadın iniyor, kapıcı kulübesinin önünden bir gölge gibi geçiyor, merdivenleri çıkarken hafif adımlarının altında tek bir basamak bile gıcırdamıyordu.

Ona nereye çıktığı asla sorulmamıştı.

Bu nedenle, yüzü meçhul adam gibi, o da kapının iki örnek bekçisine, belki de Başkent Kapıcıları Dayanışma Derneği'nin kalabalık üye kadrosunun en ağzı sıkı iki kapıcısına yabancıydı.

Birinci kattan yukarıya çıkmadığını söylemeye gerek yok. Kapıyı özel bir tarzda tıkırdatıyordu, kapı açılıyor ve ardından sıkıca kapanıyordu ve hepsi buydu.

Konaktan çıkışlar da girişler gibi gerçekleşiyordu.

Önce yüzü hep peçeyle örtülü kadın çıkıp arabasına biniyor, kimi zaman sokağın bir köşesinde, kimi zaman da diğer köşesinde gözden kayboluyordu; yirmi dakika sonra bu kez meçhul adam çenesini boyunbağına gömüp ya da yüzünü mendille saklayıp çıkıyor ve aynı şekilde gözden kayboluyordu.

Monte Cristo kontunun Danglars'ı ziyaretinin ertesi günü, yani Valentine'in defnedildiği gün, gizemli yabancı konağa her zamanki gibi saat dört yerine, sabah onda geldi.

Kısa bir süre sonra her zamanki yirmi dakikalık arayı beklemeyen kiralık bir araba geldi ve peçeli kadın hemen merdivenleri çıktı.

Dairenin kapısı açıldı ve kapandı.

Ama kapı kapanmadan önce kadın. "Ah Lucien! Ah dostum!" diye bağırmıştı.

Böylece istemeden de olsa bu seslenişi duyan kapıcı kiracının isminin Lucien olduğunu öğrenmişti ama örnek bir kapıcı olduğu için kendi kendine bu ismi karısına bile söylemeyeceği konusunda söz verdi.

"Neler oluyor sevgili dostum?" diye sordu peçeli kadının telaşı ya da acelesi yüzünden ismi açığa çıkan kişi. "Hadi anlatın."

"Dostum, size güvenebilir miyim?"

"Elbette, bunu zaten biliyorsunuz. Ne oldu? Bu sabah gönderdiğiniz pusuladaki telaş ve yazınızdaki karışıklık korkunç bir şaşkınlığa kapılmama yol açtı; hadi, içimi rahatlatın ya da korkutun beni!"

"Lucien, çok önemli bir olay yaşandı!" dedi Lucien'e sorgulayıcı bir bakış yönelten kadın. "Mösyö Danglars dün akşam gitti!"

"Peki nereye gitti?"

"Bunu bilmiyorum."

"Nasıl! Bilmiyor musunuz? Demek bir daha geri dönmemek üzere gitti?"

"Kuşkusuz! Akşam onda atlarıyla Charenton kapısına gitti, orada kendisini bekleyen koşulmuş bir arabaya uşağıyla birlikte bindi ve arabacıya Fontainebleau'ya gitmesini söyledi."

"Peki siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?"

"Bekleyin dostum. Bana bir mektup bırakmış."

"Mektup mu?"

"Evet, okuyun."

Ve Barones cebinden zarfı yırtılmış bir mektup çıkardı.

Debray mektubu okumadan önce içeriğini tahmin etmek ya da daha doğrusu içeriği hakkında önceden bir karar almak istermişçesine tereddüt etti.

Birkaç saniye sonra hiç kuşkusuz kararını verdiğinden okumaya başladı.

İşte Madam Danglars'ın zihninde onca karmaşaya neden olan mektubun içeriği:

Madam ve çok sadık eşim,

Debray'nin istemsizce baktığı Barones'in gözleri bile kızardı.

"Okuyun."

Debray devam etti:

Bu mektubu aldığınızda artık kocanız olmayacak! Ah! Paniğe kapılmayın, artık kızınız olmadığı gibi kocanız da olmayacak, yani ben Fransa'nın dışına uzanan otuz kırk yoldan birinde olacağım.

Size açıklama yapmam gerekiyor ve siz de her şeyi mükkemmel anlayacak bir kadın olduğunuzdan size bu açıklamaları yapacağım.

Şimdi beni dinleyin:

Bu sabah beş milyonluk bir borç ödedim, hemen ardından aynı meblağda bir borcu daha ödemem gerekti; bu borcu ertesi güne erteledim: işte bu yüzden bu akşam benim için katlanılması hiç de hoş olmayacak olan bu ertesi günü atlatmak için yola çıkıyorum.

Bunu anlıyorsunuz, öyle değil mi Madam ve çok sadık eşim?

Ben yanıt vereyim:

Anlıyorsunuz çünkü işlerimin nasıl gittiğini benim kadar, hatta benden daha iyi biliyorsunuz çünkü bir zamanlar oldukça yüklü olan servetimin yarısının nereye gittiği sorulsa buna cevap veremezdim, oysa siz kesinlikle emin olduğum gibi tam tersine bunu kolayca açıklayabilirdiniz.

Çünkü kadınlar sarsılmaz bir güvenlik içgüdüsüyle donanmışlardır, bizzat icat ettikleri bir cebir hesabıyla her şeyi açıklarlar. Sadece kendi hesaplarından anlayan ben, hesaplarımın beni yanılttığı gün ne yapacağımı bilemedim.

Ara sıra hızlı düşüşümü hayranlıkla izlediniz mi Madam?

Külçelerimin akkora dönüşmesi gözlerinizi biraz olsun kamaştırmadı mı?

Şunu itiraf edeyim ki ben sadece ateşi gördüm, küllerin içinde bir parça altın bulduğunuzu umut edelim.

İşte sizi vicdanım hiç sızlamadan terk ederken, bu teselli edici umuda güveniyorum, Madam ve çok tedbirli eşim; size dostlarınızı, sözünü ettiğim külleri ve mutluluğunuzun doruk noktasına ulaşmanız için hiç vakit kaybetmeden bağışladığım özgürlüğünüzü bırakıyorum.

Yine de Madam, bu paragrafa özel bir açıklama iliştirmenin zamanı geldi. Ailemizin refahı, kızımızın mutluluğu için çalıştığınızı umduğum süre zarfında gözlerimi bilgece yummuştum ama ailemizi büyük bir harabeye dönüştürdüğünüz için, bir başkasının servetinin artmasına hizmet etmek istemem.

Sizinle evlendiğimde zengindiniz ama onurunuz biraz lekelenmişti.

Size böylesine içtenlikle hitap etmemi bağışlayın, ama muhtemelen sadece ikimiz için konuştuğuma göre, sözlerimi süslemek için bir neden göremiyorum.

Başıma gelen beklenmedik ve anlaşılmaz felaketlerin yerle bir ettiği servetimi on beş yılı aşkın bir süre boyunca artırdım, yaşanan bu felaketlerde hiçbir suçum olmadığını söyleyebilirim.

Siz ise Madam, sadece kendi servetinizi artırmaya çalıştınız ve bunu başardığınıza kesinlikle inanıyorum.

Bu yüzden sizi evlendiğimiz zamandaki gibi zengin ama onuru lekelenmiş halinizle terk ediyorum.

Elveda.

Bundan sonra ben de kendi hesabıma çalışacağım.

Size minnettarım, inanın, bana örnek oldunuz ve ben de bu örneği izleyeceğim.

Çok sadık kocanız,
Baron Danglars

Barones bu uzun ve zorlu okuma sürecinde Debray'yi izlemiş, genç adamın kendine hâkim olmayı iyi bilmesine rağmen bir iki kere renginin değiştiğini fark etmişti.

Okumayı bitirdiğinde mektubu katlayıp düşünceli tavrını takındı.

"Ne diyorsunuz?" diye sordu Madam Danglars anlaşılması hiç de güç olmayan bir tedirginlikle.

"Ne mi diyorum Madam?" diye tekrarladı Debray istemsizce.

"Bu mektup hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Çok basit Madam, Mösyö Danglars'ın kuşkularıyla birlikte çekip gittiğini düşünüyorum."

"Elbette, tek söyleyeceğiniz bu mu?"

"Bir şey anlamıyorum," dedi Debray buz gibi soğuk bir ifadeyle.

"Gitti! Sonsuza dek gitti! Bir daha geri dönmemek üzere gitti!"

"Ah!" dedi Debray. "Barones buna inanmayın."

"Size hayır diyorum, geri dönmeyecek; onu tanırım, çıkarlarıyla ilgili aldığı hiçbir karardan vazgeçmez. Bir işe yarayacağımı düşünse beni de götürürdü. Beni Paris'te bırakmasının nedeni ayrılmamızın projelerini hayata geçirmesini kolaylaştıracağını düşünmesi, bu yüzden kararından dönmeyecek ve ben de sonsuza kadar özgürüm," diye ekledi Madam Danglars aynı yakaran ifadeyle.

Ama Debray yanıt vereceğine, onu bakışının ve düşüncesinin endişeli sorgusuyla baş başa bıraktı.

"Bana yanıt vermiyor musunuz Mösyö?"

"Size sadece bir şey soracağım. Ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

"Ben de bunu size soracaktım," diye yanıtladı yüreği çarpan Barones.

"Ah! Demek benden tavsiye istiyorsunuz?"

"Evet, sizden tavsiye istiyorum," dedi yüreği sıkışan Barones.

"Benden bir tavsiye istiyorsanız Madam, size bir yolculuğa çıkmanızı önerebilirim."

"Yolculuğa çıkmak mı?" diye mırıldandı Madam Danglars.

"Elbette. Mösyö Danglars'ın dediği gibi zengin ve tamamen özgürsünüz. Matmazel Danglars'ın bozulan evliliği ve Mösyö Danglars'ın ortadan kayboluşu gibi iki sarsıcı olaydan sonra, ben en azından bir süre Paris'te kesinlikle görünmemenizi tavsiye ediyorum.

Herkesin sizin terk edildiğinizi ve yoksul kaldığınızı sanması çok önemli, çünkü iflas etmiş bir bankacının karısının bolluk içinde ve büyük bir malikânede oturmasını kimse hoş görmez.

Bu durumda, Paris'te herkese terk edildiğinizi tekrarlayarak ve söylediklerinizi herkese anlatacak en iyi dostlarınıza nasıl terk edildiğinizden söz ederek on beş gün kalmanız yeterli olacak. Ardından mücevherlerinizi bırakarak konağınızdan ayrılacak, dulluk gelirini reddedeceksiniz ve herkes sizin çıkar gözetmemenizi övecek ve sizi göklere çıkaracak.

Böylece terk edildiğinize, yoksul kaldığınıza inanılacak çünkü sizin mali durumunuzu sadece ben biliyorum ve dürüst bir ortak olarak size hesabımı vermeye hazırım."

Solan, yıkılan Barones, Debray'nin sakince ve kayıtsızca söylediği bu sözleri korku ve umutsuzlukla dinlemişti.

"Terk edilmek!" diye tekrarladı. "Ah! Tamam, terk edilmek... Evet, haklısınız Mösyö, kimse benim terk edildiğimden kuşku duymayacak."

Bu kibirli ve aşkına aşırı düşkün kadının Debray'ye verebildiği yanıt sadece bu sözlerle sınırlı kaldı.

"Ama zengin, hem de çok zengin," diye devam etti cüzdanını çıkarıp içindeki birkaç kâğıdı masanın üzerine yayan Debray.

Yüreğinin çarpıntısını bastırmaya ve gözkapaklarının kenarında birikmeye başladığını hissettiği gözyaşlarını tutmaya çalışan Madam Danglars onu izledi. Ama nihayet

Barones'in özsaygısı ağır bastı; kalbinin hızla çarpmasını engellemese de, en azından bir damla gözyaşı dahi dökmemeyi başardı.

"Madam," dedi Debray, "yaklaşık altı ay önce ortak olduk.

Siz yüz bin franklık bir yatırım yaptınız. Ortaklığımız bu yılın nisanında başladı.

Mayısta işlemlerimiz başladı. Mayıs ayında dört yüz bin frank kazandık. Haziranda kazancımız dokuz yüz bine yükseldi.Temmuz'da bu dokuz yüz bine bir milyon yedi yüz bin frank daha ekledik; bildiğiniz gibi İspanya bonolarının ayıydı. Ağustos başında üç yüz bin frank kaybettik ama ayın 15'inde yeniden kazandık ve ay sonunda bu kaybı telafi ettik çünkü ortak olduğumuz günden düne kadarki hesaplarımız iki milyon dört yüz bin frangı, yani ikimize de bir milyon iki yüzer bin frangın düşeceği meblağı buldu."

"Şimdi," diye devam etti Debray elindeki defteri bir borsa simsarının tarzı ve sükûnetiyle incelerken, "elimizdeki bu paranın faizinden seksen bin frank elde ettik."

"Ama," diye araya girdi Barones, "faiz de nereden çıktı? Bana paramızı değerlendirdiğinizi hiç söylememiştiniz."

"Bağışlayın Madam," dedi Debray soğuk bir ifadeyle, "bendeki vekâletinizi kullandım. Böylece size ait kırk bin frank faiz ve ilk yatırdığınız yüz binle birlikte sizin payınıza bir milyon üç yüz kırk bin frank düşüyor."

"Madam," diye devam etti Debray, "tedbirli davranıp paranızı önceki gün nakde çevirdim, gördüğünüz gibi uzun bir süre değil ve âdeta sizin tarafınızdan sürekli hesap vermeye çağrılma endişesi taşıyordum. Paranız burada, yarısı nakit, yarısı hamiline senet.

Paranız burada diyorum ve bu doğru, çünkü evimi yeterince güvenli bulmadığım, noterlerin ağzı sıkı olmadıklarını bildiğim ve nihayet ailenizinkiler dışında hiçbir şey satın alamayacak, hiçbir mülk sahibi olamayacağınızı bildiğimden, bugün yegâne servetiniz olan bu meblağı şu dolabın dibine

mühürlü kasaya koydum ve daha da güvende olması için duvardaki bölmeyi ben açtım."

"Şimdi," diye devam etti önce dolabı ardından kasayı açan Debray, "şimdi Madam, işte demir bir telle çevrelenmiş kocaman bir albüme benzeyen sekiz yüzer bin frangımız; buna yirmi beş bin franklık faiz belgenizi de ekliyorum; nihayet hesabı kapatmamız için sanırım yüz on bin franklık önemsiz bir meblağ da var, işte bankacımdan tahsil edebileceğiniz hamiline bir senet ve bankacım Mösyö Danglars olmadığına göre, senedin karşılığı size ödenir, içiniz rahat olsun."

Madam Danglars hamiline senedi, faiz belgesini ve kâğıt para destesini aldı, âdeta kendinde değildi.

Bu olağanüstü servet bir masanın üzerine yayılmış dururken değerini pek de belli etmiyordu.

Gözleri kuru ama göğsü hıçkırıklarla dolu olan Madam Danglars çelik bir kılıf içine koyduğu servetini çantasına yerleştirdi, faiz belgesini ve hamiline senedi cüzdanına koydu ve solgun, sessiz bir halde ayakta dururken bu kadar zengin olmasını teselli edecek tatlı bir söz bekledi.

Ama beklemesi boşunaydı.

"Şimdi Madam," dedi Debray, "muazzam bir serveti-niz, yaklaşık altmış bin franklık bir geliriniz var; bu da en az bir yıldan önce bir ev tutamayacak bir kadın için önemli bir meblağ.

Aklınıza gelecek tüm fantezileriniz için bir ayrıcalık. Servetinizi geçmişe oranla yeterli bulmuyorsanız, benimkini de kullanabilirsiniz Madam ve size tüm servetimi, yani bir milyon altmış bin frangı sunmaya hazırım, ah, elbette borç olarak."

"Teşekkürler Mösyö," diye yanıtladı Barones, "teşekkürler, benim gibi bugünden itibaren uzun süre ortalıkta görünmemeyi düşünen zavallı bir kadına gerekenden çok fazlasını verdiğinizi anlıyorsunuzdur."

Debray bir an şaşırdı ama hemen kendini toparlayarak şu düşünceyi mümkün olan en kibar biçimde ifade edebilecek bir hareket yaptı.

"Siz bilirsiniz!"

Madam Danglars o ana kadar belki de hâlâ bir şeyler umut ediyordu ama Debray'nin o kayıtsız hareketini, o harekete eşlik eden uygunsuz bakışını, saygıyla öne eğilişini ve ardından gelen anlamlı sessizliği fark edince, kafasını kaldırdı, kapıyı açtı ve öfke duymadan, hiç sarsılmadan, tereddüt etmeden, kendisinin böyle çekip gitmesine izin veren kişiye son bir selam vermeden merdivene doğru yürüdü.

"Aman canım sen de!" dedi Debray Barones gittiğinde. "Hepsi hoş tasarılar, konağında yaşamaya devam edecek, roman okuyacak ve borsada alım satım yapamayacağı için iskambil oynayacak."

Ve hesap defterini alıp ödediği meblağların üstünü büyük bir özenle sildi.

"Bana bir milyon altmış bin frank kalıyor," dedi.

"Matmazel de Villefort'un ölmesi ne büyük bir bahtsızlık! O kadın bana her konuda uyum sağlayabilirdi, onunla evlenebilirdim."

Ve her zamanki alışkanlığına bağlı kalarak, Madam Danglars'ın gitmesinden yirmi dakika sonra yola çıkmak için soğukkanlılıkla bekledi.

Debray bu yirmi dakika boyunca, saatini yanına koyup rakamlar yazdı.

Le Sage, başyapıtında,[42] evlerin içini görmek için dış cephelerini yıkan Aşmeday'a[43] yer vermeseydi, maceracı hayalgücünün az çok mutluluk duyarak yaratabileceği o şeytani kişilik, Debray rakamlarını yazdığı sırada, Saints-Pères'deki küçük konağın dış cephesini yıksa ilginç bir sahnenin keyfini çıkaracaktı.

---

42 Alain-René Lesage'ın (eski yazımla Le Sage) en ünlü eseri *Topal Şeytan* kastediliyor.

43 Yahudi mitolojisinde cinlerin kralı.

Debray'nin Madam Danglars'la iki buçuk milyon frangı paylaştığı bu odanın üstünde, anlattığımız olaylarda oldukça önemli roller oynadıkları için büyük bir ilgiyle yeniden karşılaşmamız gereken, tanıdığımız kişilerin kaldığı başka bir oda vardı.

Bu odada Mercedes ve Albert kalıyordu.

Mercedes birkaç günde değişmişti, bunun sebebi, büyük bir servete sahipken bile yaşam koşullarıyla tezat oluşturan o kibirli şatafatı asla sergilememesine rağmen, yeniden yoksulluğun o hizmetçi kılığını giymek zorunda kaldığı o depresyonda artık gözlerinin parlamaması, dudaklarında gülümseme olmayışı, nihayet sürekli bir hüznün eskiden kıvrak zekâsının dudaklarından hızla dökülmesini sağladığı sözlerini dondurmasıydı.

Mercedes'in zihninin güçten düşmesine yol açan yoksulluğu değildi, yoksulluğunu daha da derinden hissetmesine neden olan cesaretini kaybetmesi değildi.

Tıpkı görkemli bir şekilde aydınlatılmış salonlardan çıkıp birden karanlığa dalanlar gibi, birden yaşadığı çevrenin çok alt katmanlarına düşen, kendi seçtiği yeni yaşam tarzıyla sarsılan Mercedes, sarayından sonra viran bir kulübeye mahkûm olmuş ve masaya kendisinin getirmek zorunda olduğu kilden tabağı, yatağının yerini alan saman döşeği hiç tanımamış, ancak asgari ihtiyaçlarını karşılayabilen bir kraliçeye benziyordu.

Gerçekten de, güzel Katalan'ın ya da soylu Kontes'in gururlu bakışlarından, sevimli gülümsemesinden eser kalmamıştı çünkü etrafına baktığında acınacak hale düşmüş eşyalardan başka bir şey görmüyordu: Duvarları, tutumlu ev sahiplerinin kir göstermediği için tercih ettiği çift kat gri duvar kâğıdıyla kaplı bir odadaydı; döşemeye halı serilmemişti; dikkat çeken, bakışları sahte bir lükse sabitlemeye zorlayan, göz alan renkleriyle zarif bir bütünlüğe alışmış gözlere lazım olan o uyumu bozan eşyalar vardı her yanda.

Konağını terk ettiğinden beri burada yaşayan Madam de Morcerf'in başı, bu sonsuz sessizlik karşısında, tıpkı uçurumun kenarına yaklaşmış biri gibi dönüyordu. Aklından geçenleri anlamak için her an kendisine bakan Albert'i fark ettiğinde, dudaklarında tekdüze bir gülümseme beliriyor ama gözlerindeki parıltının o tatlı alevinden yoksun kalan bu gülümseme sıradan bir sokak lambasının ışığını, yani ısı vermeyen bir aydınlığı andırıyordu.

Kaygı duyan, keyfi yerinde olmayan, yaşadığı koşullarla uyum içinde olmayan bir lüksün kalıntılarından canı sıkılan Albert ise, eldivensiz dışarı çıkmak istediğinde ellerini çok beyaz buluyor, şehirde koşmak istediğinde çizmelerinin çok cilalı olduğunu fark ediyordu.

Bununla birlikte, birbirlerine kopmaz ana oğul bağı ile bağlanmış olan bu soylu ve zeki insanlar hiç konuşmadan anlaşmayı ve yaşamın bağlı olduğu o maddi gerçekliği kurmak için, dostların birbirlerine borçlu olması gibi, tüm yoksunluklara katlanmayı başarıyorlardı.

Albert nihayet annesinin benzini soldurmadan ona şunları söyleyebilmişti: "Anneciğim, hiç paramız yok."

Mercedes yoksulluğu gerçek anlamda hiç tanımamıştı, gençliğinde kendisi de yoksulluktan sık sık söz etmişti ama şimdi durum farklıydı: İhtiyaç ve zorunluluk aralarında büyük bir uçurum bulunan eşanlamlı sözcüklerdir.

Katalan mahallesinde Mercedes'in birçok şeye ihtiyacı vardı ama bazı şeylerden de hiç yoksun kalmamıştı. Ağlar sağlam oldukça balık tutuluyor, balık satıldığında ağları desteklemek için ip satın alınıyordu.

Üstelik dostu olmayanlar, durumun maddi ayrıntıları ile bir ilgisi olmayan bir aşktan başka bir şeye sahip olmayanlar gibi sadece kendisini düşünüyor, kendisinden başka kimseyi düşünmüyordu.

Mercedes elindeki para ne kadar az olsa da rahatça geçiniyordu ama bugün iki kişiyi geçindirmesi gerekiyordu ve hiç parası yoktu.

Kış yaklaşıyordu. Bir zamanlar evi bekleme odalarından süslenme odalarına kadar binlerce kalorifer peteğiyle donanmışken, şimdi bu çıplak ve soğuk odada yakacak ateşi yoktu. Eskiden evi altın değerindeki sıcak bir serayı andırırken şimdi solmuş küçük bir çiçeği bile yoktu!

Ama oğlu vardı...

Bir görevin belki biraz abartılı coşkusu onların şimdiye dek üst katmanlarda tutunmalarını sağlamıştı.

Coşku âdeta esrimedir ve esrime kişiyi dünyevi nesnelere karşı duyarsız kılar.

Ama esrime azalmış ve yavaş yavaş düşlerden gerçekliğin dünyasına inmek gerekmişti.

Düşünsel olanı tamamen tükettikten sonra gerçeği görmek lazımdı.

"Anneciğim," diyordu Albert, tam da Madam Danglars merdivenleri inerken, "lütfen, biraz elimizdeki zenginlikleri hesaplayalım, plan yapmak için toplam ne kadar paramız olduğunu öğrenmeye ihtiyacım var."

"Toplamda hiçbir şey yok," dedi Mercedes kederli bir gülümsemeyle.

"Hayır, anneciğim, öncelikle toplamda üç bin frangımız var ve bu üç bin frangın muhteşem bir hayat sürmemizi sağlayacağını iddia ediyorum."

"Oğlum!" diye iç çekti Mercedes.

"Ne yazık! Anneciğim," dedi genç adam, "size değerini bilmeyecek kadar fazla para harcattım. Anlayacağınız gibi, üç bin frank iyi bir para ve bu meblağ üzerine kendimizi hep güvende hissedeceğimiz mucizevi bir gelecek kurdum."

"Bunları söylüyorsunuz dostum ama öncelikle bu üç bin frangı kabul ediyor muyuz?" dedi zavallı Mercedes kızararak.

"Ama sanırım bunu zaten kararlaştırmıştık," dedi Albert kararlı bir ifadeyle, "elimizde olmadığı için o parayı kabul ediyoruz çünkü bildiğiniz gibi üç bin frank Marsilya'da Me-

ilhan yolundaki o küçük evin bahçesinde gömülü. İki yüz frankla ikimiz de Marsilya'ya gideceğiz."

"İki yüz frankla!" dedi Mercedes. "Buna inanıyor musunuz Albert?"

"Ah! Posta arabalarının ve buharlı gemilerin fiyatlarını öğrenip hesaplarımı yaptım.

Anne, Chalon'a kadar kupa arabasıyla gidiyorsunuz, fiyatı otuz beş frank, gördüğünüz gibi size kraliçeler gibi davranıyorum."

Albert bir kalem alıp yazmaya başladı:

Kupa arabası: 35 F
Chalon'dan Lyon'a buharlı gemiyle gidiyorsunuz: 6 F
Lyon'dan Avignon'a yine buharlı gemiyle: 16 F
Avignon'dan Marsilya'ya: 7 F
Yol masrafları: 50 F
Toplam: 114 F

"Şuna yüz yirmi diyelim," diye ekledi Albert gülümseyerek, "ne kadar cömert olduğumu görüyorsunuz, değil mi?"

"Peki ya sen, zavallı oğlum?"

"Ben mi? Kendime seksen frank ayırdığımı görmüyor musunuz?

Anne, genç bir erkeğin bu kadar konforlu bir yolculuk yapması gerekmez, zaten yolculuk etmenin ne demek olduğunu bilirim."

"Evet, özel araban ve uşağınla."

"Olsun."

"Tamam, kabul," dedi Mercedes, "peki o iki yüz frangı nereden bulacağız?"

"Bakın, yüz franga saatimi, üç yüz franga da zincirinin süsünü sattım."

"Ne güzel! Saatin üç katı tutan süsler. Her zamanki gibi gereksizin o ünlü hikâyesi!"

"İşte artık zenginiz, çünkü yolculuk için gereken yüz on dört frank yerine iki yüz elli frangınız olacak."

"Konağa da borcumuz olmalı..."

"Otuz frank, parayı kendi yüz elli frangımdan ödeyeceğim.

O zaman anlaştık; üstelik yolculuk etmem gerektiğinde seksen frank yeterli olduğundan bolluk içinde yüzdüğümü görüyorsunuz."

"Hepsi bu değil."

"Buna ne derseniz anne?"

Ve Albert eski fantezilerinden kalma ya da belki de küçük kapısını çalan o gizemli ve yüzleri peçeli kadınlardan birinden kalma tatlı bir hatıra olan altın fermuarlı bir not defteri çıkarıp içindeki bin frangı gösterdi.

"Bu da ne?" diye sordu Mercedes.

"Bin frank. Ah! Tam kare şeklinde."

"Ama bu bin frank da nereden çıktı?"

"Anlatacaklarımı dinleyin ama fazla heyecanlanmayın."

Ve ayağa kalkan Albert annesini iki yanağından öptü, ardından ona bakmaya başladı.

"Anneciğim, sizi ne kadar güzel bulduğumu tahmin edemezsiniz!" dedi genç adam bir evladın derin sevgisiyle. "Gerçekten de gördüğüm kadınların en güzeli ve en asilisiniz!"

"Sevgili oğlum," dedi gözkapağının kenarında beliren bir damla yaşı tutamayan Mercedes.

"Aslında, size aşkımın hayranlığa dönüşmesi için bahtsız bir duruma düşmeniz gerekiyormuş."

"Oğlum, öyle çok bahtsız değilim, oğlum oldukça da bahtsız olmayacağım," dedi Mercedes.

"Ah! İşte sınav başlıyor," dedi Albert, "anne, neyi kararlaştırdığımızı biliyorsunuz!"

"Bir karar mı almıştık?" diye sordu Mercedes.

"Evet, sizin Marsilya'ya yerleşeceğiniz, benim de terk ettiğim ismim yerine yeni ismimle Afrika'ya gideceğim konusunda anlaşmıştık."

Mercedes iç çekti.

"Anneciğim, dün ağır süvari birliğine kaydoldum," diye ekledi bu alçalışının ulvi bir yanı olduğunu bilmediği için gözlerini hafif utanarak öne eğen genç adam, "ya da daha doğrusu bedenimin bana ait olduğunu ve onu satabileceğimi düşündüm, dünden beri başka biri oldum."

"Kendimi söylendiği gibi sandığımdan daha pahalıya, yani iki bin franga sattım," diye ekledi gülümsemeye çalışarak.

"Yani bu bin frank?.." dedi Mercedes titreyerek.

"Alacağım ücretin yarısı, diğer yarısı bir yıl içinde ödenecek."

Mercedes, gözlerini asla tasvir edilemeyecek bir edayla göğe doğru kaldırdı ve gözlerinde duran iki damla yaş, içinden taşan heyecanın etkisiyle sessizce yanaklarından aşağı süzüldü.

"Kanının bedeli!" diye mırıldandı.

"Evet ama ölürsem," dedi Morcerf gülerek, "ama için rahat olsun anneciğim, tam tersine postumu pahalıya satmaya niyetliyim; hiçbir zaman şu anki kadar yaşama isteği duymamıştım."

"Tanrım! Tanrım!" dedi Mercedes.

"Zaten öleceğimi de nereden çıkarıyorsun anneciğim? Güney'in diğer Ney'i[44] olan Lamoircière öldürüldü mü? Changarnier öldürüldü mü? Bedeau öldürüldü mü? Tanıdığımız Morrel öldürüldü mü? Sırmalı üniformamla geri döndüğümü gördüğünüzde yaşayacağınız sevinci düşünün. Size o üniformanın içinde çok zarif görüneceğimi ve bu alayı herkesin dikkatini üzerime çekmek için seçtiğimi söylüyorum."

Gülümseye çalışırken iç çeken Mercedes, azize bir anne olarak fedakârlığın tüm ağırlığını oğluna yüklemenin kendisini rahatsız ettiğini hissediyordu.

"Tamam o zaman!" diye devam etti Albert. "Anlayacağınız gibi anneciğim, işte şimdiden dört bin franktan fazla paranız var: Bu dört bin frankla iki güzel yıl geçireceksiniz."

---

44 Mareşal Michel Ney (1768-1815).

"Buna inanıyor musun?" diye sordu Mercedes.

Kontes'in ağzından kaçan bu sözler öylesine derin bir kederle söylenmişti ki, Albert onların gerçek anlamını kavramakta zorluk çekmedi; yüreğinin sıkıştığını hissetti ve annesinin ellerinin ellerini arasına alarak, "Evet, yaşayacaksınız!" dedi.

"Yaşayacağım!" diye haykırdı Mercedes. "Ama sen de hiçbir yere gitmeyeceksin, öyle değil mi oğlum?"

"Gideceğim anne," dedi Albert sakin ve kararlı bir tonda, "beni aylak ve yararsız biri olarak yanınızda tutmayacak kadar çok seviyorsunuz; zaten imzamı attım."

"Ne yaparsan kendi iradenle yapacaksın oğlum, ben de Tanrı'nın iradesine bağlı olarak yaşayacağım."

"Hayır anne, kendi irademle değil, aklıma, zorunluluğa göre karar vereceğim. İkimiz de tüm umutlarımızı kaybettik, öyle değil mi? Şu an hayatın bizim için ne anlamı var? Hiçbir anlamı yok. Hayat benim için nedir? Ah! Siz olmasanız çok şey değil anneciğim, buna inanın, çünkü yemin ederim ki siz olmasaydınız, bu hayat babamdan kuşkulandığım ve ismini reddettiğim gün sona erecekti! Bana hâlâ umut etmem için izin verirseniz, bana gelecekte mutlu olmak için çabalayacağınız sözünü verirseniz, gücümü ikiye katlayıp yaşamamı sağlayacaksınız. O zaman, orada Cezayir valisini bulacağım, dürüst ve asker tabiatlı bir insan; ona lanetli hikâyemi anlatacağım; ona ara sıra bakışlarını benim bulunduğum noktaya çevirmesini rica edeceğim, yaptıklarımı görürse altı ay geçmeden subay olacağım ya da öleceğim. Subay olursam, geleceğiniz güvence altına alınacak çünkü ikimiz için de param olacak, ayrıca sizin gerçek isminiz olacağı için ikimizin de gurur duyacağı yeni bir ismimiz olacak. Sevgili anneciğim, eğer ölürsem... evet, eğer ölürsem, siz de öleceksiniz ve o zaman doruk noktasına ulaşan bahtsızlıklarımız sona erecek."

"Tamam," diye yanıtladı Mercedes asil ve çok şey ifade eden bakışlarıyla, "haklısın oğlum, gözünü bize dikenlere ve

davranışlarımızı bizi yargılamak için izleyenlere en azından bizim için üzüleceklerini kanıtlayalım."

"Ama kederli düşüncelere yer yok sevgili anneciğim!" diye haykırdı genç adam. "Size yemin ederim ki mutluyuz ya da en azından mutlu olabiliriz. Siz hem zeki hem de kanaatkâr bir kadınsınız, benim zevklerim sıradanlaştı ve umarım hiçbir tutkum kalmadı. Göreve başladığımda zengin olacağım, Mösyö Dantès'in evine yerleştiğinizde siz de rahatlayacaksınız. Deneyelim! Anneciğim, sizden rica ediyorum, deneyelim."

"Evet, deneyelim oğlum çünkü yaşaman, mutlu olman gerek," diye yanıtladı Mercedes.

"İşte, anneciğim, iş bölümü yaptık," diye ekledi genç adam rahatmış gibi davranarak. "Hemen bugün yola çıkabiliriz. Tamam, ben konuştuğumuz gibi yerinizi ayırtmaya gidiyorum."

"Peki ya sen oğlum?"

"Benim iki üç gün daha burada kalmam gerek; bu, ayrılığın başlangıcı ve buna alışmamız gerek. Afrika ile ilgili tavsiyelere, bilgilere ihtiyacım var, sizinle Marsilya'da buluşacağız."

"Tamam o zaman, yola çıkalım!" dedi yanına aldığı ve tesadüfen çok pahalı olan siyah kaşmir şalı boynuna dolarken.

Hızla belgelerini toplayan Albert konak sahibine otuz frank borcunu ödemek için zile bastı ve annesinin koluna girerek merdivenleri inmeye başladı.

Önlerinden aşağı inen biri tırabzana sürtünen ipek elbisenin sesini duyunca arkasını döndü.

"Debray!" diye mırıldandı Albert.

"Morcerf!" diye yanıtladı olduğu basamakta duran Bakanlık Sekreteri.

Merakı kimliğinin bilinmemesi arzusuna ağır bastı; zaten artık tanınmıştı.

Gerçekten de, başına gelen felaket bütün Paris'te büyük bir yankı uyandıran genç adamla bu meçhul otelde karşılaşmak sarsıcıydı.

"Morcerf!" diye tekrarladı Debray.

Ardından, yarı karanlıkta, hâlâ genç görünen Madam de Morcerf'i ve siyah peçesini fark ettiğinde, "Ah! Bağışlayın," diye ekledi gülümseyerek. "Albert sizi gideceğiniz yere bırakayım."

Albert, Debray'nin aklından geçeni anlamıştı.

"Anne," dedi Mercedes'e dönerek, "bu İçişleri Bakanı'nın sekreteri, eski dostum Mösyö Debray."

"Nasıl! Eski mi?" diye geveledi Debray. "Ne demek istiyorsunuz?"

"Artık hiç arkadaşım olmadığını ve olmaması gerektiğini söylüyorum," diye yanıtladı Albert. "Size beni tanıdığınız için teşekkür ederim Mösyö."

Debray aralarındaki iki basamağı çıkarak dostunun elini sıktı.

"Sevgili Albert," dedi anlaşılması kolay bir heyecanla, "başınıza gelen felakette sizin yanınızda yer aldığıma ve istediğiniz her şeyi yapacağıma inanın."

"Teşekkürler Mösyö," dedi Albert gülümseyerek, "ama bu felaketi kimseden yardım istemeyecek kadar zengin kalarak atlattık, Paris'ten ayrılıyoruz ve yol masraflarımızı ödediğimizde elimizde beş bin frank kalıyor."

Cüzdanında bir milyon frank olan Debray'nin yüzü kızardı ve ne kadar gerçekçi olursa olsun biraz da duygusallık barındıran zihninin, az önce aynı konakta, biri onuru haklı olarak lekelenmiş ve mantosunun kıvrımı altındaki bir buçuk milyon frankla kendisini yoksul hissederek giden, diğeri ise haksız yere uğradığı felaketi yücelikle atlatmış ve yanındaki birkaç metelikle kendisini zengin hisseden iki kadın olduğunu düşünmeden edemedi.

Bu ikilem zihnindeki nezaket kurgularını altüst etti, bu kıyaslamanın ağırlığı altında ezildi, kibarca birkaç söz söyleyip merdiveni hızla indi.

O gün, bakanlık görevlileri, yanında çalışanlar onun öfkeli ruh halinden çok çektiler.

Ama o akşam Madeleine Bulvarı'nda çok güzel ve elli bin frank gelir getiren bir evin sahibi oldu.

Ertesi akşamüstü saat beş civarında, Debray satış sözleşmesini imzalarken, Madam de Morcerf şefkatle oğlunu kucakladıktan ve oğlu da onu şefkatle kucakladıktan sonra posta arabasına atladı, ardından arabanın kapısı kapandı.

O sırada, Laffitte Taşımacılık Şirketi'nin avlusundaki bürolardan birinin asma katının kemerli penceresinin arkasına gizlenmiş bir adam Mercedes'in arabaya bindiğini, arabanın hareket ettiğini ve Albert'in uzaklaştığını gördü.

Elini endişeli yüzüne götürüp içinden, "Ne yazık!" dedi. "Bu iki masum insanın elinden aldığım mutluluğu onlara nasıl geri vereceğim? Tanrı bana yardım edecek."

CVII

Aslan Çukuru

Force hapishanesinin en amansız ve en tehlikeli mahkûmlarının bulunduğu bölümlerinden birinin adı Saint-Bernard avlusudur.

Muhtemelen oradaki mahkûmlar sıklıkla parmaklıkları, bazen de gardiyanları ısıran dişlere sahip olduklarından, tutuklular bu avluya kendi aralarında *aslan çukuru* adını takmışlardı.

Hapishane içinde hapishane olan bu avlunun duvarları diğer bölmelerinkilerin iki katı kalınlıktaydı. Bir kapı görevlisi her gün kalın parmaklıkları özenle incelerdi ve bedenleri

Herakles'i andıran, soğuk ve delici bakışlar yönelten gardiyanların, buradaki mahkûmlara dehşet salarak ve zekâlarını kullanarak hâkimiyet kurmak için özel olarak seçildikleri anlaşılıyordu.

Bu bölümün avlusu devasa duvarlarla çevriliydi ve güneş istediği zaman ışınlarını bu ahlâki ve fiziki rezaletler uçurumuna bu duvarların üzerinden yanlamasına gönderirdi. İşte, adaletin bilediği satırın altında iki büklüm olmuş, solgun, endişeli, yabani adamların güneşin doğuşuyla birlikte birer gölge gibi dolaştıkları aslan çukuru burasıydı.

Mahkûmların ısıyı daha çok emen ve tutan duvarın dibinde diz çökerek gruplar halinde toplandıkları görülürdü. Kimi zaman ikişer kişilik gruplar halinde sohbet eder, kimi zaman da tek başlarına oturup gözlerini bu kasvetli mekânın sakinlerinden birini çağırmak ya da toplumun bağırsaklarından fırlatılmış yeni bir dışkıyı bu bataklığa kusmak için açılan kapıdan ayırmazlardı.

Saint-Bernard avlusunun özel bir görüş odası vardı; uzun dikdörtgen şeklindeki bu oda ziyaretçinin, mahkûmun elini sıkmasını ya da ona bir şeyler vermesini engelleyecek biçimde birbirlerine üç ayak mesafede paralel yerleştirilmiş iki parmaklıkla ayrılan iki bölmeden oluşuyordu. Bu kasvetli, nemli görüş odası, özellikle bu parmaklıkların arasından yayılan ve demirleri paslandıran ürkütücü sırlar dikkate alındığında iğrenç görünüyordu.

Bununla birlikte, bu görüş odası ne kadar tiksinti verici olsa da, günleri sayılı olan bu adamlar için, kendilerine umut verici ve keyifli bir toplumun havasını getirdiği için bir cennetti: Aslan çukurundan Saint-Jacques kapısındaki giyotine, küreğe ya da hücre hapsine gitmek dışında çıkanlara nadir rastlanırdı!

Tasvir ettiğimiz ve soğuk bir nem yayan bu avluda, aslan çukurunun sakinleri tarafından merakla gözlemlenen genç bir adam elleri pantolonunun cebinde geziniyordu.

Paramparça olmasalar kesimlerine bakan biri bu gencin temiz bir çevreden geldiğini anlardı, giysilerinin bazı bölümleri yıpranmamıştı: İnce ve ipekli kumaş, el değmemiş noktalarda, elbisesini yeni gibi göstermeye çalışan mahkûmun okşayıcı eli altında eski parlaklığına kolayca kavuşuyordu.

Aynı özeni hapishaneye girdiğinden beri rengi bariz değişmiş patiska gömleğinin önünü kapamak için de gösteriyor ve cilalı çizmelerini taçlı bir armanın üzerinde isminin başharflerinin bulunduğu mendiliyle siliyordu.

Aslan çukurunun bazı sakinleri mahkûmun kılık kıyafetine gösterdiği bu özeni büyük bir ilgiyle izliyordu.

"İşte giysilerine özen gösteren bir prens," diyordu hırsızlardan biri.

"Yakışıklı bir adam," diyordu bir diğeri, "ve bir tarağı ve kremi olsaydı o beyaz eldivenli beyefendilerin hepsini gölgede bırakırdı."

"Elbisesi yepyeni olmalı ve çizmeleri pek zarif parlıyor. Aramızda böyle şık mahkûmların olması bizi gururlandırıyor; o haydut jandarmalar çok alçaklar. Kıskanç herifler! Böyle bir giysi yırtılır mı?"

"Ünlü biri gibi görünüyor," dedi bir diğeri, "hali vakti yerinde... nasıl davranılması gerektiğini biliyor... çok genç yaşta oradan buraya düşmüş! Vah vah! Gösterişe bak!"

Ve bu iğrenç hayranlığın hedefindeki kişi, söylenenleri tam olarak duyamasa da, övgü ya da övgü esintileri olduğunu hissettiği bu sözlerin keyfini çıkarıyordu.

Kılık kıyafetine çekidüzen verdikten sonra, gişesine bir gardiyanın yaslandığı kantine doğru yaklaştı:

"Hadi Mösyö, bana yirmi frank borç verin, bu parayı kısa süre içinde geri alacaksınız; benden çekinmenize gerek yok. Sizin cebinizdeki metelikler halt etmiş, ailemin milyonları var... Hadi, hatırlılar koğuşuna girmem ve bir ropdöşambr satın almam için bana yirmi frank vermenizi rica ediyorum. Sürekli elbiseyle ve çizmeyle dolaşmak canımı çok

sıkıyor. Mösyö, üzerimdeki bir Cavalcanti prensine yakışmayan bir giysi!"

Sırtını dönüp omuz silken gardiyan herkesi keyiflendirecek bu sözlere hiç gülmedi çünkü bu sözleri çok duymuş ya da daha doğrusu hep aynı şeyleri işitmişti.

"Bakın," dedi Andrea, "siz kaba bir adamsınız, sizi görevinizden aldıracağım."

Bu sözler üzerine geri dönen gardiyan bu kez bir kahkaha attı.

Bunun üzerine onlara doğru yaklaşan diğer mahkûmlar bir çember oluşturdu.

"Size bu üç kuruşla bir elbise alabileceğimi ve her an gelmesini beklediğim ünlü konuğumu hakkıyla ağırlamak için bir oda tutabileceğimi söylüyorum," diye ekledi Andrea.

"Haklı! Haklı!" diye bağrıştı mahkûmlar... "Elbette! Bu adamın tam bir beyefendi olduğu her halinden anlaşılıyor."

"Tamam o zaman, ona yirmi frank borç verin," dedi diğer geniş omzunu duvara yaslayan gardiyan, "bir arkadaşınıza borç veremez misiniz?"

"Ben bu adamların arkadaşı değilim," dedi genç adam kibirle, "bana hakaret etmeye hakkınız yok."

Hırsızlar boğuk mırıldanmalarla bakıştılar ve Andrea'nın sözlerinden çok gardiyanın tahrikinden kaynaklanan bir fırtına bulutu aristokrat mahkûmun üzerinde gürlemeye başladı.

Fırtına patladığında *quos ego*yu[45] nasıl yapacağını iyi bilen gardiyan, mahkûmların bahtsız ricacıya öfkelerinin yavaş yavaş taşması ve uzun bir nöbet gününde, biraz da nefes almak için bekledi.

Şimdiden Andrea'ya yaklaşan mahkûmlardan biri, "Tekme yağmuru! Tekme yağmuru!" diyordu.

Bu sözler bu beylerin insafına kalmış genç adamın sıradan değil, çivili ayakkabılarla tekmelenmesinden ibaret olan acımasız bir işkence anlamına geliyordu.

---

45 İtaatsizliği cezalandırma tehdidi.

Bazıları da yılanbalığını öneriyorlardı; bu da cellatların içine kum, çakıltaşı, varsa iri bozuk paralar doldurup yılanbalığı şeklinde kıvırdıkları bir mendilin mâhkumun omuzlarına ve kafasına boşaltılması anlamına gelen bir eğlence türüydü.

"Bu yakışıklı mösyöyü kırbaçlayalım," dedi kimileri, "o onurlu bir mösyö!"

Ama onlara doğru dönen Andrea'nın, haydutlar arasında onlarca anlama gelecek bir şey yapıp gözlerini kırpması, diliyle yanağını şişirmesi ve dudaklarını şapırdatması üzerine herkes sustu.

Bu ona Caderousse'un öğrettiği gizli bir işaretti.

Mahkûmlar onun kendilerinden biri olduğunu anlamışlardı.

Birden tüm mendiller ceplere sokuldu; çivili ayakkabı işkencecibaşına geri verildi. Mösyönün haklı olduğunu, dilediği gibi soylu tavırlar takınabileceğini ve mahkûmların vicdani özgürlüklerinin örneğini sergilemek istediklerini belirten bazı sesler yükseldi.

Ayaklanma bastırılmış oldu. Aslan çukuru sakinlerindeki bu ani değişimin bir anlık büyülenmeden daha anlamlı bir nedeni olduğunu düşünerek afallayan gardiyan Andrea'nın ellerini kavrayıp ceplerini araştırdı.

Genç adam karşı çıkar gibi görünse de, üzerinin aranmasına izin verdi.

Aniden gişeden bir ses yankılandı.

Bir müfettiş "Benedetto!" diye bağırıyordu.

Gardiyan avını bıraktı.

"Beni mi çağırıyorlar?" dedi Andrea.

"Görüş odasına!" diye seslenildi.

"Gördüğünüz gibi ziyaretime geldiler. Ah! Sevgili Mösyö, bir Cavalcanti'ye sıradan biri gibi davranmak ne demekmiş göreceksiniz!"

Ve avluda siyah bir gölge gibi süzülen Andrea mahkûm arkadaşlarını ve gardiyanı hayretler içinde bırakarak yarı açık gişeden geçti.

Gerçekten de onu görüş odasına çağırıyorlardı ve aslında bu işe Andrea'dan daha çok şaşırmak gerekirdi çünkü kurnaz genç adam Force'a girdiğinden beri, sıradan bir mahkûm gibi, kendisini serbest bırakmaları için kimseye bir mektup yazmamış, bilgece sessizliğini korumuştu.

"Kuşkusuz güçlü biri tarafından korunuyorum," dedi içinden, "her şey bunu kanıtlıyor, aniden o servete sahip olmam, önüme çıkan tüm engelleri kolaylıkla aşmam, beklenmedik bir aileye, ünlü bir isme kavuşmam, üzerime yağan altınlar, tutkularım doğrultusunda vadedilen birliktelikler... Kaderimin bahtsız bir unutuşu, koruyucumun bir anlık yokluğu beni mahvetti, evet ama tamamen, sonsuza kadar mahvolmadım! Bir anlığına geri çekilen el yeniden bana doğru uzanmalı ve uçuruma yuvarlanmak üzere olduğumu hissettiğim anda beni yeniden kavramalı.

Neden tedbirsizce davranıp koruyucumun bana elini uzatmasına engel olayım ki? Beni buradan kurtarmak için yapabileceği iki şey var: Büyük paralar ödeyerek gizemli bir şekilde kaçmamı sağlamak ve beraat kararı çıkması için yargıçları zorlamak. Tamamen terk edilmişim gibi konuşmak ve davranmak için acele etmeyelim, o zaman..."

Andrea kurnazca denebilecek bir plan yapmıştı, sefil herif saldırıda yürekli, savunmada sertti.

Hapishanelerin genel sefaletine, her çeşit yoksunluğa katlanmıştı. Yine de doğal yaşam tarzı ya da alışkanlıklar yavaş yavaş ağır basmaya başlamıştı. Andrea çıplak, kirli dolaşmaktan, açlık çekmekten bunalıyor, bir saniye ona bir yıl gibi geliyordu.

İşte Müfettiş onu böyle sıkıntılı bir anda görüş odasına çağırtmıştı.

Andrea yüreğinin sevinçle çarptığını hissetti. Sorgu hâkiminin gelmesi için çok erken ve hapishane müdürünün ya da doktorun çağrılması için çok geçti, o halde kendisini çağırtan kişi beklenmedik bir ziyaretçiydi.

Andrea getirildiği görüş odasının parmaklığının arkasına büyük bir merakla büyümüş gözlerle baktığında, Mösyö Bertuccio'nun karamsar ve kavrayışlı yüz ifadesini fark etti. Bertuccio da parmaklıklara, sürgülü kapılara ve görüşme için hazırlanmış kafes şeklindeki parmaklıkların ardında kımıldayan gölgeye kederli bir şaşkınlıkla bakıyordu.

"Ah!" dedi Andrea, yüreği yerinden fırlayacak gibiydi.

"İyi günler Benedetto," dedi Bertuccio derinden gelen ve dokunaklı bir tonda.

"Siz! Siz!" dedi etrafına korkuyla bakınan genç adam.

"Bahtsız çocuk, demek beni tanımıyorsun," dedi Bertuccio.

"Susun, susun!" dedi duvarların duyma hassasiyetlerinin güçlü olduğunu bilen Andrea. "Tanrım! Tanrım! Bu kadar yüksek sesle konuşmayın."

"Benimle baş başa sohbet etmek istersin, öyle değil mi?" dedi Bertuccio.

"Ah! Evet."

"Pekâlâ."

Ve cebini karıştıran Bertuccio camlı parmaklığın ardındaki gardiyana bir işaret yaparak yanına çağırdı.

"Okuyun," dedi.

"O da ne?" dedi Andrea.

"Senin bir odaya götürülmen ve benimle konuşabilmen için gereken talimat."

"Ah!" dedi sevinçle yerinden sıçrayan Andrea.

Ve hemen kendini toparlayarak, "İşte meçhul bir koruyucu daha!" dedi. "Beni unutmuyorlar! Bir odada konuşulacağına göre ortada açığa çıkacak bir sır var. Evet, öyle sanıyorum... Bertuccio koruyucum tarafından gönderildi."

Üstüyle derhal görüşen gardiyan parmaklıklı iki kapıyı açtı ve artık kendisini sevinçli hissetmeyen Andrea'yı birinci katta avluya bakan bir odaya götürdü.

Oda tüm hapishanelerde olduğu gibi kireçle beyaza boyanmıştı. Bir sobanın, bir yatağın, bir sandalyenin, bir ma-

sanın gösterişli mobilyalarını oluşturduğu odanın mahkûma ışıltılı görünen neşeli bir hali vardı.

Bertuccio sandalyeye oturdu. Andrea kendini yatağın üzerine bıraktı. Gardiyan dışarı çıktı.

"Söyle bakalım," dedi kâhya, "bana ne anlatacaksın?"

"Ya siz?" diye sordu Andrea.

"Ama önce sen konuş..."

"Ah! Hayır, beni çağırttığınıza göre sizden öğreneceğim çok şey var."

"Peki, kabul. Alçaklıklarına devam ettin, hırsızlık yaptın, cinayet işledin."

"Çok güzel! Beni özel bir odaya bunları söylemek için mi çağırdınız? Keşke hiç zahmet etmeseydiniz. Tüm bunları biliyorum ama hiç bilmediğim şeyler de var. Lütfen o konulardan söz edelim."

"Ah! Şuraya bakın! Mösyö Benedetto ne kadar da hızlı gidiyorsunuz."

"Öyle değil mi? Hem de tam hedefe doğru. İşe yaramaz sözleri bir kenara bırakalım. Sizi kim gönderdi?"

"Hiç kimse."

"Hapishanede olduğumu nereden biliyorsunuz?"

"Seni uzun süre önce Champs-Elysées'de atını zarafetle sürerken modaya uygun küstahlığınla tanımıştım."

"Champs-Elysées! Ah! İşte, kelime bulma oyununda olduğu gibi hedefe yaklaşıyoruz... Champs-Elysées... Biraz babamdan konuşmak ister misiniz?"

"Peki ya ben kimim?"

"Değerli Mösyö, siz benim manevi babamsınız... Ama dört beş ay içinde yiyip bitirdiğim birkaç yüz bin frangı benim hesabıma yatıran kişi bence siz değilsiniz; bana İtalyan ve soylu bir babayı siz bulmadınız; beni sosyeteye siz sokmadınız ve hâlâ aklımdan çıkmayan ve Paris'in en seçkin insanlarının katıldığı Auteuil'deki o akşam yemeğine beni siz davet etmediniz. O yemeğe katılanlar arasında dostluğumu

geliştirmemekle hata ettiğim ve şu an işime çok yarayacak bir kraliyet savcısı da vardı; nihayet sırrımın açığa çıkmasıyla yaşadığım o felaket sırasında bana bir iki milyonla kefil olan da siz değilsiniz... Hadi konuşun saygıdeğer Korsikalı."

"Sana ne söylememi istiyorsun?"

"'Sana yardım edeceğim,' demenizi. Saygıdeğer üvey babam, az önce Champs-Elysées'den söz ediyordunuz."

"Bunda ne var ki?"

"Champs-Elysées'de zengin, çok zengin bir mösyö oturuyor."

"Evine girip hırsızlık yaptığın, ardından evinin önünde cinayet işlediğin kişi mi?"

"Sanırım öyle."

"Sayın Monte Cristo kontu mu?"

"Mösyö Racine'in söylediği gibi, *bunu siz söylediniz*. Mösyö Pixérécourt'un oyunlarındaki gibi kollarına atılmam, 'Babacığım! Babacığım!' diye bağırırken onu bağrıma mı basmam gerekiyor?"

"Şaka yapmayalım," diye yanıtladı Bertuccio ciddi bir ifadeyle, "böyle bir ismi sizin yaptığınız gibi ağzına almaya kimse cüret edemez."

"Bak sen!" dedi Bertuccio'nun bu heybetli tavrı karşısında biraz şaşıran Andrea. "Nedenmiş o?"

"Çünkü bu ismi taşıyan kişi Tanrı tarafından sizin gibi bir sefilin babası olamayacak kadar gözetiliyor."

"Ah! Ne anlamlı sözler..."

"Dikkatli olmazsanız ciddi sonuçlar doğuracak sözler!"

"Tehdit, öyle mi? Tehditleri umursamam... Size söyleyeceğim..."

"Karşınızda sizin türünüzden pigmeler olduğunu mu sanıyorsunuz?" dedi Bertuccio, Andrea'nın tüm bedeninin ürpermesine yol açacak sakin bir tonda ve kendinden emin bir bakışla. "Karşınızda sizin alçak kürek mahkûmu arkadaşlarınız ya da saf enayiler olduğunu mu sanıyorsunuz?

Benedetto korkunç bir elin himayesindesiniz, bu el sizin için açılmak istiyor, bundan yararlanın. Bir an için elinden bıraktığı o yıldırımı özgürce devinmesini engellediğinizde tekrar eline alacağını unutmayın."

"Babamın... babamın kim olduğunu öğrenmek istiyorum!" dedi inatçı genç adam. "Gerekirse bu uğurda öleceğim ama o ismi öğreneceğim. Skandallar umurumda mı? Gazeteci Beauchamp'ın dediği gibi malvarlığı... ün... reklamlar umurumda mı? Ama sizler, sosyete insanları milyonlarınıza ve armalarınıza rağmen, bir skandal insana her zaman bir şeyler kaybettirir... Evet, babamın adı ne?"

"Buraya sana bunu söylemek için geldim."

"Öyle mi?" diye haykırdı gözleri sevinçle parlayan Benedetto.

O sırada kapı açıldı ve görevli Bertuccio'ya, "Bağışlayın Mösyö," dedi, "ama sorgu hâkimi mahkûmu bekliyor."

"Bu son sorgulama," dedi Andrea saygıdeğer kâhyaya. "Lanet olası densiz herif!"

"Yarın yeniden geleceğim," dedi Bertuccio.

"Tamam!" dedi Andrea. "Sayın jandarmalar, emrinizdeyim... Ah! Sevgili Mösyö, ihtiyacım olduğunda bana verilmesi için emanet para kalemine on ekü bırakın."

"Bırakacağım," diye yanıtladı Bertuccio.

Andrea elini uzatsa da, Bertuccio cebinden çıkarmadığı eliyle birkaç gümüş parayı şıngırdatmakla yetindi.

"İşte söylemek istediğim buydu," dedi Andrea, zoraki gülümsemesine rağmen Bertuccio'nun garip sükûnetinden çok etkilenmişti.

"Acaba yanılıyor muyum?" diye sordu kendine, *salata sepeti* denen boyu eninden uzun ve parmaklıklı arabaya binerken. "Bunu anlayacağız! O halde yarın görüşmek üzere!" diye ekledi Bertuccio'ya dönerek.

"Yarın görüşmek üzere!" diye yanıtladı kâhya.

CVIII

Yargıç

Hatırlanacağı gibi Başrahip Busoni ve Noirtier ölünün odasında baş başa kalmış ve yaşlı adam ve Başrahip genç kızın bedeninin etrafında toplanmışlardı.

Belki Başrahip'in dindarca yüreklendirmeleri, belki sevecen merhameti, belki de ikna edici sözleri yaşlı adamın yeniden cesaretlenmesini sağlamıştı çünkü rahiple görüşmeye başladığı andan beri, içini kaplayan umutsuzluktan sıyrılmış olan Noirtier, Valentine'i ne kadar sevdiğini hatırlayanlara çok şaşırtıcı gelecek bir boyun eğişin, sükûnetin belirtilerini sergiliyordu.

Mösyö de Villefort ölüm sabahından beri yaşlı adamı hiç görmemişti. Bütün ev yenilenmiş, kendisi için yeni bir oda uşağı, Noirtier için yeni bir hizmetkâr bulunmuştu. Ayrıca iki yeni kadın Madam de Villefort'a hizmet ediyorlardı. Kapıcısından arabacısına kadar bu lanetli evin farklı sahipleri arasına katılan ve ev sahiplerinin arasındaki oldukça soğuk ilişkilere mesafe koyan yeni yüzler belirmişti. Zaten ceza mahkemesi duruşmaları üç gün sonra başlıyordu ve çalışma odasına kapanmış olan Villefort, Caderousse'un katiline açılmış davanın ayrıntılarını inceliyor, yoğun bir tempoda çalışıyordu. Bu dava, Monte Cristo kontunun parmağının olduğu tüm davalar gibi Paris'te büyük yankı uyandırmıştı. Kanıtlar yeterli değildi çünkü ölmek üzere olan bir kürek mahkûmu eskiden aynı zinciri paylaştığı bir arkadaşını suçluyordu ve bu suçlamanın nedeni bir kine ya da bir intikama dayanıyor olabilirdi. Sadece Savcı'nın kararı netti; Kraliyet Savcısı sonunda Benedetto'nun suçlu olduğuna dair korkunç bir kanıya varmıştı ve bu zorlu zaferden, buz tutmuş yüreğinin tellerini biraz olsun titretecek tek şey olan özsaygısının hazlarından birini yaşamak için yararlanacaktı.

Villefort, yoğun çalışmaları sayesinde işleri tamamlanmak üzere olan bu dosyasının diğer davalardan önce ele alınmasını istiyordu; ayrıca duruşmaya katılmak isteyecek kişilerin yoğun taleplerinden uzak durmak için soruşturmayı her zamankinden daha gizli yürütüyordu.

Ve Valentine'in defnedilmesinden bu kadar kısa süre sonra, ailenin acısı bu kadar tazeyken de olsa, babanın görevine, yani kederini yatıştıracak tek oyalanma yöntemine sıkı sıkıya sarılmasına kimse şaşırmıyordu.

Bir keresinde, Bertuccio'nun babasının adını söylemek üzere Benedetto'yu ikinci kez ziyaret ettiği günden bir gün sonra, pazar akşamı, tıpkı değneğiyle en yüksek haşhaş saplarına vuran Tarquinius gibi, bastonuyla geride kalan mevsimde parıldayan çiçeklerin, ağaçlık yollar boyunca hayaletler gibi uzanan gülhatmilerin uzun ve ölgün saplarına darbeler indirerek, yorgunluktan tükenmiş, karamsar ve aklından hiç çıkmayan bir düşünceyle iki büklüm olmuş bir halde konağın bahçesinde dolaşırken babasını fark etmişti.

Birçok kez aynı ağaçlık yoldan bahçenin dibindeki terk edilmiş araziye bakan parmaklığa kadar gitmiş, yine aynı yoldan aynı ahenkli adımlarla ve aynı tempoyla geri dönmüştü. O sırada, pazar ve pazartesi günlerini annesinin yanında geçirmek üzere yatılı okuldan gelmiş oğlunun gürültü çıkararak oyun oynadığı eve gözlerini istemsizce çevirdi.

O anda, açık pencerelerden birinde, hâlâ sıcak olan güneşin, ölmek üzere olan çançiçeklerini ve balkonu kaplayan kırmızılaşmış sarmaşıkları selamlamaya gelen son ışınlarının keyfini çıkarmak için koltuğunu pencerenin kenarına getirtmiş olan Mösyö Noirtier'yi gördü.

Yaşlı adamın gözleri Villefort'un tam seçemediği bir noktaya sabitlenmişti.

Noirtier'nin gözleri öylesine vahşi, öylesine kinli, öylesine ateşli bir sabırsızlıkla bakıyordu ki, çok iyi tanıdığı bu yüzün yansıttığı her duyguyu anlayabilen Kraliyet Savcısı bu

delici bakışların kime yöneldiğini anlamak için gidip geldiği düz hattın dışına çıktı.

Bunun üzerine, dallarında daha şimdiden hiç yaprak kalmamış ıhlamur ağaçlarının altında Madam de Villefort'u gördü. Karısı ara sıra plastik topunu hiç usanmadan salondan bahçeye doğru yollayan oğluna gülümsemek için okumaya ara verdiği kitabıyla bir ağacın altına oturmuştu.

Villefort'un benzi soldu çünkü yaşlı adamın ne demek istediğini anlıyordu. Noirtier hep aynı noktaya bakıyordu ama aniden bakışları kadından kocasına yöneldi ve hedef değiştirdiği için biraz olsun yumuşasa da tehditkâr ifadesinden hiçbir şey kaybetmeden alev saçan bakışlara bu kez Villefort maruz kaldı.

O sırada, bu zihinsel çatışmanın, başının üstünden geçen çapraz ateşin farkında olmayan Madam de Villefort topunu elinde tuttuğu oğluna bir öpücük karşılığında gelip alması için işaret yapıyordu ama Edouard annesini uzun süre yalvarttı; muhtemelen annenin öpücüğünü kaybedeceği zamanı telafi edecek bir ödül olarak yeterli bulmuyordu. Nihayet kararını verip pencereden günebakanların ve katmerli papatyaların arasına sıçradı ve alnı ter içinde kalmış bir halde Madam de Villefort'a doğru koştu. Çocuğun alnını kurulayan Madam de Villefort o nemli fildişi beyazlığı öptükten sonra Edouard'ı bir elinde topu, diğer elinde birkaç şekerle geri gönderdi.

Yılanın karşısındaki kuş gibi anlaşılmaz bir çekim gücüne kapılmış olan Villefort eve yaklaştıkça, Noirtier'nin kendisini izleyen bakışları daha aşağıya yöneliyor ve Villefort yaşlı adamın gözbebeklerinin akkor halini almasıyla kendi yüreğinin derinliklerinin yanıp kavrulduğunu hissediyordu. Gerçekten de, bu bakışlarda hem çok ciddi bir sitem hem de korkunç bir tehdit okunuyordu. Bunun üzerine, Noirtier gözkapaklarını ve gözlerini oğluna unuttuğu bir yemini hatırlatırcasına gökyüzüne doğru çevirdi.

"Tamam! Mösyö," diye yanıtladı avlunun kenarındaki Villefort, "tamam! Bir gün daha sabredin, söylediğimi yapacağım."

Bu sözler karşısında sakinleşen Noirtier gözlerini kayıtsızca başka yöne çevirdi.

Villefort, içini daraltan redingotunun düğmelerini çözüp solgun elini alnına götürdü ve çalışma odasına döndü.

Gece soğuk ve sakin geçti; evde herkes her zamanki gibi yatmış ve uyumuştu. Sadece Villefort her zamanki gibi diğerleriyle aynı saatte yatmamış ve sorgu hâkimlerinin dün yaptığı son sorgulamaları, tanıkların ifadelerini incelemek, şimdiye kadar hazırladıkları içinde en iddialı ve en başarılı suçlamaya iyice netlik kazandırmak için sabah beşe kadar çalışmıştı.

Ertesi gün ceza mahkemesi duruşmaları başlayacaktı. Villefort o pazartesi, günün solgun ve kasvetli bir şekilde doğduğunu gördü, mavimtırak gün ışığı kâğıdın üzerine kırmızı mürekkeple yazılmış satırları parıldatıyordu. Lambası son nefesini verirken bir an uykuya dalan Kraliyet Savcısı, fitilin çıtırtılarıyla uyandığında parmaklarının kana daldırılmış gibi nemli ve kırmızılaşmış olduğunu fark etti.

Penceresini açtığında, turuncu renkli bir şeridin uzakta gökyüzüne yayıldığını ve ufukta siyah bir leke gibi beliren ince uzun kavakları ikiye böldüğünü gördü. Kestane ağaçlarıyla çevrili parmaklığın ötesindeki yabani yonca tarlasında bir çayırkuşunun göğe doğru yükselirken duru bir sesle söylediği sabah şarkısı duyuluyordu.

Şafağın nemli havası Villefort'un aklını başına getirdi ve hafızasını tazeledi.

"Her şey bugün olup bitecek," dedi kendini toparlamaya çalışarak, "bugün adaletin kılıcını elinde tutan adam suçluların olduğu her yere darbeler indirecek."

Bunun üzerine, bakışları istemeden dün yaşlı adamı gördüğü çıkıntılı pencereye yöneldi.

Perde kapalıydı.

Yine de, babasının gözlerindeki alev hafızasında o kadar netti ki bu kapalı pencereye sanki açıkmış gibi baktı ve tehditkâr yaşlı adamı bir kez daha görür gibi oldu.

"Tamam," diye mırıldandı, "tamam, için rahat olsun!"

Başını göğsüne doğru eğerek çalışma odasında birkaç tur attı, ardından uyumaktan ziyade yorgunluk ve çalışma yüzünden iliklerine işleyen soğukla katılaşmış bedenini gevşetmek arzusuyla giyinik halde bir kanepenin üzerine uzandı.

Yavaş yavaş herkes uyandı. Villefort çalışma odasından evin hareketlendiğini –eve yaşam dolduğunu belli eden ve peş peşe gelen gürültüler– duydu. Kapılar açılıp kapanıyor, hizmetçisini çağıran Madam de Villefort'un çıngırağının çınlaması, Edouard'ın insanı her zaman neşeyle uyandıran ilk çığlıkları duyuluyordu.

Villefort da çıngırağın ipini çekti. Yeni oda uşağı elinde gazetelerle içeri girdi.

Gazetelerin yanı sıra diğer elinde bir fincan sıcak çikolata vardı.

"Bana ne getirdiniz?" diye sordu Villefort.

"Bir fincan sıcak çikolata."

"Ben böyle bir şey istemedim. Benim bu sabah ne yapacağımla kim bu kadar ilgileniyor?"

"Madam bana Mösyö'nün bugünkü cinayet davasında hiç kuşkusuz uzun konuşacağını ve gücünü toplamaya ihtiyacı olduğunu söyledi."

Ve uşak fincanı kanepenin yanında duran ve diğerleri gibi kâğıt dolu masaya bırakıp çıktı.

Villefort bir an karamsarlıkla baktığı fincanı sinirli bir hareketle eline aldı ve sıcak çikolatayı bir dikişte içti. Âdeta bu içeceğin ölümcül olmasını ve kendisine dayatılan ölmekten daha güç bir görevden kurtulması için ölümü davet etmesini umuyordu. Ardından ayağa kalktı ve onu o anda gören birinin dehşete kapılacağı bir gülümsemeyle odasında dolaşmaya başladı.

Sıcak çikolata zararsızdı ve Villefort hiçbir rahatsızlık hissetmedi.

Kahvaltı saati geldiğinde Mösyö de Villefort masada yoktu. Uşağı odaya döndü.

"Madam saatin on bir olduğunu ve duruşmanın on ikide başlayacağını Mösyö'ye bildirmemi istedi," dedi.

"Peki ya sonra?"

"Madam giyindi, dışarı çıkmak için hazır bekliyor ve Mösyöye eşlik edip etmeyeceğini soruyor."

"Nereye gitmek için?"

"Adalet Sarayı'na."

"Orada ne yapacakmış?"

"Madam bu duruşmaya katılmayı çok istediğini söylüyor."

"Şuraya bakın!" dedi Villefort biraz ürkütücü bir vurguyla. "Demek bunu istiyor!"

Uşak bir adım gerilerken, "Mösyö tek başına çıkmak istiyorsa bunu Madam'a ileteceğim," dedi.

Bir an sessiz kalan Villefort üzerinde simsiyah sakalın belirdiği yanağını kaşıyordu.

"Madama onunla konuşmak istediğimi ve ona beni kendi odasında beklemesini rica ettiğimi söyleyin."

"Peki Mösyö."

"Ardından beni tıraş etmek ve giyinmeme yardımcı olmak için geri gelin."

"Derhal."

Gözden kaybolduktan kısa süre sonra geri gelen uşak Villefort'u tıraş etti, gösterişli siyah takım elbisesini giymesine yardımcı oldu.

İşini bitirdiğinde, "Madam, Mösyö hazır olduğunda kendisini odasında beklediğini söyledi," dedi.

"Geliyorum."

Dosyalarını koltuğunun altına, şapkasını eline alan Villefort karısının odasına yöneldi.

Kapıda bir an durup solgun alnından akan teri mendiliyle sildi.

Ardından kapıyı itti.

Bir pufa oturmuş Madam de Villefort genç Edouard'ın daha okumasını bitirmeden parçalara ayırarak eğlendiği gazeteleri ve broşürleri sabırsızlıkla karıştırıyordu. Çıkmaya hazırdı; bir koltuğun üzerindeki şapkası kendisini bekliyordu; eldivenlerini giymişti.

"Ah! Siz misiniz Mösyö?" dedi rahat ve sakin bir tonda. "Tanrım! Ne kadar solgun görünüyorsunuz Mösyö! Demek bütün gece çalıştınız. Peki neden bizimle kahvaltı etmeye gelmediniz? Beni götürecek misiniz, yoksa Edouard'la birlikte mi gideceğim?"

Madam de Villefort, görüldüğü gibi, bir yanıt almak için sorularını çoğaltmıştı ama Mösyö de Villefort tüm bu sorular karşısında bir heykel gibi soğuk ve sessiz kaldı.

"Edouard," dedi Villefort çocuğa buyurgan bir bakış yönelterek, "dostum, gidip salonda oynayın, annenizle konuşmam gerek."

Madam de Villefort bu soğuk tavırlar, bu kararlı ses tonu, bu söze giriş niteliğindeki hazırlık karşısında titredi.

Başını kaldırıp baktığı annesinin Mösyö de Villefort'un talimatını onaylamadığını gören Edouard kurşun askerlerinin kafalarını koparmaya devam ediyordu.

"Edouard!" diye bağırdı, çocuğu halının üzerinde sıçratacak kadar sertti. "Beni duymuyor musunuz, hadi çıkın!"

Böyle bir tavra pek de alışık olmayan çocuk ayağa kalktı, yüzünün korkudan mı yoksa öfkeden mi solduğunu anlamak zordu.

Babası yanına gidip onu kollarına aldı ve alnını öptü.

"Hadi oğlum, git," dedi.

Edouard dışarı çıktı.

Mösyö de Villefort kapıya gidip sürgüyü çekti.

"Aman Tanrım!" dedi kocasının ruhunun derinliklerine bakan ve Villefort'un duyarsızlığı karşısında gülümsemesi dudaklarında donup kalan genç kadın. "Neler oluyor?"

"Madam, her zaman kullandığınız zehri nerede saklıyorsunuz?" dedi karısıyla kapı arasında duran ve söze giriş yapmadan açıkça konuşmaya başlayan Kraliyet Savcısı.

Tepesinde dolaşan ve çizdiği ölümcül halkaları giderek daraltan bir çaylağın tehdidi altındaki bir çayırkuşu nasıl hissederse Madam de Villefort da öyle hissediyordu.

Yüzü bembeyaz olmuş Madam de Villefort'un göğsünden ne bir çığlığa ne de bir iç çekişe benzeyen boğuk, çatlak bir ses çıktı:

"Mösyö," dedi, "ne... ne demek istediğinizi anlamıyorum."

Ve zaten korkusu doruk noktasına çıktığı için kuşkusuz ilkinden daha şiddetli bir korku nöbetiyle sofadaki yastıkların üzerine yığıldı.

"Size kayınpederim Mösyö de Saint-Méran'ı, kayınvalidemi, Barrois'yı ve kızım Valentine'i öldürdüğünüz zehri nerede sakladığınızı sordum."

"Ah! Mösyö!" diye haykırdı ellerini birleştiren Madam de Villefort. "Siz neler söylüyorsunuz?"

"Bana soru sormak yerine cevap vermelisiniz."

"Kocaya mı yoksa savcıya mı?"

"Savcıya Madam! Savcıya!"

Bu kadının tüm bedeninin titremesi, solukluğu, bakışındaki endişe ürkütücüydü.

"Ah! Mösyö!" diye mırıldandı. "Ah! Mösyö!"

Tek söyleyebildiği buydu.

"Yanıt vermiyorsunuz Madam!" diye haykırdı korkunç sorgulayıcı.

Ardından öfkesinden daha ürkütücü bir gülümsemeyle devam etti:

"Ama inkâr da etmiyorsunuz!"

Madam de Villefort hafifçe sarsıldı.

"Ve inkâr da edemeyeceksiniz," diye ekledi karısını adalet adına kavramak istercesine elini uzatarak, "bu farklı cinayetleri ancak size olan sevgileri gözlerini kamaştırmış kimseleri yanıltan arsızca bir hüner sergileyerek işlediniz. Madam de Saint-Méran öldüğünde evimde bir katil olduğunu anlamıştım: Barrois'nın ölümünden sonra Mösyö d'Avrigny de beni bu konuda uyardı, Tanrı beni bağışlasın! Ortada bir cinayet daha olmadığı halde yüreğimin derinliklerinde hiç durmadan artan şüphelerim bir melek üzerinde yoğunlaşmıştı! Ama Valentine'in ölümünden sonra, sadece benim için değil, başkaları için de artık şüpheye yer kalmadı Madam; bu yüzden şimdi iki kişi tarafından bilinen ve birçok kişinin kuşku duyduğu cinayetiniz kamuya havale edilecek ve demin size söylediğim gibi sizinle bir koca değil bir savcı konuşuyor."

Genç kadın yüzünü iki eliyle sakladı.

"Ah! Mösyö!" diye geveledi. "Yalvarırım söylenenlere inanmayın!"

"Korkuyor musunuz?" diye haykırdı Villefort aşağılayıcı bir ses tonuyla. "Gerçekten de, zehirle insan öldürenlerin her zaman korkak olduklarını saptadım. İki yaşlı insanın ve bir genç kızın öldüğünü gördüğünde ürkütücü bir cesaret gösteren siz, şimdi korkuyor musunuz?"

"Mösyö! Mösyö!"

"Dört can çekişmenin her dakikasını sayan siz, lanetli planlar yapan, mucizevi bir hüner ve özgüvenle o alçak içecekleri hazırlayan siz, şimdi korkuyor musunuz?" diye ekledi Villefort giderek artan bir taşkınlıkla. "Demek her şeyi en ince ayrıntılarına kadar tasarlayan siz cinayetlerinizin açığa çıkmasının sizi nereye sürükleyebileceğini düşünmediniz! Ah! Bu mümkün değil ve alacağınız cezadan kurtulmak için kendinize daha tatlı, daha ustalıkla hazırlanmış, daha ölümcül bir zehir ayırmışsınızdır... Umarım en azından bunu yapmışsınızdır!"

Ellerini burkan Madam de Villefort dizlerinin üstüne çöktü.

"Anlıyorum... Anlıyorum, itiraf ediyorsunuz ama itiraf savcılara yapılır, itiraf son anda, artık inkâr edemeyecek duruma düşüldüğünde yapılır ama bu itiraf suçluya verilecek cezayı azaltmaz."

"Ceza mı Mösyö?" diye haykırdı Madam de Villefort. "Bu sözcüğü ikinci kez söylüyorsunuz."

"Elbette. Siz dört kez suç işleyip adaletten kaçacağınızı mı sanmıştınız? Bu cezayı talep edecek kişinin karısı olduğunuz için bu cezadan muaf tutulacağınızı mı sanmıştınız? Hayır Madam, hayır! Giyotin kim olursa olsun zehirle öldüreni bekliyor, hele de az önce söylediğim gibi kendine en etkili zehrinden birkaç damla ayırmaya özen göstermemişse."

Madam de Villefort vahşi bir çığlık attı ve iğrenç ve karşı konulamaz bir dehşetin ifadesi allak bullak olmuş yüz hatlarına yayılıyordu.

"Ah! Giyotin sehpasından korkmayın Madam," dedi Savcı, "sizin onurunuzu lekelemek kendi onurumu lekelemek anlamına geleceği için bunu istemem; hayır, tam tersine, beni iyi dinlediyseniz, giyotin sehpasında ölmeyebileceğinizi anlamış olmanız gerek."

"Hayır, anlamadım, siz ne demek istiyorsunuz?" diye geveledi tamamen yıkılmış olan sefil kadın.

"Demek istediğim şu: Başkentin en üst düzey savcısının karısı, yaptığı alçaklıklarla onurlu bir ismi lekelemeyecek ve aynı şekilde kocasının ve oğlunun onurunu ayaklar altına almayacaktır."

"Hayır! Ah! Hayır."

"Çok güzel Madam! Bu sizin açınızdan çok hayırlı bir davranış olacak ve bunun için size teşekkür ediyorum."

"Bana neden teşekkür ediyorsunuz?"

"Söylediklerinize."

"Ben ne dedim ki? Aklımı kaçırıyorum, artık hiçbir şey anlamıyorum, Tanrım! Tanrım!"

Ve saçları dağılmış, ağzı köpükler saçar bir halde ayağa kalktı.

"Madam, size buraya girdiğimde ilk sorduğum soruya yanıt vermediniz. Her zaman kullandığınız zehir nerede?"

Kollarını havaya kaldıran Madam de Villefort titreyen ellerini iyice kavuşturdu.

"Hayır, hayır," diye haykırdı, "hayır, bunu öğrenmek istemiyorsunuz!"

"İstemediğim tek şey giyotin sehpasında ölmeniz, beni anlıyorsunuz, öyle değil mi?" diye yanıtladı Villefort.

"Ah! Mösyö merhamet edin!"

"İstediğim tek şey adaletin yerini bulması. Bu dünyadaki mevcudiyetimin amacı cezalandırmak Madam," diye ekledi gözleri ateşler saçarken, "bir kraliçe bile olsa, başka bir kadını cellada teslim ederdim ama size merhametli davranacağım. Size söylüyorum Madam, kendinize en tatlı, en hızlı etki eden zehrinizden birkaç damla ayırdınız, değil mi?"

"Ah! Beni bağışlayın Mösyö, yaşamama izin verin!"

"Korkağın tekiymiş!" dedi Villefort.

"Sizin karınız olduğumu düşünün!"

"Siz insanları zehirleyerek öldüren bir katilsiniz!"

"Tanrı aşkına!"

"Hayır!"

"Bana olan aşkınız adına!"

"Hayır! Hayır!"

"Çocuğumuz için! Ah! Çocuğumuz için yaşamama izin verin!"

"Size *hayır* diyorum, yaşamanıza izin verirsem, belki onu da diğerleri gibi öldüreceksiniz."

"Ben, oğlumu mu öldüreceğim?" diye haykırdı Villefort'a doğru yönelen acımasız anne. "Oğlum Edouard'ı öldüreceğim, öyle mi? Ah! Ah!"

Ve korkunç, şeytani, çılgınca bir kahkaha, ardından da içler acısı bir hırıltıyla sözlerine son verdi.

Madam de Villefort kocasının ayaklarının dibine yığıldı.

Villefort ona doğru eğildi.

"Madam, geri döndüğümde adalet yerini bulmamışsa, sizi ihbar edeceğimi ve kendi ellerimle tutuklayacağımı aklınızdan çıkarmayın," dedi.

Soluk soluğa kalmış, yıkılmış, perişan olmuş Madam de Villefort'un bedeninde sadece korkunç bir alevin parladığı gözleri canlı görünüyordu.

"Beni duydunuz," dedi Villefort, "şimdi bir katilin ölüm cezasını talep edeceğim dosyayı hazırlamaya gidiyorum... Hâlâ hayattaysanız bu geceyi Conciergerie hapishanesinde geçireceksiniz."

İç çeken Madam de Villefort'un sinirleri boşaldı, tükenmiş bir halde halının üzerine yığıldı.

Yüzünde bir acıma duygusu beliren Kraliyet Savcısı, karısına biraz daha yumuşak bir ifadeyle baktı ve ona doğru hafifçe eğilerek, "Elveda Madam," dedi alçak sesle, "elveda!"

Madam de Villefort ölümcül bir darbe gibi üzerine inen bu *elveda* sözünün etkisiyle bayıldı.

Gülümseyerek dışarı çıkan Kraliyet Savcısı kapıyı iki kere kilitledi.

CIX

Ağır Ceza Duruşması

Adalet Sarayı'nda ve Paris'in sosyetik çevrelerinde söylendiği gibi Benedetto davası büyük bir yankı uyandırmıştı.

Café de Paris'nin, Gand Bulvarı'nın ve Boulogne Ormanı'nın gediklisi olan sahte Cavalcanti, Paris'te kaldığı ve gösterişli bir yaşam sürdüğü iki üç ay boyunca birçok ahbap edinmişti. Gazeteler sanığın sosyete yaşamının ve kürek mahkûmiyeti yaşamının çeşitli uğraklarından söz etmişlerdi;

bu yüzden bu dava özellikle Prens Andrea Cavalcanti'yi şahsen tanımış olanlar arasında büyük bir merak uyandırıyordu ve özellikle de bu kişiler, aynı zincire bağlı olduğu arkadaşını öldüren Mösyö Benedetto'nun sanık sandalyesinde oturduğunu görebilmek için her şeyi göze almışlardı.

Birçok kişi için Benedetto adaletin bir kurbanı değil, yanılgısıydı: Baba Mösyö Cavalcanti daha önce Paris'e gelmişti ve ünlü oğlunun beraatini talep etmek için tekrar Paris'e gelmesi bekleniyordu. Monte Cristo kontu ile üzerindeki ünlü Brandenburg redingotuyla görüştüğünden haberdar olmayan çok sayıda kişi de, yaşlı İtalyan soylunun saygın tavırlarından, beyefendiliğinden, sosyete çevrelerine aşinalığından çok etkilenmişlerdi, ancak şunu da söylemek gerekir ki, baba Cavalcanti sadece hiç konuşmadığında ve para hesaplarına girmediğinde mükemmel bir sinyordu.

Sanığa gelince, birçok kişi onu öyle sevimli, yakışıklı, cömert buluyordu ki, büyük servetlerin, iyiliği ve kötülüğü mükemmel yapma ve gücü beklenmedik bir şekilde kullanma araçlarından yararlandığı bu sosyete âleminde, onun bir düşmanının çevirdiği bir dolabın mağduru olduğuna inanmayı tercih ediyordu.

Bu yüzden kimileri bu sahneyi izlemek, diğerleri ise yorumlamak için ceza duruşmasına akın etti. Sabah yediden itibaren parmaklıklı kapının önünde kuyruklar oluşmuş ve duruşmanın başlamasından bir saat önce salon ayrıcalıklı izleyicilerle dolmuştu.

Büyük davaların görüldüğü günlerde, duruşma salonu, duruşma başlamadan ve hatta sıklıkla başladıktan sonra, birbirlerini tanıyan çok sayıda kişinin yerlerini kaybetmeyecek kadar yakın oturuyorlarsa sohbet ettikleri, aralarında bir yığın insan, avukat ve jandarma varsa işaretle anlaştıkları bir mekâna dönüşüyordu.

Bazen varlığını hissettirmeden geçen ya da kısa sürmüş bir yazı telafi eden o muhteşem sonbahar günlerinden biriy-

di. Mösyö de Villefort'un sabah güneşin üzerinde gölgeler oluşturduğunu gördüğü bulutlar dağılmış ve eylülün en son, en hoş günlerinden birinin tüm berraklığıyla parıldamasına izin vermişlerdi.

Basın dünyasının krallarından biri olduğu için her yerde bir tahtı bulunan Beauchamp kelebek gözlüğüyle sağa sola bakarken Château-Renaud'yu ve Debray'yi fark etti. Bir polis memurunun candan davrandığı iki genç adam, haklıymış gibi onu önlerinde durmak yerine arkalarına geçmeye ikna etmişti. Bakanlık sekreterinin ve milyonerin kim olduklarını tahmin eden deneyimli polis soylu komşularına özen göstermiş, hatta onlara yerlerini koruyacağı sözünü vererek Beauchamp'ın yanına gitmelerini sağlamıştı.

"Bak sen," dedi Beauchamp, "demek dostumuzu görmeye geldik!"

"Elbette," diye yanıtladı Debray, "o saygıdeğer prensi görmeye geldik! Yok canım, İtalyan prensleri şeytan götürsün!"

"Soyağacını Dante'nin çizdiği, kökü *İlahî Komedya*'ya dayanan bir adam!"

"İpten kazıktan kurtulmuş bir soyluluk," dedi Château-Renaud soğuk bir ifadeyle.

"Mahkûm olacak, öyle değil mi?" diye sordu Debray Beauchamp'a.

"Sevgili dostum," diye yanıtladı gazeteci, "sanırım bu soruyu bürokrasinin havasını bizden daha iyi koklayan size sormak lazım; bakanınızın geçen akşamki davetinde Mahkeme Heyeti Başkanı var mıydı?"

"Evet."

"Size ne dedi?"

"Sizi şaşırtacak bir şey."

"Ah! O halde çabuk söyleyin dostum, uzun zamandır beni şaşırtacak bir şey duymadım."

"Tamam o zaman, bana inceliğiyle eşsiz görünen, bir kurnazlık abidesine benzetilen Benedetto'nun aslında beş para

etmez, çok ahmak bir yankesici olduğunu ve öldükten sonra kafatasının içinin bile incelenmeye layık olmadığını söyledi."

"Hadi canım!" dedi Beauchamp. "Prens rolünü iyi oynuyordu."

"O bahtsız prenslerden nefret eden ve onların kötü duruma düştüklerini görmekten keyif alan size göre durum böyle ama soylu bir beyefendiyi içgüdüsel olarak sezen, kim olursa olsun kökünün aristokrat bir aileye dayandığını öngörülerimle anlayan benim için aynı şey geçerli değil."

"Demek onun prensliğine asla inanmadınız!"

"Prensliğine inandım... Ama bir prensin saygınlığına sahip olduğuna inanmadım."

"Yine de eminim ki sizden başka birisi onu bir prens kabul edebilir... Onu bakanlarla birlikte gördüm."

"Ah! Evet," dedi Debray, "böylece bakanlarınız da kendilerini prens sanıyorlar!"

"Söylediklerinizde doğruluk payı var Château-Renaud," diye yanıtladı bir kahkaha atan Beauchamp, "kısa ama hoş bir saptama. Sizden bu sözleri makalelerimde kullanma izni istiyorum."

"Kullanın sevgili Mösyö Beauchamp," dedi Château-Renaud, "kullanın, cümlemi size makul bir fiyata veririm."

"Ama," dedi Debray Beauchamp'a, "ben Başkan'la konuştuysam, siz de Kraliyet Savcısı'yla konuşmuş olmalısınız."

"Mümkün değil, Mösyö de Villefort bir haftadır ortalıkta gözükmüyor; bu çok doğal, kızının garip ölümüyle doruk noktasına ulaşan ve peş peşe gelen o garip ailevi kederler yakasını bırakmıyor..."

"Garip ölümüyle mi? Siz neler söylüyorsunuz Beauchamp?"

"Ah! Evet, tüm bu olayların cübbe aristokrasisi içinde olup bittiğini bahane edip bilmezlikten gelin," dedi gözüne dayadığı kelebekgözlüğünün olduğu yerde durmasına çalışan Beauchamp.

"Sevgili Mösyö," dedi Château-Renaud, "size kelebekgözlük konusunda Debray kadar usta olmadığınızı söylememe izin verin. Hadi Debray, Mösyö Beauchamp'a bir ders verin."

"Bakın," dedi Beauchamp, "yanılmıyorum."

"Ne oldu ki?"

"Bu o."

"O kim?"

"Gittiği söyleniyordu."

"Matmazel Eugénie mi?" diye sordu Château-Renaud. "Bu kadar çabuk geri dönmüş olabilir mi?"

"Hayır, o değil, annesi."

"Madam Danglars mı?"

"Hadi canım!" dedi Château-Renaud. "Kızının kaçışından on gün, kocasının iflasından üç gün sonra bu mümkün olabilir mi?"

Hafifçe kızaran Debray, Beauchamp'ın baktığı yöne döndü.

"Hadi canım!" dedi. "Bu yüzü peçeli, meçhul bir kadın, yabancı bir prenses, belki de prens Cavalcanti'nin annesi, ama sanırım oldukça ilginç şeyler söyleyecektiniz Beauchamp."

"Ben mi?"

"Evet, Valentine'in tuhaf ölümünden söz ediyordunuz."

"Ah! Evet, bu doğru, peki Madam de Villefort neden burada değil?"

"Zavallı iyi yürekli kadın!" dedi Debray. "Kuşkusuz hastaneler için melisa suyu damıtmakla, kendisi ve dostları için kozmetik ürünleri hazırlamakla meşguldür. Söylendiğine göre bu uğraşlara yılda iki üç bin ekü harcıyormuş. Aslında haklısınız, Madam de Villefort neden burada değil? Onu görmekten büyük bir sevinç duyacaktım, o kadını çok seviyorum."

"Bense ondan nefret ediyorum," dedi Château-Renaud.

"Ama neden?"

"Bunu bilemiyorum. Bir insan neden sevilmez ki? Bir insandan niye nefret edilir ki? Onu itici bulduğum için nefret ediyorum."

"Ya da her zamanki gibi içgüdüsel olarak nefret ediyorsunuz."

"Belki de... Neyse, siz devam edin Beauchamp."

"Tamam o zaman," dedi Beauchamp, "beyler, Villefortların konağında neden bu sıklıkta ölüme rastlanılıyor?"

"Sıklıkta güzel bir sözcük," dedi Château-Renaud.

"Sevgili dostum, bu sözcüğe Saint-Simon'da bolca rastlanır."

"Neyse, olaylar Mösyö de Villefort'un evinde yaşanıyor, konuya geri dönelim."

"Elbette!" dedi Debray. "Size üç aydır yasa gömülmüş o evi dikkatle gözlemlediğimi itiraf ediyorum ve daha evvelki gün Madam, bana Valentine'in ölümünden söz ediyordu."

"Madam da kim?" diye sordu Château-Renaud.

"Tabii ki Bakan'ın karısı!"

"Ah! Bağışlayın," dedi Château-Renaud, "ben bakanlarla görüşmüyorum, bu işi prenslere havale ediyorum."

"İlk başlarda sadece yakışıklıydınız, şimdi alevler saçıyorsunuz Baron; bize merhamet edin ya da bizi Jupiter gibi yakacaksınız."

"Artık ağzımı açmayacağım," dedi Château-Renaud, "ama siz de bana merhamet edin ve söylediklerime yanıt vermeyin."

"Tamam, sohbetimizi sonuçlandırmaya çalışalım Beauchamp, size Madam'ın bana evvelki akşam bu konuda sorular sorduğunu söylüyordum; siz beni bilgilendirin, ben de Madam'ı." "Tamam o zaman beyler, Villefortların evinde, az önce söylediğim gibi, bu sıklıkta ölüm varsa, o evde bir katil var demektir."

İki genç ürperdi çünkü bu daha önce defalarca akıllarına gelmişti.

"Peki katil kim?" diye sordular.

"Küçük Edouard."

İki dinleyicinin kahkahalarını hiç umursamayan konuşmacı devam etti:

"Evet beyler, olağanüstü bir yaratık olan küçük Edouard, şimdiden büyükler gibi cinayet işliyor."

"Bu bir şaka mı?"

"Kesinlikle değil, dün Mösyö de Villefort'un evinden ayrılan bir hizmetçi tuttum. Şimdi olan bitenleri dinleyin."

"Dinliyoruz."

"Villefortlarda kapıldığı dehşetten dolayı günlerce aç kaldığı için evdeki her şeyi silip süpüren bu adamı yarın kovacağım. Evet, söylediğine göre o sevimli çocukta ara sıra hoşuna gitmeyen kimselere karşı kullandığı bir ilaç şişesi varmış. Önce Valentine'in dedesi ve anneannesi Saint-Méranlardan hazzetmemiş ve onlara iksirinden üçer damla içirmiş ve bu üçer damla ölmeleri için yeterli olmuş; sonra sıra sevimli afacanı ara sıra tersleyen büyükbaba Noirtier'nin uşağı iyi yürekli Barrois'ya gelmiş. Sevimli afacan ona iksirinden üç damla içirmiş. Ardından kendisine sert davranmasa da kıskandığı Valentine'e de iksirinden üç damla içirmiş ve o da diğerleri gibi ölmüş."

"Bize nasıl da lanetli bir hikâye anlattığınızın farkında mısınız?" dedi Château-Renaud.

"Evet," dedi Beauchamp, "başka bir dünyaya ait bir hikâye, öyle değil mi?"

"Bu çok saçma," dedi Debray.

"Ah!" dedi Beauchamp. "İşte şimdiden doğruları geçiştirmenin yollarını arıyorsunuz! Lanet olsun! Hizmetçime ya da yarın hizmetçim olmayacak kişiye sorun. Evde bu söylentiler dolaşıyormuş."

"Peki bu iksir nerede, nasıl hazırlanmış?"

"Soruya bak! Çocuk onu saklıyor."

"Nereden bulmuş?"

"Demek annesinin laboratuvarında zehir var!"

"Ben nereden bileyim! Kraliyet savcısı benmişim gibi bu soruları soruyorsunuz. Ben bana söyleneni tekrarlıyorum, hepsi bu; size haber kaynağımın anlattıklarını iletiyorum. Elimden gelen bu kadar. Zavallı adam korkudan yemek yemiyormuş."

"Bu inanılır gibi değil!"

"Ama hayır, sevgili dostum, bunda inanılmayacak bir şey yok. Geçen yıl, Richelieu Caddesi'nde, erkek ve kız kardeşlerini uyudukları sırada kulaklarına iğne batırarak öldürmekten keyif alan o çocuktan söz edildiğini duymamış mıydınız? Bizden sonraki kuşak daha küçükken ne dolaplar çeviriyor!"

"Sevgili dostum," dedi Château-Renaud, "bize anlattıklarınızın tek kelimesine bile inanmadığınıza bahse girerim. Monte Cristo kontunu göremiyorum, neden burada değil ki?"

"O bu işlerden bezdi, ayrıca Cavalcantilerin oyununa geldiği için ortalıkta görünmek istemeyecektir. Görünen o ki, prenslikleri yüz bin franklık bir ipotek altındayken, sahte tavsiye mektuplarıyla onu kandırmışlar."

"Bu arada, Mösyö de Château-Renaud," dedi Beauchamp, "Morrel nasıl?"

"İnanın, üç kez görmeye gittim ama Morrel'i bulamadım. Yine de, hiç de endişeli görünmeyen kız kardeşi oldukça sakin bir yüz ifadesiyle bana kendisinin de ağabeyini iki üç gündür görmediğini ama sağlığının yerinde olduğundan hiç kuşku duymadığını söyledi."

"Ah! Şimdi aklıma geldi! Monte Cristo kontu bu salonda görünmek istemiyor," dedi Beauchamp.

"Ama neden?"

"Çünkü o da bu dramın oyuncularından biri."

"Yoksa o da mı birini öldürdü?" diye sordu Debray.

"Hayır, tam tersine, onu öldürmek istediler. Mösyö de Caderousse'un ufaklık Benedetto tarafından onun evinden

çıktığı sırada öldürüldüğünü biliyorsunuz. Evlilik sözleşmesinin imzalanmasını engelleyen mektubun cebinde bulunduğu o meşhur yeleğin onun evinde ortaya çıktığını biliyorsunuz. İşte kanlar içindeki o meşhur yelek kanıt olarak Savcı'nın masasının üzerinde duruyor."

"Ah! Çok iyi."

"Şiişşşt! Beyler, duruşma başlıyor, yerlerimize dönelim!"

Gerçekten de mahkeme salonunda büyük bir gürültü yankılandı, polis memuru gırtlağını temizler gibi yaparak himayesindeki iki genci yerlerine çağırdı ve duruşma salonunun kapısında beliren mübaşir, Beaumarchais dönemindeki mübaşirlerin yaptığı gibi cıyak cıyak bir sesle bağırdı:

"Beyler, duruşma başlıyor!"

CX

İddianame

Yargıçlar derin bir sessizliğin ortasında oturumu başlatırken, jüri üyeleri de yerlerine oturdular. Tüm dikkatleri ve neredeyse herkesin hayranlığını üzerine toplayan Mösyö de Villefort etrafına sükûnetle bakarak koltuğuna yerleşti.

Herkes soğukkanlılığın babalık kederlerinin izlerine hiçbir yer bırakmadığı bu ciddi ve katı yüze bakıyor ve insani duygulardan uzak olan bu adamı bir tür dehşetle inceliyordu.

"Jandarmalar!" dedi Mahkeme Heyeti Başkanı. "Sanığı getirin."

Bu sözlerle dikkatleri daha da yoğunlaşan izleyiciler bakışlarını Benedetto'nun salona gireceği kapıya sabitlediler.

Kısa süre sonra kapı açıldı ve sanık belirdi.

Herkesin edindiği izlenim aynıydı ve kimse sanığın yüz ifadesinin yansıttıkları konusunda yanılmadı.

Yüz hatlarında kanın yüreğe çekilmesine yol açan, alnı ve yanakları solduran o derin heyecandan hiç iz yoktu. Bi-

rinin nazikçe şapkasının üzerine, diğerini beyaz yeleğinin arasına götürdüğü elleri hiçbir şekilde titremiyordu. Gözleri sakin ve parlaktı. Genç adamın, yargıç ve izleyici sıralarında şöyle bir gezinen bakışları uzun süre Başkan'a ve özellikle Kraliyet Savcısı'na kilitlendi.

Andrea'nın yanında baro tarafından atanmış olan (çünkü Andrea hiç önem vermezmiş gibi göründüğü bu ayrıntılarla uğraşmak istememişti) avukatı vardı, koyu sarı saçlı bu genç adamın yüzü sanığınkinden çok daha derin bir heyecanla kızarmıştı.

Başkan, bilindiği gibi Villefort'un çok hünerli ve çok kararlı kaleminden çıkmış iddianamenin okunmasını istedi.

Uzun süren ve herkes için bunaltıcı olan bu okuma sırasında, izleyicilerin dikkati ezici ağırlığı bir Spartalı ruhunun neşesiyle taşıyan Andrea üzerinde yoğunlaşmıştı.

Villefort, suçlamasını belki de daha önce hiç bu kadar özlü ve akıcı bir şekilde dile getirmemişti; cinayet en canlı renkleriyle ortaya konmuştu, sanığın geçmişi, kimliğinin değişimi, ilk gençlik yıllarında yaptıklarının sıralanması, yaşam pratiğinin ve insan yüreğinin sezgisinin Kraliyet Savcısı gibi çok zeki birine sağlayabileceği bir yetenekle sergilenmişti.

Sadece bu giriş konuşması bile Benedetto'nun kamuoyu önünde işinin bittiğinin anlaşılması için yeterliydi. Bundan sonra yasa tarafından ağır bir biçimde cezalandırılması gündeme gelecekti.

Andrea, aleyhine peş peşe gelen suç kanıtlarına hiç ilgi göstermedi. Kendisini sık sık gözlemleyen ve hiç kuşkusuz diğer sanıklara da sık sık yaptığı gibi onunla ilgili de psikolojik çözümlemeler geliştiren Mösyö de Villefort bakışlarının sabitliğine ve derinliğine rağmen Andrea'nın bir kez bile gözlerini kaçırmasını sağlayamamıştı.

Nihayet iddianamenin okunması bitti.

"Sanık," dedi Başkan, "adınız ve soyadınız?"

Andrea ayağa kalktı.

"Beni bağışlayın Sayın Başkan," dedi dupduru yankılanan bir sesle, "bana sırasıyla cevaplayamayacağım bir dizi soru yönelteceğinizi anlıyorum. Bana daha sonra açıklayacağım bir nedenden dolayı sıradan bir sanık gibi değil ayrıcalıklı davranılmasını istiyorum. Bu yüzden, sizden bana sorularınızı farklı bir sırayı takip ederek yanıtlamama izin vermenizi rica ediyorum; yine de tüm sorularınızı cevaplamış olacağım."

Şaşıran Başkan, jüri üyelerine baktı, onlar da Kraliyet Savcısı'na baktılar.

Mahkeme heyeti afallamıştı. Ama Andrea bu durumdan hiç etkilenmemiş gibi görünüyordu.

"Yaşınız?" dedi Başkan. "Bu soruyu yanıtlayacak mısınız?"

"Bu sorunuza da diğer sorularınız gibi cevap vereceğim sayın Başkan ama sırası gelince."

"Yaşınız?" diye tekrarladı Başkan.

"Yirmi bir yaşındayım ya da daha doğrusu 1817 yılı 27 Eylül'ünü 28 Eylül'e bağlayan gece doğduğum için birkaç gün sonra yirmi bir yaşında olacağım."

Not almaya devam eden Mösyö de Villefort bu tarihi duyunca başını kaldırdı.

"Nerede doğdunuz?" diye devam etti Başkan.

"Paris yakınlarındaki Auteuil'de."

İkinci kez kafasını kaldıran Mösyö de Villefort, Benedetto'ya Medusa'nın başını görmüş gibi baktı ve yüzü bembeyaz oldu.

Benedetto'ya gelince, ince patiska mendilinin işlemeli köşesini dudaklarına dokunduruyordu.

"Mesleğiniz?"

"Önce kalpazandım," dedi Andrea büyük bir sükûnetle, "ardından hırsızlığa terfi ettim ve kısa süre önce de katil oldum."

Salonun dört bir yanında bir hoşnutsuzluk ve şaşkınlık mırıltısı ya da daha doğrusu fırtınası koptu: Yargıçlar bir-

birlerine şaşkın şaşkın bakarken, jüri üyeleri böylesine kibar bir adamda nadir rastlanabilecek olan bu hayâsızca cevaba karşı duydukları tiksintiyi belli ettiler.

Bir elini önce solan, ardından kızarıp alev alev yanan alnına götüren Mösyö de Villefort aniden kendini kaybetmiş gibi etrafına bakarak ayağa kalktı, nefesi daralmıştı.

"Sayın Kraliyet Savcısı, bir şey mi arıyorsunuz?" diye sordu Benedetto en kibar gülümsemesiyle.

Hiç yanıt vermeyen Mösyö de Villefort koltuğuna oturdu ya da daha doğrusu yığıldı.

"Sanık, şimdi adınızı söylemeyi kabul ediyor musunuz?" diye sordu Başkan. "Mesleğiniz olarak nitelediğiniz suçları sayarkenki kaba tavrınız, bu suçları neredeyse şerefle kabullendiğiniz için mahkeme sizi ahlâk ve insanlık adına şiddetle kınayacaktır, işte belki de isminizi söylemeyi geciktirmenizin nedeni budur. O ismi önceki unvanlarınızın üzerinde yüceltmek istiyorsunuz."

"İnanılır gibi değil Sayın Başkan," dedi Benedetto çok zarif bir ses ve çok kibar bir tavırla, "aklımdan geçenleri nasıl da okudunuz, soruların sırasını değiştirmenizi bu amaçla rica etmiştim."

Salondaki şaşkınlık doruk noktasına çıkmıştı, sanığın konuşmasında şarlatanlıktan ve hayâsızlıktan eser yoktu; heyecanlanan izleyiciler bu kasvetli bulutun ardından bir fırtınanın kopacağını hissediyorlardı.

"Evet," dedi Başkan, "isminiz?"

"Size ismimi söyleyemem çünkü bunu ben de bilmiyorum, ama babamın ismini bildiğim için size söyleyebilirim."

Villefort'un gözleri kederle karardı; yanaklarından peş peşe düşen yakıcı ter damlalarının titreyen ve ne yaptığını bilmeyen elleriyle karıştırdığı kâğıtların üzerine düştüğü görüldü.

Bu koskoca salonun sessizliğini bozan ne bir soluk ne bir aksırık duyuldu, herkes bekliyordu.

"Babam kraliyet savcısıdır," dedi Andrea sakince.

"Kraliyet savcısı mı?" dedi Villefort'un allak bullak olan yüzünü fark etmeyen Başkan şaşkınlıkla. "Kraliyet savcısı mı?"

"Evet ve madem ismini bilmek istiyorsunuz, bunu size söyleyeceğim: İsmi Villefort!"

Adalete duyulan saygıyla uzun süredir bastırılan tepkiler tüm göğüslerin derinliklerinden bir şimşek gibi fırladı; mahkeme heyeti bile kalabalığın bu tepkisini bastırmayı aklına getiremedi. Soğukkanlı bir ifadeyle bekleyen Benedetto'ya savrulan küfürler, hakaretler, öfkeli hareketler, jandarmaların hareketliliği, duruşma sırasında yaşanan şaşkınlık ve o iğrenç güruhun skandal anlarında yüzeye çıkan sırıtmaları, tüm bunlar yargıçlar ve mübaşirler sessizliği yeniden sağlayana dek beş dakika boyunca sürdü.

Tüm bu gürültünün ortasında haykıran Başkan'ın sesi duyuluyordu:

"Sanık, demek adaletle alay ediyorsunuz, yurttaşlarınıza yaşadığımız dönemde hiç kimsenin arzu etmeyeceği bir kokuşmuşluğun benzersiz bir örneğini sunmaya cüret edecek misiniz?"

Koltuğunda iki büklüm olmuş Kraliyet Savcısı'nın yanına koşan on kişi onu teselli ediyor, cesaretlendiriyor, gayrete getiriyor, ona yakınlık gösteriyordu.

Hareketlenen ve fısıldaşan oldukça kalabalık bir grup dışında salonda sessizlik sağlanmıştı.

Bir kadının bayıldığı, tuz koklatılarak kendine geldiği söyleniyordu.

Tüm bu karmaşaya rağmen güleç bir yüzle mahkeme heyetine bakan Andrea, şimdi de bir elini çok zarif bir tavırla meşe sırasının kenarına yaslamıştı.

"Beyler," dedi, "Tanrı şahidimdir ki, mahkeme heyetine hakaret etmek ve bu onurlu topluluğun önünde bir skandal yaratmak niyetinde değilim. Bana kaç yaşında olduğum soruldu, söyledim; nerede doğduğum soruldu, yanıtladım;

şimdi bana ismim soruluyor ama ebeveynim beni terk ettiği için ismimi bilmiyorum. Ama ismim olmadığı için ismimi söyleyemesem de, babamın ismini söyleyebilirim, işte tekrarlıyorum, babamın adı Mösyö de Villefort ve bunu kanıtlamaya hazırım."

Genç adamın ses tonundaki güven, inanç ve kararlılık karmaşayı sessizliğe çevirdi. Bakışlar bir an için bir yıldırımın cesede çevirdiği bir adamın hareketsizliğiyle koltuğunda oturan Kraliyet Savcısı'na çevrildi.

"Beyler," diye devam etti genç adam tavrıyla ve sesiyle sessizliği sağlayarak, "size söylediklerimi açıklamam ve kanıtlamam gerekiyor."

"Ama," diye haykırdı öfkelenen Başkan, "sorgulamada adınızın Benedetto olduğunu, öksüz kaldığınızı ve vatanınızın Korsika olduğunu beyan etmiştiniz."

"Soruşturmada uygun bulduğum bilgileri verdim çünkü sözlerime eşlik edecek o görkemli yankının, yapılacağından emin olduğum biçimde zayıflatılmasını veya durdurulmasını istemiyordum.

Şimdi size 1817'de 27 Eylül'ü 28 Eylül'e bağlayan gece Auteuil'de doğduğumu ve Kraliyet Savcısı Mösyö de Villefort'un oğlu olduğumu tekrarlıyorum. Şimdi isterseniz ayrıntılara geçelim.

Fontaine Sokağı 28 numaralı evin birinci katında, duvarları kırmızı damasko kaplı bir odada doğdum. Babam anneme öldüğümü söyleyerek beni H ve N harflerinin yer aldığı bir beze sardı ve beni canlı canlı gömeceği bahçeye götürdü."

Sanığın güveninin ve Mösyö de Villefort'un korkusunun arttığını gören izleyicilerin içleri ürperdi.

"Peki bu ayrıntıları nereden biliyorsunuz?" diye sordu Başkan.

"Bunu size anlatacağım Sayın Başkan. O gece, babamın beni gömmek için götürdüğü bahçeye, ona ölümcül bir öfke

besleyen ve Korsikalılara özgü bir intikam almak için onu uzun süredir takip eden bir adam girmiş ve bir ağaçlığın arkasına saklanmıştı. Babamı toprağa küçük bir sandık gömerken gördüğü anda ona bir bıçak darbesi indirmiş; ardından sandıkta bir hazine olduğunu sanarak çukuru kazmış ve benim hâlâ yaşadığımı görmüş. O adam beni 57 numarayla kaydedildiğim terk edilmiş çocuklar yurduna götürmüş. Üç ay sonra, kız kardeşi beni almak için Rogliano'dan Paris'e gelmiş, oğlu olduğumu söyleyerek beni yanına almış. İşte bu yüzden Auteuil'de doğmuş olmama rağmen Korsika'da büyüdüm."

O an salon, öyle derin bir sessizliğe gömülmüştü ki binlerce göğsün endişeli soluk alışı olmasa boş sanılırdı.

"Devam edin," dedi Başkan.

"Elbette," diye yanıtladı Benedetto, "bana hayranlık duyan o iyi yürekli insanların yanında mutlu olabilirdim ama sapkın mizacım manevi annemin zihnime aktarmaya çalıştığı tüm erdemlere baskın çıktı. Kötülük içinde büyüdüm ve sonunda suça bulaştım. Nihayet beni böylesine kötü biri olarak yarattığı ve bana böylesine iğrenç bir kader çizdiği için Tanrı'ya lanet okurken manevi babam yanıma geldi.

'Bahtsız çocuk, küfür etme! Çünkü Tanrı seni hiç öfke duymadan yarattı! Suç işleme eğilimin senden değil, sana ölürsen bir cehennem, mucizevi olarak hayatta kalırsan sefalet vadeden babandan kaynaklanıyor!' dedi.

O günden sonra Tanrı'ya sövmeyi kesip babama sövmeye başladım; işte Sayın Başkan, beni kınadığınız sözleri bunun için söyledim, hâlâ tüm salonu titreten skandalı bu yüzden yarattım. Bu da bir suçsa beni cezalandırın, ama doğduğum günden beri, kaderimin lanetli amansız, acımasız, içler acısı olduğuna sizi inandırmaya çalıştım, bana acıyın!"

"Peki ya anneniz?" diye sordu Başkan.

"Öldüğümü zannettiği için annemin bir suçu yok. Onun ismini öğrenmek istemedim, onu hiç tanımıyorum."

O anda az önce bayılan kadını çevreleyen grubun ortasından bir hıçkırıkla sonlanan tiz bir çığlık duyuldu.

Şiddetli bir sinir krizi geçiren kadın duruşma salonundan çıkartıldı ve dışarı taşınırken açılan kalın peçesinin altından onun Madam Danglars olduğu görüldü.

Altüst olmuş duyularının çöküntüsüne, dönüp duran o uğultuya, kafasını allak bullak eden o çılgınlık haline rağmen, Villefort onu tanıyıp ayağa kalktı.

"Kanıtlar! Kanıtlar!" dedi Başkan. "Bu iğrenç olay örgüsünün en çarpıcı kanıtlarla desteklenmesi gerektiğini biliyorsunuzdur."

"Kanıtlar mı?" dedi Benedetto gülerek. "Benden kanıt mı istiyorsunuz?"

"Evet."

"Tamam o zaman, Mösyö de Villefort'a bakın ve benden bir kez daha kanıt isteyin."

Herkes bakışlarını, kendisine yöneltilen binlerce bakışın ağırlığı altında, saçları darmadağınık ve yüzü tırnaklarının basıncıyla kızarmış halde sendeleyerek mahkeme heyetinin parmaklıklarına doğru yürüyen Kraliyet Savcısı'na çevirdi.

Tüm salondan şaşkınlık dolu bir mırıldanma yükseldi.

"Babacığım, benden kanıt isteniyor," dedi Benedetto, "kanıtları açıklamamı ister misiniz?"

"Hayır, hayır," diye geveledi Mösyö de Villefort boğuk bir sesle, "hayır, gerek yok." "Nasıl gerek yok?" diye haykırdı Başkan. "Siz ne demek istiyorsunuz?"

"Sokulduğum ölümcül cendereyle mücadele etmenin boşuna olacağını söylemek istiyorum," diye haykırdı Kraliyet Savcısı, "ben intikam tanrısının elinde olduğumu biliyorum. Kanıt yok, kanıta da gerek yok, bu genç adamın söylediği her şey doğru!"

Doğal afetlerin öncesinde yayılana benzer kasvetli ve ağır bir sessizlik, tüyleri diken diken olmuş izleyicileri âdeta kurşun bir pelerinle sarmaladı.

"Mösyö de Villefort, bu da ne demek?" diye haykırdı Başkan. "Sanrı mı görüyorsunuz? Nasıl olur! Zihinsel yetilerinizi kullanamayacak durumda mısınız? Böyle garip, böyle beklenmedik, böyle korkunç bir suçlama kafanızı karmakarışık mı etti? Hadi, kendinizi toparlayın."

Başını olumsuz anlamda iki yana sallayan Kraliyet Savcısı'nın dişleri ateşi çıkmış gibi şiddetle takırdıyordu ve yüzünü ölümcül bir solgunluk kaplamıştı.

"Aklım başımda Mösyö," dedi, "görüldüğü gibi sadece beden acı çekiyor. Genç adamın bana yönelttiği tüm suçlamaları kabul ediyorum ve sorgulama için benim yerimi alacak Sayın Kraliyet Savcısı'nı bekliyorum."

Ardından bu sözleri boğuk ve derinden gelen bir sesle söyleyen Mösyö de Villefort'un titreyerek yöneldiği kapıyı mübaşir istemsizce açtı.

Tüm salon, Paris sosyetesini on beş gündür farklı söylentilerle sarsan bu olayın bu açıklama ve bu itirafla korkunç bir şekilde sonlanması karşısında sessiz ve üzgün bir halde kalakalmıştı.

"İşte," dedi Beauchamp, "şimdi doğada drama yer olmadığını söylesinler!"

"İnanın, ben olsam Mösyö de Morcerf gibi yapmayı tercih ederdim," dedi Château-Renaud, "bir mermi böyle bir felaketin yanında hafif kalır."

"Ve sonra da ölür," dedi Beauchamp.

"Bir an onun kızıyla evlenmeyi düşünmüştüm," dedi Debray. "Tanrım, zavallı kızın ölmesi ne iyi olmuş!"

"Duruşma bitmiştir beyler," dedi Başkan, "dava bir sonraki duruşmada devam edecek. Başka bir savcıya devredilecek soruşturma yeniden yapılacak."

Duruşma boyunca sergilediği sükûnetini koruyan ve bütün dikkatleri üzerine çeken Andrea'ya gelince, kendisine istemeden de olsa özen gösteren jandarmaların eşliğinde salondan çıktı.

"Değerli dostum, bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?" diye sordu Debray eline bir louis sıkıştırdığı polise.

"Hafifletici nedenler çıkacaktır," dedi adam.

CXI

Ceza

Mösyö de Villefort önündeki kalabalığın sıkış tıkış da olsa kendisine yol vermek için açıldığını görmüştü. Büyük kederler, en bahtsız anlarda bile, etrafta toplanan kalabalığın, başına büyük bir felaket gelen kişiye yakınlık duymasını sağlayacak kadar saygındır. Nefret edilen birçok insan bir ayaklanma sırasında öldürülmüştür; oysa suçlu olsa bile bir bahtsızın ölüm cezasına çarptırıldığı anda hakarete maruz kaldığına nadiren rastlanmıştır.

Bu yüzden, izleyicilerden, jandarmalardan, Adalet Sarayı görevlilerinden oluşan safları aşan, kendi itirafıyla suçlu durumuna düşse de yaşadığı keder tarafından korunan Villefort uzaklaştı.

İnsanların içgüdüleriyle kavradıkları ama zihinleriyle yorum yapamadıkları durumlar vardır; bu koşullarda en büyük şair en tutkulu ve en doğal çığlığı atan kişidir. Kalabalık bu çığlığı hikâyenin tamamı olarak algılar ve bununla yetinmekte de haklıdır, hatta gerçek olduğunu anladığında bu hikâyeyi yüce bulmakta daha da haklıdır.

Zaten, Adalet Sarayı'ndan çıkan Villefort'un yaşadığı şaşkınlığı anlatmak, her atardamarını harekete geçiren, her telini sertleştiren, göğsünün toplardamarlarını çatlatacak kadar daraltan ve ölümlü bedeninin her hücresine milyonlarca ızdırap mızrağı saplayan bu şoku tasvir etmek çok güç olacaktı.

Koridorlar boyunca istemsizce sürüklenen Villefort savcı cübbesini, kurallara uymak için değil ama omuzlarında

Nessus'un[46] acılar içinde kıvrandıran gömleği gibi ezici bir yük oluşturduğu için çıkardı.

Sendeleyerek Dauphine avlusuna ulaştığında arabasını fark etti, kapıyı kendisi açarken arabacıyı uyandırdı ve parmağıyla Saint-Honoré Mahallesi'ni işaret ederken yastıkların üzerine yığıldı. Araba hareket etti.

Yıkılan geleceği tüm ağırlığıyla tepesine çöküyor, bu ağırlık onu eziyordu, başına neler geleceğini bilmiyordu, bunları hiç düşünmemişti; sadece hissediyor, yasa hakkında, bilinen bir yasa maddesini yorumlayan soğukkanlı katil gibi akıl yürütemiyordu.

Yüreğinin derinliklerinde Tanrı vardı.

"Tanrı!" diye mırıldandı bu lafı kimin söylediğinin bile farkına varmadan. "Tanrı! Tanrı!"

Bu heyelanın arkasında sadece Tanrı'yı görüyordu.

Araba hızla ilerlerken yastıklarının üzerinde salınan Villefort bir şeyin belini rahatsız ettiğini hissetti.

Elini o nesneye uzattı: Madam de Villefort'un yastık ile arabanın arkalığı arasında unuttuğu yelpazesiydi bu. Bu yelpaze bir hatırayı canlandırdı ve bu hatıra gecenin ortasında bir şimşeğe dönüştü.

Villefort karısını düşündü...

"Ah!" diye haykırdı kızgın bir demir yüreğini dağlarmışçasına.

Gerçekten de, bir saatten beri karşısında sefaletin sadece bir yüzünü görmüştü ve işte şimdi aniden sefaletin en az diğeri kadar korkunç olan öbür yüzü beliriyordu.

O kadını acımasızca yargılamış, onu ölüme mahkûm etmişti ve dehşete kapılan, vicdan azabıyla yıkılan, karşı konulmaz hitabet yeteneğiyle yaşattığı utançla sarsılan, mutlak ve yüce bir güç karşısında savunmasız kalan o zavallı kadın belki de şu an ölmeye hazırlanıyordu.

---

46 Herakles'in öldürdüğü bir Centaur, kirlenmiş kanı da Herakles'i öldürmüştür.

Onu mahkûm etmesinin üzerinden bir saat geçmişti; kuşkusuz şu anda hafızasında işlediği cinayetlerin anısını tazeliyor, Tanrı'dan merhamet diliyor, erdemli kocasına diz çökerek yalvarmak için ölümü kabullenerek bir bağışlanma mektubu yazıyordu.

Villefort bir an öfke ve kudurganlıkla kükredi.

"Ah!" diye haykırdı arabanın saten döşemesinde kayarken. "O kadın sadece benimle birlikte olduğu için katil oldu. Suçlu benim! O ise suçun etkisine tifüse, koleraya, vebaya yakalanır gibi yakalandı! Onu cezalandırdım! Ona, 'Pişman olun ve ölün,' deme cüretini gösterdim... Ben! Ah! Hayır! Hayır! O yaşayacak, benimle birlikte gelecek... Fransa'dan kaçıp gidebildiğimiz kadar gideceğiz. Ona giyotin sehpasından söz ediyordum! Ulu Tanrım! Bunları nasıl söyleyebildim! Aslında giyotin sehpası beni de bekliyor! Kaçacağız... Evet, ona her şeyi itiraf edeceğim! Evet, ona her gün kendimi aşağılayarak, benim de suç işlediğimi söyleyeceğim... Ah! Kaplan ile yılanın birlikteliği! Ah! Benim gibi bir kocaya layık bir kadın! Yaşaması gerek, alçaklığımın onunkini gölgede bırakması gerek!"

Ve Villefort pencerenin camına, camı göçertircesine vurdu.

"Çabuk, daha çabuk!" diye haykırdı arabacıyı oturduğu yerden sıçratan bir ses tonuyla.

Korkuya kapılan atlar eve kadar uçarcasına yol aldı.

"Evet, evet," diye tekrarlıyordu Villefort eve yaklaştıkça, "evet, o kadın yaşamalı, pişmanlık duymalı ve ailem yok olurken, ölmek bilmez ihtiyarla birlikte sağ kalan zavallı oğlumu yetiştirmeli! Her şeyi onu çok sevdiği için yaptı. Çocuğunu seven bir annenin yüreğini asla umutsuzluğa yöneltmemeli; pişmanlık duyacak; kimse onun suçlu olduğunu bilmeyecek; evimde işlenen ve şimdiden herkesin endişe duyduğu bu cinayetler zamanla unutulacak ya da birkaç kendini bilmez düşman hatırlamakta ısrar ederlerse onları suçlu listeme alacağım. Bir, iki, üç tane daha, hiç fark etmez!

Karım altınları ve özellikle de oğlumu yanına alıp muhtemelen herkesin benimle birlikte içine yuvarlanacağı uçurumdan uzaklaşacak. Yaşayacak, tüm sevgisi oğluna yoğunlaşacağı ve oğlu da onu asla terk etmeyeceği için mutlu olacak. İyi davranmış olacağım, bu yüreğimi ferahlatıyor."

Ve Kraliyet Savcısı uzun süredir yapamadığı kadar özgürce soluk aldı.

Araba konağın avlusunda durdu.

Villefort merdivenlere doğru atıldığında bu kadar çabuk döndüğüne şaşıran hizmetçileri gördü. Yüz ifadelerinde şaşkınlıktan başka bir şey fark edemedi; kimse ona bir şey söylemedi, herkes ona yol açmak için kenara çekildi; hepsi bu.

Noirtier'nin odasının önünden geçerken babasının yanında kim olduğunu umursamadı; zaten endişesi onu başka yöne çekiyordu.

"Tamam," dedi, karısının ve Valentine'in odasının bulunduğu sahanlığa çıkan küçük merdiveni tırmanırken. "Tamam, hiçbir şey değişmemiş."

İlk önce sahanlığın kapısını kapadı.

"Kimsenin bizi rahatsız etmemesi gerek," dedi, "onunla özgürce konuşmam, kendimi onun karşısında suçlamam, her şeyi anlatmam gerek."

Kapıya yaklaşıp elini kristal tokmağa götürdü ve kapı açıldı.

"Kilitli değil! Ah! Bu çok iyi," diye mırıldandı.

Akşamları Edouard için bir yatak hazırlanan küçük salona girdi. Edouard yatılı okula gitse de, annesi onu yanından hiç ayırmamak istediği için akşamları eve dönüyordu.

Bir bakışta tüm salonu gözden geçirdi.

"Kimse yok," dedi, "hiç kuşkusuz yatak odasında."

Kapıya yöneldi. Ama bu kapı sürgülenmişti. Ürpererek durdu.

"Héloïse!" diye bağırdı.

Bir mobilyanın kımıldadığını duyarmış gibi oldu.

"Héloïse!" diye tekrarladı.

"Kim o?" diye sordu seslendiği kişi.

Bu ses her zamankinden daha güçsüz gibiydi.

"Açın! Açın! Benim!" diye haykırdı Villefort.

Ama bu talimata ve dile getirilişindeki endişeli ses tonuna rağmen kapı açılmadı.

Villefort bir tekmede kapıyı kırdı.

Solmuş, yüz hatları kasılmış olan Madam de Villefort süslenme odasına açılan odanın girişinde kendisine ürkütücü bir sabitlikle bakarak ayakta duruyordu.

Genç kadın katılaşmış ve solgun elini ona doğru uzattı.

"Tamam Mösyö, söylediğinizi yaptım," dedi gırtlağını âdeta yırtarak yayılan bir hırıltıyla, "başka bir arzunuz var mı?"

Ve yere düştü, halının üzerinde boylu boyunca yatıyordu.

Villefort ona doğru koşup elini kavradı. Kaskatı kesilmiş bu el altın kapaklı küçük bir kristal şişeyi tutuyordu.

Madam de Villefort ölmüştü.

Dehşete kapılarak kendini kaybeden Villefort kapının eşiğine kadar gerileyip cesede baktı.

"Oğlum!" diye haykırdı aniden. "Oğlum nerede? Edouard! Edouard!"

Ve odadan çıkarken bağırdı:

"Edouard! Edouard!"

Bu ismin büyük bir endişeyle telaffuz edilmesi üzerine hizmetçiler koşuştular.

"Oğlum! Oğlum nerede?" diye sordu Villefort. "Onu evden uzaklaştırın, bunu görmesin..."

"Mösyö Edouard aşağıda değil Mösyö," diye yanıtladı oda hizmetçisi.

"Kuşkusuz bahçede oynuyordur. Hadi gidin! Gidin!"

"Hayır Mösyö. Madam yaklaşık yarım saat önce oğlunu yanına çağırdı; Mösyö Edouard Madam'ın odasına girdi ve bir daha hiç aşağı inmedi."

Alnını buz gibi bir ter basan Villefort'un ayakları döşemenin üzerinde sendeledi, düşünceleri zihninde kırılan bir saatin darmadağın olmuş çarkları gibi dönmeye başladı.

"Madamın odasında!" diye mırıldandı. "Madamın odasında!"

Ve bir eliyle alnını kurulayarak, diğer eliyle de duvardan destek alarak yavaşça arkasını döndü.

Odaya geri dönerse bahtsız kadının cesedini yeniden görmesi gerekecekti.

Edouard'a seslenmek için tabuta dönüşmüş odada sesi yankılanacaktı; konuşmak mezarın sessizliğine saygısızlık etmekti.

Villefort dilinin ağzında düğümlendiğini hissetti.

"Edouard, Edouard," diye geveledi.

Çocuk cevap vermiyordu; o halde hizmetçilerin söylediği gibi annesinin odasına giren ve dışarı çıkmayan çocuk neredeydi?

Villefort bir adım attı.

Madam de Villefort'un cesedi hiç kuşkusuz Edouard'ın içinde olduğu süslenme odasının önünde yatıyordu; bu ceset sabit ve açık gözleri, dudaklarındaki gizemli ve alaycı ifadesiyle âdeta eşikte nöbet bekliyordu.

Kapının aralığından süslenme odasının bir bölümü, bir piyano ve mavi saten kaplı bir divanın kenarı görünüyordu.

Üç dört adım daha atan Villefort oğlunun kanepenin üzerinde yattığını fark etti.

Çocuk hiç kuşkusuz uyuyordu.

Bahtsız adam bir an için tasvir edilemez bir sevince kapıldı; içinde çırpındığı cehenneme âdeta berrak bir ışık huzmesi inmişti.

Bu durumda, cesedin üstünden geçmesi, süslenme odasına girmesi, çocuğu kollarına alıp kaçması, çok uzaklara kaçması gerekiyordu.

Villefort artık uygarlaşmış insanı temsil eden o eşsiz görgü kurallarına uyan biri değil, ölümcül bir yara almış ve

kırılmış dişlerini aldığı son yaranın üzerinde gezdiren bir kaplandı.

Artık önyargılardan değil hayaletlerden korkuyordu. Kavurucu bir korun üzerinden atlar gibi, bir hamlede cesedin üzerine atıldı.

Kollarına aldığı çocuğa seslenirken onu sıktı, sarstı; çocuk cevap vermiyordu. Hırslı dudaklarıyla dokunduğu yanakları solgun ve buz gibiydi; katılaşmış kollarını ve bacaklarını yokladı; elini kalbine dayadı, kalbi artık çarpmıyordu.

Çocuk ölmüştü.

Edouard'ın göğsünden dörde katlanmış bir kâğıt düştü.

Yıldırım çarpmışa dönen Villefort dizlerinin üzerine yığıldı; hareketsiz kollarından düşen çocuk annesinin yanına yuvarlandı.

Kâğıdı yerden alan Villefort karısının yazısını tanıdı ve yazdıklarını heyecanla okudu.

Kağıtta işte şunlar yazıyordu:

İyi bir anne olduğumu biliyorsunuz çünkü bütün cinayetleri oğlum için işledim!

İyi bir anne oğlunu yanına almadan gitmez!

Villefort gözlerine, aklına inanamıyordu. Edouard'a doğru sürünüp, anne aslanın ölmüş yavrusuna baktığı gibi, cesedi bir kez daha dikkatle inceledi.

Ardından göğsünden içler acısı bir çığlık yükseldi.

"Tanrı!" diye mırıldandı. "Yine Tanrı!"

Bu iki mağdur onu ürkütüyor, yüreğine iki cesedin ortasındaki yalnızlığın korkusu yayılıyordu.

Villefort az önce olağanüstü yetisi olan öfkeden, umutsuzluğa kapılsalar da, can çekişmenin Titanları göğe tırmanmaya, Aias'ı tanrılara yumruğunu göstermeye yönelten soylu erdeminden destek alıyordu.

Kederlerin ağırlığıyla başını öne eğilmiş olan Villefort dizleri üzerinde doğruldu, terden nemlenmiş, dimdik olmuş

saçlarını salladı ve hayatı boyunca kimseye acımamış biri olarak bu düşkün haliyle felaketini anlatacağı, yanında ağlayacağı birini bulmak üzere yaşlı adamın, babasının yanına gitti.

Bildiğimiz merdiveni indi ve Noirtier'nin odasına girdi.

Villefort içeri girdiğinde, Noirtier hareketsizliğinin elverdiği ölçüde sevgi dolu bir ifadeyle her zamanki gibi sakin ve soğukkanlı olan Başrahip Busoni'yi dikkatle dinliyordu.

Başrahip'i fark eden Villefort elini alnına götürdü. Geçmiş, öfkenin diğer dalgalardan daha köpüklü kıldığı o dalgalardan biri gibi geri geliyordu.

Auteuil'deki akşam yemeğinden sonra Başrahip'i ziyaret ettiğini ve Başrahip'in Valentine'in öldüğü gün kendisini ziyaret ettiğini hatırladı.

"Siz burada mısınız Mösyö?" dedi. "Siz sadece ölüme eşlik etmeniz gerektiğinde mi ortaya çıkarsınız?"

Busoni irkildi; Savcı'nın allak bullak olmuş yüzünü, gözlerindeki vahşi parıltıyı gördüğünde duruşmanın sona erdiğini anladı ya da anladığını sandı; başka bir şey bilmiyordu.

"Buraya kızınız için dua etmeye geldim!" diye yanıtladı Busoni.

"Peki ya bugün ne yapmaya geldiniz?"

"Size borcunuzu yeterince ödediğinizi ve şu andan itibaren Tanrı'ya benim gibi yetinmesi için dua edeceğimi söylemeye geldim."

"Tanrım!" dedi yüzünü korku kaplayarak gerileyen Villefort. "Bu Başrahip Busoni'nin sesi değil!"

"Hayır."

Başrahip kafasındaki rahip peruğunu çıkarıp başını iki yana salladı ve artık herhangi bir basıncın etkisine maruz kalmayan uzun siyah saçları omzuna dökülerek erkeksi yüzünü çevreledi.

"Bu Monte Cristo'nun yüzü!" diye haykırdı Villefort şaşkın bakışlarla.

"Bu kadarı da yeterli değil, Sayın Kraliyet Savcısı, daha iyi düşünün ve daha gerilere gidin."

"Bu ses! Bu ses! Bu sesi ilk kez nerede duydum?"

"Bu sesi ilk kez, ta yirmi üç sene önce Marsilya'da Matmazel de Saint-Méran'la nişanlandığınız gün duydunuz. Dosyalarınızı araştırın."

"Siz Busoni değil misiniz? Siz Monte Cristo değil misiniz? Tanrım, siz o gizli, kararlı, ölümcül düşmansınız! Marsilya'da size bir haksızlık yapmış olmalıyım, ah! Lanet olsun!"

"Evet, haklısın, tam da öyle," dedi kollarını geniş göğsünün üzerinde kavuşturan Kont, "düşün, düşün!"

"Ama sana ne yaptım?" diye haykırdı zihni, şimdiden muhakeme gücü ile çılgınlığın iç içe geçmek üzere oldukları sınırda, düş olmayan ama henüz uyanış da olmayan o sisin içinde dalgalanan Villefort. "Söyle! Sana ne yaptım?"

"Beni yavaş ve iğrenç bir ölüme mahkûm ettiniz, babamı öldürdünüz, özgürlüğümle aşkımı, aşkımla geleceğimi elimden aldınız!"

"Ama siz kimsiniz? Söylesenize, kimsiniz? Tanrım!"

"If Şatosu'nun zindanlarına gömdüğünüz bir bahtsızın hayaletiyim. Tanrı, sonunda mezarından çıkan bu hayalete Monte Cristo kontunun maskesini taktı ve bugün kendisini tanıyabilmeniz için elmaslarla ve altınlarla donattı."

"Ah! Seni tanıyorum, seni tanıyorum!" dedi Kraliyet Savcısı. "Sen..."

"Ben Edmond Dantès'im!"

"Sen Edmond Dantès'sin!" diye haykırdı Kont'u kolundan kavrayan Kraliyet Savcısı. "Tamam o zaman, gel!"

Ve onu merdivene doğru sürükledi, şaşkınlığa kapılan, Kraliyet Savcısı'nın kendisini nereye götürdüğünü bilmeyen ve yeni bir felaketin yaşandığını hisseden Monte Cristo onun ardından basamakları indi.

"İşte bak! Edmond Dantès," dedi karısının ve oğlunun cesetlerini göstererek. "İşte bak, intikamını aldın mı?"

Bu ürkütücü sahne karşısında benzi solan Monte Cristo intikam hakkının sınırlarını aştığını, artık, "Tanrı benden yana ve benimle birlikte," diyemeyeceğini anladı.

Tasvir edilemez bir endişeyle çocuğa doğru atıldı, gözlerini açtı, nabzını yokladı ve çocuğun cesediyle birlikte Valentine'in odasına girip kapıyı iki kere kilitledi.

"Çocuğum!" diye haykırdı Villefort. "Çocuğumun cesedini götürüyor! Ah! Lanet olsun! Canın cehenneme!"

Ve Monte Cristo'nun ardından gitti, ama bir rüyadaymış gibi ayaklarının olduğu yere çivilendiğini hissetti, gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibi genişledi, kıvırdığı parmaklarıyla tırnaklarını kan gelinceye kadar göğsüne daldırdı; şakaklarındaki toplardamarları şişiren karmakarışık düşünceler kafatasının daracık tepesini çatlatmak ve beynini bir alev tufanı içinde boğmak üzereydiler.

Bu durağanlık hali aklı korkunç bir şekilde altüst oluncaya kadar dakikalarca sürdü.

O zaman ürkütücü bir çığlığın ardından bir kahkaha attı ve merdivene yöneldi.

On beş dakika sonra, Valentine'in odasının kapısının açılmasıyla Monte Cristo kontu yeniden belirdi.

Benzi solmuş, bakışları donuklaşmış, göğsü daralmış, her zaman sakin ve asil görünen o yüzün hatları kederle altüst olmuştu.

Bütün çabalarına rağmen hayata döndüremediği çocuğu kollarında tutuyordu.

Bir dizinin üzerine çöktü ve özenle başı annesinin göğsüne gelecek şekilde çocuğu yere bıraktı.

Ardından ayağa kalkıp dışarı çıktı ve merdivende karşılaştığı bir hizmetkâra, "Mösyö de Villefort nerede?" diye sordu.

Hizmetkâr ona yanıt vermeden eliyle bahçeyi işaret etti.

Merdiveni inen Monte Cristo bahçeye doğru ilerledi ve etrafına toplanan hizmetkârların ortasındaki Villefort'un elindeki bir kazmayla öfkeye kapılmış bir halde toprağı kazdığını gördü.

"Burada değil, burada da değil," diyordu.

Ve daha öteye gidip yeniden kazmaya başlıyordu.

Yanına yaklaşan Monte Cristo alçak sesle, "Mösyö," dedi neredeyse mütevazı bir ses tonuyla, "bir oğul kaybettiniz ama..."

Sözünü yarıda kesen Villefort onu ne dinliyor ne de duyuyordu.

"Ah! Onu bulacağım!" dedi. "Boşuna burada olmadığını söylemeyin, kıyamet gününe kadar sürse de onu arayıp bulacağım."

Monte Cristo dehşete kapılarak geriledi.

"Ah! dedi. "Aklını kaçırmış!"

Ve kendisini sokağa attı âdeta lanetli evin üzerine yıkılmasından korkuyordu ve kendi kendine ilk kez, yaptığı şeyi yapmaya hakkı olup olmadığını sordu.

"Ah! Bu kadarı yeter," dedi, "sonuncuyu kurtaralım."

Monte Cristo eve döndüğünde, Champs-Elysées'deki konakta mezarına girmek için Tanrı'nın belirlediği zamanı bekleyen bir gölge gibi sessizce dolaşan Morrrel'e rastladı.

"Maximilien, hazırlanın, yarın Paris'ten ayrılıyoruz," dedi gülümseyerek.

"Yapacak başka bir işiniz kalmadı mı?" diye sordu Morrel.

"Hayır," diye yanıtladı Monte Cristo, "ve Tanrı daha ileri gitmemi istemiyor!"

CXII

Yola Çıkış

Yaşanan olaylar tüm Paris'in zihnini kurcalıyordu. Emmanuel ve karısı Meslay Sokağı'ndaki küçük salonlarında doğal bir şaşkınlıkla bu olaylardan söz ediyor, Morcerf'in, Danglars'ın ve Villefort'un başına gelen bu beklenmedik felaketler arasında bağlantı kurmaya çalışıyorlardı.

Onları ziyarete gelen Maximilien her zamanki kayıtsızlığına gömülmüş bir halde konuşulanları dinliyor ya da daha doğrusu sohbete eşlik ediyordu.

"Emmanuel, aslına bakarsan daha dün zengin ve çok mutlu olan bu insanların servetlerini, mutluluklarını ve saygınlıklarını üzerine inşa ettikleri düzende, kötü cinin payını unuttukları ve onun da Perrault'nun masallarındaki lanet saçan periler gibi bir düğüne ya da bir vaftize davet edilmediği için aniden bu ölümcül unutuşun intikamını almak için ortaya çıktığı söylenemez mi?"

"Ne korkunç felaketler!" diyordu Morcerf'i ve Danglars'ı düşünen Emmanuel.

"Ne büyük ızdıraplar!" diyordu Valentine'i hatırlasa da, kadınlık içgüdüsüyle onun ismini ağabeyinin yanında ağzına almak istemeyen Julie.

"Onlara bu darbeleri indiren Tanrı ise," diyordu Emmanuel, "bunun nedeni, ulvi iyiliği temsil eden Tanrı'nın bu insanların geçmişinde ceza indirimini hak edecek hiçbir şey bulamaması, bu insanların lanetli olmasıdır."

"Bu değerlendirmelerinde biraz aşırıya kaçmıyor musun Emmanuel?" dedi Julie. "Babam eline tabancasını alıp beynine bir kurşun sıkmaya hazırlanırken, biri senin söylediğin gibi, 'Bu adam cezasını hak etti,' deseydi yanılmış olmayacak mıydı?"

"Evet ama Tanrı, tıpkı İbrahim'in oğlunu feda etmesinde yaptığı gibi babamızın ölmesine izin vermedi. Peygamber'e de bize de Ölüm'ün kanatlarını yarı yolda kesen birer melek gönderdi."

Sözlerini bitirdiği sırada çıngırağın sesi duyuldu.

Kapıcı bir ziyaretçinin geldiğini haber veriyordu.

Neredeyse aynı anda salonun kapısı açıldı ve eşikte Monte Cristo kontu belirdi.

İki genç aynı anda sevinç çığlıkları attı.

Maximilien kaldırdığı başını yeniden öne eğdi.

"Maximilien," dedi mevcudiyetinin ev sahipleri üzerinde yarattığı farklı izlenimleri fark etmediği izlenimini veren Kont, "sizi almaya geldim."

"Beni almaya mı?" dedi Morrel bir düşten uyanırmışçasına.

"Evet," dedi Monte Cristo, "sizi götüreceğimi kararlaştırmamış mıydık, size hazır olmanızı söylememiş miydim?"

"İşte hazırım," dedi Maximilien, "onlara elveda demeye gelmiştim."

"Ama Sayın Kont, nereye gidiyorsunuz?" diye sordu Julie.

"Önce Marsilya'ya Madam."

"Marsilya'ya mı?" dedi iki genç aynı anda.

"Evet, kardeşinizi de yanıma alıyorum."

"Ne yazık! Sayın Kont," dedi Julie, "onu bize kendini toparlamış olarak geri getirin!"

Morrel yüzünün kızardığını belli etmemek için arkasını döndü.

"Demek ızdırap çektiğini fark ettiniz." dedi Kont.

"Evet," diye yanıtladı genç kadın, "ve korkarım bizim yanımızda canı sıkılıyor."

"Onu eğlendireceğim," dedi Kont.

"Ben hazırım Mösyö," dedi Maximilien. "Elveda iyi yürekli dostlarım! Elveda Emmanuel! Elveda Julie!"

"Nasıl! Elveda mı?" diye haykırdı Julie. "Demek hiç hazırlık yapmadan, pasaport çıkarmadan hemen gidiyorsunuz?"

"Gecikmeler ayrılığın kederini daha da artırır," dedi Monte Cristo, "ve Maximilien'in kendisine tavsiye ettiğim şeyleri yerine getirdiğinden eminim."

"Pasaportum var, valizlerim hazır," dedi Morrel o kayıtsız sakinliğiyle.

"Çok güzel," dedi Monte Cristo gülümseyerek, "iyi bir askerin titizliği her halinden belli oluyor."

"Bizi böyle hemen bırakıp gidiyor musunuz?" dedi Julie.

"Arabam kapıda Madam, beş gün içinde Roma'da olmam gerek."

"Ama Maximilien Roma'ya gitmiyor ki," dedi Emmanuel.

"Kont nereye isterse oraya gideceğim," dedi Morrel hüzünlü bir gülümsemeyle, "bir ay daha onun emrindeyim."

"Ah! Tanrım! Söylediklerine bakın, Sayın Kont!"

"Maximilien bana eşlik ediyor," dedi Kont ikna edici nezaketiyle, "kardeşiniz konusunda içiniz rahat olsun."

"Elveda kız kardeşim!" diye tekrarladı Morrel. "Elveda Emmanuel."

"Bu umursamazlığıyla yüreğimi incitiyor," dedi Julie. "Ah! Maximilien, Maximilien, bizden bir şeyler saklıyorsun."

"Yok canım!" dedi Monte Cristo gülerek. "Neşeyle geri döndüğünü göreceksiniz."

Maximilien, Monte Cristo'ya neredeyse küçümseyen öfkeli bir bakış yöneltti.

"Gidelim!" dedi Kont.

"Sayın Kont, gitmeden önceki günle ilgili bir şeyler söylememe izin verir misiniz?"

"Madam," diye yanıtladı Kont genç kadının ellerini ellerinin arasına alarak, "bana söyleyecekleriniz hiçbir zaman gözlerinizde okuduğum, yüreğinizin düşündüğü ve benim yüreğimin hissettiği şey kadar değerli olmayacak. Romanlardaki iyi kahramanlar gibi sizi görmeden gitmem gerekirdi ama böyle erdemli davranacak gücü kendimde bulamadım çünkü ben zayıf ve kibirli bir adamım çünkü insanların nemli, neşeli ve yumuşak bakışları beni mutlu ediyor. Şimdi, yola çıkarken size, 'Beni unutmayın dostlarım çünkü muhtemelen beni bir daha göremeyeceksiniz,' diyecek kadar bencilliğimin doruklarına çıkabilirim."

"Sizi bir daha görmemek mi?" diye haykırdı Emmanuel, Julie'nin gözlerinden iki iri damla yanaklarına doğru süzülürken. "Sizi bir daha görmemek! O halde bizi terk eden bir insan değil bir tanrı ve bu tanrı yeryüzünde iyilik yapmak için belirdikten sonra yeniden gökyüzüne yükselecek!"

"Böyle söylemeyin," dedi Monte Cristo kararlı bir ifadeyle, "böyle şeyleri asla söylemeyin, dostlarım; tanrılar asla kötülük yapmaz, tanrılar durmak istedikleri yerde durur; rastlantı onlar kadar güçlü değildir ve tam tersine onlar rastlantıya egemendir. Hayır, ben bir insanım, Emmanuel ve bana duyduğunuz hayranlık ne kadar yersizse, sözleriniz de kutsiyete o kadar aykırı görünüyor."

Ve kollarına atılan Julie'nin eline dudaklarını dokundururken, diğer elini Emmanuel'e uzattı; ardından, bu evden, ev sahipliğini mutluluğun yaptığı bu huzurlu yuvadan ayrılırken, Valentine'in ölümünden beri edilgen, duyarsız ve yıkılmış görünen Maximilien'e kendisini izlemesini işaret etti.

"Ağabeyimin eski neşesine kavuşmasını sağlayın!" dedi Julie, Monte Cristo'nun kulağına.

Monte Cristo on bir yıl önce Morrel'in çalışma odasına çıkan merdivende yaptığı gibi Julie'nin elini sıktı.

"Denizci Sinbad'a hâlâ güveniyor musunuz?" diye sordu gülümseyerek.

"Ah! Elbette!"

"Tamam o zaman, kendinizi Tanrı'ya emanet ederek rahatça uyuyun."

Söylediğimiz gibi posta arabası kapıda bekliyor, yeleleri kabarmış dört güçlü at ayaklarını sabırsızlıkla sokak taşlarına vuruyordu.

Uzun bir yolculuktan dönmüş gibi görünen ve yüzü terle parlayan Ali merdivenin dibinde bekliyordu.

"Yaşlı adamın yanına gittin mi?" diye sordu Kont Arapça.

Ali *evet* işareti yaptı.

"Mektubu sana söylediğim gibi ona gösterdin mi?"

Evet, diye yanıtladı köle saygıyla.

"Sana ne söyledi ya da daha doğrsu nasıl bir tepki verdi?"

Efendisinin kendisini görebileceği şekilde ışığın altına geçen Ali, yaşlı adamın yüz ifadesini muhteşem bir kavrayışla taklit etti ve gözlerini Noirtier'nin *evet* demek istediği zaman yaptığı gibi kapadı.

"Tamam, kabul ediyor," dedi Monte Cristo, "hadi yola çıkalım!"

Bu sözlerini bitirdikten kısa süre sonra araba hareket etmiş ve atlar sokak taşlarından kıvılcım huzmeleri saçmaya başlamışlardı. Maximilien hiçbir şey söylemeden köşesine yerleşti.

Yarım saat sonra araba aniden durdu, Kont Ali'nin parmağına bağlı ipek kordonu çekmişti.

Nubiyalı aşağı inip kapıyı açtı. Gece yıldızlarla parlıyordu. Karanlık bir deniz gibi görünen Paris'in gerçekten de bir okyanusunkinden daha gürültülü, daha coşkulu, daha hareketli, daha öfkeli, daha hırslı görünen, açık denizdeki gibi durmak nedir bilmeyen, sürekli çarpışan, köpükler saçan, her şeyi yutan fosforlu dalgalara benzeyen milyonlarca ışığının yansıdığı yüksek ovası Villejuif'in doruğundaydılar.

Kont aşağı tek başına indi ve bir işareti üzerine araba birkaç adım öne doğru geldi.

Bunun üzerine, kollarını kavuşturan Monte Cristo, dünyayı sarsmak için alevler saçan uçurumdan yayılan tüm düşüncelerinin eridiği, kıvrandığı, şekillendiği o kavurucu cehennemi uzun süre gözlemledi. Ardından, dindar şairleri olduğu gibi materyalist alaycıları da düşlere daldıran bu Bâbil'i delici bakışlarıyla inceledi.

"Koca şehir!" diye mırıldandı dua eder gibi başını öne eğip ellerini birleştirerek. "İşte altı aya yakın bir sürede kapılarını aştım. Sanırım Tanrı'nın esini beni oraya götürdü ve zaferle geri getirdi; varlığımın sırrını o Tanrı'ya emanet ettim. Yüreğimden geçenleri sadece o okuyabilir; buradan kin ve kibir duymadan ama pişmanlık duygusuyla geri döndüğümü sadece o anlar; beni donattığı gücü ne kendim ne de gereksiz nedenler için kullandığımı sadece o bilir. Ey koca şehir! Aradığımı senin inip kalkan göğsünde buldum; sabırlı bir madenci gibi kötülüğü çıkarmak için iç organlarını sarstım, eserimi tamamladım, görevimi bitirdim; artık bana ne neşe ne de keder verebilirsin. Elveda Paris, elveda!"

Bir gece cininkine benzeyen bakışlarını geniş ovada bir kez daha gezdirdikten sonra, elini alnına götürdü, yeniden bindiği araba kısa süre sonra bir toz ve gürültü burgkacında gözden kayboldu.

Hiç konuşmadan iki fersah yol katettiler. Morrel düş görüyor, Monte Cristo onun düş görüşünü izliyordu.

"Morrel," dedi Kont, "benimle geldiğiniz için pişmanlık duyacak mısınız?"

"Hayır Sayın Kont, ama Paris'ten ayrılmak..."

"Morrel, mutluluğun sizi Paris'te beklediğine inansaydım, sizi orada bırakırdım."

"Valentine'in istirahatgâhı Paris'te ve Paris'i terk etmek onu ikinci bir kez kaybetmeye benziyor."

"Maximilien," dedi Kont, "kaybettiğimiz dostlarımızın ruhları toprağın içinde dinlenmiyor, onlar yüreğimize gömüldüler ve her zaman onların yanında olmamız için böyle olmasını Tanrı istedi. Benim bana daima böyle eşlik eden iki dostum vardır: Biri yaşamın, diğeri ise aklımın bana verdikleri. İkisinin ruhu da içimde yaşar. Tereddüde kapıldığımda onlara danışırım ve bir iyilik yaparsam, bu onların tavsiyeleri sayesinde gerçekleşir. Yüreğinizin sesine danışın Morrel ve ona, bana surat asmaya devam edip etmeyeceğinizi sorun."

"Dostum," dedi Maximilien, "yüreğimin sesi kederli ve bana sadece bahtsızlıklar vadediyor."

"Her şeyi bir yas tülünün ardından görmek dermansız kişiliklere özgüdür; ruh kendi ufuklarını kendi açar, göğü fırtınalı görmenizin nedeni karamsar ruhunuz."

"Belki de bu doğrudur," dedi Maximilien.

Ve yeniden düşlere daldı.

Yolculuk Kont'un güçlerinden birini temsil edecek kadar olağanüstü bir hızla gerçekleşiyor, yollarının üzerindeki şehirler gölgeler gibi kayboluyordu; sonbaharın ilk rüzgârlarıyla sarsılan ağaçlar çılgın devler gibi önlerine çıkıyor, yanlarından geçtiklerinde ise hızla kaçıyorlardı. Ertesi sabah kendilerini

buharlı bir geminin beklediği Châlons'a ulaştılar. İki yolcu, arabanın hiç zaman kaybetmeden yaklaştığı gemiye bindi.

Gemi âdeta bir yarışa katılacakmış gibi inşa edilmiş yerlilere özgü oyma bir kayığa benziyordu; iki çarkı göçmen bir kuşun suyun üzerinde süzülen iki kanadını andırıyordu; Morrel bile hızın yarattığı bu sarhoşluğu hissetti ve bazen saçlarını dalgalandıran rüzgâr yüzündeki bulutları uzaklaştırmaya hazırmış gibi görünüyordu.

Konta gelince, Paris'ten uzaklaştıkça, kendisini bir hale gibi sarmalayan insanüstü bir dinginliğe kavuşuyor gibiydi. Yurduna geri dönen bir sürgüne benziyordu.

Kısa süre sonra, Sur ve Kartaca'nın Akdeniz'deki imparatorluklarının yerini almış kız kardeşleri olan, yaşlandıkça gençleşen beyaz, ılımlı, canlı Marsilya gözlerinin önünde belirdi. O yuvarlak kule, o Saint-Nicolas Kalesi, Puget Belediye Konağı, çocukken oyun oynadıkları o kiremitrengi rıhtım ikisi için de hatıralarla dolu bir görüntü sergiliyordu.

Bu yüzden, ortak bir kararla Canebière'de durdular.

Cezayir'e giden bir gemi yola çıkıyordu; güvertede yığılmış sandıklar, yolcular, *hoşça kal* diyen, bağıran ve ağlayan ebeveynler ve dostların oluşturduğu kalabalık, bununla her gün karşılaşanlar için bile duygulandırıcı bir manzaraydı. Bu hareketlilik, Maximilien'in rıhtımın taş döşemelerine ayağını bastığı andan itibaren zihnine dolan bir düşünceden sıyrılmasını sağlayamadı.

"Bakın," dedi Monte Cristo'nun koluna girerken, "işte Pharaon limana girdiğinde babamın durduğu yer burasıydı; ölümünü ve onuruna leke düşmesini engellediğiniz o yürekli adamın kollarıma atıldığı yer burasıydı; gözyaşlarının yüzümü ıslattığı anın etkisini hâlâ hissediyorum, zaten sadece o değil, bizi görenler de ağlıyordu."

Monte Cristo gülümsedi.

"Ben de şuradaydım," dedi Morrel'e caddenin köşesini göstererek.

Bunları söylerken Kont'un işaret ettiği yerde kederli bir inilti duyuldu ve hareket eden gemiye doğru işaretler yapan bir kadın görüldü. Monte Cristo yüzü peçeli olan bu kadını, bakışlarını Kont'un aksine gemiye sabitlemiş olmasa Morrel'in kolayca hissedebileceği bir heyecanla izledi.

"Ah! Tanrım!" diye haykırdı Morrel. "Hayır, yanılmıyorum! Şapkasıyla selam veren şu üniformalı genç adam Albert de Morcerf'ten başkası değil."

"Evet," dedi Monte Cristo, "onu fark etmiştim."

"Peki nasıl olur? Siz diğer tarafa bakıyordunuz."

Kont yanıt vermek istemediği zamanlarda yaptığı gibi gülümsedi.

Ve bakışlarını yeniden sokağın köşesinde gözden kaybolmak üzere olan kadına çevirdi.

Ardından arkasına döndü.

"Sevgili dostum," dedi Maximilien'e, "bu şehirde yapacak bir işiniz yok mu?"

"Babamın mezarına gidip ağlayacağım," diye yanıtladı Morrel boğuk bir sesle.

"Tamam, gidin ve beni orada bekleyin."

"Benden ayrılıyor musunuz?"

"Evet... Benim de yerine getirmem gereken kutsal bir görevim var."

Morrel Kont'un kendisine uzattığı eli sıktı; ardından kafasını, kederini tasvir etmenin mümkün olmayacağı bir şekilde salladı, Kont'un yanından ayrılıp kentin doğusuna yöneldi.

Uzaklaşan Maximilien'in gözden kaybolmasını durduğu yerde bekleyen Monte Cristo, ardından bu hikâyenin başında okuyucularımızın yakından tanıdığı küçük evi bulmak için Meilhan yoluna yöneldi.

Hâlâ Marsilyalı aylakların gezindiği ıhlamur ağaçlarıyla kaplı geniş yolda yükselen bu ev, güneyin kavurucu güneşi altında sararmış taşın üzerinde zamanla siyahlaşmış ve bölük pörçük olmuş, iç içe geçmiş asma dallarıyla sarılmıştı.

Ayakların sürtünmesiyle yıpranmış iki taş basamak evin giriş kapısına yükseliyordu. Bu kapı, yıllık tadilatlara rağmen hiç macun çekilmemiş, hiç boyanmamış ve şişerek birbirlerine yaklaşmak için nemli havayı bekleyen üç tahta parçasından yapılmıştı.

Yıpranmış olmasına rağmen hâlâ şirin, belirgin bakımsızlığına rağmen hâlâ neşeli görünen bu evde eskiden baba Dantès oturuyordu. Yaşlı adam çatı katında yaşıyordu ama Kont şimdi tüm binayı Mercedes'e tahsis etmişti.

Monte Cristo'nun hareket ettiği geminin uzaklaşmaya başladığı sırada gördüğü uzun peçeli kadın bu eve giriyordu. Kont, sokağın köşesinde belirdiği anda kapıyı kapattığı için, onu yeniden bulduğu anda yeniden gözden kaybetmişti.

Yıpranmış basamaklar onun eski dostlarıydı, iri başlı bir çivinin iç zembereğini kaldırdığı bu kapıyı açmayı herkesten iyi biliyordu.

Bu yüzden kapıyı çalmadan, geldiğini belli etmeden, bir dost, bir ev sahibi gibi içeri girdi.

Zemini tuğlalarla döşenmiş ağaçlık yolun sonunda, güneş ve ışık alan sıcacık küçük bir bahçe vardı. Mercedes, Kont'un yirmi dört yaşına kadar titizlikle biriktirdiği altınları bu bahçede bulmuştu. Bahçenin ilk ağaçları sokak kapısının eşiğinden görülebiliyordu.

Kapının eşiğine gelen Monte Cristo, hıçkırığa benzeyen bir iç çekiş duydu. Bakışları bu iç çekişin geldiği noktaya yöneldi, kalın yapraklı ve kırmızı çiçekli acemborusunun döküldüğü çardağın altında, başını öne eğmiş, ağlayan Mercedes'i fark etti.

Peçesini çıkarmıştı ve gökyüzünün huzurunda yalnız, yüzünü elleriyle saklamış bir halde, oğlu yanındayken uzun süre bastırdığı iç çekişlerini ve hıçkırıklarını özgürce dışavuruyordu.

Monte Cristo öne doğru birkaç adım attığında ayağının altındaki kum gıcırdadı.

Başını kaldıran Mercedes karşısında bir adam görünce korkudan çığlık attı.

"Madam," dedi Kont, "size mutluluğu getirmek elimde değil ama size sunacağım teselliyi bir dosttan gelmiş gibi kabul eder misiniz?"

"Gerçekten de çok bahtsızım," diye yanıtladı Mercedes, "bu dünyada tek başımayım... Sadece oğlum vardı, o da beni terk etti."

"O asil yürekli genç doğru olanı yaptı Madam," diye karşılık verdi Kont. "Her erkeğin ülkesine karşı, kimilerinin yetenekleriyle, çalışkanlıklarıyla, kimilerinin de nöbet tutarak ya da kanlarıyla ödemesi gereken bir borcu vardır. Sizin yanınızda kalsa, anlamsızlaşacak hayatıyla yıpranacak, sizin kederlerinize alışamayacak, güçsüzlüğünden dolayı kinle dolacaktı. Şimdi talihine dönüştüreceği bahtsızlığıyla mücadele ederek büyüyecek ve güçlenecek. Ona ikinizin de geleceğini hazırlaması için izin verin Madam; size emin ellerde olacağına dair söz verme cüretini göstereceğim."

"Ah!" dedi zavallı kadın başını hüzünle sallayarak. "Sözünü ettiğiniz ve yüreğimin derinliklerinde değişmesi için dua ettiğim o talihten ben yararlanamayacağım. İçimde ve çevremde o kadar şey paramparça oldu ki kendimi mezarımın kenarında hissediyorum. Beni en çok mutlu olduğum yere getirerek çok iyi yaptınız Sayın Kont, insan mutlu olduğu yerde ölmelidir."

"Çok yazık!" dedi Monte Cristo. "Madam, tüm sözleriniz, benden nefret etmekte haklı olduğunuz için yüreğimi daha da şiddetli ve yakıcı acılarla sarsıyor; başınıza gelen tüm felaketlere ben sebep oldum, beni suçlamak yerine neden bana acıyorsunuz? Böyle yaptıkça beni daha da mutsuz edeceksiniz..."

"Sizden nefret etmek mi? Sizi suçlamak mı Edmond? Demek oğlumun hayatını kurtaran adamdan nefret edecek, onu suçlayacağım! Aslında ölümcül ve kanlı niyetiniz Mös-

yö de Morcerf'in gurur duyduğu oğlunu öldürmekti, öyle değil mi?Ah! Bana bakın, böylece yüzümde sitemkâr bir ifade olmadığını göreceksiniz."

Kont başını hafifçe kaldırıp bakışlarını ellerini kendisine uzatan Mercedes'e çevirdi.

"Ah! Bana bakın," diye devam etti Mercedes derin bir kederi yansıtan bir duyguyla, "gözlerimin parıltısına hâlâ katlanılabiliyor, yaşlı babasının oturduğu çatı katının penceresinde beni bekleyen Edmond Dantès'e gülümsediğim zamanlar çok geride kaldı... O zamandan beri, o zamanki ben ile aramda bir uçurum açan çok kederli günler geçti. Sizi suçlamak mı Edmond? Sizden nefret etmek mi dostum? Hayır, ben kendimi suçluyor, kendimden nefret ediyorum! Ah! Ne sefilim!" diye haykırdı ellerini birleştirip gözlerini göğe doğru kaldırarak. "Cezalandırıldım! Dindarlık, masumiyet ve sevgi gibi meleklere yaraşır üç mutluluğa sahiptim ama sefilliğim yüzünden Tanrı'dan kuşku duydum!"

Ona doğru bir adım atan Monte Cristo sessizce elini uzattı.

"Hayır," dedi Mercedes elini yavaşça geri çekerek, "hayır dostum, bana dokunmayın. Bana bir kötülük yapmadınız, oysa cezalandırdığınız kişiler arasında en büyük suçlu bendim. Onların hepsi kindarca, doymak bilmezce, bencilce davrandılar ama ben korkaklık ettim. Onlar arzuluyordu, bense korkuyordum. Hayır, elimi sıkmayın. Edmond, aklınızdan sevgi dolu sözler geçtiğini hissediyorum, bana o sözleri söylemeyin. Onları bir başkasına saklayın, ben o sözlere layık değilim. Bakın... (peçeyi çıkararak yüzünü tamamen açtı) bahtsızlık saçlarımı kırlaştırdı; onca gözyaşı döken gözlerimi mor damar halkaları çevreledi; alnım kırışıyor. Edmond, siz ise tam tersine her zamanki gibi genç, yakışıklı ve gururlusunuz. Çünkü siz inancınızı kaybetmediniz, çünkü güçlüydünüz, çünkü kendinizi Tanrı'ya emanet ettiniz ve Tanrı da sizi destekledi. Ben korkağın tekiyim, Tanrı'yı inkâr ettim, Tanrı da beni terk etti ve işte bu haldeyim."

Mercedes gözyaşlarına boğuldu, genç kadının yüreği anılarla sarsılıp parçalanıyordu.

Monte Cristo elini tutup saygıyla öptü ama Mercedes bile Kont'un kondurduğu bu öpücüğün hiçbir coşku barındırmadığını anladı, âdeta bir azizenin mermer heykeline dokunmuştu.

"İlk hatası tüm geleceğini mahveden seçilmiş kullar vardır," diye devam etti. "Sizin öldüğünüzü sanıyordum, benim de ölmem gerekirdi çünkü yasınızı sürekli yüreğimde taşımam neye yaradı? Otuz dokuz yaşında bir kadının elli yaşında göstermesine, hepsi bu. Herkesin içinde sizi tanıyarak sadece oğlumu kurtarmam neye yaradı? Aynı zamanda, suçlu bile olsa, kocam olarak kabul ettiğim adamı kurtarmam da gerekmez miydi? Yine de ben onun ölmesine göz yumdum, Tanrım, ben neler söylüyorum! Yalancılığı ve hainliği benim için yaptığını hatırlamak istemeden, alçakça duyarsızlığımla, küçümsemelerle onun ölümüne katkıda bulundum! Nihayet, oğlumu terk ettiğime, onun Afrika'nın insanı tüketen topraklarına tek başına gitmesine izin verdiğime göre onu şimdiye kadar yanımda tutmam neye yaradı? Ah! Size korkakça davrandığımı söylüyorum, aşkımı inkâr ettim ve dinden dönenler gibi etrafımdaki herkesin başına bela getirdim!"

"Hayır, Mercedes," dedi Monte Cristo, "kendi hakkınızda daha mükemmel şeyler düşünün. Hayır, siz asil ve ermiş bir kadınsınız ve kederinizle beni güçsüz kılmıştınız, ama arkamda görülmeyen, bilinmeyen, öfkeli ve etrafa yağdırdığım yıldırımlara engel olmayan Tanrı vardı; bense onun sadece elçisiydim. Ah! On yıl boyunca ayaklarının dibinde secde ettiğim o Tanrı tanığımdır ki, yaşamımı ve yaşamımla ilgili planlarımı sizin için feda ettim. Ama Tanrı'nın bana ihtiyacı olduğunu ve bu yüzden hayatta kaldığımı gururla söyleyebilirim. Geçmişi araştırın, şu anı araştırın, geleceği tahmin etmeye çalışın ve Tanrı'nın sadece bir aracı olduğu-

mu görün; hayatımın ilk yarısı en korkunç felaketlerle, en amansız ızdıraplarla, sevdiğim herkesin beni terk edişiyle, tanımadığım insanların zulümleriyle geçti. Sonra, aniden tutsaklığın, yalnızlığın, sefaletin yerini, açık hava, özgürlük ve aklım yerinde oldukça Tanrı'nın bana büyük amaçlar için kullanmak üzere gönderdiğini düşünmek zorunda olduğum göz kamaştıran, görkemli, çok değerli bir servet aldı. O andan itibaren, bu servet bana kutsal bir emanet gibi göründü; o andan itibaren, sizin zavallı bir kadın olarak bazen keyfini çıkardığınız bu hayattan tek bir beklentim kaldı; huzurlu tek bir an bile yaşamadım. Gökyüzünde lanetli şehirleri yakmak için dolaşan alevden bir bulutun itkisini hissettim. Çok riskli bir yolculuk için yola çıkmaya hazırlanan ve tehlikeli bir sefere çıktıklarını düşünen o maceracı kaptanlar gibi erzak biriktiriyor, silahları dolduruyor, bedenimi en güçlü egzersizlere, ruhumu en şiddetli sarsıntılara alıştırarak, koluma öldürmeyi, gözlerime kederli olaylara bakabilmeyi, ağzıma en korkunç görüntüler karşısında bile gülümsemeyi öğreterek saldırı ve savunma araçlarını geliştiriyordum; iyi yürekli, herkese güvenen, hoşgörülü kişiliğimi intikamcı, sinsi, kötü ya da daha doğrusu sağır ve kör kader gibi duyarsız bir hale getirdim. Böylece, önüme çıkan yola atıldım, mesafeler katettim, hedefe ulaştım, yoluma çıkanlara hiç acımadım!"

"Bu kadarı yeter Edmond!" dedi Mercedes. "Sizi tanıyabilen tek kişinin sizi anlayabilecek tek kişi olduğuna inanın. Oysa Edmond, sizi tanıyabilen, sizi anlayabilen o tek kişi, yolunuza çıktığında onu cam gibi ezseydiniz size hayranlık duyacaktı! Benimle geçmiş arasında olduğu gibi sizin de insanlarla aranızda bir uçurum var ve size şunu söyleyeyim ki benim için en ızdıraplı işkence kıyaslama yapmaktır, çünkü dünyada size benzeyen, sizin kadar değerli bir insan yok. Şimdi, Edmond, bana elveda deyin ve ayrılalım."

"Yanınızdan ayrılmadan önce Mercedes, benden bir isteğiniz var mı?" diye sordu Monte Cristo.

"Edmond, istediğim tek şey oğlumun mutlu olması."

"Bunun için insanların yaşamlarını elinde bulunduran, onları ölümden uzak tutan Tanrı'ya dua edin, gerisini ben üstlenirim."

"Teşekkürler Edmond."

"Peki ya siz Mercedes?"

"Benim hiçbir şeye ihtiyacım yok, sadece iki mezar arasında yaşıyorum. Bu mezarlardan biri uzun zaman önce ölen ve sevdiğim Edmond Dantès'e ait! Sevmek sözcüğü solmuş dudaklarıma yakışmıyor ama yüreğim onu hâlâ hatırlıyor ve onun hatırasını asla kaybetmek istemem. Diğer mezar ise Edmond Dantès'in öldürdüğü adama ait, cinayeti onaylıyorum ama ölü için dua etmem gerek."

"Oğlunuz mutlu olacak Madam," diye tekrarladı Kont.

"O zaman ben de elimden geldiğince mutlu olacağım."

"Peki... sonuç olarak siz ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

Mercedes hüzünle gülümsedi.

"Size burada eskiden Mercedes'in yaptığı gibi çalışarak yaşayacağımı söylesem bana inanmayacaksınız; artık Tanrı'dan ne dileyeceğimi bilmiyorum ama çalışmaya ihtiyacım yok; gömdüğünüz küçük hazine söylediğiniz yerde bulundu. Kim olduğumu, ne yaptığımı öğrenmek isteyecekler, nasıl yaşadığımı bilemeyecekler, umurumda değil! Tanrı, siz ve ben... Bu bizim aramızdaki bir mesele."

"Mercedes, size sitem etmek istemiyorum ama Mösyö de Morcerf'in sizin tutumlu ve dikkatli davranmanız sayesinde biriktirdiği servetin yarısını geri çevirerek yaptığınız fedakârlığı abartılı buluyorum."

"Bana ne önereceğinizi biliyorum ama bunu kabul edemem, Edmond, oğlum bunu yapmama karşı çıkar."

"Bu durumda, size Mösyö Albert de Morcerf'in onaylamayacağı hiçbir şey önermeyeceğim. Onun düşüncelerini

öğrenip boyun eğeceğim. Ama yapmak istediğimi kabul ederse, bunu siz de hiç tiksinti duymadan kabul edecek misiniz?"

"Edmond, artık sağlıklı akıl yürütemediğimi biliyorsunuz; aldığım tek karar artık bir karar almamak. Tanrı beni fırtınalarıyla öyle sarstı ki irademi kaybettim. Kartalın pençelerindeki serçe gibi onun elindeyim. Yaşadığıma göre ölmemi istemiyor. Bana yardım göndermek isterse bunu kabul edeceğim."

"Dikkatli olun Madam," dedi Monte Cristo, "Tanrı'ya böyle tapılmaz! Tanrı anlaşılmayı ve gücünün tartışılmasını ister. Bize irademizi bu yüzden verdi."

"Bahtsız adam!" diye haykırdı Mercedes. "Benimle böyle konuşmayın, Tanrı'nın bana irade verdiğine inansaydım, kendimi umutsuzluktan kurtaramaz mıydım?"

Yüzü hafifçe solan Monte Cristo bu şiddetli kederin ağırlığı altında ezilerek başını öne eğdi.

"Bana *görüşmek üzere* demek istemiyor musunuz?" dedi elini uzatarak.

"Bilakis, size *görüşmek üzere* diyorum," diye yanıtladı Kont'a heybetli bir ifadeyle gökyüzünü gösteren Mercedes, "bunu size hâlâ umudum olduğunu kanıtlamak için söylüyorum."

Ve titreyen elini Kont'un eline dokunduran Mercedes merdivene yöneldi ve gözden kayboldu.

Bunun üzerine evden çıkan Monte Cristo limana doğru gitti.

Ama Dantès'in babasının[47] küçük odasının penceresine gitmesine rağmen Kont'un uzaklaştığını görmedi. Gözleri uzakta, oğlunu açık denize götüren gemiyi arıyordu.

Yine de, istemeden de olsa şöyle mırıldandı:

"Edmond, Edmond, Edmond!"

---

47 Yazar Danglars yazmış, doğrusu Dantès olmalı.

CXIII

Geçmiş

Büyük bir ihtimalle artık hiç görmeyeceği Mercedes'i yalnız bırakarak evden çıkan Kont'un yüreği incinmişti.

Edouard'ın ölümünden beri büyük bir değişim geçirmişti. İzlediği yüksek ve dolambaçlı yokuşu çıkıp intikamının doruk noktasına ulaştığında, dağın diğer yanında kuşkunun uçurumunu görmüştü.

Dahası Mercedes'le konuşurken yüreğinde mücadele etmesi gereken anılar canlanmıştı.

Kont'un kişiliğindeki biri, sıradan kişilere özgül bir ilginçlik katabilen ama soylu ruhları öldüren o melankolinin içinde uzun süre ayakta duramazdı. Kont neredeyse kendi kendisini suçlayacak hale gelmesini, hesaplarında bir hata yapmış olması gerektiğine bağlıyordu.

"Geçmişi yanlış değerlendiriyorum," dedi, "ve böyle yanılmış olamam."

"Ne yani!" diye devam etti. "Seçtiğim hedef akla uygun değil miydi? Ne yani! On yıldır yanlış bir yol mu izliyorum? Ne yani! Mimarın tüm umutlarını bağladığı eserinin, imkânsız olmasa da kutsallığa saygısızlık olduğunu kanıtlamak için bir saat yeter miydi?

Aklımı kaçırmama yol açacak bu düşünceyi sindiremem. Şu anki akıl yürütmelerimde eksik olan, bu geçmişi ufkun diğer yanında yeniden gördüğüm için geçmişin doğru değerlendirilmesi. Yaşam sürecinde ileri gidildikçe, geçmiş, önünden geçilen manzaralar gibi uzaklaşarak siliniyor. Ben de rüyasında yaralandığını gören, baktığı ve hissettiği yaraları nerede aldığını bilmeyenler gibiyim.

Hadi bakalım, yeniden doğan adam; hadi bakalım, kaçık zengin, uyanan uykucu; her şeye kadir hayalci, alt edilemez milyoner, bir an için o sefil ve aç yaşamın lanetli bakış

açısıyla düşün; kaderin seni ittiği, felaketin seni sürüklediği, umutsuzluğun içini kapladığı o yollardan bir daha geç; şu an Monte Cristo'nun Dantès'e baktığı o aynanın camlarında bol bol elmas, altın ve mutluluk ışıldıyor, elmaslarını sakla, o altınları çamura at, o ışıltıları gölgele; zenginken fakirliği, özgürken mahkûmiyeti yeniden yaşa; yeniden canlanmışken cesedi aramaya başla."

Monte Cristo bunları düşünürken Caisserie Sokağı'ndan geçiyordu. Bu, yirmi dört yıl önce sessiz bir gece devriyesi tarafından götürüldüğü sokaktı; bu güleç ve şirin evler o gece kasvetli, sessiz ve durgundu.

"Yine de aynı evler," diye mırıldandı Monte Cristo, "sadece o zaman geceydi, şimdi ise gündüz; her şeyi aydınlatan ve neşelendiren güneşin etkisi."

Saint-Laurent Sokağı'ndan rıhtıma indi ve Consigne'ye doğru yürüdü. Burası limanda tekneye bindirildiği yerdi. Çadır bezinden gölgeliği olan bir gezinti teknesi geçiyordu; Monte Cristo'nun seslendiği kaptan iyi ücretin kokusunu alan kayıkçıların yaptığı gibi aceleyle kıyıya yöneldi.

Hava çok güzel, yolculuk muhteşemdi. Ufukta kırmızı ve alevler saçan güneş yaklaştıkça kızıllaştırdığı dalgaların içine iniyordu; ayna gibi dümdüz olan deniz, bazen gizli bir düşman tarafından kovalanan ve kurtulmak için havaya fırlayan balıkların sıçrayışlarıyla kırışıyordu; nihayet ufukta uçuşan martılar gibi beyaz ve zarif görünen ve Martigues'e doğru yol alan balıkçı kayıklarının ya da Korsika'ya ve İspanya'ya yük taşıyan gemilerin geçtiği görülüyordu.

Bu güzel havaya, ince kıvrımlı o kayıklara, manzarayı yaldıza boyayan ışığa rağmen, paltosuna sarınmış olan Kont o korkunç yolculuğun tüm ayrıntılarını, Katalan mahallesinde yanan o tek ışığı, götürüldüğünü öğrendiği If Şatosu'nun görüntüsünü, denize atlamak istediğinde jandarmalarla mücadelesini, yenildiğini anladığında kapıldığı umutsuzluğu ve buzdan bir halka gibi şakağına dayanan karabinanın namlusunun soğukluğunu hatırlıyordu.

Ve Monte Cristo kontu yavaş yavaş, yazın kuruyan, sonbahar bulutları toplandığında nemlenen ve topraktan damla damla çıkmaya başlayan kaynaklardaki gibi, göğsünde bir zamanlar Edmond Dantès'in yüreğine dolan o eski kederin kımıltılarını hissetti.

Artık onun için hava güzel, kayıklar zarif, ışıklar parlak değildi; gökyüzünü kasvetli yas tülleri kapladı ve If Şatosu denen siyah devin görüntüsü aniden ölümcül bir düşmanın hayaletiyle karşılaşmışçasına içini ürpertti.

Kıyıya varıldı.

Kont içgüdüsel olarak kayığın arkasına geriledi. Kaptanın ona yumuşak bir sesle, "Yanaşıyoruz Mösyö," demesi boşunaydı.

Monte Cristo burada, tam da bu kayanın üzerinde muhafızlar tarafından zorla sürüklendiğini ve böğrüne süngü uçları indirilerek bu yokuşu çıkmaya zorlandığını hatırladı.

Monte Cristo bir zamanlar Dantès'e çok uzun görünen bu yolun aslında çok kısa olduğunu fark etti; küreğin suya her dalıp çıkışı denizin nemli püskürtüleriyle birlikte zihnini milyonlarca düşünce ve anıyla doldurmuştu.

Temmuz Devrimi'nden beri If Şatosu'nda mahkûm yoktu; adacıkta sadece kaçakçılığa karşı kurulmuş bir karakol vardı; bir kapıcı, şimdi bir merak unsuru haline dönüşmüş olan bu dehşet abidesini görmek isteyen ziyaretçileri karşılamak üzere kapıda bekliyordu.

Tüm bu ayrıntılardan haberdar olmasına rağmen, kapı kemerinin altına girdiğinde, siyah merdiveni indiğinde, görmek istediği zindanlara götürüldüğünde, Kont'un yüzünü kaplayan soğuk solgunluğun buzlu teri yüreğine kadar işledi.

Kont Restorasyon Dönemi'nde burada görev yapan eski gardiyanlardan bazılarının hâlâ şatoda olup olmadıklarını sordu; hepsi emekli olmuş ya da başka görevlere atanmışlardı. Kendisine eşlik eden kapıcı sadece 1830'dan beri oradaydı.

Onu kendi zindanına götürdü.

Daracık hava deliğinden sızan solgun ışığı, kaldırılmış yatağın yerini ve onun arkasında, kapanmış olsa da, daha yeni taşlarıyla hâlâ beliren ve Başrahip Faria tarafından kazılmış açıklığı yeniden gördü.

Bacaklarının tutmadığını hisseden Monte Cristo bir tahta tabureye oturdu.

"Bu şatoyla ilgili olarak Mirabeau'nun burada kalması dışında bazı hikâyeler anlatılıyor mu?" diye sordu Kont. "İnsanların yaşayan bir varlığı sonsuza dek hapsettiklerine inanmakta tereddüt ettikleri bu lanetli zindanlarla ilgili bazı rivayetler var mı?"

"Evet Mösyö, hem de bu zindanda yaşanmış bir olay var, bana zindancı Antoine anlatmıştı."

Monte Cristo ürperdi. Antoine onun zindancısıydı. İsmini ve yüzünü neredeyse unutmuştu ama isminin söylendiğini duyduğunda, onu o zamanki haliyle, sakalla çevrelenmiş yüzüyle, kahverengi ceketiyle hatırladı ve anahtar yığınının şıngırtısını hâlâ duyar gibiydi.

Kont arkasını döndü ve koridorun kapıcının elinde yanan meşalenin ışığıyla daha da kalınlaşan gölgesinde onu görür gibi oldu.

"Mösyö bu hikâyeyi anlatmamı ister mi?" diye sordu kapıcı.

"Evet, anlatın," dedi Monte Cristo.

Ve kendi hikâyesini dinlemenin heyecanıyla yüreğinin şiddetle çarpışını gizlemek için elini göğsüne götürdü.

"Anlatın," diye tekrarladı.

"Söylendiğine göre, uzun süre önce bu hücrede çok tehlikeli ve becerikli olduğu için daha da tehlikeli olan bir mahkûm kalıyormuş. Onunla aynı dönemde bu şatoda kalan bir başka mahkûm daha varmış ama o kötü bir adam değil, zavallı deli bir rahipmiş."

"Demek deliymiş," diye tekrarladı Monte Cristo, "peki deli olduğunu nasıl anlamışlar?"

"Kendisini serbest bırakmaları için milyonlarca frank öneriyormuş."

Monte Cristo gözlerini göğe kaldırdı ama göğü göremedi: Kendisiyle gökkubbe arasında taştan bir örtü vardı. Başrahip Faria'nın hazineler sunduğu kişiler ile sunduğu hazineler arasında da bunun kadar kalın bir örtü olduğunu düşündü.

"Mahkûmlar birbirleriyle görüşebiliyorlar mıydı?" diye sordu Monte Cristo.

"Ah! Hayır Mösyö, bu kesinlikle yasaktı ama bir hücreden diğerine bir dehliz kazarak bu yasağı delmişler."

"Peki o dehlizi hangisi kazmış?"

"Ah! Hiç kuşkusuz genç olanı, genç adam becerikli ve güçlüymüş, zavallı Başrahip ise yaşlı ve güçsüzmüş; zaten aklı gidip geliyormuş, bir plan yapamazdı."

"Körler..." diye mırıldandı Monte Cristo.

"Her ne olursa olsun, genç adam dehlizi kazmış," diye devam etti kapıcı, "ama neyle? Bu konuda hiçbir şey bilinmiyor ve kanıtı ise işte hâlâ orada, görüyor musunuz?"

Ve meşalesini duvara yaklaştırdı.

"Ah! Gerçekten de," dedi heyecanla boğuklaşan bir sesle.

"Böylece iki mahkûm iletişime geçmiş. Bu birlikteliğin ne kadar sürdüğü hiç bilinmiyor. Günün birinde yaşlı mahkûm hastalanıp ölmüş. Genç adamın ne yaptığını tahmin edin," dedi sözünü yarıda kesen kapıcı.

"Anlatın."

"Ölüyü kendi yatağına götürüp yüzü duvara bakacak şekilde yatırmış, ardından boş hücreye dönmüş, dehlizin deliğini kapatıp ölünün çuvalının içine girmiş. Böyle bir şey aklınıza gelir miydi?"

Gözlerini kapatan Monte Cristo cesedin soğukluğunun hâlâ hissedildiği, yüzünün değdiği o kalın çuvalın içinde yaşadığı tüm duyguları hatırladı.

Kapıcı devam etti.

"Bakın, planı neymiş: If Şatosu'nda ölülerin gömüldüğünü sanıyormuş ve mahkûmlar için tabut masrafından kaçınılacağına inandığından, üzerine atılan toprağı omzuyla kaldıracağını düşünmüş, ama ne yazık ki şatoda planlarını altüst eden bir uygulama varmış; ölüler gömülmüyor, ayaklarına gülle bağlanıp denize atılıyormuş ve öyle de olmuş. Bizim genç dehlizin üstünden denize atılmış; ertesi sabah gerçek ölü onun yatağında bulunmuş ve her şey anlaşılmış çünkü mezarcılar o zamana dek söylemeye cesaret edemedikleri şeyi anlatmışlar, boşluğa atılan beden korkunç bir çığlık attıktan sonra içine gömüldüğü suda kaybolmuş."

Güçlükle soluk alan Kont'un alnından terler akıyor, yüreği endişeyle daralıyordu.

"Hayır!" diye mırıldandı. "Hayır! Duyduğum o kuşkunun nedeni, olup bitenleri unutmaya başlamamış, şimdi yine yüreğim parçalanıyor ve intikam arzusuyla doluyor."

"Peki, o mahkûmdan bir daha söz edildiği duyulmuş mu?"

"Asla, kesinlikle asla; anlayacağınız gibi karnının üzerine düşmüş ve elli ayak yüksekten atıldığı için hemen ölmüş."

"Ama ayaklarına gülle bağlandığını söylemiştiniz, çivi gibi çakılmış olmalı."

"Evet ya da çivi gibi..." diye yanıtladı kapıcı, "ve o zaman da zavallı adam güllenin ağırlığıyla suyun dibine gömülmüş!"

"Onun için üzülüyor musunuz?"

"Suçu ne olursa olsun elbette üzülüyorum."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Bu bahtsızın o zamanlar Bonapartçı bir deniz subayı olarak tutuklandığı söyleniyordu."

"Doğru," diye mırıldandı Kont, "Tanrı senin dalgaların ve alevlerin üstünde kalmanı sağladı. Demek zavallı denizci, hikâyeler anlatan bazı kişilerin anılarında yaşıyor; bir ocağın köşesinde korkunç hikâyesini anlatıyorlar ve denizin derin-

liklerinde boğulurken çırpındığı anı düşündüklerinde ürperiyorlar."

"İsmi biliniyor muymuş?" diye sordu Kont yüksek sesle.

"Ah! Evet," dedi kapıcı, "neydi? Hah, o sadece 34 numara olarak tanınıyordu."

"Villefort, Villefort!" diye mırıldandı Monte Cristo. "Hayaletim uykunu kaçırdığında bu numarayı sık sık tekrarlamış olmalısın."

"Mösyö ziyaretine devam etmek ister mi?" diye sordu kapıcı.

"Evet, hele de bana zavallı Başrahip'in hücresini gösterirseniz."

"Ah! 27 numaranın."

"Evet, 27 numaranın," diye tekrarladı Monte Cristo.

Ve ismini sorduğunda Başrahip Faria'nın sesini duyar gibi oldu. Faria âdeta duvarların arasından bu numarayı haykırıyordu.

"Gelin."

"Biraz bekleyin, bu hücrenin her yanını görmek istiyorum," dedi Monte Cristo.

"Bu iyi oldu," dedi kapıcı, "çünkü diğer hücrenin anahtarını unutmuşum."

"Gidip getirin."

"Meşaleyi size bırakayım."

"Hayır, onu yanınızda götürün."

"Ama ışıksız kalacaksınız."

"Karanlıkta da görürüm."

"Bak sen, tıpkı onun gibi."

"O kim?"

"34 numara. Onun karanlığa hücresinin en karanlık köşesindeki bir topluiğneyi görebilecek kadar alıştığı söyleniyor."

"Bunun için on yıl gerekti," diye mırıldandı Kont.

Kapıcı meşalesiyle birlikte uzaklaştı.

Kont doğruyu söylemişti: Karanlıkta geçen birkaç saniye sonra gündüzmüş gibi her şeyi görmeye başladı.

Etrafına bakındığında burasının kendi hücresi olduğundan emin oldu.

"Evet," dedi, "işte üzerine oturduğum taş! İşte duvara damgasını vuran omuzlarımın izleri! İşte bir gün kafamı duvara vurarak parçalamayı istediğim gün alnımdan akan kan... Ah! Bu rakamlar... onları hatırlıyorum... sağ bulup bulamayacağım babamın yaşını ve hâlâ bekâr bulacağımı sandığım Mercedes'in yaşını hesaplamak için yazmıştım... Bu hesabı tamamladıktan sonra bir an umutlanmıştım... Açlığı ve sadakatsizliği dikkate almıyordum!"

Ve Kont'un dudaklarında acı bir gülümseme belirdi. Düşte gibiydi, babasının mezara götürüldüğünü, Mercedes'in de sunağa doğru yürüdüğünü gördü!

Diğer duvarın yeşilimtırak boyasının üzerinde hâlâ beyaz duran bir yazı gözüne çarptı:

TANRIM! HAFIZAMI KORU!

"Ah! Evet," diye haykırdı, "işte buradaki son dönemimdeki tek yakarışım. Artık özgürlüğüme kavuşmayı değil, hafızamı korumayı istiyordum, delireceğimden ve her şeyi unutacağımdan korkuyordum. Tanrım! Aklımı korudun ve hiçbir şeyi unutmadım. Teşekkürler, Tanrım!"

O sırada, meşalenin ışığı duvarı aydınlattı; kapıcı aşağı iniyordu.

Monte Cristo ona doğru yürüdü.

"Beni izleyin," dedi kapıcı.

Ve gün ışığına doğru yükselmeye gerek kalmadan Kont'u başka bir girişe açılan bir yer altı dehlizine götürdü.

Monte Cristo'nun zihnine orada da binlerce düşünce akın etti.

Gözüne çarpan ilk şey Başrahip Faria'nın saatleri saydığı meridyen yayı oldu; ardından zavallı mahkûmun öldüğü yatağın kalıntılarını gördü.

Gördükleri karşısında Kont'un içine kendi hücresinde hissettiği endişelerin yerine tatlı ve sevecen duygular doldu, bir minnet duygusu yüreğini kabarttı, gözlerinden iki damla yaş aktı.

"Deli Başrahip burada yaşıyordu," dedi kapıcı, "genç adam onu görmek için buraya geliyordu. (Monte Cristo'ya dehlizin bu hücrede açık bırakılmış girişini gösterdi.) Bir bilim insanı taşın rengine bakarak iki mahkûmun birbirleriyle on yıl görüştükleri sonucuna vardı. Zavallılar, on yıl boyunca çok sıkılmış olmalılar."

Dantès cebinden birkaç louis çıkarıp tanışmadıkları halde kendisi için ikinci kez üzülen bu adama uzattı.

Kapıcı onları bir miktar bozuk para sanarak kabul etti ama meşalenin ışığında ziyaretçinin kendisine verdiği paranın değerini anladı.

"Mösyö, yanılıyorsunuz," dedi.

"Nasıl yani?"

"Bana altın verdiniz."

"Farkındayım."

"Nasıl! Farkında mısınız?"

"Evet."

"Bu altınları bana vermek mi istiyorsunuz?"

"Evet."

"Yani onları dilediğimce alabilir miyim?"

"Evet."

Kapıcı, Monte Cristo'ya şaşkınlıkla baktı.

"Ve *dürüstlük*," dedi Kont tıpkı Hamlet gibi.

"Mösyö," dedi bu mutluluğuna inanmaktan korkan kapıcı, "cömertliğinizin nedenini anlayamıyorum."

"Anlaması çok kolay, dostum," dedi Kont. "Ben denizciydim ve hikâyeniz beni başkalarından daha çok etkiledi."

"Mösyö, madem bu kadar cömertsiniz, benim de size bir hediye sunmamı hak ediyorsunuz."

"Bana sunacak neyin var ki, dostum? Denizkabuklarından, samandan yapılmış süs eşyaları mı? Teşekkür ederim."

"Hayır Mösyö, hayır; az önceki hikâyeyle ilgili bir şey."

"Gerçekten mi?" diye haykırdı Kont heyecanla. "Peki nedir?"

"Yaptıklarımı dinleyin," dedi kapıcı. "Kendi kendime, 'Bir mahkûmun on beş yıl kaldığı bir hücrede mutlaka bir şeyler bulunur,' dedim ve duvarları incelemeye başladım."

"Ah!" diye haykırdı Başrahip'in iki zulasını hatırlayan Monte Cristo.

"Araştırmalarım sırasında, yatağın başucundaki ve şöminenin ocağındaki duvarın içinde bir boşluk olduğunu keşfettim," diye devam etti kapıcı.

"Evet," dedi Monte Cristo, "evet."

"Taşları kaldırdım ve..."

"Bir ip merdiven ve kazmaya yarayan aletler buldun, öyle değil mi?" diye haykırdı Kont.

"Bunu nereden biliyorsunuz?" diye sordu şaşıran kapıcı.

"Bilmiyorum, tahmin ediyorum," dedi Kont, "mahkûmların zulalarından genellikle böyle şeyler çıkar."

"Evet Mösyö, bir ip merdiven ve aletler vardı," dedi kapıcı.

"Onlar hâlâ sende mi?" diye haykırdı Monte Cristo.

"Hayır Mösyö, o değişik eşyaları çok meraklı ziyaretçilere sattım ama elimde başka bir şey var."

"Ne gibi?" diye sordu Kont sabırsızlıkla.

"Bez şeritlerin üzerine yazılmış, kitaba benzeyen bir şey."

"Ah!" diye haykırdı Monte Cristo. "O kitap sende mi?"

"Onun bir kitap olup olmadığını bilmiyorum," dedi kapıcı, "ama size elimde bir tek onun kaldığını söylüyorum."

"Onu bana getir dostum," dedi Kont, "sandığım şeyse için rahat olsun."

"Hemen getiriyorum Mösyö."

Ve kapıcı dışarı çıktı.

Bunun üzerine Kont, ölünün kendisi için bir sunağa dönüştürdüğü o yataktan geri kalanların önünde saygıyla diz çöktü.

"Ey benim ikinci babam," dedi, "bana özgürlüğü, bilgini, zenginliğini verdin; bizlerden daha üstün bir yaratığa benzeyen sen, iyiliğin ve kötülüğün ilminden haberdardın, eğer mezarın dibinde yeryüzünde yaşayan bizlerden kalan bir şeyler varsa, ceset dönüşüme uğrarken çok sevdiğimiz ve çok acı çektiğimiz noktalarda canlı bir şeyler kalmışsa, soylu yürek, yüce ruh, derinlikli bilge, bana gösterdiğin babacan sevgi ve sana duyduğum evlat saygısı adına, bir sözle, bir işaretle, herhangi bir açıklamayla, inanca dönüşmese de, bir vicdan azabı olarak kalacak olan kuşkumu gider."

Kont başını öne eğdi ve ellerini birleştirdi.

"Alın Mösyö!" dedi biri arkasından.

Monte Cristo ürpererek arkasını döndü.

Kapıcı ona Başrahip Faria'nın bilgisinin tüm hazinelerini üzerinde sergilediği bezden şeritler uzatıyordu. Bu el yazması Başrahip Faria'nın İtalya Krallığı hakkındaki büyük eseriydi.

Kitabı aceleyle eline alan Kont önce giriş yazısını okudu:

Tanrı 'Ejderhanın dişlerini sökecek, aslanları ayağının altında çiğneyeceksin,' dedi.

"Ah!" diye haykırdı Kont. "İşte yanıt geldi! Teşekkürler babacığım, teşekkürler!"

Cebinden içinde her biri bin frank değerinde on kâğıt para bulunan küçük bir cüzdan çıkardı.

"Bu cüzdanı al," dedi.

"Bana mı veriyorsunuz?"

"Evet ama içine ben dışarı çıktıktan sonra bakman şartıyla."

Ve yeniden bulduğu ve kendisi için en zengin hazineden daha değerli olan kutsal emaneti göğsüne yerleştirerek yer altından dışarı çıktı ve kayığa binerken, "Marsilya'ya!" diye bağırdı.

Kayık uzaklaşırken bakışlarını kasvetli hapishaneye sabitledi.

"Beni bu kasvetli hapishaneye kapatanların ve burada unutanların vay haline!" dedi.

Katalan mahallesinin önünden geçerken Kont arkasını dönüp paltosunu başının üzerine geçirdi ve bir kadının ismini mırıldandı.

Zafer tamamen kazanılmış, Kont kuşkusunu ikinci kez yenmişti.

Neredeyse bir aşkı dile getiren sevecen bir ifadeyle telaffuz ettiği o isim, Hayde'nin ismiydi. Karaya ayak basan Monte Cristo, Morrel'le buluşacağı mezarlığa doğru yürüdü.

On yıl önce kendisi de bu mezarlıkta bir mezarı boşuna aramıştı. Fransa'ya milyonlarla gelmesine rağmen, açlıktan ölen babasının mezarını bulamamıştı.

Morrel mezara bir haç koydurmakla iyi yapmıştı ama bu haç düşmüş ve mezarcı, tüm mezarcıların mezarlıklarda yerlerde sürünen tüm eski tahtalara yaptıkları gibi onu yakmıştı.

Saygıdeğer armatör daha şanslıydı: Çocuklarının kolları arasında öldüğü için onlar tarafından kendisinden iki sene önce ölen karısının yanına gömülmüştü.

Üzerine isimlerinin yazıldığı iki geniş mermer döşeme, dört servinin gölgesinde, demir parmaklıkla çevrili bir alanda yan yana duruyordu.

Maximilien bu ağaçlardan birine yaslanmış, boş boş iki mezara bakıyordu.

Acısı çok derin olduğundan âdeta kendinden geçmişti.

"Maximilien," dedi Kont, "oraya değil şuraya bakman gerekir!"

Ve ona gökyüzünü gösterdi.

"Ölüler her yerdedir," dedi Morrel, "Paris'ten ayrılırken bunu bana siz söylememiş miydiniz?"

"Maximilien," dedi Kont, "yolculuğa çıkarken Marsilya'da birkaç gün kalmamızı istemiştiniz, hâlâ burada kalmak istiyor musunuz?"

"Hiçbir şey istemiyorum Kont ama sanırım burada başka bir yerdekinden daha az acı çekeceğim."

"Tamam Maximilien, sizden ayrılıyorum ve sözünüzü de beraberimde götürüyorum, öyle değil mi?"

"O sözü unutacağım Kont, unutacağım!"

"Hayır, unutmayacaksınız Morrel, çünkü her şeyden önce onurlu bir adamsınız, çünkü yemin ettiniz, çünkü bir kez daha yemin edeceksiniz."

"Kont, bana acıyın! Kont, çok bahtsızım!"

"Sizden daha bahtsız birini tanıdım Morrel."

"Bu imkânsız."

"Ne yazık!" dedi Monte Cristo. "Her insanın, yanında ağlayan ve inleyen bir bahtsızdan daha bahtsız olduğuna inanması zavallı insanlığımızın kibirlerinden biri."

"Dünyada sevdiği ve arzuladığı tek varlığı kaybeden birinden daha bahtsızı olabilir mi?"

"Dinleyin Morrel," dedi Monte Cristo, "dikkatinizi bir dakika size anlatacaklarıma verin. Sizin gibi tüm umutlarını bir kadına bağlamış olan bir adam tanıdım. Bu genç adamın çok sevdiği yaşlı bir babası, hayran olduğu bir nişanlısı vardı; o kızla evleneceği sırada, Tanrı daha sonra yaptığı her şeyin, kendisinin sonsuz bütünlüğünü sürdürmenin bir aracı olduğunu ortaya koymasa, kaderin, Tanrı'nın iyiliğinden şüphe duyulmasını sağlayacak kaprislerinden biri, düşlediği ve kendine ait olduğuna inandığı (çünkü sadece şu anı düşünecek kadar kördü) özgürlüğünü, sevgilisini ve geleceğini elinden alıp onu bir zindanın dibine attı."

"Ah!" dedi Morrel. "Zindandan bir hafta, bir ay, bir yıl sonra çıkılır."

"Orada on dört yıl kaldı Morrel," dedi Kont elini genç adamın omzuna koyarken.

Maximilien ürperdi.

"On dört yıl!" diye mırıldandı.

"On dört yıl!" diye tekrarladı Kont. "Bu on dört yıl boyunca, o da umutsuzluğa kapıldı ve tıpkı sizin gibi Morrel,

dünyanın en bahtsız insanı olduğunu düşünerek kendini öldürmek istedi."

"Ya sonra?" diye sordu Morrel.

"Sonra, tam öleceği sırada, Tanrı insani bir araçla ortaya çıktı, çünkü Tanrı mucizeler yaratmaz. Belki ilk başta (yaşların örttüğü gözlerin gerçeği tam anlamıyla görebilmesi için zaman gerekir) Tanrı'nın bu sonsuz merhametini anlamadı, yine de sabırla bekledi. Günün birinde zengin, güçlü, âdeta Tanrı'ya dönüşmüş biri olarak mezarından mucizevi bir şekilde çıktı; ilk çığlığını ölmüş olan babası için attı."

"Benim de babam öldü," dedi Morrel.

"Evet ama sizin tarafınızdan sevilen, mutlu, onurlu, zengin ve hayatını dolu dolu yaşamış babanız kollarınızda öldü; onun babası yoksul, umutsuzluğa, Tanrı'nın varlığından şüpheye kapılmış bir halde öldü ve ölümünden on yıl sonra, oğlu mezarını aradığında, mezarı bile kaybolmuştu ve hiç kimse ona, 'Seni onca seven o yürek Tanrı'nın bağrında şurada uyuyor,' diyemedi."

"Ah!" dedi Morrel.

"O oğul sizden daha bahtsızdı Morrel, çünkü babasının mezarının nerede olduğunu bile bilmiyordu."

"Ama," dedi Morrel, "en azından yanında sevdiği kadın vardı."

"Yanılıyorsunuz Morrel, o kadın..."

"Yoksa o da mı öldü?" diye haykırdı Maximilien.

"Bundan daha beter. Sadakatsiz davranıp nişanlısını yok edenlerden biriyle evlendi!"

"Peki Tanrı bu adama teselli gönderdi mi?" diye sordu Morrel.

"En azından sükûnet gönderdi."

"Peki bu adam bir gün mutlu olabilecek mi?"

"Bunu umuyor Maximilien."

Genç adamın başı göğsüne düştü.

"Size sözüm var," dedi bir anlık sessizlikten sonra Monte Cristo'ya elini uzatarak, "ancak hatırlayacağınız gibi..."

"5 Ekim, Morrel, sizi Monte Cristo Adası'nda bekleyeceğim. Ayın 4'ünde *Eurus* adlı bir yat sizi Bastia limanında bekleyecek; isminizi söyleyeceğiniz kaptan sizi benim yanıma getirecek. Sözünüz söz, öyle değil mi Maximilien?"

"Sözüm söz Kont ve söylediğimi yapacağım ama hatırlayacağınız gibi 5 Ekim'den sonra..."

"Henüz bir insanın sözünün ne olduğunu bilmeyen evladım... O gün hâlâ ölmek istiyorsanız size yardımcı olacağımı yirmi kez söyledim Morrel. Elveda."

"Beni terk mi ediyorsunuz?"

"Evet, İtalya'da bir işim var; sizi Tanrı'nın seçilmiş kullarının ayaklarının dibine gönderdiği bahtsızlıkla, yani güçlü kanatlı kartalla mücadele etmek üzere yalnız bırakıyorum. Ganimedes'in hikâyesi[48] bir masal değil, alegoridir."

"Ne zaman gidiyorsunuz?"

"Hemen, vapur beni bekliyor, bir saat sonra sizden uzaklarda olacağım Morrel, bana limana kadar eşlik edecek misiniz?"

"Elbette Kont."

"Bana sarılın."

Morrel limana kadar Kont'a eşlik etti; siyah baca, buharı şimdiden devasa bir sorguç gibi gökyüzüne yolluyordu. Kısa süre sonra gemi hareket etti ve bir saat sonra, Kont'un dediği gibi, aynı beyazımtırak sorguç, gecenin ilk puslarıyla kararmış olduğu için güçlükle görülebilen doğu ufkunda beliriyordu.

CXIV

Peppino

Kontun buharlı gemisi Morgiou burnunun ardında gözden kaybolurken, Floransa'dan Roma'ya giden yolda posta

48 Mitolojide Zeus tarafından İda Dağı'ndan bir kartalla kaçırılıp Olympos'a orada şarap sunmak üzere getirilen, ölümlülerin en güzeli olarak nitelendirilen bir kadın.

arabasıyla ilerleyen bir adam küçük Acquapendente şehrini geride bırakıyor, uzun mesafeler katedecek kadar hızlı gitmesine rağmen kimsede şüphe uyandırmıyordu.

Giydiği redingot ya da harmani, yolculuk sırasında fazla yıpranmış olsa da, elbisesine taktığı çifte Légion d'honneur kurdelesinin parlak ve canlı görünmesini engellemiyordu. Bu adamın bir Fransız olduğu sadece bu çifte nişandan değil, aynı zamanda arabacıyla konuştuğu aksandan da anlaşılıyordu. Evrensel dilin ülkesinde doğduğunun bir diğer kanıtı ise, Figaro'nun *goddam*'ı[49] gibi özgül bir dilin inceliklerinin yerini alacak bu müzikle ilgili sözcükler dışında hiç İtalyanca bilmemesiydi.

Arabacılara, her yokuş çıkışında *allegro*,[50] her yokuş inişinde *moderato*[51] diye sesleniyordu.

Ve Floransa'dan Roma'ya uzanan Acquapendente yolunda kaç iniş çıkış olduğunu Tanrı bilir!

Zaten bu iki sözcük, yöneltildikleri iki yiğit genci fazlasıyla güldürüyordu.

Sonsuz şehrin karşısına, yani Roma'nın görünmeye başladığı Storta'ya ulaşıldığında, yolcu, her şeyden önce görünen o ünlü San Pietro'nun kubbesini görebilmek için oturdukları yerden doğrulan yabancıların içini kaplayan o coşkulu merak duygusunu hiç hissetmedi. Hayır, cebinden sadece bir cüzdan ve bu cüzdandan da dörde katlanmış bir kâğıt çıkardı, kâğıdı açıp saygıyla karışık bir dikkatle yeniden katladı. "Güzel, hâlâ yanımda," demekle yetindi.

Popolo kapısını aşan araba sola döndü ve Spagna Otel'in önünde durdu.

Eski dostumuz Üstat Pastrini yolcuyu kapının eşiğinde ve şapkasını elinde tutarak karşıladı.

---

49 Beaumarchais'nin *Figaro'nun Düğünü* oyununda geçen bir ifade. İngilizce *goddamn*'in (bıkma, kızgınlık bildiren ünlem) bozulmuş hali. Bu ifadenin geçtiği bölümde Figaro İngiliz dilinin inceliklerine dair bir söylev verir (III. Perde/5. Sahne).

50 Müzikte hızlı tempo.

51 Müzikte orta hızda tempo.

Arabadan inen yolcu, güzel bir yemek söyledi ve Thomson ve French Şirketi'nin adresini sorduğunda kendisine Roma'nın en ünlü ticari kuruluşlarından biri olan bu kurumun nerede olduğu hakkında hemen bilgi verildi.

San Pietro yakınlarındaki Banchi Caddesi'ndeydi.

Her yerde olduğu gibi, Roma'da da bir posta arabasının gelmesi önemli bir olaydır. Marius[52] ve Gracchus[53] soyundan gelen, kazaklarının dirsekleri delinmiş, çıplak ayaklı ama yumrukları bellerinde ve kolları kafalarının altında ilginç bir şekilde kıvrılmış on genç yolcuya, posta arabasına ve atlara bakıyorlardı; kentin bu haylazlarına, Papalık devletinin, Tiber Nehri dolduğunda, Sant'Angelo Köprüsü'nden suya tükürerek halkalar oluşturan elli kadar aylağı da eşlik ediyordu.

Ancak, Paris'tekilerden daha şanslı olan ve her dili, özellikle de Fransızcayı anlayan Romalı yumurcaklar ve aylaklar yolcunun bir oda ve yemek istediğini, ardından da Thomson ve French Şirketi'nin adresini sorduğunu duydular.

Böylece yolcu, rehberiyle birlikte otelden çıktığında, meraklı gruptan ayrılan, ne yolcu ne rehberi tarafından fark edilen bir adam yeni gelen yabancıyı ancak bir Fransız polisinin hüneriyle yakından izlemeye başladı.

Fransız, Thomson ve French Şirketi'ne gitmek için çok acele ettiğinden atların koşulmasını beklemedi; araba ona yolda ulaşacak ya da bankanın kapısında bekleyecekti.

Araba onlara yetişemeden bankaya ulaştılar.

Fransız içeri girdiğinde bekleme odasında kalan rehber, hiçbir işi tam olarak bilmeyen ama her işten yüzeysel olarak anlayan, Roma'da bankaların, kiliselerin, harabelerin, müzelerin ya da tiyatroların önünde bekleyen o iş takipçilerinden birkaçıyla sohbet etmeye başladı.

---

52 (Gaius) Marius orduda reformlar yapan Romalı general.

53 Romalı Gracchus kardeşler (Tiberius ve Gaius), toplumsal reform girişimleri yüzünden öldürülmüşlerdir.

Meraklı gruptan ayrılan adam Fransızla birlikte içeri girdi; bir büronun kapısına vuran Fransız, ardından ilk odaya girdi; gölgesi de aynısını yaptı.

"Mösyö Thomson ve Mösyö French'in odası mı?" diye sordu yabancı.

Patronların çalışma odasının heybetli güvenlik görevlisinin bir işareti üzerine bir hizmetkâr ayağa kalktı.

"Kimin geldiğini söyleyeyim?" diye sordu yabancıya yol göstermeye hazır bekleyen hizmetkâr.

"Baron Danglars," diye yanıtladı yolcu.

"Gelin," dedi hizmetkâr.

Hizmetkâr ve Baron açılan bir kapının ardından gözden kayboldu. Danglars'ı izleyen adam bir bankın üzerine oturup beklemeye başladı.

Bu adam, güvenlik görevlisinin bir şeyler yazdığı beş dakika boyunca, derin bir sessizlik içinde ve hiç kımıldamadan bekledi.

Ardından kalemin kâğıt üzerindeki gıcırtısı bittiğinde görevli başını kaldırdı, etrafına dikkatle baktı ve baş başa kaldıklarından emin olunca, "Ah! Demek sensin Peppino?" dedi.

"Evet," dedi kısaca Peppino.

"Bu iriyarı adamda önemli bir şeyler olduğunun kokusunu mu aldın?"

"Benim sezgilerim o kadar önemli değil, önceden haber aldık."

"Meraklı seni, demek buraya neden geldiğini biliyorsun."

"Elbette, para çekmeye geldi; sadece ne kadar çekeceğini öğrenmek gerek."

"Bunu az sonra öğreneceksin dostum."

"Çok güzel ama bana geçen gün yaptığın gibi yanlış bilgi verme."

"Sen kimden söz ediyorsun? Geçen gün buradan üç bin ekü çeken o İngiliz'den mi?"

"Hayır, onun üzerinde gerçekten üç bin ekü bulduk. Ben o Rus prensten bahsediyorum."

"Rus prense ne olmuş?"

"Bize otuz bin demiştin ve üzerinde sadece yirmi iki bin bulduk."

"Üzerini iyi aramamışsınızdır."

"Aramayı bizzat Luigi Vampa yaptı."

"Bu durumda ya borçlarını ödedi..."

"Bir Rus mu?"

"Ya da parasını harcadı."

"Bu mümkün."

"Elbette ama izin ver de gözlem yapmaya gideyim, yoksa Fransız ne kadar çektiğini öğrenmeme zaman kalmadan işini halledecek."

Peppino başını onayladığını belli edecek şekilde salladı ve cebinden bir tespih çıkararak bir dua mırıldanmaya başladı. Görevli ise hizmetkâr ve Baron'un girdikleri kapıda gözden kayboldu.

Yaklaşık on dakika sonra büyük bir sevinçle geri döndü.

"Neler oldu?" diye sordu Peppino dostuna.

"Alarm, alarm!" dedi görevli. "Meblağ çok yüksek."

"Beş altı milyon, öyle değil mi?"

"Evet, rakamı biliyor muydun?"

"Ekselansları Monte Cristo kontunun makbuzuyla ödenecek."

"Kontu tanıyor musun?"

"Roma, Venedik ve Viyana'daki kredileri sayesinde."

"Bu doğru!" diye haykırdı görevli. "Bu kadar çok bilgiyi nereden edindin?"

"Sana önceden haberdar edildiğimizi söylemiştim."

"O zaman neden bana soruyorsun?"

"İşini göreceğimiz adamın kim olduğundan emin olmak için."

"Bu tam da o adam... Beş milyon. İyi para, öyle değil mi Peppino?"

"Evet."

"Böyle bir servete asla sahip olamayacağız."

"En azından bize de biraz kırıntısı kalacak," dedi Peppino bilgece.

"Şiişşt! İşte adamımız."

Görevli eline kalemini, Peppino da tespihini aldı; kapı açıldığında biri yazıyor, diğeri de dua ediyordu. Bankacı, parlayan gözleriyle dışarı çıkan Danglars'a kapıya kadar eşlik etti.

Peppino da Danglars'ın arkasından aşağı indi.

Araba, Danglars'ı konuşulduğu gibi Thomson ve French bankasının kapısında bekliyordu. Rehber arabanın kapısını açık tutuyordu. Cana yakın olan rehberler her işi hallederler.

Danglars yirmi yaşında bir genç gibi çevik bir hareketle arabaya sıçradı. Rehber kapıyı kapayıp arabacının yanına oturdu. Peppino arabanın arkasına çıktı.

"Ekselansları San Pietro'yu görmek isterler mi?" diye sordu rehber.

"Hangi amaçla?" diye yanıtladı Baron.

"Tabii ki görmek için!"

"Roma'ya görmek için gelmedim," dedi Danglars yüksek sesle, ardından çok alçak bir sesle ve doymak bilmezliğini belli eden bir gülümsemeyle ekledi: "Buraya para işi için geldim."

Gerçekten de eliyle cüzdanının içindeki zarfa dokundu.

"O zaman ekselansları..."

"Otele gidiyorlar."

"Casa Patrini," dedi rehber arabacıya.

Ve araba bir hükümdar arabasının hızıyla hareket etti.

On dakika sonra Baron odasına dönmüştü, Peppino ise bu bölümün başında belirttiğimiz Marius ve Gracchus'un torunlarından birinin kulağına bir şeyler söyledikten ve bu adam Campidoglio yoluna doğru hızla yürümeye başladıktan sonra otelin önündeki bir banka oturdu.

Danglars bitkindi, işini halletmiş, uykusu gelmişti. Cüzdanını yastığının altına yerleştirip yattı.

Zaten Peppino'nun da zamanı vardı; hamallarla *morra*[54] oynayıp üç ekü kaybetti ve kendini teselli etmek için bir şişe Orvietto şarabı içti.

Danglars erken saatte yatmış olmasına rağmen sabah geç kalktı; beş altı gündür uyumaya fırsat bulabilse bile uykusunu alamıyordu.

Sıkı bir kahvaltı etti ve söylediğimiz gibi sonsuz şehrin güzelliklerini görmeyi umursamadığından atlarının öğlene hazır olmasını istedi.

Ama Danglars polisin formalitelerini ve posta arabasının sahibinin tembelliğini hesaba katmamıştı.

Atlar ancak ikide geldi ve rehber pasaportu saat üçte getirebildi.

Tüm bu hazırlıklar Üstat Pastrini'nin kapısının önünde çok sayıda aylağın birikmesini sağlamıştı.

Gracchus ve Marius'un torunları da oradaydılar.

Baron bir *baiocco*[55] alabilmek için kendisine ekselans diye seslenen grupların arasından muzaffer bir edayla geçmişti.

Bilindiği gibi, halk tarafından çok sevilen Danglars'a o güne kadar sadece Baron diye hitap edilmiş, kendisine ilk kez *ekselans* diye seslenilmesi gururunu okşamıştı. Bunun üzerine kendisine *altes* diye hitap etmek için on iki *paul*[56] daha almaya hazır olan bu ayaktakımına on ikişer *paul* dağıttı.

"Hangi yoldan gidiyoruz?" diye sordu arabacı İtalyanca.

"Ancona yolundan," diye yanıtladı Baron.

Üstat Pastrini soruyu ve yanıtı tercüme etti ve araba dörtnala yola çıktı.

Aslında Danglars Venedik'e geçip servetinin bir bölümünü, ardından Viyana'ya gidip geri kalanını almak istiyordu.

---

54 İki kişi arasında oynanan ve gösterilip saklanan parmakların tahminine dayalı oyun.

55 Bakır ya da gümüş bir bozuk para.

56 O dönemde Roma'da kullanılan bir bozuk para.

Niyeti kendisine eğlence şehri olarak tanıtılan Viyana'ya yerleşmekti.

Roma kırsalında üç fersah yol alındığında hava kararmaya başladı; Danglars yola bu kadar geç çıkılacağını bilseydi bir gece daha otelde kalırdı, arabacıya ilk şehre varmalarına ne kadar süre kaldığını sordu.

"*Non capisco,*"[57] diye yanıtladı arabacı.

Danglars başını *Çok güzel,* dercesine salladı.

Araba yoluna devam etti.

"İlk konakta duracağım," dedi Danglars içinden.

Danglars dün hissettiği ve iyi bir uyku çekmesini sağlayan huzurlu ruh halinin bir kısmını hâlâ koruyordu. İki yaylı güzel bir İngiliz faytonuna rahatça yayılmıştı. İki güçlü atın dörtnala gittiğini hissediyor, mola yerinin yedi fersah ötede olduğunu biliyordu. Başarılı bir hileli iflasa gitmiş olan bir bankacı daha ne isterdi?

Danglars, on dakika Paris'te kalan karısını, on dakika Matmazel d'Armilly ile dünyayı gezen kızını, bir on dakika da alacaklılarını ve onların paralarını nasıl kullanacağını düşündü; ardından düşüneceği bir şey kalmadığından gözlerini kapadı ve uykuya daldı.

Yine de bazen diğerlerinden daha güçlü bir sarsıntıyla bir an gözlerini açıyor, o zamanlar her yanı koşarken taşlaşmış granitten devlere benzeyen yıkılmış sukemerleriyle kaplı olan aynı Roma kırsalında, aynı hızla yola devam ettiğini fark ediyordu. Ama gece soğuk, kasvetli, yağmurluydu ve Danglars her şeye sadece *Non capisco,* yanıtını veren arabacıya nerede olduklarını sormak için başını camdan uzatmak yerine, koltuğunda yarı uykulu oturmayı tercih ediyordu.

Böylece mola yerine gelindiğinde nasılsa uyanacağını düşünerek uyumaya devam etti.

Araba durduğunda nihayet ulaşmayı çok istediği konaklama yerine geldiklerini düşündü.

---

57 Anlamıyorum.

Yeniden açtığı gözleriyle camdan dışarı baktı; bir şehrin ortasında ya da en azından bir köy yolunda olduklarını umuyordu, ama tek bir viran kulübeden ve gölgeler gibi gelip giden üç dört adamdan başka bir şey göremedi.

Danglars görevini tamamlayan arabacının kendisinden yolculuğun ücretini istemeye gelmesini bir süre bekledi; bu vesileyle yeni arabacısından bazı bilgiler edinmek istiyordu, ama yorulmuş atların yerine yenileri koşulmuş, kimse kendisinden para istemeye gelmemişti. Şaşıran Danglars'ın açtığı kapıyı güçlü bir el geri itti ve araba yola devam etti.

Afallayan Baron tamamen uyanmıştı.

"Hey!" dedi arabacıya. "Hey! *Mio caro*!"[58]

Bu da kızı ile Prens Cavalcanti düet yaparken öğrendiği romans İtalyancasından bir sözcüktü.

Ama *mio caro* hiç cevap vermedi.

Bunun üzerine Danglars camı açtı.

"Hey, dostum! Nereye gidiyoruz?"

"*Dentro la testa!*" diye bağırdı tehditkâr bir el hareketinin eşlik ettiği ciddi ve buyurgan bir ses.

Danglars *dentro la testa*'nın *kafanı içeri sok* anlamına geldiğini anladı. Görüldüğü gibi İtalyancada hızlı bir gelişme kaydediyordu.

Endişeye kapılarak söyleneni yaptı ve her geçen dakika daha da artan bu endişeyle, yola çıktığı sırada uykusunu getiren boş zihni, bir yolcunun ve hele de Danglars'ın durumundaki bir yolcunun dikkatinin yoğunlaşmasına yol açan karmakarışık düşüncelerle doldu.

Gözleri karanlıklara büyük heyecanların ilk anlarında keskinleşen ve biraz sonra bu keskinleşmenin yoğunluğuyla yorularak durulan bir parıltıyla baktı. Gözler korkuya kapılmadan önce doğru, korku varsa çift ve korkudan sonra bulanık görür.

Danglars sağ kapıda sırtındaki paltosuyla dörtnala giden birini gördü.

---

58 Dostum.

"Jandarma," dedi içinden. "Fransızlar telgrafla Papalık yetkililerine haber mi gönderdi?"

Bu endişeden kurtulmaya karar verdi.

"Beni nereye götürüyorsunuz?" diye sordu.

"*Dentro la testa*!" diye yanıtladı aynı ses, aynı tehditkâr vurguyla.

Danglars sol kapıya döndü.

Sol kapının yanında da bir adam dörtnala gidiyordu.

"Kuşkusuz," dedi alnını ter basan Danglars, "kuşkusuz yakalandım."

Ve bu kez uyumak değil düşünmek için faytonun köşesine çekildi.

Bir an sonra ay doğdu.

Faytonun içinden kırlara baktı ve geçerken fark ettiği o taştan hayaletleri, o büyük sukemerlerini yeniden gördü ancak sukemerleri artık sağda değil soldaydı.

Arabayı geri döndürüp kendisini Roma'ya götürdüklerini anladı.

"Ah! Ne bahtsızım," diye mırıldandı, "suçluyu iade edecekler!"

Araba ürkütücü bir hızla yol almaya devam ediyordu.

Korkunç bir saat geçirdi çünkü kaçak her ipucunda hiç kuşku duymaksızın kendisini geri götürdüklerini düşünüyordu. Nihayet karanlık bir kütle gördü, araba neredeyse ona çarpacaktı. Ama araba yolunu değiştirip Roma'yı çevreleyen sur çemberinden başka bir şey olmayan bu karanlık kütlenin kenarından geçip yoluna devam etti.

"Ah! Ah!" diye mırıldandı Danglars. "Şehre dönmüyoruz, o halde beni yolumdan alıkoyan adalet değil. Ulu Tanrım! Yoksa..."

Saçları diken diken oldu.

Paris'te hiç de inanılmayan ama Albert de Morcerf'in birinin damadı, diğerinin karısı olacağı dönemde Madam Danglars'a ve Eugénie'ye anlattığı Romalı haydutların hikâyesini hatırladı.

"Belki de hırsızlar!" diye mırıldandı.

Araba aniden kumdan daha sert bir zeminde ilerlemeye başladı. Yolun iki yanına bakmaya cesaret eden Danglars garip biçimleri fark ettiğinde, artık kendisine Morcerf'in hikâyesini tüm ayrıntılarıyla hatırlatan düşüncelerle dolu zihninin itkisiyle Appia yolunda olması gerektiğini düşündü.

Arabanın solunda vadiye benzeyen bir alanda dairesel bir çukur görülüyordu.

Burası Caracalla sirkiydi.

Sağ kapının yanında dörtnala giden adamın bir sözüyle araba durdu.

Hemen o anda sol kapı açıldı.

"*Scendi*!"[59] diye talimat verdi biri.

Hemen aşağı inen Danglars henüz konuşamasa da şimdiden İtalyancayı anlıyordu.

Canlıdan çok bir ölü gibi etrafına bakındı.

"*Di quà*,"[60] dedi Roma kırsalının engebelerinin ortasından Appia yoluna açılan küçük bir patikayı inen dört adamdan biri.

Danglars hiç itiraz etmeden kendisine yol gösteren adamı izledi ve arkasından üç kişinin daha geldiğini görmek için geriye dönme ihtiyacını duymadı.

Yine de bu adamlar neredeyse yaklaşık mesafelerde bekleyen nöbetçilermiş gibi görünüyorlardı.

Rehberiyle tek bir söz bile etmediği on dakikalık bir yürüyüşten sonra, Danglars kendisini bir tümsek ile yüksek otlardan oluşan bir çalılığın arasında buldu; sessizce ayakta duran üç adam kendisinin merkezinde olduğu bir üçgen oluşturuyordu.

Konuşmak istedi ama sözleri boğazında düğümlendi.

"*Avanti*,"[61] dedi aynı kişi sert ve buyurgan bir tonda.

---

59 Aşağı in.

60 Buradan.

61 İlerle.

Bu kez Danglars hem sözle hem de hareketle olmak üzere iki kere anladı çünkü arkasından gelen adam onu öndeki rehberine neredeyse çarpacağı kadar sert bir şekilde itti.

Bu rehber, dostumuz Peppino'ydu. Yüksek otlar arasına sadece sansar ve kertenkelelerin açık olduğunu anlayabileceği bir kıvrıma daldı.

Peppino üzerinde gür bir çalılık bulunan bir kayanın önünde durdu; genç adam bir gözkapağı gibi yarı açık duran bu kayanın kenarında, peri masallarımızda iblislerin tuzaklarına girerken yaptıkları gibi gözden kayboldu.

Danglars'ın ardından gelen adamın sesi ve el hareketi bankacıyı da aynı şeyi yapmaya zorladı. Müflis Fransız'ın Romalı haydutların eline düştüğüne hiç şüphe yoktu.

Danglars iki korkunç tehlike arasında kalmış ve korkuyla cesaretlenmiş gibi davrandı. Roma kırsalının yarıklarından geçmek için hiç uygun olmayan göbeğine rağmen Peppino'nun ardından gözlerini kapayarak süzüldü ve ayaklarının üzerine yığıldı.

Yere dokunduğunda gözlerini yeniden açtı.

Yol geniş ama karanlıktı. Artık kendi mekânında olduğu için kendisini gizlemeye gerek duymayan Peppino çakmağını çakıp bir meşale yaktı.

Diğer iki adam da arka kuvveti oluşturup tesadüfen durmaya kalkışan Danglars'ı iteliyordu ve onu kasvetli görünen bir kavşağın ortasındaki hafif bir yokuşa götürdüler.

Gerçekten de, içine üst üste tabutluklar kazılmış duvar çeperleri, beyaz taşların ortasında, ölülerin yüzlerindeki gibi, siyah ve derin gözler gibi görünüyordu.

Bir nöbetçi sol elini karabinasının namlu bileziğine götürdü.

"Kimdir o?" dedi.

"Bir dost, bir dost!" dedi Peppino. "Reis nerede?"

"Orada," dedi, omzunun üzerinden kayanın içine oyulmuş ve ışığı geniş kemerli aralıklarla dehlize yansıyan büyük bir salonu göstererek.

"İyi av reis, iyi av," dedi Peppino İtalyanca.

Redingotunun yakasından kavradığı Danglars'ı bir kapıya benzeyen ve reisin evi gibi kullandığı salona uzanan bir aralığa doğru götürdü.

"Bu adam mı?" diye sordu Plutharkos'un *Büyük İskender'in Hayatı ve Savaşları*'nı pürdikkat okuyan reis.

"Ta kendisi reis, ta kendisi."

"Çok güzel, onu bana gösterin."

Bu küstahça talimat üzerine, Peppino meşaleyi aniden, kaşları yanmasın diye geri çekilen Danglars'ın yüzüne yaklaştırdı. Bu allak bullak olmuş yüz solgun ve iğrenç bir korkunun tüm belirtilerini sunuyordu.

"Bu adam yorulmuş," dedi reis, "onu yatağına götürsünler."

"Ah!" diye mırıldandı Danglars. "Bahsettiği yatak duvara oyulmuş tabutluklardan biri olmalı; o uyku ise sanırım gölgelerin içinde parladığını gördüğüm hançerlerle gelecek."

Gerçekten de, Albert de Morcerf'in *Sezar'ın Yorumları* ve Danglars'ın da *Büyük İskender'in Hayatı ve Savaşları*'nı okurken karşılaştığı bu adamın yandaşlarının geniş salonun karanlık derinliklerinde kuru ottan ya da kurt postu yataklarının üzerinde ayağa kalktıkları görülüyordu.

Boğuk bir inilti çıkaran bankacı rehberini izledi: Ne yalvarmaya ne de bağırmaya kalkıştı. Gücü, iradesi, duyguları, hiçbir şeyi kalmamıştı; kendisini götürdükleri için gidiyordu.

Bir basamağa çarptığında önünde bir merdiven olduğunu anladı, başını bir yere çarpmamak için içgüdüsel olarak öne eğdi ve karşısında kayanın içine oyulmuş bir hücre buldu.

Çıplak, kuru ottan ve yerin tahmin edilemeyecek bir derinliğinde olsa da, bu hücre temizdi.

Üzeri teke postuyla örtülü ot yatak bu hücrenin bir köşesinde, ayaklarının üstünde değil yerde duruyordu.

Yatağı fark eden Danglars kurtuluşunun ışıltılı simgesini görür gibi oldu.

"Ah! Tanrı'ya şükür!" diye mırıldandı. "Bu, gerçekten de bir yatak!"

Bir saatten beri Tanrı'nın adını ikinci kez anıyordu; bu on yıldır hiç alışık olmadığı bir şeydi.

"*Ecco*,"[62] dedi rehber.

Ve Danglars'ı içeri iterek kapıyı üzerine kapadı.

Bir sürgü gıcırdadı, Danglars artık tutsaktı.

Zaten sürgü çekilmese bile, San Sebastiano katakomplarını bekleyen ve okuyucularımızın kuşkusuz Luigi Vampa olduğunu anladıkları reislerinin etrafına kamp kurmuş bu garnizonun ortasından geçmek için bir meleğin rehberliğindeki Aziz Petrus olmak gerekiyordu.

Morcerf Fransa'da anlatmaya çalıştığında var olduğunu kabul etmek istemediği o haydudu Danglars da tanımıştı. Sadece onun Vampa olduğunu değil, bu hücrenin Morcerf'in de kapatıldığı ve büyük bir ihtimalle yabancılara ayrılmış bir bölme olduğunu da anlamıştı.

Bariz bir sevinçle yaslandığı bu anılar Danglars'a huzur veriyordu. Hemen öldürmediklerine göre, haydutların onu öldürmek gibi bir niyetleri yoktu.

Onu soymak için yakalamışlardı ve üzerinde sadece birkaç louis olduğuna göre, kendisi için fidye istenecekti.

Morcerf için dört bin ekü gibi bir meblağ istendiğini hatırladı; Morcerf'ten daha önemli bir şahsiyet olduğu için kafasında sekiz bin ekülük bir fidye isteneceğini tahmin ediyordu.

Sekiz bin ekü kırk sekiz bin frank yapıyordu.

Kendisine de hâlâ beş milyon elli bin frank kadar bir para kalıyordu.

Bu parayla her yerde her şeyin üstesinden gelirdi.

Bunun üzerine, bir insan için, asla beş milyon elli bin frank fidye istenmeyeceğine göre bu işten sıyrılacağını düşünen Danglars yatağına uzandı ve iki üç kere sağa sola döndükten sonra Luigi Vampa'nın yaşamını incelediği kahramanın huzuruyla uykuya daldı.

---

62 İşte burası.

CXV

Luigi Vampa'nın Menüsü

Danglars'ın ödünü koparan dışında, her uykunun bir uyanışı vardır.

Danglars uyandı.

İpek perdelere, kadife kumaşlarla kaplı duvarlara, şöminede beyazlaşan odunun yükselen ve odanın saten kubbelerinden aşağıya inen kokusuna alışkın bir Parisli için kireç rengi bir mağarada uyanmak kötü bir düş olmalıydı.

Teke postundan yatak örtüsüne dokunan Danglars rüyasında Samoyedleri ya da Laponları gördüğünü sanmalıydı.

Ama böyle bir durumda, en büyük kuşkuyu kesinliğe dönüştürmeye bir an bile yeterdi.

"Evet, evet," diye mırıldandı. "Albert de Morcerf'in bize sözünü ettiği haydutların elindeyim."

İlk hareketi yaralı olup olmadığını anlamak için derin bir nefes almak oldu. Okumadığı ama hakkında şeyler hatırladığı tek kitap olan *Don Quijote*'den öğrendiği bir yöntemdi.

"Hayır," dedi, "beni ne öldürdüler ne de yaraladılar, belki de soymuşlardır!"

Ve ellerini aceleyle ceplerine daldırdı. Hiçbir şeye dokunmamışlardı. Roma'dan Venedik'e gitmek için ayırdığı yüz louis pantolonunun cebindeydi ve beş milyon elli binlik kredi mektubunun bulunduğu cüzdan redingotunun cebindeydi.

"Bana paramı ve cüzdanımı bırakan garip haydutlar!" dedi içinden. "Dün akşam uyumadan önce düşündüğüm gibi benden fidye isteyecekler. Şuraya bak! Saatim de burada! Acaba saat kaç?"

Danglars'ın, Bréguet'nin başyapıtı olan ve dün yola çıkmadan önce özenle kurduğu saati sabahın beş buçuğunu gösteriyordu. Saati olmasa, hücresine gün ışığı sızmayan Danglars zamandan habersiz kalacaktı.

Haydutlardan bir açıklama istemeli miydi? Yoksa sabırla onların isteklerini beklemesi daha mı uygundu? Son seçenek daha temkinliydi. Danglars öğlene kadar bekledi.

Bu arada, kapısında bekleyen nöbetçi saat sekizde görevini bir başkasına devretmişti.

O zaman Danglars kendisini kimin alıkoyduğunu görmek istedi.

Güneşin değil ama lambanın ışığının, kapının tamamen bitişik olmayan tahtaları arasından sızdığını fark etmişti. Bu aralıklardan birine yaklaştığında, haydudun birkaç damla cin içtiğini gördü, cinin içinde bulunduğu deri mataradan Danglars'ı tiksindiren bir koku yayılıyordu.

"Offf!" dedi hücresinin dibine kadar geri çekilerek.

Öğlen cin içen nöbetçi görevi bir başkasına teslim etti. Yeni gardiyanının kim olduğunu merak eden Danglars yeniden kapıdaki aralığa yaklaştı.

Bu adam atletik yapılı bir haydut, iri gözlü, kalın dudaklı, basık burunlu bir Golyat'tı, kızıl saçları karayılanlar gibi kıvrılmış tutamlar halinde omuzlarına düşüyordu.

"Ah!" dedi Danglars. "Bu adam bir insandan çok deve benziyor ama ne de olsa ben yaşlıyım ve iri beyaz etim yenmeyecek kadar sert."

Görüldüğü gibi Danglars'ın aklı şaka yapabilecek kadar başındaydı.

O sırada, hücresinin kapısının karşısına oturan gardiyan, âdeta kendisine bir dev olmadığını kanıtlamak istercesine, heybesinden çıkardığı siyah ekmeği, soğanı ve peyniri afiyetle yemeye başladı.

"Bu çöplük artıklarını nasıl yiyebildiklerini anlıyorsam beni şeytan götürsün," dedi kapının aralığından haydudun yediklerine bir göz atan Danglars.

Ve kendisine daha önceki nöbetçinin cin kokusunu hatırlatan teke postuna oturdu.

Ama Danglars'ın çabası boşunaydı ve doğanın sırları anlaşılmazdı, aç midelere indirilen en berbat yemeklerin bile bazı maddi çağrışımları vardı.

Danglars aniden karnının tok olmadığını hissetti: Adamı daha sevimli, ekmeği daha beyaz, peyniri daha taze görmeye başladı.

Nihayet, bu vahşi adamın yediği iğrenç çiğ soğanlar ona Robert'in bazı soslarını ve "Mösyö Deniseau, bugün bana hafif bir şeyler hazırlayın," dediğinde aşçısının büyük bir ustalıkla yaptığı soğanlı yahnilerini hatırlattı.

Ayağa kalkıp kapıya vurdu.

Haydut kafasını kaldırdı.

Danglars adamın kendisini duyduğunu anlayınca kapıya daha şiddetli vurdu.

"*Che cosa?*"[63] diye sordu haydut.

"Söyleyin! Söyleyin! Dostum," dedi parmaklarıyla kapıyı tıkırdatan Danglars, "sanırım benim de yemek yeme zamanımın geldiğini düşünmek gerekir!"

Ama dev belki söylenenleri anlamadığından belki de Danglars'a yemek verilmesi için bir talimat almadığından, yemeğini yemeye devam etti.

Gururunun incindiğini hisseden Danglars bu kaba adamın onurunu daha çok lekelemesini istemedi ve hiçbir şey söylemeden teke postuna uzandı.

Dört saat daha geçti; devin yerini bir başka haydut aldı. Midesine korkunç kramplar giren Danglars yavaşça ayağa kalkıp gözlerini bir kez daha kapının aralıklarına dayadı ve rehberinin zeki yüzünü tanıdı.

Gerçekten de gelen görevi mümkün olduğunca sessiz devralıp kapının karşısına oturan ve iki bacağı arasına, içinde sıcak ve kokular yayan, domuzyağında pişmiş nohutlu yahninin bulunduğu toprak bir tencereyi yerleştiren Peppino'ydu.

---

63 Ne var?

Peppino bu nohutlu yahninin yanına küçük şirin bir üzüm salkımı ve hasır muhafazalı bir şişeyle Orvietto şarabı koydu.

Peppino'nun gurme olduğuna şüphe yoktu.

Bu ziyafet hazırlıklarını gören Danglars'ın ağzı sulandı.

"Ah! Şu işe bakın!" dedi tutsak. "Bakalım bu diğerinden daha anlayışlı çıkacak mı?"

Ve kibarca kapısına vurdu.

"Geliyorum," dedi Üstat Pastrini'nin otelini sık sık ziyaret ettiği için Fransızcayı deyimlerine varıncaya kadar öğrenmiş olan haydut.

Gerçekten de gelip kapıyı açtı.

Danglars onun kendisine öfkeyle. "Başınızı içeri sokun," diye bağıran kişi olduğunu fark etti. Ama şimdi yakınmanın zamanı değildi. Tam tersine en sevecen tavrıyla ve en sevimli gülümsemesiyle, "Bağışlayın Mösyö," dedi, "ama bana da yemek verilecek mi?"

"Nasıl olur!" diye haykırdı Peppino. "Yoksa ekselansları acıktı mı?"

"*Yoksa*... sevimli bir sözcük," diye mırıldandı Danglars, "yirmi dört saattir yemek yemedim." Sonra sesini yükselterek ekledi: "Elbette Mösyö, acıktım, hem de çok acıktım."

"Yani ekselansları yemek yemek mi istiyor?"

"Mümkünse hemen."

"Bundan daha kolay bir şey olamaz," dedi Peppino, "burada istenen her dilek yerine getirilir, tabii ki her onurlu Hristiyan gibi parasını ödemek koşuluyla."

"Elbette!" diye haykırdı Danglars. "Yine de insanları tutsak edip hücreye atanların, onların yiyecek ihtiyacını da karşılamaları gerekirdi."

"Ah ekselans!" dedi Peppino. "Burada âdet böyle."

"Bu oldukça kötü bir gerekçe," diye karşılılık verdi sevimliliğiyle gardiyanını yumuşatmaya çalışan Danglars, "yine de bunu kabul diyorum. Hadi bana servis yapılsın."

"Derhal ekselans! Ne istersiniz?"

Ve Peppino çanağını yemek kokusunun doğrudan Danglars'ın burun deliklerine ulaşacağı bir yere koydu.

"Sipariş verin," dedi.

"Demek burada mutfaklarınız var." diye sordu bankacı.

"Mutfaklarımız mı var? Olmaz mı! Hem de en mükemmelinden."

"Ve de aşçılarınız?"

"En ustaları!"

"O zaman, bir piliç, bir balık, bir av eti, hangisi olursa..."

"Ekselansları nasıl isterlerse. Önce piliç demiştik, öyle değil mi?"

"Evet, bir piliç."

Peppino doğrulurken vargücüyle bağırdı.

"Ekselansları için bir piliç!"

Peppino'nun sesi kemerlerin altında hâlâ yankılanırken, yakışıklı, narin ve eski balık hamalları gibi yarı çıplak bir genç adam başının üzerindeki gümüş bir tepside pilici getiriyordu.

"Âdeta Café de Paris'deyim," diye mırıldandı Danglars.

"İşte ekselans," dedi pilici genç haydudun elinden alıp, bir tabure ve teke postu yatak ile birlikte hücrenin tüm mobilyasını oluşturan kurt yeniği bir masaya koyarken.

Danglars bıçak ve çatal istedi.

"İşte ekselans," dedi Peppino ucu körelmiş küçük bir bıçak ve tahta bir çatal uzatarak.

Bıçağı bir eline, çatalı da diğerine alan Danglars pilici kesmeye girişti.

"Bağışlayın ekselans," dedi bir elini bankacının omzuna koyan Peppino, "çıkarken belki de memnun kalınmayacağı düşünülerek burada para peşin ödenir..."

"Ah! Şuraya bakın!" dedi Danglars. "Demek Paris'teki gibi değil, üstelik beni muhtemelen kazıklayacaklar ama her şeyi usulünce yapalım. Bakın, İtalya'nın ucuz olduğunu duymuştum, Roma'da bir piliç bir louis etmeli."

"İşte," dedi ve Peppino'ya bir louis attı.

Peppino louis altınını yerden alırken, Danglars bıçağını pilice yaklaştırdı.

"Bir saniye ekselans," dedi Peppino doğrulurken, "bir saniye, ekselansları bana hâlâ borçlu."

"Beni kazıklayacaklarını söylemiştim!" diye mırıldandı Danglars.

Ardından, bu zorbalığı kabullenmeye karar vererek, "Tamam o zaman, şu sıska piliç için size daha ne kadar ödemem gerekiyor?" diye sordu.

"Ekselansları borcuna mahsuben bir louis verdi."

"Bir piliç için borcuma mahsuben bir louis mi?"

"Elbette, borcunuza mahsuben."

"Tamam... Fiyatı söyleyin!"

"Ekselansları bana dört bin dokuz yüz doksan dokuz louis daha ödeyecek."

Danglars'ın gözleri bu korkunç şaka karşısında fal taşı gibi açıldı.

"Ah! Gerçekten de çok komik!" diye mırıldandı.

Ve pilicini kesmeye koyuldu ama Peppino sağ elini sol eliyle durdurdu ve diğer elini uzattı.

"Hadi," dedi.

"Nasıl! Demek bu şakanıza gülmüyorsunuz?" dedi Danglars.

"Biz asla gülmeyiz ekselans," dedi Peppino bir din adamının ciddiyetiyle.

"Nasıl yani, bu piliç yüz bin frank mı?"

"Ekselans, bu lanetli mağaralarda kümes hayvanı yetiştirmek çok zahmet istiyor."

"Hadi canım!" dedi Danglars. "Bunu gerçekten de çok gülünç, eğlenceli buluyorum ama aç olduğum için bırakın yemeğimi yiyeyim. Alın, bir louis de sizin için dostum."

"Bu durumda dört bin dokuz yüz doksan sekiz louis borcunuz kalıyor," dedi Peppino soğukkanlılığını koruyarak, "sabredelim, yavaş yavaş o meblağa ulaşacağız."

"Ama bu kadarı da yeter," dedi kendisiyle ısrarla alay edilmesi karşısında sabrı taşan Danglars, "bu kadarı yeter. Canınız cehenneme! Karşınızda kim olduğunu bilmiyorsunuz."

Peppino'nun bir işareti üzerine iki elini uzatan genç adam pilici çevik bir hamleyle geri aldı. Danglars teke postundan yatağına uzanırken, Peppino kapıyı kapadı ve nohutlu yahniyi yemeğe başladı.

Danglars, Peppino'nun ne yaptığını göremese de, haydudun ağzının şapırdaması tutsağın hangi işle uğraştığı konusunda şüpheye yer bırakmıyordu.

Yemek yediği, hem de iyi yetiştirilmemiş biri gibi gürültü çıkararak yemek yediği gün gibi ortadaydı.

"Hödük!" dedi Danglars.

Duymazlıktan gelen Peppino başını bile çevirmeden yemeğini yavaşça yemeğe devam etti.

Danglars midesinin Danaos kızlarının fıçıları[64] gibi delik deşik olduğunu hissediyor, onu asla dolduramayacağını sanıyordu.

Bununla birlikte, yarım saat daha sabretti ama doğrusunu söylemek gerekirse bu yarım saat ona bir asır gibi gelmişti.

Kalktı ve yeniden kapıya gitti.

"Hadi Mösyö," dedi, "beni oyalamayın artık ve bana hemen benden ne istendiğini söyleyin."

"Ama ekselans, asıl siz bizden ne istediğinizi söyleyin... Vereceğiniz emirler yerine getirilecektir."

"O zaman önce kapıyı açın."

Peppino kapıyı açtı.

"Lanet olsun! Yemek yemek istiyorum!" dedi Danglars.

"Aç mısınız?"

"Bunu zaten biliyorsunuz."

"Ekselansları ne yemek isterler?"

"Bu lanet mağaralarda piliçler ateş pahası olduğuna göre bir parça kuru ekmek."

---

64 Kocalarını öldürdükleri için delik bir fıçıyı doldurmaya mahkûm edilen kadınlar.

"Tamam, ekmek," dedi Peppino.

"Hey! Ekmek getirin," diye bağırdı.

Genç çocuk küçük bir ekmek getirdi.

"İşte!" dedi Peppino.

"Fiyatı ne kadar?" diye sordu Danglars.

"Dört bin dokuz yüz doksan sekiz louis, iki louis önceden ödendi."

"Nasıl? Bir ekmek yüz bin frank mı?"

"Yüz bin frank."

"Ama bir piliç için de yüz bin frank istiyordunuz!"

"Fiyatlarımız sabittir. Az ya da çok, bir ya da on tabak yensin, hep aynı fiyat geçerlidir."

"Yine aynı şaka! Sevgili dostum, size bunun çok saçma, çok ahmakça olduğunu söylemek isterim! Bana açlıktan ölmemi mi isteyip istemediğinizi derhal söyleyin, zaten bu gidişle kısa süre sonra açlıktan öleceğim."

"Hayır ekselans, siz intihar etmek istiyorsunuz. Paranızı ödeyin ve yemeğinizi yiyin."

"Hayvan herif, neyle ödeyeceğim?" dedi öfkelenen Danglars. "İnsan cebinde yüz bin frank taşır mı?"

"Sizin üzerinizde beş milyon elli bin frank var, ekselans," dedi Peppino, "bu da yüz bin franktan elli piliç, elli bin franktan yarım piliç eder."

Ürperen Danglars'ın gözlerindeki perde kalktı. Bu yine bir şakaydı ama nihayet durumu anlıyordu.

Hatta bu şakayı az önce olduğu kadar yavan bulmuyordu.

"Tamam," dedi, "bu yüz bin frangı verdiğimde ödeşmiş olacak mıyız, istediğim gibi yemek yiyebilecek miyim?"

"Kuşkusuz," dedi Peppino.

"Ama parayı nasıl ödeyeceğim?" dedi biraz daha rahatça soluk alan Danglars.

"Çok kolay, Roma'da, Banchi Caddesi'ndeki Thomson ve French Şirketi'nde krediniz var, bana bu beylerin ödemesi için dört bin dokuz yüz doksan sekiz franklık bir senet verin, adamımız parayı tahsil eder."

Danglars en azından iyi niyetli olduğunu göstermek için Peppino'nun uzattığı kalemi ve kâğıdı aldı, senedi yazdı ve imzaladı.

"Alın," dedi, "hamiline senediniz."

"Ve siz de pilicinizi alın."

Danglars pilici iç çekerek kesti, böyle pahalı bir piliç için hayli sıska görünüyordu.

Peppino'ya gelince, kâğıdı dikkatle okuyup cebine koydu ve nohut yahnisini yemeye devam etti.

CXVI

Bağışlama

Danglars ertesi gün yeniden acıktı, bu mağaranın havası çok iştah açıcıydı; tutsak o gün hiç para harcamayacağını sanıyordu: Tutumlu biri olarak dünkü pilicin ve ekmeğin yarısını hücresinin bir köşesine saklamıştı.

Ama yemeğini yedikten kısa süre sonra susadı: Bunu hesaba katmamıştı.

Dilinin damağına yapıştığı ana kadar susuzluğa direndi.

Bunun üzerine, içini kavuran hararete dayanamayarak seslendi.

Kapıyı yeni bir nöbetçi açtı.

Eski bir tanıdığa başvurmanın daha iyi olacağını düşünüp Peppino'yu çağırdı.

"İşte geldim, ekselans," dedi haydut Danglars'a iyi niyetli gibi görünen bir aceleyle, "ne istiyorsunuz?"

"İçecek bir şeyler," dedi tutsak.

"Ekselans," dedi Peppino, "şarap Roma yakınlarında ateş pahasıdır, biliyorsunuz..."

"O zaman bana su verin," dedi çizmesini temizlemeye çalışan Danglars.

"Ah! Ekselans, öyle bir kuraklık yaşanıyor ki suyu bulmak daha da zor!"

"Tamam," dedi Danglars, "görünen o ki yine başlıyoruz!"

Ve şaka yapar gibi gülümseyen bahtsız adamın şakaklarından terler akıyordu.

"Tamam dostum," dedi Peppino'nun soğukkanlılığını fark eden Danglars, "sizden bir bardak su istesem beni geri mi çevireceksiniz?"

"Size söyledim ekselans," diye karşılık verdi Peppino ciddi bir ifadeyle, "sadece şişeyle su satıyoruz."

"Tamam o zaman, bana bir şişe verin."

"Hangisinden?"

"En ucuzundan."

"Hepsinin fiyatı aynıdır."

"Kaç para?"

"Şişesi yirmi beş bin frank."

"Söylesenize, beni böyle azar azar tırtıklayacağınıza niyetinizin beni soymak olduğunu söylesenize," diye haykırdı Danglars, insan sesinin hangi perdesine ait olduğunu sadece Harpagon'un[65] bilebileceği bir kederle.

"Bunun reisin planı olması mümkündür," dedi Peppino.

"O halde reis kim?"

"Önceki gün yanına götürüldüğünüz kişi."

"Şimdi nerede?"

"Burada."

"Onu görmemi sağlayın."

"Bu kolay."

Birkaç saniye sonra Vampa, Danglars'ın karşısındaydı.

"Beni mi çağırdınız?" diye sordu tutsağa.

"Beni buraya getirenlerin reisi siz misiniz Mösyö?"

"Evet ekselans."

"Benden fidye olarak ne istiyorsunuz? Söyleyin."

"Sadece yanınızdaki beş milyonu."

---

65 Molière'in *Cimri* oyunundaki karakter.

Danglars'ın yüreği şiddetli bir spazmla daraldı.

"Dünyadaki tek varlığım bu Mösyö, olağanüstü bir servetten geri kalan tek param bu. Onu elimden alacağınıza beni öldürün."

"Kanınızı dökmemiz yasaklandı ekselans."

"Kim tarafından?"

"İtaat ettiğimiz kişi tarafından."

"Demek itaat ettiğiniz biri var!"

"Evet, bir reisimiz var."

"Ben reisin siz olduğunuzu sanıyordum."

"Ben bu adamların reisiyim ama benim de bir reisim var."

"Peki o reisin de itaat ettiği biri var mı?"

"Var."

"Kime itaat ediyor?"

"Tanrı'ya."

Danglars bir an düşüncelere daldı.

"Sizi anlamıyorum," dedi.

"Olabilir."

"Peki bana böyle davranmanızı o reis mi söyledi?"

"Evet."

"Amacı nedir?"

"Bunu hiç bilmiyorum."

"Ama param tükenecek."

"Olabilir."

"Söyleyin," dedi Danglars, "bir milyon ister misiniz?"

"Hayır."

"İki milyon?"

"Hayır."

"Üç milyon? Dört? Söyleyin, dört mü? Beni serbest bırakmanız koşuluyla size dört milyon vereceğim."

"Bize beş milyon yerine neden dört milyon öneriyorsunuz?" dedi Vampa. "Buna tefecilik denir sinyor bankacı ya da ben hiçbir şey bilmiyorum."

"Hepsini alın! Size, hepsini alın, diyorum!" diye haykırdı Danglars "Sonra da beni öldürün!"

"Hadi hadi, sakin olun ekselans, kendinizi boşa yormayın, yoksa iştahınız artar, bu da size günde bir milyona mal olacak; lanet olsun, daha tutumlu olun!"

"Peki ya size ödeyecek param kalmayınca?" diye haykırdı Danglars öfkeyle.

"O zaman açlık çekeceksiniz."

"Açlık mı çekeceğim?" dedi rengi solan Danglars.

"Bu mümkündür," diye yanıtladı Vampa soğukkanlılıkla.

"Ama hani beni öldürmek istemediğinizi söylüyordunuz?"

"Evet."

"Ve beni açlıktan ölmeye terk edeceksiniz?"

"İkisi aynı şey değil."

"Tamam o zaman sefiller!" diye haykırdı Danglars. "Alçakça hesaplarınızı bozacağım; ölmekse ölmek, bunun hemen olmasını dilerdim; bana ızdırap çektirin, bana işkence edin, beni öldürün ama artık senet imzalamayacağım!"

"Nasıl isterseniz ekselans," dedi Vampa.

Ve hücreden çıktı.

Danglars kükreyerek kendini teke postlarının üzerine bıraktı.

Bu adam kimdi? O gizli reis kimin nesiydi? Kendisi hakkında nasıl planlar yapmışlardı? Herkes fidye vererek kendini kurtarırken, kendisi bunu neden yapamıyordu?

"Ah!" çekti. Kuşkusuz hızlı ve ani bir ölüm, kendisine anlaşılmaz bir intikam duygusu beslediği anlaşılan azılı düşmanlarını afallatmanın en iyi yoluydu.

Tamam da ya ölmek!

Danglars uzun meslek hayatı boyunca belki de ilk kez ölümü hem arzulayarak hem de korkarak düşünüyordu, ama her insanın içinde var olan, kalbin her çarpışında insana "Öleceksin!" diyen o amansız hayaletin görüntüsünü dondurmanın zamanı gelmişti.

Danglars, avın harekete geçirdiği, ardından umutsuzluğa düşürdüğü ve bu umutsuzluk sayesinde oradan kaçıp uzaklaşmayı başaran vahşi hayvanlara benziyordu.

Danglars aklından kaçmayı geçirdi.

Ama duvarlar kayadandı; çıkış yolu üzerinde bir adam kitap okuyordu ve bu adamın arkasında tüfekle donanmış adamların gidip geldiği görülüyordu.

Senet imzalamama kararından iki gün sonra vazgeçti, yiyecek isteyerek bir milyon verdi.

Ona muhteşem bir sofra kuruldu ve bir milyonu alındı.

O andan itibaren, bahtsız tutsağın hayatı sürekli bir karmaşayla geçti. O kadar acı çekmişti ki artık fazlasına maruz kalmak istemiyor ve kendisinden istenen her şeyi yapıyordu; on iki gün sonra, varlıklı olduğu günlerde olduğu gibi yemeğini yedikten sonra, sadece elli bin frangı kaldığını hesapladı.

Bunun üzerine içinde garip bir direnç doğdu: Beş milyonunu verdikten sonra geriye kalan elli bin frangını korumaya çalıştı, bu elli bin frangı vermektense yoksunluklarla dolu bir hayat sürmeye karar verdi, zihninde çılgınlığa varan umut ışıkları beliriyordu; uzun zamandır Tanrı'yı unutmuş olmasına rağmen, Tanrı'nın bazen mucizeler yarattığını, mağaranın yıkılabileceğini, Papalık muhafızlarının bu lanetli mağarayı fark edip kendisinin yardımına geleceklerini, elli bin frangın insanın açlıktan ölmesini engellemek için yeterli bir meblağ olduğunu düşünüyordu; Tanrı'ya bu elli bin frangı kendisine bırakması için dua ediyor, dua ederken ağlıyordu.

Tanrı'nın adının yüreğinden olmasa da dudaklarından hiç durmadan döküldüğü üç gün böyle geçti. Ara sıra kendinden geçtiği anlarda, pencerelerin arasından, sefil bir odada, kırık dökük bir yatağın üzerinde yaşlı bir adamın can çekiştiğini görür gibi oluyordu.

O yaşlı adam da açlıktan ölüyordu.

Dördüncü gün artık bir insan değil canlı bir cesetti; yerden eski yemeklerden arta kalan kırıntıları toplamış ve zeminin üzerindeki hasır örtüyü yemeye başlamıştı.

Bunun üzerine, yiyecek bir şeyler vermesi için sanki koruyucu meleğiymiş gibi Peppino'ya yalvarmış, ona bir lokma ekmek için bin frank önermişti.

Peppino hiç yanıt vermemişti.

Beşinci gün hücresinin girişine doğru süründü.

"Siz Hristiyan değil misiniz?" dedi dizlerinin üzerinde doğrularak. "Tanrı önünde kardeşiniz sayılan bir insanı öldürmek mi istiyorsunuz?" dedi ve "Ah! Eski dostlarım, eski dostlarım!" diye mırıldandı.

Sonra yüzükoyun yere yığıldı.

Ardından umutsuzlukla yeniden doğrularak, "Reis! Reis!" diye bağırdı.

"İşte buradayım!" dedi aniden beliren Vampa. "Hâlâ ne istiyorsunuz?"

"Son altınımı da alın," diye geveledi cüzdanını uzatan Danglars, "ve burada, bu mağarada yaşamama izin verin; artık özgürlük değil, sadece yaşamak istiyorum."

"Demek çok ızdırap çekiyorsunuz, öyle mi?" diye sordu Vampa.

"Evet, ölesiye ızdırap çekiyorum!"

"Yine de sizden daha çok acı çekenler oldu."

"Sanmıyorum."

"Elbette! Açlıktan öldüler."

Danglars sanrı sandığı yaşlı adamı düşündü, virane odasının pencerelerinden yatağında inlediğini görüyordu.

Alnını yere vurarak inledi.

"Evet, bu doğru, benden daha çok acı çekenler oldu,ama onlar en azından ermiş kişilerdi."

"En azından pişmanlık duyuyor musunuz?" dedi Danglars'ın saçlarının dikilmesine yol açan endişe verici ve heybetli bir ses.

Güçsüz bakışlarıyla etrafındaki nesneleri görebilmeyi denedi ve haydudun arkasında, bir paltoya sarınmış ve bir duvar ayağının gölgesinde kaybolmuş bir adamı gördü.

"Neden pişmanlık duymam gerekiyor?" diye geveledi Danglars.

"Yaptığınız kötülükten," dedi aynı kişi.

"Ah! Evet, pişmanlık duyuyorum!" diye haykırdı Danglars.

Ve zayıf düşmüş yumruğunu göğsüne vurdu.

"O zaman sizi bağışlıyorum," dedi paltosunu üzerinden atan ve ışığa doğru bir adım ilerleyen adam.

"Monte Cristo kontu!" dedi yüzü az önceki açlık ve sefaletten çok dehşetle solan Danglars.

"Yanılıyorsunuz, ben Monte Cristo kontu değilim."

"Peki ya kimsiniz?"

"Sattığınız, ele verdiğiniz, onurunu lekelediğiniz kişiyim: Ben nişanlısını doğru yoldan saptırdığınız kişiyim; ben servetinizi artırmak için üzerine basıp geçtiğiniz kişiyim; ben babasını açlıktan ölüme mahkûm ettiğiniz ama bağışlanmaya ihtiyacınız olduğu için sizi bağışlayan kişiyim. Ben Edmond Dantès'im!"

Tek bir çığlık atabilen Danglars yüzükoyun yere serildi.

"Ayağa kalkın," dedi Kont, "hayatınız kurtuldu, diğer iki suç ortağınızın kaderleri sizden kötü oldu: Biri delirdi, diğeri öldü! Geri kalan elli bin frangı size bağışlıyorum; Düşkünler Evi'nden çaldığınız beş milyona gelince, bilinmeyen bir el tarafından layık olduğu yere teslim edildi. Şimdi yiyin, için; bu akşam konuğumsunuz. Vampa, bu adam karnı iyice doyunca serbest bırakılacak."

Kont uzaklaşırken hâlâ yerde yatan Danglars başını kaldırdığında dehlizde gözden kaybolan ve haydutların önünde eğildikleri bir gölgeden başka bir şey göremedi.

Kontun talimatı üzerine, Vampa Kont'a servis yapıp onun için en iyi şarabı ve İtalya'nın en leziz meyvelerini ge-

tirtti, daha sonra onu arabasına bindirip sırtını bir ağaca yasladı.

Danglars gün doğarken bir derenin kenarında olduğunu fark etti. Susadığı için dereye doğru süründü.

Su içmek için eğilirken saçlarının bembeyaz olduğunu fark etti.

CXVII

5 Ekim

Saat yaklaşık akşamın altısıydı, açık kızıl gökyüzünde güzel bir sonbahar güneşinin altından huzmeleri süzülüyor, gökten mavimtırak denize iniyordu.

Gündüzün sıcaklığı yavaş yavaş azalmıştı ve öğlenin kavurucu siestasından uyanan doğanın soluk alıp verişine benzeyen, Akdeniz kıyılarını serinleten ve ağaçların, denizin buruk kokusuna karışan parfümünü kıyılara yayan o hoş esinti hissedilmeye başlamıştı.

Cebelitarık'tan Çanakkale Boğazı'na ve Tunus'tan Venedik'e kadar uzanan bu uçsuz bucaksız gölde, temiz ve zarif görünümlü bir yat akşamın ilk buharlarında süzülüyordu. Rüzgârda kanatlarını açan ve suyun üzerinde âdeta süzülen bir kuğunun gidişine benziyordu. Ardında fosfor rengi bir dümen suyu bırakarak hem hızlı hem de zarafetle yol alıyordu.

Son ışıklarını selamladığımız güneş doğu ufkunda yavaş yavaş gözden kaybolmuştu, ama güneşin her dalganın doruğunda beliren uçarı ışınları, âdeta mitolojinin parıltılı düşlerini haklı çıkarmak, Amphitrite'in lacivert mantosunun kıvrımları arasında boşuna saklamaya çalıştığı sevgilisi alev tanrısını gözler önüne sermek ister gibi görünüyordu. Rüzgâr genç bir kızın bukleli saçlarını dalgalandırmayacak kadar hafif esse de, yat hızla ilerliyordu.

Pruvasında ayakta duran uzun boylu, bronz tenli, gözleri büyümüş bir adam, dalgaların ortasında koni şeklinde, devasa bir Katalan şapkası gibi beliren ve giderek yaklaşan karanlık bir kütle görüyordu.

"Monte Cristo burası mı?" diye sordu küçük yatın âdeta kendisinin talimatlarına uyduğu yolcu ciddi ve derin bir kederin damgasını vurduğu bir sesle.

"Evet, ekselans," diye yanıtladı kaptan, "yanaşıyoruz."

"Yanaşıyoruz!" diye mırıldandı yolcu, tasvir edilemeyecek ölçüde hüzünlü bir vurguyla.

Ve yeniden gözyaşlarından daha hüzünlü bir gülümsemeyle dışavuran düşüncelerine daldı.

Birkaç dakika sonra, karada bir anda yanıp sönen bir ateşin ışığı görüldü ve bir silah sesi yata kadar ulaştı.

"Ekselans," dedi kaptan, "işte karadan işaret veriliyor, bizzat yanıt vermek ister misiniz?"

"Ne işareti?" diye sordu yolcu.

Kaptan elini, kenarında genişledikçe dağılan yalıtık, mavimtırak, iri bir pus kümesinin yükseldiği adaya doğru uzattı.

"Ah! Evet," dedi bir rüyadan uyanır gibi, "verin."

Yolcu kaptanın kendisine uzattığı dolu karabinayı alıp yavaşça kaldırdı ve havaya ateş etti.

On dakika sonra yelkenler toplanıyor ve küçük bir limanın beş yüz adım ötesine demir atılıyordu.

Kayık dört kürekçisi ve kılavuzuyla şimdiden suya indirilmişti; kayığa inen yolcu mavi halıyla kaplı pupaya oturmak yerine kollarını kavuşturarak ayakta durdu.

Kürekçiler, kanatlarını kurutan kuşlar gibi, yarı kalkık küreklerinin harekete geçeceği anı bekliyorlardı.

"Hadi!" dedi yolcu.

Sekiz küreğin bir damla bile su sıçratmadan hep birden suya gömülmesiyle kayık hızla ilerledi.

Birazdan ayça biçimli doğal bir oyuntudan oluşan küçük bir koya ulaşıldı, kayığın tabanı ince kumdan zemine değdi.

"Ekselans," dedi kaptan, "sizi karaya taşıyacak olan iki adamımızın omuzlarına oturun."

Bu öneriye tamamen kayıtsız bir ifadeyle omuz silkerek yanıt veren genç adam bacaklarını kayıktan aşağı uzattı ve beline kadar gelen suda ilerlemeye başladı.

"Ah, ekselans!" diye mırıldandı kaptan. "Bu yaptığınız hiç hoş değil ve efendimizin bizi azarlamasına neden olacaksınız."

Genç adam arkasında düz zeminde ilerleyen iki tayfayla birlikte kıyıya yaklaşıyordu.

Otuz adım sonra karaya çıkılmıştı; genç adam kuru bir zeminde ayaklarını sallıyor ve ortalık kapkaranlık olduğu için kendisine yol gösterilmesini bekliyordu.

Başını çevirdiği anda omzuna bir el yaslandı ve bir ses içini ürpertti.

Bu ses, "Merhaba Maximilien, çok dakiksiniz, teşekkürler!" diyordu.

"Demek sizsiniz Kont," diye haykırdı sevincini gösteren bir hamle yapan ve iki eliyle Monte Cristo'nun elini sıkan genç adam.

"Evet, sizin kadar dakik olduğumu görüyorsunuz, ama sırılsıklam olmuşsunuz sevgili dostum. Calypso'nun Telemakhos'a söyleyeceği gibi üstünüzü değiştirmeniz gerek. Hadi gelin, burada sadece sizin için hazırlanmış ve yorgunluklarınızı, soğuğun etkisini unutacağınız bir oda var."

O sırada genç adam kendisiyle birlikte gelenlerin tek bir söz bile etmeden, para istemeden yola çıktıklarını fark ediyordu. Hatta şimdiden küçük yata doğru ilerleyen kayığın kürek sesleri duyuluyordu.

"Ah! Evet," dedi Kont, "tayfalarınızı mı arıyorsunuz?"

"Elbette, onlara hiçbir ödeme yapılmadan çekip gittiler."

"Buna aldırmayın Maximilien," dedi Monte Cristo, "adama giriş yapan gemilerin yük ve yolcu vergisinden muaf olmaları konusunda denizcilerle anlaşmam var. Uygar ülkelerde söylendiği gibi, sisteme dâhilim."

Morrel konta şaşkınlıkla baktı.

"Kont," dedi, "Paris'tekinden farklı görünüyorsunuz."

"Nasıl yani?"

"Evet, burada gülüyorsunuz."

Aniden Monte Cristo'nun alnı kırıştı.

"Bana kendimi hatırlatmakta haklısınız Maximilien, sizi yeniden görmek benim için bir mutluluktu ve az kalsın her mutluluğun geçici olduğunu unutuyordum."

"Ah! Hayır, hayır, Kont!" diye haykırdı dostunun iki elini yeniden kavrayan Morrel. "Tam tersine, gülün, mutlu olun ve bana kayıtsızlığınızla hayatın sadece acı çekenler için kötü olduğunu kanıtlayın. Ah! Siz merhametli, iyi yürekli, asil bir adamsınız dostum ve sadece beni cesaretlendirmek için neşeli görünüyordunuz."

"Yanılıyorsunuz Morrel," dedi Monte Cristo, "gerçekten de mutluyum."

"O halde beni unutmuşsunuz, olsun, böylesi daha iyi!"

"Nasıl yani?"

"Evet dostum çünkü arenaya giren gladyatörlerin hükümdara söyledikleri gibi, size *ölecek olan kişi seni selamlıyor*, diyorum."

"Teselli bulmadınız mı?" diye sordu Monte Cristo garip bir bakışla.

"Ah!" dedi Morrel hüzünlü bir bakışla. "Gerçekten de teselli bulacağıma inanmış mıydınız?"

"Dinleyin," dedi Kont, "söylediklerimi anlıyorsunuz, öyle değil mi? Beni sıradan biri, belirsiz ve anlamsız sözler söyleyen bir geveze olarak görüyorsunuz. Size teselli bulup bulmadığınızı sorarken, yüreğinde hiçbir sır olmayan biri gibi konuşuyorum. Tamam o zaman Morrel, yüreğinizin derinliklerine inip inceleme yapalım. Bedeninizi, sineğin ısırdığı aslan gibi hoplatan hâlâ kederin o coşkulu sabırsızlığı mı? Ancak mezarda giderilecek olan o susuzluğu hâlâ hissediyor musunuz? Yaşayanı ölümün peşinden gitmek üzere hayatın

dışına fırlatan pişmanlığın o ülküselliğinin etkisinde misiniz? Yoksa tükenmiş cesaretin bitkinliğini, parlamak isteyen umut ışığını söndüren iç sıkıntısını mı yaşıyorsunuz? Hafızanızı kaybederek kendinizi gözyaşlarının güçsüzlüğüne mi kaptırdınız? Ah! Sevgili dostum, durum böyleyse, artık ağlayamıyorsanız, buz tutmuş yüreğinizin öldüğünü sanıyorsanız, Tanrı'dan başka desteğiniz kalmadıysa, bakışlarınız sadece göğe yöneliyorsa dostum, ruhumuzun anlam yüklediği dar anlamlı sözcükleri bir kenara bırakalım. Maximilien, teselli buldunuz, artık yakınmayın."

"Kont," dedi hem en yumuşak hem en kararlı ses tonuyla, "beni tıpkı parmağını yere uzatmış, gözlerini gökyüzüne kaldırmış biri konuşuyormuş gibi dinleyin: Sizin yanınıza bir dostun kollarında ölmek için geldim. Kuşkusuz sevdiğim insanlar var, kız kardeşim Julie'yi seviyorum, kocası Emmanuel'i seviyorum, ama bana daha güçlü kolların açılmasını ve son anlarımda bana gülümsenmesini istiyorum. Kız kardeşim gözyaşlarına boğularak bayılacak; onun acı çektiğini göreceğim ve yeterince acı çektim; Emmanuel elimden silahı alacak ve evde haykırışlar yankılanacak. Bana söz veren, bir insandan fazlası olan, fâni olmasaydınız bir tanrı olarak hitap edeceğim siz, beni yavaşça ve şefkatle ölümün kapılarına götüreceksiniz, öyle değil mi?"

"Dostum," dedi Kont, "hâlâ biraz şüpheliyim. Kederinizi böylesine gururla sergilediğinize bakılırsa az da olsa gücünüz olmalı."

"Hayır, gördüğünüz gibi samimiyim," dedi Morrel elini Kont'a uzatarak, "ve yüreğim her zamankinden ne daha hızlı ne de daha yavaş çarpıyor. Hayır, yolun sonuna geldiğimi hissediyorum; hayır, daha ileri gitmeyeceğim. Bana beklememi ve umut etmemi söylemiştiniz; bahtsız bir bilge olarak bunu söyleyerek ne yaptığınızı biliyor musunuz? Bir ay bekledim, yani bir ay ızdırap çektim! Umdum (insan zavallı ve sefil bir yaratıktır), ne mi umdum? Hiçbir şey bilmiyorum,

bilinmedik, saçma, anlamsız bir şeyler! Belki de bir mucize! Bunu ancak aklımıza umut denen o çılgınlığı karıştıran Tanrı söyleyebilir. Evet, bekledim ya da umut ettim Kont ve sizinle konuştuğumuz bir çeyrek saatte, farkına varmadan beni yüz kere incittiniz, bana işkence ettiniz, çünkü her sözünüz artık benim için bir umut kalmadığını kanıtlıyordu. Ah! Kont! Öldüğümde rahat edecek, nasıl da keyifle dinleneceğim!"

Morrel bu son sözleri Kont'un içini ürperten taşkın bir kararlılıkla söyledi.

"Dostum," diye devam etti Kont'un sustuğunu gören Morrel, "benden kararımı 5 Ekim'e kadar ertelememi istemiştiniz... Dostum bugün 5 Ekim..."

Morrel saatini çıkardı.

"Saat dokuz, daha üç saat ömrüm var."

"Tamam," diye yanıtladı Monte Cristo, "gelin."

Morrel Kontu istemsizce takip ederken, genç adamın henüz fark etmediği mağaraya girmişlerdi.

Ayaklarının altında halılar vardı, bir kapının açılmasıyla her tarafa parfüm kokuları yayıldı, canlı bir ışık gözlerini aldı.

İlerlemekte tereddüt eden Morrel durdu; etrafını saran yatıştırıcı güzelliklerden şüpheleniyordu.

Monte Cristo onu hafifçe çekti.

"Bize kalan üç saati tıpkı imparatorları ve mirasçıları Neron tarafından mahkûm edildikten sonra çiçeklerle dolu bir masaya oturan ve günebakanların, güllerin kokularını içlerine çeken o eski Romalılar gibi geçirmemiz daha uygun olmaz mı?" dedi.

Morrel gülümsedi.

"Nasıl isterseniz," dedi, "ölüm hep aynı ölüm, yani unutuş, yani dinlenme, yani yaşamın, dolayısıyla da kederin yokluğu."

Oturduğunda Monte Cristo da karşısındaki koltuğa yerleşti.

Daha önce tasvir ettiğimiz ve mermer heykel başlarının üzerinde içleri her zaman çiçek ve meyve dolu sepetlerin bulunduğu o muhteşem yemek salonundaydılar.

Her şeye boş boş bakan Morrel muhtemelen hiçbir şey görmemişti.

"İki erkek gibi konuşalım," dedi bakışlarını Kont'a sabitleyerek.

"Konuşun."

"Kont," diye devam etti Morrel, "siz tüm insani varlıkların özetisiniz ve bende bizimkinden daha ileri ve daha bilge bir dünyadan gelmiş izlenimi yaratıyorsunuz."

"Söylediklerinizde gerçek payı var Morrel," dedi Kont yakışıklılığını artıran o melankolik gülümsemesiyle, "adı keder olan bir gezegenden geldim."

"Bana söylediğiniz her şeye anlamının derinliklerine inmeden inanıyorum ve bunun kanıtı da bana yaşamamı söylediğiniz için yaşamam, umut etmemi söylediğiniz için az da olsa umut etmem. Kont, size sanki daha önce ölmüşsünüz gibi bir şey sormaya cüret edeceğim. Kont, insan ölürken kendini kötü hissediyor mu?"

"Evet, hiç kuşkusuz, inatla yaşamak isteyen o ölümcül kılıfı aniden yırtarsanız kendinizi çok kötü hissedersiniz. Bedeninizi bir hançerin fark edilmez dişlerinin etkisiyle inletir, beyninizi yolunu şaşırmaya her an hazır olan o akılsız mermiyle delerseniz, elbette acı çekersiniz ve umutsuz can çekişmenizin ortasında bu kadar pahalıya mal olan bir huzurdan daha mükemmel bulacağınız hayatı berbat biçimde terk edersiniz."

"Evet, anlıyorum," dedi Morrel, "ölümün de hayat gibi kederli ve çekici sırları var. Önemli olan onları bilmek."

"Tam da öyle Maximilien ve bana en anlamlı sözleri söylediniz. Ölüm, kendisiyle iyi mi kötü mü ilişki kurduğumuza göre ya bizi yavaşça beşikte sallayan bir sütanne gibi dosttur ya da ruhu bedenden şiddetle söküp alan bir düşmandır. Gü-

nün birinde, dünyamızın yaşı bin yıl daha ilerlediğinde, doğanın hâkim olunan tüm yıkıcı güçleri insanlığın genel refahı için kullanıldığında, insan, az önce söylediğiniz gibi, ölümün sırlarını öğrendiğinde, ölüm sevdiğimizin kollarında keyfini çıkardığımız uyku kadar tatlı ve çekici olacak."

"Peki ölmek isteseniz bu yolla mı ölmek isterdiniz?"

"Evet."

Morrel Kont'a elini uzattı.

"Bana burada, okyanusun ortasındaki ıssız bir adada, bir firavunu imrendirecek bir yer altı mezarında buluşmayı önermenizin nedeni beni sevmeniz, öyle değil mi Kont? Bana az önce sözünü ettiğiniz can çekişmeden ölmeyi, Valentine'in ismini telaffuz ederken ve sizin elinizi sıkarken sönüp gitmemi sağlayacak bir ölümü sunmanızın nedeni beni fazlasıyla sevmeniz, öyle değil mi?"

"Evet, doğru tahmin ettiniz Morrel," dedi Kont sakin bir ifadeyle, "ve ben ölümü böyle kabul ediyorum."

"Teşekkürler, yarın hiç acı çekmeyeceğimi düşünmek zavallı yüreğimi ferahlatıyor."

"Hiçbir şeyden pişmanlık duymayacak mısınız?" diye sordu Monte Cristo.

"Hayır."

"Beni terk etmekten de mi?" diye sordu Kont derin bir heyecanla.

Morrel durdu, berrak gözleri bir an için donuklaştıktan sonra alışılmadık biçimde parladı; iri bir damla gümüşrengi bir iz bırakarak yanağından süzüldü.

"Nasıl olur?" dedi Kont. "Demek bir pişmanlık duyduğunuz halde öleceksiniz!"

"Ah! Size yalvarırım," diye haykırdı Morrel gücü azalmış bir ses tonuyla, "artık tek bir söz etmeyin Kont, işkencemi daha da katlanılmaz kılmayın!"

Kont, Morrel'in gücünü kaybettiğini sandı.

Bu bir anlık inanç bir keresinde If Şatosu'nda yendiği korkunç şüpheyi yeniden canlandırdı.

"Bu adamı mutlu kılmaya çalışıyorum; yaptığım bu iyiliği terazide kötülüğü bıraktığım kefenin karşısına konulmuş bir ağırlık gibi görüyorum. Şimdi, ya yanılıyorsam, ya bu adam mutluluğu hak edecek kadar bahtsız değilse! Ne yazık! Kötülüğü ancak iyiliği hayal ederek unutabilen ben ne olacağım?"

"Dinleyin Morrel, kederinizin çok derin olduğunu anlıyorum ama yine de Tanrı'ya inanıyorsunuz ve ruhunuzun kurtuluşunu tehlikeye atmak istemiyorsunuz."

Morrel hüzünle gülümsedi.

"Kont," dedi, "duygularla oynamak istemediğimi biliyorsunuz, ama size yemin ederim ki ruhum artık bana ait değil."

"Dinleyin Morrel," dedi Monte Cristo, "bu dünyada hiç kimsem olmadığını biliyorsunuz. Sizi oğlum gibi görmeye alıştım; bu yüzden, oğlumu kurtarmak için hayatımı, dahası servetimi feda edeceğim."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Yaşamınızı sona erdirmek istediğinizi, çünkü hayatın büyük bir servetin sağlayacağı tüm hazlarını bilmediğinizi söylemek istiyorum. Morrel, yaklaşık yüz milyonluk bir servete sahibim, bu parayı size veriyorum; böylesine büyük bir servetle kendiniz için belirleyeceğiniz tüm hedeflere ulaşabileceksiniz. Hırslı mısınız? Bütün imkânlar elinizde olacak. Dünyayı kımıldatın, çehresini değiştirin, çılgınca girişimlerde bulunun, gerekirse cinayet işleyin, ama yaşayın."

"Kont, bana sözünüz var," diye yanıtladı Morrel soğuk bir ifadeyle ve saatini çıkararak, "on bir buçuk!" diye ekledi.

"Morrel! Benim evimde, benim gözlerimin önünde mi ölmeyi düşünüyorsunuz?"

"O halde gitmeme izin verin," dedi yüzünü karamsar bir ifade kaplayan Maximilien, "yoksa beni benim için değil, kendiniz için sevdiğinize inanacağım."

Ve ayağa kalktı.

"Tamam o zaman," dedi yüzü bu sözlerle aydınlanan Monte Cristo, "ölmek istiyorsunuz Morrel ve bu konuda kesin kararlısınız, evet! Büyük bir bahtsızlık yaşıyorsunuz ve sizi sadece bir mucizenin kurtaracağını söylediniz; oturun Morrel ve bekleyin."

Morrel söyleneni yaptı. Ayağa kalkan Monte Cristo özenle kapanmış ve altın bir zincire bağlı anahtarını yanında taşıdığı bir dolaba doğru ilerledi. Dolaptan, köşelerinde hüzünlü hamleler yapan Karyatid heykellerine[66] benzeyen ve göğün hasretini çeken dört kadın figürü ve melek simgesi bulunan mükemmel yontulmuş ve oyulmuş gümüş bir sandık çıkardı.

Sandığı masanın üzerine koydu.

Ardından, sandığın içinden kapağı gizli bir yayın basıncıyla kalkan küçük bir kutuyu açtı. Bu kutunun içinde yarı katı, kaygan, çevresini süsleyen altınların, safirlerin, yakutların ve zümrütlerin yansımalarından dolayı rengi seçilemeyen bir madde vardı. Âdeta gök mavisi, altın sarısı ve kızıl renkleri hareleniyordu.

Kont yaldızlı gümüş bir kaşıkla bu maddeden bir miktar aldı ve kaşığı uzattığı Morrel'e uzun uzun baktı.

O anda bu maddenin yeşilimtırak bir renge sahip olduğu görülebildi.

"İşte benden istediğiniz şey, işte size sözünü verdiğim şey," dedi.

"Hâlâ hayattayken size yüreğimin derinliklerinden teşekkür ediyorum," dedi kaşığı Monte Cristo'nun elinden alan genç adam.

Kont aldığı ikinci kaşığı ikinci kez altın kutuya daldırdı.

"Ne yapıyorsunuz dostum?" diye sordu Kont'un elini tutan Morrel.

---

66 Kocaları savaşta olduğu için yaşamın tüm güçlüklerine katlanmak zorunda kalan Karyalı kadınlar başlarında bina alınlıklarını taşıyan heykellerle tasvir edilirler.

"Tanrı'nın beni bağışlayacağını sanıyorum," dedi Kont gülerek, "inanın ben de sizin kadar bezginim ve bunun için bir fırsat çıktığına göre..."

"Durun!" diye haykırdı genç adam. "Ah! Seven, sevilen, umuda inanan siz, benim yapacağımı yapmayın; bu sizin açınızdan bir cinayet olacak. Elveda, soylu ve yüce gönüllü dostum, benim için yaptığınız her şeyi Valentine'e anlatacağım."

Ve Kont'a uzattığı sol elinin hafif basıncı dışında hiçbir tereddüt göstermeyen Morrel, Monte Cristo'nun uzattığı gizemli maddeyi yuttu ya da daha doğrusu maddenin tadını çıkardı.

Bunun üzerine ikisi de sustu. Ali sessiz ve dikkatlice tütün ve nargileleri getirdi, kahve servisi yaptı ve ortadan kayboldu.

Mermer heykellerin ellerindeki lambalar yavaş yavaş soldu ve buhurdanlıkların yaydığı koku Morrel'e az önceki kadar keskin gelmemeye başladı.

Tam karşısında oturan Monte Cristo ona gölgelerin içinden bakıyor ve Morrel onun sadece parlayan gözlerini görüyordu.

Genç adamın içini derin bir keder kapladı; nargile ellerinden kayıyor gibiydi; nesneler yavaş yavaş şekillerini ve renklerini kaybediyorlardı; baygın gözleri duvarda kapıların ve perdelerin açıldığını görüyordu.

"Dostum," dedi, "öldüğümü hissediyorum, teşekkürler."

Konta son bir kez daha uzatmaya çalıştığı eli gücü yetmediği için aşağı düştü.

O sırada Monte Cristo ona gülümsüyormuş gibi göründü ama kendisini birçok kez bu derin ruhun derinliklerini görür gibi olmaya yönelten o garip ve ürkütücü ifadeyi barındırmayan bu gülüşte, babaların saçmalıklar yapan küçük çocuklarına gösterdikleri iyi niyetli şefkatin izleri vardı.

Aynı zamanda Kont gözünde büyüyor, neredeyse iki katına çıkmış boyuyla kırmızı duvar kâğıtlarının fonunda beliriyordu. Saçlarını arkaya atmıştı ve kıyamet gününde

kötüleri tehdit eden o meleklerden biri gibi ayakta duruyor ve gururlu görünüyordu.

Dermansız kalan ve gücü tükenen Morrel koltuğunda geriye kaykıldı. Kadifemsi bir uyuşukluk hali tüm damarlarına yayılıyordu. Zihninde, çiçekdürbünü hareket ettikçe görülen yeni resimler gibi, bambaşka düşünceler şekilleniyordu.

Uzanmış, güçten düşmüş, soluk soluğa kalmış olan Morrel kendisinde o düşten başka canlı bir şey kalmadığını hissediyor, ölüm adı verilen o yabancıyı önceleyen belli belirsiz bir taşkınlığa doludizgin atılıyordu.

Elini bir kez daha Kont'a uzatmak istese de, bu kez kıpırdatamadı. Son bir elveda demek istedi ama dili, bir mezarı örten bir taş gibi, ağzında donup kaldı.

Yorgunluğun ağırlığının çöktüğü gözleri elinde olmadan kapandı. Yine de gözkapaklarının ardında, etrafını sarmaladığını sandığı o karanlığa rağmen tanıdığı bir görüntü hareket ediyordu.

Kapıyı açan Kont'tu.

O anda, yandaki bir odadan ya da daha doğrusu muhteşem bir saraydan yayılan olağanüstü bir aydınlık Morrel'in ağır ağır can çekiştiği salona doldu.

Bunun üzerine, bu salonun eşiğinde ve iki odanın birleştiği yerde çok güzel bir kadının belirdiğini gördü.

Solgun ve hafifçe güleç yüzüyle intikam meleğini kovan iyilik meleğine benziyordu.

"Göğün kapıları şimdiden benim için açılıyor mu?" diye düşündü ölmek üzere olan genç adam. "Bu melek benim kaybettiğime benziyor."

Monte Cristo genç kadına parmağıyla Morrel'in bulunduğu sofayı gösterdi.

O da birleştirdiği elleri ve dudaklarındaki gülümsemesiyle genç adama doğru ilerledi.

"Valentine! Valentine!" diye bağırdı Morrel yüreğinin derinlerinden.

Ama ağzından bir ses çıkmadı ve tüm güçleri bu duygularla bir araya gelmiş gibi bir çığlık attı ve gözlerini kapadı.

Valentine hızla ona yaklaştı.

Morrel'in dudakları bir kez daha kımıldadı.

"Sizi çağırıyor," dedi Kont, "kaderinizi emanet ettiğiniz ve ölümün sizi ayırmak istediği kişi uykusunun derinliklerinden sizi çağırıyor, ama ne mutlu ki ben oradaydım ve ölümü yendim! Valentine, artık bu dünyada birbirinizden ayrılmayacaksınız, çünkü o sizi bulabilmek için mezarın içine gömülüyordu. Ben olmasam ikiniz de ölmüştünüz, sizi birbirinize emanet ediyorum: Tanrı kurtardığım bu iki varlığı bana bağışlasın!"

Valentine karşı konulmaz bir sevincin taşkınlığıyla Monte Cristo'nun elini kavradı ve dudaklarına götürdü.

"Ah! Bana bol bol teşekkür edin," dedi Kont. "Ah! Bunu tekrarlamaktan bıkmadan bana söyleyin, sizi mutlu kıldığımı tekrarlayın! Bu gerçekliğe ne kadar ihtiyacım olduğunu bilemezsiniz."

"Ah! Evet, evet, size bütün ruhumla teşekkür ediyorum," dedi Valentine, "ve teşekkürlerimin içten olup olmadığından kuşku duyuyorsanız, sevgili kız kardeşim Hayde'ye, Fransa'dan ayrıldığımız günden beri, bana sizden söz ederek şu an gözümün önünde parlayan bu mutlu günü sabırla beklememi sağlayan Hayde'ye sorun."

"Demek Hayde'yi seviyorsunuz, öyle mi?" diye sordu Monte Cristo boşuna gizlemeye çalıştığı bir heyecanla.

"Ah! Hem de bütün ruhumla."

"O zaman, beni dinleyin Valentine," dedi Kont, "sizden bana bir iyilik yapmanızı isteyeceğim."

"Benden mi? Ulu Tanrım! Bu mutluluğu hak edecek ne yaptım?"

"Evet, Hayde'ye kız kardeşim dediniz. Gerçekten de Hayde kız kardeşiniz olsun Valentine; bana borçlu olduğunuza inandığınız her şeyi ona verin; Morrel ve siz onu koru-

yun (Kont'un sesi boğazında düğümlenmek üzereydi) çünkü bundan böyle bu dünyada yalnız kalacak..."

"Yalnız mı kalacak?" diye tekrarladı Kont'un arkasından gelen bir ses. "Peki neden?"

Monte Cristo arkasına döndü.

Konta ölümcül bir şaşkınlığı yansıtarak bakan Hayde solmuş, buz kesmiş bir halde ayakta duruyordu.

"Çünkü kızım, yarın özgür olacaksın," diye yanıtladı Kont, "çünkü bu dünyada sana layık olan yeri alacaksın çünkü benim kaderimin seninkini gölgelemesini istemiyorum. Paşa kızı! Sana zenginlikleri ve babanın ismini geri veriyorum."

Rengi solan Hayde Tanrı'ya sığınan Meryem Ana gibi duru ellerini açtı ve gözyaşlarıyla boğuklaşmış bir ses tonuyla, "Beni terk ediyorsun, öyle mi efendim?" dedi.

"Hayde! Hayde! Gençsin, güzelsin, ismimi bile unutup mutlu ol."

"Tamam," dedi Hayde, "emirlerin yerine getirilecek efendim; ismini bile unutup mutlu olacağım."

Ve dışarı çıkmak için geriye doğru bir adım attı.

"Ah! Tanrım!" diye haykırdı Morrel'in uyuşmuş kafasını omzunda tutan Valentine. "Ne kadar solduğunu görmüyor musunuz, ne kadar acı çektiğini anlamıyor musunuz?"

Hayde yürek parçalayan bir ifadeyle ona, "Kız kardeşim, neden beni anlamasını istiyorsun ki?" dedi. "O benim efendim, ben onun kölesiyim, hiçbir şeyi anlamamaya hakkı var."

Kont yüreğinin en gizli tellerini bile harekete geçiren bu sesin vurguları karşısında ürperdi; genç kızın gözlerine baktığında gördüğü parıltıyla gözleri kamaştı.

"Tanrım! Tanrım!" dedi Monte Cristo. "Demek beni kuşkulandırdığınız şey gerçekmiş! Hayde, benden ayrılmazsanız mutlu olacak mısınız?"

"Ben gencim," diye yanıtladı yumuşak bir ses tonuyla, "benim için daima güzelleştirdiğin hayatı seviyorum ve ölürsem pişman olacağım."

"Hayde, yani seni terk edersem..."

"Öleceğim efendim, evet."

"Demek beni seviyorsun, öyle mi?"

"Ah! Valentine, bana onu sevip sevmediğimi soruyor! Valentine, ona Maximilien'i sevip sevmediğini söyle!"

Göğsünün genişlediğini ve yüreğinin ferahladığını hisseden Kont'un kollarını açması üzerine, Hayde bir çığlık atarak ona doğru atıldı.

"Ah! Evet, seni seviyorum," dedi, "seni bir baba, bir ağabey, bir koca gibi seviyorum, seni hayatımı, Tanrı'yı sever gibi seviyorum, çünkü sen benim için yaratılmış varlıkların en yakışıklısı, en iyisi ve en asilisin!"

"Sevgili meleğim, o halde senin istediğin gibi olsun!" dedi Kont. "Beni düşmanlarımla karşı karşıya getirip onları yenmemi sağlayan Tanrı zaferimin sonunda pişmanlık duymamı istemiyor; ben kendimi cezalandırmak istiyordum, Tanrı beni bağışlamak istiyor. O halde beni sev Hayde! Kimbilir, belki senin aşkın bana unutmam gerekenleri unutturacak."

"Sen ne diyorsun efendim?" diye sordu genç kız.

"Senin tek bir sözünün yirmi yılda ağır ağır gelişen bilgeliğimi aydınlattığını söylüyorum Hayde, dünyada senden başka kimsem yok; seninle hayata bağlanıyorum, seninle acı çekebilirim, seninle mutlu olabilirim."

"Duyuyor musun Valentine?" diye haykırdı Hayde. "Hayatını kendisi için verecek olan benimle acı çekebileceğini söylüyor!"

Kont bir düşündü.

"Gerçeği görür gibi mi oldum?" dedi. "Ah Tanrım! Ne olursa olsun! Ödül ya da ceza, bu kaderi kabul ediyorum. Gel Hayde, gel..."

Ve koluyla genç kızın belini kavradı, Valentine'in elini sıktı ve gözden kayboldu.

Valentine soluk soluğa kalmıştı, hiç ses çıkarmadan, gözlerini ondan ayırmadan Morrel'in yanında yaklaşık bir saat

kaldı. Nihayet yüreğinin çarptığını, belli belirsiz bir soluğun dudaklarını araladığını ve bu hafif ürpertinin genç adamın tüm bedenine yayıldığını hissetti.

Nihayet yeniden açtığı gözleri ilk başta sabit ve boş boş baktı; ardından gerçeğin görüntüsü netleşti; görüntüye duygular, duygulara keder eşlik etti.

"Ah!" diye haykırdı umutsuz bir vurguyla. "Hâlâ yaşıyorum! Kont beni kandırdı!"

Ve masaya uzattığı eliyle bir bıçağı kavradı.

"Dostum," dedi Valentine o sevimli gülümsemesiyle, "kendine gel ve bana doğru bak."

Korkunç bir çığlık atan Morrel kendinden geçmiş, aklı karışmış, semavi bir görüntüyle gözleri kamaşmış bir halde dizlerinin üzerine çöktü.

Ertesi sabah, iki genç günün ilk ışıklarıyla birlikte kol kola girerek kıyıda dolaşıyordu, o sırada Valentine Morrel'e Monte Cristo'nun odasında nasıl ortaya çıktığını, kendisine gerçeği nasıl açıkladığını, cinayetleri kimin işlediğini nasıl gösterdiğini ve nihayet herkes öldüğüne inanırken kendisini ölümden nasıl mucizevi bir şekilde kurtardığını anlattı.

Mağaranın kapısını açık bulmuş ve dışarı çıkmışlardı; gökyüzü sabahın maviliğinde gecenin son yıldızlarının parlamasına izin veriyordu.

O sırada, Morrel bir kayalığın gölgesinde yanlarına gelmek için işaret bekleyen bir adamı fark etti; bu adamı Valentine'e gösterdi.

"Ah! Bu, yatın kaptanı Jacopo," dedi Valentine.

Ve onu bir el işaretiyle yanlarına çağırdı.

"Bize söylemek istediğiniz bir şey mi var?" diye sordu Morrel.

"Size Kont'un bu mektubunu iletmem gerek."

"Kontun mu?" diye mırıldandı iki genç aynı anda.

"Evet, okuyun."

Morrel mektubu açıp okumaya başladı:

Sevgili Maximilien,

Sizi demir atmış bir filika bekliyor. Jacopo sizi Livorno'ya götürecek, torununu sunağa gitmeden kutsamak isteyen Mösyö Noirtier orada olacak. Dostum, o mağaradaki her şey, Champs-Elysées'deki konağım ve Tréport'daki küçük şatom Edmond Dantès'in, patronu Morrel'in oğluna düğün hediyesidir. Matmazel de Villefort da bunların yarısını kabul etsin, çünkü ondan deliren babasından ve geçen eylül ayında üvey annesiyle birlikte ölen kardeşinden kalacak tüm mirası Paris'in yoksullarına dağıtmasını rica ediyorum.

Morrel, birlikte yaşayacağınız meleğe, şeytana benzeyen, kendini bir an için Tanrı ile bir tutan ve bir Hristiyan'ın tüm tevazusuyla en büyük gücün ve sınırsız bilgeliğin sadece Tanrı'nın ellerinde olduğunu anlayan bir adam için ara sıra dua etmesini söyleyin. Bu dualar belki de o adamın yüreğinin derinliklerindeki vicdan azabını hafifletecektir.

Size gelince Morrel, işte size karşı sergilediğim tavrın sırrı şu: Bu dünyada ne mutluluk ne bahtsızlık vardır, sadece bir durum diğeriyle kıyaslanır, hepsi bu. Maximilien, yaşamanın ne kadar güzel olduğunu görmek için ölmeyi arzu etmeyi bilmek gerekir.

Yüreğimin sevgili evlatları, yaşayın ve mutlu olun ve Tanrı'nın geleceği insanın gözlerinin önüne sermeye tenezzül ettiği güne kadar tüm insani bilgeliğin şu iki sözcükle ifade edileceğini asla unutmayın: beklemek ve umut etmek!

Dostunuz
Edmond Dantès
Monte Cristo Kontu

Babasının delirdiğini ve erkek kardeşinin öldüğünü öğrendiği bu mektubun okunması sırasında rengi solan Valentine'in göğsünden kederli bir iç çekiş yayıldı ve sessiz olsa da oldukça dokunaklı yaşlar yanaklarından süzüldü; mutluluğu ona çok pahalıya mal olmuştu.

Morrel etrafına endişeyle baktı.

"Ama, Kont cömertliğini abartıyor," dedi, "Valentine benim mütevazı servetimle yetinecektir. Kont nerede, dostum? Beni onun yanına götürün."

Jacopo elini ufka doğru uzattı.

"Nasıl! Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Valentine. "Kont nerede? Hayde nerede?"

"Bakın," dedi Jacopo.

"Gitmiş!" diye haykırdı Morrel. "Gitmiş! Elveda dostum! Elveda babam!"

"Gitmiş!" diye mırıldandı Valentine. "Elveda dostum! elveda kız kardeşim!"

"Onları bir daha görüp göremeyeceğimizi kim bilebilir?" dedi gözünden süzülen yaşı silen Morrel.

"Dostum," dedi Valentine, "Kont bize insani bilgeliğin şu iki sözcükle özetlendiğini söylemedi mi?

Beklemek ve umut etmek!"

Son

Alexandre Dumas (père) (1802-1870): On dokuzuncu yüzyılda Avrupa'yı saran siyasal ve sosyal çalkantıları yaşamasına rağmen daha çok on altıncı ve on yedinci yüzyılın tarihi olaylarını konu alan üç yüzden fazla roman yazdı. Yaşadığı dönemin sevilen ve en çok okunan romantik yazarlarından biridir. Monte Cristo Kontu *ilk kez 1844 yılında* Journal des Débats'*da tefrika edilmiş, Batılı kültür dünyasına tüketilmesi imkânsız bir arketip armağan etmiştir. Sinemaya, tiyatroya, televizyona ve hatta bilgisayar oyunlarına uyarlanmış, hakkında besteler yapılmış bu eser, Fransa'nın, Kral ve taraftarlarının Napoléon'un dönmesinden endişelendiği Restorasyon Dönemi'nde geçer. İftiraya uğrayan Denizci Edmond Dantès, bu şüphe girdabında sevgilisi Mercedes'i, babasını, özgürlüğünü bir anda kaybeder. Acı, korkunç tecrübelerle dolu bu dönemden kaderin cilvesi ve azimle çıkmayı başarır. Artık güçlü, bilgili ve zengin biridir ve aklında tek bir şey vardır: Tanrı'nın adaletinin gereğini yapmak. Doğu'dan gelmiş gizemli bir kont kılığında bir intikam meleği gibi Paris sosyetesinin üzerinde dolaşır ama intikamı yalnızca düşmanlarının değil masumların hayatını da değiştirecektir.*

Volkan Yalçıntoklu (1961): Saint-Joseph Lisesi'nde okudu. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik Bölümü'nü bitirdi. Uzun yıllar kitapçılık yaptı. Fransızca ve İngilizceden çeviriler yapıyor. Eserlerini çevirdiği yazarlar arasında Jules Verne, Helene DeWitt, Alan Snow, Richard Maltby Jr., Lyman Frank Baum, Honoré de Balzac, Alexandre Dumas (père), George Sand, Charles Perrault ve Victor Hugo yer alıyor. Alexander Dumas'nın Üç Silahşor *ve* Siyah Lale *romanlarını da Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi bünyesinde Türkçeye kazandırdı.*

Tamamı bir defada ticari dolaşıma giren ve birbirini takip eden nüsha ve materyallere tespit edilmiş ayrılmaz bir bütün arz eden eserler için tek bir bandrol alınabilir. Bu durumda, söz konusu nüsha ve materyaller birbirinden ayrılamaz.

KDV dahil fiyatı
49 TL (İki Cilt)